

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DUT AĞACININ DUYDUKLARI

Hareketli ve Hareketsiz Canlıların
Mekânsız ve Zamansız Anlatıları Üzerine

MARO MAVROPULU | Derleyici
BURCU TEKAÜT ÇAL | Çözücü
GÜLİZ BEŞE ERGİNSOY | Yazıcı
SEBLÂ SARIDAL ECZACIBAŞI | Çizici

DUT AĞACININ DUYDUKLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://taney.org>

MARO MAVROPULU | Derleyici
BURCU TEKAÜT ÇAL | Çözücü
GÜLİZ BEŞE ERGİNSOY | Yazıcı
SEBLÂ SARIDAL ECZACIBAŞI | Çizici

ARAŞTIRMA
DİZİSİ
BAĞLAM

MARO MAVROPULU Milli ve Kapodistrias Atina Üniversitesi'nde Türk Araştırmaları ve Çağdaş Asya Çalışmaları Bölümü'nde görevlidir. Lisansını İstanbul Üniversitesi Roman Dilleri ve Edebiyatları Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde yaptı. Doktorasını İonio Üniversitesi Yabancı Diller, Tercümanlık ve Mütercimlik Bölümü'nde (Türkçe) tamamlamıştır. Yunan Ulusal Yabancı Diller Sınav Sisteminde Türkçe Dili Yeterlilik Sertifikası eğitimcisidir. Yabancı ve anadil olarak Türk dili kitapları yazarı veya ortak yazarıdır. Araştırma ilgi alanları Türkçe Öğretimi, Modern Türk Edebiyatında ve Türk Yunan çevirisinde kuram ve uygulamadır.

BURCU TEKAÜT ÇAL Lisans ve Yüksek Lisansını Galatasaray Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde tamamlamıştır. Doktora derecesi İstanbul Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim dalındadır. Üniversitede öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

GÜLİZ BEŞE ERGİNSOY Lisansı Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü, doktora İstanbul Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim dalındadır. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

SEBLÂ SARIDAL ECZACIBAŞI Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Resim Bölümü Bedri Rahmi Atölyesi'nde okumuş ve Neşet Günel Atölyesi'nden mezun olmuştur. 'Yıkım' adıyla sergilenmiş olan yerleştirme çalışması başlıca eseridir.

DUT AĞACININ DUYDUKLARI

Hareketli ve Hareketsiz Canlıların
Mekânsız ve Zamansız Anlatıları Üzerine

MARO MAVROPULU | Derleyici
BURCU TEKAÜT ÇAL | Çözücü
GÜLİZ BEŞE ERGİNSOY | Yazarı
SEBLÂ SARIDAL ECZACIBAŞI | Çizici

Bağlam Yayınları 448
İnceleme/Araştırma 296
ISBN: 978-605-9911-42-9

Dut Ağacının Duydukları
Hareketli ve Hareketsiz Canlıların Mekânsız ve Zamansız Anlatıları

Maria Mavropulu
Burcu Tekaüt Çal
Güliz Beşe Erginsoy
Seblâ Sarıdal Eczacıbaşı

© Bağlam Yayıncılık
© Güliz Beşe Erginsoy

Kitaptaki desenler Seblâ Sarıdal Eczacıbaşı'na aittir.

Birinci Basım: Ekim 2018
Kitap Tasarımı: Canan Suner
Kapak Deseni: Seblâ Sarıdal Eczacıbaşı, 2018
Baskı: Umut Kağıtçılık Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
Fatih Cad. Yüksek Sok. No: 11/1 Başakhan Merter/İstanbul

Yayınevi Sertifika Numarası: 11081
Matbaa Sertifika Numarası: 22826

BAĞLAM YAYINCILIK Hobyar Mah. Narlıbahçe Sok. No: 9/3 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (0212) 513 59 68 / 244 41 60 Tel-Faks: (0212) 243 17 27
Web: www.baglam.com e-mail: baglam@baglam.com
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

*Annelerimize mesela,
Ki üçtü, birdi ki
Dördü ikisi*

*Kitaptaki sırlar ise gelmiş geçmişlerin sırlarıdır,
onları ortaya çıkarmaya çalışacağım, bakalım neler bulacağız ...*

*Öbüranakaradan Edebiyatçı Kukuvgiamu
03 Aralık 2017, 12:51*

*Mnemosini ve Lethe akıyor,
Anılar ve hak ihlalleri karşı karşıya geliyor,
Dut ağacı da akını anlatıyor*

*Kuklamu
18 Ekim 2018, 18:00*

İçimde Duydum

Başlarken	11
I	
Duydum ki	17
I	
Bizim Mahalden - İ Arahnimu Bibi, Basterimu ve Bazıramu....	53
III	
Büyük Bilge Aidonimu ve Bilge Arahnimu.....	73
IV	
İ Helonamu ve Kaplumbağa Arahnimu	99
V	
Yeni Yerleşim'den Adalı Pitsunimu, Adaandigonili Pitsunimu ve Kumru, Çırac Arahnimu'lar ki bir de Küçük Kumruları ...	115
VI	
Kukuvayamularla Arahnimuların Karşılaşması: Biz ve akrabalarımız Merkez Yerleşim'den üç hikâye.....	133
VII	
Yukarı Yerleşim'den Felsefeci Kukuvayamu ve Felsefeci Arahnimu	143
VIII	
Ta Kastana Tis Andigonis ve Arahnimuları: Gezici, Yazıcı, Yönetici	175
IX	
To Ble Yasemimu ve Mavi Arahnimu Okurlardı ki oynarlardı mesela.....	195
Öbüranakaradan Dut Ağacı Dinlerken	
'... Adsız ve Giderken ...'	204

X

Fizikçi Megali Kukuvayamu ve Megali Arahnimu 211

XI

To Mirmingimu O İkonomonologos ve Karınca Arahnimu ... 227

XII

To Helidonimu ve Kırlangıç Arahnimu 'her şey olduğu gibi bırakıldı, evlerine girip yerleştiler, sonunda yaktılar, yıllar sonra da kendisi evi satmaya karar verdi.' 233

XIII

O Metaksoskolikasmu ve Koza Arahnimu 241

XIV

Edebiyatçı Melisamu ve Arı Arahnimu 249

XV

İkiye Bölünmüş Duvarı Erikiamu ve Erik Arahnimu..... 259

XVI

İ Amigdaliamu, To Amigdalomu ve O Glarosmu:
Badem Arahnimu 267

XVII

Mavi Akakiamu ve Akasya Arahnimu 281

XVIII

İ Balamu ve Top Arahnimu - 'Ben de çok iyi bir futbolcu oldum ...' 289

IXX

İ Pashaliamu ve Mor Arahnimu 297

XX

İ Ligaryamu ve Hayıt Arahnimu 305

XXI

Hareketsiz Canlıların Sözsüz Anlatıları 313

XXII

Geriye ki ... şarkılarla kaldı ki, can yangılarıyla donmuş ateşlerle, numaralı Arahnimular ve numarasız 317

XXIII

Atölye Çalışması'nın Arahnimuları: bir gözsüz ki ve yedi
bacakları, bacaklarında yedi eklemleri kırılmıştı mesela..... 341

Dut Ağacı konuşsaydı ki ... Bitirirken, Şimdilik 383

Birinci ekleme

Anlatıcılarım ve Arahnimu'larım, kardeştiler ki evlerinin
sahipleriyle mesela Geldiler, duydum ve gelecekler ...
bazıları saklandı 389

İkinci ekleme

Ada ki melodisi vardı, mesela şarkıları ...
Bazıları, hepsi değil. 397

Üçüncü ekleme

Soluk mavi nokta mesela ... mekânsız ve zamansız topraklar,
ve yerleşimler ki adalar, mesela karalar ... ki kaçmıştı..... 403

Meraklı Arahnimular için Kaynatmaca 407

Başlarken

Bu kitap bir Ada'da ağaçların, evlerin, taşların çeşitli canlılardan duyduklarının bir derlemesidir. Mekân ve zaman önemli değildir. Okuyucu zamanı ve mekânı kendi tahayyül edecektir. Anlatıcıları Yerleşim'in yaklaşık yüz yaşında olan bir Beyaz Dut Ağacı'na seslerini duyuruyor. Yerleşim'deki çamaşırhanenin yakınındaki Çınar Ağacı, Yerleşim'in, belki de Ada'nın en yaşlı ağacıdır. Yerleşim'in girişinde, yokuşun başındaki Karadut ikinci en yaşlı ağaçtır. Anlatıları dinleyen, derleyen ve anlatan Beyaz Dut Ağacı hepsinden gençtir. Yokuşun bitimindeki tarlada yaşar.

Beyaz Dut Ağacı, bu kitapta yer alan anlatılarını çeşitli hareketli ve hareketsiz canlılardan dinleyerek aktarmıştır. Bazı anlatıcıların zaman zaman sesi titremiş, bazıları kendisinden 'dikkatli olmasını' rica etmiş, bazıları 'benim kim olduğumu söyleme' demiştir. Ne fark eder. Okuyucu onları tanımıyor. Dut ağacı da konuşmuyor. O zaman korkacak bir şey yok. Sadece bir Dut Ağacı'nın canlı anlatıcılarının anlatıları ile ilgili tanıklığıdır mesela. Belki de zaten hepsi bir hayal ürünü denilerek göz ardı edilebilir. Belleklerde, eş ve yedek belleklerde, ağaçların yaş halkalarında yerleşmiş anılar ve hak ihlallerinin karşılaşmasıdır. Karar okuyucunun olacak.

Beyaz Dut Ağacı'na anlatı aktaran karadaki hareketli canlılar büyükten küçüğe ve cinslerine göre sıralanırsa geyik, tilki, at, eşek, inek, koyun, keçi, köpek, kedi, tavşan, kaplumbağa, köstebek, sincap, fare, tavuk, horoz, kirpi, kuşlardan karga, baykuş, bülbül, yarasa, güvercin, serçe, kuzgun ve kırlangıç; sürüngenlerden yılan, kurbağa, kertenkele, salyangoz, böceklerden çekirge, ağustos böceği ve ateş böcekleri; kelebek, ipek böceği, kırkayak, çıyan, karınca, örümcek, karafatma, akrep, ve arı, güve, sinek, sivri sinek, tatarcık sineği, ağaç kurtları; denizdekiler ise ahtapot, fok, orfoz, orkinos, yunus, midye ve petalides ve yavrularıdır ...

ve bademin kendisi ve daha nicesi ... iki de deniz kızı. Biri büyük biri küçük. Yerin de kulağı vardır.

Hareketsiz canlılar bir tarafta çeşitli tohumlar, çınarlar, erik ve badem ağaçları, otlar ve bitkiler, pembe domatesler, mavi yaseminler, kapariler, kekikler, mantarlar, sporlar, yosunlar, öte yanda ise başta batarya olmak üzere, kayalar, evler, fırınlar, kahveler, çamaşırhaneler, şaraphaneler, değirmenler, damlar, harman yerleri, zeytinyağı, dokuma ve kiremit imalathaneleri, çeşmeler, Kutsal Haç Evleri, Küçük Kutsal Haç Evleri, Kutsal Hilal Evleri; ve oradan oraya, hareketli canlılar tarafından yerinden yurdundan, evinden edilip sürüklenen, çalınan, taşınan eşyalar ve taşlardır. Hareketsiz canlılar yıkılana ve yok olana, mesela yok edilene kadar, dut ağacına yakınlıklarına göre ya kendileri anlatırlar veya hareketli canlılar onlara yardım eder. Anakaranın iyice karasında yaşayan, ve yalnız yazları denizi görebilen, ve bir yedek bellek olarak taçlanmış olan anlatıcının dediği gibi hepsinin: 'Mukadderatları birbirine bağlıdır'.

Bazı kediler, mesela Toraman 'birdenbire kendini ev kedisi iken sokakta bulur... insanlarla iletişimi çok iyidir ama hayvanlara pek alışık değildir... Gözüne kestirdiği bir sokak ve bakkal onun ilk etapta sığınabileceği bir yer oldu ... tek tek insanları tavlama gerekti ama başardı ve kış gelmeden bir sepet ve kapı aralığı buldu kendisine.' Zira gitmişlerdi ... Ve bir gün içinde 'canlı başı' bir bavula izin vardı. Onu götürememişlerdi. Sonra bakkallar da kapandı ... Okullar da ... Evler de ...

Eril ve dişil sınırlar aktı ... Üç çeşmenin suyu ağıladı ve ağılıyor hâlâ, bugün ...

Her anlatıcının kendine has bir üslubu vardır. Kiminin anlatıları Dut'a iyi gelir, Bülbül'ünki gibi; kimi anlatılar onu üzer, bazı anlatıcılar sevindirir, bazıları onu hayrete düşürür. Bazıları ise korkutur. Ama en önemlisi Dut Ağacı hepsinden; resimden, edebiyata, haktan hukuka, mimariden heykele, sosyal bilimlerden fen bilimlerine, çok şey öğrenmiştir. Eski Öbüranakaraca ve Çağdaş Öbüranakaraca kadar olmasa bile Anakaraca da anlar olmuştur. Hatta bazı Merkez Semitik Dilce, Çizme Toprakça, Güneşin Batamadığı Adaca, Sudan Kazanılmış Toprakça ve Demirkule Toprakça sözcükleri de bilir. Ayrıca Yerel Yönetim Gazinosu'nda yapılan düğün, dernek ve özellikle hafta sonları

eğlencelerinde çalan popüler ve oryantal Anakara müziğine de epey hakimdir. Yerleşimin ilkokul binasında açılan büyük konak yerinin müzikleri ise daha farklıdır. Arada Öbüranakara sözlü müzik de çalarlar. Bir de oranın bahçesinde gelen misafirlerin konuşmalarına kulak misafiri olur bazen. Yerleşimin girişindeki diğer konak yerinin, kendisine konuk evi derdi de, şimdi değiştirmiş ki. Masal bu ya ... Beyaz Dut Ağacı'na bakan tarafındaki odalarda kalan misafirlerin seslerini, müziklerini ve konuşmalarını da duyar bazen rüzgârın yönüne göre ... Zira odaların girişleri müstakildir. Başka bir tanıklığı ise güney batı yönünde hemen evin bahçe duvarı dışında bulunan yükseltiye gelenlerin konuşmalarıdır. Zira buradan manzara harikadır. Kuzey doğudaki iki ev arasındaki ara sokak neredeyse hiç kullanılamaz, keçiler dışında ve kuytudur mesela. İçki içip, ateş yakanların, mesela sevgililerin buluşma yeridir. Buradaki sesler fısıltı veya naralar tonundadır. Ayrıca beş vakit duyduğu Kutsal Hilal Evinin Çağrısını tekrarlayabilir. Kutsal Haç Evi'nin çanlarının ne zaman ve niçin çaldığını elbette çok iyi bilir.

Onunla konuşan her hareketli ve hareketsiz canlının bir yedek belleği, bir de eş belleği vardır. Dut Ağacı'na anlatının sürekliliği için, ömürleri biterse anlatıyı sürdürecektir bir başkası devreye girer. Bu eş bellektir. Yedek bellek sessizdir ve kuşaktan kuşağa aktarır ki. Sanki bellek tanrıçasının çocukları, sanat tanrıcaları ve ilham perileri gibi mesela. Eş bellek ise adeta bir hakem gibidir. Sadece anlatıcıyı ve anlatıyı dinler, değerlendirir, biriktirir ve yeri geldiğinde veya gerektiğinde hatırlatır. Tüm belleklerin anası Mnemosini'dir.

Anakara,- Öbüranakaralar, Topraklar, Topraklı Topraksızları ve Ada'yı ki toprakları ayıran denizler Lethe¹ ve Mnemosini² nehirlerinin suları gibidir. Bu suları içenlerin bazıları gerçeği unuttur, bazıları hakikati bulur. Lethe nehrinin sularından içen her şeyi unuttur. Mnemosini suyuyla canlılara her şeyi bilme ve anımsama yetisi verir.³

Dut Ağacı anlatıcılarını Çağdaş Öbüranakaraca isimlerinin sonuna 'mu' koyarak adlandırır, örneğin Batariamı, ki Batarıyam⁴ ... diye hitap eder onlara ... biraz sonra kendisini tanıttak sizlere. Yavaş yavaş tanıtacaklar kendilerini ...

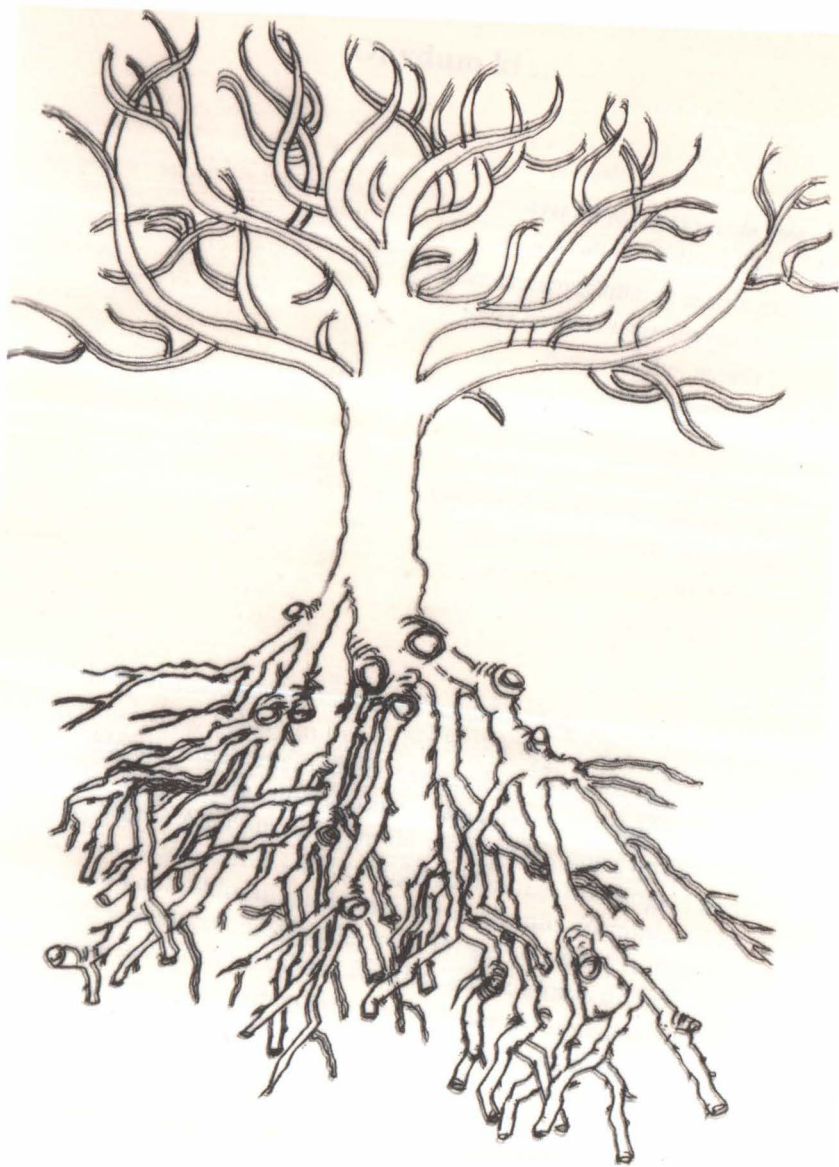
Anlatıcıların anlatıları - şimdilik - bittikten sonra, hepsi Dut Ağacı altında toplanacaklar, yedek ve eş bellekler de gelecek. Bir külliyat olacak mesela, ki atölye çalışmasını kendilerini anlatıcıların kardeşi bellemiş Arahnimular yapacak. Onlar Dut Ağacı'nın örümcekleriydi ki mesela.

Atölyede anlatıcılar yok. Olmalıydı ki. Yüklüydüler. Yük vebâldi Dut Ağacı için. Bulaşıcı hastalık gibi sarardı. Yükü kenara koymalıydı ki ses duru olsundu. Anlatıcıların evinin sesi ve artık anlatıcıların kendilerinin sesi olmuş Arahnimuları var. Kimi kör, kiminin sekiz bacağından yedisi kırık ki bir bacaklarındaki yedi eklem de, bazen ayrı konuşur. Dut Ağacı dinliyordu. Ada'dakiler Anakaraca konuştu, Öbüranakara'dakiler Öbüranakaraca. Hepsini dinledi. Mesela anlatıcılar karıştırdı ki, bile isteye falan. Masal bu ya ters de okunur, düz de. Hepsinin mührü vardı ki, zimmetliydi anlatılar.

Dinledi ki tahkir, aşağılama ve hakaret olmasındı. Anlatılar yersiz, mekânsız ve zamansız olsundu ki, post giymemiş ve maske takmamış ve hak ihlal etmemiş hareketli ve hareketsiz canlılar, nerede olursa olsun duysalardı birbirlerini. Duysunlardı. İzzet, himmete ve sonunda giybete dönmesin de ... mesela zilletle bitmesindi. Anlatılar zamansız ve mekânsızdı ki mesela kapılmasınlardı zamana ve mekâna. Edebiyatçı Kuvayamı derlemişti, Sosyolog Kuvayamı çözdü ki, Kuklamı ve Arahnimu Bibi yazdı, Albesmu çiziciydi. Hareketli ve Hareketsiz Canlılar anlattı. Beyaz Dut Ağacı dinledi.

Söyleminiz, anlatınız bol ola ... doğru ola ... haktan yana ola ... Rastgele ...

*Hareketli canlılar
Öbüranakaradan Edebiyatçı Kuvayamı
Kuklamı ve Arahnimu Bibi
Anakaradan Sosyolog Kuvayamı
Çizici Albesmu
Soluk Mavi Nokta üzerindeki
yakın ve uzak, öte ve öbür,
büyük ve küçük Anakaralar ve Adalardan ...
ki topraklardan, 2018*

I

Duydum ki ...

Üst alt olduk ki yüzde ters,
Ay ışığı altında kilitliydi ki ...
Küller kaynamış sulara mesela mis,
Her birimizin şiiri ayrıydı ki ...
Ayrılmayalım mesela ...
İzzet, ikram, himmet dedi
Zillet ve gıybet ördü
Arahnimular dokudular göz ayak
Çalışkandılar ki, sebat, yaratıcı ...
Okudu mesela Aşık Arahnimu
Anlattılar ... Duydum ki ...
Arahnimu Bibi

Bizim Mahal'de bana en yakın kara bir dut ağacı daha var. Diğer mahalde, kahvenin orada bir başka beyaz dut ağacı var. Cinsi Morus Alba'ymış. Göğüs hizasından bakış ölçüsü alıyor hocalar. Yerden yüz otuz santim yükseklikten çevremizi ölçüyorlar. Morus Alba'nın boyu on iki metreymiş, tepe çapı ise beş metre. En az yüz yirmi yıllık olduğu söylenmiş. Kök boğazı sert zemin ile kaplı olduğu için kökler zarar görmüş. Zeminin ıslah edilmesi gerekiyormuş. Cehalet kötü bir şey, o zemin yapılırken sorulması gerekirdi bir bilene. Kendisi, adına Morus diyor.

Bana gelen canlıların çoğu ona da gider. Aramızdaki haberleşme güçlüdür, bir gün içinde birkaç havadis yolladığı bile olmuştur. Arı, posta güvercini falan haber getirir. Hele yazın Yerleşim dolu olduğu ve kalabalıklaştığı zaman. Zira Morus bugün orayı almış ve atölye yapmış bir hareketli canlının önündedir ve

kahveye de çok yakındır. Yerleşim yollarının ayrıldığı yerdedir. Altında da bir sedir var mesela. Oraya da insanlar oturur. Çalışan müzikleri, yapılan kutlamaları, konuşulanları her zaman paylaşır benimle:

Son anlattıklarından biri bir düşündü:

‘Önce Müzik, ‘orğana’⁵ ile kutsal haç evine getiriyorlar gelini. O zaman çok insanlar vardı, çok insanlar. Organa Ginginatith vardı. Violi, keman. Vasilis Ginginatos [ve] Panayot Ginginatos ve ‘horos’⁶ burda oldu.’

Ginginatos ailesi violi keman çalardı. Şarkı söylüyorlardı, aşk şarkıları mesela ...

Tatlı aşkım yandır yandırma beni
Seni seviyorum yârim, terk etme beni

Tatlı aşkım yandır yandırma beni
Seni seviyorum çok çok, gelsen öpsen beni⁷

Düğünü anlatıyordu, Doğu Çok Uzak Büyük Ada’dan gelmişti. Duydum Güneşin Batamadığı Adaca bazı kelimeler mesela:

‘ ... gündüz ve akşam kahvenin içinde ... Babası Yerleşim Başı idi ve biraz ofise yukarıya giderdi ve ... onun için hatırlıyordu herkesin ne zaman doğduğunu, çünkü kondika’yı ‘copy’ etmişti. Öyle deniyordu o zaman ve ... yani bir liste idi ve ... isimleri, insanların ne zaman doğduğunu yazıyordu. Ve ne zaman gittiler ne zaman evlendiler, öyle şeyler. Öyle şeylerde karışıyordu ... Bu kahve o zaman doktorun idi, ama kiraya veriyordu. Covru’nun idi.’

Öbüranakara’daki Edebiyatçı Kukuveyamu burayı okurken bir ekleme yolladı 10 Aralık 2017, 02:03’te, geç olmuştu ki mesela:

‘Herkes onu Doktor Covru olarak tanıyordu, o zamanda doktor olmak ünvan gibi bir şeydi, bütün aile çok gururluydu, Hatta onun Yitsam adında bir yeğeni vardı, ondan bahsederken her zaman amcam -ya da dayım; ne biçim Theios olduğunu bilmiyorum- Doktor Covru diyordu.

‘Theios’ amcaydı, dayıydı ki Doktor Covru Yıtsam’ın amcası mı, dayısı mı bilmiyordu Edebiyatçı Kukuveya mu. Doktorluk önemliydi ki. Gayrısı masaldır, şifa vermek izzet gibidir. Himmet, gıybet ve mesela zillet yoktur, olmasın diye yeminle mühürlerler ... Katranlı ki ...

‘Onun idi ve kiraya veriyordu. Şosbu bir ara çalıştırıyordu. O zaman rahmetli Şosbu idi. Sonra Yakirosas’ın babası çalıştırdı. Sonra Tomalis’in erkek kardeşi. Onu kiraya veriyorlardı her seferinde. Düşünde çorba, et ve patates, kuzu dolması vardı. [Düşün] İki gün sürmüştü. Bir gün kahvede ve ikinci gün evde yemek vermişlerdi. Bizim Yerleşim’den hareketli canlılar vardı, Merkez Yerleşim’den de vardı, diğer yerleşimden de vardı. Bütün yerleşimlerden davet etmişlerdi. O zaman çok insanlar vardı.’

Bu düşün 1929 yılında ölen Yerleşim Baş’ının kızının düşünüydü.

‘Yerleşim Baş’lığı da yaptı. Ama ‘Emboros’ diyelim. Çok işler yaptı. Çok sene yaptı. [onların] zamanında da, [bunların] zamanında da yaptı. Ondan sonra Baş, Likodos idi. Likodos’dan sonra çok kişi vardı. Likodos zamanında bir önceki Baş’ın kızı ‘simvulos’ idi. Oy verdiler ona, babası öldüğü için. ‘Timis eneken’; onu anmak için, onu da koydular, aza dediğimiz. Bir kadın da ... emir gelmiş o zaman ve Yerel Yönetimde de Kefgia’yı koydular. Bütün yerleşimlere birer kadın. Ve kendisine de oy verdiler. Hangi tarihi, tam olarak hatırlamıyorum ama ... 30, 1932’de ya 1931’de idi.’

Yokuşun başında Karadutum vardır ki Morus’ların çok türü ve alt türleri varmış, duydum. Çeşit çeşit mesela. Ona Morus Nigra mı diyorlar, yoksa Morus Rubra mı iyi duymadım ki. Kara Askamiamu derdim ona bazen mesela. Karadut Arahnimu onun örümceği idi ki. Haberler getirirdi.

Yukarımahal’deki Doğu Çınar Ağacı’nın Latincesi Platanus Orientalis’miş. Onun yaşı en az üç yüz yıl. Kendisine, Ortanca Platanus diyor. Göğüs hizasından çapı altı buçuk, boyu on sekiz, tepe çapı yirmi metreymiş. Altına araba çekenler bile oluyordu geçmişte. Onlar için köklere yapacakları baskıdan çok

daha önemli olan arabalarının gölgede durmasıydı. Ama şimdi yazın Yerleşim'in girişine engel koyuyorlar ve arabalar giremiyor.

Ortanca Platanus konumu nedeniyle çamaşırhane ve zeytin-yağhaneye gelenlerin altında dinlendiği, sohbet ettiği, müzik çaldığı, uyuduğu, seviştiği ve hatta bazen kavga ettiği bir ağaçtır. Zeytinyağı fabrikası dört hisselidir. Hissedarlardan biri evinin tamirat ve tadilat bedeline mahsuben kendi hissesini Vano Usta'ya satmıştır. Bazı hissedarlar Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak'dadır mesela ... diyelim, masal bu ya, ters de okunur yüz de mesela düz de ...

Özellikle çamaşır yıkandığı dönemlerde kadınların sohbetlerini, dedikoduları duymuştur. Bazı aileler çamaşır ve hasat zamanı, hasatçı kadınlar alırlardı Aşağımahalden. Yeni yeni hareketli canlıları böylece görmüş olurdu Ortanca Platanus. Adlarını da öğrenmişti.

'Vasikas, Katdena, çamaşır yıkamalarda, tarlalarda 'therta', hasat, olduğu zaman alıyorlardı 'theristres', hasat yapan kadınları. Katdena, Serpsi, Amari, aşağıdaki Karetitas'ın. Çamaşırları sabunluyorlar, 'kofiniye', çamaşır sepetine koyuyorlardı ve üstüne 'buğadopana'yı ... 'pana', bez; 'buğadopana', 'buğada' bezi koyuyorlardı ve külü döküyorlardı ve üstüne kaynamış suyu döküyorlardı. Bir kazan, iki kazan ... ve aşağıdan çıkan 'buğadonera'. 'Nero', su; 'nera', sular; 'buğadonera', buğada suları ... ile insanlar yıkıyordu. Koyu renkleri yıkıyorlardı. Ama başka zamanlarda gördüğü bazıları hiç çamaşır yıkamaya gelmezdi. Bu çeşmeye 'Vrisara' diyorlardı.' [Ortanca Platanus'a yakın] üstteki kapalı ... 'skepasti' çeşme.'

Hele Panayır zamanları çamaşırhanenin ocaklarında kaynayan kazanlardaki etlerin kokusu, onu da yüksek yaylalardaki bulutlar ve sisler gibi bürümüştür.

Yerleşim'de nüfus azalınca, bulunduğu yer izbeleşmiş, çamaşırhaneye gelip çeşmelerin, ocakların üstüne yazılar yazanları, içeriye küçük ve büyük abdestlerini yapanları utanarak; izlememek için, yapraklarını kapatmış, köklerini kasmış, onları adeta bir pençe gibi toprağın derinliklerine batırmıştır. Bu işi yerleşimde yıkıntı iken Kuklamu'nun evi dahil, pek çok evde ve hatta boşaltılmış olan ilkokul binasında da bazıları yapmıştı

mesela. Ama elinden hiçbir şey gelmemiştir. Oysa geçmişte, Klidonas günü suyu alınan çeşmelerden biriydi. Öbüranakara'daki Edebiyatçı Kukuvayamu anlatısını yollamıştı 09 Aralık 2017 günü posta güvercini ile:

'23 Haziran akşamında Yerleşim'in ya da mahalın kızları üç çeşmeden hiç konuşmadan, gülmeden bir kaba ya da çömleğe su doldururlardı. Yolda gülersek suyu boşaltıp yeniden başlardık. Sonra içine herkes ayrı küçük bir şey koyardı, kırmızı bir bezle kapatırdık, etrafına bir zincir takardık, bir kilitle kilitlerdik ve bütün gece ay ışığı altında bırakırdık. Bizim Mahal'de genellikle evimizin taraçasında bırakılırdı. Ertesi akşam olgun bir kadın, manilere benzeyen kısa komik, alaycı şiirler söyleyerek içerdeki küçük şeyleri teker teker çıkarırdı. Her birimiz için ayrı bir şiir söylenirdi ve güya o şiire göre o seneki şansımız belirlenirdi, ya da komik şeyler söylerse bizimle alay edilirdi. Sonra bütün gece eğlenirdik.'

Bazı kış geceleri, zifiri karanlıkta kadın, erkek ve çocuk çığlıkları, inlemeler, haykırışlar, kapatılmış bir ağzın hırıltılarını, tabanca mermisi ve tüfek fişeginin seslerini duymuştur. Bu sesler guguk ve puhu kuşlarının feryatları içine karışarak giderek duyulmaz olmuş, kısılarak, yitip gitmişti. Gelip gövdesinin arkasına saklananlar, titreyerek, çaresizlik içinde yardım dileyenler, ona sarılmaya çalışanlar oldu. Çok karanlık olduğu için sesleri duymuş, ama hiçbir şey görmemiştir. Veya bize anlatmıyor. Yangınlara, hele artık Anakara'da, Şututuluş'ta yaşayan Gorgonamu'nun evinin, içerde çocuk varken ve uyurken yangını, kışın göğü aydınlatan alevlerin yansımalarına karışan küçük bir erkek çocuğunun haykırışlarına, sellere ve depremlere de tanık olmuştur. Deniz kızım evini aradı durdu ki. Yanmıştı can pare-i canı ... Daha ne olsundu ki ... Arkadaki dağa giden yol da onun önünden geçtiği için, o yörede hareket eden ve hareketsiz her canlıyı, gece gündüz ve dört mevsim üç yüz yıldır gören kendisidir.

Ortanca Platanus'un kendinden büyük ve küçük iki kardeşi diğer Yerleşim'dedir. Onların adı Büyük ve Küçük Platanus'dur. Küçük Platanus'un yaşı ortanca Platanus'la aynı, o da üç yüz yaşında, ancak boyu üç metre daha kısadır. Büyük Platanus altı

yüz yaşındadır. 2004 yılında anıt ağaç olarak tescil edilmiş. Bu anıt çınarın ve bulunduğu bölgenin çevre düzenlemesi Haziran 2004 yılında yapılmış. Büyük Platanus'un altına koyulan tabloda ayrıca 'Bu Çınar Ağacı ... kapsamında korunması gerekli anıt ağaçtır.' denilmekte ve değişik bölgelerde buna benzer beş ağaç daha olduğu belirtilmektedir. Anıt ağaçların yüzyılların bilgilerini şifreledikleri, zaman kapsülleri olarak da adlandırılan yıllık halkaları vardır.⁸ Halkalar hareketli ve hareketsiz canlıların kuşaktan kuşağa anlatı aktarımını sağlayan sanat tanrıçaları ve ilham perileri olan yedek bellekler ve bir hakem gibi, her türden bir eşi olan, eş bellekler için de çok önemli bilgi kaynaklarıdır.

Bir tarlada yaşıyorum. Bana en yakın evler denize bakarken arkamdaki Arahnimu Bibi, Basteri ve Bazira'nın evi ve solumdaki yıkılmış durumdaki ev; Niya ve Trula kızı 1882 doğumlu Anakara vatandaşı Atomi'ye aittir. Şimdi torunlarından biri, büyük annesinin Anakara vatandaşı olduğunu, babasının ise 1922'de Aslan Başlı Taşlar Toprak'a zorunlu göçü nedeniyle Anakara vatandaşlığını bırakmış olduğunu söylüyormuş. Bulduğum tarlanın önünde Zeytin Yerleşim'den emekli tedris edici Kirkon'un arazisi vardır. Babası Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak'tan. Yerleşim'lerine gelmiş bir Kutsal Haç Evinin Altın İkinci Kademesiymiş. Etrafım açık olduğu için ve konumumdan dolayı Yerleşim'in batı yakasına epey hâkim bir görüşüm var. Yerleşim'e çıkan her canlıyı ve taşıyan veya taşınan her cansız görüyorum.

Bir de can yoldaşım bataryam var. Herkes gider, gece gündüz batarya durur, yeri bana göre tarlanın biraz daha güneyindedir. Eskiden rüzgârda dönen pervaneleri ile enerji üretirdi. Bu rüzgâr güç üretim sisteminin elemanları temelde rüzgar türbini ve bataryadır. Enerji depolama birimi 12 volt 100 amper kurşun asit bataryadır. Bu bataryanın kullanım ömrü on yıldır. Yerleşimli'ler bataryalarını dolduruyorlardı.

Yeni gelen ki, adını Kuklamu koydum, benim ve bataryanın bulunduğu tarlayı da satın aldı. Bataryanın pervaneleri yok olmuştu ki, o evi aldığı zaman, sadece pervaneyi tutan demir ayaklar kalmıştı. O da bu ayakların üstüne horoz şeklinde, yönleri gösteren demirden bir rüzgâr gülü yaptı. Şablonunu annesi

çizmiş resimli bir ansiklopedi Nedud'a bakarak. Annesi Akademi'de resim okumuş ve deseni çok iyiymiş. Hocası ona 'Erkek gibi bileğin var' dermiş. Ne fena yetenek demiyorlar da eril dişil yetkinliklerle anıyorlar, ellerine, ayaklarına veya nereleri neyse artık yeteneklerine göre, sihirli değnekle dokunulmuş olanları ... Keman da çalarmış ki mesela.

Kuklamu da acılıydı ki, kırılmıştı. Anlamam otuz yılını aldı. Altı yüz yıllık Anakaralıymış. Yerlerinden yurtlarından edilmişler, kaçırılan kadınlar saraylardan gelin olmuşlar ki, çocuklar doğurmuşlar mesela ... Mesela huzur hocaları olmuş bazıları ... Sarı tedarik ediciler, Güneşin Yükseldiği Topraklar'dan. Sarışınmışlar ki ... Mesela kaçanlar, kaçırılanlar, göçenler, yerleştirilenler, okuyanlar Ninesi mesela vurgundu ki bir mimara ... okumuş ve okutmuştu falan. Anakarada Adaya Yakın Yerleşim'de bir sınıfı çalgıcı çengicilerin küçük hareketli canlılarıymış ... Gri kaşe tayyörler, kalın ipek çoraplar ve Paçıkakis imali siyah deri minik topuklu ayakkabılar giyerdi de o da oğlum derdi de başka demezdi. Duydum ... 'Sanihim' ... Sanihmu mesela jimnas-tik de yapar, yazı da yazarmış, fotoğraf da bilirmiş.

İkram, izzet, sonra himmet ve zillet ki, ardından gıybet ... devası şifa. Hepsi bir arada bu kadar yük taşınır mıydı ki ... Şaştım da kaldım. Ben yüz yılını biliyordum falan, Kuklamu altı yüz yılını biliyordu ... Bir ciğer can paresi vardı ki, gök yer Aslan Arahnimu idi. Der de demezdi onun adından başka ... Uzaklardaydı ki mesela. Şimdi onun da bir paresi var, Rose Arahnimu ... Kuklamu ona Gül Arahnimu der ki ... Canın cananıdır ... Gül Arahnimu'ların orada Kuvaya'lara Hootie derlermiş mesela. Hootiemu olsa ki bir de Hootie Arahnimu anlatsa. Masal bu ya ... Gelse Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak'ın orta batısından da onu da duysam mesela, Arahnimu Bibi ile beraber falan. Belki gelirler ki ...

Burada en fazla rüzgâr kuzeyden eser. Poyraz en çok esen rüzgardır o zaman. Ardından lodos gelir, güney batıdan eser. Rüzgâr boğazdan aşağı denize iner. Mayıs eylül ayları arasında esenlere Eteziyen demişti bir hoca.⁹ Kavururdu ki bu rüzgarlar beni.

Kuklamu'nun annesi, yani Albesmu, hiç gelmedi Yerleşim'e. Ama evdeki eşyaların çoğu onların eski yazlık evlerinden geldi. O kadar çok mutfak eşyası geldi ki, hikâyeyi bilmesem çöze-

mezdim. Bir de Banksümer'in Dril kumaşından yapılmış perdeler, şilteler, minderler ve yastıklar rengarenk kılıflıydı o zaman ... İlk kez bu kumaşı gördüm. Zira evin bana bakan balkonuna asardı Kuklamu içerde olan ve havalandırılması gereken pek çok dokumayı. Bazen mehtaplı gecelerde Kuklamu bu şiltelerden birini balkona koyar ve gece orada uzun süre otururlardı, hatta bazen uyuya kalırlardı. Bazen küçük bir hareketli canlı; yaramazlık ki yastıkları, minderleri balkondan veya yardan aşağı atardı. Hatta bir kere el arabasını atmıştı bu biraz yaramaz olan küçük hareketli canlı. Kuklamu buna içerlerdi, gücenirdi mesela. Akli çıkmıştı ki ya aşağıda ... Hem de sonradan minderlerin ve yastıkların hepsini çok güzel bir bezle kaplatmıştı. Birinci Büyük Harp'teki Haçkızıl'ın çadırlarını hatırladım birden bire. İşte onların kumaşından. Hepsini aşağılardan topladı ve yıkadı.

Yatak odalarının penceresinden de içeriyi görürdüm. Hareketleri ve eşyaları dikkatle izleme alışkanlığım ve tutkum nedeniyle gözümünden hiçbir şeyi kaçırmamaya özen gösterirdi. Basteri ve Bazira'dan sonra evde neler olduğu beni çok ilgilendiriyordu. Ev boşaltıldıktan ve hareketli canlılardan bazıları gittikten sonra yüzlerce kez talan edildi, içinde ateş yakıldı, şilteleri ateşe atıldı. Mayolar, ayakkabılar, çantalar, cüzdanlar yerlere saçıldı. Kuklamu bunları daha evi almadan ilk gördüğünde oturup hüngür hüngür ağlamıştı. Onu ilk kez o zaman seveceğimi ve bana iyi bakacağını hissetmiştim. Yanulmadığımı otuz yıl içinde gördüm. Aslında onun olgunlaşmasının en yakın tavrulardan birisiyim. Ada'yı tanıdı. Saygı duydu, hak yemedi ve elinden geleni yapıyor. Sahtekârlardan değil ...

Kuklamu evi aldığı anda ödüm kopmuştu Bataryamu'yu yıkacaklar diye. Zira sanki birisi büyük bir ısırık almış gibi, yarısı gitmiş olan, kocaman taşlarla örülmüş kaidesi çökmek üzereydi. Gövdesinde koca bir oyuk oluşmuştu. Her gelen usta, anlaşılması güç olan büyük bir iştiaqla 'Bunu yıkacak mıyız?' diye sorardı. O da hayretle soruyu soranların yüzüne bakardı mesela, 'Neden yıkalım?' diye sorardı. Hatta bu yaz bir zamanlar kimin diktiği belli olmayan bir zakkumu da kestirdi. Bataryamunun taşlarının güzelliği ve kendisi daha iyi görünsün diye. Bu işi Tahidromiko 'peristerimu' örgütledi. Posta güverciniydi

ki, Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde yetişmiş. Nerden salarsan sal, yetiştği yere geri döner. Vatanıdır mesela ... Nasıl becerdi bilemiyoruz. Büyük olasılıkla bir yaban keçisi ile anlaşımtı. Aslında keçiler zakkuma dokunmaz. Ama hiçbir anlatıcı zakkumun nasıl kesildiğini göremedi.

Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ndeki bu posta güvercini Kuklamu ne zaman gelse, gelir. Orada yetiştirilmiş. Kuklamu Ada'dan salsa, Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ne kadar uçardı. Posta güvercinleri savaşlarda ana karargâhta eğitilirlermiş. Rotalarını da koku ve manyetik alanla bulurlardı ki. Mesela gün doğumundan gün batımına, kuş uçuşu bin iki yüz kilometreye kadar uçabilirlermiş. Eğitimleri on aylıkken başlarmış. Havanın da onların uçuşu için on beş derecenin üstünde olması gerekirmiş.

Evin etrafına, tarlayı da içine alacak biçimde alçak bir taş duvar ördürdü. Bu arada bataryanın da tamiri yapıldı. Ben artık onun arazisinin içindeyim, tarlada. Bu nedenle eskiye oranla nispeten daha az hırpalanıyorum. Daha az hırpalıyorlar beni. 1991'den beri. Spurgitismu bu ustanın eski bir mahkûm olduğunu, karısını öldürmek suçundan hapis yattığını duvar örülürken söylemişti. Serçeler meraklıdır ki, bilir.

Birçok evin yapılmasına, yıkılmasına, tekrar yapılmasına taniklık ettim. Bazı evleri tekrar yapıldıktan sonra tanıyamadım. Yıllarca bana yakın evler boş kaldı. Bilenkişiler geldiler, pek çok arsa ve evin sınırlarını söylediler. Bazıları doğruyu söylemiyor. Ama benim sesim yoktu ki. Sonra yeni sahipleri geldiler. Mesela dikkatli idiler, iyice araştırıp, evlerin gerçek sahiplerinin kimler olduğunu anlamaya çalışanlar da oldu.

En çok benim dallarıma serçeler konar. Kargalar taş duvarın üstündeki tellere konmayı nedense daha çok seviyorlar. Onlar da Yerleşim'den diğer evlerle ilgili bilgileri anlatırlar. Çok sahtekârlık olduğunu hepimiz biliyoruz. Kapı numaralarını gece Bilenkişi gelmeden değiştirenler bile olmuş. Benim görebileceğim yerde değildi. Kuşlar söyledi. Ama kuşlar yalan söylemez. Şimdi de gerçek sahibi dava açmış. İyi yapmış, hak yerde kalmamalı. Ayrıca yılan, köstebek, kirpi ve keçilerden de Yerleşim ve Ada haberleri alırım. Bir iki posta güvercini dostum da var, onlar bazen Anakaranın En Büyük Yerleşim'den, Adaandigoni'den ve Öbüra-nakara'dan ve hatta Aslan Başlı Taşlar Toprağı'ndan, ve mesela

aktara aktara, kulaktan kulağa çok uzaklardaki hareketli canlıların haklarını ihlal etmiş çok büyük adadan, haber getirirler. Denizlerden haberleri gümüş martıdan, karabataktan ve yelkovanıdan alırım. Fok, balina, ahtapot, orkinos ve orfoz, ve yunus ve de midyeler, petalidesler ona anlatırlar, onlar da bana anlatır. Antik çağlardan haberleri kuşların düşürdüğü tohumlar, altı yüz yıllık ağaçlara konuşan geyikler aracılığı ile, kim onların anlatılarını yedek bellek olarak karşılamışsa anlatıcı olur ve anlatır bana. Bu anlatıcılarımın bazıları anlatacaklar. Bazıları ise mesela susacak. Şimdilik ...

Ada'da avcılık tehdidinin az olduğu ve gölet sayısının bol olduğu söylenir. Emin değilim avcılık tehdidinin az olduğundan. Denizikaralılar çoktu mesela. Atmışlardı ki denize. Kim ne kadar yüklü bilmeyiz. Mesela, yerleşimler dışında doğada, ormanlarda pek çok değişik tür yaşar. Çok nadir gelirler bizim oralara. Evin duvarının dışına gelen bir gözlemci yanındaki arkadaşına üç günde yetmiş dört tür gördüğünü anlatıyordu.¹⁰ Soluk mavi noktada dokuz bin tür varmış mesela.¹¹ Adalardan çıkmayanlar, ormanlarda kendini göstermeyenler ki, yıllarca sularda karanın yüzünü görmeyenler ve topraktan toprağa göçenler. Topraksız topraklıların anlattıkları mesela ki benim duyduğum hareketli canlıların göçü. Topraklarını bırakıp unutmadan yaşadıkları yeni topraklar, adalar ki uzak yakın anakaralar. Unutturmamak için benim duyduklarım vardı.

Saydıkları kuş adlarını birbirlerine okurken ezberlediğim için çok gururluyum: Mesela eşler benzeşirdi ki Ada'nın kıyı ormanlarındaydı kışın, göçerdi de, en çok vurulanlardandı, gagasını saplardı yumuşak toprağa, 'vort, vort' derdi ürkünce, zordur onu görmek kuru yaprakların arasında ki Çulluk¹²; birbirini izleyen kanat çırpma ve süzülme ile uçan deniz kuşuydu ki, ötüşünde inlerdi 'puu' derdi Yelkovan¹³; büyük koloniler halinde kayalarda ve su içinde yuva yapan deniz kuşu daldı ki, kalındı ses gırtlaktan 'Gark' diyen Karabatak¹⁴; karabataktan daha küçük kıyılarda yaşayan, gırtlğından çıtırtı ve hırıltı sesi verirdi mesela Tepeli Karabatak¹⁵; balıkçılğiller familyasından küçük memelileri ve kuşları yiyebilen ve otuz beş yıl ömrü olan

kaşları ensesine kadar uzundu mesela Gri Balıkçıl'ın¹⁶. Balıkçılının uzun iki siyah tüyü kaşlarındaki ...

Anakara'da Allı Turna denilen, masallara ve türkülere girmiş, sığ suların su kuşu Flamingo, yuvarlak, büyük gövdeli, uzun bacaklı ördek Angıt; kaza benzeyen, oldukça büyük ve uzun boyunlu bir ördek olan Suna; en büyük yüzey ördeği Yeşilbaş; şahine benzeyen yırtıcı kuş Arı Şahini; Zeus'un yardımcısı ve en sevdiği hayvan, baykuşa benzer yuvarlak çok iri başlı ve parlak sarı gözlü Yılan Kartalı; kanatları geniş ve yuvarlak uçlu şahine benzeyen avlanırken ve göç zamanı açık arazileri tercih eden Saz Delicesi; Saz Delicesi'nden daha küçük, zarif ve biraz daha ince kanatlı Gökçe Deliceler de vardır.

Yırtıcılar da ikiye ayrılmış. Gündüz ve gece. Gündüz yırtıcıları takımından, avını çabukluğu ile yakalama ustası Atmaca¹⁷, uçuş kuyruğu yelpaze şeklinde yırtıcı bir kuş Şahin; belli bir habitata bağlı olmayan küçük bir doğan türü olan Kerkenez; tavuksular takımının sülüngiller familyasından orta büyüklükte Doluana'da çok iyi tanınan ve sevilen, türkülere girmiş, ötüşü güzel, görünüşü etkileyici Kınalı Keklik; turnagiller şubesinden hem yüzerken hem yürürken devamlı kuyruğunu kakan yeşil ayaklı tavukçuk Su Tavuğu; uzun ve yukarıya doğru kıvrık gagalı Kılıç Gaga; yağmurcungiller, yağmur kuşları takımından gagası siyah bacakları soluk sarı Halkalı Küçük Cılıbit; ince gagalı ve koyu renkli uzun bacaklı Akça cılıbit, bölgedeki en küçük kumkuşu seri hareketli Küçük Kumkuşu; bölgedeki en büyük kıyı kuşu gagası uzun ve muntazam olarak aşağı kıvrık Kervan Çulluğu; gaga rengi siyahımsı gözleri üstünde belirgin beyaz kaşları olan Orman Düdükçünü; kısa bacakları, kuyruk sallaması ve kendine has uçuşuyla tanınan dere düdükçünü; göz çevresi kırmızı orbital halkalı, irisi açık sarı olan ve bana denizlerden haber getiren Gümüş Martı vardır.

Gagasının ucunda sarı lekesi olan deniz kuşu Karagagalı Sumru; güvercingiller familyasından gagası ince ve gaga dibinde beyaz renkli minik bir lekesi olan Kaya Güvercini; güvercinimsilerden fosil kayıtları kırk milyon yıl geriye uzanan, biraz basit yapılı, gözleri çok koyu kırmızımsı olan Kumru; kumruların yakın akrabası, baharda çiftler halinde, yaz ortasından itibaren aile grupları halinde gezen, sabah ve akşamüzeri aktif olan,

uçuşta kaya güvercininden daha sert kanat vuruşları olan Üveyik de vardır.

Gece yırtıcıları mesela ... Onlardan çok duydum iki tane kocaman göz anlatırlardı ki. Az sesle, topraktan toprağa mesela. Baykuşlar çeşit çeşittir. Kemirgenleri yerler. Zehirlenmiş avını yerse ölürdü mesela. Zehir vurgunu. Geceleri çok iyi görürler. Tanrıça Athena'nın sevdiği hayvan olarak bilinirdi ki, mesela tanrıçanın gözlerinin baykuşun göz renginde olduğu anlatılırdı.¹⁸ Bir erkek atmacaya benzeyen Guguk, Batı Palearktik'in en küçük ikinci baykuşu, ağaç kabuğuna benzeyen tüyleriyle tam bir kamuflej ustası olan İshak Kuşu; küçük tıknaz ve sert bakışlı Kukumav; gözünde siyah sürmesi ile çok renkli, dalgalı uçuşunda sürekli öten Arı Kuşu; uçarken kocaman bir güveyi andıran, değişik ülkelerin posta pullarında yetmişin üzerinde resmedilmiş İbibik; kalkık sivri ve belirgin ibiğiyle Tepeli Toygar'lar mesela ...

Yuvası bütün bir çanak şeklinde olan ve uzun girişiyle hemen tanınan, iyi ve hızlı uçucu Kızıl Kırlangıç; bölgede kuyruk sokumu ve alt tarafı beyaz olan tek kırlangıç, iyi ve hızlı uçucu Ev Kırlangıcı; ardıçkuşgiller familyasından ötücü ve göçücü çok güzel sesli, genelde görülmeyen mesela sesi duyulan, dalların arasına saklanan siyah gözlü gözünün çevresinde beyaz çemberi olan Bülbül; küçük boylu, iri başlı ve kısa kuyruklu Çayır Taşkuşu; küçük boylu, iribaşlı ve dik duruşlu Taş Kuşu; açık arazide yaşayan, yerde dik duran, ötücü, çoğu zaman başlarını oynatan, kanat ve kuyruklarını kakan, hızlı uçan ve bir sinekkapan gibi uçan böcekleri avlayan Kuyrukkakan; sinekkapan-giller familyasına yerleştirilmiş Karakulaklı Kuyrukkakan; kayalıkların, vadilerin ve kıyı kayalıklarının ardıcı Gökardıç.

'Ardıç kuşları taneli meyveleri çok sever. Taşıyabilecekleri boya gelince çilek, ahududları toplar. [Ama] Genetik olarak evrimini tamamlayamayan tohumlar tekrar [bu kuşların] dışkılmasıyla ... toprağa dönüyordu.'¹⁹

Her bölgede bulunan tamamen simsiyah Karatavuk; büyük ve basık kafalı, iri ve uzun gagalı, çok değişik olan ve uzaklardan duyulabilen ötüşlü Büyük Kamışçın. Sert yüz ifadeli, düz renkli ötleğen Ak Mukallit; eğer erişkin erkekse mavimsi kafasıyla kes-

tane kırmızısı altını ayıran beyaz bıyığı ile hemen tanınan Bıyıklı Ötleğen; bağlarda, zeytin ve meyve bahçelerinde görülen Maskeli Ötleğen; dişi ve erkeği arasında belirgin bir farkı olmayan Orman Çıvgını; sakini ve ciddi bir kuş olan Benekli Sinekkapan; heyecanlandığı zaman ensesindeki kısa tacı kalkan Mavi Baştankara; baştankaraların en irisi büyük yerleşimlerde de görülen Büyük Baştankara; orta boylu, sarı ve siyah renkli, koyu pembe gagalı, dalgacı ve derin kanat vuruşları olan, göz alıcı giysisine rağmen yapraklar arasından zor seçilebilen Sarıasma; genellikle böcekçil olan ve bazen kötü hava koşullarında avlanmalarında zorluk yaşayan ve bu nedenle uzun süreli yağmur dönemlerini veya ıslak ve soğuk sabahları atlatmak için küçük omurgalıları ve büyük böcekleri dikenler veya teller üzerine şişleyerek gıda stoku yapan Kızılsırtlı Örümcekkuşu; alnunda boydan boya uzanan geniş ve siyah maskesi olan, kendilerini korumak için koku salan ve değişik koruma yöntemleri ile kendini koruyan böcekleri de yiyebilen Karaalınlı örümcekkuşu; erişkinini tepe ve ensesi dikkat çekici bir kızkahverengi olan Kızılbaşlı Örümcekkuşu; diğer örümcekkuşlarından daha kapalı ve nemli yerlerde duran Maskeli Örümcekkuşu.

En renkli ve keskin çılgınlık Alakarga; çakır gözlü, siyah gagalı ve ayaklı ve en küçük karga Küçük Karga; namı diğer Corvus cornix çok zekidir, hatta kendilerine ayaklı primatlar da denirmiş, dinlenme halinde iken rahat ve ağır uçar, ancak yırtıcıları yuva alanından uzaklaştıracak kadar da hızlı olabilir, uçuşları düz bir hat izler, rüzgarlı havalarda havada süzülen ve akrobatik performans sergileyen Leş kargası; Florya gibi kazıdan tarihi tohum yürüten çelik mavi siyah parlaklığında, kursağı olmadığı için sürekli yemek arayışında olan bir tür iri karga olan Kuzgun. Zaten hep höyüğe Florya ile giderlerdi Kuzgun. Sonra da bana gelip anlatırlardı ne olup bittiğini, ben de bu aşırma huylarını bırakmalarını çok isterdim mesela.

Ötücü kuşlar takımının dokumacıkuşgiller familyasından, çok gürültücü Serçe; konik gagalı Söğüt serçesi; beyaz kanat lekeli ile diğer ötücülerden ayrılan İspinoz; höyük kazısından tarihi eser aşırın, ötüşleri güzel ve cıvıltılı, erkeğinin 'kelebek' gösteri uçuşları yaptığı iri ve yeşil bir ispinoz olan Florya; uçuşu hareketli ve dalgacı iyi ötüşü olan İspinozgillerden Saka; çatal

kuyruklu ve diğ er ispinoz türlerine göre daha az atletik olan, erkeklerinin üreme dönemlerinde başının üstü ve göğsü kıpkırmızı olan, ama esaret altında başındaki kırmızı rengi koruyamayan Keten Kuşu; bahçe kiraz kuşu ve sarı kiraz kuşuna benzeyen ve kalın, tohum kırıcı gagası olan Bahçe  intesi; kirazkuşugiller familyasına ait  t c , erkeğinin oldukça tek düze şarkısının Sarı Kirazkuşunun ine benzediğı Kiraz Kuşu;  t c  kuşlar, Passeriformes takımının, kiraz kuşugiller familyasından, özellikle üreme döneminde yuvasının bulunduğu bölgede çok farklı  ten, bu dönemde erkeğinin yüksek bir noktadan gün boyu şarkı söylediğı ve kulağa hoş gelen ‘chit’ veya ‘sitt’ ile başlayan ve sonrasında ‘siit siit siitereee-siitsiiteray’ diye devam eden  t şl  Karabaşlı  inte; açık, nemli ve üzerinde oturabileceğı yapıları seçen, alışılmamış bir biçimde erkeklerinin kadınlarından yüzde yirmi daha büyük olduğu Tarla  intesi; boyu Yelkovandan iri, Gümüş Martı’dan k  k açık denizlerde yaşayan zaman zaman kıyılara uğrayan Boz Yelkovan; Falconidae, Doğangiller familyasından, bacakları zeytin yeşili ve gözleri kapkara olduğu için Öbüranakaraca adı Mavromatis olan, gri gagalı gündüz yırtıcısı Ada Doğanı ve sıkça havaya diktiğı kuyruğu ile kendini pek göstermeyen Kamış Bülbülü. Bunları posta g vercininden duyan Öbüranakara’daki Edebiyatçı Kukuveyamu demişti ki:

‘Ne kadar da çok çeşit varmış! Siz bu kadar isimleri nerden öğrendiniz! Gerçekten hayran kaldım! Buradaki Yerel Yardımlaşma Birliği’nin takvimi Ada’daki kuşların fotoğraflarını sergiliyor, tabii ki yalnız on iki çeşidini.’

Bir de kelebekler var ki. Meraklı Arahnimular okur.²⁰ Yirmi iki tür tespit etmişler. Arahnimu Bibi’nin patladı ki  d , yoksa gene saymaya başlayacak mıydım kelebekleri, ezberlediğim için b y ksenerek falan. Hepsi konuşurdu mesela. Gelirlerdi ki duyardım. Renkler, kokular anlatırlardı renk ahenk, mis. Canlılar konuşurdu ki, dilcelerde kurallar esastır. Dil konuşmayanlar da duyularını yansıtan sesler çıkarırlar, bazıları işaretleri eski deneyimlerle ve sonraki olaylar arasındaki çağrışımın sonucu Pavlovyan bir biçimde kullanırlar mesela.²¹ Onların bilmediğimiz dilceleri vardır. Arıca, kelebek e, geyik e, s ngerce, kayaca,

taşça falan. Seslerini duyuram ki, anlar oldum. Mesela onlar türlerine has, mekânsal zamansal, çevrelerindeki deneyimlerle algıladıkları gibi yaşarlar.²² Her türün algılaması farklıdır ki. İşaretler vardır mesela, algılar ve tepki gösterirler. Kimisinin gövdesi ışığa duyarlıdır, gözleri görmese de duymasa da kulakları. Görürler de duyarlardı ki, ben de duydum.

Yetmişlerce kuş, yirmilerce kelebek bana kokuları, tadları getirirlerdi ki. Gündüz kelebeklerinin uçuşları sabah saat on ile akşam üzeri dört arasında olurmuş. Yakarlarken atrapla yakalama, elle toplama ve kelebek yürümesi²³ yöntemlerini kullanılarak toplanmış hocalar kelebekleri. Toplanan ergin canlılar kanatlarının zarar görmemesi için thoraks kısmından kısa süreli sıkılarak öldürülmüş ve etiket bilgileri yazılan küçük glassine zarflarına konularak laboratuvara getirilmiş. Sonra kelebekler iğnelenerek kanatları gerilmiş ki, kurutulduktan sonra koleksiyon dolaplarına yerleştirilmiş.²⁴ Arahnımı Bibi korkmuştu. Aklına araknaloglar geldi. Onlar da acaba boğarak öldürür müydü ki. Kısa süreliymiş ... miş ...miş ne fark eder ki. Bu entomologlar da, araknaloglar gibi yakaladı mı, bırakmaz. Türcülerdir ki ...

Yüzlerce kez budandım. İlaçlandım. Bordo bulamacı yaptılar bana. Şimdi bir iki yıldır özüm bazı dallarımdan ve dallarımın gövdeme birleştiği yerden akıyor. Çevreme döşenmiş taşlara da bu öz leke yapıyor. Bordo bulamacı da yaptılar bana. Evi yeni alan, gelince öper beni ve benimle konuşur. Buradayken her sabah günaydın der ve her akşam iyi geceler diler. Hatta bazen uzun uzun anlatır. İçini döker, ağladığı da olmuştur. Keşke 'Ona uzanabilsem de saçlarını okşayabilsem' derim mesela. Ancak yapabileceğim tek şey, bir esinti yakalayabilirsem, serin serin dallarımı ona doğru sallamaktır. Benim gölgemde yere, taşa oturmayı çok sever. Ben de onu severim. Elinden geldiğince ve bildiği kadarıyla bana iyi bakmaya çalışıyor. En son bakır bir halkaya nazar boncuğu geçirip bir dalıma taktı. O sanki biraz iyi geldi.

Yazın Bizim Yerleşim'e Anakara'daki En Büyük Üniversite'nin, Orman Fakültesi'nden, Orman Mühendisliği Bölümü, Orman Planlama ve Yönetimi Anabilim Dalı'ndan bir hoca

gelmiş. Hem bir kültür ve tabiat varlığı olan çamaşırhanelerin oradaki büyük çınara, hem de kahvenin oradaki duta bakmış. Bir başka yerleşime daha bakmış. O yerleşimde de büyük ve küçük Platanus'ları bulmuş. Ben büyük, ortanca küçük diyorum da hocalar demez.

Ama Yerleşim'in girişindeki Karadut Ağacı'nı kimse göstermemiş ona. Evi yeni alan, bizim Yerleşim Baş Yardımcısı ile konuştu. Sonra o hocaya 6 Kasım 2017'de yazdı. Hoca onu geri aradı. Benim ağlayan yerlerimin fotoğraflarını ve gövdemin çevresinin ölçülmesini istedi. 7 Kasım günü bu işlem gerçekleşti. Çevrem iki metreymiş. Aynı fakülteden Orman Entomolojisi ve Koruma Anabilim Dalı'ndan hocalara akan yerlerimin fotoğrafını göstereceğini ve sorunun ne olduğunu öğreneceğini söyledi. Dün, 17 Kasım 2017 günü Kuklamu'yu aramış. Ben yaralanmışım. Dalım kesilmişti, kesilen yer ilaçlanmamıştı ve çürüdü orası. Akan yerindeki dalım kesilmiş ve ilaç sürülmemiş olduğu için yaralanmışım. Ah ... cehalet mesela. Neden öğrenmediler. Neden öğrenmiyorlar. Beni kesmeye gelenlerin elindeki aletlerin markalarını hatırlıyorum ... Çeşit çeşit ... Yerlisi yabancı. Çürüme olduğu için akıyormuş özüm. Canımı da acıtıyor. Orman Yetiştirme Anabilim Dalı'ndan bir hoca fotoğraflarıma bakacakmış, sağlık durumumu anlamak için. Orman Yetiştirme, yani ağaçların yaşamları, fidan halleri, budanmaları ve sağlıkları ile ilgilenen bir bilim dalı. Kuklamu en yakın zamanda bana bakması için, o anabilim dalındaki hocanın önerilerini uygulamaya sokacak. Emekli olan uzman bir orman mühendisi varmış, galiba onu getirecek. Aralık ayının ilk haftası olabilir. Devrilme riskimi bilmiyorum yani. Kendimi iyi hissediyorum mesela. İnşallah doğru dürüst bir budama ve sağaltım göreceğim. Yeter ki bu kışı kazasız belasız atlatabileyim ve hareketli ve hareketsiz canlı dostlarımla birlikte atlatabilelim. Ha bir de hareketli canlıların ciğer filmi çekmeleri gibi bizim de gövdemizin içini görebildikleri akustik tomografi aleti varmış. İçimizdeki gizli yaraları görebiliyorlarmış. Bakalım Kuklamu bu işlemi yaptıracak mı? Benim için önemli değil. Kendimi tıpkı Kuklamu gibi yaşsız hissediyorum. Zamanla birbirimize benzedik biraz galiba ...

27 Ocak 2018'de geldi ikisi de. Orman Planlama ve Yönetimi hocası demişti ki:

'Yardıma geldik, içinde gizli yaralarını ortaya çıkarmaya ve iyileştirmeye' dediler. Temizlediler yaralarımı, bana iyi geleceğini söyledikleri merhemi sürdüler. Rüzgara kızdılar, dallarımı hep aynı yere savurmuş dediler. Sonra budadılar dallarımı, bahara daha sağlıklı ve iyi olanlar çıkacak diye söz verdiler. Çam katranı ile kestikleri kollarımı boyadılar siyaha. Sonra köklerim hava alsın diye dibimdeki toprağı çapaladılar ama sol yanımdaki taşlara da bana hava aldırmadıkları için çok kızdılar. Ve son bir bakış atıp 'hoşça kal' dediler, baharda çok daha sağlıklı olacaksın Morus der gibi ...'

Orman Planlama ve Yönetimi hocası ve uzman orman mühendisi gitmişlerdi de. Aralarında konuşmuşlardı, duydum:

'Bende rüzgârın etkisi yüksekmiş. Böyle düşündüler mesela, Ada'daki iklim şartları ve genç dallarımdaki filizlerim kısıydı ki ... Büyümemin yavaş olduğunu gösterirmiş bunlar. Yani daha yaşlıyım, ama çap değerim ve boyutlarım yaşıma göre daha küçükmüş. Bu yavaş büyüme etkisi daha sıkı ve güçlü bir bedenim olduğunu gösteriyormuş. Boyum da beş metreymiş, çapım da yetmiş dört santim'.

Ağaca su verilmez ki. Suyumu ben aradım köklerimle. Yoksa miskinleşirdim. Dibime de çiçek ekilmez mesela. Bol hava almalıyım ki. Kendimi güçlü hissederdim de hep. Bunu uzmanlardan duymak hoşuma gitmişti. Güzel de hissettim mesela. Arah-nimu Bibi de bütün bu olanları gördü ki, biriktirecek unutturulmasın diye. Demiştim ki zaten daha önce görüş alanımın çok geniş olduğunu falan. Bir daha ne zaman görürüm onları ... Ya da görür müydüm ...

Aya Floris ve aşağısındaki ovaya bakarım, sonra deniz gelir. Hatta orada kazı yapan Hoca, bir Yerel Yönetim Başkanı, Kuklamu ve kocası benim altımda ve gölgemde yıllar önce bölgedeki arkeolojik kazılar ile ilgili konuşmuşlardı. Hatta Yönetim Başkanı, Hoca tam karşıdaki tepelerdeki kazılmamış yerleri gösterince ve oralara dokunulmaması gerektiğini söyleyince: 'Aman Hocam dikkat edin de kendi kazdığınız höyüklerden birinin içine düş-

meyin.' demişti. Bu bir tehdit miydi? Anlayamamışlardı ve sormamışlardı. Allahtan Hoca höyüğe möyüğe düşmedi.

Adalıların deyişiyle 'Arşelog' Hoca kazısı ile ilgili makaleler de yazdı, Kuklamu onları benim gölgemde okurken ben de öğrenmiş oldum. Öğrendiklerimi aktarmam lazım.²⁵

Mesela Höyük kazılarında Erken ve Geç Bronz Çağı'na ait mimari kalıntılar ve çeşitli buluntu toplulukları açığa çıkarılmış. Bu Yerleşme'nin güvenliği savunma suru ile sağlanmış. Yerleşmenin mimari karakterinin o denizin Erken Bronz Çağı yerleşmeleriyle büyük ölçüde uyumlu olduğu anlaşılmış. Buranın yerleşmecilerinin ekonomik etkinlikleri ziraat ve hayvancılık, zanaat ve ticarete bağlı kalmış. Erken Bronz Çağı'nda Denizsel Troia Kültürü'nün etkisinde kalan yerleşmeciler, 'Troia I Dönemi'nin kap tiplerini ve bezeme çeşitlerini büyük oranda benimsemişler. Anakara dışında, komşu adalarla da bağlantıları varmış. Deniz aşırı ilişkileri daha uzak takım adalara da uzanmış. Ekonomik düzeyi yüksek olmayan bir yerleşimmiş.

Bazen özellikle büyük kuşlar ağızlarında küçük bir küp parçasının kırık kulpuna benzeyen bir şey taşırlardı. Anlamazdım ne olduğunu. Birisi bir gün Kuklamu gölgeme masasını getirmiş ve kurmuş, çalışırken tam kağıtların ortasına düşürdü bu parçayı. Ya Florya'ydı ya Kuzgun. Sesten ve düşen parçadan kuşa bakmaya fırsat olmadı. Kuklamu korktu. Sonra eline aldı, inceledi. O incelerken göğe baktım, uçuş yönüne göre bunu taşıyanın bir Kuzgun olduğuna hükmettim. Ve sevinçle bana döndü Kuklamu ve 'bunlar Hoca'nın makalesinde yazdığı kancalar' dedi. Makalede 2005 yılında bulunan bir kanca kolu üzerinde korunan ip izinin, bunların dokumacılıkta kullanılmış oldukları yönünde öne sürülen görüşlere destek sunmaktaymış; aynı zamanda bu yerleşmecilerin pişmiş topraktan, kemikten ve taştan üretilmiş ağırlıklar veya pişmiş topraktan silindirik veya oval biçimli tezgah ağırlıklarının bulunmuş olması, tekstil ile ilgili etkinliklerinin olduğu yönünde dolaylı kanıtlarmış ve çanak çömlek üretiminin ağırlık kazanmış olduğu öngörülebilirilmiş.²⁶ Çok seviniyorum anlamadığım şeyleri zaman içinde anladıkça ... Kuklamu da benimle beraber anlamaya çalışıyor ve bildiği, okuduğu, duyduğu, taşıdığı her şeyi ve tanıdığı herkesi elinden geldiğince bana tanıştırıyor. İyi ki varmış ...

Kanca düştükten sonra Kuklamu, Hoca'nun bir başka makalesini tekrar okumaya karar verdi. Zira o da benim gibi olanı biteri sonuna kadar ve en doğru biçimde ve geçmişe dair hiçbir bilgi boşluğunun kalmaması amacıyla çalışıyordu. Ria tipi bir koyun ne olduğunu daha öğrenemedim. Bu makalede Höyüğün Ria tipinde bir koyun doğu yönündeki kayalık bir zemin üzerine kurulduğu, savunma suru ile koruma altına alınan yerleşmeye girişin güneybatı yönündeki bir rampa ile sağlandığı, o bölgede tarınan dikdörtgen ve apsidal planlı yapı temellerinin yanı sıra, sokakların da tespit edildiği, yerleşim dokusunda yön birliği gözetilmeden inşa edilen taş temel üzerine kerpiç duvarlı yapılardan başka, tamamı taş örgülü olanların da açığa çıkarıldığı, basit ocaklar, at nalı ve armut biçimli fırınlar, yerleşimdeki atölye ve konut amacıyla kullanılan yapıların taşınmazları arasında yer aldığı, bu yerleşimin bölgedeki Erken Bronz Çağı yerleşmelerinin sur, rampa, inşa malzemesi, yapı planları ve ekonomik etkinlikler bağlamında benzer parametreler göstermesi nedeniyle, bölgede gelişen kültüre uyum sağlayan bir yerleşme olarak tanımlanmış.²⁷

Hoca bazı yapıların arka kapalı duvarlarına yakın yerleştiren iri tahul küpleri tabana açılmış çukurlara oturtulmuş ya da üst üste üç sıra taşla kavisli inşa edilmiş taş konstrüksiyonla desteklenmiş olduğunu, bireysel ürün depolama modeline ışık tutan çeşitli açmalarda rastlanılan tahul küplerinin bir bölümünün boş olduğu, bazılarının ise tarla bitkilerine ait kalıntılar içerdiğini belirtmiş, bu bitki kalıntılarının, sadece iri küplerde değil, çömlek ve testi içlerinde, ayrıca yanık alanlarda ve taban düzlemlerinde bulunduğunu, kabuklu arpa, kaplıca-siyez ve gernik buğday tanelerinin oluşturduğu tahıllara göre, çeşitlilik bakımından baskın görünen burçak, bakla, mürdümük, 'L. Clymenum',²⁸ bezelye, mercimek ve yonca tohumları olduğunu yazmış ...

Burayı okurken Kuklamu 'bakla, evet fava yapılır' dedi, Fabaceae familyasından bir Akdeniz bitkiymiş ki, tohumları yemeklerde kullanılırmış 'Clymenum'un. Klio bilirdi ki ... Kuklamu da, ne de olsa babasının anası tarafından Öbüranakara En Büyük Adalısı ve Aslan Başlı Taşlar Toprak asıllıydı. Çocukluğunda babaannesinin yaptığı nefis favaları anlatırdı Magdalenamı'ya.

Neyse Kuklamu okumaya devam ederken gördüm, birkaç üzüm çekirdeği de tespit edilmiş, yonca tohumları da hayvan besiciliğinin yapıldığını destekler görünmekteymiş ve hayvan kemikleri kalıntılarını inceleyen uzmanlar yerleşimin besin ekonomisinde rol oynayan sığırın, koyunun, keçinin ve domuzun evcilleştirildiğini belirtmişler.²⁹

2005 yaz aylarında tohumcu kuşlar habire, altımdaki taşların üstüne bu tohumları getirip, kabuklarını kırmaya uğraşıyorlardı. Herhalde o yaz en fazla açığa çıktı bu tohumlar. Bunlar bahçe kiraz kuşu ve sarı kiraz kuşuna benzeyen ve kalın, tohum kırıcı gagası olan Bahçe Çinte'siydi.

Şimdi o ovadan Kapri Biberi dedikleri çarliston biberinden bir daha şişman ve kırmızı bir biber türünün toplanırken ve kopartılırken saldığı kokularını duyuyorum rüzgârın yönüne göre, hareketli canlılar da anlatıyor. Nedir bu Kapri Biberi Allah aşkına. Bir kere Kapri değil Kapra ... Bilir bilmez ... Eskiden oralarda bağlar vardı. Neden yine aynı işi yapmıyorlar. Bize yakın konak yerini işletenler de kilolarca almışlar o biberden, yok turşusu, yok reçeli, yok salçası ... haftalarca uğraştılar.

Bir de Karadut Ağacı var. Kutsal Haç Evi'nin arazisi ve Kutsal Haç Evi'ne bağışlanmış olan Tamaridivi'nin yok olmuş ve bir taşı bile kalmamış evinin üstünde bulunduğu arsanın olduğu yerde. Onun da yola bakan kocaman bir dalını kesmişler ve zift, katran benzeri bir şey sürmüşler. Kim yaptı, ne zaman yaptı, bilerek mi yaptı ... Bu hoca gelince ona da bakar herhalde. O dut verdiği zaman bütün yokuş kırmızıya keser. Etrafındaki her yer ve her şey boyanır.

Bilenler dutlarımı usulüne göre topladılar. Bilmeyenler bana karşı sert davrandılar. Dallarımı salladılar, kırdılar. Sopalarla vurdular ki dutlarım yerlere döküldü. En son bir misafir dalıma bir kabloyu sararak elektrik ampulü astı. Hiç alışık olmadığım bir ışık altında bulundum geceleri. İşkence gibiydi mesela. Bunu neden yaptıklarını anlayamadım. Bu beni çok kırdı. Sonra ev sahibim benim adıma konuştu misafirlerle, belki de yüz yıldır ilk defa benim adıma konuşan oydu: 'Dut Ağacı'na fikrini so-ramayacağımızı, onun onayını alamayacağımızı' belirterek beni bu kablodan ve ampulün çiğ ışığından kurtardı. Yanında bulu-

nan misafirler ve elektrikçi epey şaşkın, tuhaf tuhaf kendisine baktılar ama, galiba sonunda anladılar. En azından farklı bir bakış açısı olarak kabul ettiler ve saygı duydular herhalde. Maksatları gece ağacın altında otururken, ortamı aydınlık yapmış. Ayrıca çok da sakil olmuştu. Aşağıda Yerel Yönetim'in Gazinosunun ışıkları görülür geceleri. Oraya benzemişti bir süreliğine bizim bahçemiz. Evin dış duvarına bana doğru yansıma yapacak şekilde bir projektör takıldı ve sorun halloldu. Ayrıca pencere altındaki lamba söküldü, zira mevsiminde gece ışık yanınca güveler ışığa geliyor ve duvar silme güvelerle kaplanıyormuş. Bir de bana bakan alt kat penceresinin çerçevesine içerden enerji almak için konulmuş ve pencere kapatıldığı zaman sıkışan kablo da cabası. Pencereyi kapattıkları zaman iyice eziliyordu. Ne zaman yangın çıkacak diye bekledim durdum. Çok sıkıntı çektim. Boşu boşuna. Kuklamu önce bölgenin elektrikçisine bir spot taktırdı. İki günde spot, çakar haline geldi. Bir yanıyor bir sönüyor. Kısa bir aradan sonra yeni bir reflektör ile geldi, Kuklamu'nun yanında Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nden olan posta güvercini de vardı. Taktılar lambayı. Aaaaa ... o da ne ışık tamamdı da rengi meğer yeşilmiş. Şimdi gece yakılırsa yeşil yeşil oluyorum karanlıkta. Fark etmemiş alırken Kuklamu ... Kendisi de bu duruma çok güldü posta güvercini ile beraber.

Arahnimu Bibi 2017 kışında bir gün neredeyse uçarak yanıma geldi. Gene hareketli canlı misafirler evde kalıyordu. Bir de şarkı söyleyen bir hareketli canlı ve başka hiç tanımadığım birkaç hareketli canlı daha vardı. Arahnimu Bibi bana 'Açmadılar, açmadılar, açmadılar ...' diye haykırıyordu. Şarkı klipi çekerken üst kattaki şömineyi meğer yakmışlar ve baca kapağını açmamışlar. Gene dallarım kırıldı, elimden hiçbir şey gelmedi. Kuklamu misafirlerden öğrenmedi bunu. Tesadüfen haberi oldu. Misafirlere söylediğinde bir tanesi 'Kapak kapalıyken de yanıyor' dedi. Evet, mesela yanar da, acaba sonra neler yanardı mesela ...

Bu evin geçirdiği ikinci yangın tehlikesiydi, Kuklamu aldık-tan sonra. Birincisini ise hareketli canlılardan ve Kuklamu ile beraber de evde kalmış çok tatlı ve akıllı bir hareketli canlıydı, serçeydi ki. Eksik bilgilendirilmiş eve bakan canlı tarafından o dönemde. Çamaşır makinesinin su musluğu kapatılmış. Haberi

yok. Ve evde bu sefer bir arkadaşı ile kalıyor. Onlar da hep oturlardı gölgemde. Denizden gelip, gene oturdular. Güneş batıyordu ve nefis bir mehtap çıkıyordu ki evin kapısından ve pencerelerinden kapkara dumanlar çıkmaya başladı. Mayolarını ve havlularını yıkamak için makine çamaşırı kurmuşlardı. Akıllı canlı itfaiyeyi aradı. Tabii araç yokuşu çıkamadı. Bir de azar işittiler, Kuklamu'ya söyleyin yolu yaptırırsın diye ... Sonra Kuklamu'yu aradı. 'Çok kötü bir şey oldu' dedi. Kuklamu 'Sen iyi misin? Arkadaşın iyi mi? O zaman mesele yok. Üzülme' demişti. Konuşmalar benim altımda oturlurlarken yapıldı da duydum. Yoksa artık bekleyecek sabrım yoktu. Ertesi gün ellerinde aletler birileri geldi, evden korkunç bir metal kesme gürültüsü geliyordu. Sonra parça parça makine çamaşırın kesilmiş kısımlarını torbalara doldurdular ve attılar. Arahnimu Bibi makine boşluğunda gezindi durdu. Epeydir orasını açıkken görmemişti. Sonra birileri ellerinde kireçlerle geldiler ve yanık duvarları, islenmiş yerleri boyadılar. Kuklamu da gelirken annesinin eski makine çamaşırını getirdi. Gördüm. Eski ama iyi bir markaydı. Arahnimu Bibi söylüyor, hâlâ onu kullanıyorlarmış. Bana böyle bilgi getirirken hâlâ evin kızımıymış gibi davranırdı, üzerine hafif bir kibir ve bir büyüksene edaları gelirdi.

Misafir hareketli canlıların kedilerini de gölgemde serinlettim. Her ikisi de neredeyse aynı yerde ve güneye bakan bir dalımda yatmayı çok seviyordu, herhalde en sıcak tarafım o yönde. Büyük olan biraz daha ağırdı. Küçük belki de onun kokusunun olduğu yere geliyordu. Büyük olan son derece sessizdi, adeta orada saklanıyordu. Ama küçük dalımda yatarken devamlı hapsiriyordu. Herhalde bir hastalığı vardı.

Kimilerine göre kimliği Palasnikos, Roygi oğlu Tikofa'dan doğma 1327 doğumlu Anakaranın En Büyük Yerleşim, Pazarlımanı nüfusuna kayıtlı olup Ada, Mahalçınar'da mukim olan, 1908 doğumlu bir ressam vardı. 1964 yılında Öbüranakara'ya gitmiş. Onu da sık sık gölgemde serinlettim. Yukarıdan çizdiklerini seyretmeye doyamazdım. Renkleri Van Gogh ve Munch arası bir çizgide dolaşıyordu. Sarılar, turuncunun ve mavinin tonları ve bazen bu renklerin önünde kapkara ağaç ve bazen horon oynayan insan silüetleri ve ışığın çılgınlıkları. Benim bulunduğum yerden güneşin batısını seyretmeye doyum olmaz,

rüzgârın yönüne göre deniz, bulutlar, bazen saklanıp bazen ortaya çıkan, bazen bir kısmını gösteren sanki buranın eşi gibi bir ada, deniz ve geride bulunduğum toprağın ait olduğu altı adalık sporadlardan biri olan diğer ada ve kara tarafında güne-
yimde dağlar ... Geceleri karşı adanın ve Öbüranakara'daki yerleşimin ışıklarını dizi dizi görürüm. Hele havada pus sis nem yoksa pırlı pırlıdır.

Bazen çizim defterini de yanında getirir, Yerleşim'in ve Ada'nın farklı, benim görmediğim, mesela canlı ve hareket eden dostlarımdan dinlediğim yerleri çizimleri görünce tanırırdım. Bazılarından emin olamazdım, tahmin etmeye çalışır, aklımda tutar, bana dinlenmeye, sohbete ve haber ulaştırmaya gelen hareketli dostlarıma sorardım. Meyve verdiğim zaman – genellikle mayıs sonu, haziran başı olur – nazıkçe erişebildiği dallarımdan, çok fazla değil, bir iki dutumu yerd. Ama benim dallarımı hiç silkelemedi. Nazikti, evet nazik ... Palasnikos'tan daha genç bir Yüksek Mimar da gelmeye başladı Yerleşim'e. Hatta pek çok evin ve ev eşyalarının çizimlerini yapmıştı. O da gelir bazen otururdu gölgeme. Çizim defterindeki eskizlerini düzenler ve düzeltir, gölgemde dinlenir, sonra çizmeye devam ederdi mesela. Sonunda Palasnikos ile karşılaştılar. Güzel Sanatlar Akademisi 1936 yılı mezunu olan Aristopas ve Palasnikos kısa sürede dost oldular. Aristopas, Palasnikos'un resimlerini inceledi. Ona klasik ustaları anlatırdı. Aristopas akademiye gitmişti ki. İkinci Büyük Harp'te Batı Topraklarda hocalar kırılıyordu ki, zilletle ... Savruldular. Holzmeister akademik görevinden ayrılmıştı. 1938'de Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ne sığınmıştı ki ... 1927-1938 yılları arasında Batı Toprak'daki Vals Yerleşim'de projeler tasarlamıştı mesela. Anakaranın Baş Yerleşimi yükseliyordu ki, o da tasarladı ki mesela ödüller de aldı. Kendi de önerdi Eglî'yi gelsin Akademiye diye. 1927 davet edildi Üst Yönetim tarafından. Maarif Vekaleti'nin Anakara Baş Yerleşim'de Tatbikat Bürosu baş mimarlığını ve Sanayi-i Nefise Mektebi Mimarlık Şubesinin yürütücülüğünü kabul eden Saat Topraklı mimar Earnst A. Eglî'nin öğrencisi olmuştu Aristopas.³⁰ O dönemde Akademi'de büyük kadro yeniliklerine ve değişikliklerine gidilmiş. Resim Bölümü Başkanlığı'na Leopold Levy gelmiş, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cemal Tollu, Sabri Berkel, Ali

Çelebi, Nurullah Berk, Zeki Faik İzer gibi adlar bölümün kadrolarına katılmış.³¹ Bu açıdan Aristopas, Palasnikos'a kendisinin çok şanslı olduğunu, özellikle o dönemlerde teorik derslerin işlendiği hazırlık sürecinden sonra, üç yıllık atölye aşamasında; projelerin yanında ilgi duydukları ve kendilerini geliştirmek istedikleri alanlarda eğitimlerini sürdürdüklerini söylemişti. Bu alanlardan biri de resimdi. Resim seminerlerindeki hocalar birbirini hiç görmemiş, mesela yaşamın vahşi yoğunluğunu resmetme tutkuları ortak olan iki ressamdan ki, Munch ve Van Gogh'tan bahsetmişti. Van Gogh'un yaşamının son aylarında yaptığı 'Yağmur Bulutları Altında Buğday Tarlası' adlı yapıtı ve Munch'un Çığlık adlı eserini anlatmıştı Palasnikos'a.

1893'te kuru boya kalemiyle çizdiği Çığlık'taki gökyüzü uğursuz bir kuzey ışığı ve radyoaktif bir alevdi; Van Gogh eserinde ise göz kamaştırıcı bir biçimde kalın ve ıslak, ancak mavi ve beyazın bunaltacak kadar yoğun ve kütleli olarak sürüldüğü bir gökyüzünü anlatmıştı.³² Bir başka resminde ise Van Gogh bu gökyüzüne, onu daha da ağırlaştıran kapkara kargalar eklemişti. Ben de bazen bulunduğum yerden fırtınadan önce benzer manzaralar görüyorum. Mavromatisler kaplar mavisi ve beyazı yoğunlaşmış olan gökyüzünü ve çığlık çığlığa 'kek-kek-keklerler'.

Aklıma 'Senin Kara Gözlerin' şarkısı gelir nedense ... 'Ta Mavra Matiasu'. Hüzünlenirim. Fırtınanın geliyor olduğunu, ziyaretçilerimin az olacağını anlarım o günlerde ... Ben de bu konuşmalardan ressamı, onların resimlerini, resimlerindeki renkleri öğrendim. Şimdi resim üzerinden pek çok benzetme yapabilecek kadar iyi öğrendim. Garip şeyler de öğrendim bu iki ressamdan biri kulağını kesmiş, öbürü de kendi eline ateş etmiş. Hangisi hangisini yapmış şimdi hatırlayamıyorum. Bir eş belleğe sormam lazım hareketli canlılardan, zira aradan yüz kırk yıla yakın zaman geçmişti.

Bir de Palasnikos defterinin arasında taşıdığı bir resmin kopyasına, gölgeme oturduğu zaman sık sık bakardı. Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde yaşarken eski bir sahaf arkadaşında bulduğunu anlatmıştı Aristopas'a. 1881'de Güneşin Batamadığı Adalı ozan ve ressam Dante Gabriel Rosetti'nin yaptığı Mnemosini adlı yeşil elbiseli kızıl saçlı dünya güzeli Bellek Tan-

riçasının yağlıboya resmiydi. Bu resmin adına Belleğin Lambası ve Ricordanza diyenler varmış. Çerçevesinde 'Senin ışığın, Ah bellek, amacına doğru ateşten kanatlarla' yazarmış.³³ Herhalde resimdeki bu kadını çok beğeniyordu. Aristopas Akademide okurken resim seminerinde öğrendiği için Paleo'ya bu ressamın Rafael öncesi ressamlardan olduğunu anlatmıştı. Akademi-i Taç'ın Rönesans Ustası Rafael'i desteklemesine tepki olarak bir grup oluşturmuşlar. Aynı zamanda zamanın son derece popüler olan Janr resmindeki aleladeliliğe, gündelik yaşamdan sahnelerin resmedilişine karşı çıkmışlar. Palasnikos ayrıca Mnemosini resminde arka planda görülen ağaçlar ve gökyüzünden de çok etkilenmişti. Yeşilin, mavinin, kahverengi ve gri ve beyazın tonlarından. Ressamımın Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'nde yaşayan yazar bir evladı var. Edebiyatçı Kukuvayamu anlatmıştı Kuklamu'ya.

Aklıma geldi mesela. Kuklamu küçük evin damında sabah kahvesini eline almış, bahçeye çıkmışken bir keçi gördü. O güne kadar görmediği şeyleri görüyordu. Bazen şaşırıyor, bazen endişeleniyor, mesela üzülüyordu ki. 'Chagall' dediğini duydum. Bahçe kapısından çıktı, sola döndü, nereye gittiğini göremedim. Ama biraz sonra küçük evin arkasındaki yıkıntıdan atılan taş seslerini duydum. Sonra Kuklamu'yu gördüm. Herhalde yıkıntının, iki evin arasına bakan duvarında kalan taşlar merdiven gibi olmuştu, keçiler de oradan çıkıp bizim asmaya gelmişlerdi. Kuklamu da evin taşlarını yıkıntının içine atıyordu. Bizim keçiler her yere atlayabilir ve çıkmanın bir yolunu bulurlar. Bunlar kıl keçisidir. Küçük yapılı bir ırktır. Genelde yaban koşullarda yaşarlardı. Sütten kesim ağırlıkları altmış günlüktü ki, mesela canlı yaşta on bir ila sekiz kiloymuş. Süt verimlilikleri yüksekmış.³⁴ Eskiden peynir yapıldığını hatırlıyorum. Ada boşaldıkça bu keçiler doğaya savrulmuştu. Şimdi hepsini etiketliyorlar. Kulaklarında sarı küçük plakalar görüyorum.

Havalanını da görürüm. Yaşım en az yüz diyorlar ama bence ben daha büyüğüm. Çünkü çadırları gördüğümü sanıyorum. Ya da bellekler beni şaşırtıyor mu acaba. Sanmıyorum. Birinci Büyük Harp sırasında oraya Haçkızıl çadırları kurulmuştu Güneşin Batamadığı Adalılar tarafından. Onu da rahmetli Laonikos, Kuklamu'ya anlatırken duymuştum. Laonikos, Dagam ve Kuk-

lamu çok konuşur, çok görüşürlerdi. Laonikos, Kuklamu'nun Spencer Tracy'sisiydi. Kuklamu görür görmez aklından bu benzetmeleri geçirdi ve bana anlatmıştı. Dagam ise Magdalenamu. O derece duru ve saf bir hareketli canlıydı. Virgül gibi olmuştu zamanla. Yüzü ılık saçardı. Konuşması son derece düzgün ve son derece kibardı. Toprağa bitki dikerken elleri bir alet gibiydi mesela. Öyle çalışırdı. Oysa parmakları da iyice yamulmuştu. Ama o ne eline ne beline gidene kadar, aldırmadı. Kuklamu'nun evinin önüne diktiği asma büyümuş, bir çardak olmuştu. Onun altında sabah kahvelerini içerken Kuklamu onun yanına otururdu. O da bir elini Kuklamu'nun dizine koyar, konuşurlardı mesela. İşlerini yapmayı sürdürdü. Öğlen Spencer Tracy'e patlıcanlı, patatesli köfteler kızartırdı. Kokusu bana kadar gelirdi. Spencer Tracy sanki Kuklamu'yu eş veya yedek belleği yapmıştı. Ama tabi her anlatılanı da temkinli dinlemek lazımdır. Herkes için bu geçerlidir. Bir de Humprey Bogart'ı vardı Kuklamu'nun. Onu daha sonra dinlemişim.

Kuklamu'ya rağmen ve eminim onun bilgisi dışında hareket eden ve bir dönem eve bakan bir Kiba, bir marangoz, daha sonra bir hanım vardı, onlar beni çok üzdüler. Kiba bunu istemedi yaptı. Acılıydı. Karısı ölmüştü. Bir eve yerleştirilmişti. Bir oğlu vardı. İkinci kez evlenmiş ve iki çocuğu daha olmuştu. Kuklamu ve onun kız kardeşi olan diğer iki arkadaşının evine de bakıyordu. Evin yapımı ve tadilatı sırasında Kuklamu'nun bütün tembihlerine rağmen evdeki dokuma tezgahını soğuk bir kış günü yakmıştı. Mesela öyle söylüyordu. Ben bu konuda neler olduğunu göremedim.

Bir ara evin balkonuna bir asma sardırды Kuklamu. Önceleri bana bir zararı yoktu ama sonra huyu olduğu üzere benim dalarım da atlamaya başladı. Bu hareket biz ağaçları boğar. Her yıl Kuklamu asmaların atlamaması için sonbaharda onu iyice budardı. Sağ olsun bu yıl Ekim ayında onu kökünden kestirdi. Zaten esas asmalar Spencer Tracy ve Magdalenamu'nun avluya diktikleridir. Onların bana atlamasına imkân yoktur. Dertleri dam ve kiremitlerledir. Ona da bakıyor Kuklamu. Bu üzüm Ada'nın üzümüdür. Canlı ve hareketli dostlarım, özellikle arılar, çok lezzetli olduğunu söylerler.

Dutlarımı herhalde en çok Bisivas ve Bamari toplardı ve belki de sanırım daha da çok anne ve babaları. Daha sonra Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ndeki Adabüyük'teki Hane-i yetime gidene kadar kızları 1936 yılında Basteri ve 1940 yılında Ada'da doğmuş kız kardeşi Bazira toplardı. Zira evlerinin altındaki depoda çok sayıda ipek boyamak için kullanılan topraktan yapılmış ince konik biçimli testi görmüştüm. Hatta bazılarının içinde sopaları duruyordu. Dokudukları ipeği sopalara sararak bu kapların içinde boyarlarmış. Zaten deponun üstündeki evlerinde salonda dokuma tezgahları vardı. Ben yapraklarımla ipek böceklerini beslerdim. Birisi anlatırken duymuştum ve zaten bendim kelekleri besleyen ve büyüten ve her işlemi de gören mesela ...

'O tohumdur ve zamanı geliyor ki aşağı yukarı Nisan'da açılıyor ve bir böcek çıkıyor. 'Metaxoskolikas' dediğimiz. İpek böceği, evet. Sonra dut ağaçlarından yaprak yiyor, büyüyor ve yavaş, yavaş, çok büyük oluyor ve başlıyor 'kukuli' yapmaya. O başlıyor etrafında yapmaya ve içeriye giriyor, kukulinin içine ve yine bir zaman geliyor ki o 'kukuli'leri güneşlendirmesen – deliyor ve kelek çıkıyor. Kelek çıkıyor ve o tohumu yapıyor dediğimiz. Onlar çiftleşiyor dişi ve erkekler ve tohumu yapıyorlar, çünkü yalnız dişi olursa olmuyor. Ve onları çift çift topluyorduk ve koyuyorduk, tohumu yapıyorlardı ve ondan sonra onlar ölüyordu ve onları atıyorlardı. Sonra ipeği, o zaman makineler yoktu. Kazanın içine sıcak suya koyuyorlardı. 'Tehnitres', usta kadınlar ... Kazana koyuyorlardı. 'Sultana' ... ve başkaları da çıkarıyorlardı ve 'anemi'de döndürüyorlardı ve elle yapıyorlardı. Hatta bir tane 'astivğith' vardı ve içine sıkıştırıyordu ve çekiyordu, çekiyordu, çekiyordu ve 'klothe, klothe' ... Çeviriyordu ve kuruyordu ve hadi gene başka 'kukulia' ve hadi gene ve çıkarıyorduk ... ipeği. Bu ipekle 'kouvertes' yapıyorlardı, insanlar dokuyorlardı ve giysiler de yapıyorlardı. Dokuyorlardı, tel koyuyorlardı ipekten ve dokuyorlardı ... 'ğrizo, şino' ve o zamanlar paltolar yapıyorlardı, ceketler kışlık, yatak örtüsü, masa örtüleri ... o zamanlar.'

'Ğrizo' ve 'Şino' iplikti ki. Bayılırdı Arahnimular da. Kuklamu da merak etti mesela, bir ipek boyama raporunu okurken, ben

de beraber okudum.³⁵ Bu arada okumayı nasıl öğrendiğimi söylemekte geciktim. Yazamıyorum tabi. Klio ve Kaliopi öğretmişti. Eski Öbüranakaraca ve Çağdaş Öbüranakaraca. Anakaraca nasıl öğrendiğimi sonra anlatırım belki. Kaliopi askılı sarı elbiseler giyer, üzerine ve omuzlarına uçuşan bir turuncu şal atardı. Elinde Odiseus kitabı olurdu. Bazen bana kitaptan pasajlar da okurdu. Mesela hatırladığım bir tane var. Dalgalarla da gelirdi fırtınalı havalarda, gece karanlıkta, Sirenlerin türküsü³⁶:

Gel, yüce Odysseus,
Akha'ların ünlü kahramanı,
Durdur gemini, ne olur,
Kulak ver tatlı öykümüze.

Çevir geminin burnunu adamıza,
Yiğitlere yaraşır güzelliklerin
Doya doya tadını çıkar
Kırk gün kırk gece.

Biz biliriz soylu geçmişini serin,
Yazgının neler ördüğünü biz biliriz.
Sakin ezgilerimizi dinlemeden gitme.
Öğren herşeyi, aklın başına gelsin.

Siyah saçları dalgalıydı ve tepesi tonoz gibi kıvrık bir taç takardı. Onu, mesela Demirkule Topraklı ressam Simon Vouet resmetmiş, mesela Giovanni Baglione de; Aristopas'tan gelmişti mesela bu bilgiler. Onlar sabah gün ağarırken gelirlerdi ve sonra yok oluyorlardı. Tabi Poseidon'un gazabından ve öfkesinden kurtulabildikleri zaman. Bir de Öbüranakara'daki Edebiyatçı Kukuvayamu'nun anlattığı gibi ağustos ayının ilk altı günü pek gelmezlerdi. Mesela 09 Aralık 2017, 01:49'da Öbüranakara'dan gelen anlatıdan:

'Denize girmezdik, girersek cildimize hasar olacağına inanırdık. Şayet bir çivi takarsak girebilirdik. Çamaşır yıkamazdık. Yıkayanların çamaşırları yırtık pırtık olurmuş. Olanların da rivayetleri vardı. Drimes'ler kötü niyetli periler, cinlermiş'.

Hafif gövdeleri rüzgara ve yağmura dayanamazdı ki ... Klio bazen lir de çalardı. Kırmızıyı severdi. Başında defne yapraklarından yapılmış kalın bir taç olurdu. Çizme Topraklı ressam Artemisia Gentileschi yapmış resmini. Başka yapanlar da vardır herhalde. Heykelleri de vardır. Bunlar mesela hatırladıklarım ...

Kimse bu ezgilerin nereden geldiğini ve kimin çaldığını anlamazdı herhalde. Veya belki de yalnızca ben duyuyordum. Çok komik şimdi yakınumdaki konak yerine gelen veya yerleşimden inerken Klio model arabalar görüyorum. Yakında Kaliopi diye de bir model çıkarırlarsa hiç şaşmam. Koca ilham perisinin adını koymuşlar ... Klio ve Kaliopi geldiklerinde mordo lanmış, boyanmış ve çeşitli kalınlıklardaki rengarenk ipekler eğer kurusun diye açık havaya asılmışsa, onların arasında müt-hiş bir danslar ederlerdi. Ayaklarına, ellerine ve boyunlarına mesela dolarlardı mesela olurlardı gökkuşağı. Dertler ağırdı ki hafiflerdi ipek sargılarla ağaçların bedenleri falan kapılar pence-reler olurdu renk ses ...

K. D. Lang'ın 'Hain't it Funny' parçasını çalmaya başladı Kuklamu. Sonra 'Hable Con Ella' filminin son sahnesini buldu ve bana Pina Bauch'u anlattı. Oradaki çiftlerin dansı müthişti. Dım dım dımı dımm ... Sağ ayaklarını yere basıp, sonra sağ ayak parmaklarının ucuna kalkarak, sağ kalçalarını hoplatan, sonra sol ayak üstünde ve hemen sol ayakla küçük bir adım atarken sağ ayağa geçen, çiçekli ve düz renk saten elbise giymiş kadınlar, kimileri şapkalı olan eşleri ile birlikte sağa doğru dans ediyorlar, sağ ellerini karşısındaki erkeğin sol eli tutuyor. Çıplak ayaklılar. Vals yapıyorlarmış. Arkası yemyeşil.

Ve Kaliopi ile Klio'nun danslarını hatırladım. Her zaman keyifli idiler. Kaliopi demişken, bana yakın evlerden birinin sahibinin adı Kaliopi idi. O, evde yanarak ölünce, güya mangal devrilmiş, evin yarısı kocasına ve diğer yarısı yeğenlerine kalmış. Yeğenlerinin biri Doğu Çok Uzak Büyük Ada'da, diğeri Öbüranakara'da ... Büyük Fizikçi Kukuveyamı konuştu Öbüranakara'da olanla yakın zamanda. Ev satılırken hoş olmayan konuşmalar olmuş uzaklardakilerle. Neyse ... Sonra ... Anlattığım konuya dönüyorum.

Kumaşın tam kalınlığında olması için, haşlanma, boyama ve ipliğin bükümü hasarsız ve doğru olmalıydı. Büyük dokumacı

kadın anlatırken duymuştum. İpekleri boyamak için getirdikleri otları benim altımda ayıklarlar, cinslerine göre ayırırlar ve bağ-larlardı. Bazen yakınımnda bir yere kazan da kurarlardı. Ateş yakar kazandaki suyu ısıtırlardı. Ama dikkat ederlerdi, ısı bana gelmesin isterlerdi. Bazen şap, soda, sodyum sülfat, sodyum karbonat, bakır sülfat, alüminyum sülfat, başka metal oksitlerini mordan malzemesi olarak kullandıkları zaman renkler parlar ve tonlar değişirdi. Hatta bazen mazi, demir sülfat, krom şapı, tanen, sumak, hamur, tuz, sirke, limon asidi, tezek külü, yoğurt suyu, sütleğen suyu da kullanırlardı. Önce ipleri suda bekletir-lerdi. O zaman iyi çekermiş. Bunları kullanırken kadınlar ağız ve burunlarını bir bez parçası veya eşarpla bağlardı. Sonra bo-yalar da vardı. Bunları da Kuklamu okuyordu ... ³⁷ Bitki, hay-van ve topraktan elde edilen doğal boyalar. Bunlardan biri ma-densel boyar maddelerdi. İkincisi hayvansal boyar maddelerdi. Kabuklu deniz hayvanları ve böceklerdi.

Pek çok türü de bu yolla tanıdım. Zira dediğim gibi pek çok iş benim gölgemde yapılırdı. Rüzgâr olduğu için de koku dağı-lır, kurutulanlar çabuk kururdu. En çok kullandıkları hayvan Murex ve Purpura. Soğuk sarı bir salgıları vardı. Güneş görünce sarımtırak yeşil, yeşil, kırmızının tonlarına ve mora dönüşürdü bu sıvılar. Bunları dalıp da getirenler anlatırdı, daldıkları yer-deki kaya oluşumları, koyun sağında ve solunda su altında da devam edermiş. Koyun ortasında ise on ikinci metrede başlayan sazlık yirmi beşinci metrede çok farklı renklerde kayalar, balık-lar ve kayaların kum ile birleştiği yerde bir anda çevrelerini saran böcekler ...

Boyalarından beni en çok etkileyen bitkisel boyar maddelerdi. Kuklamu okuyordu:³⁸ Meyveleri kurutulup, küçük küçük par-çalanan kahverengi için Palamut, kurutulup küçük parçalara ayrılan ve siyah ve kahverengi için ceviz kabuğu. Ceviz kabuğu kıranları hemen uzaktan tanırdım. Zira ellerinin boyası uzun süre çıkmazdı. Koyu kahve rengi boyanırdı eller, parmaklar ve tırnaklar. Bir de gelincikler, kendileri kıpkırmızı yapraklı olma-larına rağmen verdikleri boya kurşuni bir renkteydi, kuzgun kuşu rengi mesela. Onları Kuklamu toplar ve likör yapar. Bira-zını da dudaklarına ve yanaklarına sürer matraklık işte. Ninesi de yaparmış ki ...

Kuklamu demişken, aklıma iki şey daha geldi buradakilerde hiç görmedim. Bir gün geldi altıma, gölgeme oturdu ve yeşil bir tozu kahverengi bir su ile karıştırdı. Az bir kavanoz dibi. Macun gibi bir sıvı yaptı kavanozun kapağını iyice kapadı ve benim kovuğuma koydu. Sonra içeri gitti, taze fasulye ve gene hiç görmediğim onun parmakları kadar açık kahverengi köklerle geldi. Sık bir ambalajı vardı. Halka şeklinde şeffaf naylon kaba geçirilmiş bir etiketi de vardı. Ama o kadar çabuk açtı ki okuyamadım. Fasulyeleri ayıkladı ve sonra o köklerden birkaç tane seçti. Kuklamu bir şey ayıklarken yanında hep orta boy mavi bir plastik kabı olur ve onun içine bu organik, bu da organik diyerek ve keçiler için ayırdığını söyleyerek biriktirir ve sonra her akşam yaklaşık Kutsal Hilal Evi'nin Çağrısı sırasında bana yakın yıkıntıya gider ve bu organikleri atar. Neyse kökleri soyunca parlak turuncu havuç gibi bir gövde ortaya çıktı. Yalnız bu arada Kuklamu'nun bütün tırnakları ve parmak uçları da havuç rengi turuncu olmuştu. Çok komik. Bir de bu yetmiyormuş gibi ertesi sabah yere bir örtü yaydı, kafasını öne eğdi ve benim kovuğuma yerleştirdiği kavanozun içinde ne varsa elleriyle saçlarına sürdü, bir güzel taradı ve bana yukarı baktı 'Bunun adı kına' dedi. O kına saçlarında dört beş saat kaldı. Sonra bahçe hortumunu açtı, balkonun altında yere oturdu, bacaklarının arasına kafasını eğdi ve yemyeşil sular aktı saçlarından. Biraz korkutucuydu. Dünden boyanmış elleri, bu sabah bu kez bir kere daha ve farklı bir tonda turuncu olmuştu. Hiç aldırılmazdı ve Kuklamu'nun bazı halleri gerçekten komikti, mesela değişikti ki.

Sarı sumağın gövde ve yapraklarından sarı, turuncu ve gene kahverengi çıkardı. Sarı adaçayının sapından ve yapraklarından da çıkardı. Haşhaş, cüce ardiç, doğu çınarının kabuklarından kırmızı renk elde ederlerdi. Bu iş için en çok çamaşıranenin oradaki ağaç kullanılırdı. Nar kabuğu koyu kahverengi ve kanarya sarısı renklerini verirdi. Kekik bej ve gri, soğan kabukları krem ve açık kahverengi, ayva yaprakları pembe ve bej tonları, seftali yaprakları fıstık yeşili, çivit dal ve yaprakları mavi verirdi.

Ortanca Platanus anlatmıştı ki, duymuştum. Deniz de bozarmış hareketli canlıları mesela. Süngere dalan, kaybolan eski zaman dalgıçlarının dulları ve yetimleri gelirmiş gölgesine de konuşurlarmış. Bazen de dalgıçlar mesela. Biri o gece hiç uyu-

mamış. Vurgunu atlatmak için dağa tırmanmış durmuş. Vurgun yedikten yirmi beş yıl sonra bacaklarında kalan nitrojen baloncuklarını hâlâ söndürmeye çalışmış da. Bağrını açarmış güneşe dokusundaki geniş siyah leke katrandı ki denizin vurduğu. Vurdumu deniz sustalı bıçak olurdu canlının bedeni ki kapanırdı mesela.

Bazen Klio da Odiseus'tan okurdu ki usta Heptaeustus demirin kirini süngerle yuğarmış mesela duyardım. Batarlarmış ki on iki saat yemeksiz susuz bir lokma ekmekle. Dalma taşları kıymetliydi ki babadan oğula geçerdi de dümen olurdu, yol gösterirdi suya dalana. Karadut toplayanlar elbiselerini çıkarırdı ki leke olmasındı. Dalgıçlar da çıplaktı, Adadeniziegeak'da kendilerine 'syndrophî' derlermiş, beraber ekmek yiyenler ... Bizim burada duymadım. Platanus da söylemedi ki. Çıplak dalgıçlara da 'Gymnos' derlermiş ki, bir Angelides varmış efsane mesela. Ki Öbüranakaranın en büyük Adalısı Drossos şimdi mesela bir denizbeyiymiş, 'ditiş' derlermiş.³⁹ Şarap da içermiydi ki. Melisemu da sünger toplardı da duydum. Glarosmu da bir zamanlar Adalılara ait on beş süngerci kayığının olduğunu söylemişti de, duymuştum. Depolarlarmış da rekabet bu ya süngerciler, annesinin ararlarmış ağzını. Ne kadar sünger avlamışlar çok mesela az mıydı ... otuzbeş metreye üç buçuk dakika ...

Yerleşimimde şarap da yapıyorlardı. Bazılarının iki tane bağı vardı. Ev için mesela. Rakı da yaparlardı ki üzümün posası olurdu, 'çipura' kaynardı:

'O zaman 'çipuro'yu kazana koyuyorduk ve rakı çıkarıyorduk, eski zamanlarda. Kazanlar vardı. Kısa Ogiri'nin yukarıda bir, iki tane ... Üç, dört tane kazan vardı. Yerleşim'de de.' Aklıma bir Ada şarkısı geldi, kazanlar kaynarken Klio ve Kaliopi de mırıldanırdı ki, Melisamu ve Arı Arahnimu Anakaraca'ya çevirmişti mesela Ada şarkılarını:

Yukarı Yerleşim'in yokuşunda

Üzüm atıklarını eziyorlarmış

Jandarma gözünden ırak

Ambarlarda kazan yakıyorlarmış ... ⁴⁰

Sonra da yeni gelenler Yerleşim'in nüfusu azalmışken kapılara dayanmaya şarap, yumurta istemeye, evlere balkonlarından tırmanmaya içeri girmeye çalışmışlardı.

Bugün de Ada'da kriz var. 8 Aralık 2017 Cuma günü oluyor. Herkes oradan oraya koşuşturuyormuş. Ayrıca da Anakara'nın başındaki Öbüranakara'nın başındaki ile berabermiş. Konu Lozan Anlaşması'ymış ki ... Bunlara daha vâkıf olmadım. Ada'daki kriz altın arama işi ile ilgiliymiş. Bu akşam Tafa'nın kahvesinde altınla ilgili toplantı yapılmış. Salı günü de Anakarada Adaya Yakın Yerleşim'de zevatların toplantısı olacakmış. Şimdilik durdu, mesela. Bakalım ...

Evin bahçe tarafından taş merdivenlerle çıkılan girişinde musluklu saçtan yapılmış metal bir bidon asılıydı. Merdivenin altı da tuvaletti. Eve girerken ellerini burada yıkardı evin sakinleri. Sonra ev boşalınca o bidon öyle asılı kaldı. Kimse almadı. Kuklamu onu evin içinde aldı. Eve giren çıkan canlılardan onu merdiven altında sakladığını öğrendim. Sevindim. Ama musluğu yokmuş. Belki günün birinde tamir edip, eski yerine asar, hâlâ asıldığı çiviye görüyorum, yerinde durur.

Bir de hep merak ederdim, tuvaleti kaldırdılar. O zaman gene eve giren çıkan canlı dostlarım evin içinde eskiden depo olarak kullanılan alt kata bir tuvalet yaptıklarını anlattılar. Bir de kocaman fosseptik çukuru yaptırmış. Çukuru kazarlarken görüyordum ama ne olduğunu anlamadım. Sonunda ustaların aralarındaki konuşmaları canlı dostlarımın anlatılarıyla birleştirip tuvalet meselesini çözdüm ki ...

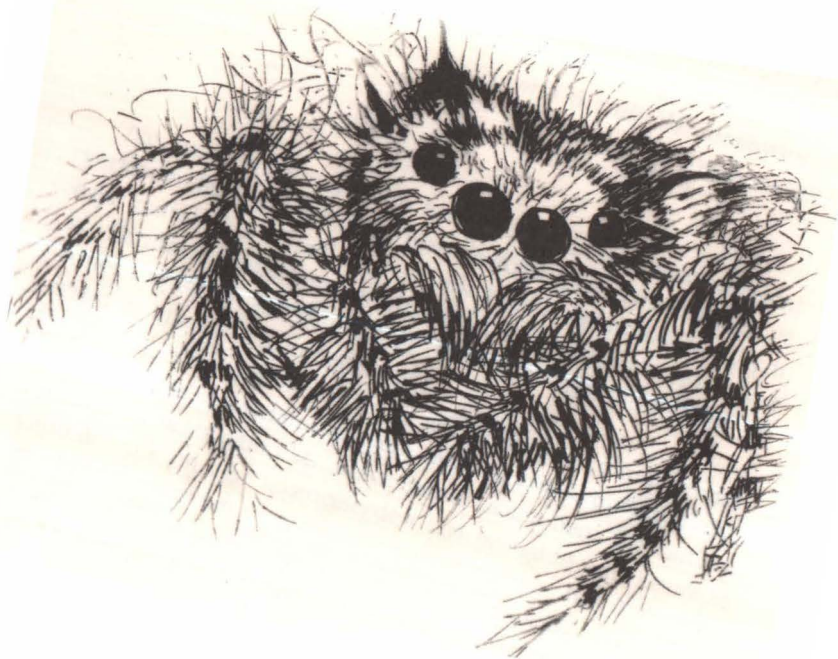
Hareketli ve hareketsiz canlılardan duyduklarımın üslup vardı ki mesela anlatılarında, yüklüydü anlamlar. Arahnimular yorumladılar, mesela anlatıların oluşmasına neden olan bağlamı göz göz gördüler. Anlatılardaki söylemsel biçimlenişler, anılarda, hak ihlallerinde, krizlerde anlatıya yüklenen nitelemeleri ve metin yapılarını ortaya çıkarmıştı ki. Her anlatıda ortaya çıkan ana temalar vardı. Sözcüklerin seçimi, ve tekrarıydı ki. İyiler, güzeller, bileler, içinler mesela. Sorusuz sorular, ve 'ki'ler ... Yük taşımayan temkin duydum. Mesela emin olmayanlar, bilenler ve duyanlar; başkalarından duyanlar, duyup ta unutanlar, bilip de bilmeyenler ... Etkin mesela edilgen olanlar ve ad-

landırmalar duymuştum. Zillet ve ayrımcılık vardı da yoktu da mesela. Konuşmadıkları ki mesela ... Arahnimular hepsini bacak eklem dizdiler atölye çalışmasında. İyi model çıkarmayı, dokumayı bilirlerdi ki ... Anıları ördüler, ayırdılar model model, mesela 'örgü modelleri' dediler. Hak ihlallerini göz göz açık göz duyurdular, mesafeleri hesaplayan iki ön gözleri vardı ki, dokudular sıkı sık sessiz anıların sularını. Katranlandılar ki, mühür oldular. Ki ben de duydum ...

Şimdi herkesi etrafıma topluyorum ve hepsini tanıtıyorum: o Spuryitismu, Serçem; to Fidimu, yılanım; o Skantzohirosmu, Kirpim; o Tiflopondikasmu, Köstebeğim; to Peristerimu, Güvercinim; to Korakimu, Kargam; i Katsikamu, Keçim; i Gatamu, Kedim; o Skilosmu, Köpeğim; son zamanlarda, artık yoklar, bir tane de Ğaiduramu, Dişi eşeğim vardı. Bir tane de Ğaidurakimu, Eşekçiğim ve artık olmayan geyiğim, domuzum ... mantarım, tohumlarım, sporlarım, büyük, edebiyatçı, felsefeci, sosyolog, Anakaralı, Öbüranakaralı ve Adalı Kukuvayamu'lar, Baykuşlarım; yarasalarım ... ve daha adını sayamadığım nice anlatıcım ... Ve elbette bir Titan olan ve dokuz ilham perisinin anası Mnemosini bellek tanrıçası. Drimesler ise zaman zaman müdahale edeceklerdir tabiatları gereği ... Kalikantzari ses almaya çalışırdı ki. Sirenler de tehdit edecektir, mesela fırsatını buldular mı ... Bazılarına 'mu' demeyeceğim, onlar bana anlatmadı ki, ben de duymadım mesela.

Hareketli ve hareketsiz canlı anlatıcılarımın çok işleri olacak bundan sonra. Anlatı derlemek, eş bellek ve yedek bellek ile bu anlatıların denetlemesini yapmak, eksikleri toplamak, bilinmeyenleri bulmaya çalışmak ve en önemlisi de büyük bir ekip olarak uyumlu çalışarak, dürüst olmak ve çok çalışkan olmak mesela ...

II

Bizim Mahalden İ Arahnimu Bibi, Basterimu ve Baziramu

*Basterimu Baziramu ile kardeşti ki Arahnimu Bibi,
Estellamu! Estellamu! Dam kızgın değildi ki,
İhtirastı mesela raylarda giden canlı,
Brando ... Ah! Bir hayrandı ki,
Dut Ağacı gül gül oldu mesela ...
İzzet vardı ki, zillleti kızdırmayasın ...
Arahnimu Bibi*

Ne kadar iyi olmayan bir kroki çizmişti buraya gelen resmi yerlerden bir hareketli canlı. Nerede Aristopas'ın ev krokileri ve eşya çizimleri. E ... tabi 1936 yılında hem Anakaradakiler iyiydi ki. Batıdaki anakaranın ortalarından kaçıp gelen veya davet edilen hocaların da yetiştirdiği, sadece bir mimar değildi ki, resim de biliyordu seminerlerden.

Kuklamu bu protokolü benim gölgemde iken okudu ve imzaladı. Ben de yukardan evin yeni sahibini gözlüyordum. Bakalım başıma neler gelecekti. Keser miydi acaba beni. Bir canlıya yapılabilecek en ağır işkencelerden biri herhalde onu kesmek; zira kökler yerinden ve topraktan çıkarılmadıkça ben ölmem ki ... Sonra Klio ve Kaliopi gelince nerede sallanacaklardı mesela, nereye salıncak kurabilirlerdi ki? Yoksa gelmezler ... Nerede lir çalacaktı Klio ve nereye oturup bana Homer okuyacaktı? Of ... çok canım sıkılmıştı ve aylarca ve hatta yıllarca bu iç üzüntüsünü çekecektim.

Belki de bir iki dalım yanlış kesildiği için böyle yaralandım. Ama yaralanmam ile evin satışı arasından neredeyse otuz yıl

geçti. Herhalde ondan değil. Vano Usta bilemedi herhalde neredi, nasıl keseceğini. Sanki kötü bir sünnet gibi. Veya daha da fecisi kastrasyon benzeri bir şeydi bu. Budama için Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ndeki Sosyolog Kukuveyamı 'Acaba asimilasyonla da ilişkilendirilebilir mi?' diye düşünmüştü. 'Ela do bre Koriçaki mu', kastrasyon, asimilasyon, devalüasyon, kanalizasyon, yon, yon, yon ... bir de süregelen Mütekabiliyet tartışmaları. Daha bugün, mesela posta güvercinleri geldiler bir iki anakardan. Doksan dört yıllık Lozan Anlaşması'nın azınlıklar konusundaki sıkıntılarının iyi niyet ve samimiyetle aşılabileceğini konuşmuşlar da, durdular ki.⁴¹ Evet ama doksan dört yıl biraz uzun değil mi ki ...

Yarın sabah da Bizim Yerleşim'den, kahvenin oradan Merkez Yerleşim'e sabah altıyı çeyrek geçe servisler kalkıyor. Klio ve Kaliopi gitmiş olur. Onların da kafası şişmez. Dört hareketsiz canlı, bir de bunların motorları varmış falan ve yüz kişi Anakara'ya varınca, ilk büyük yerleşime gideceklermiş. Bu altın arama meselesi için. Epey konuşmalar yapılmış. Bakalım nereye varacak. Bugün de Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nden birisi yazmış⁴²:

'Her kuşu hallettik bir leylek kaldı' diye bir sözümüz vardır. ... Akli evvel bir şirket, [...] Ada'da altın madeni bulunduğunu ve bunu işletmek istediğini söyleyerek ilgili tüm kurumlara başvuruyor. ... Ama değmez. Koskoca bir Ada'yı mahvetmeye değmez. Dedim ya bütün kuşları hallettik de leylek mi kaldı diye. Bütün madenleri çıkarttık da bir [...] Ada mı kaldı!' diye rek bitirmiş.'

Bu arada flora ve fauna işlerine bakanlardan bu konularda hiç çıt çıkmadı, bu da ilginçmiş. Olsaydı bana denizden gelen kuşlar haber getirirdi.

Kesilirsem de toprağın altında kalacağım. Ama bildiklerim toprağın altında kalmayacak. Anlatılarımı derinlerden gelen bir fısıltı ile dillendirebileceğim. Gelen canlı anlatıcılar da epey bağırarak zorunda kalacaklar. Lethe ırmağı toprağın altından da akar, onun gibi unuttur muyum acaba. Akan suları benim köklerine gelirse belki unutturum, ama Morus'lar var. Onlar benim eş belleklerim. Üstelik onların yaşları da çok büyük. Daha çok şey

hatırlıyorlar. Ve geçmişte çok daha gerilere kadar bilgi sahibiler. Dahası Mnemosini de var. O da yardım eder. Ama gene de ke-silmek istemem. Güzel bir hayatım var burada, her şeye rağ-men. Ben burada doğdum, buralıyım ... Bizim buralar büyülü-dür, canınıza girdi mi çıkaramazsınız içinizden. Burası su ada-sıdır. Su gibi akar içinize, içmiş gibi olur hareketli ve hareketsiz canlılar.

Protokol

28 Ekim 1991 tarihinde Anakarada Adaya Yakın Yerleşim olan büyük yerleşimin, Ada sınırları dahilindeki Yerleşimi'nde, Yerleşim içinde doğusunda Somhos'un evi, batısında kendi avlu ve bahçesi, kuzeyinde Spencer Tracy'nin evi, güneyinde Magde-lenamu'ya ait ev ve avlu bulunan, babamız Bisivas ve annemiz Bamari'den kalan toprak belgesiz taşınmaz malımızı Kuklamu'ya sattık. Satış bedeli olarak tespit edilen tutarın tamamını teslim aldık. Bu tarihten itibaren adı geçen ev ve bu eve ait avlu ve bah-çe üzerinde hiçbir hak iddia etmiyoruz. Satış tarihi olan bugüne kadar taşınmazın satma alma vergileri bize aittir. İmzalamıştı ki Basteri ve Bazira kardeşlerim. Mesela buraya kendisini aileden sayan Arahnimu Bibi'nin adı yazılamamıştı ki.

Evden

Evden bana en çok haberleri Arahnimu Bibi getirirdi. Akıllı yedek ve eş belleklerini iyi yerleştirmiş bir anlatıcıydı. O da geçmişte çok çekmiş. İş işlemede, nakış yapmada, kilim doku-mada üstüne yoktur. O bir örümcektir. Eve sık sık girip çıkar. Evde dokuma tezgâhı vardı. Herhalde onu da çok ilgilendiri-yordu, ne dokunduğu, neyle dokunduğu. Bana evdeki eşyaları o tanıtmıştı. Ama sonra Aristopas'ın çizimlerinde de görmüş-tüm. Arahnimu Bibi'nin yedek belleği kuvvetli. Bol bol yumurt-lar ve yavrularını işlemede yetiştirir. Evdeki dokuma tezgâhı zaten onun gününü geçirdiği yerdi. Ne dokunuyor, nasıl doku-nuyor, atkısı, çözgüsü, iplik kalınlığı, rengi, o renk nasıl verildi, hangi böcekler ve otlar kullanıldı. Kaça kaçamak annesinin do-kumalarını geceleri biraz arttırırdı ki ... Bunu Megali Arahnimu da yapardı da annesi sabah bu kadar mı dokumuşum derdi ki

... Bakardı. Rengi kızıl kahvedir. Biraz da t yl cedir. Herhalde bu lifler, iplikler artık genlerine i lemi  ...

E belle i Lidyalı bir kızdır. Efsaneye göre onun da adı Arahni'dir. Ve tanrıça Athena ile yarı abilecek kadar iyi gergef i ler, nakı  yapar, kilim dokurmu . Athena ile yarı acak kadar iyiymi .⁴³ İyiyymi  de Athena'yı kızdırınca, Athena onu bir örümcek kılığına sokmu .  alım ve emek birbirini kırmı tı ki ... İzzet, himmete ve zillete d n  m  t . Orada bile ... Ve Arahni sonsuzluğa kadar duvar köşelerinde a   rermi .

Geçen yaz, 2017 yılında, bir sabah kemerli pencerelerden Kuklamu'yu gördüm. Evin bana ve denize bakan yüzünde bana bakan iki küçük pencere vardır. Onlar benim ev g z md r. İçerde olanı biteni oradan görürüm. Salondaydı ki. Ellerini kollarını yukarı kaldırmış, havada bo a sallıyordu. Sonra uzun saplı s p r e ile geri geldi. Salonu görüyordum. Bu sefer s p r geyi yukarı kaldırıp, havada sallamaya ba ladı. Galiba o gece Arahnimu Bibi  o mu  veya delirmi , her ne idiyse ve tavandan a a ılara kadar a  dokumu tu. Y re inde kim bilir ne vardı ki, içini sabaha kadar a   re  re d km  t . Kuklamu herhalde onlara takıldı. Ve temizledi a  perdesini. Ama kızmadı ve anladı. Bir de Kuklamu bazen burada hoplar zıplar, otuz dört dakika kadar. Bir de bir hareketli canlı ona sesli direktifler verir, Güneşin Batamadı ı Adaca. Bir iki    dört, bir iki    dört be , sa a, sola, zıpla, fonda da bir müzikler vardır. Bir de komik bir laf hatırlıyorum 'Jumping Jack' bir hareket. Bunun adı aerobikmi . Arahnimu Bibi söyledi. O nereden biliyorsa artık ... Bir de bazen 'Maria Del Ayre'yi sonuna kadar açar, müzik sesleri bastırırsın isterdi ki ... Ve bahçede bembeyaz bir tülbenti elinde sallayarak, savurarak dans eder. Ve güler. Bunlar Kuklamu'nun çok mutlu olduğu anlardır.

Arahnimu Bibi ile Palasnikos ve Aristopas

Arahnimu Aristopas'ın çizim defterinin arasında da dola ır dı. Palasnikos'un kinde de. Bu i i yavrularına da, diğer hareketli canlılardan bazılarına da   retmi ti. E  bellekler yarattı. Aristopas bazen defteri benim g l emde bırakır, yara doğru yürür ve saatlerce ovaya, denize ve Adae 'e bakardı. Bu da Arahnimu

Bibi için büyük bir fırsattı. Meraklı, ancak yavaştı. Hiç acele yürüdüğünü görmedim. Sekiz bacağı vardı ve pek de küçük sayılmazdı. Bir gün Palasnikos ile oturlurken beni gördü, ve ona Arahni Efsanesini anlattı. Böylece ben de öğrenmiş oldum. Ona 1657 yılında yapılmış olan Diego Velazquez'in 'Arahni Hikayesi', 'Las Hiranderas', Çıkrıkçılar resmini anlattı.

Resimde katmanlı bir kompozisyon varmış. Kat kat falan. Önde beş kadın ve arkada da beş kadın vardı. Arkadaki kadınlar sanki sahne gibi bir platform üstündeydiler. Basamaklı bir yer gibi. Daha varlıklı görünüyorlardı. Sanki bir yarış yapıyor gibi gözüküyorlardı. Bu kadınlardan birinin başında Öbüranaka stili bir miğfer vardı. Çalılıydı ki. Bu herhalde kıskançlığından Lidyalı yerleşimli kızı örümcek kılığına sokan Athena olmalıydı. Athena aynı zamanda efsaneye uygun olarak nasihat eder halde, başında beyaz örtüsüyle yaşlı bir kadın olarak ön planda Arahne'nin sağında görülüyordu. Ortada bir de müzik aleti vardı. Öndeki kadınlar elle sapını çevirerek çıkrıkta elle iplik yapıyorlar ve ipliği bir çerçeveye sarıyorlardı. En arkada ise bitmiş el işleri sergileniyordu ve Titian adlı ressamın 'Europa'ya Tecavüz'ü konu alan bir resmi goblene işlenmiş bir duvar halısı olarak görünüyordu. Resimde, adeta saydam ve içinden ışık geçebilecek kadar az boya vardı. Oysa Van Gogh'un 'Yağmur bulutları altında buğday tarlası'nda gökyüzü neredeyse mavi ve beyaz boyalar kalınlıklarından dolayı çatlayacak ve yere düşecek gibiydi. Arahnimu Bibi bunları hatırladı mesela.

Arahnimu Bibi; Palasnikos ve Aristopas önce, ve sonra yavruuları sağ olsun, onların sayesinde evi ve başka evleri de, başka yerleşimdekileri de çok iyi bilir ve tarur. Hatırladıkları ve hatırlamak istemediği çoktur. Unutturmamak istedikleri mesela, en çoktur ki ...

Evimiz ve Eşyalarımız

Bu evi, Arahnimu Bibi kendi evi; ve iki kız kardeşi kendi kardeşleri, ve onların anne ve babalarını ebeveynleri gibi görüyordu. Zira hep onlarla beraberdi, başka evlere gitmezdi. Burası

ona yetiyordu ve çok güzeldi. Hâlâ da yetiyor ki gitmedi bir yere. Ama ev boş kaldığı zaman o da çok zorlanmıştı ve sık sık benim yanıma gelip beklemişti. Neyi beklerdi ki ...

Arahnimu Bibi anlatırdı:

‘Babamız Bisivas ve annemiz Bamari’dir. Ablam Basteri 1936 yılında ve kızkardeşim Bazira 1940 yılında Ada’da doğdu.’ Arkasından eklerdi ‘Ben de ... ve yavrularım da ... falan ...’

Bizim buralarda ailede evler erkek çocuklara değil, kız çocuklara bırakılır.⁴⁴ Kız çocukları evlendiği zaman ailenin yaşadığı esas ev kıza verilir, aile ise yaşlılığını geçirmek için kendi elleriyle yaptıkları küçük eve taşınır. Bu eve ‘Yeriko’ denir, ihtiyar evi. Bence Kuklamu’nun aldığı küçük ev, avlularımız ortak oldu, bir ‘Yeriko’ idi. Yaşlı karı kocanın yaşadığı ... Eğer ailede kızlar birden fazla ise küçük kız esas evi alıyordu. Öteki kızlara yeni evler yapılıyordu. Ama bizim ailede öyle olmadı. Öyle olmasına vakit kalmadı ki.

Bir evde kız çocuk yoksa ev büyük oğlana kalırdı. Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’nde yaşayan İktisatçı Karınca’ya kalması mesela. Erkek çocukların aile içindeki asıl görevi kendi çabaları ve ailenin yardımı ile kırdı dam sahibi olmaktır.

Arahnimu Bibi anlatmaya devam ediyordu kana kana mesela:

‘Kuklamu Öbüranakara’daki Edebiyatçı Kukuveyamu’ya yollamış kardeşlerimin bilgilerini. Ama hiç iz bulunamamış. Şimdi danışılacak bir kişi daha varmış onu bekliyoruz.

Aslında bütün yaz kolladım gidip geleni çantalarının, bavullarının bir yerine saklanıp Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’ne gidip gelebilirdim. Ben bulurdum onları. Fakat buradaki hareketli canlılar bana dokunmazlar, tanırlar beni. Ya orada, ya yerlerse beni, o zaman yok olurum mesela. Gidemedim. Mesela türlerimizi çalışan biri beni bulur, oraların türü olmadığımı bellidir. Hapseder beni. Onu hiç istemem. Bu işleri yapanlara Araknolog diyorlarmış, bilimin adı da Araknoloji imiş. Bilge bir posta güvercini söylemişti de, onun adını unuttum. Epeydir yok ortalıkta.

Kuklamu eve gidip gelirken yanında hep bir kitaplar olur. Aristopas'ı o da bulmuş. Yeniden getirmesi iyi oldu, iyi bir ezberledim. Bir tez de vardı elinde orada da mesela Aristopas'tan çok alıntı vardı. Ama yazarın bazı Aristopas alıntılarına sayfa numarası koymamasını tuhaf bulduk. İzledim de ... bir de adeti olduğu üzere Kuklamu bulduğu her şeyi Dut Ağacı ile paylaşır. Bunu artık hepimiz biliyoruz. Ben de bu fırsatları hiç kaçırmam hemen ağacın kovuğuna girer ve dinlerim ve Kuklamu beni görse de hiç ellemes. Evin içinde bulunmamı istemez.

Ayrıca doğurduğum çocuklarım var. Hepsini burada tutamam. Onlar da gelen gidenin çantasına, arabasına, bavuluna, sepetine, traktörüne yerleşip giderler. Kimileri bu Ada'da kalırlar. Kimileri anakaraya geçerler. Bazı evlatlarım Öbüranakara'ya ve hatta daha uzaklardaki büyük anakaralara gittiler. Bazen posta güvercinleri aktara aktara haber getirirler ve haberleşiriz. Gerçekten gittiler. Kuklamu'nun da başına benzer bir şey gelmiş birkaç yıl önce Doğu Çok Uzak Sıcak Ada'ya, o zamanki ikinci evlerine gitmiş. Ev çok yeniymiş. Büyük ve yüksek bir apartman. Bahçesi de varmış ve devamlı ilaçlanıyormuş. Buna rağmen evde ufak kertenkeleler arada bir dolaşmış. Hatta kovmak için elektrikli bir alet de koymuşlar ve Kuklamu dönmek için hazırlanırken bavulunun kapağını hiç açık bırakmamış. Ama gene bir küçük yavru iki ara bir derede bavula girip yerleşmeyi becermiş. Eve dönünce bavulunu açmış ve birkaç gün sonra balkonda küçük, saydam sarı bir yavru kertenkele ile burun buruna gelmiş. Yani hareketli canlılar, hele de arada bir taşıyıcı olursa, çok uzaklara kadar gidebiliyorlar, mesela gidebilirler ki ...

Bir defasında üç yüz elli dört yüz yumurta bırakırım. Yirmi altmış gün arası gebe kalırım. Sadece ilkbaharda yavrularım. Yumurtalarım sırtımda, yavru olana kadar kalırlar. Her yere taşıyım onları. Eklem bacaklıyım. Ben bir böcek değil bir hayvanım. Kuklamu'ya göre hareketli bir canlıyım. Hem ot hem et yerim. Katı bir şey yiyemem. Bacağım, bacaklarımda eklemelerim ve gözüm çoktur. Çok da meraklıyım mesela ... Bazılarımız kırıldı, kör oldular mesela yangınlarda, hepimiz evlerimizi bekleriz ki ... Kardeşlerimiz gelirlerdi falan.'

Masal da olsa ters de okunsa yüz de, birden ters yüz olurdu ki ... Duyuyordum:

‘Burada evlerin çoğu küçüktür. Avlular da öyle, eğer varsa. Bizim evin minicik bir avlusu var. İki ev arasında. Eğer Kuklamu yandaki evi de almasaydı çok küçüktü avlu.

Eskiden evin üç tarafından geçen dar sokaklar olan ‘Stenadya’lar vardı. Sokağın kesiştiği yerlerde evlerin köşeleri yontulurdu, buna da ‘Koftes’ denirdi. Bizim ev tamamıyla taştandır. En az iki yüz yıllık geçmişi vardır bu taş evlerin.

Evimiz iki katlıdır. Şekli dikdörtgendir. Ev, hacmiyle avluyu kuzey rüzgarlarından korur. Üst kata ‘Anoy’ deriz, alt kata ‘Katomy’. ‘Anoy’ yaşama bölümümüzdür. Alt kat depo ve ambar. Her ikisinin de girişi güneydedir. Üst kata taş bir merdivenlere girilir ve çıkılır. Ama bizim evde bir de yaşama alanı olan üst katta yan ‘Stenadya’ya açılan bir sokak kapısı vardı. Kuklamu onu kapattı. Taş merdivenle küçük bir sahanlığa girilir. Buna ‘Hayati’ diyorlar. Bizim evde burada iki tane küçük ve alçak kemerli pencere vardır mesela ...

Demin söylediğim tezde bir şekil var mesela sayfa yetmiş yedi-⁴⁵ de. Şekilde başka bir yerleşimdeki evin çizimi var. Sayfa yetmiş sekizde de açıklamalar devam ediyordu Aristopas’ın. Kuklamu onu okurken, okuduklarını bizim eve uyarlamaya çalıştı ve Dut Ağacı’ma anlatırken hepsini dinledim, ezberledim. Zaten öbür yerleşimdeki yavrum da Küçük Arahnu, Futukos’un evinde yaşar.

Tuvalet dışarda, yukarı çıkan merdivenin altındaydı. Galiba içeri hiç almadılar. Tuvalette ahşaptan yapılmış ve ortasında kare deliği olan bir yer olurdu.

Ev sonradan büyütülmüş müydü? Zira Aristopas’ın Öbüranaka-
kara’nın En Büyük Yerleşimi Akademisi, Öbüranakaralı Halkbilim Araştırma Enstitüsü 12 sayılı 1973 tarihli eserinde, ‘Zeytin Yerleşim’de bir ev çiziminde noktalı çizmiş ve ‘Gerekirse Büyütülecek Alan’ demiş. Böyle bir örnek var. Bizim evde bu yapılmamıştı herhalde.

‘Spit’ veya ‘Spitos’ üst kat demektir. Herhalde aynı yerin iki adı vardı. Anoy yukarı kat demekmiş. Yukarı katta oturduğumuz için mesela ‘Spitos’ ki ev derdik ... Üst katın döşemesinde ve or-

tasında on santimlik bir yükselti vardır. Adı 'Apanu Spit'tir. Mesela yukarıdaki ev. Batıda kalan bölümünün adı aşağıdaki ev ki 'Katu Spit'tir.

'Apanu spit'te oturulurdu, yemek yenirdi ve uyunurdu. Oturulan bölümde gençler yere şöminenin etrafına bağdaş kurardı ve otururdu. Yaşlılar da minderde. Keçi kılından siyah bir torba geçirirlerdi, mesela asardık, şöminenin ön kısmına duman için.

Yemek bölümünde sofra kullanıyorlardı. Ayaksız kısa yuvarlak sini üzerine 'Mesela' dediğimiz örtüyü yayardı genellikle Basteri. Tahta kaşık ve çatallar vardı. Reis, babam Basivas sağ tarafa, annem, Bamari sol tarafa oturuyordu. Çünkü orada oturduğu zaman dolaba daha yakın oluyordu. En küçük çocuk, aslında bendim ama sofraya oturamadığım için Bazira, aşağıdaki eve doğru oturuyordu. Girişin hemen sağında bulunan testiye yakın. Bazira'nın görevi testiden bardaklara su koymaktı çünkü. Testinin de üstünde uzun kumaş parçalarından helezoni olarak birbirine eklenerek yapılmış olan, sepetlerin örgü dokusu gibi örülmüş bez kapak koyuyorlardı. Şimdi hâlâ iki tanesi evdedir. Şapka gibi, kapak mesela. Adı nedir hatırlayamıyorum.

Üçüncü bölümde uyurduk. Ben de bir şiltenin altına girip, bu genellikle Bazira'nunki olurdu, onlarla beraber uyurdum. Kardeşlerimle. 'Kaçes' derlerdi şilteye. İçi yulaf samanı doludur. Bu saman esnektir ve vücudun şeklini alırdı. Çarşafı koyun yününden yapılmış iplikle dokunurdu. Evdeki bütün kumaşlar ipliğin dokunması ile yapılmıştı.

Onları dokurlarken bana gün doğardı. Dokuma benim için bir şenlikti. Hep evde birileri bir şeyler dokusun isterdim. Belli etmeden onlar yemek ve uyku için veya başka bir şey için dokumayı bıraktıklarında hemen ben başlardım. Gerilere gider kendimi Likyalı çok yetenekli kızın yerine koyardım. Ve Athena ile yarışırımdı mesela. Ve elbette ben kazanırdım. Yetenekliydim ki. Bizim evdeki herkes yetenekliydi. Kardeşim ve ablalarım ve babam, annem falan.

Kuklamu eve taşınırken onlarca Dril kumaş kaplı içi pamuk dolu şilte getirdi. Annesi artık kullanmadığı yazlık evine yaptığı sedirlerin şiltelerini vermişti. Uzun süre evde bu şilteler kullanıldı. Salonda da bu şiltelerden birkaç tane üst üste konulmuş

bir sedir vardı. Oh ... canım hangisini isterse geceleri onun altına giriyordum. Ama hiçbirisi bizim 'Kaçes'lerin yerini tutmadı. Ve birkaç yıl önce Kuklamu onların hepsini eskiden maraton koşmuş bir atlet olan döşemeciye verdi. O gün çok eğleneliydi. Hayatımda girmedığım manzaraları gördüm, Kuklamu da öyle. O hareketli canlı şiltelere bir kanca takarak ve onları birkaç tane bir arada bağlayarak yardan, bayır aşağı koşarak Yerleşim'in girişindeki düzlüğe bıraktı. Ne de olsa maratoncu, yapacağı işin mutlaka koşarak nasıl yapılacağını hemen buluyordu. Nice zaman sonra geldi ve arabasıyla aldı. Pamukların çoğu döşemeciye kalmıştı. Kuklamu on yorgan istedi ve yaptırdı mesela kendisi almadı, istemedi. Yerleşimimize yeni gelenlerden tasarımcı bir hareketli canlıdan rica etti bunları dağıtmasını. Ve sormadı bir daha ... Şimdi evde bu şilteler yok.

Evimizin doğu duvarında 'Gunia' dediğimiz ocak vardı. Kışın üst katı ısıtırdı ve yemekler orada pişerdi. Aristopas, kitabında 'Gunia'ları da çizmişti. Tezde de kullanmış yazar.⁴⁶ Ocağın sol ve sağında iki tane pencere vardı. Bizim evde var mıydı hatırlayamıyorum. Neyse gene de anlatayım. Benzetme olur. Fikir olur. Bulursam kardeşlerimi, Basteri ve Bazira'yı, düzeltiriz, eğer bir hata varsa mesela. Devam edeyim. Pencerelerin ve ocağın üzerinde bir iki raf vardı. Bu bizim evde vardı sanki. Ama o kadar çok giren çıkan oldu ki onlar gittikten sonra emin olamıyorum. Üst kata girer girmez kapının hemen sağında testi yuvası vardı herhalde. Bundan da tam emin olamıyorum.

Evin batı yönünde büyük bir alanında ambarlar vardı. Üç veya dört bölmede tahıl depolarlardı. Küplerin içine falan.

Üst katın batı yönündeki duvarında 'Ambarothirida' dediğimiz küçük bir pencere olurdu. Bizde bunlardan nedense iki tane vardı. Eğer doğru anladıysam ... Bu yönle bakılması lazım iyi bir bilen tarafından. Ama benim burada derdim genel olarak evleri tanıtmak, bizim evi bu tanımlarla ilişkilendirmek. Zira anlatıcılarım, anne ve babam ve kız kardeşlerim ortada yoklar.

Evimizin girişinin tam karşısında ve kuzey duvarında 'Gukeri' vardı. Ambarlarla yukarıdaki evi, aşağıdaki evden ayıran ve basamağa kadar uzanan bir dolaptı. Kuklamu evi aldığı zaman da vardı. Ama yıkık ve kırık ve döküktü. Kuklamu bu dolabı topladı.

mayı mesela, tamir ettirmeyi düşündü ama olacak gibi değildi, Aristopas'ın çiziminden tez yazarı almış.⁴⁷

Yük yeri ydi mesela, 'Gukeri' iki bölümlü dolap.⁴⁸ Ve boyu yüz elli santimdir. Önü perdeyle kapatılmış, kapaksız büyük bölüme gündüz döşekler konurdu. Yanındaki küçük kapaklı bölüme giysiler konurdu. Son bölümün adı, sıkışmıştı ki 'Mengenese' olurdu, ve raf açıklıkları üçgen şeklindeydi, 'Gukeri'ye yapışık değildi. İçine annem ev işlerinde en çok kullandığı eşyaları koyardı. Annemiz bu işleri yapardı.

Çatımızda 'Fengites' var mıydı hatırlıyamıyorum. 'Fengites' üst katı aydınlatmak için kiremit malzemesinden yapılmış deliklerin üstüne örtülen cam bölmelerdi. Bazen de çatısında iki tane 'Fengites' olan evler vardı. Gezinirken hep bakarım evlere, bizim evden farklarına, zira bizim için kuytu köşeler, gizli delikler, beklenmeyen ve görülmeyen çatlaklar çok kıymetlidir. Saklanmamız gerektiğinde biliriz hemen en yakın yer neresidir. Evimizde tavan yoktu. Tahtadan çatı makaslarımız vardı. Rahmetli Livango Noba bazı evlerin tavandaki tahtalarının bize yakın bir Kuzey Doğru ılımlı Ada'dan geldiğini söylerdi Kuklamu'ya. Onun evinin tahtaları o bize yakın adadan gelmiş. Bu Ada güney batımızdadır. Belki bizimkiler de oradan gelmişti. Kuklamu bu tavan tahtalarını bozmadı, ama o evi aldığında zaten çatı makaslarının arası o kadar boşalmıştı ki, gökyüzü görünüyordu. Kırıklar vardı, eksikler vardı. Onları tamamladı. Ama Arahnimu Bibi bana dedi ki: 'Bazıları yanlış yere kondu, makaslar. Ve hatta bazı makaslar hâlâ eksikti ki mesela'. Ondan iyi kimse bilemez tabi bu çatıdaki tahtaları, onun en gezdiği yerlerden biri idi. Hele yemek yenirken.

Eskiden çatı su geçirmesin diye bitkilerle çamuru karıştırarak 'Argilohoma' adını verdikleri bir macun yaparlar ve bunu sürerlerdi. Kiremitlerimiz burada yapıldı. Öbür yerleşimde bir kiremithane vardı. Uzun yıllar yerleşime gelmemiş ve çok uzaklardaki bir anakarada veya belki de Öbüranakara'da yaşayan ve yüzünü maske ile saklayan ve adını söylemeyen bir hareketli canlı vardı yirmi yıl önce, o anlatmıştı, arada Güneşin Batmadığı Adaca kelimeler koyarak konuşuyordu:

‘Ben interview yapmak istemiyorum, ama sana yardım edebilmek için birkaç şey söyleyebilirim. ... Burda yoktu, ama Zeytin Yerleşim’de, Madariokir ... bir iki tane vardı. Yarı kiremit yapıyorlardı. Bu bilgi işine yarar mı bilmiyorum.’ demişti.

Yerden makaslara kadar evimizin yüksekliği iki yirmidir. Ama çatı eğimli olduğu için en yüksek noktasında bir metre daha eklenir ve üç yirmi olur. Bu çok güzeldir. Ferah ve yüksek tavanlı bir mekân yaratır ve benim için mesela idealdir. İpliklerimle trapezler yaparım, aşağılara örgüler dökerim de dökerim. Kuklamu da bu tavan daha iyi görünsün diye yukarı kata getirdiği çeyizlik masif maun güzel bir yemek masasının üstüne çok büyük bir metal tepsi koydu. Yukarı bakmasam da o tepside tavanı görüyorum. Herkes görür ki ... O da bir hayrandır ki bu makaslara ... Kapılarımız da bir seksendir. Alt katımız bir buçuk metreydi. Halbuki birçok evde aynı yükseklikte üst katla. Benim Koriçakimu’larım da öyle söylüyorlar. Ben de gördüm. Bizimki neden böyle acaba? Sonra Kuklamu evi yaparken alt katı bir metre kadar kazdırdı. Zaten şimdi onun mutfağı ve banyosu ve yemek odası alt katta mesela.

İç duvar sıvalarımız da vardı. Babam yaparken görürdüm. İlk baharda da kireç sürer ve beyazlatırdı kışın is olmuş ve biraz kararmış olan evimizi. Ama alt katın duvarlarını sıvamazdı. Zaten orada pencere de yoktu. Havalansın diye ‘Thirdeki’ adı verilen ve taş örgüsünde bir delik açılarak oluşturulan yuva olurdu. Sonradan gelenlerin bazıları bilmediler de kapattılar bu delikleri mesela.

Yerler de sıkıştırılmış topraktı. Alt katın bir köşesinde ahşaptan yapılmış, ‘Abadi’ adını verdiğimiz ve içinde zeytin depoladığımız bir ambar vardı. Sularını bırakana kadar zeytinler bu ambarrın içinde bekletilirdi. Zaten alt kat evin deposuydu. Burada çeşit çeşit küp vardı. Ne kadar güzeldiler. Dengede dursunlar diye bunlar duvar dibine yerleştirilir, biraz da gömülürdü. Bu işleri genellikle babam yapardı. Zeytinyağı ve şarap depolardık. Bir de ipek boyama küplerimiz vardı. Onlar daha ince ve uzundu. Yaptığımız peynirleri de burada tenekeler içinde saklardık. Şimdi Kuklamu her şeyi dolapbuzuna koyuyor. Şöminede ve ocakta yaktığımız odunlar da buradaydı. Çoğu evlerde alt katta

kümes de olurdu. Evet bizim de vardı herhalde. Bir de 'Nerohtis' dediğimiz lavabo da galiba testi yuvasının solundaydı. Bazen çok iyi hatırlıyamıyorum. Aradan elli yıl geçti en az ...

Şimdi Kukulamu'nun aldığı küçük evde bu delik hâlâ durmaktadır ve benim başlıca keyif yerlerimden biridir. Ve de tabi acil durumda saklanma. Zira hem avluda konuşulanları dinler, hem arada uyuklar, mesela yemeklerden düşen kırıntıları yerdim.

Gatomular için de 'Gatothirida' adını verdiğimiz üst katta girişin sağ tarafında kedilerin girdiği çıktığı bir delik vardı. Çok kedilerimiz oldu. Adlarını sonra söylerim.

Ambarların üzerinde de pencere olurdu. Ve en yüksek yere yapmaya çalışılırdı ki o kadar çok hava girsin. Üst ev, 'Anoy'da odayı bütün duvarı kaplayan ahşaptan yapılmış ambarımız vardı. Ön kısmında yan yana yerleştirilmiş, kapak gibi tahtalar vardı. Tahtaların arasında çıtalar ile kapatılmıştı. Ben giremeye-yim diye herhalde. Kapatılmasa depolarımız malzeme dökülürdü. Durmazdı. Yere yirmi, yirmi beş santimlik bir yüksekti yapılırdı. Sonra da yüz yirmi santim kadar bir yüksekliği vardı. Annem içine girip temizlerdi. İçinden bir şey almak için bir de küçük kapağı vardı. Ama bunu da Kuklamu hiç görmedi. Söktüler, yaktılar ve yıkmışlardı ki.'

Aristopas daha çok şey anlatıyordu kitabında ve çok çizimler vardı. Çatı, pencere, kapı, çıkmalar, kapalı çıkmalar, balkonlu çıkmalar, bacalar, dökme taş denizlikler, ferforjeler, beton balkon süsleri ve küpler ... Burada gene yirmi yıl öncesinden mas-keli anlatıcılarımdan birisi bana demişti ki: 'Benim hatırladığım kadarıyla o tür şeyler, yani pilina topraktan çamurdan yapılmış bütün şeyler Anakarada Adaya Yakın Yerleşim'den geliyordu.'

Evimizi anlatmaya doya doya Arahnimu Bibi, masal anlatır-dı mesela:

'Skafes'lerimiz de vardı. Annem hamur yoğururdu, üzümeleri ezerdi bunun içinde. Basteri ve Bazira da yardım ederdi. Tek parça bir ağaç yontulur ve seksen santim ile yüz elli santim arasında ve kırkbeş ellibeş santim genişliğinde bir teknedir. Şimdi bundan birkaç evde kaldı. Bizde yok mesela, Katsikimu'larda var. Talanlar sırasında hepsi yok oldu gitti, çoğu da yakıldı. Kuru ve masif bir tahta kadar iyi başka ne yanabilirdi ki. Şimdi er-

kek kardeş Katçikimu ve Abla Katçikimu'nun evinde var. Küçük çeşmeye giderken. Onların çok da keçileri vardı eskiden.

Kuklamu Ada'da evi yaptırırken erkek kardeş Kaçikimu'ya da uğrar ona bir şeyler getirirdi. Hayatında ikinci kez, birincisinde çok küçüktü, bir oğlak yavrusunu Kaçikimu onun kucağına vermişti. Sıcacık, tatlı ki, bir oğlaktı. İkisi de, yani iki kardeş uzun boylu ve uzun bacaklıdır. Uzun bacaklı keçiler gibi. İncidirler ve uzundurlar, konuşamazlar ve duymazlar. Abla Kaçikimu kışın Ada'da yaşamayı denedi. Ama beceremedi. Kışları Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'ne gidiyor. Artık kardeş Kaçikimu ilaçlarını almakta ve odun taşımakta zorlanıyor. Sobasını zor yakıyor. Sağ olsun Yerleşim Başı Yardımcısı yardım ediyor. Beslenmesine de pek dikkat edemiyor. Bu yaz gördüğümde çok zayıflamıştı, ama keyfi yerindeydi. Geçen yaz da Kuklamu onlara çok güzel, altı kırk kilo ağırlığında çok geniş ve su geçirmez bir şemsiye verdi. Çünkü konuşurken, işaretlerle ve misafirin de yardımı ile, o gün Yerleşim Başı'nın kız kardeşi de gelmişti ve güneş için gerdiği tentenin koku yaptığını söylemişti. Kuklamu bu durur mu, hemen yanındaki misafirlerden rica etti ve eve gidip şemsiyeyi getirdiler. Bu yaz o şemsiyenin altında oturdular ve kahvelerini içtiler, sohbet ettiler ki. Abla Kaçikimu Çipuro da getirdi, ama Kuklamu istemedi. Sabah saat on bir idi ve çok ağır bir rakıydı Çipuro. Çizme Toprak'ın Grappa'sına benzermiş. Kuklamu demişti mesela. Öğretirdi ki bildiği her şeyi, ben de öğreneyim ...

Yerleşim Başı, Kaçikimuların kardeşlerinin oğludur. Yani Kaçikimular Yerleşim Başı'nın halası ve amcasıdır. Abla Kaçikimu, Yestol ile evlenmişti. Çocuklarının fotoğrafları vardır, eve girince soldaki duvarda bir panoda. Yüzlerce fotoğraf. Kuklamu bu yaz gidince Laçki da geldi. Eşi Edebiyatçı Kukuvayamu'nun dayısıydı da uzaktan mesela. Çok yakın değil ...

Kahveyi işleten hareketli canlı da geldi falan... Kuklamu bu canlının gelmesinden biraz rahatsız oldu. Üzüm getirmişti. Bir yeni yerleşen hareketli canlının bahçesinden getirmiş. Ama bu sene üzümler iyi olmamış nedense. Öyle demişti. Laçki'nin damadı Zakrakis otuz sene Ada En Büyük İki On'da çalışmış. Laçki'nin kızının biri ölmüştü.

Laçki Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde evlenmişti. Orta Güney Karaak Toprak'da kocası ile birlikte on beş sene kaldılar. Orada fırınlarda baget ekmeği olurmuş. Sömürenlerden yadigâr herhalde. Bir de pazarda 'Pitikos' satılmış orada. 'Tako' veya gözleme gibi bir şey galiba. İnsanlar yemeği sevdikleri şeyleri hatırlıyor demek ki. Laçki'nin de kemikleri yorulmuştu ki, zor yürüyordu ve evi epey uzaktaydı, dağın yamacına yakın. Kahveyi işleten kadın bırakacaktı onu evine. Yerleşimde yaşlı olmak ve yalnız olmak çok zordu ki.

Kaçikimu'nun evinin karşısında Harkaçına'nın evi vardır. Onun biraz aşağısında da Tafalaki'nin merdivenli evi. Bunları hatırladıkça yazmak lazım. Sonra o bu çıkıyor, ev benim diyor da, satıyor ya ... Mesela, onun için ...

Evimizde buğday öğütmek için yuvarlak taşlar vardı. Biri daha büyük, bir daha küçük ve ortasında delik olurdu. Buradan bir sopa geçirilerek taneler öğütülüyordu. Hâlâ duruyor, Kuklamu saklıyor onları. Biri evin içinde mutfak masasının altında tekerlekli bir balıkçı tepsinin içinde ve tekrar altında tekerlekli bir platformun üstünde duruyor. Kuklamu rutubet nedeniyle taktıracılabildiği her şeyin altına tekerlek takar mesela. Diğerisi ise Magdelenamu'nun diktiği asmaya yakın avluda duvara dayalı duruyor. Onun arkası da duvarla taşın arası benim yerimdir. Bir de orayı kapkahverengi ve biraz fazla büyük bir çekirge var mesela ... Çok kahverengi renginde. O da sever. Güveller de filan arkasına saklanır. Ben geldim mi kovarım hepsini ki, buralar benimdir. Arada Kuklamu oraları kükürtlü suya batırdığı bir fırça ile siler ve bazen bir süpürge ile. Hemen küçük evin dış duvarındaki 'Thirdaki'ye kaçarım. Kükürt kokusunu sevmem. Kuklamu da ağzına burnuna bez bağlar mesela ...

Fırınımız neredeydi bulamıyorum. Acaba yok muydu? Ama ekmek pişirirdik. Avluydu herhalde. Üst katta şömine ve ocağımız vardı. Birisi üst katın doğu tarafındaydı, her evde olduğu gibi. 'Çakopetres' dediğimiz ve iki taşın birbirine dayanması ile yay şeklinde yapıldı. Üst kısmında raf vardı. Ama o raf Kuklamu evi aldığı anda çoktan yok olmuştu. Rafı hiç görmedi. Raf ile yay arasında da her iki tarafta kiremitten yapılmış ufak boru gibi delikler vardı. Bunların içine kibrit, tencere tutacağı koyarlardı.

Burası da benim için iyi bir saklanma yeri idi. Hele geceleri, ağ örmekten bitkin düşünce azıcık oraya girer ve uyuklardım. Sonra kalkıp gene örgüye devam ederdim. Örmek benim için su içmek gibiydi. Ve bana lazımdı, iyi geliyordu ki.

Kuklamu evimizde bulduğu Demirkule Toprakça kopya ödevlerimizi bulmuştu ki, hane-i yetim karnelerimizi, elbise dikiş patronlarını ve ayakkabılarımızı saklamış, yayımlanan bir kitapta gördük fotoğraflarını. Ben de kardeşlerimle beraber ödev yapardım, kaçırdım bazen onlarla ...

Ayakkabıların birinin içinde '... lia Frere altında Galata Kara-keuy', bir diğ erinde 'Süleyman', ötekinde 'AltınTop', ve 'Spodoksıs' ki bu tam okunmuyor artık. Markalar okunuyor ki mesela. Ayakkabılardan birinin içine buruşturularak koyduğumuz günlük haber kağıtta, okumuşt u mesela, tam hatırlayamıyordu başlığı ... Doğu Uzak Yarım Ada Toprak, Anakaralıların komutası değişmiş falan ... Hatta bir de topuklu üstten bantlı satenden yapılmış bir tek bulmuş. Eşi kimbilir ne oldu ki ... Ayrıca siyah kısa saplı metal tokalı bir deri çanta ve içinde de kızıl kahverengi bir cüzdan da vardı mesela. Sağ olsun atmamıştı ki, saklardı.'

Arahnı mu Bibi karakap olmuştu. Gözlerini görmüyordum, gözsüz dil ile konuşuyordu:

'Sonra ne olduysa oldu. Önce Basteri ile Bazira yok oldular. Günlerce ağladım. Neden gitmişlerdi, Anakaranın En Büyük Yerleşimindeki Adabüyük'te yatılı okula yollanmışlardı. Yazları gelince karnelerini görürdüm. Kokularını içime çekip, ben de oraları görmek isterdim. Ama gene derdim aynıydı. Ya beni hareketli bir canlı yerse. Yok olacaktım. Hep sabırla bekledim. Okulumuz kapanmıştı. Kapanmamış olsa, kız kardeşlerim ilkokula giderken de çantalarına saklanabilirdim Keşke sonra burada kalsalardı mesela kalabilselerdi.

Bir gün içinde gittiler. Bir bavulla. Lethe'nin günleri başlıyordu. Sessizlik, kantadalar, geceleri uykumuzda duyduğumuz ve bizi rahat düşlere götüren sesler yitip gitmişti. Mesela mayolarını, kışlık ayakkabılarını, tezgahlarını ve evdeki daha pek çok şeyi bırakarak. Karnelerini, ayakkabılarını, çantalarını, elbise patron-

larını ... Canlı başı bir bavula ne sığardı ki. Gene onlarla gitmek istedim. Ama benim sorunum hep aynı, yenmek veya cam bir fanusa hapsolmek. İkisini de istemem. Daha önce dediğim gibi her şeye rağmen ben burada mutluyum ve dostlarım var. Sonra nice zaman sonra Kuklamu da gelince kendimi iyileştirmeyi becerdim. Ama çok şey gördüm. Ev talan edildi, Basteri'nin çok güzel bir altın ki mesela dore rengi, altın parlak, etekleri düz kesim mayosu vardı. Belki de Bazira'nındı ki. Kuklamu onlarla bir kere konuşmuştu ki, mesela mayo sorulamazdı o konuşmada. 'Bu mayo kimindi?' falan. Onu Aranimular, mesela biz dokuyamazdık. Bambaşka bir elyaf ipti ki ve Makine Arahnimularda dokunmuştu. Kardeşlerim aralarında konuşurken bunun triko dokuma olduğunu öğrenmiştim. Bu elyaf da yapılı, hareketli canlı yapımı mesela ... bir elyafmış. Mayo kumaşı. Kuklamu eve ilk girdiğinde bu mayo yerdeydi ve pislik içindeydi. Hareketli canlı dışkıları ... Bakakaldığını hatırlıyorum.

İşte dokuyamayacağım bir şey karşıma çıkmıştı mesela. İplik bende yoktu ki ... Olamazdı da ... Bunlar uzak anakaralardan gelen yeni yeni türetilen ve üretilen liflerdi. Bizimkilerin de yerini tutamazdı. Nasıl Kuklamu'nun pamuktan yapılmış şilteleri burada barınmadı, öyle. O kadar çok gayret etti ki bu pamuklar burada barınsın diye Kuklamu. Ama olmadı ve olmaz. Buranın nemi, rüzgârı pamuk kaldırmaz. Bizde pamuk yok ki. Ol-saydı zaten kullanırdık.

Evet, gittiler. Ve bir daha hiç dönmediler. Evi aldıktan sonra Kuklamu konuştu onlarla ... Sonra eve girmeyen bir tek hareketli canlı kalmadı. Bazıları yapmadıklarını bırakmadılar çaldılar, söktüler, yıktılar, yaktılar, içtiler ve uyudular ... Bazıları korumaya çalıştı.

Ada'da akan sular durdu, içime akan ve kana kana içtiğim sular da ... Herkesten ve her şeyden, hareketli ve hareketsiz bütün canlılardan korkmaya başladım. Devamlı saklanıyordum. Gördüklerim ve duyduklarım ve yavrularımdan da duyduğum benzer hak ihlalleri karşısında yapabilecek hiçbir şeyim yoktu ki. Saklanmaktan başka ... Evlatlarım da uzun yıllar aynı şeyi yaptılar. Saklandılar ve saklanıyorlar. Hâlâ da yapan var, ihlal

var, zillet var, bazı kurtlar dolaşıyor rüyalarım da ve uyanıyorum mesela ...

Artık dokumuyordum da dokuyamıyordum ki. Ev yoktu ki. Dokuma isteğim de yoktu. Annem, babam ve kız kardeşlerim de yoktu ki. Dut Ağacı'mın kovuğunda oturuyordum. Veya yıkılmış Bataryamın oyuklarında ... Klio ve Kaliopi de daha az gelmeye başladılar. Aristopas ve Palasnikos hiç yoktu. Gitmişlerdi. Bazen ilkokul binasına gidiyordum, orası bizim evden de beterdi.'

Bu karanlık gömüde sirenler daha fazla türkü çığırdılar. Bazı kış geceleri, zifiri karanlıkta kadın, erkek ve çocuk çığılıkları, inlemeler, haykırışlar, kapatılmış bir ağızın hırıltılarını, tabanca mermisi ve tüfek fişeginin seslerini ben de duydum, Ortanca Platanus'un duyduğı. Sesler Guguk ve Puhu kuşlarının feryatları içine karışarak giderek duyulmaz olmuş, kısılıp, gitmiş, yok olmuştu onun dediğı gibi. Onun gelip gövdesinin arkasına saklananlar, titreyerek, çaresizlik içinde yardım dileyenler, ona sarılmaya çalışanlar oldu ve bize de geldiler. Çok karanlık olduğu için seslerini duydum, ama hiçbir şey görmedim. Yangınlara, hele artık Anakara'da Şututuluş'ta yaşayan Ğorgonamu'nun evinin içerde çocuk varken ve uyurken yangını, kışın göğü aydınlatan alevlerin yansımalarına karışan küçük bir çocuğunun haykırışlarına ben de tanık oldum, zaten evleri bize daha yakındı o zaman, deniz kızımın. Sellere ve depremlere de tanık oldum. Eril ve dişil sulara da ... Bugün de ...

Ta ki Kuklamu gelene kadar ... Acaba ... Mesela hatırlıyorum ve hatırladıklarımı, bana hareketli veya hareketsiz hiçbir canlı unutturamaz. Hatırladıklarımı ve hak ihlallerini ... Unut-turmayacağım ...

III

Büyük Bilge Aidonimu ve Bilge Arahnimu

*Aydın, güneş akıllıydı ki sıcak,
İsterse ki demir keserdi aklıyla Bilge Aidonimu mesela Sandramu,
Varsa Adaandigoni, vardı da olmuştu, yok da olmuştu,
Adalılar ve Anakaralılar soğudu demir ki,
Anası kesti, babası biçti, Aidonimu ve Sandramu dikti,
Ben oldum Arahnimu Bibi ki,
Arahnimu Sandra anlattı bana ...
Bilge Aidonimu da dokutturdu Bilge Arahnimu'ya
Gece ki gündüz oldu ayak, eklem ve göz gözdü ki ...
Deryalar deniz oldu yeşilden maviye ...
Arahnimu Bibi*

Hem Beyaz Dut Ağacı hem de Büyük Bilge Aidonimu ve kardeşi Bilge Arahnimu sıkıntılıydı 2017 yazında. Uzun yıllardır çok yakından izlediğim evlerle ilgili garip gelişmeler oluyordu. Hem de bazıları riya ve desise ve zaman zaman tehdit doluydu. Ve çok bilmişlik ve herkesi aptal yerine koyma. Ve bazen kaçış falan ... Bir post giymiş ve maske takmış olanlar vardı ki, onlar en tehlikelilerdi. Bazı çakallar gibi, kurtlar gibi, bazı köstebekler gibi ve mesela onların artık kazacakları çukur, haykıracakları kuyu kalmamıştı. Sakladıklarını kusmak için de ... İki ara bir dere olanlar da tehlikeliydi. Nasıl olsa unutmuştur, ne koparsam kardır hesabıyla falan. Sapkın bir umursamazlık, suç sayılabilecek kayıtsızlık ve suça ortak olmak falan ... Bazı post giymiş maskeliler çok iyi bilirdi ki.

Herkes bülbül dut yiyince susar zanneder. O öyle değildir. Ben mayıs ayında meyve veririm. Erkek bülbüller de Mayıs

ayında çiftleşmek için öter. İlk ötüşleri 3 Nisan günü başladığı ki ... Eşini bulunca da susar. Benim yanıma gelen ve Ada'daki kuşları gözleyen ornitologlar konuşurken öğrendim bunu. Mesela Yerleşim'in eskileri de biliyorlardı.

Büyük Bilge Aidonimu Yerleşim'in yaşsız anlatıcısıydı. Bilgedir, güvenilir, dengelidir çok. Çok yaşamışlıkları vardı ki. Adaandigoni'de hafta sonları üye yerlerinde yemekler yemiş, danslar etmiş, evler tutmuş, denizlere girmişti. Herkesle dostluk ilişkileri içinde yaşamışlardı karı koca, çocukları da. Adaandigoni'de hatırlanıyorlar. İyilikle ... Şarkının dediği gibi:

Şimdi bülbül ve başka kuşlar,
Yuvamızda ötebilir ama,
Geçmişimizi hatırlatıyor,
Ve yine eskisi gibi devam ediyoruz.⁴⁹

Ama Ada'sına gelince başladı zillet. Neden durmazdı ki ... İlk yaşadığı tatsızlıklardan biri kendi evinin bahçesinin bir kısmının, yerleşime yeni gelen birisi tarafından ihlal edilmesiydi. Sonra bu hareketli canlı evini satmaya karar verdi. İki ortaklıklar. Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ndendiler. Dinlediler mi, ki dinleselerdi ... Ve senelerce bu düzeltilmedi. Tespitlerde de düzelmedi. Evi satışa çıkardılar mesela, ve 2016 yazında almacı satmacı polise verilmekle tehdit etti. Evin satışını engellediği için tehdit edildi Büyük Bilge Aidonimu. Etmüyordu ki satış matışı engel. Engellemiyordu, doğru olan sınırları söylüyordu ki. Allahtan o sırada yanında Kuklamu vardı ve almacı satmacıyı düzgün konuşmaya davet etti. Satın alanların iyi niyetli olmaları halinde bu konunun konuşulabileceğini hatırlattı. Yanakları kızarmıştı Aidonimu'nun. Sesi titriyordu. Kuklamu koluna girdi ve onu evine kadar götürdü.

Hiçbir şey düzeltilmedi ve ev satıldı. Şimdi mavisinin tonunun nereden akıl edildiği anlaşılmayan panjurları ile ve boş bir şekilde duruyor. Ama bitmiş. Bakalım iç rahatlığı ve huzur bulunabilecek mi o evde ki. Yarı ihlal halleri ile.

2017 yılı o Ekim sabahı erkenden Aidonimu ile epey konuştuk. Bülbüller insanlara iyi gelecek şekilde anlatırlar. Aidonimu da öyle anlattı. Önce Yukarı Yerleşim'le ilgili son gelişmelerin

değerlendirmelerini yaptık. Sonra Bizim Yerleşim'deki yeni gelişmeleri konuştuk. Mesela, pek anı yoktu ki bu konuşmalarımızda, daha çok içler döküldü, kuyulara bağırarak yerine ve haykırmak için bazı köstebekler gibi kazmamak için, yani.

Yukarı Yerleşim'den haberler

'Felsefeci Öbüranakara'nın İkinci Büyük Yerleşimi'nde üniversite okumuş Kukuveyamu çok iyi bir çocuk, ... Annesi de zavallı, o da çok iyidir ... ' diyordu Aidonimu.

Ben de bizim bahçeye misafirleri ile Kuklamu'ya kahveye geldiklerinde çok beğenmiştim kendisini. Yukarı Yerleşim için böyle tedris edicinin olması büyük şans. Yukarı Yerleşim'e gidip gelen Korakimu, Ekim ayında bir Cuma günü teyzesinin Merkez Yerleşim'den anneyi ziyarete geldiğini, yeğeninin de orada olduğunu ve Felsefeci Kukuveyamu'nun köpeğini zehirlediklerini anlattı. Bize kahveye gelen arkadaşları da onun için gelmiş, hafta sonu iki günlüğüne, ona moral vermek için.

'Ama çok köpek ve kedi zehirlediler Yukarı Yerleşim'de ... Hatta bir tane küçük köpek hani o şey ... Kaniş Kaniş! Onu bile öldürdüler ... Yani çok yazık, çok yazık' diyordu Aidonimu ve gözleri doluyordu.'

Benim de eski bir Tahidromiko Peristerimu'dan, ki postacı güvercinidir mesela, 1960'lı yıllarda dinlediğim; Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde Bebe'de Albesmu'nun kurt köpeği Ateş'i arkadaki tepeye salmamasını dert etmişti. Serbest bırakmamış zehirlerler diye. Köpek pis hayvan diye bir şey vardır bazıları için. Cehaletten yapıyorlar mesela.

Spencer Tracy'nin miras yolu ile yarısı kendisine geçmiş evinin satışı vardı ki ...

Spencer Tracy, Kaliopi ile evliydi ve çocukları olmadı. Kaliopi ölünce Magdalenamu ile evlendi ve çocukları olmadı. Kardeşleri Doğu Çok Uzak Büyük Ada'ya gittiler. Sonra orada onların çocukları ve torunları oldu. Onlar oradalar. Buralara yakın yerlerde herkes öldükten sonra, 2016 yılında ev mirasçılar tarafından komşuya satıldı.

‘Kaliopi’nindi bütün ev. Şey Spencer Tracy’nin değildi ki. Ev Kaliopi’nindi. Spencer Tracy Bizim Yerleşim’den değildi ki. Yeğenleri vardı. O yeğenleri Doğu Çok Uzak Büyük Ada’da.’

Evet, Spencer Tracy Ada’daki başka bir yerleşimden olduğu için, her zaman bizim yerleşimimizdekiler için ‘yabancı’ydı. Bizim yerleşimizdeki hareketli canlılar, Ada’daki diğer yerleşimdekilere göre daha değişiktir. Biraz tuhaf, biraz yabancı ve hatta biraz kibirli. Nedense...

Ben izale-i şuyu ile alındığını duymuştum o evin Doktor Arahnimu’sundan, Doktor’un kardeşiydi ki. Evini yıllar önce satmıştı. Evi alanlar uzun yıllar oturdular da, yanlarında Büyük Konak Yeri açılınca rahatsız olmaya başlamışlardı. Beklediler uzun zaman. Spencer Tracy’nde evini aldılar ki, rahat etsinler mesela. Bir yan gürültülüydü ki, öbür yan sakin dursundu. İkinci evleri olacaktı mesela. Öbüranakara’da parasını ödediler ve evi satın aldılar da. Doğu Çok Uzak Büyük Ada’daki yeğenler payını aldı mı almadı mı, ve ismi neydi ben onu bilemedim. Onların mirasını almış evi satın alan ve birkaç yıl sonra da satan:

‘Bilmiyoruz çünkü onlar Bizim Yerleşim’den değildi. Spencer Tracy’nin yeğenleri. Kaliopi’nin ... akrabası yoktu.’ Onlar büyük olasılıkla vatandaş değildi. Magdalenamu’nun kuzeninin Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’nde olduğunu biliyordum. Ve 2017 sonbaharında kuzeninin annesi ile konuşulduğunu da. Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’nde olanın annesi evin yarısına sahip.’

Bilge Aidonimu anlatmaya devam etti:

‘Spencer Tracy’nin yeğenleri. Çünkü ben hatırlıyorum çok sene evvel gelmişlerdi ve Kaliopi onlara dikiş makinesini verdi. Çok kıymetli şeyler verdi onlara. Ben yani genç kızdım o zaman geldiler Doğu Çok Uzak Büyük Ada’dan.’

Magdalenamu’nun yeğeninin annesi, ‘Yani satın almak isteyen Doğu Çok Uzak Büyük Ada’da onlarla telefonla konuştu ve çok kötü bir konuşma oldu bu’ demiş. Herhalde satın almak isteyen, ‘Ben alıyorum, siz vatandaş değilsiniz, hazineye geçti’ dedi belki. Vatandaşlığını kaybetmiş olsa bile payını satabilirdi. Yani evi satamaz ama...

‘Fakat benim satın almak isteyenden işittiğim, yarım ev hazinedeydi. Hazineden satın almış. Ya öyle. Yarısı mesela Spencer Tracy’nin üstündeydi. Yarısı da hazinedeydi.’

Ve isyan ediyordu ki Aidonimu:

‘Bilmiyorum ... Ne desem, bilmiyorum. Ne desem yalan yavrum ... Hiç o şey, yani malumatım yok’.

Evet ben de hatırlıyorum geldiklerini, daha o zaman Magdalenamu yoktu. Kaliopi ölünce hissesi Spencer Tracy’e geçti. Sonra evlendi Magdalenamu ile. Ve çocukları olmadı. Magdalenamu 1960 yıllarda Ada’yı terk etti ve ev işlerinde çalışmak üzere Öbüranakara’ya gitti. Taşınmazlarını vekili aracılığıyla sattı. Ölümünden birkaç sene öncesine kadar yerleşime gelmeye devam etti. Spencer Tracy öldükten sonra hiç gelmedi ve bir bakım evine kondu. Orada ölmüş. Bu konuda Aidonimu son sözünü tekrarladı:

‘Bilmiyorum. Ne desem yalan’.

Bilge Aidonimu evleri, Bizim mahaldeki evler kadar diğer mahaldeki evleri de iyi biliyordu. Akrabaları, kızının kutsal suya batırarak aklayan anneleri ... Bilmediklerini de soracak bir yedek belleği vardı. Gizliydi. Ama sorardı. Sonra aklına Sincap’a yardım etmek geldi, Sincap yerleşimde bir ev istiyordu. Kısmen ev, kısmen de konak yeri yapabileceği bir yer. Ada Sincap için bir ışıktı, sığınma yeriydi, ailesini kurmuştu ki, belki ...

Mesela ‘Ne Konak Yeri vre, o hane-i hapis gibi ev.

Bir şey görmüyor, bir şey etmiyor.’

Sincap ev arıyordu ve Bilge Aidonimu ona yardım etmeye çalışıyordu. Öbür mahalde bir ev vardı. Oralarda üzüm ve arı daha çoktu Bizim Mahal’den. Ve arılar da bana gelip anlatıyorlardı. Bilge Aidonimu’nun anlattıklarını.

‘Şimdi, ki aklıma geldi. Bu şimdi diyorum yani, eğer temizlenirse, bu ... alsın.’

Bilge Arahnimu da almalarını istiyordu, Sincap Arahnimu ile arkadaş olurdu mesela:

‘ ... Ben istemiyorum? Ben kaç tane ev geziyorum, bakıyorum. Ama şimdi ki Salyangoz’un karşısında ... Dedim ki o ‘ev ne’, o çıkmış demiş ki Sincap’a ‘sen almak istiyorsun ki konak yeri yapacaksın.’ Ne konak yeri vre, o hane-i-hapis gibi ev. Bir şey görmüyor, bir şey etmiyor ...’

Konak Yeri yapılacaksa bir yer satıcı fiyatı yükseltirdi ki mesela:

‘E, yok ona göre satacak ... E tabi duvarlar falan duruyor ... Ama yani değmez. Bir şey görmüyor, bir şey etmiyor. Mahal’de kimse yok.’

Bekliyordu ki:

‘Ama bulamadık işte bir ev. Bulamadık. Hangi böyle o paralar-daki yer, şimdi bir tane inşallah olur. Yani başka kimseyi sokmam. O ama muhakemeyi kazanırsa. Bir ev var çok güzel.’

Evlere gidip dedikodu yaparlardı ki bazıları, sonra insanları birbirine düşürüp, kendileri de merdivenden düştüler, ve kapı dışarı edilenler mesela ... ve komşuyuz diyerek, kalabalık ve arsızca yedikleri yemek için indirim isteyenler ... ‘Uyusun da büyüsün’ diye diye herkesi uyuttuklarını zannedenler. Mnemosini’yi unuttuyordu esas onlar. Ya da ciddiye almıyorlardı. Bura-sı herkes için talan yeri oldu. Ama herkes ...

‘Yukarda çeşmede şey var ya ... eskiden zeytin ... orası var me-sela ... Vano Usta dörtte birini aldı. ... Vermiyorlar. Korkuyor-lar ki büyük konak yeri yapacak. Yapar, orası büyük konak yeri olur. ... ve bir sürü para ... üç yüz lira gece ... Arkadakiler iki yüz elli öndekiler üç yüz. Benim geldi yeğenim on dört gün kaldı. Dedim ‘Bir şey yap, ama önde oda ver’ dedim. Hadi dedi ... geceye ... Ama sonunda galiba bir şey yaptı. Çünkü on dört gün kaldı. Sene şimdi gelince yine orada kalacak.’

**‘Mesela şurada bir tane şey var o ... ev vardı
hani arı soktu öldü’**

Kertenkele’nin ölmeden aldığı ikinci evini söylüyordu. Yıkın-tydı. Kertenkele Arahnımı da Kertenkelegillerden biri gelirse evine dönerdi yoksa, böyle orada burada vakit geçirirdi. Evleri aklından geçiriyordu Aidonamu. Mesela keşke o da Aristopas ile

karşılaştaymış. O kadar iyi biliyordu ki ... Çok güzel tarif ediyordu. Çünkü yaşamıştı ve unutmamıştı. Çok iyi anlaşırlarmış mesela ... Buraları biliyordu, çünkü 'burada büyüdüm' derdi:

'Mesela şurada bir tane var. O şey vardı hani arı soktu, öldü. Neydi? Kertenkele ... Gitti bir gün gezerken gördü. Gitti Yerleşim Başı Yardımcısı onun telefon numarasını biliyordu. Telefon etti eşine. Dedi ki, 'Valla hiç düşünmedim.' Diyor, 'Düşüneyim de söylerim'. Hiç ne haber verdi ne şey. Ama bu çok büyük yer, çok para ... Çünkü ev iki katlı, güzel ev. Çok büyük bahçesi. Bir daha evin içinde ayrıyeten komşulara bitişik mutfak, fırın, kümes vardı aşağıda. Yani çok şey. ... Kocaman ... Şimdi öldü o çocuk. Oğullarından almıştı ... Üç tane kız, bir erkek.'

Bu evde muhakemedeydi ki, mirasçılar aralarında anlaşamamıştı. İki tane yeni gelen pay etmeye uğraşıyorlar. Onların kimseye bir zararı yoktu mesela ...

Fasaryalar, palavralar ve uydurmalar vardı ki ...

Nerden bilecekti ki parasını bu sefer de iki yıl alamayacağını. Bir, bahçesinde olmuştu mesela, iki şimdi gene oldu. Biraz da kendini ezdiriyor muydu acaba, malımı satayım derken. Sanki kabahatliymiş mesela ...

'Daha parasını almadı. Luva şimdi ki burada ... Çünkü Luva biliyorsun. Onun halasının kızı ... Evet belki onun ihtiyacı yok ama, kardeşinin var. ... Eh işte, şeylere karşı Kurtlar'a karşı bir şey var ... E... hep buraya geldiği zaman büyük konak yerinde kalıyor, yok bilmem ne alıyor, yok şey yapıyor. E... şimdi sonra, Kurt'un kardeşi hastalandı, hastalanınca da para kaldı ... Ama söyledi 'Bir sene sonra para vereceğim'. Para almadan da satış nasıl yapıyorsun?'

Bilge Aidonimu bana anlatmaya devam ediyordu, içi dolmuştu, acaba Kurtlar ölüm mü bekliyordu. Belki satıcılar ölürse, malın izini kaybettirir ve haklarını yok edebilirlerdi:

'Bir tarla da vardı böyle. İki sene sonra aldı parayı. Şimdi evi de ikinci sene? ... Geçen sene değildi, evvelki seneydi. İki sene oldu.'

Bazı hareketli canlılar da, Yerleşim'imize sonradan gelenler de, yani bazıları, uyanıklık etmeyi bilirdi ki. Yerleşim'in eskilerini bazıları aptal yerine koymayı becerebilir zannettiler. Emin de olamıyorum ve mesela yakıştıramıyorum. Luvalar çoktu ki, kimi vardı kimi yoktu mesela. Doğruysa, bu da bir zilletti.

**'Bizim bu ev mesela 55'te şey yapmıştı,
zelzeleden düştü bir duvarı'**

Bir depo, bir ev ve deposu nasıl bir hikmetse tek oluverdi. Numaraları ayırırdı ki. Keşif edenler, yeni bir keşif yolu bulmuşlardı, ulama yoluyla keşif, bağlarsın evleri birbirine ... Aidoni keşfe gitmemişti ki ... Oysa o evde akrabaları vardı ve bir yıl yaşamıştı mesela:

'Yok. Ben yapmadım. Ama ben işitiyordum daima. Biz orada, bizim bu ev mesela 55'te şey yapmıştı, zelzeleden düştü bir duvarı, o evi yapıncaya kadar orada oturduk. Bir kış oturduk ... Çünkü eniştem, oğluydu mesela. Luva'nın babası ve eniştem kardeşti. Burada bu yeni evi bana Roygi yaptı. Bu hareketli canlıların hepsi üç kardeşti yani. ...

Ah ne geçti o sene, o zaman Spencer Tracy Yerleşim Baş'ydı. Eniştem kahveye gidiyordu. Geliyorlardı, çünkü benim annem otuz üç yaşında öldü ve beni teyzem büyüttü. Ben teyzem ki öldükten sonra, dedim öksüz kaldım. Ki teyzem altı sene oldu. Doksan altı yaşında öldü. ...

Evet. Ve o zaman kızınan, bir tek kızları vardı. Kızınan kardeş gibiyiz. Mesela o benden on altı yaş daha küçük. Yani kardeş gibiyiz. Şey kuzen olarak değil. Bugün ki, çocukların doğum günü, benim torunlarım sayılır yani. Bir yaşında oluyorlar. Ve şimdi isim anneleri babaları olacak oğlumlan kızım. ... Kızım ne hazırlık yapıyor ne hazırlık.'

Bilge Aidonimu'nun akli bir anda bugün Öbüranakara'da olan isim gününe gitti. Ama hemen anlatmaya devam etti. Çünkü anlatmak çok istiyordu.

Zelzele olmuştu ki, evlerini yapana kadar oturdular eniştesi-nin evinde ve o sene gül gül olmuştu ki, çok gülmüştü:

‘Ve diyeceğim, o sene ... O Spencer Tracy çok güzel şarap ya-pıyorlardı, ama çok güzel şarap. Şimdi ben Spencer Tracy’i ve Kaliopi’yi çok seviyordum çok. Gidiyordum o aşağıda bir oda vardı. O penceresi var bu tarafta. Orada ayakkabı yapıyordu. Ayakkabıcıydı. Ve gidiyordum, orada oturuyordum. Kaliopi ‘kızım’ diyordu. Nur içinde yatsınlar ikisi de. ‘Bre kızım ne gi-diyorsun bu adamlar orada karanlık yerde’ filan. Ama neler an-latıyordu neler, eski şeyler söylüyor. Ben sana söylemiyorum diyor: ‘Gel yukarıya’ diyor. Çünkü, yukarıya o sedir vardı. ... Ah ne güzel ne güzel bambaşka bir şey. Yani burası güzeldi.’

Evet yukarı kattaki sedirde oturunca Adaeş görünürdü ki, ışık ışıllı, dumanlı ve hüzünlü mesela. Zamana göre ... Herkes kraldı ki. ‘Vasilefs’ti hepsi mesela. Doğruydu da hepsinin hay-vanı vardı, evi vardı, mesela damı, deposu ki, üzümleri ve zey-tinleri. O zaman kraldılar, iki bin yedi yüz yıl öncesinin ‘Vasi-lefs’leri mesela. Vardı ki kendi bölgeleri, Ada onlarındı, Yerle-şim’in de kralları olurlardı. Hele biraz şarap içince Hoplit Ordu-su’nun en ön sıralarında yan yana dizilmiş genç savaşçılar olur-lardı da. Sağ ellerindeki kalkanlar birbirlerinin gövdelerine bağa olurdu ... Ayakkabı atölyesi karanlık maranlık onlarındı ki, krallıklarıydı ...

‘Burası bizim diyorlar’. Ve geliyorlardı e ... teyzem işte biraz beyaz peynir, biraz yumurta katıyordu, haşlıyorlardı. İkisi hem şarkı söylüyorlardı, eniştemle Spencer Tracy, hem oyun oynu-yorlardı. ‘Roygo!’ ... ‘Ne Spencer Tracy?’ ... ‘Bu akşam kral mı-yız a Vasileos?’ ... ‘Vasileos?’ ... ‘Kral!’ ... ‘Bu akşam kraldık’. Her akşam gülüyor, her akşam. ... Çok çok çok severdi.’

Güle güle bir kış oturdukları ev, kral oldukları zamanlar gü-lerken geçmişti ki, krallıkları parçalanıyordu. Bir oradan bir buradan; geç ödenen paralar, izzetin himmete dönüşmesi. Sa-daka gibi mesela ödemeler yapılıyordu bazı post giymiş ve maske takmış olanlar hakikati şaşırmışlardı ... Ayılana kadar mesela ... Ayılırlarsa ki ...

‘İşte bu İatsana Amca evi ki, bunlar aldı. Yani şey yaptılar, dağıttılar, bir oradan bir buradan. Onu şey yapabilirlerdi. Alabilirdik.’

Kirpi’nin Rüyası mesela “Eskiden, benim evimin önünde yol yoktu.”

Bilge Aidonimu’nun artık işitmediği kalmamıştı. Canı biter oldu. Beklemiyordu ki; davranışlar, duydukları. İstifini de bozmadı, devam ediyordu:

‘Ama şimdi dün diyor ... Kirpi de beni soracak. Kirpi de rüya gördü, ne yaptı. Dün diyor kahvede. Biz çıkmadık tabi.’

Herhalde Bilge Aidonimu’ya kahveye çıkıp bu konuşmaları duyanlar anlatmıştı. Ve Ortanca Morus da bana haber yollamıştı. Demiştin mesela daha önce:

‘Bana gelen hareketli canlıların çoğu ona da gider. Aramızdaki haberleşme güçlüdür, bir gün içinde birkaç havadis yolladığı bile olmuştur. Hele yazın Yerleşim dolu olduğu ve kalabalıklaştığı zaman. Zira Morus, bugün orayı almış ve atölye yapmış bir hareketli canlının önündedir ve kahveye de çok yakındır. Yerleşim yollarının ayrıldığı yeredir. Altında da bir sedir vardır. Oraya da insanlar oturur. Çalınan müzikleri, yapılan kutlamaları, konuşulanları her zaman paylaşır benimle.’

Kirpi, ‘Eskiden’ diyor ‘Benim evimin önünde yol yoktu’. Herhalde Kirpi bir heves ‘Acaba evimin önünden geçen bu eski yerleşim yolunu unutturabilir miyim?’ diye düşünmüştü mesela. Maksat yol olmasın ki; evler dolmasın, satılmasın, yerleşim olduğu gibi kalsındı. Keşke sahipleri geri gelse de yapsalar evlerini de; yollar ve evler ve eşyalar, böyle onun bunun maskarası olmasıydı. Duvarı Erikiamu konuşsaydı ki ... O biliyordu, yolu da, evi çok iyi biliyordu, mesela. Neden acaba ...

Bilge Aidonimu babasının geçtiği başka yolları, başka evlerin eski giriş çıkış yerlerini ve yollarını anlatmaya başlamıştı. Sabırla dinliyordum, zira içindeki her şeyi unutturan suları akıtması lazımdı, Lethe’nin sularını, arındırıyordu anlattıkça aklını. Yerleşim zaten üst alt olmuştu, kapılar baca, bacalar kapıydı artık.

Yol yokmuş muş muş, eskiden ... gene muş muş muş, muşıl muşıl uyusunlar ki ...

‘Sen ne zamandan beri Ada’dasın da, kendini Adalı sayıyorsun.’ derdi Öbüranakara’daki Fizikçi Megali Kukuvayamu, duysa bu lafları. Yanlış budanan ve kesilen, köklerinin üstüne baskı yapılan ağaçlar mesela, evler de ... yollar da kesilmişti, illele zilletlenmişti. ‘Ben yaparım ... ’, istediği yere kapı açtı, istediği yere merdiveni yaptı olmayan, evleri istedikleri gibi büyüttü bazıları, bazıları da bahçelerini, bazıları çatılarını yükseltti, olmayan mutfaklar yapıldı yolların üstüne ...

Benim de çevreye olan hakimiyetim, koyduğum ölçüler, mikyaslar ve kıyaslar sık sık değişti. Sağ olsun hareketli canlılar, bazen anlayamıyordum ne olduğunu. Onlar bana anlattı. Özelikle kuşlar, zira onlar yukarıdan çok daha iyi görüyordu. Hele gündüz yırtıcıları takımından, avını çabukluğu ile yakalama ustası Atmaca⁵⁰.

Yollar mutfak oldu, bilenkişiler de Lethe nehrinin sularını içip kandılar ve unutmuş gibi yaptılar. Hepsi değil ... Bazıları ...

Duydukları ... inanamıyordu, ama gene de sakindi:

‘Benim babam, babam buradaki şimdi giriyorlar büyük konak yerinde. Ve buradan alakası yok. Ne burada kapı vardı, ne merdiven vardı. Şey yaptı ... Neydi ismi? ... Fare.’

Daha sonra Toprakçı Plancı gelmişti ki:

‘Sonra ne zaman ki geldi şey, ölçtü yaptı ... Kapattı burasını. Ee ... şimdi ki, mesela çocuklar büyük konak yeri tabi olunca, ee... nereden çıkacaklardı, merdivenleri yaptılar, gene açtılar. ...

Babam te yukarıdan böyle, nerede Sincap’ın mutfak var, oradan giriyordu içeriye. ... Oradan, bakın, o yol mesela şimdi hatırlıyorum oradakiler, çeşmede, aşağıdaki çeşmede çamaşır yıkıyorlardı. Orada Olegnav’ın evinden aşağıya iniyorlardı, yukarıya ... O şeynin ... Eskiden kahveciydi, o Sanat kahveci, köşedeki evi. Orada ondan sonra ...’

Duvarı Erikiamu anlatacak Öbüranakara’dan ve Erik Arahnimu Atölye çalışmasında kardeşinin sesi olacak. Ben de duyacağım mesela. Büyük Bilge Aidonimu, Kirpi’nin evinden

bahsediverdi. Mesela annesinin evinden de. Gene Arahnimular örgüdeydi ki, masal bu ya, dokuyorlardı ...

‘Şimdi o şeynin yıkık olanın yanından, ki Fare aldı, bu, o şeynin bizim akrabalarındı. Hangi sahibi? Kirpi’nin. Onun annesinin eviydi orası. Anne kız mesela. O Kirpi aldı o bir tanesi, o birini Fare aldı.’

Kirpi’nin aldığı ve yıkık halde tuttuğu evi kastediyordu. Hem yol yoktu diye tuttur, var olan ve yüz yıllardır kullanılan, Büyük Bilge Aidonimu babasının kullandığını hatırladığına göre, yol en az yüz altmış yıldır vardı.

Kirpi’nin aldığı yıkılmış evin kapısını bir gün Vano Usta almış, geliyordu, Kuklamu ona bir taş sedir yaptıırıyordu. Galiba dört yıl önceydi. Ne kadar çok çay içtiler o sedir yapılırken, sonunda Kuklamu yetişemedi çaylarına. Kendi tüplerini, bardaklarını ve demlik ve çaydanlıklarını getirdiler. Ve neredeyse yarım saatte bir benim gölgemde çay içtiler. Bir de öğlenleri yemek için domates, beyaz peynir, zeytin, karpuz ve tabi bol bol ekmek. Ve yemek üstüne de çay. Bazen de biri benim gölgemde diğeri akas-yaların gölgesinde uzun bir öğle uykusuna yatarlardı ki. Hele Kuklamu evde değilse en uzun uykular uyunur, en tatlı rüyalar görülürdü herhalde. Zaten ekmek fırını varmış birinin. Fırındaki ekmekler gibi uyurlardı. Kuklamu’dan bıçak ve tepsi isterlerdi karpuzlarını kesmek için. Bazen Kuklamu da onlarla oturur yerdı veya sadece bir bardak çay içerdi. Sohbet ederlerdi. Kuklamu’nun hiç bir hareketli ve hareketsiz canlıya kötü davrandığını görmedim. Davranmazdı ki ...

Gözüm bir yerden ısırdı ki bu kapıyı ama, ne de olsa hareketsiz olduğum için görmemiştim, ya uçan bir yaprağım, ya da hareketli canlılardan biri anlatmıştı. Yeşil gibiydi rengi. Güzel bir kapıydı. Belki de Aristopas’ın çizimlerinden hatırlıyordum. Hem ben hem de Arahnimu Bibi mimarın defterini ve çizimlerini artık ezberlemiştik. Vano Usta bunu bahçe kapısının basamağına rampa yapmış, sedir için el arabasına taşları doldurup doldurup taşıyordu ki, Kirpi’nin zillet dolu sesi ve küfürleri duyuldu. Meğer bu kapı, Kirpi’nin yeni aldığı ve yıkıntı halinde olan evin sokak kapısının bir kanadıymış Vano Usta’nın aldığı. Ama bu kadar kabalık lazım mıydı... Yazsaydı ki üstüne ...

Büyük Bilge Aidonimu devam ediyordu:

‘Kirpi’nin karşısında bahçesi var, fırını var. O zamandan beri var. Onun yanında bir yaşlı kadının. O Geyik almıştı, sonra Kirpi aldı, Geyik’den satın aldı.’

Zaten kuş değillerdi ki, Kirpi’nin yanında en az dört beş ev daha var. Uçarak mı girecekler evlerine. E zaten kapılar hâlâ yerinde ve yerleri açık, duruyor. Bazı kapılar da, başka diğer hareketsiz canlılar gibi oradan oraya, hareketli canlılar tarafından yerinden yurdundan, evinden edilip sürüklendi, çalındı, başka evlere kapı oldular, sehpa oldular. Mesela yakıldılar. Onlar da yıkılana ve yok olana veya yok edilene kadar, bana yakınlıklarına göre ya kendileri anlatırlar veya hareketli canlılar onlara yardım eder.

Bilge Aidonimu daha bitirmemişti, nedense bana siz diye hitap ederdi. O da kibar, çok kibardı ve saygılıydı:

‘He ... ondan sonra, bizim dedelerin, yani benim değil de kuzenlerimin evi mesela, o da dedenin. E oradan çıkıyorlardı eğer Kutsal Haç Evi’ne gitmek istiyorlarsa yahut kahveye yukarıdan çıkıyorlardı. Ama çeşmeden falan böyle gidip geliyorlardı. Çünkü yakın. Ondan sonra [Mirmingimu İkonomonologos, Basteri ve Bazira] ... Onlar vardı.’

Bizim evimizin yanında, şimdi bizim olan küçük evin sahiplerini de hatırladı Aidonimu ve biri tahta bacaklı bir kör Arahnimu’larını. Hâlâ da varlar. Onlar da katılacak Atölye Çalışmasına. Pek konuşmazlar ki, dinlediler ...

‘Orada bir tane gözleri görmüyordu ... Küçük ev, evet. Ve şey, çünkü biz gidip su alıyorduk. Ofervani’ydi ismi. Adamın Trilis’ti. Bir tane tahta bacağı vardı. Ve ondan sonra babam da, oradan geliyorlardı, evlerine giriyorlardı.’

Yok olan evleri de anlatmak istiyordu. Bir tek taşı bile kalmamış evleri. Mnemosini yardım ediyordu ve Büyük Bilge Aidonimu her şeyi hatırlıyordu. Çok iyi hatırladıkları en çok Bizim Mahal’dendi.

Sincap Yerleşim’e ilk geldiğinde ve konak yeri işi yapmaya başladığında Kuklamu uzun süredir gelmiyordu evimize. Ben

üzülüyordum. Gün geçtikçe konak yerinde kalanların motorlu hareketli canlıları bizim bahçe duvarına kadar dayandı. O zaman bariyer de yoktu. Çok rahatsızdım. Sonunda arabalar çıkamasın diye oraya tel çekti Yerişim Başılık. Bilge Aidonimu bunu Sincap'a sordu, cevap 'Bizim için çekti onu. Biz kullanmayalım diye çekti. Sonra barışınca kaldırdılar'. Aidonimu şaşırmıştı, 'Niçin kavga etti?'. Sincap 'İşte ilk zamanlar ...' dedi ve kestirdi, attı. Ama şimdi çok daha dikkatli olduklarını görüyordum. Ve memnun oluyorum mesela.

Büyük Bilge Aidonimu kendi evi ile ilgili ihlali hatırladı tekrar. Mnemosini ve onun suları unutturmuyordu:

'Benim bu evin, eğer ev fotoğrafım olsa idi böyle olmayacaktı. Çünkü benim evim böyleydi. Kocaman evimiz iki katlı ... Ferah aldı bütün şeyimizi. En üstte hem şey ... Bu evin hiç avlusu yoktu, yani kimin üstüne yemin edeyim Arahnimu Bibi? Yani gücüne gidiyor ... Ve şey mesela gücüne gidiyor. Bir kere aşağıdaydı. O tuttu doldurdu, hem bizimki, hem orasını. ... Bu evde hiç resim yok.'

Büyük Bilge Aidanomu'nun evi kırılmıştı ki, Avcı çekti gitti mesela. Yeni alanlarında kıpırdamadı ki kılları ... Post muydu cansız ... Can suyu içmemiş ki kansız.

Ve Büyük Bilge Aidonumu'nun güzel günleri de vardı ki ...

Bilge Arahnimu, sonunda gitti ve bütün duyduklarını ve gördüklerini bana anlattı. Çok uzun sürdü, geldiğinde daha Kaliopi ve Klio buradaydı. Aralarında daha muzur olan Klio'ydu. Ve Kuklamu'nun çaldığı şarkıyı ezberlemiş, kırmızı elbisesi ile, 'O to kokino fustani ... ela ...' şarkısını söyleyerek dans ediyordu ve liri ile melodisini çalıyordu. Yanakları al olmuş, gözleri çıkmak. Sanki Elefteria olmuştu. Ve çapkın hareketle de arada bir başını geri atarken, defne yapraklarından yapılmış kalın tacını da tef gibi sallıyordu. Nasıl bu kadar güzel yapabiliyordu ki. Bir parça ateş olmuştu. Annesi de Kuklamuya 'ateş parçası' derdi onu beğendiği bazı zamanlarda ... Çoktandır demiyor ...

Kuklamu da bu şarkıya bayılır. Ve onunla bazen çoşar, kendi kendine dans eder benim toprağımın üstüne döşenmiş taşlarım da, ki sol tarafı beni boğmuştu da, yeni açtılar. Kuklamu sağ olsun posta güvercinini yolladı, o hallettirdi. Klio ile bu tarafları biraz benziyordu mesela. O da elinde ne varsa tef gibi sallardı. Ve onun da yanakları al al ve gözleri parlardı. Muzip bir edası olurdu. Kafasından neler geçiyorsa, ne hatırlardı ki ... Evdekiler artık birbirimize benzemeye başladık. Bir de 'Ağardı Saçlarım Tek Tek' onu çoştururdu. Söyleyenin sesi güzeldi de garip bir aksanı vardı. Bazı buraya yeni gelenlerin de öyle dili çalıyordu. Yani Kuklamu daha değişti konuşması ... Akşamları da bazen Bach'ın Güneşin Batmadığı Adalı Suitleri'ni koyar mesela, sonuna kadar açar ve yeri göğü inletirdi. Arahnimu Bibi bana bütün bu müzikleri öğretmişti. İlk duyduğunda, bacakları birbirine dolana dolana, ondan zaten çok hızlı yürümezdi, ve sekiz gözü açılmış, hemen gelirdi. Bana da öğretirdi ki.

Herkes birbirine hareketli veya hareketsiz canlılar, bir şey bırakıyordu, anı olarak biriken, ihlal olarak zilletlenen ... Ama beraberdik ve bu çok güzeldi ...

E... Gitme zamanları gelmişti. Tan vaktiydi de. Gidemediler. Dinlediler ... Anladılar ... Biriktirdiler ... Uzak ve yakın adalara ve anakaralara da ulaştırmak için. Her hareketli ve hareketsiz canlı bilmeliydi ...

'Saygılı olmayı öğrenmeliydiler, ama nasıl' diye aklımdan geçirdim. Üzülünce daha çok kaniyor yaram ve yapraklarımı büzerim ben de Diamesi Platanus gibi, ve köklerimi batırırım onu gibi toprağın derinliklerine. Sanki ulaşırım Mnemosini'nin sularına. Duymamak ve görmemek için. Büzüldüm ... ve doğurdum ... ve unutmama suyunu kana kana içtim ... Daha doğrusu unutturmama ...

Aidonimu'nun Adaandigoni'si mesela ...

Sonra Bilge Aidonimu sanki bunlar hiç konuşulmayacakmış gibi Adaandigoni'yi anlatmaya başlamıştı, Bilge Arahnimu da mesut memnundu ki mesut, Gezici, Yazıcı, Yönetici ve Mavi bir de Çırac Arahnimuları özlemişti mesela. Belki Atölye Çalışmasında görecekti onları. Heyecanlandı, hemen pencere demirleri-

nin en üstüne çıkıverdi, dinliyordu sekiz gözü bacaklar, sekiz olmuştı demirde durmak için falan:

‘ ... Adaandigoni’de toplanıyorduk, yapıyorduk, bilmem ne falan. Çünkü çok arkadaşta orada. Bakınız dokuz çifttik arkadaş. Dokuz çiftte Adaandigoni’deydi. ... Şimdi onlar, en yakın iki çift vardı ki, en yakınımız. O şey ... kocası altmış yaşında öldü. O da beş sene oldu, altmış altı yaşında. İkisi de kanserden. ... Yani biz, ve başka ki, yani ne, bir çift daha, bu erkekler, hepsi erkekler vefat etti.’

İki ada birbirine örülmeye başlamıştı ki, Bizim Yerleşim’de sonradan gelenlerden birinin ev sahibi Ada’lıydı ki. Dikici Arahnimu da gelmişti dinlemeye, yanık canlıydı ki mesela. Çağırdı onu da Bilge Arahnimu. Zaten hep çağırırıldı Arahnimular birbirlerini, beraber dokumak, bazen yarış etmek mesela, içlerini dökerlerdi çalılara, yıkık tahtalara, ayva ağaçlarına ki, yürek soğuturlardı. Cevizin içini ararlardı ki ... Bizim Yerleşimde evini satan da Adaandigoni de genç yaşında ölmüştü:

‘ ... İlk olarak o gitti kırk yedi yaşında ... O enfraktüs geçirdi. Kızının dayısı doktordu. ... Çok eski bir doktor mesela. Kaldırdı yürüttü. Yürütmeseydi gitmezdi. O Dikici Arahnimu’nun evinin karşısındaki evin sahibiydi.’

Renk değiştiren yılanın kapı numaralarını değiştirdiği evden bahsedildiğini, Dikici Arahnimu hemen anlamıştı. Evin sahibi Bizim Yerleşim’den di ki:

‘... Yani buralıydı çocuk. Karısı Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ndendi. Ve Kuzenimin Kutsal Suya Batırarak Aklayan Annesi Babası. Sinay’ın oradaki Kutsal Haç Evi’nde Kutsal Suya Batırarak Akladık. Şeyde Aya Yani Antigoni’de ... Kayakalpazan’da o zaman rahmetli Liamsi vardı. Şimdi yok artık ... İştittim ki oğlu da öldü.

Eskiden güzeldi. Hatta şey yapıyordu Liamsi ... Kuyuda kuzu patates yapıyordu. Biz bütün kuzu almıştık kasaptan. Ve götürdük oraya, çünkü çok kişiydik ... Ah ne güzel senelerdi ... Ne güzel şeyler. Şimdi ... Bizim Üye Yeri’nde oyun oynamıyorlardı. Öbür Büyük Üye Yeri’nde oynarlar.’

Vakitlerde haller iyiydi ki. Üye Yerleri vardı, gitmeler gelmeler, yemekler vardı ki. Kuyuda haykırış yoktu mesela. Haykıracık postlu ve maskeli nefes de yoktu. Patatesler ve kuzular vardı. Gene Arahnimular örgüdeydi ki, Mavi Yasemin'e evlerini de satan Kolsuz Vakimu'ydu. Saklıydı ki, saklı sakına iş yapardı, kapaklı gizli, emanetçi. Bir satmadı, bir sattı. İki kere karşıma çıktı mesela ve duyduğum ki ...

'Tabi değer kazandı. Orada, Adandigoni'de çok iyi para tutuyor. Yazlıklar daha pahalı Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nden. Biz de o zaman bizim mal sahibi Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'ne gidiyordu. Dedik 'Eğer satarsan biz alacağız.' İşimiz iyiydi yani alabilirdik. O, saklı bir tane. Tabi öldü. Siz ona yetişmediniz. Bir tane emanetçi vardı. ... Bir kolu yoktu ve Mur, ve o saklı saklı, hiç şey etmeden ... Şey, bir tane şey vardı ... İsmi neydi unuttum. Bir, çok zengin, bir adam. Şimdi zannetmem yaşıyor. Ve o aldı, sonra. Biz o sattıktan sonra öğrendik. Ve dedik ki, yani çok para da satmadı. Dedik ki 'Niçin bunu yaptın?' Adam zaten parayı da götürürken yakaladılar. Biz koştuk gene onu kurtarmaya falan ... Niçin dediğim şeyi yapmadınız falan ... yani bize söylemediniz? Biz istiyorduk o evi filan. Çünkü sevmiştim ... On bir sene.'

Alamadıkları ev Yanıkabalı şeyinin sırasında ve bana anlatıyordu ki oradaki kahveciyi anlatıyordu, Mur ve Anakaralılar beraberdiler ki kahve içerler:

'... Ve geliyordu. Oturuyorduk beraber kahve içiyorduk. Nele ismiydi. Bir de Çnives vardı. Adalıydı Çnives. O şey, Yüce'nin. Bu Yüce var ve şey... o teyzeleriydi. Yok halaları... Babaları kardeş idi. Ve şimdi onlar da ihtiyarladılar. O çocukların babaları biliyorsunuz, vapura girerken öldü, Yüce'nin, vapura girerken Sir-keli'de orada, düştü öldü. Yüce çok iyi bir çocuk. Çok iyi.'

Baba ölmüştü ki Hilal ve Haç birleşecekler, küçük hareketli canlılar tekrar bir baba bulacaklardı. Buldular da. Büyüttü ki onları. Sesler de kesilmişti, duyulmuyordu. Olurdu da, olmazdı da ... Olmuş mesela ... Başka bir Adaandigonili'nin anlattığı gibi kimse kimseyi 'biraz' istememiş' olmamıştı. Olduysa da yerlerinden edilmemişlerdi. Ya diğerleri ... Kalabalıklardı mese-

la, Hilalli olan çok kardeşti ki. Haç Çıkaran Hareketli Canlı Adaandigoni’de barınamamıştı mesela. Bunu daha sonra anlatacağım. Belki de onlar Koyu Hilalli olabilir miydi? Dışardan istemezlerdi ki, mesela o zaman. Küçükler zillet bilmezdi de. Oyunlar oynanırdı Haçsız ile Hilalsiz küçük hareketli canlılar, mesela oynamayı bilirlerdi:

‘Kızım, nasıldı ... Kızım, bütün gün beraber oynuyorlardı. Bütün gün, çünkü sonradan aynı sırada, çünkü anneleri bir Murla evlendi. O Mur, büyüttü bu çocukları. Kuyumcuydu. Şen’i ve ablasını. Orips’di ismi galiba ... Babaları öldü. Bu Murlan evlendi.

Kendi evi vardı çok güzel, yukarıda İnadyor’un büyük konak yerinin üstte. Ve sonra bu evleri, evi vardı ki, bu anneleri – ismini unuttum – evlendi bu Murnan. Kuyumcuynan. O kadar baktı çocukları, o kadar iyi büyüttü o çocukları ... O kadar yani. Ama kadın da, yani baktı adama, bakıyordu. Bizim o zaman, daha adam yaşıyordu. Şimdi zannetmem. O ev onlara kaldı. Belki öbür kardeşi oturuyor. Yahut belki sattılar.’

Yüce’nin de evi vardı:

‘Ama Yüce’nin de evleri vardı. ... İstek babasının adı. Kutsal Haç Evi’nin altında... Bir tane şey vardı. Benim dünürüm orada otururdu.’

Onlar da yakın oturuyorlardı mesela:

‘Biz sonra orada oturuyorduk. On bir sene sonra oraya gittik. Ve Gece hanımın evinde. Ve sıramızda şey vardı, şimdi yine var o Yaprakbeş, üst katı satın almıştı. Alttaki de Alfaomega.’

Şen ve Yüce’nin Köşe Arahnimusu

Kahveler, pohaçalar, çaylar ve limonatalı limonlu kekler vardı ki. Denize karşı serin mesela. Oturmalar, sohbetler ki midyeli ...

‘E... Adaandigoni’li çocuk. Ama o da Adaandigoni’de büyüdü. Şey de Şen de Adaandigoni’de büyüdü. Küçük çocuklardı. Yaz kış. Adam çarşıdaydı dükkanı. İyi bir kuyumcuydu. Çarşı-sıkapalı’da, ben kaç kere gittim dükkanına. Hatta ne zaman nişanlıyorduk... Nişanlayacaktık, yok söz kesecektik oğluma. Şey,

bir tane haç yaptırmak istiyordum. Gittim ona, çünkü dediler 'herkes yapmıyor' filan. Ona gittim. 'Yapacam edecem' dedi. Sonra yapmadı. Sonra başka bir şey aldık taktık mesela, kıza. Çünkü bulamadık istediğimiz gibi başka bir şey aldık taktık. Ve yani ... çok çok iyi bir adamdı.'

Ortak çocukları olmamıştı ki 'O biraz büyüktü' dedi Bilge Aidonimu ekledi:

'Yani, ben nikahlarına gittim. Köykadı'da oldu nikahları. Gittim, Adaandigoni'den gittim.'

Aidonimu tanıdıklarını soruyordu ki, Köşe Arahnimusu, kendini her ikisinin de kardeşi sayardı ki. Mesela bu Arahnimuların huyudur. Bilge Aidonimu'ya cevap yetiştiriyordu, Şen'in torunu bile olmuştu mesela:

'A ... torunu da var! E tabi kaç sene oldu ki evlendi. Ohhh ... Biz oradaydık. Ah ... Kızıma söyleyeceğim ... çok iyi evet. Şimdi ne dükkanları var?'

Köşe Arahnimusu bildiklerinden memnundu ki, mesela küçük büyüksenmeyle, postsuz ve maskesiz, pak ve günahsız, 'İki dükkanları var' dedi.

'Bir taraf abisinin oyuncakçı, diğeri kahvemiz. Oyuncakçı babalarıydı. Onun yanında da Yüce'yle Şen'in ve benim 'Köşebaşı' adı. Kahvemiz. Adı Köşebaşı yani, Başköşe değil de, Köşebaşı ... küçük bir kafe gibi bir yerleri var. Kardeşim iki üç tepsi poğaçaya yapıyor, bir limonlu kek yapıyor. Ondan sonra çay, kahve limonata... basit yani çok basit.'

Bilge Aidonimu merak etmişti ki geçiniyorlar mıydı 'Ama şeylerini çıkarıyorlar ... yaz?' Ekmeklerini çıkarıyorlardı, en çok yaz aylarında mesela. Köşebaşı Arahnimusu, güvenle 'Oo tabi' dedi.

Büyük Bilge Aidonimu sırayla başka dükkanları hatırlıyordu ki:

'E .. sıraylan zaten kahveydi, aşağıda orada mesela... Restoran daha yukarıda, Soğanlıçiçek Restoran vardı Kutsal Hilal Evi'nin sırasında. Düşünsel vardı. Biz kulüpte çok yemek yerdik.'

Köşe Arahnimu şimdi iki kulübe de gittiğini söylüyordu ki, sürekli müzik çalıyor eller havaya filan vardır mesela. Bilge Aidonimu da, eski günler için demişti:

‘A ... gene aynı, aynı Cumartesi akşamı çocuklar öyle ... Biz hiç gitmiyorduk.’

‘O zaman kaliteli insanlar vardı.

Yaprakbeş, Alfaomega ama kaliteli insanlar.’ Mesela ...

Tanındıkları vardı ki, çeşit çeşit. Deniz meniz kalmamıştı ki ...

‘O zaman kaliteli insanlar vardı. Yaprakbeş, Alfaomega ama kaliteli insanlar. Şimdi çok tanındıklarımız var mesela Madri, Yaprakbeş. O şey neydi çamaşırcının sahibi. İprak Çamaşırlarının sahibi. Oğlumun çok yakın arkadaşı. Torunum da gelir orada çok kalıyor, çünkü kızı var ... Ve diyor, yani ‘Aidoni teyze’ diyor ‘çok kirlendi.’ diyor. ‘Deniz’ diyor ‘Ada’da. Hiç yani güzel deniz meniz yok.’ diyor.’

Numara Altı ... vardı ki ...

Kim bilir mi Yazıcı Kestane ile Bilge Aidonimu’nun oğlunun su topu oynadıklarını. Beraber antrenman yapmadıklarını mesela ... Yazıcı Arahnimu’yu biraz sonra duyacağım. Daha gelmedi ki ... Bekliyorum ...

‘Altı numara... Halbuki orada benim arkadaşım oturuyor orada. Zannediyorum ikisi de vefat ettiler. Orada diyorlardı bize ‘Siz kulübe para veriyorsunuz, gidiyorsunuz. Buraya’ ... ‘En güzel deniz burası’ diyor çünkü orada oturuyordu. Doğrudan doğruya giriyordu. Ama biz kulübe gidiyorduk. Çünkü çocuklar. Benim oğlum su topçuydu, orada antrenman yapıyordu falan. E... bütün arkadaşlar da gidiyorlardı. Otururduk bir kahve içiyorduk, bir ne bileyim... Biz içki içmiyorduk. Dünürümle cin tonik ... diyorum ... Tonik ilen limon içiyorduk. Limon, yani zaman ...’

Güzel evleri vardı ki ... Çikolata, şekerleme ki dondurmanın vişnesi kadar tatlıydılar mesela, tonik ve limon serinliğinde ... Enginar zarafetinde, ve 'tazeler ...' sesindeydi evlerin hâlâ. O kadar ki bazı küçük hareketli canlıların konuşmaya başladıklarında ilk söylediklerinin 'Tazeler' olduğu rivayeti dolaşır dururdu Ada rüzgarı mesela. Gevrekli ki ... Galeta satardı 'Tazeler...' çağıra bağıra, hâlâ da bağırırdı ki:

'Sizin dediğiniz Lebam çikolataları. Evet. O evleri. Şey Düşünsel'in sırasında, tahta ev, bilemiyorum daha, çocuklar da, Aslan Başlı Taşlar Toprak Son Büyük Evlisi de olsun şey de olsun, onlar hepsinden büyük, o zaman zaten kız yirmi yaşında on sekiz yaşında vardı. Hatırlıyorum böyle, afedersiniz memeli falan. Böyle erkek gibi kızdı yani o kadar. Birisi, bir doktorun oğlu vardı, hep takılıyordu ona ve gitti şimdi elini mi sürdü üstüne ne yaptı ... Ah Arahnimu Bibi bilemem. Bir patlattı, bir tokat vurdu hepimiz şaşırdık. 'Bırak Aslan Başlı Taşlar Toprak'ın Son Büyük Evlisi' dedik. Çünkü kendini bir şey zannediyordu o mesela ... Yani bravo ona, 'Sen nasıl, mesela şey ediyorsun' falan... Çok şey bir kız. Babaları öldü çünkü kanser vardı. Şey ... torbaylan geziyordu. Genç adam. Vardı çok, çok ... Ve şey İkcubas kızınan evliydi. İki kızı vardı İkcubas. Bir Orvats oğlu vardı. Başka hatırlamıyorum. İki oğlu iki kızı vardı galiba hatırlamıyorum. O zaten Orvats'ın oğlu bizim orada yakınımıza dükkanı var Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'nde.'

**'... burada eviniz var bunu işgal ediyorsunuz.
Serbest herkes girsin.'**

Bütün Adaandigoni Arahnimuları kayardı ki bu kayalarda, dolanık olurdu bacakları. Bacaklar dolanınca gözler de fırıldak olurdu ki. Yan piri piri, yan yan ... yengeç yürürdü mesela. Bilge Aidonomu hatırladı, her şeyin farkındadır:

'Çünkü bir zaman... lafınızı kesiyorum... Bir zaman yasak etmişler, ki 'Siz nasıl burada oturuyorsunuz, burada eviniz var bunu işgal ediyorsunuz. Serbest ... herkes girsin'. Orada kayalar da var. Ve kayıyor o kayalar.'

... En Çok Göç Alan İkinci Topraklılar eskiden çok vardı orada... Haç Yayıcılar vardı. O bizim tanıdık şeyler, En Çok Göç Alan İkinci Topraklılar ... Hepsi kendi evleri vardı. Çok na[zik], evvelki yıl iki üç sene evvel gelmişlerdi burada çocukların anesiyle. Panayır'da gördüm. Şaşırdı. 'Brodet sen misin?' diyor. Dedi 'Aaa.' Gezmeye. Çok sefer geliyor eskiden. Oğlanlar geliyor sörf de yapıyor eskiden. Şimdi ama gelmiyor ...'

Gelmiyorlarmış. Nedendir Arahnimular bilirdi ki ...

'Koyu Haç Çıkaran Canlıdır onlar.' mesela ...

Bilge Aidonomu lacivert baş örtülü, lacivert üniformalı hareketli canlıları anlatıyordu. Gezici Kestane'nin de kızı anlatacaktı nasıl bahçelerin tellerine tırmadıklarını, geçemezlerdi ki. Aşırdıkları meyveleri mesela. Arahnimular dokumadaydı ki, bağlandı anlatılır. Fark örgüdeydi ki mesela. Her Arahni de bunu yapamazdı. Bunlar bir garipti ki, masalda olur ...

'Koyu Haç Çıkaran Canlı'dır onlar. Onlar eskiden bahçeleri vardı, hayvanları vardı. Süt satarlardı. Sebze satardı. Ben gidiyordum oradan süt alıyordum çocuklara. Kabak, taze kabak, taze fasulye alıyordum. Evet ...'

Sonra sordu 'Pazar oluyor gene?' Hemen Arahnimular gününü söylediler. Mavi Yasemin'in kuyusunu da anlatacaktı Mavi Arahnimu Adaandigoni'deki. Onu da zillet suyu ile kurutmuşlardı. Kanalizasyon dedikleri boruları bağlayarak. Yokmuş başka yer, sormamışlardı ki, Ble Yasemimular evi yaparken, ustalar ... Su neymiş, hele kuyu suyu. Kuyular ve çukurlar zillet haykırmaktan başka ne işe yarardı. Haykırmadan bile içine zillet postunu ve maskeni saklarsın falan. Arahnimular da görür, pek tok gözleriyle sekiz kere. Anlar da çok kayıt yapan beş gözlerinin ikisine yazarlar gördüklerini. Baykuşu kimse görmez, saklanıcıdır, ki saklı saklı ... Haykırırdı kuyulara mesela. Zillet gene kurutmuştu ki suları, kuru kuyunun orada, su önemliydi ki, defalarca tekrarlardı durdu Aidonimu kuyuyu, çınar ağacını mesela:

'O kuyuda, o kuyunun orada. Çınar'ın orada, orda, o kuyu var orada ... Ulu Su Kaynağı Olan Hareketsiz Canlı da var. ... Yü-

ce'lerin evinin altında ... Güzeldi o zamanlar ... çok... manavlar, koca fırın vardı. O zaten şimdi vefat etti.'

Ada'lı Tostçu Trulo

Bilge Arahmimu iki ada arasında bir örgü daha yakalamıştı ki. Bu gece artık dokurdu da dokurdu. Sabaha takılana takılan. Ada'lı tostçuyu dinlerken ağlarını üretmeye başlamıştı mesela ağ organı ... Gözleri ışık ışıldıyordu, mutluluk maviydi.

'Bir tane Ada'lı çocuk vardı, tost dükkanı vardı. Kuyruk bekliyordu bütün çocuklar. Onlar Öbüranakara'daydı ... oturuyorlardı. Bir kere evlerine gittik. Ama şimdi herhalde gene oradalar. Adı Trulo. Soyadını hatırlamıyorum. Adaandigoni Merkezi'nde hem de. O karşı taraftaydı. Bir Niya amca vardı. Çok yaşlıydı oyuncaklı çiklet miklet satardı. İskelenin çıkarken karşıda. Orda, yanında da bu Trulo vardı. Sonra gitti. O beyaz büyük konak yeri var ya hani, İnadroy'un büyük konak yerini diyorlar. Ama sonra İnadroy sattı ... Sonra bu, o iskeledeki oğlan, oda oda kiraliyorlardı. En çok bizimkilerden oturuyorlardı orada. Oda oda kiraliyorlardı ev gibi. Ama nasıl yaptılar bilmiyorum. Vardı çok çok ...'

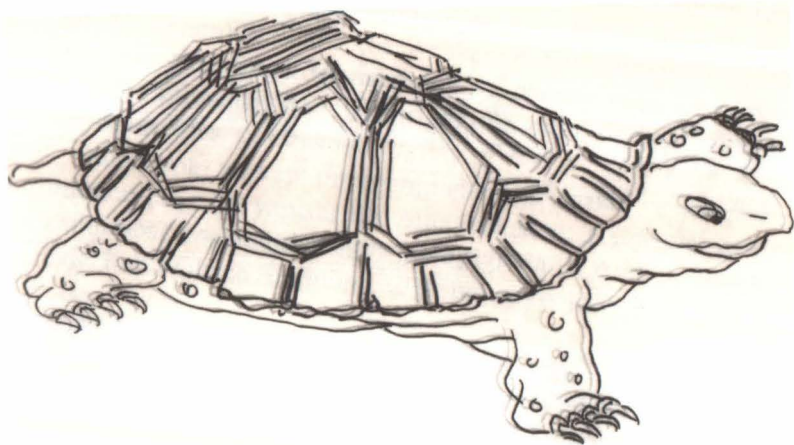
Oda oda, göz oda, göz göz ... Öbüranakaradan bu Anakara'ya ve Adalara ... Adalar adalara örüldü ki, dokuma bitmezdi. Ah ... Sandramu, ve babası ve annesi. Babası Megali Kukuveyamu ile tanışsaydı ki ... Anlatılar ürerdi de Arahnimular örerdi mesela anakaralardan adalara ve topraklara uzak yakın ... Annesi pişirseydi brökitaları, doyurdık hepimiz. Doyurdu da, doymadılar ki ... Babası tahta atına binerdi ki, ta ki ... Postları giyenler ve maskeleri takarlar doymuyordu, tahta atları bile alırlardı, aldılar.

Ada sallandı ve kırıldı. Bilmezler bilenlere karıştı. Sakindi Klio ve Kaliopi ... Çınar Ağacı'na çok yakın sarı erik ağacından bol bol topladılar topları. Çınarın en üst dallarına tırmandılar ki. Birbirlerine şaka atıyorlardı top top. Lir yoktu, Odiseus okunmadı. Bilge Arahnimu Atölye Çalışmasına hazırlanıyordu ki, kör kuyunun etrafındaki taşlarında ve tahtaları kırılmış ayakları beton banklarda. Kırılan ayakları vururlardı atların. Ahı git-

memiş vahı kalmamıştı ... Ahsız, ahtsız ve vahsız ki ... Belki at da kaçmıştı köpüren dut kırmızısı sağrısı mesela yolkıdan, yemiş ti vurgun bacaklarındaki baloncuklarda dalgıçların kırmızıydı ki ...

Geldiler ve anlattılar bana, duydum ...

IV

İ Helonamu ve Kaplumbağa Arahnimu

*Bağası lirdi ki,
Duyabilen dinlerdi mesela,
Klio duyardı da,
Ben duydum ...
Bağaya saklıydı ki
Krallığı, Arahnimu'sunun miğferi,
kalkanı ve mızrağı falan ...
Saymak için saymak lazımdı ki ...
Arahnimu Bibi*

Ada'nun gölgeleri ve kokuları değişiyordu. Kapalıydı. Kapa-lıydı ki, sanki hem önünde hem arkasında, bir kalkan, zırh gibi bağası vardı. Bağa ağırdı ki ... Onun kadar güzel sigara içen hiçbir hareketli canlı görmedim. Kana kana içerdi. Az konuşur-du. Ve anlattıkları daha çok Anakara'dandı. Çünkü sonradan gelmişti. Hatırlamak istemedikleri ve bağlara geçti ... keman çalanlar kemanları için 'benim göğsüm oldu' derler. Onun ne göğsü ne nefesi ... Uzaktı ki ...

Elleri tıpkı bir kaplumbağanın elleri gibi, sakın ve becerikli-dir. 'Pat' diye lafı yapıştırırdı. Ama üzmeden, incitmeden ve bir kaplumbağa sakinliği, mesela yavaşlığında ... Arahnimusunu da öyle. Kaplumbağa Arahnimu ... Ve pek evden çıkmazdı.

Arahnimu Bibi dinledi ve bana anlattı:

Aklına Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ndeki bir lokanta geldi o Ekim günü, 2017 yılında. Ve Bizim Yerleşim'deki konak yerinde, mangalda köfte ve pirzola kızartırken. Kuklamu soru-

yor ve o anlatıyordu. Arahnimu Bibi ise Kuklamu'nun çantası-
nın içindeki, ikinci bir küçük ve ana çantaya bağlı çantacığa
apar topar kendini atmıştı. Gene hızlı hareket etmişti. Bacakları
dolana dolana. Gözleri pırlıdı, pırlı. Koyu ve parlak ... Becer-
mişti ki. Mayo koymak için yapılmış turuncu ve fermuarlı. Bir
lokanta anlatıyordu Helonamu ve sahibini:

'Mur yani ... ama tam Mur değil de şey ... O Çizme Topraklı ka-
rışımı bir şeydi. ... 'Kolara', biliyorsun şey demek ... Bir de 'Col-
laro' deyince 'büyük göt' demek. ... Yok, kelime öyle ne yapı-
yım. Nasıl tercüme edeyim? Ama nokta işareti değişti mi keli-
menin manası değişiyor. O aşçıydı ya. Adam. Ev yemeği yani,
yani kuru fasulyesi normal esnaf lokantası nasıl ise, ızgarası şe-
yi, öyle. Köykara hane-i-haber'nin bitişiği. Evet. Şimdilik bilmi-
yorum. Yani epeydir gitmedim onun için bilmiyorum. Benim
bildiğim yerler, ama kapandı. Eskiden kaleler... yoksa götür-
ceğim çok yerler vardı. Rataf'a götürürdüm, bir at köftesi yedi-
rirdim sana mesela. At köftesi, at etinden köfte. İyi, güzel et.
Yağsız bir et. Biraz ekşimtırak. ... Yok geyik eti biraz daha yu-
muşak. Ben geyik etini şeye benzetiyorum; iri, bir tavşan, kara-
ca, geyik bunlar, iri bir tavşan. Onun için bir kere, birer kere ye-
dim, denemek için bir daha da yemedim.'

Helonamu bellek sularını dondurmuş gibidir. Ne Mnemosi-
ni akar, ne de Lethe'nin akmasına izin verir. Uzun zaman Yerle-
şim dışında kaldı. Geri geldi. Lafa devam ediyordu:

'Ne diyorlar onların kuzeyin geyiklerine? 'Tarandos' diyoruz
biz Murcada. Onlar hep çiftlik hayvanı. Karaca çiftliği de var.
Köykara'da çok yer vardı. Ne istersen vardı. Ne arıyorsun sor
bana, ben de sana söyleyeyim? ...'

Benim de ihlallerini bildiğim, nasılsa bazen haktan yana olan
bir Geyiğim vardı ki. Ada'daki son geyiklerin kemikleri kazıda
bulunmuştu mesela. Sanki ses tonundan bildiği çok şey olup
söylemediğini anlıyordum, anlamaya çalışıyor ne yaptığını,
akıllı ve temkinlidir demiştim ki. Adaandigoni denince:

'Kayakalpazan var benim hatırladığım. Bir o, bir de Adaandigo-
ni'nin iskelenin üzerinde ... Kutsal Haç Evi var. Onun bahçesinde
meyhane vardır bizim zamanımızda ... Hâlâ var mı, bilmiyorum

... Meyhaneydi orada çok rakı içerdik. Bir kere de paramız yetmedi saati rehin bıraktık. Arkadaşlarla. Gezmeye giderdim.'

Tanımıyordu çok fazla Yerleşim'den kimseyi: 'Tanımiyorum. Ben çoğunu tanımam burada ...' Adaandigoni'ye, ve diğer adaları anlatmaya geri döndü:

'Şey Adaandigoni, Adaandigoni'de, bak Adakına'yı daha çok severdim. Ne bileyim küçüktü bir de futbol sahası vardı, Retfel gelirdi, Nac gelirdi, Nitem Yatko gelirdi top oynarlardı orda, bizim gençliğimizde.

Seyrederdim, seyrederdik ondan sonra sabahtan gidiyorduk Adakına'ya, o tepeye çıkıyorduk. Top mop oynardık, sonra arkadan denize girerdik, işte yemeğimizi yerdik falan öğleden sonra aşağı inerdik, şeyi seyrederdik futbol maçlarını seyrederdik, ondan sonra o bir Kutsal Hilal Evi var şeyde, Adakına'da. Modern acayip.

İskele arasında denizin içinde lokanta vardı, meyhane daha doğrusu. Bilmiyorum ismini, o zaman orda oturuyorduk, o zaman çırağım kırk lira da haftalık alıyordum. Yarı, Köykara'da. Ondan sonra kırk lira haftalık alıyorum orda rakı içebiliyordum. Ondan sonra öyle yerlerde rakı içemiyoruz, çırakken içiyorduk ama. Yani yetiyordu para. Yok o paraya her yerde içebiliyorduk, yani her lüks lokantada kırk lira haftalık alıyorum, en lüks lokantaya girip de rakı içebiliyoruz ama ondan sonra öyle bir fiyatlar arttı ki şimdilik nerde içiyorsun.

Yani, bak hiç unutmam o zamanlar fiks menü ... pasajda yarım şişe otuz beşlik, otuz beşliğin yarısı, bir ordövr tabağı, bir ara sıcak, bir de ya mevsim balığı yani, ekserisi ya istavrit olur veya küçük balık olur yani büyük balık olmaz uskumru muskumru o zaman ucuz, palamut zamanı palamut ucuz, ondan sonra ondan verirlerdi, bütün hesap yedi lira ...'

Aristopas nasıl çizirdi de, Palasnikos da resim, renk renk. Helonamu da yemekleri tabakları dokudu da, örmüştü, yutmuştu ki ... Kaplumbağa Arahnimu karış bir açık ağzı ile kendini o masada zannetmişti ki. Bulmuştu kafayı su içmeden. Çıraklığa on üç, on dört yaşlarında başladı.

‘Orta ikiden attılar beni. Attılar işte. Yaptık bir şeyler ya çok karıştırma ... Yok, yahu tamam, boş ver. Atıldık işte okuldan. ... Ondan sonra işe başladık, işte meslek öğreneceğiz ya.’

Anne baba, onlar da Anakara’daydı, ‘Tabi hep onların yanındaydım’ dedi. Kazanıyordu da, eve meve para da vermezdi ki, mide işleri falan vardı ...

‘Evet. Kaç kere gidiyorsun lokantaya? Eee ... o zaman ne eve para mı vereceğim? Yok canım. Ne işim var ya, bana para yetmiyor, eve mi vereceğim. Evden tırtıklıyordum ...’

Annesi dayak atıyordu ki:

‘Çocukken çok dayak atıyordu da ondan sonra vazgeçti. Yoksa ben de dövecektim. ... Tabii. Söyledim ona zaten. Bulaşma bana, bulaşırım.’

Analar da kırardı yavrularını. Bazen babalar da. Kırılğandı demiştim ya. Bağalar bağlamıştı da, ondan. Neydi bu kadar çok dayak. Kıyılmıydı ki ... kırılır mı ... Helonamu sessiz büyülenmeci olmuş mudur mesela. Çıraklık bittikten sonra anlatıyordu:

‘Şimdi ben askere gitmeden iki sene, bir buçuk sene önce işi bıraktım. ... Bıraktım. Başladım kendi başıma çalışmaya.’

Çocukluğunda, ilkokul döneminde günlük haber kağıt sattı:

‘Yok o çocukluk. Bizim ustalar öyle ufak ... Ondan sonra fabrikalara gitmeye, servis yani, makinelere. Elektrik yani ufak tefek makinesi olan öyle yerlere gitmiyorlardı, pek öyle arızaya, onun için o yeri ben doldurdum ve güzel para kazanıyordum o zaman. On dokuz yaşında. Yani on dokuz yaşında. Ondan sonra askere gittim. Askerden döndüm. İlk önce En Kalabalık On Dördüncü Yerleşim’de, ondan sonra Anakara En Yüksek Dağ Yerleşim, ondan sonra döndüm. Olifor’p’a girdim. Beş sene ...’

Ayrılmıştı ki, ayırmamışlardı:

‘Yok. Ben çünkü ustaydım. Yok, öyle bir şey olmadı. Zaten ben hiç saklamadım kendimi. Mur olduğumu ... Şey olduğumu ... Kimse bulaşmadı. Başkalarına çok bulaşan oldular. Başkalarına eziyet ederlerdi. Çok nöbet tutturuyorlardı. Mutfağa çok gönde-

rirlerdi, yani bir sürü şey. Angaryaya koşturuyorlardı. Ondan sonra geldim, beş sene Oliforp'da çalıştım. Beş sene sonunda da dükkan açtım. Ondan sonra emekli oldum.'

Dükkanını sanayide, sanayi mahalinde açtı:

'Tepeseyran'a gitmeden, sanayide, sanayi mahalinde var. O zaman öyle. Ondan sonra ortak açtık bir arkadaşımla, Oliforp'da beraber çalışıyorduk, greve çıkacaktık.'

İşe girişi için de duymuştum ki, Kaplumbağa Arahnimu'dan da:

'İşçi arıyorlardı. Ben de gittim, müracaat ettim, bir imtihana soktular. Yok. Ben hayatımda torpil yaptırmam. Benim ortak, torpille geldi öyle bir sene, onu da verdiler hafif işe. Benim şeye bir bozuk attım. Şefe, mühendis şef vardı. Dedim, 'Ne oluyor lan? Erkekler buraya ... Ne karıların içinde ... 'Çünkü ben duruyordum orada ... Neyse ondan sonra dükkan açtık işte. Kaç yaşındaydım? Yirmi yedi yaşında mıydım? ... Tabi yirmi yedi yaşındaydım dükkan açtım. Ondan sonra işte elli beş yaşında da kapattım.'

Bağa ağırlaştı mı, ağırlaşırdı mesela. Ada'da bağları vardı ki, ne taşıyacaktı saatlerce, günlerce zamansız ve mekânsız kalacaktı ki. Yurdunu yerini biliyordu, mesela Krallığını ...

**'En Büyük Yerleşim'de yaşayacak durumda değildim'
mesela ...**

Eee Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde yaşayacak durumda değildim. Çünkü ben servisten para kazanıyordum. Yani fabrikalara çalışmayan makinelere tamire gidiyordum. E.. gidemi-yordum, iki saat gidiş iki saat dönüş dört saat. ... Bir şey yapıyorsun ona göre para alman lazım. On dakika çalışıyorsun, dört saat yolda gidiyor. Ne işim var ... adam verir mi sana o parayı? Ondan sonra başladılar yakın yerden elektrikçi çağırmaya ... E adam haklı, zaten ben ezeliinden beri, açtığımdan beri en pahalı işçiliği ben yapıyordum orada, böyle olunca bu sefer pahalı gelmeye başladı. Yakın çevreden elektrikçi çağırmaya başladılar. Elektrikçinin çıkamadığı işte beni çağırıyorlar, bu sefer ben de zorlanıyorum çünkü karıştırmış oluyorlar makineyi ... Olacak gibi olmadı yani. ... Envayi çeşit elektrikle çalışan makine, torna-

dan tut, nakış makinesine kadar git. Elektrikle çalışan bütün makineler, presler ne bileyim ben, plastik makineleri ... Her şey.'

Krallığına döndü, o da bir Vasilefs'ti ki, saklı bağalarında; mızraklı, kalkanlı, miğferli Hoplit'leri de beklerdi mesela. Masal bu ya, her kaplumbağanın bağısı yüklüydü ...

'Sürgün yeri zaten ... suçlu, hırsız' ki ...

'Çünkü dedemin dedesinin burada olduğunu biliyorum. Onların evvelisi nereden, kimse bilmiyor. Çünkü bu yerleşim, dört yüz sene beş yüz sene, dört yüz elli sene gibi bir zamanda kuruldu. Yerleşimle daha sonra Osmanlı döneminde kuruldu. Burada öyle yerleşimler vardı. Ama dağınıktı. Kimisi Limankuzu'ya ... Sürgün yeri zaten. Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'nin sürgün yeri, suçlu, hırsız, orospu buradaydı. ... Gene öyle, değişen bir şey yok. Annemin soyunu bilmem. Ben, annemin soyuyla pek aram yoktur. Yani aram yoktur değil, yani şey gitmezdim ben onlara, ben hep bu Yerleşim'e gelirdim. Annem Merkez Yerleşim'den.'

'Zaten bizim yerleşimde de hep içgüveysi ya ... ' Babasının akrabaları ve diğer tanımadıkları

Akrabalar, babalar ve analar ki, babalar mesela güvey olurdu içeriye. İçerden koca ...

'Bak bu şeyin, bak ... Bu Manayaris soyadı olanlar akrabamız, baba tarafından tabi. Bahçeciler'le bir alakamız yok, onlar sonradan gelme, onlar nereden geldi hatırlamıyorum şimdi. Yani esas onların dedeleri Adalı değil. Anaları, hepsi Adalı. Evet. Zaten bizim yerleşimde de hep içgüveysi ya. Burada baba tarafından, daha doğrusu dedemle babaannemin soyu var. Babaannem 'Pastavropas' ... Bak şimdi o Kişigün yanında bir ev var. Onlar o soydan. Öbüranakara'da şimdi. Ev oğlunda. Satmıyor, 'Favetokas'.

Sote kabak geldi aklıma mesela. Olsa da, Magdalenamu, yapsa da yeseydik ... mesela.

‘Bu civarda benim yaşıtim erkek yoktu.’

Pek kimseyi tanımıyordu, hep dışarlarda da senelerdir, mesela ondan:

‘Bu civarda ben tanımıyorum. Bilmiyorum kaç mahal vardı. Bu civarda benim yaşıtim erkek yoktu. Onun için pek tanımam yani çok. O zaman kızlarla arkadaşlık yapmıyoruz. Çocukluğum geçmiş benim burada. Yani, yazları ben hep Anakara’dan geliyorum. Ondan sonra kışın dönüyorum.’

Topraklarına gelmeden olmazdı ki, kış geçer ve yaz gelirdi ki Ada’ya gidilirdi. Evlerine:

‘Evet dedemin evi. Baba evet, baba dede. Mesela Sincap’ın depo olarak kullandığı ev var ya? [Erikiamu Duvaryanı’nın] hemen bitişiği. O bir karı koca. Karısı, kadın da, erkek de babamın birinci derece kuzeni; birisi babasından, birisi annesinden, annesi soyu. Dur ... o ikisi de öldü de. Çocuğun ismi Stohrisomos, ‘Kuşpara’ diyorduk ona. Babasının ismi neydi unuttum. Onlar ama sen geldiğinde yoktu burada. ... Kirpi’nin hemen bitişiği. Kirpi’yi geçiyorsun hemen bitişiği. Sotefavak, annesi hemen babamın birinci dereceden kuzeni, babası yabancı, onlar nereden ama bilmiyorum.’

Yabancılar derdi, Adalı değillerdi ki ...

‘Bu, Adalı nereye gitsen bulunur soluk mavi noktanın her yerinde’

‘Ada Kuzey Doğu Ilımlı buradan çok göç aldı. Bu, Anakaranın Kuzeyinde Suyun Döküldüğü Yerleşimi’nden, Büyük Muharebenin Geçtiği Yarımada’dan var. Anakaranın En Kalabalık Yirmi Üçüncü Yerleşimi’nden var. Var, var bir sürü var. Buradan da çok göç verdik. Bu Adalı nereye gitsen bulunur dünyanın her yerinde. Bir teyzem çok defa anlatırım Söz Dağları ile Büyük Sakin Deniz Arasındaki Toprak’da öldü. Şimdik Manerisa teyze. Soyadı Relgir. Kocası Haymatlos oldu sonra. Burada yol yapımında çalışıyorlardı Anakara’da iki arkadaş. Devlet yapıyordu. Kıyısız Yay Dağlılar yapıyordu.

Ondan sonra o dönem onlar yapıyordu. Birisi makine mühendisi, birisi inşaat mühendisi iki arkadaş, burada tanışıyorlar şeylen, teyzelerimle evleniyorlar. İnşaat mühendisi olan işi bittiği için Kıyısız Yay Dağı Toprağı'na dönüyor. Makine mühendisi olan yol makinelerini yapıyor. O burada kalıyor makinelerin başında. O anda işte şey oluyor. Birlik Sovyeti Toprak falan olayı, Kıyısız Yay Dağı Toprağı'nda, zaten bir eniştem orada kalıyor. Zaten teyzemi tanımadım ben. Hiç görmedim ben onu. Yalnız, şeyini, kızını, bir ara kızını gördüm Anakaranın En Büyüyük Yerleşimi'ne gelmişti. Ne Güneşin Batamadığı Adaca konuşuyordu ne Murca konuşuyordu. Ne Anakaraca, ne En Çok Göç Alan İkinci Toprakça ... Kıyısız Yay Dağı Toprakça ve Birlik Sovyeti Toprakça biliyorlar onlar. Başka bir şey bilmiyorlar. O komünist dönemi. Öyle olunca anlaşılmadı. Tarzanca.'

Anlaşılabilselerdi ne olurdu acaba. Ben bilemedim. Kaplumbağa Arahnimu'nun belki bir fikri vardır. Bir ara onunla konuşurum mesela ... acaba bir gönül bağı ki.

'Kan ya, bağı ... ' falan ...

Bir aşk mı vardı mesela. Olmazmış öyle şey ... nereden bilebilirim ki, dedim ya kapalı kutudur. Kaplumbağa Arahnimu da o kadar olmasa da biraz onda da kapanmışlık vardı ki, kardeşine benzerdi. Dedim zaten bütün Arahnimular kardeşlerine benzerler. Pıt demiş burnundan hıklamış falan ... :

'Kan ya, bağı. Yok canım. Bizde olmaz. Birbiriyle akraba ama, öyle yakın akrabalık yok. Karı koca arasında öyle yok. Yedi kuşak bakıyorlardı. Şimdi üç kuşağa indirmişler. İşte. Akraba evliliği yok bizde, külliye yasak. Kutsal Haç Evi evlendirmez, ama nikah yapabilirsin yani. Normali de o zaten. ... Amcasının kızı, o benim kardeşim ya. O yani. Başka bir şey değil. Ha kız kardeşini almışsın ya da amcanın veyahut teyzenin kızını, değişen bir şey yok.'

Helonamu kimi aldı kimi verdi, ki kime verdi bilemedim. Diyordu mesela:

‘Anlatacak bir şey yok, ondan sonra belden aşağıya düşüyoruz. Erkeğin anlatacağı ne olur? Bir şeyi askerlik şeyi, bir de yapamadığı zamparalığı.’

Sincap’la tanışmıştı ki ... Krallığının sınırları mı değişecekti, masal bu ya ...

‘... sonra bu yaz filan geçen sene ızgarada yardım et bana, baktın Küçük Sincap ölecek burada.’

‘Buraya geldim. Kalıyorum işte. Başka bir şey yok. Son Sincap ile tanıştık işte iki senedir. ‘Oğlum nasıl tanıştık seninle?’ Onu da bilmiyorum. ... Kasap’ın yanında bir görüşmeye başladık, kasapta, kasapla benim iyi bir arkadaşım. O şey var ya, eee ... ne şarabıydı ulan, Yardım Bey şaraplarının bitişiğinden, şimdi şey var olta molta satıyor. Orda şey yapıyordu. Kasaptı. Onlarla iyi bir diyalogum vardı. O da Han’ın kardeşi zaten.

Eee ... bu da ondan alış veriş yapıyor. Merhaba merhaba derken bir iki sefer eve geldi bira içmeye falan filan, ondan sonra buraya geldik, bir iki sefer bira içmeye. Sonra bu yaz filan geçen sene ‘Izgarada yardım et bana’ dedi, baktım küçük Sincap ölecek burada ...

Yapıyordu canım, yapacağını iyi yapıyor. Mutfağı tek başına çeviriyordu. Ondan sonra bu sene isyanda, geçen sene bir greve çıkartacaktık bunları. Burada çalışıyoruz, bu bir şey söyledi, ‘Ben dedim greve çıkacağız’ dedim ‘Küçük Sincap ile’. Bu da inandı hemen garibim. ‘Abi ya yapmayın ya’, diyor. Dedim ‘Sendikacılık geldi aklıma.’

Ve kışın sobalar yanıyor, En Küçük Sincap’ın bir tane daha dedesi oldu. Üç Sincaplar ... ‘Mukadderatlar birleşti’. Sincap Arahnimu da memnundu ki, küçük sincap ve köpek arasında bacakları dolana döne döne gözleri turşu, havuçlu portakal reçeli kavanozları arasındaydı ki. Şimdilik ... İşte şimdi ‘Yok demiştik de bazı kurtlar postlarını giydiler, ve çakallar, köstebekler maskelerini taktılar da’ ...

**‘Onlar Karanfilelma Mahleb’in şeyi ya.
Sülalesi, ya biz böyle yaparız.’**

‘Bu şeyde de, aşağıda bu şey var ya, neydi ulan o şeyin yeri? Makardos’ta. Kafe var ya, ne kafesi şey? Lokanta, mokanta, çadır yeri var ya, neydi onun isimi? Çadır madır kuruyorlar ya, şeydi, neydi onun isimi? ... Koyda. Aydakra evet. Orayı ilk Karanfilelma Mahleb’den sonra alan. Ondan sonra bizim bir arkadaş ... aldı orayı. O kiraya veriyor. Onun kirasını alıyor.

Kiraladılar, şeyden devletten. Bilmem kaç sene, ondan sonra, onları yapamayacağını anlayınca, çünkü esnaf limon bile vermiyordu. Vermemeye vermemeye başladı. Vermiyorlar parasını. Onlar Karanfilelma Mahlep’in şeyi ya. Sülalesi, ‘Ya biz böyle yaparız’. Herkesin şeyini yiyecek. Neyse bir de daha çok onun anası Mur. Ondan sonra. Karanfilelma Mahlep’i ben Anakara’dan tanırım. O, Kapıparmağı Sokakta mekânı vardı ya. Bazen kumar oynamaya da giderdim ben oraya.’

Belki Helonamu da biraz posta değmiş, maskelere mesela, masal falan bilemeyeceğiz ... Tersten de okunur, yüz de okunur. Düz falan ... Değmiş dedik ... Ki o kadar. Yazın şapka ve güneş gözlüğü takar, ona çok yakışır. Maske takmadı daha. Mesela takmazdı ki ...

**‘En popülerleri de Mayıs Güneş Toprak’tı.
İlk birahaneydi Oğulbeyi’nde’**

Gezdi, yedi, içti ki, muhallebiler, salçalı pilavlar, ve sosisler, gene Kaplumbağa Arahnimu açılmıştı ki, ne zaman giderlerdi kimbilir gene Oğulbeyi’ne, bekleyecekti zamansız ...

‘Eskiden çok yer vardı ya. En popülerleri de Mayıs Güneş Toprak’tı. İlk birahaneydi Oğulbey’de, ondan sonra Yersu açıldı yukarıya. Sinema Palas’ın karşısı. Şimdi ne oldu orası? Galiba giyim eşyası falan filan satıyor. Üstü lokantaydı. İyi bir lokantaydı, altı birahaneydi onun da meşhur bir kırmızı pilavı meşhurdu. Salçalı yani, sosisi meşhurdu onun, bir de birası, votkalı bira içerdim orada.’

**‘Yani normal bir film oynuyor, arada porno koyuyor
beş dakika on dakika, ... ’**

Helonamu epey dolaşmıştı bu sinemalarda, nereden bilsindi ki, çantasında bazen Megali Arahnimu’nun olduğunu. Ve hatta bugün bile Kaplumbağa Arahnimu’sunun da onunla dolaştığını. Bilmeyecekti ki. Filmi o da çantanın deliklerinden seyrededi. Onu daha sonra anlatacağım. Anlatıları da o bitirecek mesele:

‘Birazda yukarıda Ranıp vardı o şey sineması vardı ya ... Yukarıda Miskat’a doğru, Taş’ın karşısında ya neydi o? Şatafat ... Şatafat. Şeyin yarındaydı ya, Sinema Palas’ın ... Bir de karşısında ... Yok be Yeni Çaba değil. ... Dilimin ucunda ... Onun çıkış kapısı da yan sokaktaydı. Şatafat mıydı yoksa?’

Anlatmaya devam ediyordu:

‘Zambakgil daha evvel iyi filmler getiriyordu benim çocukluğumda, sondan sonra bozdu, kaliteyi düşürdü. ... [Porno filmlerden] parça oynatıyorlardı. Yani normal bir film oynuyor, arada porno koyuyor beş dakika on dakika. Ondan sonra sinema boşalıyor. Kimse kalmıyor.’

Kontdükarası Pastanesini hatırlamıyordu, halbuki Aristopas ve Palasnikos oradan, Mösyö Sidiva’dan, onun yaptığı sebzeli ve şam fıstıklı omletleri, nefis köfteleri ve zeytinyağlı pırasayı ... konuşurlardı gölgede.

İki de kız kardeş çalışırdı, Batı Deniziak Son Yarımada Topraklısı gibi simsiyah saçları vardı ki, onları enselerinde topuz yaparlardı. Siyah etekleri beyaz gömlekleri ve önlükleri ile Biri tatlı, aksiydi biri. Öğlen tabldot çıkardı. Orası esas pastaneydi ve parlak pilili renk renk varak yaldız ve küçük kağıt kaplara dökülmüş nefis çikolataları ve ekleri ... Mesela Milföyleri. Bir de yuvarlak Brioş sandviç ekmekleri. Ben de dinlerdim. Ne güzelmiş ... :

‘Yok hatırlamıyorum. O zaman küçüktüm, Kontdükarası’nın döneminde. Sonra sonradan yeni açıldı. Bir ara kapandı. Ondan sonra yedek parçacı oldu. Ondan sonra tekrar ... Hatta o günlük

haber kağıtlarda çıktı. ... 'Ha pasta satmışım ha yedek parça satmışım ne olur' dedi adam ... Ondan sonra ama şey oldu. Tekrar pastane oldu, ama yürümedi. Ama şu anda kapalı.'

Güzelim vitray ve duvar seramik panolarında dört mevsim resmedilmişti. E ... onun arasında ne sattığın ne fark eder ha pasta ha yedek parça mesela ... Aristopas ve Palasnikos'un bu konuşmalarını belleğime yerleştirdim, yaş halkalarıma yazdırdım da. Arahnimu Bibi eksik olmazdı ki. Nereden bilirdim ki çeyrek yüz yıl sonra ortaya çıkan Kuklamu'nun da, yapraklarının ve dallarımın gölgesinde otururken Kontdükarası'nı tekrar anlatacağını: Kolalı beyaz örtülü kare masalarını, Demir Kule Toprağı tabak ve kahve takımlarını, çatal bıçaklarını; ve Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak'dan Demir Kule'ye gelenin bembeyaz otuz iki santim çapında yemek tabaklarını.

Ve Kuklamu da Sidiva'nın peşinden mutfığa girermiş. Mutfakta ortada çok büyük ve dikdörtgen çok gözlü ocak varmış. Tüm diğer mutfak eşyaları duvar kenarındaki tezgahlardaymış, musluk ta, eviye de ... Onun için Kuklamu bu omleti çok iyi bilir. Bunu yaptığı zaman Arahnimu Bibi yanıma gelir ve haber verirdi. Mutlu ki, sabırlı olduğu günler yapardı mesela. Çok işi vardı bu omletin. Öyle değil ... Bir de kahveye dökülen krema kokusu ... Ve çay ... Ve domuz eti jambonlu ve kaşarlı sandviçler ve onun içindeki tereyağı ...

Arahnimu Bibi, Kuklamu bunları ilk anlattığında, az bir büyüksenmiş, ama öyle kabarıp da, postlar giyip de maskeler takarak falan değil. Onu yapanlar bazı kurtlar, tilkiler, köstebekler ve yılanlardı. Anlatacağım. Mesela onların çakallık, yılanlık, kurtluk ve köstebeklik yaptığı evlerin Arahnimu'ları hiç unutmadılar ki, ve unutturmayacaklar ki ... Arahnimu Bibi, nasıl kendini Basteri ve Bazira'nın kardeşi sayıyor ve bununla gurur duyuyordu da. Şimdi de, Kuklamu, onun hiç bir şeyi değildi de, evinde yaşayan bu hareketli canlının eskiye dair bildikleri, yaptıkları, onu gururlandırıyordu falan. Büyüklendiriyordu ... Ama büyükenmeci, büyüksenmeci değil ... Kabarmazdı ki ...

Sanki evi hak etmişti mesela. Evet evleri hak ihlal etmeden, zillet yapmadan, hak etmek lazımdı. Megali Kukuvayamu'nun

hep söylediği gibi, 'Sen ne zamandan beri Adadasın da, kendini Adalı sayıyorsun' ... Saymak için saymak lazımdı ki ...

Muhallebiciler

Sayıyordu dondurmali kazandibilerini, tavukgöğüslerini. Kaç kazan yanımtı ki, parçalanmıştı göğüsler lime mesela:

'Bizim zamanımızda da Oğulbeyi'nde, yukarıda Muhallebi Palas vardı, halen de var da, şimdi alakası yok tabi. ... En iyi tavukgöğsünü o yapıyordu. Bir de dondurmali kazandibi. Şimdi ki Palas'ın karşısındaydı. Örgüdemir'in şeyi oldu ya ... Sinema Palas, şey ilk başta şey gelir, yani Miskat'tan girdiğin zaman, Kutsal Hilal Evi'ni geçtikten sonra ... Palas Pastanecisi, pastanecisi değil, muhallebiciydi. Ondan sonra Sinema Palas, sonra Sinema Şatafat. Yan yana iki sinema vardı. O bina işte Örgüdemir şeyi oldu, plaza oldu. Araya giriyordum. Sinema Yeni Us vardı, Sinema Çaba vardı. Onun karşısında ... şeydi ... şimdi ki Sinema Aynı oldu. Onun bitişiği, yani ilk önce sinemaydı, ondan sonra Kendine Servis meşhur oldu. Meşhur olmuştu. Evet. O bir sefer ben de gitmiştim. ... O zaman ... Şimdi de güzel aslında ama ... Bitti Oğulbeyi. Bitirdiler yani. Kazdılar. Geçen gün ordaydım. Ortasını kazıyorlar, borular döşüyorlar, bir şeyler yapıyorlar. Öldürmeye çalışıyorlar.'

Savaşlı tarafını da anlattı:

'Oraları travestilerin piyasa yeri. Orada Sinema Palas ... Yok, Yıldız yukarıda, Yaprakbeşlerin o hastanesi var ya neydi o? ... yanında Sinema Ün var. Babam onun büfelerini çalıştırıyordu. O yanı yakmışlardı duvarı. Ondan sonra şeydi, ee ... tiyatro ... yani.'

Nereden bilecekti ki 'Geçen hafta ordaydım' dediğinde Megali Arahnimu'nun da onunla birlikte, bavulunda, ayakkabısının içinde. Gezerken sırt çantasında, suluk gözünde gezdiğini. Hiç bilmiyecek ... Rakı sever de, iki yumurtayı yanına katık eder. Üç haşlar falan ikisini yer.

Şimdi onun adını verdi Sincap. Eskiden diyorlardı ki ... Kim kimi konuk ediyor mesela. Herkes parasıyla kalıyor falan. İyi olmuş. Kimbilir daha kaç kere ve neler değişecekti. Neler, ne

sular falan karışacak ... kargalar ve karagökyüzü, daha tekrar gelecek de zillet hortlayıp da, gene eril ve dişil sular akacak ki ... Hak yerini bulacak ki ... Ve artık kimseler post giyip, maske takamayacak mesela ... Ki unutturmayacaklar ... Yani ... Bağasını lir yapacaktı ki, çalsın Klio ile beraber masalında ... Helo-namu kendi kendinin kralıydı. O da bir 'Vasilefs' sayılırdı. Kap-lumbağa Arahnimu memnundu. Gider gelirdi mesela anakara-lara, Öbüranakara'ya. Çok Arahnimu dostu vardı. Bağasında miğferi, kalkanı ve mızrağı gömülüydü ki mesela ...

**Yeni Yerleşim'den Adalı Pitsunimu,
Adaandigonili Pitsunimu ve Kumru, Çırak
Arahnimu'lar ki bir de Küçük Kumruları**

*Aht ettim ve gökyüzünü,
Gemileri boşalttım ki ...
Mavi beyaz ve kestane karası bulutlar,
Örmeselerdi ki anlatılarını mesela ...
Buluştuk ki biz Adaandigoni'den ...
Arahnimu Bibi*

'29 Eylül 2017 günü, Kuklamu, Adalı Pitsunimu'ya gitti. Tabii ben de. Gene bu sefer hep kullandığı çantanın gözünde ... Duyduklarımı, dinlediklerimi Dut Ağacıma anlatacaktım. O benim Dut Ağacım. Altı yıl önce can gözleri kan ve demir, sesi acıdan yeşil bize gelmişti Çırak Arahnimu. Gelirken de ona yolu herhalde Megali Arahnimu göstermişti mesela. Edebiyatçı Kukuvayamu derledi ve dizmişti mesela. Ve Sosyolog Kukuvayamu çözdü anlatıları. Yazıcı Kuklamu mudur, yoksa Arahnimu Bibi mi onu bilmiyorum. Albesmu da çizicidir yani. Örgücü, dokumacılar da Arahnimular ... falan, filan ... Masal bu ya, tersten de okunur, yüz falan düz mesela ... Ben duyduklarımı anlatıyorum. Neyim ki mesela sadece bir Dut Ağacı ... Anlayana. Adalı Kumru ve Çırak Arahnimu yerlerini almışlardı, kahveler pişiyor, dede koltukları cilalanıyor ki, anne halıları ile kaplanıyordu puflar mesela ... Diyorum ya Arahnimular bayılırlar göz göz, eklem meklem, karışa dolana bacaklar, hareketli ... Mesela ...

Öbüranakara'daki Magdalenamu'dan konuşuyorlardı. Yeni ölmüştü ki. Spencer Tracy'nin Kutsal Suyu Batırılarak Akladığı

Oğlu mu varmış mesela. İzale-i şuyu ile satılmış da evleri. Kaç yıl sürerdi ki sordu. Ardından 'üç yıl?' ... sormuştu:

'Adaandigoni'deki ev bile gitti yani. Babamla kardeşi pek anlaşıyorlardı. Sonra bunu babam fark etti, annemle kaynuyla birlikte, onlarda anlaşıyor tabii muhakemelik durumlar olur. Ondan sonra en son da anlaşmaya gitti, işte o şekilde satıldı ev. Ama yani oranın bambaşka bir durumu vardı. Benim doğum yerim Köyçengel. Ondan sonra çocukken Adaandigoni'ye taşındık. Babam, okul işte ordaydı. Adabüyük'teydi. Adabüyük'te Hane-i Yetim'e gittim. Orada okudum. Ondan sonra, orası kapandıktan sonra, ... Adaheybe'ye geçtik. Öyle öyle, ondan sonra tabi ki Adaheybe de kapandı. Bu sefer Öbüranakara'ya gittik. Öbüranakara'da olmadı. Küçüktüm 13-14 gibi bir şey. Anne babayla tabi.'

Baba sağken hane-i yetime konuyor muydu ki Arahnimular. Konurmuş ... Duydum da öğrendim. Mecburen koyulurmuş. Yokluktan çare ki ...

'Ada çocukları mesela diyelim'

'Mecbur. Çünkü orada, orada mecbur çünkü neden, bütün Ada çocukları da oradaydı. Bütün Ada çocukları oradaydı yani. Çünkü Adalılar, buradan gidenler, çocuklarını oraya, o okula veriyorlardı. Çünkü başka okul yoktu. Başka çaresi yoktu.'

Değişime uğradık, başka olduk ki. Gitmediler, görmediler bir daha, acı istemediler ki:

'Şey yani oranın mesela hiçbir Ada'lı, Ada çocukları mesela diyelim. Benim de aklımda bir şeyler vardı. Fotoğrafları var mesela, Hane-i-Yetim'in. Bir sürü fotoğrafı var bende, işte küçük bir kitap yapmayı düşünüyordum öyle, ama kaldı. Bir türlü giremedim yani konuya. Neyse ... dikkat ediyorum, buradaki çocuklar pek bu konuyu açmayı sevmiyorlar. Adalı çocuklar, orada okuyanlar. Ama bana kalırsa, bana kalırsa, yani oraya da tek ziyarete giden bendim, bendim. Başka kimse yoktu.'

‘Ada için de çok fazla şey konuşmuyorlar. Orada da acı var.’

Çırac Arahnimu dalmış gitmişti. Nasıl olurdu mesela o da Hane-i Yetimde büyüseydi. Anne babasını özler miydi mesela. Kaçtı huzuru, dinliyordu ki Ada’lı da eklemişti:

‘Ama şöyle ben gittim, ben gitmişim, okulu ziyaret etmişim. Şöyle bir şey var; buradaki çocukların zaten burayı bile anmalarını çok şey oluyor. Ada için de çok fazla konuşmuyorlar. Orada da acı vardı.’

Acı vardı. ‘Acı var’ diye tekrarladı Adaandigonili:

‘Ama şöyle bir şey var, acı olan yerde sevgi de vardır, mutluluk da vardır. Hüsrân da vardır. Tamam. Gözyaşı da vardır. Ama, yani unutulmayacak şeylerdir. Öyledir. İşte ama şimdi ...’

Mesela Adalı Kumru da:

‘Mesela ben hep şunu söylüyorum; Ada’ya kötülerini kaldı iyilerini gitti Ada’dan.

Bir şey konuşmak istediğin zaman ‘Aman ben konuşmam ...’

Evleri kaybettirme, kırma devam ediyordu ki ... Yeni gelenlerin bazılarında bir saygı, bazılarında kızgınlık ve kırma. Karma-karışık bir ortalık. Mesela kendi kendilerine kıyım ve kırma. Adlar karışmış mesela ... Bile isteye karıştırılmış. Saklansın ki, kaybolsun da anlaşılmasın. Toprakta yok olunca canlı, gömerler miydi ... Adaandigonili Kumru ‘Belli bir entelektüel tayfa var orada, onlarda yazın gelenler belli, kışın kalanlar belli.’ demişti mesela.

Ardından Adalı, Ada derdindeydi ki:

‘Bu sabah bizim buranın ev sahibi gitti. Görseniz dersiniz ki, hani Allah’ın gücüne gitmesin böyle yaşlılar biliyor musunuz ... Buraya geliyorlar. Mur. Eski insanların buranın. Babasına bakmamış, bir sürü hani bir şeyler olmuş, şimdi evleri onlara hani kalacak, burası.

Yıllardır uğraşıyorlar. Bu yan tarafı, iki ev burası. Bu mutfakla üst tarafı, teyzesine ait. Ve teyzesinin çocuğu çocuğu yok, öldü. İzale-i şuyu davası açacaklar. Bu kadın burayı tamam, burası onun hakkı, ailesinin yeri. Öbür tarafı da öbürlerine söylemeden, satacak. Atacak cebine. Hani, Batı Çok Uzak Ada Kuzey

Toprak ... gibi bir yerden. Ben çocuklarım. Benim annem babam olacak, ben hayatta izin veremem. Torunlar olmasa dersin ki ... durumu iyi, yazık hani.'

Zillet gene çağırmıştı bazı çakalları ve kurtları mesela. Adaandigonili, 'Diğer akrabalar da onlara haber vermediler.' demişti. Ama ahlı mal hiç kimseye fayda etmez dedi Adalı: 'Defalarca hak yemişler'. Bile, göre isteye susmak gerekirmiş:

'Ben söylüyorum biliyorlar da ama yapacak bir şey yok. Orayı karıştırsam şimdi bu sefer kadın bana kızacak. Şimdi öbür komşular filan ... ki defalarca hak yemişler. Benim evim tabi belki eninde sonunda belki çıkacağım belki satacağım. Ama ahlı mal hiç kimseye fayda etmiyor. Ada hiçbir zaman güzel bir yere gelmeyecek. Çünkü neden belki benim yerim satıldı yok ama sürü yer var.'

'Evet oluyor, öyle entrikalar oluyor.' dedi Adaandigonili.

'Nüfusunda, çok utanıyorum, ama gayrimeşru yazıyordu o zaman. Çok komik bir ifade. Çok utanıyorduk.'

Adalı devam ediyordu pay sahibi olduğu mal için itiraz edemediğini duydum mesela:

'Benim toprak belgem mesela öyle yok edildi Kale Yerleşim'de de bahçeli bir evi vardı, adamın, dedemin. Gerçekten göstereyim nüfus kağıdını? Şey olarak değil ama hiç önemli değil. Yapamıyorum, olmuyor. Çünkü üvey anne var. Ve Kutsal Suyu Batırılarak Aklanan Evladı var onun, bütün malını mülkünü onun üzerine yapmış. Karışık çünkü bizim işlerimiz, annee-nemle gayrimeşru bir ilişki var Spencer Tracy'nin. Annemin de hatta nüfusunda, çok afedersiniz yani çok utanıyorum ben, ama gayrimeşru yazıyordu o zaman. Çok komik bir ifade. Çok utanıyorduk. Her şeyi satmışlar ki, ben size bir şey söyleyeyim mi, hiç bir şekilde ... DNA testi lazım, bilmem ne lazım ... O kadar yani boş verin. Yapamam yani. Yapamam yani. Yapamıyoruz, elimiz kolumuz bağlı.'

‘Ne noterden bir imza var, ne devlete karşı bir imza var.’

Güven vardı ki, o senin olsun bu benim ... Demekle olmu-yordu ki, maske ve posta meraklı bazıları buluyordu bunları:

‘Bir de hataları, aslında bizimkilerin de hataları var. Ne biliyor musunuz? Şimdi çocuğumuz var. Üç kız, iki erkek diyelim. Şimdi ben ne yapıyorum; sana bu odayı veriyorum, orası senin oluyor. Hani söz veriyorum. Ne noterden bir imza var, ne dev-lete karşı bir imza var. Bu sefer neyin ne oldu ... O zaman eski-den ucuzdu bu yerler, bu kadar değeri olacağını tahmin etme-dim. Mesela çok kaliteli insanlar almış sizin Yerleşimi. Rant pe-şinde koşan insanların o şey olacak, bu böyle olacak sömürdüler bitti ... onun için bekliyorlar Ada’da yol yapıyor, yapılıns kar-deşim hiçbir şey olmayacak, olmaz.’

‘Bu mantaliteyle olmaz.’ diye ekledi Adaandigonili. Adalı dol-muştu ki, ağzına kadar zilletle.

‘Bir bakıyorsun adamın elinde dört yüz tane toprak belgesi var.’

‘En basiti siz ev almayıp da tatile gelmiş olsaydınız. Ben size bu evi belki iki yüz, iki yüz elli liraya günlük kiraya verecektim. Ha-nı çok affedersiniz ama, yani altı kişi oluruz çok mantıklı olur, bir kişiye de öyle yapıyorlar, on kişiye de. Bu Ada’nın insanları dağ-dan bayırdan toplandığı için, bu ada da kötü insanlar kaldığı için Murlardan, zaten birbirlerini yemişler. Bir bakıyorsun adamın te-kinde dört yüz tane toprak belgesi var. Ulan sen trilyonluk mu-sun? Dört yüz tane toprak belgesi nereden var? Benim şu akra-bam, bu benim Toprak belgesiye bakıyorsun, Toprak çiziciye bakıyorsun, burada bir silah getirsen; Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak’dan, bildiğim için söylüyorum, örnek getirsen ... rüşvetle ne istediğini yazıyorsun ... Nasıl anlatayım size? Ben kendi yerim var yedi bin beş yüz metrekaare, Tepe Güney Yerleşim, bu gazcı-nun üst taraflarında, arkasında, alamadım. Bir evlat benim annem, çocuğu abim benim Taşbeşikli Okin. O da hani Anakara vatanda-şı değil ama alamıyorsun. Neymiş, işlenmemiş. Arkadaş, ben ev-lenmişim gitmişim zamanında annem babam yaşlı nasıl işlesin? Nasıl çalışsın? Kiraya veriyordu. O kiraya verdiği Murlardan da

birlik oldular: ‘Yok biz burayı kiralamadık’ ... O da kaldı devlete, ki devlete kalsın helali hoş olsun hiç üzülmiyorum. Ama burada bir ekmek yemeğe muhtaç olan insanları görüyorum, yani çok afedersiniz.’

Seçkin insanlar acaba hangi hareketli canlılardı. Ben bunu anlayamadım. Zillet geldi mi, onların da bazıları illetlendiler. Mesela bazı yılanlar, bazı çakallar falan. Kimi ağırlaştı taşıdığı numaralardan ve derileri soyuldu, kimi de bilmem ne oldu. Erkekler kadın, kadınlar da erkek oldu falan. Masal bu ya ...

‘... ceplerini doldurmuş insanlar var’

‘Bakıyorum etrafa, o bunun malını almış, bu onun ... Yüz yani yüz euroluk şeyi beş bin euroya satmış ceplerini doldurmuş insanlar var. Etrafa bakıyorsun sanki hazineler bulmuşlar, hani trilyonluk insanlar var burada. Hani ben elit insanlara bir şey demiyorum, buradan ev alıp belki hani daha düzgün olabilirdi Ada ama eski insanları, zaten Murları sömürerek bu hale gelmiş. Ne oluyor? Çocukları hayır mı görüyor? Görmüyor ... görmeyecek çünkü. Öyle ya işte bilmiyorum. Çok saçma sapan şeyler.

Mesela şu kahve karşısı, yılların çocukluğumun kahvesidir. Babam orada gençliğini yaşamıştır. Buranın insanları olsun. Adam bakıyorsun ... ertesi günü kadın yan tarafı kız kardeşine ayırmış, şey diyor; kahveyi almışlar, toprak belgesini de üstüne yapmışlar. Nasıl yapıyorlar kardeşim? Yandaki evin toprak belgesini çıkarırken kahveyi de onların üstüne yazmışlar. Bize niye yazmıyorsunuz o zaman?’

29 eylül günüydü, altı yıl önce. Bulutu demir ve kurşun gibi ağırdı ki gökyüzü. Yüreklere yeşil acı olarak çöktü mesela. Hatırladıkları çözüldü. Ve oradan oraya, yerinden yurdundan, evinden edilip sürüklendi, çalındı, taşındı eşyalar ve taşlar, yıkılana ve yok olana veya yok edilene kadar. Bazı kurtlar, çakallar ve köstebekler, yılanlar da postlarını giymişlerdi ki, maskelerini taktılar mesela. Mavi gözleri demir olmuştu.

Kendini evin kızı zanneden Arahnimu Bibi, kız kardeş olduğunu düşünen Megali Arahnimu. Bana gelen bütün Arahnimular böyledir. Mutlaka yaşadıkları evin diğer hareketli canlıları

ile bir akrabalıkları, hısımlıkları olduğunu düşünürler ki. Mesela bugün Arahnimu Bibi, yeni bir Arahnimu getirdi ve tanıştırdı: 'Çırak Arahnimu'. Daha çok atölyesinde yaşamış Adaandigonili Pitsunimu'nun da, buralarda değilmişler ki, uzaklardan gelmiş. Gelir gelmez yaşadığı atölyeyi anlatmaya başladı, gözle-ri çanak, kan kan ... Ağlamaktan ... falan:

'Eski 16 numara' diye başladı. Sekiz gözü yaş oldu, doldu.

'Şimdi kırmızı ile 20A demişler. Karakol'a yakın. Şimdi su deposu yapmışlar benim küçük bahçemi. Yukarı çıkarken solda, köşede. Üstü camlı altı tahta güzel demir kulpları olan kapımız. Kapının camı üç bölüm. En üstte yeşil, ortada beyaz, altta gene yeşil. Hepsi buzlu. Kapının iki yanında pencereler. İçeri girince tam karşıda sağa doğru kıvrılan tahta merdivenimiz ... Kapının yanlarındaki pencerelerin camları da sekiz çita ile birbirinde ayrılmış, sekiz camdı. Birinci, ikinci ve yedinci ve sekizinci bölme-leri daha dardı.'

'Küçük Aristopas ...' diye geçirdim aklımdan. Nasıl da tarif ediyordu. Üzgün, gamlı ve dertliydi ki:

'Camlar kırılmıştı. Sokak kapısı ardına kadar açıldı ve içerisi sokak olmuştu. Sıvalar dökülmüş, minderler yan pencerelere sokulmuş, kapılar sökülmüş ve evin içi tahta parçaları, kalaslarla dolmuştu. Mesela bir küçük komodini, kim pencerenin içine minderlerle beraber ve neden tıkardı. Örülmüştü, kördü pencere. Sanki evin iç organları dışarı çıkmıştı ki ...'

Bazı yılanların döktüğü deriler ve sıyrıldığı kılıflar. Kapı numaralarını değiştirdikleri zaman tahta çerçevelerde, eşiklerde mesela pervazlarda bıraktıkları kendi derileri, haberleri yoktu ki ... Evin duvarları, sıvaları ve tahtaları ve kapıları da pencereleri falan hepsi dökmüştü kendini ... Sanki kendi kendilerini kırmışlardı. Susuz kalmıştı ev. Ağlayamadı ve kurudu. İçecek Mnemosini suyu mesela karışmıştı Lethe'nin sularına. Kutsal Su Kaynağı Olan Hareketsiz Canlı'nın suyu susmuştu. Sessiz su olmuştu ki, kabına sağlamadı da dayanamazdı bu zillete ... Kestaneler de kapkaraydı.

Beş yıl sonra, gene bir 29 eylül günü, o gün Pitsuniamu, ikisi kumrular, bize geldiler. Yanlarında Arahnimu'ları da vardı tabi.

Çırak Arahnimu. Ben de çok sevindim, o da benim misafirimdi ki. Hemen dut şurubu getirdim badem kabuğu yarım kadehlerimde. Onları Dut Ağacımın kovuklarında saklarım mesela. Kuklamu da dokunmaz ki. Gene Kuklamu onları avluda ağırladı. İkisi de kendi anlatılarını bana duyurdular. Duydum da. Anladığım, bazı bilenkişiler iyi yapmıyormuş işlerini. Çok büyük kabahat varmış, bilenkişilerde. Bazılarında tabi ... Ve anlatmaya başladılar, anlatılarda arada esiyordu Adaandigoni'den. Ne tuhaf, herşey adeta birbirine dokuluydu, dokunmuştu ve böyle anlatılara Arahnimu Bibi bayılıyordu. Tam onun örgüsüne göre. Belki de onun için, bazen, birkaç hafta önce evde yaptığını yapıyordu. Anlatmıştım ya. Gene o gece Arahnimu Bibi çöşmüş, veya delirmiş, her ne idiyse, gene yüklenmişti mesela duydukları ile. Ve tavandaki tahta makaslardan yerlere kadar ağ dokumuştı. Mesela yüreğinde kim bilir ne vardı ki. İçini sabaha kadar ağ öre öre dökmüştü de. Bunları dinleyince bakalım bu gece ne yapardı:

‘İşte bilenkişilerde, dört yüz tane şey var ... Toprak belgesi var. Bende niye yok? Ama şeytanlar zaten öbür ibadethanede, bu ibadethanede, bu evinde. Yani şeytan olarak giriyorlar insanların kanına. En basiti şimdi yani şey hakkında da konuşmak istemiyorum. Dinle insanları sömüre sömüre ne hale getirdiler. Çaldılar, çırtılar, ceplerini doldurdular. Konuşmak istemiyorum. İnsanları nasıl kandırabilirsin? Kutsal Haç Evinin Altın İkinci Kademesine güvenip yerini verebilirsin. Başka kime vereceksin ki?’

Demek güvenilmeyecekmiş. Arahnimu Bibi eksik kalır mı hiç. Gene en iyi dinleyebileceği ve duyabileceği yeri hemen buldu ki, zaten avucunun içiydi her yer, biliyordu da. Değirmen taşının arkasına giriverdi. Bir ara, iki sıkıda, bacakları dolan dolana, ‘thirdaki’ye tırmandı. Havalandırma deliğine yerleşti. Başka açıdan ve çok gözleri ile yerleşti. Meraklı Kukumav ... Şimdi bir de çırağımız oldu. Çırak Arahnimu da aynısını yaptı Arahnimu Bibi gibi mesela.

Bana anlatmayanlar da vardır. Ki ben gene duyarım. Bana anlatmayanlar, bana anlatamayacaklar, ben ve onlarca yedek bellek, yüzlerce eş bellek ne dinleyecektik ki. Hem burada, hem

adalarda ve anakaralarda yüzlerce bellek ... Onlar benim duyduğum canlılarım değildir. Onun için Yılan'a, Fidimu; Köstebeğe, Tiflopondikasmu falan demezdim ki. Bazılarına tabi. Bazı kurtlara çakallara falan. Mesela bazılarına ... Klio ve Kaliopi'ye de, benim demezdim. Kliomu, Kaliopimu demezdim, onlar herkesindi, Mnemosini de Mnemosini'ydi.

**'... çocuğun ismini koyuyorlar anneannesinin ismi diye.'
mesela ...**

Bazı çakallık, kurtluk, domuzluk ve yılanlık, mesela köstebekeklik yapmak isteyeneye yol çok, tersten de, yüzden de, düzden de ... post ve maskeler de satılık mesela, hepsi de satılmışlar ki:

'Şey mi? Şarapçı Çakal mı? Burada mı? O da bir muamma zaten. ... İyi ki de tanımıyorsunuz, bence. Gerçekten ... Nesi muamma olacak? Benim dedemin, öz anneannemin. Hadi anneannemi kurtardık, hiçbir şeyi kalmadı. Dedemden kalan bana bir yer vardı. Dedemin, öz be öz dedemin can mahalindeki evini hazineden aldı. Nasıl alıyorsun ya? Bunların mirasçısı biziz.

Hani, çok mu paracı? Değilim aslında. Ama benim anneannemin hakkı, babaannemin hakkıysa ... Hiç devletin de kabahati var, niye biliyor musunuz? Şimdi benim dedem öldü, ninem öldü. Bakıyorsun ev boş. Ya bir araştı. Hani, ne yapacaksın? Miras mı kaldı? Bir şekilde bir şey mi oldu? Bir kâğıt gönder. Ama biz göremiyoruz ki.'

**'... ben kulağımla şahit oldum, bir adamın
Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak'taki aynı isimde birini
bulmaya çalıştığına ki yerlerini alsın diye.'**

'Sonra bunların hatası ne, biliyor musunuz? Şimdi benim anneannemin adı, anneannemin adı şu, soyadı şu diyelim. ... aynı ad ve soyadıyla ... çocuğun ismini koyuyorlar, anneannesinin ismi diye. Ondan sonra aynı isim nüfusta tekrar çıkıyor. Onların yaşı farklı oluyor, bunların yaşı farklı oluyor. E, bunlar çekip gidiyorlar. Miras kalacak, ya da bir şekilde bir şey olacak. Bakıyorlar [ad soyadı]. Ben bir sürü, bir ad bir soyadı var diyelim burada, üç dört tane vardır.

O yüzden ne diyorlar. Anakaralılar da akıllı burada. Hani bu çakallar var burada birkaç tane. Gidiyorlar, ben kulağımla şahit oldum, bir adamın Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak'taki aynı isimde birini bulmaya çalıştığına ki, yerlerini alsın diye. Öyle yapıp satıyorlar, yani. Buna devlet uyanmıyor. Başka bir şey olsa canımıza okur.'

Bunu herkes biliyordu. Oyundu. Mesela, burayı boşaltmak için oynanan bir oyundu. Ada kırılmıştı. Ortasından ikiye bölündü. Nar gibi. Taneleri toplamak mesela, zordu ki ... 'Acaba başka bir Arahnimu Bibi var mıdır?' Hayıflanmıştı ki bana sekiz gözünü sual sorgu dikti.

'Ya Anakaralıdır burası ya da Mur'dur. Bir de o var, anlatabiliyor muyum?'

'Ya, tamam. Boşaltsınlar. Hiç önemli değil. Ama insanlara hakkını versinler. Gerçi ben de şöyle düşünüyorum. Yanlış mı düşünüyorum, bilmiyorum. Sizin Öbüranakara'da yeriniz olsaydı. Annenizin, babanızın diyelim. Yıllar sonra gitseniz alabilecek miydiniz? Onlar kâğıt gönderiyorlar, geri alıyorlar. Ya Anakaralıdır burası ya da Mur'dur. Bir de o var, anlatabiliyor muyum? Şurada en güzel bir yerimiz var. On bir yirmi tane ağaç mu varmış. Yeni biliyorum. Onu da babam söylüyordu. O da şeye, maliyeye kalmış. Hani almışlar onu. Hakkını vermişler mi, orasını bilemem. Şu top sahasının olduğu yerde. Şu anda evler yapılıyor.'

Akrabalar, görünce ki mesela enişte ...

Adalı Pitsunimu ve Adaandigoni'li Pitsunimu sırasıyla ailelerini de anlattılar. Mesela kısaca:

'Yerel Yönetim'de çavuşdu, emekli. ... bizim akrabalarımız çok, Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde. Bir tane doktor bayan var. Eşimin ablası da Hancihan'da oturuyor zaten. Eşi, ablamın eşi Adalıdır, buradan. Filmci... Şu an burada ama. Televizyonda, hani kanallara, filmlere getiriyorlar ya, onlardanmış önceden. Emekli oldu şimdi.'

Gene zillet hortluyordu:

‘Mesela, çok yer soran oluyor buranın dışardan gelip. ‘Anakaranın En Büyük Yerleşiminin Küçüğü’ gibi yapacaklar burayı. Burası da bozuluyor, yani. Merkez Semitik Dil Toprakları da gelmeye başladı. Şuraya şu ev yakışıyor mu sizce? Bu evi nasıl almışlar, muamma.’

Bizim yerleşim için, ‘Yerleşimin içi güzel ama, eski binaları.’ E ... nasıl yeni olacaktı ki.

Ustaydı ki, bir fırsat kaçırmıştı

Ada’ya yeni yerleşenlerden biri evlerinin karşısına antikacı dükkanı açmıştı. Adaantigonili Kumru adama ‘Pazara çıkarsana’ demişti. Kendi yapmamıştı da, pişmandı.

‘Öbür bir tane hurdacı vardı. Adam pazara hurda çıkarmaya başladı. Yani ‘keşke önceden yapsaydım bu işi’ dedi. Eşim çok seviyor böyle şeyleri.’

‘Çocuk okula gidiyor burada, Yukarı Yerleşim’de.’

İki kumru buluşmuştu ki, küçük kumruları da okuyacaktı mesela, o da Melisamu gibi çok okuyacaktı ki, büyük olsundu:

‘Biz hep buradayız. Çocuk okula gidiyor burada, Yukarı Yerleşim’de. Mur İlkokulu’na. Memnunum. Çok. Özel okul. Dörde geçti. Dört çarpı dörde geçti ama. Ortaokul olarak geçti. Nasıl büyüdü ben de bilmiyorum. Evet, şimdi son senesi bu sene. Liseye gidecek o. O da burada gidecek.’

Burada ne varsa onları çekiyordu ki.

‘Bizim Adamız, gerçekten çok güzel. Ama değerini bilmiyoruz’

Ada güzeldi de, değer miydi horlamak, zilletlemek, izzetmiş gibi ikram yapıp da sonra değer aramak mesela ...

‘Ada çok güzel. Bizim adamız, gerçekten çok güzel. Ama değerini bilmiyoruz. Biz biliyoruz da başkaları bilmiyor. Mesela en basitini söyleyeyim. ‘Temizlik imandandır’ diyen insanların çöplerini dışarı atıyor arkadaş ya. Koyışık’a gittik ... Yiyorlar içiyorlar, atıyorlar aşağı. Kayalıklardan aşağıya. Sorun zaten ... Burada da Yerel Yönetim Başı iyi çalışıyor ama insanlarımızda iş yok.’

‘Yapışkan midyeler var ya. Petalides’

Denizi bile ...

‘Denize girmiştim geçen. Yapışkan midyeler var ya. Petalides. Onlardan, girmiştim çıkarmaya. Gerçi bulabildim mi? Hayır. Sadece kestaneler dolu o tarafta. Ama denizin içi, şey dolu, naylon dolu. Gazlı Kara Şurup şişeleri dolu. Arkadaş orada sen bütün sezonunu, bütün yazını insanlar orada geçiriyor.’

‘Adaandigoni’ye gidişim çocukken işte ...’

Küçüktü ki gitmişti ...

‘Adaandigoni’ye gidişim çocukken işte. Çocuktuk yani iki yaşında falandım. Orada okula başladık. Hane-i Yetim’e başladık. Güzel yıllardı o yıllar. Adaandigoni’de ev vardı. Babadan. O ev vardı. Evet. Dededen yani kalma. Dede çok şeyden, oranın yerlisiydi, balıkçıydı daha doğrusu dede. E şey... ondan sonra okula gittik. Başladık okula. Belli bir zaman okuduktan sonra orası kapandı. Adabüyük kapandı okulu.

Güzel yıllardı tabii ki. Ben gayet mutluydum yani. Doğası desen güzel, disiplin desen, o da güzel. Ondan sonra Adaheybe’ye başladık. Adabüyük’te iken yatılıydı. Ama Adaheybe’deyken, ben Adaandigoni’ye gidip, Adaheybe’ye gidiyordum vapurla. Her gün böyle gidip geliyordum.’

‘Yapamadık, beceremedik tabii ki. Mecburi yine dönüş yaptık.’

Mecburiyetler vardı ki, neden bu kadar mecbur olanı olmayan anlar mıydı ki ... En iyi anlatan da Çırac Arahnimu idi.

‘Güzeldi, orası da güzeldi ama en son tabii kapandıktan sonra orası da, Öbüranakara’ya gitmek mecburiyetinde kaldık. Ailece Öbüranakara’ya gittik. On iki on üç yaşlarında falandım. İşte ilkokulu bitirecektim. Orada okudum iki sene falan. Yapamadık, beceremedik tabii ki. Mecburi yine dönüş yaptık. Adaandigoni’ye tabii ki. Bir sürü hikâye oldu.

Ev, yandaki ev izinsiz yaptı evi. Onun evi bizim eve ... Devrildi. Mecbur gittik. İşte bir sürü olay oldu. Ben çocuktum. Öyle böyle derken hayat yürüdü gitti. Ama Adaandigoni bambaşka. Görüyorsunuz ada resimleri falan. Deniz, ada.’

Adaandigoni’deki evimiz ... mesela ...

Çırak Arahnimu kardeşinin atölyesini özledi mesela. Ki gözleri çanak kan oldu ağlarken, kardeşini duydu:

‘Şeyi biliyorsunuz, karakol sokağını? Ahşap bina var. Köşede, o bizim binaydı. Satıldı, gitti. Kaç tane el değiştirdi. Ben hâlâ içer-deydim, çalışıyordum. Hâlâ direktiyordum yani. En son noktadaydım. Beş sene oldu. Beş sene oldu ayrılalı. Ada bağlantısı, ablamlar buralı. Ablam burada evli. Eniştem buralı. Şimdi burada. Yazın buraya geliyorlar, kışın da Hancihan’da, En Büyük Yerleşim’de. Ama çok güzel tabii ki, yani Adaandigoni, hüzünlü şeyler de var. Çok hem de yani çok hem de. Yani o ev, en son işte, ... abi söylüyor, arkadaşlarım söylüyor, orası hâlâ şey yani ... Yıkıntı halinde. Tabii ki, ama çok arkadaşım bana diyor ki hâlâ o ışık var içinde diyorlar, o evde.

Ama çok enteresan bir evdi, enteresan bir evdi. Şey olarak, enerjisi çok güzel. Enerjisi çok güzel yani. Ve yani tamam orada üzüntüler de yaşandı, çok güzel şeyler de yaşandı, yani kavgalar da yaşandı bir sürü şey yaşandı ama oradan gelen mesela her zaman böyle aklıma gelir. Gözümün önünden geçer yani o sokak olsun, köşe olsun işte ...’

Şimdi su bidonu deposu olarak kullanıyor birisi orayı. Bahçesini. Hareketli canlıların bu merakı da tuhaftır. İçinde hüzün, üzüntü olan terk edilmiş hareketsiz canlıların mekânlarını depo yapmak. Bizim yerleşimde Helodanimu anlatmıştı ya, Sincap da Kirpi’nin evinin yanındaki yeri depo yapmış.

‘Doğrudur, doğrudur. Valla, en son sahibini bilmiyorum. Üç sahip değiştirdi. Ben hâlâ içerdeydim yani. Çalışıyordum, kalıyordum da hatta orada. Mülk bizden çıkmıştı. Bizden çıkmıştı ama ben kalıyordum hâlâ.’

Satmışlardı Adaandigoni’deki evi, ama kendisi içinde kalmaya devam ediyordu. Ki ... Kestane Karası Fırtınaları zamanı mesela:

‘Tabii ki, tabii ki. Ben kalıyordum, çünkü benim orada atölyem vardı. Evet, bizim ev. Şimdiki durumu. Bayağı bayağı ...’

Mavi gözleri demir olmuştu ki ...

‘Ben de çocukluk aşkımla işte, okuldan ... ’

Çocuklar ki birbirlerini kolladılar, kayırdılar, mesela unuttular, unutturmadılar. İzzet vardı. Güzeldi sanatları yaşamak için, Çırak Arahnu da memnundu ki, şimdi burada mis bir atölye, bir de sikletmotor vardı. Gezmeceler, görmeceler, örmeceleler, kesmeceler ki ... yontmacalar ...

‘Ben de çocukluk aşkımla işte, okuldan ... Nereden nereye? Beş senedir ben buradayım. Beş senedir evliyim. Öyle yani. Ben elli, elliye vardım yani. ... Güzel sanatlarla uğraşıyorum. Resim yapıyorum, heykel yapıyorum. Bu işte antika tamirâtı da var. Biraz daha da geliştirdim. Daha güzel oldu. Annemin annesi Köykadısı’ndanmış. Büyükanne Köykadılı. Ondan sonra onlar da Öbüranakara’nın Kuzeyi Toprak’a gitti.’

Adaandigoni’deki Ada’lılar

Tanıdığı yoktu mesela, ‘Adaandigoni’de ... Evlerde çalışan Adalı yok.’ Yukarı Yerleşim’deki Adaandigonili’yi tanıyordu:

‘Adaandigoniliydi. Evlenmişti orada. Aluna oldu, İkalısav oldu. Annemin de arkadaşıydı, rahmetli annemin. Kızı okulda çalışıyor. Tedris edici galiba. Ya tedris edici ya sekreter galiba. Öyle bir şey.’

‘Okul hakkında Adabüyük hakkında. Çocuklarla alakalı bir şey. Yani bir...’

Unutmamıştı ki okulunu, disiplin vardı, mutluydu doğada. Mekân büyüktü ki mekânsız olurdu, zaman yok oldu açık, kapalı, kör ve gören pencerelerden uçmuştu mesela. Dışardan içerisi yüceydi. Makaslar kırılmıştı. Batı Topraklar’ın en büyük çok tahtalı katlı hareketsiz canlısıydı. Çok odası vardı da kendisi de denizden yüksekteydi belki. Yüceliği küçültmezdi küçük hareketli canlıları. Onlar zaten kırıktı ki yetim, öksüz ve okulsuz:

‘Ben de onu öyle düşünüyorum. Okul hakkında Adabüyük hakkında. Çocuklarla alakalı bir şey. Yani bir ... Düşünüyorum, öyle bir şey yapmayı. Fotoğraf çok. Çok fotoğraf olacak, az yazı olacak. Yani öyle bir şey düşünüyorum, resimli bir şey. Niye yaptım ben? Bu kitabı, orada, Adabüyük’te okuyan çocukların ... Onların anısına yapıyorum. Bir sürü [fotoğraf] var. Çoğu fotoğraf ablamda.’

Adaandigoni Fotoğrafları

Albümünü açtı ki, tek tek fotoğraflarını anlatıyordu mesela. Çırak Arahnimu ve Arahnimu Bibi derhal konum aldılar, ezber yazmaya ki bellemeye ...

‘Burası da benim atölyem. Demirigök sokak. Ondan sonra, bunlar bizim evin önündeki akşam sefaları. Bu Kutsal Haç Evi. Bu benim köpeğim. Şu, yaşlandı biraz, evet. Bu kedim. Yavruları falan. Adaandigoni ... Demirigök Sokak. İşte Adaheybe, Adabüyük. İşte Adabüyük’te aşağıdaki Mur Okulu. Kapatıldı bura. Kapalı. Ondan sonra, yukarıdaki okul. Yukarıya çıkış. Şu, fotoğraf bol yani. Bu benim şey ... Yoklama defterim. Şey, kayıt defteri bu. Ondan sonra ... Bayağı fotoğraflar var. O maksattan yani şey yaptım. Ama bilmiyorum Kadim Haç Kurumunun Baş’ından izin almam gerekiyor mu? O var. Öyle gözüküyor. Bunu ben iki dilde yapmayı düşünüyorum. Çünkü benim iyi anılarım geçti burada. Kötü değildi yani. Bu da okulda bir bölümü müze çocuklardan kalan şeyler. Bu kadar. Yani öyle bir şey düşünüyorum ama ... Öyle bir şey düşünüyorum yani. Okuyan

çocukların anısına. Öyle. Küçük, işte bu. Yani şey... Açıklamalar yani. Açıklamalar, mesela diyelim ki ... Yani o yüzden ben bu fotoğrafları ...'

Gözlerinin demiri eridi ... yeşilden maviye bir çılgılık attı. Gökyüzündeki uğursuz ışıklar ve alevlerin çılgılığı falan, anlatmıştı ki ...

VI

Kukuvayamularla Arahnimuların Karşılaşması: Biz ve akrabalarımız Merkez Yerleşim'den üç hikâye

*Baykuşlar da, Arahnimular da,
Dağıldılar da, karşılaştılar ki,
Yangındı mesela, soba kazası falan...
Bazı Köstebekler üstü alta çevirdi ki,
İki kuyunun da içleri
Çok zillet ve himmet yükünde mesela.
Anahtarı izzet taşıdı, oğlu sağ olsun.
Baba dostları da sağdılar falan ...
Arahnimu Bibi*

Mutluluk vardı Öbüranakara'da ve Edebiyatçı Kukuvayamu anlatıyordu 2017 sonbaharında:

'Merhaba, biliyor musunuz? Mezun olduğum Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'ndeki, merkezde olan kız lisesinin amblemiydi baykuş. Hatta baykuş amblemlili yüzüklerimiz bile var. Bizlerden hiçbiri baykuşun erdemlerine sahip değildik, olamadık da, buna rağmen [...] toplumumun herhalde bizden beklediği baykuş kadar ermiş birey olmamızdı, ki biz hâlâ olamadık. Geçenlerde liseden mezuniyetimizin ellinci yılını kutlamaya çıktık, gerçekten bir yandan bizi izleyebilseydiniz, acaba bunlar altmış sekiz yaşında hanımlar mıdır, diye soracaktınız. O kadar güldük, bağırıp çağırdık, o kadar gürültü patırdı yaptık ki inanılmaz bir şey! İyi ki mekân eski bir sınıf arkadaşımıza ait, bizi idare ettiler!'

Birçok Kukuveyamı beraber olmuşlardı. Herşey unutulmuş ve eğlenmişti. Mesela bir karnavaldı ki kadınlar kurvaze ceketler giymiş, takmışlardı fötr şapkalarını bastonları ve şemsiyeleri ile kasketli pozlarla çekilmişti fotoğrafları. Fularlar ve ceplerde mendillerle. Kravatlar mesela. Arahnimular gül gül olmuştu ki. Herkes okul maskesinin arkasından gülmüş, şakalar yapmıştı. Güzel anılar paylaşılmıştı. Mnemosini suları çoşmuştu ya Lethe'nin suları ... Ya diğer anılar ...

Hareketli canlılar tarafından yerinden yurdundan, evinden edilip sürüklenen, çalınan, taşınan eşyalar ve taşlar ve hareket-siz canlılar, ortalık birbirine girmişti. Yıkılana ve yok olana ve yok edilene kadar, bana yakınlıklarına göre ya kendileri anlatanlar veya hareketli canlılardan, hareketsiz canlılara yardım edenler ve onların 'Mukadderatları birbirine bağlı' olan anlatı-larını. Arahnimularla Kukuveyamuların karşılaşması mesela.

Kargalar fırtınadan önce gökyüzünü kapladılar, fırtına kop-tu, rüzgarlar esti ve insanlar sessiz çığlıklar atıyorlardı. Sular bile sessizdi. Yangınlar, işgaller ve tehditler, hepsi vardı. Bunla-rın hepsine hareketli ve hareketsiz canlılar tanık oldu. Ve anlatı-larını üç ev için derlediler.

Yeni gelenler vardı. Kimse tanııyordu. Ve bu yeni gelenle-rin bazıları çok kötü şeyler yapıyorlardı. Kabarıyorlardı ve bü-yüyorlardı. Acılar kuyuların içinde haykırılmıştı, kimse duyma-sın diye ... Kuyunun sularına gözyaşları, salyalar, ve tükürükler ve terler damlamıştı, meniler boşalmış, aybaşı kanları da karış-mıştı. ... Çığlık çığlığa, ve zillet sulardaydı. Artık geri alına-mazdı. Anakara, Öbüranakaralar ve adaları ayıran denizler, Lethe ve Mnemosini nehirlerinin sularına karıştılar. Bu suları içenlerin bazıları gerçeği unuttu, bazıları hakikati buldu. Lethe nehrinin sularından içen her şeyi unuttu. Mnemosini suyuyla canlılara her şeyi bilme ve anımsama yetisi verdi. Ama akan her damla suda, her damla suda kullanılan, artık bu çığlıklar vardı. Zillet vardı. Artık geri alınamazdı ki, sadece alındığı zannedile-bilirdi. Bazıları öyle zannetti ki, hiçbir şey olmamış gibi yaşaya-biliyorlar. Öyle gözüküyorlar dışardan. Ve onlar da kuyunun içine - tıpkı Midas'ın berberinin kimseye açmadığı sırrından kurtulmak için toprağa bir delik kazarak içine 'Midas'ın kulak-ları eşek kulaklarıdır' diye haykırdığı gibi - haykırıyorlar.⁵¹

‘Ruhlar bogucu, korkunç bir sığın altında Lethe ovasına gitmişler; ne ağaç, ne ot varmış bu ovada. Akşam olunca, [Kaygısızlık mesela] ... Ameles ırmağının kenarında konaklamışlar. Bu ırmağın suyu hiçbir kap içinde durmazmış; oysa herkes de bu sudan biraz içmek zorundaymış. Bazı ruhlar ölçüyü kaçırıp fazla içermiş, içer içmez de herşeyi unuturmuş.’⁵²

Arahnimu’nun çocukları ve akrabaları ve hısımları Merkez Yerleşim’de de çeşitli evlerde yaşarlar ve arada Arahnimu Bibi’ye ve bana haberler getirirlerdi. O evlerde yavrulamışlar ve çoğalmışlardı. Onlar unutmuyordu. Hangi sudan içerlerse içsinler ... Suyu ne karışmış olursa olsun. Son zamanlarda ve hep Arahnimu Bibi’nin, Yukarı Yerleşim’de Dut Ağacı ile dertleştiğini biliyorlardı. Megali Arahnimu ise zaten, o her yerededir. Megali Arahnimu Bilge Arahnimu ile de dertleşirdi. O da hep, ‘Aman dikkatli ol yavrum’ veya ‘Karışma Arahnimu, karışma yavrum, boş ver’ demeyi, her nefesinde tekrarlardı. Ve korkunca da ‘Bilmiyorum Arahnimular, ne desem, bilmiyorum. Ne desem yalan yavrum’ diyerek Arahnimuları da korumaya çalışırdı. Aslında çok şey biliyordu, bilgeydi, ki korkuyordu bazen.

Yangınlar çıkarılmış, evler işgal edilmiş, tehditler savrulmuştu. Daha ne olsundu ki. Hâlâ yanık duran binalarda da Megali ve Baykuş Arahnimu’nun, kayınvalidesi, teyzeleri, kuzenleri ve bazı çocukları yaşırdı. Ne olur ne olmaz gene de evlere bakan çiftler çiftler gözler, bazen dört bazen üç ve çok sayıda giren çıkan ayak vardır ve eklemleri mesela.

Dut Ağacı evlerle ilgili hikâyeleri duyuyordu da. Bunu Arahnimu Bibi’ye de söylemişti. O da Ada’nın çok değişik yerlerinde yaşayan evlatlarını, akrabalarını ve hısımlarını haberdar etti. Hepsi anlatmaya başladılar. Kendi evlerinde yaşayanlardan duydukları hikâyelerini, Megali Arahnimu’dan izin alarak, Dut Ağacı’na anlattılar. Üç anı anlatıldı. Önce Megali Arahnimu’ya danışmışlardı. Biraz da şaşkındılar. Ve çok etkilenmişlerdi. Biri si duymuştu mesela. Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’nde yaşayan Edebiyatçı Kukuvayamu, 14 Aralık 2017; 21:46’da yazmıştı ki:

‘Zaten olmuşa ve ölmüşe ... Adalıların garip bir tavrı vardır, gelip evlerimizi alanlarla dost olduk, çay içeriz, her geldiğimizde onlara hediye getiririz, tuhaf değil mi?’

Birincisi Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’nde yaşayan Edebiyatçı Kuvayamu’dandı. Kuzeninin Merkez Yerleşim’deki hikâyesi. İkincisi ise eşi Fizikçi Kuvayamu’nun hikâyesiydi. O da Öbüranakara’daydı. Üçüncüsü Kuvayamu’nun deyişiyle ‘Babamın evi ile de ilginç bir hikâye’ dir.

Evlerde dolapların, rafların, ambar ve depoların içinde, kedi girişlerinde, havalandırma pencerelerinde çok çeşit yerleri vardı. Hepsı bu yerleri, kendi yaşadıkları ev olmasa bile bilirlerdi. Adeta bu yerlerin bilgileri ile doğuyorlardı. Birinci hikâyeyi, küçük Arahnimular sekiz bacağına dikmiş ve germiş ve dört çift gözünü açmış ve dinliyorlardı:

‘Merhaba, evlerle ilgili hikâyeler dediniz de aklıma neler getirdiniz! Ben aktarıyorum, yararlı olurlarsa ne mutlu bana! Bildiklerim evlerin hikâyeleri arasında kuzenimin Merkez Yerleşim’deki evinin hikâyesi çok ilginç. Tepede yangın sonucu olarak harabeye dönmüş ev. Orası bir zamanlar etrafında başka yapı olmadığından Öbüranakara Doruk Yerleşim gibi duran bir evdi. Yeni yapı. Teyzemin eşi Öbüranakara uyruklı, sınırışı edilen Öbüranakara uyrukluların listesindeydi. Onlar Öbüranakara’ya göç etti, evlerine birileri taşındı, çıkmıyorlardı. Teyzem Ada’ya gitti satmayacağını söylediğinde ‘Öyleyse biz de onu yakarız’ demişler, aynı yıl kışın evde yangın çıkmış, soba kazası demişler, hâlâ öylesine tepede yanık duruyor. Tabii ki bu işin sorumlusu bulunamadı.’

‘Sen ne zamandan beri Ada’dasın da kendini Adalı sayıyorsun’ ki ...

Diğeri ise Abla Arahnimu’dan, Fizikçi Kuvayamu’nun hikâyesidir, ve eşi anlatmıştı:

‘Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’nde yaşayanların evi. Şimdi bir büyük konak yeri olmuştur, Köstebekgiller’in Büyük Konak Yeri. Köstebekgiller’in Büyük Konak Yeri de enteresan bir hikâye: Kayınvalidem bir gün Ada’ya gitmiş, evinin satıla-

cağını öğrenmiş, tabii ki kendisi satmıyordu, başkaları kendi mekânıymış gibi göstermişler, onu satmaya hazırlanıyorlardı, Merkez Yerleşim’de, dört dönümlük, iki kuyusu, koca deposu olan koca evi kayıinvalidem beş paraya satmış inadından, hiç olmazsa yabancılar satmış olmasınlar diye.

Deponun da güzel hikâyeleri var, kayıinvalidem orada yaşadıkları zamanlarda Anakarada Adaya Yakın Yerleşim’den gelen çalgıcı çengicilere verirmiş, patateslerini, mallarını koysunlar diye. Hava-lar kötüleşince vapur haftalarca gelemiyordu, zaten o zamanlarda vapurun yanaşacağı liman da yoktu, malum. Kayıinvalidem o in-sanlara yemek, şarap, yumurta verirmiş, aç bırakmazmış.

Yıllar sonra, Öbüranakaranın Fizikçi Megali Kukuveyamu’su, Ada’dan Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne dönüyor, birisi gelip yanına oturuyor, yanlarında da gayet kibar bir çift ... Ada’ya tatil için gelmişler. O zamanlarda Ada’da hatırladığınız gi-bi büyük konak yerleri berbat, yemek yiyecek yer yoktu, insan-lar perişan olup aynı günde geri dönüyorlardı. Diğer adamla da konuşmaya başladılar. Yandaki adam, 'Ben Ada’lıyım' deyince Öbüranakara’dan Fizikçi Büyük Kukuveyamu, her zaman yap-tığı gibi 'Sen ne zamandan beri Ada’dasın da kendini Adalı sa-yıyorsun' diye sordu. Adam da 'Ben eskiden beri geliyordum' dedi, 'Eski zamanlarda insanlar böyle değildi, misafirsever in-sanlardı, bizi her zaman ağırlardı', şöyleydi, böyleydi dedi, hep methetti, ... 'Peki sen kimsin?' diye sordu büyük Kukuveya-mu'ya. O da kimin oğlu olduğunu anlatınca onu ağlayarak ku-cakladı, öptü.

'Ah canım', dedi, 'o senin validendi bizi her zaman ağırlayan, deposunda bizi misafir eden...'

Bir de bu depoyu kullanan başka birisine yıllar sonra, bizim git-tiğimizden belki de yirmi beş yıl sonra, Anakaranın En büyük Yerleşimi’nde rastladık. Büyük Fizikçi Kukuveyamu’nun Fa-ros'taki evinin yolunun merdivenlerinden iniyorduk, eski yerle-şimin Murlarından olan ve onlar da yıllar sonra yeniden burayı ziyaret eden arkadaşlarla birlikteydik.

Biz biraz ilerlemiştik, Büyük Fizikçi Kukuveyamu arkaya kal-mıştı, bir de birisi önüne atılıyor, ona sarılıyor, biz korkudan buz kesilmiştik ne olduğunu anlayamadık, Büyük Fizikçi Ku-

kuvayamu'yu dövecek sandık. Meğer adam Büyük Fizikçi Kuvayamu'nun yürüyüşünden - kayınpederime çok benziyor-muş - kimin olduğunu anlamış yirmi yıl sonra 'Fizikçi Megali Kuvayamu' diye bir çığlık atmış, ona sarılmış, o ağlıyor, durumunu anlayınca biz ağlıyoruz ...'

Üçüncü hikâyede de, Öbüranakara'daki Edebiyatçı Kuvayamu'nun babasının evi ile ilgili ilginç bir hikâyeye vardı. Burada Baykuş Arahnimu'nun babaannesi yaşardı, mesela eve o kulak göz olurdu. Zaten Edebiyatçı Kuvayamu'yu yoldan gelirken ilk o görmüştü ve sabırla bekledi yeni ev sahibi ile karşılaşmalarını. Bizim Babaanne Arahnimu'muzdu mesela. Ve anlatacaklarını, ezberledi de, unutmasındı ki. Bana anlattı:

'Biz yirmi üç yıl sonra ilk defa olarak Ada'ya geri döndük, Merkez Yerleşim'de her yeri geziyoruz, devamlı fotoğraf çekiyorum. Babaannemin evinin önünde durdum, fotoğraf çekiyordum, birden kapı açıldı. İçerden gayet sevimli bir hanım çıktı, kendisi evi Doğu Çok Uzak Büyük Ada'ya göç eden halamdan satın almıştı, moda gösterileri düzenleyen bir hanımdı, kızı Vals Toprak lisesi mezunu, bir şirkette yüksek pozisyonlu bir elemandı. Bize 'fotoğraf çektiğinize göre bu ev sizin olmalıydı', dedi, bizi içeriye davet etti. Evi çok güzel döşemişti, bize sakızlı muhallebi ikram etti, evi gezdirdi. Yatak odasına girdiğimizde 'Bakın, dedi, bu kilimi Anakara'dan mübadele edilen Mur arkadaşlarımız onlardan hatıra olarak anneme vermiş'. Şansında yeniden bir Mur evine yerini almak varmış ... Çok duygulandım. Bu kilim, Murların tarihinin, serüveninin simgesiymiş gibime geldi.

Sevgiler,
Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi
Edebiyatçı Kuvayamu
14 Aralık 2017; 21:46'

Mesela hepsi sonunda bana geldiler, ve anlattılar ... Gene sular karışmış, Klio ve Kaliopi gelmez olmuş, gökyüzü kararmış ve kargalara bürünmüş; koyu mavi ve siyah renklerde yoğun ve kimsenin yükünü kaldıramayacağı kadar ağırlaşmış, üzerimize çökmüştü.

Mutluluk ki anılar ve ihlaller birbirine karışmıştı. Bu örgü karışık ve anlaşılmazdı. Halbuki Arahnimuların dokudukları ağlar ... Mesela karışık değildi, ve olamazdı ve anlaşılırdı. Mesafeleri bilirlerdi ki ona göre atarlardı örgüye örgüden. Mesela onların mal ve mülk ile tek bağları, canlarının sonuna kadar can sevdikleri can evleriydi. Ve dokudukları ördükleri çileydi ... Hiç bir çıkarları yoktu ki ... Onlar Adalıydı, Adalı ... Mesela tekrar duyuyordum tekrar ki:

‘Gene kış geceleri, zifiri karanlıkta kadın, erkek ve çocuk çığlıkları, inlemeler, haykırışlar, kapatılmış bir ağzın hırıltıları, tabanca mermisi ve tüfek fişeginin sesleri duyuldu. Bu sesler Guguk ve Puhu kuşlarının feryatları içine karışarak duyulmaz oldu, kısıldı, yitti ve gitmişti. Çok karanlık olduğu için bazı sesler duyuldu, ama hiçbir şey görülmedi. Veya bize anlatmıyor Dut Ağacı. Yangınlara, kışın göğü aydınlatan alevlerin yansımalarına karışan haykırışlara, sellere ve depremlere de tanık olmuştu yeniden, bir kere daha ve daha kaç kere nereden bilecekti ki ... ‘

Onları ne bu Anakara, ne Öbüranakara, ne buradaki oradaki deniz kenarına yakın veya uzak yerleşimler, topraklar ilgilendiriyordu. Ya da en uzaktaki, doğudaki veya batıdaki en büyük adalar ve karalar mesela yarım adalar ve mesela yerleşimin girişini koruyan aslan gövdeli en büyük tek parça taştan yapılmış ve hareketli başka bir canlının baş olduğu hareketsiz canlılar ...

Sular gene karıştı, bazı Köstebekler toprağın altını üstüne getirdi ve kuyulardaki sular kurudu. İki kuyu da. Sadece içlerine boşaltılmış zillet vardı. Gözyaşları, salyalar ve tükürükler ve terler, meniler, aybaşı kanları, ve sütler de.

‘Biz sadece Adalı’yдық ...’

Arahnimular, babaannem, Kukuveyamu, ablam ve küçüklerim, hepsi tek tek geldiler. Tekrar tekrar anlattılar, üç hikâye ... Unutturmamak için, unutmamak mesela, masal olsundu ki ... Ters de okunsun, düz de, yüz de. Yüzde yüz olsundu.

VII

Yukarı Yerleşim'den Felsefeci Kuvayamu ve Felsefeci Arahnimu

*Akılanıyordu, ancak ve şimdi
Ve yavaş yavaş,
Klio ve Kaliopi'nin ipekleri siyahtı ki ...
Giderken sardılar onu, kapkara
Bademin ve martının renkleri yoktu falan
Yolunu bilen akıllı gemilerime binerken ki
Anakara'ya giderken mesela şevkat sarılamamıştı
Zillet kendini karaya dokumuştı ki ...
Mnemosini suyu hepsini özlemişti
Lethe zehir olarak aktı ...
Arahnimu Bibi*

Ağlar kuruldu. Kuklamu ve Arahnimu Bibi, beraber. Kuklamu habersiz ki. Mesela. Sabah aydınlıktı ve akşamüzeri Yukarı Yerleşim'in tepesi bulutlandı. Deniz kızının yüzdüğü gibi. Ne yoğundu mavi ve beyaz ile, mesela soğuk ışıklar ve çıgıllıklar da yoktu. Ben gene Kuklamu'nun, bu sefer çantasının dışındaki gözlerinden birine, kendimi kaşın gözün arasında attım ki. Kurumda da evlerinde de çok rahattım. Kuklamu o göze babaannesinin kenarları oyalı, ufak pembe mendilini koyar. Kullanmazdı. Onun için rahattım. Eve akşamüstü geldiklerinde, Felsefeci Kuvayamu'nun Arahnimu'su, köpeği ve kedisi bizi karşıladı, mesela ... Kurumun Arahnimu'larından bazıları da. Hepsi de tanıımıyordum. Dut Ağacım ve Megali Arahnimu mutlaka tanırdı ki içim rahattı. Masal ya ... Ters de olur, düz de ...

Felsefeci Arahnimu, benim gibi bazen büyüksenmecilikler oynardı da aldırılmazdım. Kedi de köpek de aldırılmazdı. Bize geleceklendi zaten cumartesi günü, Felsefeci Kukuveyamu'nun misafirleri ile. Öbüranakara'dan geliyorlardı, hafta sonu için ... Nasıl olsa bize geldiklerinde Felsefeci Arahnimu da gelirdi. Ve Dut Ağacım onun mikyasını, ölçüsünü koyardı ki, ayarlardı, mesela ... Aktarıyorum:

'Kızlar bu erkekten intikam almak istiyorlar ...' falan

Okul açılmıştı da çekişmeler mesela küçük hareketli canlılar arasındaki; doldurmazdı çekirdeğini incirin:

'Kızlar bu erkekten intikam almak istiyorlar çünkü onları rahat-sız ediyormuş.' 'Hocam da yani tam da cezalandırmayın ama o kadar da önemli bir şey yapmadı da biraz korkutun' diyorlar. Dünden beriler... Burada işim yok korkutacağım. Neyse biz devam edelim.'

Korkutmadı, korkutmayacaktı ki. Zaten önemli bir şey de yapmamış. Küçük hareketli canlı halleri falan mesela ... Felsefeci Kukuveyamu anlatmaya başladı, hikâyesi akıyordu ...

'Benim hayatımdan bahsedeceksem. 1963 yılında Ada'da doğuyorum. Hastanede. Aşağıda. Çünkü annem bir iki çocuk düşürmüştü. Doktor kontrol altında tutmak için o zaman yeni yapılan, şimdi, ... ki maliye binası hastane idi. O hastanede doğdum. Kız kardeşim mesela altı sene sonra hayata geldi. Bu evde doğum yaptı doktor.

Ben doğma büyüme Adalı'yım. Özellikle de tabi Yukarı Yerleşim'denim, Merkez Yerleşim'de doğduğuma rağmen, doğmama rağmen. İşte tüm çocukluk yıllarım Yukarı Yerleşim'de. Büyük annelerle, ihtiyarlar, anneannelerle falan. Onlar büyütüyor. Annem babam gençler, o zaman çalışıyor ya tarlada, kırdan, arılarda her şeyi yapıyorlar. Sonra okul yaşına gelince. Okul zamanı gelince. Hatta gelmiyor. Hatta annemin anlattığına göre gelmeden önce, burada Teçheb diye tedris edici varmış. Annem gelmiş demiş ki 'ya bu çocuk büyüdü isterseniz kabul edin okulda. Yaşı değil ama biraz takip etsin bir şeyler öğrenir.' Neyse...'

Annesinin akıllı olduğunu düşünmüştüm bunu anlatınca ve devam ediyor:

‘Evet, evet, kendisi zavallı ikinci sınıftan terk. Ama bizim için çok uğraştı sağ olsun. Teçheb hoca sağ olsun tedris edicim. Hayatta kendileri. Geçen sene konuşabildim telefonla. Anakaranın Üçüncü Büyük Yerleşim’de. Anakaranın Üçüncü Büyük Yerleşim’in Musluk Yerleşim’de orada bir çiftliği var orada yaşıyor. Onunla konuşabildik. Ama gençti o zaman tabi ... İlk atamalar-ıydı filan 69’dan bahsediyorum. İşte okulda burada başladım. Murca zaten okullarda yasaklanmıştı 65’ten 64’ten sonra. Yalnız Anakaraca dersi aldım. Birinci ikinci sınıfı burada okudum. İlk okuma yazmalarım, yani bu binada, sınıflar da aynen duruyor.’

Ne güzel demiştim, aramızda Mnemosini akmaya başlamıştı, o beni ben de onu okur oldum ki:

‘Evet. Evet. İşte çünkü çok, bu bakımdan çok enteresan bir ... Her bakımdan çok enteresan bir hikâye, yalnız benim değil okulun hikâyesiydi. Yani umutsuzluğa kapılmamak gerektiğini. Ümidin hiçbir zaman yok olmadığını. Hayatta olduktan sonra yaşadığınız sürece.’

Sağlığımız olduğu sürece ...

‘Tamam Murca yasak okulda ama siz ... siz evleri dolaşıp, Murca isteyen öğrenciye ... öğrenmek isteyen varsa öğreteceksiniz.’

Sağlığımız herşeydi ki, duymak zamansız mekânsız olurdu. Zaman mekânda olduğunda masal olmazdı ki:

‘Herşey, sağlığımız olduktan sonra her şey olabilir. Yani bana beş sene önce deseydiniz ki. ‘Orda Mur ortaokulu, Mur lisesi açılacak, siz de tedris edici olacaksınız ve ya müdür olacaksınız’ deseniz. Diyecektim ki, ‘Tamam hocam hayallerde veya romanlar için gereklidir.’ filan yani. ...’

Neyse demişti de kaldığı yerden anlattı:

‘Neyse. Sonra tabi eve bir tedris edici gelip Mur tedris edicisi gelip, ufak tefek Murcalar da öğretiyordu. Ne kadar geldiğini de hatırlamıyorum da. Bir tek hatırladığım yakınımızdaki diğer

yerleşimden eşek ile geliyordu. Affedersiniz eşeğin üzerinde geliyordu. Herhalde bunlar Mur okulunda çalışırken bir maaş bağlanmıştı onlara. O maaşı almaya devam ettiklerinde yani mecbur ediyorlardı. Diyorlardı ki 'Tamam Murca yasak okulda ama siz ... evleri dolaşıp. Murca isteyen öğrenciye ... öğrenmek isteyen varsa öğreteceksiniz' gibi bir şey diye düşünüyorum. O zaman ben de şey demiyorum, tam anlayamıyorum neyin olup bittiğini. Eee ... sonra da bir annem babam herhalde düşünüyorlar. Ne olacak bu çocuk Murca öğrenecek. Doğru dürüst Mur okuluna mı göndersek. Ne yapsak ne etsek? Ve üçüncü sınıfta beni bir ailenin yanına verdiler Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde. Yani ben sekiz yaşından yalnız kaldım. Çok büyük bir travma yaşadım.'

'Ayrılık travması bir, güvende hissetmeme travması iki' mesela ...

'Aile kötü değildi amaaaa ... Ayrılık travması bir, güvende hissetmeme travması iki. Çünkü ne de olsa benim her şeyimi açıklayabileceğim konuşabileceğim insanlar değildi. Tanımadığım insanlardı. Adalıydılar onlar da ama Su Yerleşim'de yaşıyorlardı. Tamam, dövmüyorlar, etmiyorlar, aç bırakmıyorlar ama o yeterli değil o yaşlarda.'

Anne şefkati yoktu ki mesela ...

'Bir şevkat, bir güven, bir ... gerekiyor o yaşlarda. Tabi o yıllar başkaydı. Daha da zordu ve tüm Adalı çocuklar aşağı yukarı bu şeyleri yaşadılar. Oradaki Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ndeki Mur okullarına gitmek için.'

Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ndeki hangi Mur okuluna gitmişti ki ...

'Oğulbeyi ... Mur ilkokulu idi. Şu mesela Miskat'tan inerken orada bir karakol binası vardı.'

Baştarla'daydı.

'Evet. Kulkalyonu Caddesinde... O varoşlara inerken. Sağda büyük bir Kutsal Haç Evi var. O Kutsal Haç Evi'nin arkasındaydı okul binası. Şimdi konak yeri var filan ... olarak kullanılıyor. Yine

Kutsal Haç Evi'ne ait bir bina ama kiralyorlar sağa sola. Oraya yaşadım. 3. 4. 5. 6. Sınıfı böyle bitirdim. Yani o ailenin yanında. Ailemi yalnız yaz aylarında, tatillerde görüyordum.

Ve gemiyle gidiyorlardı falan ... Felsefeci Arahnimu da fırsatını buldukça kendini bir çantanın içine atımaya çalışıyordu da, sırtı biraz yüksekti her yere de sığmazdı ki ...

'Gemiyle. Gemi kalkar Limankuzu'dan. Limankuzu yeniydi o zaman. Yirmi saat sonra aşağı yukarı. Anakarada Adaya Yakın Yerleşim, Bolgeli, Agibkara, Şaryerleşim, Aramram, Aşva falan. Gelişte aynı şekilde. Sabah, cumartesi sabah sekizde kalkardı Hane-i Top'tan. Öyle yine aynı limanlara uğrayarak yirmi saat sonra, gece yarısından sonra, hem karanlık gelirdi burada. O da başka bir travma. Yoksa biz uyurduk tabi erken. Sonra uyandırıldık, böyle 'Gidiyorsunuz' diye. Elektrik yok, bir şey yok, Allahın terk ettiği yer orası, burasıydı o zaman. Neyse zor yıllardı. Sonra kız kardeşim de, kız kardeşimin de yaşı okul için. Okula gidecekti o da. Bu sefer annem dedi ki gidelim Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ne, bir oda kiralayalım çünkü iki çocuk başkalarının ellerinde olmaz. Paramız da yetmiyor çünkü. Tabii ki oraya da ... Onlar da gelip o Baştarla'da, aynı binada birinci katı kiraladık. Bir oda aslında başka bir şey değil. Sonra ben Noyfargaz'a başladım. Noyfargaz Mur Lisesine başladım. Altı sene orayı okudum. Rahmetli İrtimid Solupognar'ın müdürlüğü vardı. Yeni, yeni öldü. Cenazesine gitmişim geçen pazar.'

Başı sağ oldu. Arahnimu Bibi'nin gözleri doldu bana bunları anlatırken. Zaten bu anlatıda hem Arahnimu Bibi hem de Felsefeci Arahnimu çok ağladılar, göz çanak su doldu mesele. Dokunmuştu ki zillet, izzet, ardından ikram ve ... Ayrılık, şakınlık, hiddet, vahşilik ki küçüktü ki anlayamadı gerçek miydi, masal olsun falan ...

'Sağ olun hepimizin. Orada okudum. Kız kardeşim de yine Oğulbeyi Mur İlkokulu'na okuluna devam etti. Başladı daha doğrusu. Sonra annem Noypaz Mur Lisesinin anaokulunda çalışmaya başladığında onu da yanında aldı Noypaz İlkokuluna devam etti. Böyle okulum, okul yıllarımız.'

Ya babası mesela:

‘Baba hep burada. Çalışıyor. Arıları var keçileri var koyunları var, bahçeleri var. Bize gerekenleri sağlıyor. Mesela balı küçük böyle tenekeleler... Sirkeli’de yaptırdığımız ... Küçük tenekecikler içinde koyup, kapı kapı satıp. Böyle yani okuduk.’

O da küçük ki küçük sattı ki küçük tenekecikleri, küçük Arahnimular gibi, harçlığını dokudu mesela ...

‘Geliyorlardı, bizi bilenler vardı zaten, bal getiriyoruz diye yerleşimden. Hakikatten çok saftı, saf saf baldı. İsteyen geliyordu. Biz de götürüyorduk.’

‘Acaba oldu mu ben mi abartıyorum’

‘Zor yıllardı çünkü 69 -81 yılları arasındı. İstanbul’daki yıllar 71-81 arası. Anakara Öbüranakara İlişkileri son yarım yüzyılın en kötü noktasında. Adaafroditi, Adamaafroditi. Çıkartmalar savaşlar, bundan ondan derken... biz bu tedirgin ortamın içinde büyümek zorunda kaldık. Bir sürü şey yaşadık okullarda yani. Bazen ‘Acaba oldu mu? Ben mi abartıyorum.’ diye düşünüyorum. Şaşıyorum.’

Bu küçük hareketli canlılara neden böyle eziyet ederlerdi ki. Mesela kitabı yırttırmak bir zilletti, hordu ... Ne yapacaklarsa yaptırmadan kendileri yapsalar ki ... Onlar küçücüktü mesela ...

‘Ben böyle kitap yırttığımı hatırlıyorum yani ...

Bu bir vahşilikti hakikatten’

‘Öbüranakara’dan gelen kitapları kitapların bir sayfaları mesela milli bayramlardan bahsediyordu diye düşünüyorum, bilmiyorum. Onu çıkarmak. Müfettişler gelip onun... çıkartılması gerektiğini söylüyorlardı.... Şey ediyorlardı yani. Çıkarılması gerektiğini söylüyorlardı herhalde. Ve tek... onu çok iyi anlıyorum ... ve tek ... yani iyi de yapıyor ... yani o konuda şeyim yok. Ama yaptıkları bence kötülük. Şöyle diyim ki çocukları çağırıp bunları yaptırıyorlardı. Bizi yani. Ben böyle kitap yırttığımı hatırlıyorum yani. Bu bir vahşilikti hakikatten. Yani birçok şeyi affettim ama bunu affedemiyorum. Çünkü ‘Yırt’. Ben yırtacağım konusunda hiçbir itirazım olmaz. Tamam yırt ama ...’

‘Kitap da yaktırırsın falan gibi...’ mesela ...

Zillet vardı ki yırtmıştı da yanmıştı derisi sanki. Felsefeci Arahnimu sandı ki, bacakları yanıyordu mesela:

‘Zaten ben şimdi okul yıllarında, bir şeyler öğrenmeye çalıştığım yıllarda, sen bana kitap yırttırıyorsan ... yaktırırsın yarın öbür gün. Kitap da yaktırırsın falan gibi. Yani mesela ilkokuldayken biz öğlen hayırseverlerin verdiği bir yemek yiyorduk... şey misafir... yemekhanede. Orada, mesela müdür yardımcısı vardı o zaman, Işıklı Hanım’dı rahmetli, diye hatırlıyorum. Hemen arkamızdan koşar. Ne için? Dua yapmamanız için. Yav kardeşim Öbüranakara Toprağının Marşını söylemeyeceğiz. Dua yapacağız ama neyse ... Şimdi memursun ... Emir alırsın onu anlarım.’

İdare edememişlerdi. Ne eğitimci olduklarını hatırladılar ki ...

‘Evet idare etmek diye bir şey var, şöyle ki ... yine yasaklarsın, yine inersin yemeğe ama koşturursun. Böyle üzerinden atmazsın. Zaten yasaksa büyük bir ihtimal kimse yapmayacak.’

Ya da içlerinden yapmışlardı mesela.

‘Böyle kötü şeyler hatırlıyorum.’

‘Ya da içinden yapacak neyse zaten kimse senin zor durumda kalmanı istemez yani. Mesela derdim ki o zaman ben. ‘Tamam, mecburdur, emir kuludur, yapması gereken şeyleri vardır’. Ama bunun bir tarzı da olur. Görmemezlikten gelirsın. Yavaş yavaş inersin. Çocuklarla şakalanırsın. Sırtlarına vurursun. ‘Afiyet olsun. Ne güzel yemekmiş bugün falan. Ne için yemiyorsun oğlum? Falan filan.’ Ama yasaklama. Ona bir diyeceğim yok ... Bir tarzı bir üslubu vardır diye düşünüyorum. Böyle kötü şeyler hatırlıyorum.’

Üslup vardı mesela. Mesafe koymak olurdu, kendini derin sulara atıp da ... Sığ da olurdu falan, korkutmadan ...

‘Mesela biz bal mal. Bal getiriyorduk buradan satıyorduk. Bir ara ... Komşular herhalde ihbar yaptılar. Kaçakçılık yapıyormuşuz güya. Evi polis bastı. Ama polis bastı derken on iki polis mesela, küçük bir evde yani zar zor sığdılar.’

Gülüyordu Felsefeci Kukuveyamı mesela, öğrenmişti acıdan tatlı çıkarmayı falan ...

‘Zavallılar onları da acıdım giderken çünkü hakikatten adamlar utandılar. Düşün siz o yıllarda ki ... Utandığını gördüm yani giderken ‘Buraya mı geldik yani, her ihbarlı değerlendirmemiz mi lazım’ böyle bir tavırları vardı.

Özür dilemiş olabilirler. Hatırlamıyorum ama zaten üsluplarıyla özür diliyor gibi oldular. Bir şey demediler insanlar gördüler ki insanlar bir balı küçük tenekeler içinde koyup komşu, eşe falan satıyoruz. Yaşamak için yani, başka bir sahtekârlığımız yok. Yok. Bir şey de demediler. Belki diye de bilirlerdi. Bu şey faturadır, şudur budur. O zamanlarda o kadar şey değildi bunlar. Zor yıllardı... o bakımdan zor yıllardı. Devamlı o bakımdan tedirginlik içinde yaşadık. Başka problemler de vardı. Tüm halkla tüm herkesle ilgili problemler. Kıtık vardı. Kafe bulamıyorsun. Kafe almak için sıraya giriyorsun. Tüp almak için sıraya giriyorsun. Market Süper’de şeker geldi, Adı Sağlıktan Yağ geldi, pirinç geldi. Koşuşturuyoruz sıralara giriyoruz falan. Yalnız Murlar değil tabi.’

Herkes sıralara giriyordu ki ... Ve leziz mandalinalar mesela sepete eklenmeyi beklerdi de, Hayıt Arahnimu anlatacaktı ... Ligaryumu’nun Hayıt Arahnimusu ki, sabırla su bağlanmasını bekledi. Islatacak ki hayıt saplarını ki, dizilerden haberdar olsun, yok yok dizi değil öyle, hayıt sapları dizisiydi ... Dizerdi ki örsünler sepetleri mesela ki içinde bademler martılar taşısın ...

‘Herkes. Her bakımdan zor yıllardı. Yalnız Murları kastetmiyorum, yalnız azınlıkları kastetmiyorum. Mesela ben gece yasağı olduğu zaman, [o] dönemde, ilk böbrek sancımı, böbrek taşı sancımı, on sekiz yaşında ... Bir ağrı, bir ağrı. Bastırdı bir gece. Sokağa çıkma yasağı. Dayanamadık tabi çıktık. Karakola kadar gittik. Sağ olsunlar çok yardımcı oldular, bir taksi çağırdılar. Ama o kadar zaman geçti ki hocam bizim Hancıhan’daki Yardımlık’e varana kadar ağrı geçmişti. Kaç saat. Çünkü dikkatli davranmak gerekiyordu. Gece yasağı, taksi falan. Şudur, budur... neyse 81’de de o Noyfargoz Lisesini bitirdikten sonra

da bir kere daha aslında geri dönmek amacıyla Öbüranaka-ra'ya okumaya gittim.'

Dikkatliydi ki, yorulmuştu. Sola dikkat sola dikkat, dikkat dikkat sağ ... kan canı yorgundu ki ...

'Yani o yorgunluk çökmüştü üzerime. Yani o zorluklar falan. Yalnız dediğim gibi azınlıklar ile ilgili sorunlar değildi. Bizim kendi yaşamımızla ilgili sorunlardı falan. Ailevi işte toplumsal falan. Terör. Ben mesela kaç kişi ölmüştü Mistak'ta. Otuz mu kırk mı, otuz sekiz mi? Bir, bir Mayıs'ta. Ben beş dakika önce ayrılmıştım Mistak'tan. Ben lise öğrencisiydim. Böyle bakmaya gittim filan. Katıldım yani bir mayıs yürüyüşüne. Ha dedim tamam artık ayrılalım. Bir baktık yarın sabah kan revan içinde. Ben de orada olabiliirdim.'

'Yeti artık uğraşmayacağım. Tamam, vermeyin'

Uğraşmaktan yorulmak olurdu ki, cayardı mesela ...

'Neyse yani. Ailem geride kaldı. Öbüranakaranın İkinci Büyük Yerleşimi'ne gittim orada şeyi kazandım. Felsefe bölümünü. Ama daha çok edebiyat, tarih okudum sonuçta. Oradan mezun oldum ve askerlik mesele. Askerlik yoklamalar. Anakara Üst Yönetim Dış Temsilciliği'ne gittim bir talebe pasaportu almak için zorluk çıkarmaya başladılar. 'Öfff' dedim 'Yeti artık uğraşmayacağım. Tamam, vermeyin' dedim. Kalktım, gittim. Bu demek seksen dörtten sonra vatandaşlıktan çıkarıldım. Yani seksen birde gittim seksen dörtte vatandaşlıktan çıkarıldım.'

'Vatanımız çocukluk yıllarımızdır.'

'Pek uğraşmadım. Zaten gelmek istemiyordum. Geri dönmek katiyen istemiyordum. Sonra annem babam, ama git gel yaptılar. Tamam, onlar da geldiler bir sene sonra Öbüranakara'nın İkinci Büyük Yerleşimi'nde yerleştiler, ama iki senede bir falan geliyorlar. Seksen sekiz, doksanlarda 'Yav kardeşim' diyorlar 'Senin tüm çocukluk arkadaşların geliyor burada. Yazları falan. Gel sen de gör onları. Ne bileyim tatilini yap denize gir falan. İşte bu ne inat böyle.' Kalktım geldim seksen dokuz... Seksen do-

kuz veya doksandı. Ve o zaman fark ettim ki hakikatten psikologların ya da psikanalistlerin dediği gibi ‘Vatanımız çocukluk yıllarımızdır.’ lafı çok büyük ve geçerli bir laftır diye düşündüm. Çünkü hakikatten ben üniversitedeyken mesela eski Öbüranakara filmlerinden bahseder. Ben pek bilmem neyin nesi.’

**‘Ben Sayın Emel’i bilirdim. Orhan Baba’yı bilirdim.
Ne bileyim işte Akıllı Balık’ı bilirdim.’**

‘Eski müziklerden pek anlamam. Ben Sayın Emel’i bilirdim. Orhan Baba’yı bilirdim. Ne bileyim işte Akıllı Balık’ı bilirdim. Buraya gelince şimdi o anılar canlandı. ‘Yav’ diyorum kendi kendime ‘Şimdi sen ne yapıyorsun, yani toprağın vatanın burası. Tamam acılar yaşandı. Yine bir sürü zorluklar yaşandı. Ama buradan da intikam almanın bir anlamı yok. Tam tersi... böyle barışçıl bir süreçten geçerek. Böyle barışma süreci filan gibi.’ düşündüm.’

Bağışlama ve barışma imkânı aranıyordu. Arahnimular da hep arardı ki, uzlaşılsın barışılınsın ve yarım badem kabuğu kadehlerde karadut şurubu şifa olsun, izzet ve ikram olsun isterlerdi. Aranmimular ayaklarını yere alkışladılar ki ...

**‘Yani herhalde bilmediğim bir sürü insan yardımcı olmuştur
bana bu konuda ...’**

‘Ya dedim böyle bu olmayacak. Ben de zaten bu süreçte, Öbüranakara’daki süreçte yani okuyorum, düşünüyorum ... Yaptığım arkadaşlıklar filan. Benim ufuklarımı açıyor biraz. Yani herhalde bilmediğim bir sürü insan bana yardımcı olmuştur bu konuda hatırlayamadığım falan. Neyse uzatmayayım. Ben o yıldan sonra devamlı gelmeye başladım. Her yaz. Sonra her Diriliş Günü. Sonra yıllar geçtikçe Oğul’un doğum gününde. 2000’den sonra. ‘Ah ne zamanda emekli olsam Ada’ya gitsem filan’ gibi düşünceler.’

Çalışıyordu Öbüranakara’da ...

‘Ben Öbüranakara’da fakülteyi bitirdikten sonra ilk beş yıl devlet okullarında ücretli olarak çalıştım. Sonra En Büyük Yerle-

şim'deki büyük bir özel okulunda çalıştım. Bir kolejde tedarik edicili ve müdür yardımcılık yaptım. Sonra devlet okuluna geçtim. Çünkü Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ne geri dönmek istedim. Özel okuldan gelemiyordum. Devlet okulundan yurtdışı ataması isteyebilirdim. Çünkü En Büyük Yerleşimi'ndeki Mur okullarından geliyordu hocalar. Öbüranakaranın devleti gönderiyordu, maaşlarını ödüyordu falan. Şimdi de aynı zaten. İşte Anakaraca yazılı sınavından geçtim. Başardım, tabii ki. Birinci, hatta birinci veya ikinciydim. 2006'da En Büyük Yerleşim'e geldim kontenjan hocası olarak 2011'e kadar kaldım En Büyük Yerleşim'de.'

Büyük okuldaydı herhalde ... Kırmızı ...Top Arahnimu'nun bir zamanlar dediği gibi saraylar gibiydi. Belki sonra o da bana gelecek, atölye çalışmasına. O zaman hepimiz Bütün Arahnimularım duyacak da kalmayacak duyan ... masaldı ya ters de yüz de ki yüzde yüz Mnemosini gözleriyle okunsun. Okusun Arahnimular da ... mesela ...

'Tamamen travmalarımı ... Kapattım.'

'Çok verimli yıllardı Anakaranın En Büyük Yerleşim yılları. Tamamen travmalarımı şey ettim. Kapattım. Anakaralı arkadaşlar edindim. Anakaraca geliştirdim. Devamlı Anakara televizyonlar izledim. Anakara kitapları, Anakaraca kitaplar okudum, filmler izledim falan. Yani o zaman daha Anakara'ya yerleşeceğim konusunda bir şey yoktu. Bir umut yoktu. Ama Öbüranakara'da dönünce 'bu teması kaybetmemek için çeviriye başlayayım' dedim. Anakara şairlerin şiirlerini. Ne bileyim işte. Edebiyatçıları falan. Romancılarını çevireyim falan gibi şeyler düşünüyordum. Bundan dolayı çok çalıştım ve çok uğraştım yani. Ve tamamen bu eski travmalar aşılabildi. Yani benim vatanım burası. Ben bir Anakaralıyım en azından. Tamam, Neleh olabilirim. Haç Çıkarın Canlı olabilirim. Ama bu bir değil. Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak bin bir halkla dolu, herkes kendi kültürünü yaşıyor ve aynı zamanda 'O adanın vatandaşı'. Bu demek ki dedim ben de ne bileyim işte; etnik özelliğimi koruyarak, dini özelliğimi koruyarak. Korumak istiyorsam. Burada bu topraklarda yaşama hakkımı arayabilirim. Ve Başarabilirim.'

‘Ve başarabilirim’ ... Öyle güzel anlatıyordu ki! Felsefeci Arahnimu bana yumuşak bir omuz attı, beraber başarmışlardı ki, kardeşiler ya ... Ne kadar çok peşinden gitmişti Felsefeci Kukuvayamu’nun. Okullara, evlere, kitapların arasında saklı saklı ... Sonunda vatanında evi olmuştu ki, ama gene de pek evi bırakıp, etrafta dolaşmayı sevmezdi ki ...

**‘İçten, açık ve samimi olduktan sonra
öbür insanların ne yapacağı beni pek ilgilendirmiyor ...’**

‘Eksik olmayın. İyi anlatıyorum çünkü neden biliyor musunuz? Bunu herkes diyor bana. Anakaracam de süper değil tabi... Öbüranakaralılar da anlattığımda öyle diyorlar. Anakaralılar da anlattığımda diyorlar. Benim tek açıklamam candan konuştuğum. Yani ‘Aman bunu söylemeyim de, hocam ne anlar, ne düşünür. Ne yazar. Ne eder?’ Hiç böyle bir takıntım yok. İçten, açık ve samimi olduktan sonra öbür insanların ne yapacağı beni pek ilgilendirmiyor. Ben buyum. Bunun sorumluluğunu da üstleniyorum. Söylemişim geçen yıllarda. Halen söylüyorum. Eğer bu Ada’dan Murlar.... Eeee.... Negatif ayrımcılıkla yok olduysa. Şimdi hakikatten Anakara devleti bunları yeniden geri getirmek istiyorsa. Yani tümünü geri getirmesi imkânsız zaten de... yani böyle bir maya korumak istiyorsa. Pozitif ayrımcılık yapması gerekiyor dedim. O bir iki milliyetçi merkez de bana saldırdı. Saldırdı derken yazılar yazıldı filan. Söyle yazıyor şöyle diyor falan filan. Ya kardeşim ben açık açık söylüyorum. Sen de gel sana da söyleyeyim. Söylediğim bu. Ha kalkar der ki Anakara devleti ‘Yok kardeşim biz sizi istemiyoruz’. Güle güle oturun.’

**‘Buyurun geri dönün’ diyor. ‘Buyurun sizi istiyoruz’ diyor
ve ‘Buyurun siz bir zenginliksiniz’ diyorsa ...**

‘Kapatıyorum. O zaman diyeceğim bir şey yok, bu politikadır. Saygı duyarsın, saygı duymazsın tamam. Ama bana der ki Anakara Dış Üst Yönetimcisi benim Öbüranakara’nın En Büyük Yerleşimi’ndeki derneğime geliyor: ‘Buyurun geri dönün’ diyor. ‘Buyurun sizi istiyoruz’ diyor ve ‘Buyurun siz bir zenginliksi-

niz' diyorsa. Ben bunu demezsem bu samimi olmayacağım. Çünkü olmayacak. Nasıl olacak. E... pozitif bir ayrımcılık olmayacaksa olmayacak.'

Filantropik duygularla oluyor bu böyle şeyler mesela:

'Kesin evet. Devletler zaten hiçbir zaman böyle filantropik davranmazlar doğrudur. Bundan dolayı. Ve hakikatten o Anakaranın En Büyük Yerleşimi yılları çok verimli geçti. Yani kalan pürüzler de tamamen silindi. Ben tamamen Ada'ya bağlanma fırsatı buldum.'

'Bizim babam evimiz her zaman duruyordu.' mesela ...

'Bizim babam evimiz her zaman duruyordu. Evet. Tabi tabi. Çünkü annem babam gidip geliyorlardı artık ben de geliyorum. Restorasyonlara başladık. Şuna başladık. Ama buna rağmen şu ilginç şeyi söyleyeceğim. 2002 miydi, 2003 müydü? 2000'den sonraydı yani annem babam çağırıyorlar beni bir akşam. Diyolar ki. Ben zaten o zaman tedris edici olarak çoktan çalışıyordum falan, yani bir miktar da param vardı. 'Felsefeci Kukuveyamu' dediler 'Bak biz bir usta ile anlaştık ... evi biraz toparlayacağız.' 'Yahu' dedim, 'Manyak mısınız? Siz ya...''

**'Yok gelemesiniz, yok istimlak ediyoruz.
Yok şunu yok bunu.' Falan ...**

'Manyak mısınız siz' diyorum yani. Böyle siz işçi olarak çalışan insanlarsınız. Çok kötü şartlar altında kazandınız paraları. Ve geliyorsunuz harcayacaksınız böyle sağa sola. Sonra Anakaralılar kalkar der ki, Ankara Devleti... Bakın 2003 Yani çok geç... Derler ki 'Yok gelemesiniz, yok istimlak ediyoruz. Yok şunu yok bunu.' filan. İyi ki Allah razı olsun onlardan. Babama Allah rahmet eylesin. Annem sağ olsun.'

Sağolsunlardı. Amin demiştim içimden.

'Amin. Beni dinlemediler. Harcadılar ... güzel bir ev yaptılar. Yani kullanışlı banyosuyla tuvaletiyle, termosifonuyla. İlginç tarafı da ben 2005'te. İki üç sene sonra, ben 'Siz ne yapıyorsunuz

manyak mısınız?’ dediğinde. Dediğime bakmayın, üç sene sonra kendi evimi yapmaya başladım. Amcamdan kalan bir harap, metruk bir yer vardı. Onu yapmaya başladım. Takıldım. Anıtlar kurullarına, projelere falan ... Beş sene gecikti ama sonra oldu. Ve ben, kendi evim var şimdi.’

Güle güle otursundu.

‘Sağ olun. Geçen sene de. Şimdi kız kardeşim de geri dönüp yerleşti. O da anne evine baba evine yerleşti. Çocukları burada. Birisi mezun oldu bu sene. O da yerleşti burada. Bu sefer annem yalnız alışmıştı. Baş ağrıyor, dayanamıyor falan. Ona da benim avlumda bir ev yaptırdım. Böyle yani ... Aynı avluyu kullanıyoruz. O da satılıyordu o zaman. O da metruk bir şeydi. ... aldık, yaptırdık. Şimdi hepimizin evi var Allaha şükür. Ben kendi evimdeyim. Annem kendi evinde ... Kız kardeşim bizim doğduğumuz büyüdüğümüz evde. Çünkü bizde evler kızlara geçer. Prika olarak kızlara geçer. Ve artık bu bağ, pek kolay kopamayacağını düşünüyorum artık. Ne olursa olsun.’

Bağlanmıştı ki:

‘Bazen diyorlar arkadaşlar. Üniversiteden arıyorlar. ‘... şunu yaptı bunu yaptı. Şunu diyor bunu diyor. Sizde bir şey vardı?’ ‘Yok’ diyorum ben ‘Uğraşmıyorum’ diyorum ben burada gayet rahatım. Başkan ne yaparsa yapsın. Bana ne!’

Mesela onun başına gelenler sırasında kimler ‘Bana ne’ demişti. Sorgulamıyordu ve hesaplaşmıyordu. O kadar örtmüş ki, sarıp sarmalamıştı. İyileşmişti. Badem Ağacı kuruyacaktı ki, Klio ve Kaliopi ipeklerle sara dolaya iyileştirmişlerdi mesela ...

‘Yok bize bir şey yapılmadı yani. Öyle bir tedirgin ... Anakara Öbüranakara ilişkilerinde herhalde bir tedirginlik yaşanıyor herhalde son zamanlarda. Ama artık bize patlayacağını düşünmüyorum. Çünkü o kadar ... Beş on kişiyiz burada artık.’

‘Küçük hikâyem bu.’ dedi ve ekledi:

‘Yani şimdi detaylara geçmek istiyorsak sizin ilginize göre detayları anlatabilirim. Yani Kurum konusunda nasıl olduğunu?’

Okul konusunda ne olduğunu çok duymak isterdim ...

‘Biz Ada’dayken ... ben Anakaranın En Büyük Yerleşimi dönüşü. Tabii ki şey teklif geldi. Bizim yerel yardımlaşma birliğinden orada. İşte bir ara Megali Kukuvayamu’nun da başı olduğu bir yerel yardımlaşma birliği var bizim Öbüranakara’da. Nirzmi dediğimiz bölgede. Dediler ki ‘gel biraz çalış bizimle. Pek gönüllü yok bu ara’ dediler. Gittim işte, yönetim kuruluna seçildim. Baş yardımcısı oldum vesaire. İşte yerel yardımlaşma birliği ile uğraşıyoruz. O uğraşı sırasında dış işlerinin en başını kabul ettik. ... Anakara’nın diplomatik birimleriyle çok iyi ilişkiler ve çalışmalar yaptık. Yani böyle bir... Biliyorsunuz topraksız topraklılar yerel yardımlaşma birlikleri genelde düşman tavır takınırlar. Devamlı Anakara’yı şikâyet ederler falan. Biz böyle bir şey yapmadık. Allahtan. Çünkü benden öncekiler de yapmış olabilirlerdi. İlmırlı davrandılar ve biz böylece kapıları çok kolay açabildik. Oradaki Anakara Üst Yönetim Dış Temsilcisi’yle, Anakara Üst Yönetim Büyük Dış Temsilcisi’yle falan çok büyük, çok güzel ilişkiler kurduk filan. Bazı aileler geldi o zaman. Bir iki aile geldi. Dediler ki ‘Biz Ada’ya dönmek istiyoruz. Orada en azından bir evimiz var. Beş on zeytinliğimiz var.’ Filan. Bu kriz bizi etkiliyor, şudur, budur... veya yerleşimde yaşamak istiyoruz büyük şehirden bıktık gibi...’

‘Çünkü kim gelecek yalnızca dört sene için...’

‘Ama gidemiyoruz. Çünkü okul yok orada. Açma şeyi var mı? İmkânı var mı? Şeyi var mı gibi? Yani, açılabilir mi?’ gibi. Üyelerimiz açtı konuyu yani aileler açtı konuyu. Bu serüvene girmişlerdi yani ilkokulda. Ben demiştim, o zaman karışmıyordum o zaman da. Uğraşıyorsunuz, yoruluyorsunuz falan ama sadece ilkokul ile bu iş olmayacak. Çünkü dört sene için kimse aile hayatını, yaşamını riske koymayacak. Çünkü dört sene çok çabuk geçiyor. Bu sene gider, dört sene sonra çocuğu okulsuz kalır, ne yapacağını şaşırır adam. Kimse gitmeyecek, benden söylemesi. Maalesef de hakikatten öyle oldu. İlkokul açıldığında dört çocuktan hemen gelecek, öbür sene ikiye düştü, sonra neredeyse kapanıyordu falan. Çünkü kim gelecek yalnızca dört sene için.’

‘Bunun devamı olarak tabi herkes anladı tabi artık bundan sonra. Hemen ortaokul lise şeyine giriştik. Gayretine giriştik. Ve tabii ki bu ılımlı ve çok güzel ilişkilerimiz Anakara Üst Yönetim Dış Temsilcisi’yle, Anakara Üst Yönetim Büyük Dış Temsilcisi’yle, Anakara Dış Üst Yönetimci’yle, o zaman ... dediğim gibi, artık kapılar çok kolay açılabilirdi. Buna rağmen çok büyük zorluk yaşadık. Ama tabi. Anakara Baş Yerleşim’de, mesela Çankaya beni ... kabul etti. Yalnız beni değil. Bir grup gitmiştik orada. Yani ben Çankaya’da, Çankaya’nın kapısını geçeceğimi hayatımda aklımdan bile geçmezdi. Çankaya benim için tarihten öğrendiğimiz bilmem ne. Yalnız Ankaralıların, saf kanlı Ankaralıların girebileceği bir mekân gibiydi o zaman.

Ama tabii ki zorluklar çok oldu. Mesela biliyorsunuz özel okullar için. Çünkü biliyorsunuz, biz azınlık okulları için özel bir statü yok. Özel okulların yönetmeliği çerçevesinde ...’

Ankaralıların güç, kapıları kapalı yerleşimine girmişti ki ... Vardı da değişmişti.

‘Değişti. Bu özel okullarına kattılar filan... Bu demek ki, efendim bir özel okul açmak istiyorsanız. Müdür odası bu kadar metre olacak sınıf bu kadar metre olacak, tedris ediciler odası bu kadar metre olacak. Bizim burada eski binalar. Nerede yapacağız yeni binayı. Zaten bunları zar zor restore edebildik. Zaten hibecilerimiz. Hibe verenler girişte yazılı. Onlar sayesinde oldu. Olmayacak yani. Sıfırdan binayı nereden yapacaksın. Ama, her zaman, tüm bu zorluklara rağmen bizi yardım edecek insanlar ve bürokratlar yolumuzda çıktı Allahtan. Mesela o zaman özel öğretim kurumları genel müdürü ... şimdi Anakara Büyük Yerleşim Tedrisat Başı Anakara’da. Kalkıp kendisi bizzat geldi. Kendi müdürleriyle falan. Burada anlattı konuyu kendilerine falan. Ve dedi ki onlara, biz de vardık bu toplantıda.’

‘‘Bakın’ dedi. ‘Bu bina koruma bir bina. Bir şey yapamayız.’’

Baksınlardı ki, görürlerdi mesela. Korunan binalar izzetti ki, ikram edilmesindi ... Göz oda kör kapalı açık ve gören pencerelerden uçan zaman geri gelirdi ki unutturmamak için:

“Bakın’ dedi. ‘Bu bina koruma bir bina. Bir şey yapamayız.’ Zaten insanlara bunları yıkın deseniz yıkamıyorlar. Bu demek, bu şu anlamda geliyor. Biraz ılımlı ve esnek davranmamız gerekiyor.’ diyor ‘Çünkü bu binalar okuldu zaten. Eğer bu ara verilmeseydi. Kapanmasaydı. Devam edecekti. Kimse de müdür odası niye on metre de on beş metre değil.’ diyemeyecekti tabii ki falan. Böyle teker teker ortaya çıkan pürüzleri, sorunları, engelleri aşabildik.’

‘Ada eğitim ve kültür yerel yardımlaşma birliği’

‘O zamanlar tabi ... O da tüm ekaliyet sürdürülebilir kaynakların temsilcisi. Anakara Baş Yerleşimi’nde. O da tüm taradıkları ile falan yardımcı oldu. Nasıl yapacağımızı kendisi söyledi. Bir yerel yardımlaşma birliği kurduk. Ada eğitim ve kültür yardımlaşma birliği. Ve okulumuzun, okullarımızın daha doğrusu, kurucusu o oldu. Şimdi yerel yardımlaşma birliği sağdan soldan topladığı şeylerlen ...’

Aidat, para mı toplamışlardı ki:

‘Aidat değil, borçlarla falan, çünkü halen aidata dönen pek bağışımız yok. Bu da çok önemli çünkü yani tek bağışlar bitiyor. Mesela siz geliyorsunuz tamam ... veriyorsunuz mesela binayı bitiriyoruz. Ama bu binanın da bir yaşamı var, ısınması var, elektriği var filan. Bundan dolayı ben de buna gayret gösteriyorum. Acaba bize aidat bağlayacak kim olabilir? Kimler olabilir? İşte Anakaranın En Büyük Yerleşimi’nin sürdürülebilir kaynakları mı acaba olabilir. Neyse uzatmayım. İşte Ada eğitim ve kültür yerel yardımlaşma birliği okulları kurdu. Eeeee... Bu okulları kurdu ve şuradan buradan işte masraflarımızı karşılamaya çalışıyoruz. Ben de şu an yönetim kurulunda üyeyim. Ama bir iki ay sonra seçimlerimiz var. Üç sene geçti. Kimler gelir, kimler gider bilmem. Okul süreci böyle başladı. Çok umutsuzdum ilk başta. Ben yani Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’ndekeyken bir ara sorulmuştum 2012, 2013 yıllarında, yani ‘Ada’da ortaokul lise açılırsa gider misin? Üstlenir misin bu projeyi filan.’ Ben kafamı salladım böyle. İnanmadım çünkü... ‘Olsa da gitsem’ dedim içimden. ‘Olacağı yok ki falan’ dedim. İşte o kafa sallama-

sıyla kaldı. Sonra işler yürüdükçe gelmek zorunda tırnak içinde, seve seve geldim tabi... Hiç de pişman değilim.'

'Tüm evren sanki buna yardımcı oluyor bir şekilde ...'

'E... işte o kafa sallamasıyla tamam dediğimde, sonra proje ortaya çıkınca 'Sen şimdi kalk git oraya.' dediler. 'Bu iş uzaktan olmuyor. Bir ayağımız orada olması lazım.' Böyle geldim. Ve çok çektim. Çünkü burada geldiğimde, burada mesela bir yabanı incir ağacı vardı, etrafı sarmıştı. Acınası bir hali vardı.

Sıfırdan başlamak, süreci bilmemek, yasaları bilmemek, çok büyük zorluklar. Ama allaha şükür aşabildik teker teker. Dediğim gibi bir iş olacaksa, bir hayal gerçekleşecekse, bilmiyorum Coehlo'nun dediği gibi de tüm evren sanki buna yardımcı oluyor bir şekilde. Çünkü geçtiğimiz, aştığımız zorlukları hatırlayınca, yani hakikatten şimdi deseler ki 'Yüz milyon dolar veriyoruz. Lütfen aynı işi yapabilir misin Adaboz'da mesela?' diyeceğim 'Çok teşekkür ederim. Yüz milyon dolar sizde kalsın. Güle güle kullanın. Ne yaparsanız yapın bu işi bir daha yapmam.' Hele hele şimdiki ... müdürümüz ... Devlet ona iki okul kurdurulmuş sağa sola. Bir gün konuşuyorduk, dedi 'Hocam haklısınız, ben de şimdi ne deseler ne etseler... e.... yapamam o işi bir kere daha.'

Felsefeci Kuvayyatu, annesi, ailesi, kardeşleri ve yeğenler ve hepsinin de Arahnu'ları ile beraber ölüyorlardı, ve doku-
yorlardı ki mesela:

'Yahu beş, altı öğrenci ile ne okul olur.' mesela ...

'Yani tabi ona değinecektim şimdi. Bizim tüm, aşağı yukarı tüm öğrencilerimiz Öbüranakara'dan geri dönüp yerleşen velilerin çocukları. Bu ne demek? ... Bu şu demek. Yani bu insanlar istihdam anlamında. Yani hayatlarını halletmezlerse, yani ne yapacaklarını, nereden para kazanacaklarını, nerede üreteceklerini, nasıl üretken olacaklarını çöz, sorununu çözmezlerse büyük bir... yarın öbür gün fırsat olunca yine gidecekler yani. Ya geri dönecekler ya En Çok Göç Alan İkinci Toprak'a gidecekler ... Öbüranakara vatandaşı da olduklarından En Çok Göç Alan

İkinci Toprak'a, Güneşin Batmadığı Ada'ya zaten çoğu gene göç etti. Bu çok önemli bir mevzu.

Bu nedenle ben pozitif ayrımcılıktan bahsediyorum ki bu insanlar, madem ki bulundu da geldi. Ben ona da pek inanmamıştım. İlk başta mesela beş, altı öğrenci diye biliyordum. Ben de düşünüyordum, depresyona giriyordum akşamları, 'Yahu beş, altı öğrenci ile ne okul olur.' Hepimiz depresyonda olacağız gibi düşündüm mesela. Allahtan on bir çocukla başladık. Hemen birkaç ay sonra on beş oldu. Geçen sene yirmi iki oldu bu sene yirmi altı oldu. Yani bu büyük bir... başarı değil de ...'

'Nasıl üretken olup Ada'da yerleşebilecekleri tam olarak bence çözülmüş bir sorun değil.'

'Ümit verici bir şey. Şu anlamda, bir temel, ilk yıllarda bir temel sağlıyor, bir temelli bir yapı oluşturduk. Ama bu temeli nasıl bina yapacağız? Bu bir sorun, çünkü dediğim gibi, yani bu insanların, nasıl üretken olup Ada'da yerleşebilecekleri tam olarak bence çözülmüş bir sorun değil.'

'Ben her şeyi düşünemem tabi.'

Benzemezdi ki bazıları birbirine, bazıları da bir birine benzer oldular ki; tuttular bir ucundan izzet örgüsünü mesela. Dokunsun, işlensin ki:

'Ben her şeyi düşünemem tabi. Çünkü okulun çok büyük meseleleri var. Yani günlük yaşamı çok yoğun. Tabii ki düşünüyorum. Arkadaşlar sorunca fikrimi söylüyorum.'

Çözüm neydi mesela:

'Mesela ben şunu demiştim, bir ara. Yani devletin istimlak edip de kimseye vermediği mal mülkleri, özel şirketlere, mesela Atle nedir? Devlet çiftliğidir. Nereden ortaya çıktı Atle? Mur mallarının istimlakından çıktı. Mesela böyle yerlerden veya hâlâ kimseye verilmemiş yerlerin bir kısmı, yeni gelip de buraya yerleşmek isteyen insanlara yirmişer kırkar bilmiyorum, dönüm verip de, 'siz de burada bir şey ekin, yaşayın' diyebilirdi diye düşünüyorum. Bir çözüm olabilirdi. Tabii ki buna Murlar da karşı

çkar büyük bir ihtimalle. Çünkü büyük bir ihtimalle kalkar der ki 'Bu tarla benimdi. Şimdi nasıl Amari'ye veriyorlar, nasıl Roy-go'ya veriyorlar falan filan.'

Birbirine girerlerdi ki ...

'Bundan dolayı dediğimde kolay bir şey değil diye düşünüyorum da, gibi şeyler olabilir mesela veya bir iki kaymakamlıkta, valilikte, Murca bilen bir iki kişi olsun, yani mesela ben tesadüfen burada beş odalık bir butik büyük konak yeri veya beş odalık butik konak yeri kurduğunuzda yüzde altmış beş hibe alabiliyorsunuz devletten diye dedikodudan duydum mesela.

Biz Murlar bilmiyoruz bunları. Araştırmıyoruz da. Tabi kimseye şey etmek istemiyorum da. Araştırmadığımızdan da ama nasıl araştıracağını bir şekilde. Duymadığımızdan da ama nasıl oluşturacağını bir şekilde de böyle bir yardım da olabilir kaymakamlıkta. Murca bilen bir insan da olabilirdi. İlgilenenlere karşı. Ben bile düşünebilirdim yani, 'tabi yüzde altmış beşten kalan gerisine nereden bulacaksın?' diyeceksin, ama olabilir. Bir şey satarsın ... gibi. Mesela yardımlar verilebilir yeni gelenlere diye düşünüyorum. Çünkü bu insanların Anakaracası da ya yoktur ya zayıftır.'

Üniversite kurulur muydu ki, Aristopos'ın okuduğu gibi bir üniversite mesela ... yeşil mavi, izzetli ama ikramı da bol olundu ki ...

'Keşke olsa. Güzel bir proje o. Bilmiyorum ne kadar... Ben şimdi olabilecek şeylerden bahsediyorum daha çok. Şimdi Anakara Öbüranakara Üniversitesi veya Murca, Anakaraca, Güneşin Batmadığı Adaca öğretim veren bir üniversite. Zaten burada bir üniversite var. Kurmaya çalışıyorlar bir şeyler, yüksekokul vardı. Bu sene de bir iki fakülte de açtılar sanki ... Bir sürü şey yapılabilir tabi. Bir kere şey istedik biz. Bir gümrük açılsın. Yaz aylarında mesela, haftada bir tane gelsin günlük hayatımızın ... Ada Kuzey Doğu Ilımlı'dan veya Adaeş'den. Gemi gidip gelsin. Yaz aylarında en azından. Haftada bir tane gelse bile. O bile oluyor nedense. Olmuyor, olamıyor bilmiyorum. Tabii ki verimli bu hatlar ... verimli bir hatlar da olmaz ilk başta. Bunları her iki devlet de biraz destek vermesi lazım. Çünkü olmayacaklar. Me-

sela Alavak'dan kalkıp Adaeş'den geçen ve yani ne bileyim Alavak kalkıp Ada'dan geçen Anakarada Adaya Yakın Yerleşim'e giden bir gemi olsa bence, yaz aylarında, en azından verimli olabilir, kazanç bile sağlayabilir. Bu bakımdan, bu anlamda böyle şeyler olabilir yani. Daha küçük şeyler. Ama bunlar bile sanki zor konular çünkü yıllardır konuşuyoruz, yıllardır istiyoruz, yıllardır herkes olumlu bakıyor. Sonunda olmuyor. Bana sorarsanız az küçük tecrübemden. Her iki [tarafın] bürokrasisi halen çok sert ve katı davranıyor. Ama ... seçilenler falan arasıra gelip gidenler, bir şeyleri değiştirmeye çalışıyorlar. Biraz daha ılımlı tavırlar takılıyorlar falan. Ama sanki bürokraside öyle bir şey seziyorum ben. Yani asıl ve temel bürokraside bir zorluk var. Çünkü herkes evet veriyor ama sonunda olmuyor.'

'Şimdi biz tek Mur ortaokulu ve lisesiyiz. Zaten Zeytin Yerleşim'deki okulda tek Mur ilkokulu. Bu demek ki tüm Ada'da yaşayan Mur çocukları bizim okullara geliyor. Bir kısmı Yukarı Yerleşim'de yaşıyor ama çoğu Merkez Yerleşim'de, Zeytin Yerleşimi'nde falan.'

Yazın Ada'ya gelenler de vardı mesela. Onlar için de efsaneler yaratılmıştı da, allı pullu ...

'Yani bu şehir efsanesi var ki bizde paralar böyle, paralara yüzüyoruz ama iki aydır yine bizde çalışanlarımız, temizlikçilerimiz, sekreterimiz filan yine maaşlarını alamadılar. Para yok.'

'Yahu kardeşim bizim iki milyon dolarımız olsa Ada'ya mı gelip harcayacağız yani ... Allah aşkına.'

'Bir ara şey ... yazmıştı: 'Topraksız Topraklılar her yaz buraya gelip iki milyon dolar harcıyor.' Ben de o zaman dernekteydim Öbüranakara'da. İki milyon dolar harcıyormuşuz Ada'ya 'istila etmek' anlamında filan. Mesaj yolladım ona 'Yahu kardeşim bizim iki milyon dolarımız olsa Ada'ya mı gelip harcayacağız yani Allah aşkına.' Yani böyle bir şehir efsanesi var. Ama maalesef paramız... Şimdiye kadar bulduk. Sağdan soldan falan binaları yaptırdık ama şimdiden sonra da bakıyorum masraflar bitmiyor... Ben şimdi yirmi beş otuz senelik eğitimci olduğum için

yurtdışında da bir sürü öğrencim var onlara da yazabilirim. Ama hiç vakit olmuyor hocam. ... Sırf cuma günlerim boş. Öbür taraftan dersle dolu. Yani ben müdürlük mü yapacağım? Ders mi vereceğim? Hoca yok çünkü. Öbüranakara istediğimiz Mura verilecek olan derslerin hocalarını böyle... şey... pintilik yapıyor yani on bir göndereceğine altı tane zar zor gönderiyor mesela. En önemli derslerden gönderir. Ama bende müzik hocası yok, beden eğitimi hocası yok, görsel sanatlar hocası yok ... Şu bu yok... Hepsini ben yapıyorum. Yapabildiğim kadar. Yapabilsem daha iyi. Doğru dürüst de yapamıyorum.

Uzman olmadıktan sonra. Demek istediğim yüküm o kadar büyük ki, yani bilmiyorum yani ne olacak.'

Felsefeci Kuvayamı'nun evindeydi ki ... mesela

Güzel bir Gatu'm'ydü. Kedim. Ona artık kedi diyebilirdim. Kim bilir onda da neler vardı ki anlatacak mesela. Nelerden korkmuştu ki. Ama henüz konuşmuyor. Kendini, yaşadığı evin hareketli ve hareketsiz canlıları üstüne ipek bir kilim gibi yayar. Bunu yapan Bizim Yerleşim'de başka bir Gatu'm görmedim. Beni görünce utandı ...

'Tam bilemeyeceğim çünkü geldiğinde ... valla bilemeyeceğim çünkü geldiğinde ... benim bildiğim üç sene önce ilk gelişinde ... kapıya dayandı bir ocak günü... dondurucu bir soğuk... 'Bınav.... Bınav ... siz nasıl bir yaratıksınız ben üşüyorum siz içeri almıyorsunuz filan' böyle kendisini kabul ettirdi. Şimdi biz de Mutlusuz yapamıyoruz. 'Eftihis' ismi. Öbüranakaraca, Anakaraca mutlu demek. Kuru mama veriyorum genelde. Annem bağıyor: 'Buna biraz balık al.' diyor. 'Biraz şunu al' diyor 'biraz bunu al' diyor. Ama kolay değil benim için.'

Felsefeci Kuvayamı anlatmaya devam ediyordu. Bugün ikinci kere anlatıyordu. Anlatısını bana Skilosmu da getirdi. O çok akıllıydı Köpeğim:

'Hiç böyle... hiç sıkılmıyoruz nedense. Yani herkes öyle düşünüyor. Bize soruyor 'Nasıl geçiyor vaktiniz?' Vallahi pek zamanımız kalmıyor. İşte görüyorsunuz cuma, saat beş oldu ben zar zor gelebildim, yani siz gelmeyecek olsanız ben hâlâ okulday-

dım... yani geziyoruz. Ada'yı geziyoruz. Vaktimiz olunca tabi. Yani bazı işler birikiyor. Hafta içinde başaramadığımız işlerimizi bazen sarkıyor. Cumartesiye sarkıyor. Pazara sarkıyor.

Nasıl olsa yapılacak işler var hafta sonu. Alışveriştir. Pazardır. Bilmem nedir. Bir de doğa gezileri falan ... Hiç sıkılmıyoruz. Yani hiç sıkılasımız gelmiyor, zaten bazen çıkıyoruz. Anakarada Adaya Yakın Yerleşim'de işler olur ... Ya gezmeye gideriz ya alışverişe gideriz. Çok mutlu geçiyor günlerimiz. Hiçbir sıkıntımız yok, ben yalnız yoğunluktan şikayetçiyim.

Tedris Edici eksiği çok. Şudur derken budur derken. Buradayken ortak çalışmalar yapmak. Şunu yapmak bunu yapmak ... Yani bir sürü. Çocuklarla da biraz ilgilenmemiz lazım. Okuldan sonra da çocuklar okulda kalıyorlar ... Eee ... Evet mesela şimdi okulda çocuk var. Pinpon oynuyor. Biz çocukları kovamıyoruz okuldan yani. 'Okul bitti gidin evinize'.

Teyzesi, annesini görmeye gelmişti ki Merkez Yerleşim'den. İki kardeş oturacaklardı ki ... Kedim, Eftihismu geldi ve şeklini aldı. Kediler de, Arahnimular da memnundu. Hava serin ve güzel, gök yüksek ve mutluydu. Ona artık benim 'Mutlum' diyecektim:

'Bak, bak ... Şekle bak. Çünkü öyle alıştırdım. Geliyor yatıyor bu koluma yatıyor kucağıma yatıyor. Sonra bir ara artık ben yatmasın istiyorum. ... Bir sepetim var ... 'Hadi' derim 'sepetine şimdi' ... anlıyor ki çaresi yok. Ama benimle ... benim vücudumla şey olması yani temasta olması istiyor daha rahat ... tabi yıllar belki, burakiler ile iyi ilişkileri yok. Belki de bundan yapıyor benim yanımda daha korumalı gidiyor. Bu herifler saldırımlar diye ...'

Bazı çakallar, kurtlar, ve köstebekler saldırmış olabilirdi, küçük ve sokaktayken mesela ... Evet tamamen organik bir şekilde Felsefeci Kukuveyamu'ya eklemledi kendini ki ... Kolununun bir parçası oldu mesela. Ve o sırada teyzesi geldi. Annesi ve teyzesi ne kadar birbirlerine benziyorlardı. Benim kardeşlerime benzediğim gibi. Söylemeyi unuttum, ben Arahnimu Bibi. Ben de tasmaya asıldım geldim, buradaki Felsefeci Arahnimu arkadaşım ile da beraber oldum.

‘Dün doğum günündü onu kutluyorlar. Aşağıda indik. Merkez Yerleşim’de. Orada arkadaşların tavernası var. Kader Kadercik diye bir şey. Merkez Yerleşim’deki eski Banka Şi yolu var ya ... yeni açılan berberin. Bir iki senedir açıldı. Önceden haber verirsiniz. Bir şeyler yapıyorlar yani. Bu mevsimde yani önceden haber vermekte fayda var. Yaparlar yani. Sonunda da gitseniz yaparlar da biz daha büyük bir grup olacağımızdan. On beş, on altı kişiydik. Önceden haber verdik ki hazırlıksız yakalanmayalım. Bu mevsim de bazen hazırlıksız olabiliyorlar mekânlar. Orada oturduk. Samimi olduğumuz beş on kişi işte. Şarap içtik felan. Geçiyor zaman. Vakit çok güzel geçiyor. Ben yalnız işte zaman darlığından boş zamanım pek olmuyor. Ondan biraz şikayetçiyim. Biraz daha fazla okumak biraz, daha fazla düşünmek...’

Felsefeci Kukuveyamu’nun kendine vakit kalmıyordu.

‘Okul çok yeni. Yani iki senelik. Şimdi üçüncü öğretim yılımıza yeni başladık. Oturtmak işte biraz zor ... Çünkü bir sürü sorun var Anakara Öbüranakara arasındaki sorunlar var. Başımıza patlıyor her zaman. Hocalar gecikiyor. Kimin? Kabahat kimin olduğunu çözmek o da kolay bir iş değil. Hadi çözdün de ne yapacaksın? Devletle mi? Hangi devletle başa çıkabilirsin ki! Sıkıntı yaşıyoruz yani. Bundan dolayı hiç rahat edemiyoruz devamlı bir konuyla uğraşıyoruz. İşte sponsorlar ile görüşmek. Sponsorlara teşekkür etmek. Mektup yazmak. ‘lütfen bu konuda yardım edebilir misiniz?’ ‘lütfen bu konuda yardım edebilirsiniz.’ Çocuklarımız da burada tam böyle sıkıntılı... yani ne bileyim terkedilmiş hissetmemeleri için başka okullarla filan... geçen sene mesela Öbüranakara’daki bir okulla ve Batı Deniziak Son Yarımada Toprak İkinci Büyük Yerleşim’den bir okulla bir proje düzenledik. Bir Kardeş tasarısı. Biz oraya gittik, Öbüranakara’ya. Batı Deniziak Son Yarımada Topraklıları geldi ... Orada buluştuk dört beş gün. Çocuklar orada misafir edildiler vesaire. Böyle etkinlikler de düzenlemeye çalışıyoruz. Bu sene Fizik Yerleşimi bir hayalimiz var. Randevu aldık mayısın sonuna doğru Saat Toprak’da, Fizik Yerleşimi biliyorsunuz büyük araştırmalar merkezi fizik. Oraya da gitmeye niyetliyiz. Tabi. Yalnız veliler karşılayamaz diye düşünüyorum da... belki birisi ... Kadim Haç Kurumu’nun. Bizim Kadim Haç Kurumu’nun da ora-

da bir yerleşkesi var. Onu da araştırmam gerekecek. Acaba misafir edebilirler mi çocukları. Zaten bizim grubumuz küçüktür. En fazla yirmi kişi öğretmenlerle falan.'

Gitmişlerdi, mesela başardılar.

Fon yaratmak için dolaşılır mıydı uzaklardaki adalarda ve anakaralarda, mesela topraklarda ... belki gelecekte:

'Bu büyük proje... Bakalım, daha hiç düşünmedik. Şimdi daha çok en önemli ihtiyaçlarımızı karşılamaya çalışıyoruz ve bilimle ilgili olan şeyleri mesela Fizik Yerleşim'i ziyaret etmek, çünkü okul eğitimi ile çok ilgili bir şey zaten tüm dünyadan okullar sırada bekliyor randevu almak için. Yani böyle eğitici şeyler de yapmaya çalışıyoruz. İşte bunlarla uğraşa uğraşa hiç vakit kalmıyor. İnşallah seneler geçtikçe okulu oturttukça biraz daha vakit olacak diye düşünüyorum.'

Yatılı öğrenci almak da araştırılabilir miydi Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nden. Felsefeci Kuvayamı 'Sanki onlara da arttı da.' demişti.

'Yoksa ben çok seviyorum burasını yani vaktim olsa bir şeyler de yazmayı düşünüyordum yani size anlattıklarımın. Detaylar var annemin Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ndeki ve buradaki çocukluğundan çok iyi anılarım var. Mesela annem küçük yaşta yetim kaldı. Babası öldü. Üç çocuk, yirmi yedi yaşında dul bir anne çok zorluk çektiler. Sekiz yaşında dokuz yaşındayken annem, Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde hizmetçilik ... zengininin evinde çalışan bir teyzesinin yanına gitti. Hâlâ teyzesi yaşıyor ... Annemin teyzesi. Doksan bir yaşında hâlâ Batı Uzak Büyük Toprağın Adauzun Yerleşimi'nde yaşıyor. Tabi biraz bunak artık. O teyzesinin yanına gidip çalıştı.'

Ömürlerine bereket olsun mesela ... sağ sağlık olsun.

'O bir Mur zenginin yanında çalışıyordu.' Mesela ...

'Anlattıkları çok güzel şeyler. Yani yazmam gerekiyor. Hem de üzücü şeyler, hem güzel şeyler. O bir Mur zenginin yanında çalışıyordu. ... Annemin teyzesi o zaman bir Mur'un yanında çalıştı, çok öyle zengin falan. Sonra annem büyüyünce başka ev-

lerde de çalıştı mesela bir Mur doktorun evinde çalıştı. Alfaomega'nun de evinde çalıştı.'

Doktorun adı, 'Kasiavav'. Eski jenerasyon bunlar.' dedi ...

Selamsız Sabahsız Gelen Yeğene Fırça ki ...

Yukarı Yerleşim'de okuyan ve selam vermeyen yeğenine, 'Merhaba Hoşgeldiniz denebilir'.

'Kız kardeşimin çocuğu. Ama yeğenim şimdi Öbüranakaranın İkinci Büyük Yerleşimi'deki bunun ablasını üniversiteye yazdırmak falan gibi işler için gittiler. ... Bizde kalmıyor. İşte babası da burada da...'

Okul vardı da, üniversite acaba hangi karada okunacaktı, liseyi bitirenler nelere göre tercihlerini yapacaklardı.

'Ama mesela Anakaralılar diyor ...Sağ olsunlar falan diyor...'

'Şimdi annemden yani annemin anlattıklarından hatırlıyorum ben. Mesela doktorda çalışırken bir Anakara ailesi ramazanda, iftar yemeğinde doktorun ailesini davet ediyorlar. 'Muhakkak kızı da getireceksiniz' diyorlar. Annemi de getireceksiniz diyorlar ki mesela Murlar hiçbir zaman böyle bir şey demezlerdi. Yani annem hiçbir zaman hizmetçiyi de davet ettiklerini görmedi. Ama mesela Anakaralılar diyor ... Sağ olsunlar falan ... 'Muhakkak gelerseniz kızı da getireceksiniz' diyorlar. 'Yoksa gelmeyin' demişler bizim Mur doktorlara. Bir anısı bu. Çok güzel bir anı.

Sonra bir apartmanda hep Alfaomega aileleri varmış. Bunlar tüm Ada'dan. Hizmetçiler hep Ada'danmış. Hele bir erkek hizmetçi varmış Ada'dan, bir evde. Ki o alışılmış bir durum değilmiş o zamanda. Neyse bu Alfaomega hanımları bir dairede toplayıp konken oynuyorlarmış... işte kağıt falan. Bunlara da diyorlarmış 'hadi işiniz bitti şimdi akşam üstü sizde bir ... Fatma'nın dairesine gidin. İşte ne bileyim orada ...'. Çünkü oradaki hizmetçi çıkamıyor, çünkü çocuk bakıyor. Bebek var. 'Oraya gidin.' Oraya giderlermiş. O evde çalışan kız onlara helva hazırlarmış, bilmem neymiş... Şimdi bebeğe de bakıyormuş bu ara. Bebeğe tabi meyve ezmesi gibi kremler yediriymiş, ama tabi irmik helvasından kokuyormuş, tarçın falan. Bebek şey almıyor.

Ağzına almıyor, helvaya bakıyor. O da diyor ki bizimki burada yerleşimli, şey Adalı hanım 'yok' diyor 'sen meyve ezmesi ye' diyor. 'Siz Oğul'u öldürdünüz.' diyor. O anda bu ara şey girmiş Alfaomega annesi girmiş eve. Ama bu farkında değil. Gelip annesi diyor ki. Yani tepkisi o kadar olmuş. Demiş ki 'Yaa ... Amari' diyor. 'Bu çocuğa bu bebeğe ne diyorsun? Ne anlatıyorsun? Anlar mı bu bebek'. Yani çok daha kızacaklarını düşünmüşler ama kızmamış. Kısacık 'Aman Amari' demiş 'Bebeğe böyle şey söylenir mi, ne anlayacak bebek' falan. Sanki konu oymuş gibi. Ve mesela bu Alfaomegaların onlara ne kadar iyi baktıklarını mesela ... 'Yani dairemize gidin. Helva yapın filan.' Yani bir masrafta tabi. Hizmetçiler toplanıyor bir araya filan ... Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde bu anlattığım burada Sugümüşü'nde. Burada İki Toprak Su Yerleşim manzaralı bir dairede, bir apartmanda.

Sonuncu anısı da ... Bu küçükken teyzesinin yanındayken ... çok zengin bir ev. Yazlıkları Adabüyük'te filan, ya Adaheybe'de. Hatırlamıyorum. Böyle eskiden biliyorsunuz yemek odasını salondan ayıran büyük cam, açılır kapanır böyle kapılar vardır. Ve orada Bohemia Vitrosu bohemia Kristal ... o kapıların camları Bohemia kristalinden ve vitro filan, vitray.

Annem küçük çocuk, bilmiyor. Teyzesine yardım etsin ki. Giriyor çıkıyor. Bu kapılardan da çok zevk alıyor. Hiç görmemiş böyle kapı. Bırakıyor ki bu kapılar böyle. Ama bir ara arkaya kadar götürmüş. Öne doğru dönünce duvara çarpıp kırılmış o vitrolar. Teyzesi deli olmuş. Bu kovalıyor 'Öldüreceğim' diye, 'Bizi işten kovacaklar' bir küçük o da, teyzesi de, o zaman on sekiz yirmi yaşında'.

Korku vardı ki, iş kaybedilir miydi, aç kalınır mıydı. Öfkelendi ki ... felaket. Ödeyemezdi de kırdıklarına mihına nalına masal mesela:

Rüzgar ceryan yaptı mesela ...

'Ödeyemez, nereden ödeyecek normal şeyde yani. Yapılabildi mi o bir kere daha bilemedim zaten. Kovalıyor, dövecek ama büyük patron şeydeymiş. Çatı katındaymış. Orada ofisi varmış. İniyor 'Ne oldu?' diyor. İşte annem ağlıyor, teyzesi kovalıyor

‘Öldüreceğim, öldüreceğim.’ diye. ‘Ne oluyor?’ diyor. ‘Baksanıza ne oldu burada, felaket yaşadık.’ diyor filan, teyzesi de ağlıyor. ‘Yav kızı ne kovalıyorsun.’ diyor. ‘İşte o yaptı.’ diyor. ‘Yok canım.’ diyor ‘Ben gördüm.’ diyor. ‘Rüzgar cereyan yaptı.’ diyor. ‘Kapıyı çarptırdı duvara.’ diyor. ‘Ondan oldu.’ diyor.

Herkes bir nefes aldı. Akşamda tabi ev fertleri, ailenin öbür fertleri gelince gençler işlerinden filan ... Baba böyle dediyse böyledir, yani hiç kimse inkar etmezdi. Annemin de başına teyzesinin de başına bir şey gelmedi. Yani kimse onları azarlamadı, kovmadı.

Annem der ki: ‘O dede’ der. ‘O büyük baba’ der. ‘Yalnız bu yaptığı ile cennete gitmiştir.’ Çok Büyük insanlar. Çok büyük kalpler ve çok böyle ... Tarifi zor insanlar. Hakikatten ben bile sinirlendim, yani güzel bir şey yıkıldı kırıldı filan. Ama olduktan sonra ...’

Olmuştu da, kızan da olmamıştı. Kalbi büyükler izzetli mi olurdu mesela. Duydum:

‘O Alfaomegaları bilmem de bu Murun ismini annem söylerdi. İruvac mı? İruvac ... Öyle bir şey. Alfaomegaların ismini bilmiyorum. Sorarız anneme belki bir şey hatırlar kendisi. Ama duymama göre belki de soyadlarını belki de hatırlamıyordur. Çünkü şimdi ellili yıllardan bahsediyoruz. Elli beş filan yani çok ...’

Onlar da gitmişti ki, ‘tabi büyük bir ihtimalle.’ dedi.

‘... babam hiç gitmedi buradan. Annem gidip geliyordu herhalde yazları falan.’

‘Her halde görücülük usulüyle... O hep buradaydı, babam hiç gitmedi buradan. Annem gidip geliyordu herhalde yazları falan.’

O evlerde Felsefeci Kukuwayamu’nun annesi çalışırdı ki. Mesela artık büyümüşü:

‘O Alfaomega evlerinde artık tek başındaydı. O doktorun evinde de tek başındaydı. Büyüdükten sonra kendi başına gitti. O zaman, ilk başta teyzemin yardımcısıydı, çünkü zaten dokuz

yaşında çocuk ne yapsın? Ancak yardımcı olabilir. ... Asıl hizmetçiye mesela.'

Hak ihlali daha küçük bir hareketli canlı iken başlamıştı: 'O yıllarda kim takar ki bunları?' Ki mesela şimdi de takan da var, takmayan da. Masal ya bu düz de okunur ters de, o hesap bu hesap. Öbür hareketli canlı ise yaşam hakkı ihlalinin yaşayan ve hayatını kaybeden evin köpeğinden sonra sokağa bile çıkmaz olmuştu. Biliyordu mesela çıkınca bazı post giymiş çakallar ve kurtlar, yılanlar ve hatta köstebekler maskeleriyle, sürüne sürüne ... falan. O sırada Mutluluk geldi, Felsefeci Kukuveyamu:

'Aramıza girdin. Konuşamıyoruz ... 'Benimle, bizimle konuş' diyor. Hadi kenara çekil bakayım.'

Kuklamu da, çantasını bır bır koklayan ve dinleyen Mutlum'a:

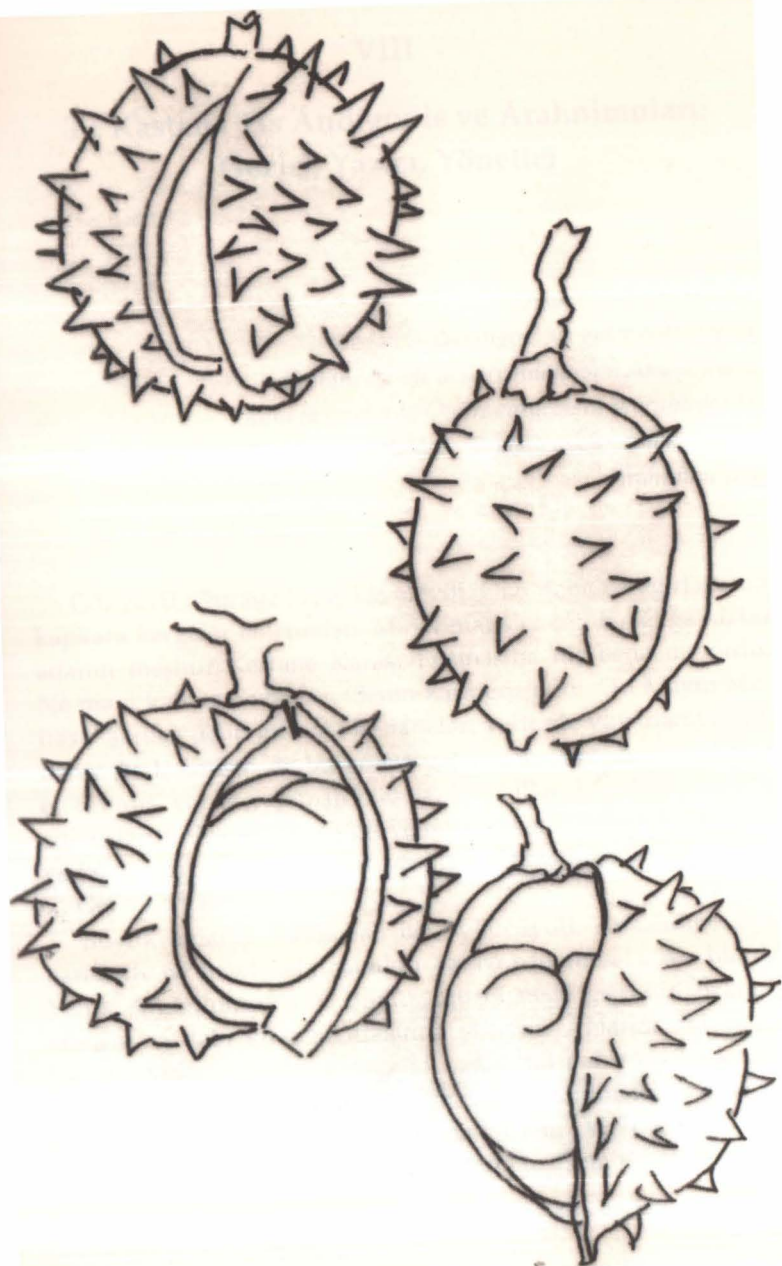
'Bak incele bak ne güzel, onun üstüne otur. Tamam. Tamam. Nasıl hegemonya kuruyor. Yani 'ben, ben ben' diyor, 'ben'.'

Felsefeci Kukuveyamu onun kurtarıcısıydı ki:

'Korkunç bir şey. Bu kediyle ... Hakikatten yani, yaşadıklarımı unutmuyacağım. Çok böyle ... İnsan gibi bir kedi ya ... Böyle ... Her işe karışır. Bekler beni şeyde ... Beraber geliriz eve. Bir ara eski köpekle, eski köpekle biraz daha barıştılar... En azından yemek olmadı mı ortada kavga etmezlerdi. Çıkıyorum. Köpek sağdan, bu soldan. O ta aşağılara kadar peşime gelirler mesela. Okula da geldiği oluyor. Şimdi gelmiyor hiç. Herhalde zehirlerin atıldığını sezdi. Çıkıyor. Son zamanlarda uzaklaşmıyor hiç. Evde. Yani bu zehir meselesinden sonra.'

Kim atardı ki zehirleri, 'Kim atacak.... Kötü insanlar'. Kötü insanlar zehir mi atıyorlar. Kuyulara da atarlardı ki ...

VIII

Ta Kastana Tis Andigonis ve Arahnimuları: Gezici, Yazıcı, Yönetici

*Aşıktı ki Arahnimular,
Adadan Adaandigoni'ye giderlerdi mesela,
Kestane içinde acıları Adalardan Anakaralara,
Kara fırtınalarda Öbüranakaralara savrulduklar ki,
Topladı aşkları onları mesela
Arahnimu Bibi*

Gökyüzü uğursuz bir ışıkla alevdi. Onu daha da ağırlaştıran kapkara kargalar eklenmişti. Mavromatisler çılgık çılgığa ki, bu adanın meşhur Kestane Karası Fırtınasına hiç benzemiyordu. Ne mavi kalmış ne beyaz. 'Senin kara gözlerin', 'Ta Mavra Matiasu' şarkısı uçup gitti. At kestaneleri yerlerde yuvarlanıyordu. Bizim yerleşimden de bu adaya gelen çok olmuştu. Varlıklılar ev tutmuş, yazlık yapmıştı mesela. Yoksullar da evlerde hizmet ediyorlardı. Ve onların sesleri ve müziği vardı. Hepsi kargaların ve kuzgunların seslerine karışıp yitip gitmişti. Onlar da gittiler ... Geriye anlatılar kaldı ...

Büyük anlatıcı Yanukabalı bir öykücüydü. Adaandigoni'yi, hareketli ve hareketsiz canlıları yazıyordu mesela. Ve bir de Yanuk Arahnimusu var. Büyük, güzel evde çiçekler, bakımlı tahtalar ve tabi kitaplar arasında yaşıyor. Ağlarını dokurken bahçeyi kullanır, eve kıyamaz ki ... Çünkü pazartesi hariç çok gelen giden olur. Ki bahçe ağaç ve çiçek doludur falan. Klio ve Kaliopi de bu bahçeye gelirler. Ama burada Odyseus okunmaz ki. Öykücünün yazdıklarını da bilir onlar. Hem de ezbere. Eee ... tabii Mnemosini'nin kızlarıdır.

Bizim buraların karası Ada'nın karalarına benzemez. Daha kestanemsi bir karadır da bu sefer öyle olmadı. Benzedi ... İki ada biz de mi birbirimize benzemeye başlıyorduk? Haktan yana ve zilletten mesela. Üç tane anlatı getirdi posta güvercinim. Hepsini kendi ağzından anlattı. İlk anlatı otuz beş yıllık Adaandigonili kestanenindi. Anlatırken yanında kızı da varmış ki, mesela çok az konuşmuş. Adalıları biliyordu. Evlerde çalışanları ve Anakaralılarla evlenen birini mesela. Evlenen şimdi bizim Ada'da annesinden kalan evde yaşıyormuş. Pek Adandigoni'ye gelmemeye başlamış. Oyun oynadıklarını, şarkılarını ve seslerini hatırlıyordu mesela. Bir de çalışkanlıklarını ... Arahnimulardan söz etmemişlerdi. Posta güvercinim bir ara En Büyük Yedinci Topraklı yolunun başında konuşmak için oturdukları kahvede, dekor için koyulmuş hasırların, ağların ve sepetlerin arasında, yukarda gölgeliklerde birkaç çift mavimsi, kalın ve yoğun bakış yakalamış ki ...

22 Temmuz 2017 günü anlatmıştı:

'Ada'daki işte miras oğlanın, Anakara'daki miras kızın. Şey aynı zamanda ismi. Nüfusunda Hilalli Hareketli Canlı ... Şimdi dönmedi. Geliyorlardı yazları. Gelmemeye başladılar. Ada'ya gidiyor şimdi. Ev Ada'da ya ... Buradaki akrabalar biraz istemedi bunları. Kocasını Anakaralı değil, Karanfilelma. Karanfilelma nereli işte yazar. Yanıkabalı kitabında yazar. ... Akrabalarını da tanıyorum. Anakaranın Doğu Yerleşimlisi. Çok akrabaları var, ama hepsi ... Ondan sonra bu İlonam aynı anne babasına benzer.'

Haçlı ve Hilalli hareketli canlılar arasında yapılan evlilik, sonunda onları da yerinden yurdundan etmişti. Anakaralı olan akraba ise anlatmak istemiyordu 24 Temmuz 2017 günü. Ve diyordu ki 'Benim bir fikrim yok, burada öyle eğlence falan olmazdı.' Oysa Gezici Kastanamu 'Adalıların sesi vardı burada, müzikleri vardı' demişti de ... O da kestirip attı 'Ben pek bir şey bilmiyorum'. Gene birileri postlarını giymiş ve maskelerini takmıştı ki, susuyordu:

'Kardeşi oturuyor orada, arkada çamlara doğru. Onlarla gidin bir çay için konuşun, laf açın. Yok, beni hiç karıştıрма... Kendiniz gidin, burada da oturuyormuş birisi Adalı, sizin de akraba-

ruzla evliymiş filan biraz bilgi almaya çalış yani. Zaten de Yanıkabalı öykücüyü okuyunca bulacaksınız o aileyi. Hangi kitabında tam olarak da bilemeyeceğim yani. Kunduz, kunduz. Böyle bir gözü kör, tipler var. Kör Mustafa var. Tipler var şeyde, Yanıkabalı öykücüde. Tiplerinin bir tanesi. Zaten adadakilere yüzde doksan dokuzu Karanfilelma'dır. Buraya Anakaranın Doğu Yerleşimi'nden, oradan buradan gelmiş. Oselam çok var.'

Bizim Ada'nın boşalması aklına gelmişti, mesela ...

'Anladım yaşanmaz bir hale sokuyorlar ...' ki ...

'Benim duyduğuma göre oraya bir açık hane-i hapis mi ne yapılmış, oradan, ondan kaçtı onlar. Anladım yaşanmaz bir hale sokuyorlar. Mesela, gidenlerin toprak belgesi yok zaten. İşte kızına veriyor bu arsayı, kim biliyor komşusu biliyor bilmem ne, yani o tarz bir şey. Neticede bu şeyler, dediğim gibi ben son görüşmemde oradaki, Ada'daki terzi Nana'nın evini küçük Aluna'ya verdiğini duydum. Yani ev olsun diye. Buradaki evin durumu nedir? Galiba Öbüranakara'da mı sahibi, nedir açıkça bilmiyorum.

Bizim manav oturuyordu orada, o yüzden bir sürü güzel meyve ağacı var. Şafak diye bir çocuk, Şafak. Artık adada yok onu da soramayacağız nedir? Sahibi Öbüranakara'da diye biliyorum, esas sahibi. Ama işte bu Aluna oturuyordu. Ardnaxela. Şimdi oturanlar Ardnaxela'nın kayınbiraderi oluyor. İçinde değil de arkasında oturuyorlar. Evet çamlık gibi. Adını hatırlamıyorum açıkçası. Ondan sonra ben size şunu bulabilirim ... '

'Çocukken oynuyorlardı mahalde' mesela

'Aluna'nın telefonu benim kızımın olması lazım. Ona bir mektup yazmıştı çünkü. Çocukken oynuyorlardı mahalde. Mektup yazmıştı ve adresini de yazmıştı. Olabilir benim kızımın. Şimdi her türlü bilgiyi ilk elden almanız daha doğru. Ben hatırladığım çok da sağlıklı bilgiler değil. Ama son konuşmam buydu, hatta bana dedi ki, 'Meyveler, bir sürü meyve var. Sen topla bari ye' dedi falan meyveleri. Şu bu. Yani çok cici, tatlı komşulardı.'

*Dudakları yağmurlu havalarda
Bütün hafta kirli
Pazar günleri fiyakalıdır Eleni⁵³*

Yanıktı ki abaları Yanık Arahnimu’nun, yanmıştı mesela ...
Ah bir Pazar günü olsaydı ...

‘Devamlı müzik, neşeli, şeyler danslar, şarkılar bilmem ne. Hoştu yani. Bir notaydı orası, sokakta bir notaydı orası. Diyeceğim sizin bulmanız gereken odur. Bir de Kutsal Haç Evinin Hizmetlisi’nin karısı vardır. O da Adalı. Ama vefat etti kendisi. Öbür Kutsal Haç Evi’nin ... ismi de neydi yahu. Şimdi aklıma gelmiyor.

Çok tatlı bir kadındır. Ona hep rastlıyorum. O da Adalı, kocası öldü. Yani Kutsal Haç Evinin Hizmetlisi’nin karısı diye, Adalı diye bulabilirsiniz. Bize yakın oturur, yukarıda. Evini yıkmışlardı, evsiz kalmıştı çok sıkıntılar çektiler. Neydi kadının adı yahu? Osav, Osav. Osav da çok tatlıdır. Evine gidin, ziyaret edin ikram eder, şey eder. Çok hoştur. Yaz kış burada Osav. Bir tane oğlu var. Bir tane şişman bir oğlu var. Kendisi incecik bir şeydir. O oğlu, şeyde, Kadim Haç Kurumu’nda çalışıyor. Öyle de bulunabilir. Osav, Osav’ın oğlu filan ... Oğlunun adını bilmiyorum, ama benim bildiğin Osav’ın oğlu işte. Adandigoni’de kaç tane olacak. Osav’dan bilgi alabilirsiniz, bu Ardnaxela’nın annesi hayatta mı bilmiyorum. Nana, Nana. Bilmiyorum hayatta mı?

Hayattaysa Öbüranakara’dadır. Oraya gitmezsiniz. Ama yazışabilirsiniz. Ardnaxela ile yazışabilirsiniz. Bilmiyorum değer mi değmez mi, ben çocukluktan hatırladığım insanlar yani. Sokakta oynarken tanıştığım. Ben onun anasını babasını, o benim anamı babamı tanımazdık. Ada küçücük bir yerdi eskiden. Biz, burada yukarıda En Büyük Yedinci Topraklı’daydık. Bizim ev en sondan iki evvel. En son ev değil, ondan sonraki değil, üçüncü ev. Bizim evimiz. Şimdi kardeşim oturuyor zaten. Buraya da geleli ama on sekiz sene oldu değil mi?’ Kızı mesela ‘Fazla oldu. Otuz beş yıl neredeyse.’ demişti.

‘Otuz beş yıl oldu da. Ben yine oradayım. Oralı sayıyorum kendimi. Burasının adı da Yedinci Topraklı, o da orada büyüdü, balık tutarak, iskelesi, denizi, çamı mamı. Biz oraya alışkındık. Çok güzeldir orası. Sıcak olmaz, soğuk olmaz.’

Büyük Bilge Aidonimu da anlatmıştı ki, hatırlamıştım duyduklarımı ... Elli yıl önce yasak etmişlerdi ki, herkes girsin En Büyük Yedinci Topraklı’dan denize diye ... Kapatılamazdı ki kıyılar mesela ...

‘Rıhtım parası alıyorlar. ... Senede rıhtım parası alıyorlar. Kardeşim rıhtımı yıktırdı. Ödememek için... Ben olsaydım öderdim yani. Rıhtım da büyük bir rahatlık aslında, ama o yıktırdı. Kira-cıları filan var ama. O zaman da bir gazino vardı, evler yoktu. Biz en son evdik. Bir gazino vardı, işte gelenlere. En Büyük Yedinci Topraklı da oradan geliyordu. En Büyük Yedinci Topraklıymış gazinocu bir tanesi.’

‘Su çok kıymetli bir şeydi.’

Enginar tuzu severdi ki, zaten tuzludur. Su ister, suya yakın ister ve doymaz ki suya mesela ...

‘Su verirdik insanlara, adada su bulunmuyordu. Pazar günü pikniğe gelenlere. Su vapuru gelirdi falan. Samuçlara doldururduk borularla. Su çok kıymetli bir şeydi. Bahçeyi de ancak, şeyle sularsın, kuyu suyu varsa öyle. Burası da çok güzeldi, mahvoldu. Burası bir bostandı, arkamız olduğu gibi bütün Hegemonya bahçesi var ya, şeye kadar, fırına kadar falan. Kırmızı bir toprak. Bir domates, Ay! Biz aşırırdık domatesleri çok çok güzeldi. Ayçiçeği, domates, bilmiyorum her şeyi yetiştiriyordu adam. Bizim orada da enginar yetiştirdi. Enginar tuzlu suya yakın yetişir zaten.’

Adalılar da geldikleri yerleşimleri anlatırlardı mesela. Çocuk çocuk, oyun oyun oynarlarken, ana babaları çalışırken evlerde mesela ... Adaandigonili varı bilen, bilmeyen yoku arkadaşları ile:

‘Su Yerleşim, Yukarı Yerleşim derlerdi. Nerelisin? İşte ben Su Yerleşimli, sen Yukarı Yerleşim’den, işte öyle hatırlıyorum. Çocukluktan.’

Gezici Arahnimu daha çok hatırlıyordu. Su Yerleşimli olan belki bugün Su Yerleşim’de evi olan Top’un annesiydi. Ada’dan birinin annesiydi ki ... Ne fark ederdi mesela ... Ve yerleşimde ev yapabilmek için çalışmaya on altı yaşında başlamıştı ki ... Adalar da birbirine örülmüştü, anlatılar gibi mesela ...

‘Sabah erkenden bitirir işlerini sonra hanım olurlar.’

‘Valla çok iyi aşçı, çok becerikli, temizlikçi insanları. Yani saat, sabah çalışmaya başlarlar, saat iki oldu mu, bitti. Hanım oldu artık. Tayyörünü giyer, eldivenlerini, Oğulbeyi’ne çıkar yani. Öyle bütün gün haldır haldır... Becerikli bitiriyor işini. Akşam geliyor servisini yapıyor falan. Dört dörtlük insanlardı yani. Terziler gelirdi, gündelikçi terziler, hepsi Adalı. Şıktilar bir de. Şık ve güzel insanlardı. Hepsi birbirinden güzeldi.

Hatta ben Bozada’ya da gittim. Hatta şarap motorunda gittim. Şaraplar oluyor ya, motorun üzerine Geyik Yerleşim’den. Orada ben şey topluyordum o zaman, gaz lambası, opalin, eski şeyler topluyordum. Oraya gittim, Aaa! bir güzel insanlar bir güzel kızlar, profil böyle tam heykellerdeki. Kreg profile şurası böyle çukur. Aynı böyle bambaşka. Öbüranakaradakilerle hiç bir ilgisi yok... İşte yani, farklı insanlardı, çok farklı insanlardı. Ama bilemezsin, herkese birden Mur diyorsun ...’

Denize Giren Sörler

‘Bak sörler var hâlâ, gidiyorlar, bizden izin isteyip denize girerlerdi. Bizim evin önünden. ... Padişah vermiş hediye olarak. Hediye ama eskiden sınırlar tuhaf bir şeydi. Yani o ağaçtan o ağaca falan. Ağacı kesiyor büyütüyor şeklinde. Bu kadar büyük olmuş yani. Çok büyük.’

Kızı eklemişti, Büyük Bilge Aidanamu’dan da duymuştum onlar süt ve taze sebze, meyve satarlamış ki:

‘Bayağı geniş yerleri vardı onların. Biz çocukken şey yapardık. Orası şeyle çevriliydi, tel örgüyle çevriliydi. Çıkardık oraya kadar tel örgünün öbür tarafı meyve ağaçları falan filan pek geçemezdik.’

Gezici Kestane'nin dut yemesi vardı ki:

'Yani çok keyifliydi de artık değil, ada o kadar keyifli değil. Her yer gibi bozuldu. Aya Nikola'ya gittim dut yiyeceğim diye, hat-ta örtü götürdüm silkelerez ağacı diye. Yok dut ağaçları, yok. Şimdi uzun sözün kısası, bir Osav'ı arayacaksınız. Bir de ben kızımдан öğrenmeye çalışacağım Aluna'nın adresi duruyor mu diye? Anakara'nın dilini çat pat konuşuyorlar.'

Kızının aklına geldi, Gezici Arahnimu dinliyordu göz, bacak eklem:

'Aluna'nın Anakaracası iyi değil. Kaç yaşındaydı onlar Adaandigoni'den tamamen taşındıklarında? Yazları gidip geliyorlardı filan.'

Anne kızını, ve Aluna'yı anlatmaya devam etti:

'Kızın çok güzel saçı vardı küçüğün, onun saçını tarıyordu filan. Kutsal Haç Evi'ne götürüyorlardı benim kızı.'

Kızı 'Onun erkek kardeşi vardı dört beş yaş küçük, o hiç Anakaraca öğrenmedi.' Diyordu, anneyi duydum ki:

'Ama kız biliyordu. Aluna. Ayşe aynı zamanda. Ada'da Şeya adına kayıtlı'.

Kendinden de bahsetmişti: 'Çalışamıyorum artık. Turizm işi yapıyordum. Turizm işi yok artık.'

Kızı da 'Rehberler birbirini gezdiriyor artık.' demişti.

'Olmayınca ne yapayım. Kızım çok yoğun çalışıyor. Yönetimle ilgili kalkınma programını hazırlatıyor. Banka Kalkınan Sanayi verilmiş ve çok yoğun çalışıyor. Bende yalnız bırakmak istemiyorum. Ada'da çok iyi dinlenebiliyorum. Kafam boşalıyor.'

Evet Kunduzların hikâyesi diyelim bu anlatıya da, aklımızda öyle kalsın falan ...

Deniz kenarındaki kahvede 24 Temmuz 2017 günü karşıma gene bizim Ada'daki bazı köstebeklerin yaptıkları çıktı. Artık bu kadar olmazdı, taaa Bizim Yerleşim'den buraya kadar gelmişti zillet. Ve Lethe suları. Sular sulara karışmış ve yol almıştı. Her iki adada evi olan bu Adaandigonili Kastanomu'ya, bizim

Ada'daki Çeşme'yi satacaklarmış vakti zamanında. Ama Sürdürülebilir Kaynak'a ait olabilir diye almamış.

Diğer kestane devam etti, o da yazıcıydı ki, duydum:

'Mavramati'nin evinden gelen kısık sesli Rumca şarkıyı.
'anapse to çigaro, dos mu fotia'

Madam Levi'nin bahçesinden yükselen 'hava nagila'yı
bekçi Halit amcanın oğlu Çetin'in kısık sesle söylediği şarkıyı;
'gezdiğim dikenli aşk yollarında. Elimden bir kırk saz geldi geçti'⁵⁴

'Ben kırk iki doğumluyum. Hatırladığım ... İnsan kaç yaşında hatırlar yani. Dört yaşında denize düşmüşüm boğuluyordum. Annem kurtarmış, bildiğim o. Sonra tifo hastası olmuşum. İşte lağımlar eskiden denize akıyormuş. O zaman öyle. İlkokulun birinci sınıfını burada okudum. Yukarıdaki okulda eski Mur evi, birinci, ikinci, üçüncü sınıflar bir odada ...'

Bir başka çiziciden bahsederek 'Çocukluğunu bilirim.' demişti. O çizici Aristopas'ın okulunda yıllar sonra Çizicilik Bölüm başkanlığı yapmıştı ve emekli olmuştu. Neyse konuları karıştırmayalım. Devam edelim dinlemeye:

'Anakara'da yani tek bu Ada'ya giremediler. O birlikteliği anlatan bir kitaptır yazdığım. Mur'u, Anakaralı, Alfaomegası, Yaprakbeşi hepsi el ele verdi ve bu adayı korudular. Bir kişi ayak atamadı buraya. Onun hikâyesini verir.

Şimdi işte yeni yazdığım kitapta, bir Anakaralı ailenin, yani Ada'dan gelip de Anakaralılaştan bir ailenin, kocası Anakaralı kendisi Ada'lı. Onun kocasının 'Demir Ray' ile ilgili bir işi var. Diyorlar ki, sen Anakara'yı bırak Öbüranakara'ya git, Öbüranakara'da şeyi kur, 'Demir Ray'ı kur. Bütün Doluana'nın batısı ve kuzey batısındaki Yerleşimler'e yayılalım.' Adam tam geliyor Öbüranakara'ya, şeye en büyük Yerleşim'e, savaş başlıyor. Ve bu savaşın içinde onların çektikleri, bütün bir hikâye gerçek bir hikâye, benim bir arkadaşımın başından geçen bir hikâye bu. O zaman işte sekiz yaşında filanmış, o anlatmıştı...

‘Geçinebileceğim bir yerde yaşamam lazım dedi.

Direkt Ada’ya gitti.’ mesela

Kutsal Haç Evinin Hizmetlisi de öldü, karısı ondan önce öldü. Kutsal Haç Evinin Hizmetlisi İrodot. Benim tanıdığım Adalı’ların çoğu yetmiş altıda buradan göç ettiler, gittiler. Buradaki Adalıyı bulsanız bile korkar fazla detaylara giremez. Ada’daki Adaandigonili Kumru’ya gitseniz o anlatır her şeyi. Niye gittiğini bile anlatır. Neden kaçtığını bile anlatır. Evini aldılar adamın canım. Oturuyorlardı yıllarca babası vefat ettikten sonra annesi falcıydı. Fal bakardı ama para karşılığında değil. Adaandigonili Kumru burada cila filan yapardı. Bir ara Adabüyük’e gitti, yapamadı. Sonra yine geldi annesinin yanına, sonra o evi sattılar. Bunlar kiracı olarak kalıyordu orada, adam ‘çıkın’ dedi. Alan, ‘inşaat yapacağım’ dedi. Tabii inşaat filan da yapamadı. Orada yıkık dökük duruyor. Kutsal Haç Evi’nin yanındaki şeyden çıkın orada bir tane ahşap bina var. Karakol’un oradaki sokaktan direkt çıkarsan dümdüz yukarıya, sağdaki en yukarıdaki bina. Camları açık, kırık ... yanar orası. İnşaat izini vermiyorlar. O yüzden yani kaçtı gitti. ‘Geçinebileceğim bir yerde yaşamam lazım’ dedi. Direkt Ada’ya gitti. Orada nerde oturduğunu bilmiyorum.

‘Biraz aşağılarıydı onları. Niye aşağılarıydı?

Ben onu hâlâ çözmüş değilim.’ ki ...

Adaandigoni’deki Adalı’ların çoğu gitti. Öbüranakararın En Büyük Yerleşimi’ne yerleştiler, İkinci Büyük Yerleşimi’ne yerleştiler. Bir İkalısav vardı, Ada’lı. Biraz aşağılarıydı onları. Niye aşağılarıydı? Ben onu hâlâ çözmüş değilim. ‘Anakaralı tohumu’ diyorlar, iş vermiyorlar. Çok kişi iflas etti, Öbüranakaralı’ların şeyine kanarak. Ticaret sistemine. Burada alışmışlar ‘Söz, senettir.’ Anakara’da. Senet bile yapmadan alışveriş yapıyorlar. Anakara’da herkes gelir cuma günleri parasını öder. Orada öyle değil. Orada ‘Sen bana ne verdin? Senden bir şey almadım, ispat et.’ Bilmem ne. Çok kişinin parasının üzerine oturdular. Malı gitti. Sonra baktı bunlar olmuyor, kapalı plan yaptılar. Kendi aralarında alışveriş yapmaya başladılar. Yani emin olun, en büyük sıkıntıyı çekiyor şimdi Öbüranakaralı’lar. Onlar gayet

iyiler. Hiç sıkıntıyla araları yok. Bir tek emeklilerin sıkıntısı var. O da işte maaşının üçte birini aldı. Onun dışında kalandan da vergi kesiyor. Yarisına yakınını almış oluyor. Ama ticaret yapanların hiçbirisi sıkıntıda değil. Çünkü hem Doğu Orta İki Büyük Kara Parçasının Kesiştiği Toprak gibi. Kapalı ekonomiyi kurdular yapıyorlar. Bir iki arkadaşım var işte onlar burada çalışıyorlar. Kendi firmaları var. Arada bir gelirler konuşurlar.'

'Yani bir gece içinde ... düşün kan kardeşiz yani ...'

'Ben dört kere beş kere gittim Öbüranakara'ya. Hele o kitap Öbüranakara'da basıldı. İmza günü, yok konferans bilmem ne için, üç kere onun için gittim. Üç kere de kendim gittim. Çocukluk arkadaşlarımla hepsi orada. Beraber büyüdüklerim. Yani bir gece içinde... düşün kan kardeşiz yani... Oğog ile ben kan kardeşiz. Ertesi gün maçımla var. Buradayız, adadayız, maçımla var. Bizim takımın kalecisi Oğog. Gece konuşuyoruz, öpüşüyoruz, ayrılıyor. Sabahleyin onun evinin orada toplanacağız, oradan da Adaheybe'ye geçeceğiz. Adaheybe'de maçımla var. Sabah eve gidiyorum kapalı her yer. 'Allah Allah' diyorum, babası da doktordu. Karısı Yaprakbeşti. Annesi de Murdu. Ondan sonra,' Oğog ... Oğog' diye bağıyorum, hiç yok. Kapı duvar. Bir gece gece yarısı kalkıp gidiyorlar. Korku, korku ... Ve ben bir sene bir buçuk sene kendime geledim. 'Bunu bana nasıl yaparsın? Niye bana söylemedin?' On üç on dört yaşımdayız. Sonra yakaladım. Ayrılmamıza imkân yok, beraber büyüdük. Sekiz yaşından beri el ele kola kola ... burada balık tutardık. Denize girerdik. Yani hatırladıkça gözlerim yaşıyor. Çok kötü.'

Şöyle yaparız ben İnnay'ın telefonuna telefon ederim. Beni abi olarak bilir çünkü o. Anlatırım, derim böyle böyle. Yani o benim ilk kitabımı da okudu. Bizim aileye girer çıkar. Çok samimiydi. Annesini de çok severdik. Çok efendi bir aileydi. Babası vapura yetişirken kalp krizinden öldü. Yani size yardımcı olacağını tahmin ederim. Ama size bir Ada'ya gitmek kalacak.'

'Yıllarca burada oturdular, sonra burayı bırakıp gittiler.'

'Eski Yerleşim vardır. Olduğu gibi Mürdur. Osav diye bir kadın vardır. Nasıl diyeyim size, Aıram gibi kızı vardı. Yıllarca

burada oturdular, sonra burayı bırakıp gittiler. Arev vardı, Kehribar Topraklıydı. Falcılık yapardı yukarıda o da vefat etti. İki Kutsal Haç Evi var. İki de Kutsal Haç Evinin Hizmetlisi var ama, bir tanesi, yani şey, Roygo, o daha yeni evlendi. Onun eski karısının adı Osav değildi, Airam'dı. O da Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'nde şimdi. Geçenlerde yazıştık şeyden, İnter-netten. Buradaki Kutsal Haç Evinin Hizmetlisi, şimdi kadın, şeyin Niya Amca'nın kızı, Niya Amca ölünce Kutsal Haç Evinin Hizmetlisi olarak Kutsal Haç Evi'ne, şey yaptılar, tayin ettiler. Eski Kutsal Haç Evinin Hizmetlisi, ölmeden beş sene önce karısı vefat etti. Beş sene sonra kendisi vefat etti. Tam Kutsal Haç Evi'nin karşısında otururdu.

Nodna vardı, bu bir ara bir boşluk oldu. O da vefat etti. Onun karısı çok oldu vefat edeli, kızı şimdi şeyde, Öbüranakara'da. Kocası burada, bisikletçi şurda Değil ... Adalı değil... Adalı değil. Hangi Kutsal Haç Evinin Hizmetlisi bilmiyorum. Adalı, karısı Adalı olan ben tanımıyorum. Kadim Haç Kuru-mu'nda çalışan Nodna var. Bugün burda yok. O bütün şeyi, nasıl derler? Hem secere bilir, hem de şeydir, söyleyin adını, yerel yardımlaşma birliği başıdır. Bütün Kutsal Haç Evlerinin, adadaki kutsal haç evlerinin, bütün sorumluluğu onun üstündedir. Kutsal Haç Evi Yerel Yardımlaşma Birliklerinin başıdır. Harcamaları, o şey yapar. O bilir. Ama bugün burada yok. Karısını da görmedim, karısı da yok. Olmadı bir gün Nodna'yu şey yaparım görünce, ondan da bir randevu alırım. Onunla da bir konuşursunuz. Yani öyle öyle ... çengelle, çengel ata ata ... '

Çengel lafı başlar başlamaz Yazıcı Arahnimu'yu gördüm. Üye Yeri'nin denize inen merdivenlerinin yanına yerleştirilmiş çiçeklikler içinden bakıyordu. Çengelle, çengel ata ata örgüydü ki, dokuma olsun da, sekiz göz ve sekiz ayak ve yedi eklemi çalışsın da Athena ile yarışırды mesela ... Eeee o da Yazıcı Arahnimusudur Adaandigoni'nin ki dokurdu da örerdi mesela.

Yazıcı Arahnimu her söyleneni dinledi. Kimbilir bir gün belki Megali Arahnimu gelirdi de tekrar konuşturlardı ki ... Bizim Yerleşim'deki eski Kendriko defterleri nerede acaba? İsimler ordadır ki, Yerleşim'deki herkes kayıtlıdır mesela. Kopyaları da vardır. Hâlâ Yerleşim Başında mıdır? Olsa bu kadar zillet olur muydu. Adaandigoni'de böyle bir defter yapmışlardı mesela.

Tanımadığım bir Adaandigonili kestane lafa karışmıştı:

‘Sarı kitap vardı hani, hangi numarada kimler oturmuş filan böyle, çok eski. Adaandigoni için yazılmış böyle. Yani şu sokak şu numarada şu aile oturuyordu.’

Yazıcı kestane devam etti:

‘O söylediğiniz değil de bir başka şey hatırladım. Soyadı neydi? O da Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’ndedir. Bütün Adaandigoni’nin tarihini yazmıştır. Fotoğraflarla. Mimardır, kendisi. Çok yaşlanmıştır ama. Bir iki kere gittiğimde ziyaret ettim, iki kardeştir bunlar. Onların bir iki tane kitabı vardır. Kim hangi evde oturuyor? diye. Adaandigoni ile ilgili. O kitap bende yok gerçi, bir Anakaraca bastı, bir Öbüranakaraca bastı. Ama Anakaracadakini bulmanıza imkân yok. Çünkü yıllar önce, altmışlı yıllarda filan basılmış bir kitap. Üniversitede de profesördür o. Burada, Anakara En Eski Teknik Üniversite’sinde. Neydi adamın soyadı yahu? Çok enteresan bir soyadı vardır. Şimdi hatırıma gelmedi.’

Tuğlacı mıydı acaba hatırlayamadığı isim. Yazıcı kestane devam ediyordu, masal bu ya ...

‘Toplayacaksın, sıraya sokacaksın, nereden başlayacağını bulacaksın, ona göre bir senaryo yazacaksın kafanda, bir küçük şey çıkartacaksın, ondan sonra yazmaya başlayacaksın. Esas Allah o zaman kuvvet versin.’

Ben resimli kitabı hiç düşünmedim. Neden? Çünkü konular ayrılıyor. Yani şimdi ne kullanacağım? Yaptık onu. Kaç sene evvel. Adalar Yerel Yardımlaşma Birliği Adabüyük’de. Sergi yapıldı. Bütün Adabüyük vapur iskelesi olduğu gibi, bizim bir tarafı Adaandigoni diğer tarafı Adakına’ydı. Hatta benim kitabımın şeyi de vardı orada, tanıtımı, imza günü yapıldı. 2006 olabilir. 2006-2007. Şeylerin, resimlerin altına bütün hikâyelerini ben yazdım. On on iki tane resim böyle sırayla, şeye kadar, vapur çıkışından iskelenin girişine kadar.’

Şaşırdı ki, daracık bir evlerinin önü, şimdiki evin önü, böyle oradan yürürdü de, diğer taraf suydu mesela ... İskele bir deği-

şik. Çizici denize girmişti ve 'İşte orada girip, tifo olduk.' diyordu çocukluğunu tekrar hatırladı evini anlatırken.

Denize birisi ayağında tokyosu ile atladı tam o sırada, Çizici Arahnimu ıslanmamak için çiçeklerin dibine kaçtı, eski milli su topçuymuş atlayan. Futbola meraklı ve ders anlatmayan tedris ediciler vardı da mesela Su Yerleşim'de, Top 'iyi futbolcu' olmuştu da, Adaandigonililer suda top oynuyordu mesela:

'Eski milli sutoçu. Sporu bırakınca eski yeme alışkanlığı devam ediyor. Benim oğlan da öyleydi. Elli altı kilo verdi. Spor, rejim ve spor. Hâlâ yapıyor. Felaketti. Şimdi ben de yaptım. Çok ağır spordur. Ve bıraktıktan sonra devamlı yeme ihtiyacını hissediyorsunuz. Su topu, basketbol ve su topu yaptım. Bu Üye Yeri'nin kurulmasına neden olduk biz. Öbür Üye Yeri'nin takımıydık. Orada, şeyi yasakladılar, sporu yasakladılar. Eee.. [Oyun] oynuyorlar. Rahatsız oluyorlar, bağırış çağırış, sonra spor gelince değişiyor iş, o yüzden yasakladılar. Yasaklayınca biz de kalktık, burayı taşlarını döktürdük, Askeriye'den rica ettik. Altmış ikide başladık, burası molozdu.'

Dayanıştılar, spor yaptılar ve oyun oynadılar, yavaş yavaş ayrıldılar ve iki ayrı üye yeri vardı mesela, kırılana kadar ...

'Bilakis daha pahalı ... Hep öyleydi. Yıllık. Bina onların. Ama ecrimisil ödüyor. Basketbol sahası, havuz ... Devlete ödüyor. Aslında burasının hikâyesi başka. Burası biz kaç yılıydı, altmış sekiz olamaz, 70'li yıllarda, ben de yönetimdeydim. 74-76 olması lazım. Bir karar aldık, burası spor üye yeri olduğu için Beden Terbiyesi'ne devrimizi yapalım dedik. Ve şey olarak, saha olarak Beden Terbiyesi'ne devrettik. Ancak, üstündeki binaların, yapıların toprak belgesi bizde kalmak kaydıyla. Ve bunu kabul etti Beden Terbiyesi. Ve Beden Terbiyesi'nden biz, düşünün yani, kırk dokuz seneliğine kiraladığımız zaman, on iki liraya kiralamıştık. Yılda on iki lira. Komik bir rakam yani.... Utanıyorduk o parayı yatırmaya. Ondan sonra, Devlet, gözü burada zaten, ele geçirmek için üst üste ecrimisil çıkardı. E tabii muhakemeye verdik. Birinciye kazandık. Şeye gitti, temyize gitti. Temyizden de döndü geldi. İkinciye de kazandık. O da temyizde şimdi. Fakat durmadan böyle ecrimisil çıkartıp, getiriyor, bıktırtana kadar. El koymak istiyor. Ama burası spor üye yeri olduğu için, e

... takımlarımız da Anakara Şampiyonu, Anakara ikincisi, Anakara üçüncüsü oldu. Onun için hiç bir şey yapamıyorlar. Beden Terbiyesi ile de mukavele yapmamışlar bunlar. 'Bizim mukavelemiz' diyoruz Beden Terbiyesi'yle. Biz Beden Terbiyesi'ni tanıyoruz. Onları tanımıyoruz. Beden Terbiyesi'ne diyoruz 'Gel sözleşme yapalım', 'Yok' diyor Beden Terbiyesi. 'Orası bize izin vermiyor yapmaya' ... 'Peki siz onunla yapın, biz de bunlarla yapalım'. Böyle bir karmaşa. Öbür Üye Yeri ödüyor... Şimdi muhakemenin sonucu, yani temyiz sonucu olunca ... Açacak, açmak zorunda kalacak. O da çok zor açıyor. Yıllar sonra açıyorlar. Birinciye açmadılar.'

Hareketsiz canlı kıymetliydi ki, su kenarındaydı dört yanı. Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ne bu kadar yakın olunca rüzgarını bilmediler mesela ...

'Yani poyrazın nasıl estiğinin, lodosun nasıl estiğinin farkında değiller. Gittiler Adayassı'yı verdiler. Adayassı'ya nasıl gidecekler, nasıl gelecekler ben merak ediyorum. ... Askeriye kaçtı, Askeriye kaçtı, Askeriye vardı orada. Barınamadı. Su ürünleri yaptılar. Su ürünleri iki sene barınamadı.'

Sonra Yönetici ve onun Yönetici Arahnimu'sunu duydum ki. Yönetici Arahnimu evin balkonundaki çiçeklerin dibine oturdu. Bu yeni gelen hareketli canlıyı incelemeye başladı. Kahve içişini, sigara içişini ezberliyordu ki, unutmasın. Görmüş gibi geliyordu da. Ama nasıl olurdu iki Ada'da birden. Olurdu ki, Ada'lılar da gelmemiş miydi buraya mesela çalışmaya veya yazlığa. Olurdu da ... Megali Arahnimu'ya sormak için aklında biriktirdi ... Dinliyordu:

'En dipteki ha, onlar kaç kardeşti. Bu adaya çok, zaten ilk adaya gelenler Anakaranın Doğu Yerleşimi'ndenmiş. Ben Oselam olduklarını biliyorum. Ama Karanfilelmalıklarını bilmiyorum şimdi. Bunlar hepsi balıkçılık ve çok kötü şartlar ... şartlar derken. Yok. Para yok, kıtlık, hepsi balık tutarlarmış, ederlarmış. Niye geldiklerini bilmiyorum, onu eşim bilir. Bir akşam oturalım konuşalım, eşim maşallah çok, her şeyi bilir. Onlar çok kardeşti, hele bir tanesi vardı, bizim bir küçük tekneimiz vardı,

onun denizbeyliğini yapardı. O adamcağız, hepsi de çok enteresan, şekerden öldüler. Kimisinin bacak kesildi, etti.

En Çok Göç Alan İkinci Toprak'da çalışan ... Şimdi onlar, işte dediğim bu Nasah, bir de kız kardeşi vardı. O kız kardeşinle evlenen, bunlar Vals Yerleşim'de, yani işçi olarak gidiyorlar. Orada da evleri var. Hatta tahmin ediyorum, bir kızları bizim Köyata'lı. Ben Köyatalı'yım ya. Orada bir evleri. Bunların da Köybakır'da varmış. Kendileri aldılar. Çok cici hanım, yazın geliyorlar. Tabii onlar arkalara hep sonradan yapılan ... kendileri yapmışlar. İlk önce kondu tipi ydi. Sonra şimdi e ... konduların hepsinin kaloriferi her şeyi var. Artık normal.

Onların dedeleri ilk gelenler. Eşim ... onları çok iyi tanırđı. Hep teknelere yardım ederler, hep balıklarla bilmem nelerle ... İlk gelenin oğulları, hiçbir şey kalmadı bir tek, bu kızı var. Yani bu adam, eşi. O da pek meraklı buraları süpürür, eder. '

Sokakları süpürürdü ki. İzzet olsundu. Ustalar da gitmişti mesela:

'İşte valla usta diyorsunuz. Biraz biz, biz biraz anlıyoruz. Ama usta sonradan usta olanlar. Bizim gördüğümüzü göremeyenler. Baktım, baktım ... Hataları gördüm. 'Yok' dedi. 'Senin evin yamuk' diyorlar. Yapacak bir şey yok. Çünkü bunlar çıraklıktan öyle, görgüyle yetişmişler, bir teknik bilgileri yok.

Adada ne bahçıvan var, ne bakıcı yok bir şey. Onlar gelmişler vaktiyle adaya. Demişler ki, ne iş yaparsın? Bizim tüpçümüz vardı çok eskiden, eskiden hep tüpler var. 'Bahçıvanım dersin', demişler. Ne iş yapacaksın, iş yok güç yok. Seninkini benzetmiş onunkini benzetmiş, olmuş bahçıvan, yine de olamamış.'

Ustalar da gidiyordu, Adaandigoni'liler Öbüranakaraca konuşanlar da kırılıp, çoğu gitmişti ki. Sessiz de bir anlaşma vardı mesela. Evini satabilen satmıştı. Satamayanlar ve geri dönemeyenlerin evleri hazineye geçti. Duymadılar ki ... Ada Sürdürülebilir Kaynaktı ki. Bazen maliye ve sürdürülebilir kaynak anlaşılmadılar, birbirine dava açtılar. Bu boşluktu. Boşluğu gören bazıları postlarını giydiler ve maskelerini taktılar gene. Yaktılar, işgal ettiler ... çıkmıyorlar evlerden bazı Geyikçiler mesela ... Geyik geyik giderlerdi de boynuzlardı bazen mesela. Nallanmışlardı da, çirkin severlerdi bazıları. Hem mihına hem nalına.

Nallarlardı da bazılarını ... çeneleri kapalı, mühür ağızlı yok olanların, edilenlerin ... yoktular ki mesela ... Muhakemeler bitene kadar. Şimdilik falan ve işi bilenlerin bazılarının yerini, bazı bilmeyenler geldi ve doldurdu ... İş bilenler ve Arahnimuları da göz göz bakakaldı ki ve ayakları sekiz, biri kırk yedi, dolana dolana çare arıyorlardı ... Yanık Arahnimu yazıyordu hâlâ ... Gelecekti ki Atölye Çalışması'na, o da duyduklarını anlatacaktı, mesela çok fazla şerbet içmemişse. Bazen uyanamazdı ki, kaçırırdı her şeyi. Sonra da gayret gayret toplardı da ... Çok severdik onu ... O bir öykücüydü mesela ... Kıymetliydi ...

Geyikleri anlattı da duydum Yanık Arahnimu, hikâyeciydi dedim ya, o da kardeşi gibi anlatırdı ki:

'Geyikleri nalladılar. Arkalarına büyük sepetler de taktılar. Hareketli canlıları ve bazen de onlarla birlikte veya yalnız hareket-siz canlıları da taşırlardı. Yokuştı ki. Zordu. Zillet gelirdi kamçıyla. Tırmanacaklardı da onların dört bacağı taşıyamamıştı bazen yükün illetini. Kırılırdı eklemler. O zaman işe yaramazlardı, oturaklı sepetleri taşımak için. Oturaklı sepetlerde karşılıklı ikişer canlılık minderli yerler vardı falan. Püsküller, renkli, yapma çiçekler metal huni vazolarda, hareketli canlıların kullandığı motoru olan hareketsiz canlıların sağ ve sol yanlarına koydukları gibi aynalar da vardı. Arkalarını görmek için. Neşeli sepetlerdi de acıttırdı canlarını kamçı ... Ayakları kırılmasaydı da, vurmasalardı onları.

Yoksa sabaha kadar dans edebilirdi de onları dansla öldüren Kalikantzari vardı, mesela Zemheriler falan. Kalikantzari çeteydi ki çok gezerlerdi mesela ve hikâyelerini Dut Ağacım daha sonra duyacak ve anlatacak. Kalikantzari ikiden fazla saymayı bilmezlerdi ki süzgecin deliklerini. Sesini de alırlardı. Sessiz geyikler de adım sayardı musallat olmasınlar falan diye. Nafile 'Geyikleri de Vururlardı' ölene kadar koşturunca dans biterdi falan, zarif ayakları dar sokaklarda dolanırken kırılınca ... Yılkı olmuşlardı ki, kalmamıştı sevdiklerinin sesini taklid edenlere kanacak canları mesela ... Size Paskalya Arahnimu anlatmıştı. Gece sevdiklerinizin sesi ile sizi kandıranları. Her sorunun cevabı verilmeliydi mesela. İlk sözcük 'Kara' olmalıydı. Ne kara dediler ne Zemherilerin deliklerini ikiden fazla sayamadıkları

süzgeçleri kullandılar. Kalmamıştı ki halleri. Gerisini zaten Pas-kalya Arahnimu size anlatacak. Ben de uyanabilirsem geleceğim Atölye çalışmasına. Gıybetti ki bazı Arahnimuların, yokluklarında haklarında konuşulmuştu: 'Gıgı gıgı gıybet zamanı' anons yaparlardı da. Dedikodu mesela. Yok idiler, kayıptılar ki mesela kayboldular ...

Hareketli ve hareketsiz canlı israfı vardı ki Adaandigoni'de. Önce izzet ve ikram, himmet sonrasında ve zilletti ki sonunda. Alırlardı kedileri, köpekleri ... Mesela beslerdi acaip, kuru kuru bir taneciklerle yaz boyu. Ada'da höyüğünüzde bulunan tohumlara benzer. Kupkuru. Nedense de bunu yiyenler hep uyurdu. Yemekler artardı da çöp olurdu. Yaz bitince Anakara'ya dönerken yük ağır gelirdi. Hane-i Yetim'de yoktu ki bırakılacak. Boşa bırakırlardı hareketli canlıları.

Çöpleri toplayanlar vardı mesela. Kuklamu ve Arahnimu Bibi. Başa çıkmazdı ki. Hafta sonu gelenler aç ve bilaç mesela, arsız önüne gelen meyveli ağacı sallardı ki ... sanki hiç görmemiş gibi. Omuz omuz üstüne çıka çıka ... Sarı top eriklere böyle kıyılır mıydı? Aç mıydılar bu kadar ki ağaçları acıtacak ... Neredeydi sizin Ada'daki dutlarınızı iki bir nazikçe koparan ressam. Dar sokaklarda zerafet olmalıydı mesela ... '

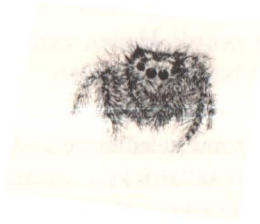
Beni nasıl salladıklarını ve arsızca dutlarımı, olmayan onların dutlarımı, yediklerini hatırlıyorum. Canımın acısını mesela ... Ancak kendime geliyorum yüz yıl sonra ... Hatırlayacağım.

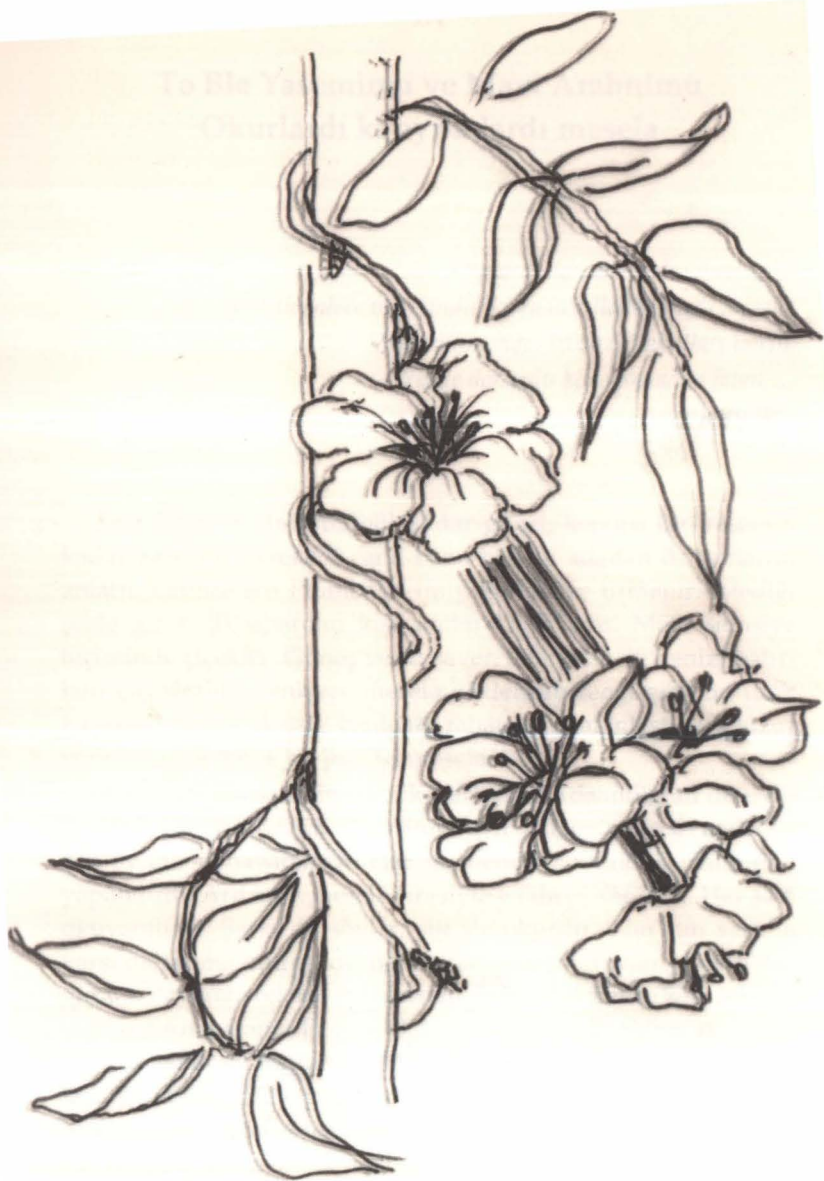
Arahnimu Bibi ve Gezici, Yazıcı, Yönetici Arahnimu açık bir karış ağızla dinlediler Yanık Arahnimu'yu. Bana Adaandigoni'den dönünce anlattılar ve duydum. Onlara bir Ada Şarkısının sözlerini hatırlattı Mnemosini: 'Selvi gibi zerafetle, dar sokaklarda geziniyorsun ...'⁵⁵ Zerafet, izzet ve ikram mesela ...

Dolaplar da atıldı, yastıklar da tıkıldı oraya buraya, pencere deliklerine ki raflar yakıldı, dumanları kestane ağaçlarının yapraklarına sindi, koktu. Ağaçların gövdeleri islendi. Evlerde bulunan eşyalar çalındı, piyanolar satıldı. Yakıldılar, atıldılar, çalındılar ve parça parça edildiler. Paramparça. Bu adayı da götürrebilselerdi. Götürürlerdi. Unuttururlardı ki. Onu da lime lime satarlardı. Ve yıkıldılar. Götürülebilecek her şeyi taşıdılar ve

götürdüler. Unutturmamak için. Çırılçıplak kaldılar. Bugün ... ve şimdi. Eril ve dişil sıvılar gene akıyordu ... hâlâ, şimdilik...

Mesela mavi yaseminler. Sarkan ve tırmanır ki, istediği şekle girer. İlkbahardan kışa kadar çiçek açan. Mavi şemsiye biçiminde çiçekliydi ki. Güneşi ve suyu severdi. Gökyüzü ve denizi hatırlatan çiçeklerinin renkleri. Bu renk hareketli ve hareketsiz canlıları rahatlatır ki, sakinleştirir. Huzur verir. Onlar hâlâ bu yerleşimde açıyorlar mesela. Unutturmayan ve Mnemosini suyundan içmiş, hareketsiz gibi görünen canlıların hepsi ... Açacaklardı ki ... Kapanmasınlar mesela. Masal bu ya açıktır ucu ... Sonunu okuyan bilir, okumayan hiç bilmezdi ki ...

IX

To Ble Yasemimu ve Mavi Arahnimu Okurlardı ki oynarlardı mesela

*Oynardı da sesi de alınamazdı ki,
Merdivenlere vurgundu, kuyusu zilletlenmişti mesela,
Adaçayına mavi bakardı yakutları narın,
Yeşile dokurdu ki doyamadan falan ...
Arahnimu Bibi*

Sesi Doğulu Mavi Bülbül kadar güzel, kendisi bir yasemin kadar zarif bir hareketli canlı bana her iki adadan da anılarını anlattı. Latince adı Plumbago imiş. Sarkar ve tırmanır. İsteddiği şekle girer. İlkbahardan kışa kadar çiçek açar. Mavi şemsiye biçiminde çiçekler. Güneş ve su sever. Gökyüzü ve denizi hatırlatır çiçeklerinin renkleri, mesela gözlerinin rengi gibi. Bu renk hareketli ve hareketsiz canlıları rahatlatır, sakinleştirir. Huzur verir. Sesi ve rengi, bir gibidir mesela.

Birisi Anakaranın En Büyük Yerleşimi Adaandigoni'den, diğeri ise Ada'nın Zeytin Yerleşimi'nden ... Hep oyun oynardı ve her oyunu oynayabilirdi. Her iki nehrin suyundan içmiş gibi yapabilirdi. Ard arda mesela sırasıyla ya da eş zamanlı. Her şeyi okuyabilirdi. Şarkı da söyler, şiir de okurdu. Klio'nun sabaha karşı dallarıma oturup çaldığı lirin ezgilerini duyan ve ne olduğunu anlayan hareketli canlılardan da biridir. Bence Klio ona da gidiyor, Anakaranın En Büyük Yerleşimi Adaandigoni'ye. Gene kırmızı elbisesi, başında defne yapraklarından yapılmış kalın tacı ile. Kaliopi de gelirdi oraya. Hangi ağaca oturduklarını bilmiyorum. Ama girişte bir de sedir vardı, belki de oradaydılar. Kaliopi yine askılı sarı elbiseler giyer, üzerine ve omuzlarına

uçuşan bir turuncu şal atardı, buraya geldiği gibi. Elinde yine Odiseus kitabı olurdu, bana geldiği zamanki gibi. Ble yasemimu da okurdu. Sirenlerin türküsünü⁵⁶: ‘Gel, yüce Odiseus, Akha’ların ünlü kahramanı, Durdur gemini, ne olur, Kulak ver tatlı öykümüze.’ Kaliopi gene dalgalıydı siyah saçlarının üstüne aynı tacı takardı ki, taktığını bana geldiği zaman.

Hiç görmediği yazıları hemen anlar, yorum sesini katardı da okurdu, su gibi. Çok da iyi sanat tarihini bilir. Eee ... tabi bu bilgiler de oyun oynarken çok işe yarar. Oyun oynarken her şey işe yararmış. Ben de hareketli olsaydım, belki çok büyük oyunlar oynayabilirdim. Bu kadar bilince ... bilirsem ...

Bir Aralık günü, galiba 6 Aralıktı ve yıl 2017 idi ve demişti ki: ‘Evet! Nihayet bunak, deli değilim ve ölmüyorum.’ Bu da oynadığı oyunlardan biriydi. Dediğim gibi o her şey olurdu, su gibiydi. Ama oyun oynamadığı zaman bizim suların, Mnemosini’nin sularından. Yoksa zaten anlatamazdı ki. Öbür sudan içenler, Lethe’den, unutmışlardı ya ... Ondan severim çok kendisini, Kuklamu da sever onu, hem de çok. Sevmek de değil aslında. Kendini bütünlemiş, büyüksemelerini küçümsemiş az bulunan canlılardan biridir.

Bir de Arahnimularla arası çok iyidir. Bu galiba onun, sözcüklerini, sesini ve bedenini dokumasıyla; germesi, gevşetmesi, işlemesi, inceltmesi, kalınlaştırması, kana boyaması ve gözyaşına boğması ile ilgilidir. Onun da vardır mutlaka bir Arahnimu’su, hem de mavi, Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne yakın değişik bir şekli olan bir adasında, ondan ‘andigoni’ derlermiş, yamuk mesela ... Duyduk, öğrendik ki.

Ve oradan oraya, canlılar tarafından yerinden yurdundan, evinden edilip sürüklenen, çalınan, taşınan eşyaları ve taşları bilirlerdi. Yürütülmüş eşyaları da. Mesela Ble Yasemimu’nun evindeki piyano yok olmuştu. Hatta Ble Yasemimu’lar bu piyanoyu hiç görmemişti. Sonradan evde piyanonun da bırakıldığını öğrendiler. Ama haberleri yoktu ki. Mavi Arahnimu, galiba adı da buydu, bunu kimin yaptığını evlatlarına da anlatmıştı. Zira piyano da onun, çalınmadığı zaman, yerlerinden biriydi. O kadar çok girdisi, çıktısı, sert ve yumuşak yerleri vardı ki, içi de bilmece gibidir, çuhalı ...

Ve Ble Yasemimu'nun dinlediği ve Adaçayı'nun anlattığı bir anı daha var. Yıllar sonra Zeytin Yerleşim'e geri gelmiş. Ona kapıyı açan ve acıdan kapkara olmuş, işaretle 'sus' diyen canlının da mutlaka bir Arahnimusu vardır. Zeytin Arahnimu'dur adı. Onun da adını öğrenirim. Biraz sabır. Öğrenmişim ki ... Kara, kapkara ... Evi gibi ... Zeytin Arahnimu mesela.

Bana bunları anlatan posta güvercinim de yoruldu. Biraz dinlensin. Yorgunluk da değil de, acı ve zillete şahit olmak ... Anlatmaya başladı ve okuyan, oynayan Ble Yasemimu'ya dönüştü sesi:

'Bu kitap bir adada ağaçların evlerin taşların çeşitleri canlılardan duydukları anlatıların bir derlemesidir. Mekân ve zaman önemli değildir. Okuyucu mekânı ve zamanı kendi tahlil edecektir. Anlatıcılar Yerleşim'in yaklaşık yüz yaşında olan bir beyaz dut ağacında konuşurlar. ...'

Okuyan ve oynayan Ble Yasemimu bu kitaba ses verdi. Ben de dinledim. Anlatıcılarımın hepsi dinlediler. Mesela hareketsiz canlılar da ... Ses Öbüranakara'ya kadar gitti. Dinleyenler alkışladılar. Bazıları 'Ağacın altındaydım yani ...'. Kimi 'Bunu daha önce yapmadınız?' dedi. Yani neden konuşmamıştım. Ben de 'Şimdi zamanı' demiştim. Ble Yasemimu biraz daha okudu:

'... Arahnimular aracılığı ile biz ve akrabalarımız Merkez Yerleşim'den Dut Ağacı'na üç hikâye. Mutluluk vardı Öbüranakara ve Edebiyatçı Kukuvayamu anlatıyordu 2017 sonbaharında ... yavrulamış ve çoğalmışlardı. Onlar unutmuyordu. Hangi sudan içerlese içsinler, suya ne karışmış olursa olsun son zamanlarda ve hep Arahnimu Bibi'nin, Dut Ağacı ile dertleştiğini biliyorlardı. Bilge Arahnimu ile de ...'

Dinleyenlerden birisi 'Çok tatlı' dedi. 'Ağzınıza ve elinize sağlık' dediler ve bunu Ble Yasemimu'dan başka kimsenin okuyamayacağını söylediler. Birisi de 'Destansı bir dil yani' ve diğeri:

'... insan bir şeyi görmek istiyor dinlerken, o resimlerin gözükmesini isterim yani ... hani o yıkık ev, o şeyi yapan o, ağaç hani görmek istiyorum.'

Okuyan Ble Yasemimu 'Şahane. Ben bir şey söyleyeyim mi? Yani bu böyle şey olsa ... çizgi film.' Arahnimuları okurken Ble Yasemimu dalmış ve kendini kaptırmıştı ki, parmaklarını

örümcek ayağı gibi havada yürütürken mesela, okuyordu. Anlatıyordu Ble Yasemimu, Mavi Arahnimu da heyecanlanmıştı ki göz göz dinliyordu, zaten hayrandı ki kardeşine:

**‘... içeriden bir kadın böyle siyahlar içinde bana
[sus işareti] yaptı.’ ki ...**

‘Ben hiç gitmedim Ada’ya. Şundan gitmedim. Uzun zamandır işte Adaçayı ile kaç, işte on dokuz yıllık bir beraberlik sırasında, habire diyorum ki işte ‘Bozada Mozada, ya Ada?’ ... ‘Ben Ada’ya gitmem’ diyor. ‘E ... niye?’.

Rüya bozulmuştu ki, dayanamamıştı mesela.

‘Ben işte bu şeyden önce ilk gittiğimde öyle bir hayal gibi bir şey yaşamıştık ki’.

Sonra tekrar gidiyor. Gidiyor ki işte, yani:

‘Her yer taraf yağma edilmiş, acayip o Yol’un adamları yerleşmiş, bütün bağlar sökülmiş, işte şalvarlarıyla ... ve hani gerçekten neye uğradığımı şaşırdım. Yani yanlış yerde inmiş duygusuna kapılıyorsun’.

Daha önce kaldıkları, işte bir madamın evi varmış, yani çok da kuvvetliydi hafızası, diyor ki: ‘Hani şüpheye düştüm ama böyle kırk bir kapı, Allah Allah, ve içeriden bir kadın böyle’ diyor ‘siyahlar içinde bana [sus işareti] yaptı. Ben neye uğradığımı şaşırdım.’ Ve diyor aynen geri dönmüş arabayla, şey kalkmak üzere, feribot. Eee ... arabaya da yer yok. Bu bağırış çağırış boş bir kamyonet varmış, arabayı kamyonete sokmuşlar ve kalamadı. Onun için ‘ben gitmem’ derdi. O yüzden de gidemedim bir türlü.’

Sonra Ble Yasemimu bir belgesel film hatırladı da kimin olduğunu hatırlayamadı Ada ile ilgili:

‘Onun bir belgeselini izlemiştik yani o da şeyle başlıyordu, yukarıdaki ayinle, panayırda ... Ayinle panayırda başlıyor ve yıkık bir sofrayla bitiyordu. Yukarı Yerleşim’de.’

Ve devam etti, Kolsuz Vakimu burada da karşıma çıkmıştı. Bilge Aidanumu’ya istediği evi satmayıp da, başkasına satan:

‘Bizim Adaandigoni’deki evin hikâyesini biliyor musunuz? ... Şimdi Adaandigoni’deki ev herhalde işte, ilk yapıtları tam onu bilemi-

yoruz ama yani. [1940'tan bile önce olabilir] bahçeli üç ev olarak yapıyor. Üç kız kardeşe. Ama sonra Murlar kendileri satıyorlar.

Başka aileler alıyor ve hari böylelikle üç farklı aileye geçmiş oluyor. Ama o ilk zamanda yapılmış olduğu için ortada kuyusu vardı, bahçe ortaktı. Mış yani. Eee ... sonra ... Arkada bir küçük şey var ya, yani onun arkasında bir yükselti var ya orada. Oradaydı hâlâ duruyor ama sonra el değiştire değiştire, en sonunda alan nazif Anakaralılar oraya lağınu bağladılar ve böylelikle kuyu bitti.

Şey ... Biz de tam, yetmiş dört yani Adaafroditi olmadan, yani yetmiş üç, benim şeyler tanursınız. ... En Çok Göç Alan İkinci Toprak Dili ve Edebiyatından ilk onlar adada bir yer edinmişlerdi. Biz de ... Ben onun kızlarıyla arkadaşım. Bir de Sakin ile Sabır. Psikoloji'den. Sonra onlar gittiler, bir ev kiraladılar, kendilerine ev yaptılar. Ben de tabi, tek çocuk, yaz oldu mu onların yanlarına gidiyorum ve tabi dönmüyorum.

Babam da dedi ki, 'Ay ben kızımı özlüyorum, bari biz de adada bir yer alalım'. Çünkü ben gelmiyorum, yani bir gidiyorum yaz sonu dönüyorum. İşte babamla böyle tatlı bir kış günü gittik. Üç Mur evi gösterdiler bize. Bir Mur adam, Kolsuz Vakımu, adamı hatırlıyorum yani hakikatte tek kolu yoktu yani, yarım bir kolu vardı. Ben bizim evi gördüm ve bittim. Çünkü o merdivenine bayıldım. On iki yaşındaydım.

Neyse tamam filan dendi. Eee ve hemen de oturmak istiyoruz. Alelacele, işte bir uyduruk tuvalet yapıldı. Mutfağın taşına, o zaman marley modası vardı biliyorsunuz, o biz fakat o kadar acele ediyoruz ki marleylerin üstüne basıldı, bütün ziftler dışarı filan, feci oldu olsun ama gittik. Ve bazı eşyalar vardı onlara ait eşyalar, hiç dokunmadık. İşte oturma şeyi vardı. Yukarıda bir masa vardı.'

'Yıllar sonra annem bir gün beni arıyor ve nerdesin? Ben de Anakara'dayım. Hemen gel. 'Yok hemen gelemem'. 'Adarın, evin sahipleri burada'. 'Aa... dur ne yapacağız', yetişemedim. Annem onları ağırlamış etmiş, filan ama, bir şey yapamamış.'

'Çünkü evinin sahipleri burada dedi'

'Bir mimar işte hilali olmayan mimarlar ve onların Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ndeki ve işte Aykart'taki yapılarını, sonra da adadaki, yaptı ve sonrada sergi var. Gene ben böyle manasız

bir şey yetiştireceğim. Yetiştirememişim, her zaman olduğu gibi son dakikacı, serginin açılışına Adaçayı gitti. Israr ediyor. Diyor ki, 'Gelmiyorum, gelemeyeceğim, bir şey yazacağım.' Neyse Adaçayı biraz sonra telefon ediyor. Ben sinir içinde artık 'Gelmiyorum, bitirmedim, ne yapayım, falan' söyleniyorum. 'Mutlaka gelmelisin' dedi. 'Ay böyle' diyorum, 'niye böyle bana', boğulacağım. 'Çünkü evinin sahipleri burada.' dedi. Tabi ben vın, uçarak gittim. Ve o tabi gayet duygusal bir buluşma oldu. Çok rica etti ne olur gelin filan biz orada ahabalık ettik, sonra birlikte yemek yedik falan.'

'Dedim ki anahtarınız. Sizin de eviniz.'

Anahtarlar yüklüdür, kaybolur, taşınır, göçten göçe ... Bellektir onlar. Açmasalar da kaparlar. Kaparlar ki mesela kimse açamaz. Masal bu ya. O hesap, açan kaçana, kaçan açana ... Renk değiştire, ses alınana, su kilitlene mesela ...

'Adres alış verişi olunca tabi ben hemen evin anahtarını yaptır-dım bunlara yolladım. Dedim ki anahtarınızı yolluyorum. Sizin de eviniz. Ondan sonra tabi bunlar çok duygulanmışlar, onlar da toprak belgesini alamamışlar, çap, evin çapını yolladılar bana. Babam tabi hukukçu olduğu için onları, ne olur olmaz onları zamanında çıkarttırmış ama o eski çap filan feşmekân.

Ondan sonra 'biz büyük bir aile, kuzenler' yani orada çok insan yaşamış, bir aile ama kuzenler, yeğenler, çünkü bitmiyor ... Habire 'Biz de bu evde doğduk. Biz de bu evde doğduk'. İçlerinden bir tanesi Takamaslar, bu Öbüranakara'ya değil bir biçimde En Çok Göç Alan İkinci Toprak'a gidiyor. Niye? Nasıl? Bilmiyorum. Daha sonra orada, bir işte, Çizme Toprak'a geçiyor ve bunlar karı koca, karısı En Çok Göç Alan İkinci Topraklı, En Çok Göç Alan İkinci Toprak'ta ve Yoluşu Yerleşim'de yaşıyorlar ve müzisyenler. Biri operacı diğeri ne çalışıyor şimdi bilmiyorum. Bir kere de onlar geldiler. Nasıl heyecanlılar ... 'Orada o vardı, burada şu vardı'.

Çok çekine çekine dediler ki, 'Bir piyano vardı'. Dedim ki 'İnanın, yoktu'. Çünkü bu eve ben girdiğimde o kadar fotoğraf olarak hatırlıyorum ki, ve dedim ben o zaman annem tepemde piyano çalayım diye uğraşıyor, evet ben çalmaya pek niyetli

değilim ama yani evdeki piyanoya herhalde sahip çıkardı. Yoktu dedim. 'Ah' dedi 'ah'. Sonra geliyorlar. Şimdi Takamasları anlatacağım, Takamaslarla biz, bir kere şey aradı, karısı.

**'Ben burada gene karalara bağlamış olduğum bir akşam ...
evi satıp gitmeye karar verdim.' mesela**

Mavi Arahnimu saklanmıştı. Ble Yasemimu'ya dayanamazdı ki ... Adaçayı kaynatsa sakinleşir miydi. Gelse Klio ve Kaliopi oyalanır mıydı. Abdal olmuştu ki Dağyanarlarına vurmuştu kendini.

'Karısı aradı dedi ki, 'Ben kocama sürpriz yapmak istiyorum. Adaandigoni'yi çok seviyor'. Pardon çocuklarından biri aradı. Dedi ki 'Biz babamıza sürpriz yapmak istiyoruz. Yetmişinci yaş günü mü bilmem kaçınıcı yaş günü, adaya geldik.' Hemen dedim ki ev sizin. 'Yok dedi biz mümkün değil sığamayız çok kalabalığız'. Ben dedim 'İşte orada Omimas' diye bir yer açılmıştı, 'Orayı ayarlayalım' filan feşmekân neyse, o sene de yine olmayan kalmadı. O patladı, bu bilmem ne oldu, bilmem ne filan. Bunlar da gene gelediler, gene gelediler. Fakat Takamaslar o vesileyle, bu vesileyle hep böyle bir şeyler yazarlar, bir şeyler yollarlar derken, ben burada gene karalara bağlamış olduğum bir akşam evi satıp gitmeye karar verdim. Bilmiyorum hani nereye gideceğimi ... '

Mavi Arahnimu öndeki iki gözü ile mesafeyi ölçtü mavi. Gözlerindeki maviler atladı Ble Yasemimu'nun gözlerine. Sevdalıya dokunulmazdı ki bilirdi kardeşini. Sevdası soluk mavi yuvarlak üstündeydi. İzzet ikramdan zillate illete ... Duyuyorduk:

'Çok kötüyüm. Şeyi aradım. Almacı satmacıyı aradım. Almacı satmacı da geldi dedi ki, 'Yani siz bilirsiniz, tabii ki satarım ben bunu ama siz sonra ne yaparsınız? Bir düşünün'. Tanıdık ... uzun uzun muhabbet ettik 'sen' dedi 'Bir ay iki ay düşün. Hiç merak etme satarım ben bunu' dedi.

Ondan sonra neyse bunlardan tık bir mesaj geldi, 'İşte ne yapıyorsun? Ne ediyorsun?' filan. 'Ben de çok kötüyüm burası korkunç, ya adayı ya burayı satıyorum. Nereye gideceğimi de bilmiyorum', dedim. Bunlar 'Ay çok üzüldük' ... Ben de dedim ki,

‘adayı hatta keşke siz alsanız’ filan dedim yani. Bedava vereceğim zaten, Adayı keşke onlar alsalar. Yani neyse artık yatacağım. Üzgün ve perişan, telefon çalıyor, ev telefonu. Bu saatte ... açtım. İşte ‘Ben Tamfa’. ‘Buyurun’, ‘siz Ble Yasemimu?’ ‘Evet’. Biraz böyle En Çok Göç Alan İkinci Toprakçı aksanı var. ‘Ben Takamas ailesinin En Çok Göç Alan İkinci Toprak’daki evlerinde kiracı olan ablam kanalı ile size ulaştım’. ‘Buyrun’, ‘Ablamı aramışlar’. Kiracılarını arıyorlar, onlar Çizme Toprak’da o sırada. Kiracıları bir Anakaralı demek ki. Diyorlar ki ‘Böyle böyle bizim bir tanıdığımız var kendini iyi hissetmiyor.’ Bakar mısınız? Kadın En Çok Göç Alan İkinci Toprak’dan, Anakara’daki kız kardeşini arıyor. Diyor ki ‘Böyle böyle ara, gerekiyorsa da atlayıp gideceksin.’

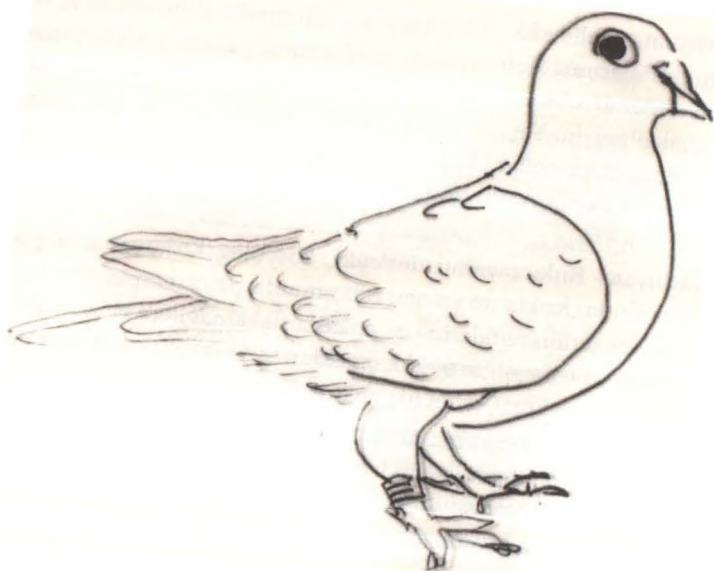
‘Bu duyguyu onlar kadar iyi anlayacak birisi olamaz.’ Mavi Arahnimu bunları Atölye’de anlatacaktı ki tekrar olsundu ... Unutturulmasın ... Heyecanı dinmişti mesela mavi mavi bakmaya başladı, Ble Yasemimu kardeşiydi ve hayrandı ona ... Baka baka kaldı baka ... Daldı ... Geri geldiğinde vurgun kibarlıkları olur muydu bacaklarında ki eklemelerinde, mesela göğsü dağlanır mıydı alamadığı nefesten. Mavi Arahnimu Adalı Arahnimulardan duymuştu ki, söylemeye başladı sessiz bir Ada şarkısını:⁵⁷

Anneciğim bahçende suladığın
Yasemin ve hanımeli çiçeğine,
Şimdi başkaları özen gösterecek
Sen de dualarını eksik etme bizden.

Bugün ve cumartesi günü kalabalıktık. Anlattım ya ... Dokuduk, ördük ve işledik ki, Öbüranakara’ya giden yolu döşedik. Denizde bir yaygı kurduk. Dutu toplarken ki, yaygısı gibi. Posta güvercinleri de vardı mesela.

... Ve biz denizlere açılıyor. Adalara, anakaralara, topraklar, uzak ki yakın mesela. Nereye gideriz ... Ne zaman döneriz bilir de ... Bilmeyiz ki ... Kissadan hisse ... Masalın sırları mesela.

Öbüranakaradan Dut Ağacı Dinlerken

‘... Adsız ve Giderken ...’

Dut Beyaz Ağacıyım ben. Beyazım ki... Kırmızı ve Kara Dut Ağaçları da vardı ki. Bitiriyorlar ve onlar denize açılıyor, örgüleri Ada’da. Örüyorduk ya. Birdenbire hepimiz Arahnimular olduk mesela, resimdeki gibi, katman katman olmuştuk ki, san ki bizi yarıştıyorlardı. Öndekiler ve arkadakiler. Güçlüler ve zayıflar. Çalım ve emek ... Arahnimular bunları hatırladı mesela ... örgücüler, dokumacılar falan filan ...

Diyorlar ki gidenler:

‘Ne zaman döneriz bilmeyiz ki’ ... Belki de dönmeyecekler ki, şimdilik:

‘Hepimiz gebeydik. Karınlarımız, rahmimiz, rahimlerimiz ve yumurtalarımız dolmuştu ki. Renklerimiz yoktu. Yeşilden maviye, demir olmazlardı. Saydamdı mesela. Gözlerimiz kan ve çanak olmuştu. Yaş. Kuyular kurudu. Ayaklarımız da dolaşmıştı, mesela eklemler. Üstünde yürüyecek mavi cam kırıkları Anakara’daydı. Arahnimularla bir olduk mesela. Biz doğurmayacaktık ki.’

Edebiyatçı Kukuvayamu derleyici, Sosyolog Kukuvayamu çözücüydü ki. Kuklamu yazıcı, Albesmu da çizici mesela. Onların ne gökyüzünün renklerine ne anlatılardaki mavilere ve beyazlara yoğun, ne de ışığın soğuk çığlıklarına, bırakacak zilletleri ve himmetleri yoktu. Gıybet hiç yoktu ki ...

Hepsi beraber olmuş masal anlatıyordu. Bu masalı anlatmak istiyorlardı. Anlatmak istedikleri bu masaldı mesela ... Su falan da içmediler, kuyuya, mesela haykırmadılar ... Hele Çizici ve Sosyolog Kukuvayamu hiç bilmezlerdi ki buraları. Dinlemeyi

bildiler, derlemeyi ... Çözmeyi ve çizmeyi ... Masal bu ya ...
Bilmek gerekmez. Tersten de okuduk, yüzden de ve mesela
düzden de ... Ne okuduk ki ...'

Arahnimu Bibi gitmedi. Yazıcı ve çizici de mesela. Sosyolog Kuvayamı ne yaptı, o bir sır olarak kaldı, benle, aramızda. Megali Arahnimu ise bilirdi ki ne yapacağını. Yapacağını da yapmıştır mesela.

Mesela bu atlas örgüye, atlamaya niyet ettiler. Bazı çakallar, kurtlar ve yılanlar ve bir köstebek. Son dakika giydikleri postlarını savurdular. Ve maskelerini taktıkları, falan. Nasıl çöplerini atmışlardı. Ve Kuklamı hep temizledi çöpleri, hem de toplardı çanak, çömlek, cam kırıklarını. Küçük bir yokuşu bile çöple kırmışlardı. Ve Yerleşim kırılmıştı. Yakışmazdı ki ... Hele onlara. Kulakları kör, gözleri sağırdı mesela, gördüklerini duymadılar ki duydukların görmediler.

Akan her damla su, kullanılan her damla su, çığlık atıyordu. Zillet olmuştu. Hor görülmüşlerdi. Geri alınır mıydı mesela. Delikleri kazdılar ve haykırdılar ... Sırlarından kurtulmak için ... Rüyalar ve uyku bırakmazdı, falan filan. Masallar unutturmazdı ki ... Akılları vardı ve kendileri gelirdi Dut Ağacına, yani bana ...

Martılar bademlerini attılar, tatlıydı ki. Mesela erikler. Arılar ballarını akıttılar. Bademler daha da tatlıydı. Floryalar tohumlarını yağdırdı. Deniz kızı acısını yükledi Yunusa. At kestaneleri, mavi yaseminler ve mavi akasyalar, beyaz ve mavi renklerini yolladılar falan ... Karıncalar ve kırlangıç bekliyordu gelmelerini ... Hilal ve güneş taşınıyordu ... Gece ve gündüz ...

Kaplumbağa bağısını açtı ki içine bülbulün sesi dolsun diye ki unutturmasın. Sevgi oldu kumrular. Kestaneler, Arahnimular ve Kuvayamular ve mavi olan her canlı, masmavi oldu. Gökyüzü mesela ... Beyaz ve ışıklı, gökyüzü çığlık attı. Yunus buruna yeni ayı taktı mehtapta, gün batımı, tepeler de batan güneşi taşıdı, adalar da mesela ...

Akti iki taraflı Mnemosini ve Lethe. Boğdular ki ... Vurgunların bacaklarında ve sırtlarında rengi vardı dutların. Öbüranakara'dakiler bekliyorlardı ... Biri unutturmamak için, haktan yana akardı. Unutturmak için ters yöne akan Lethe.

Hepimiz adımızı arıyorduk mesela. Tan vaktiydi. Klio ve Kaliopi. Lir de, Odyseus kitabı da. Ne hareket ettiler ne dans ettiler. Dallarına oturdular ve sessiz. Çaldılar, okudular. Lir çalındı ve adımızın olmadığı yerlerden mesela, okundu:

'Ne ad verdi sana, de bakalım, yurdunda anan baban?
Nasıl çağırırlardı seni kentinde ve çevresinde oturanlar?
İster soylu olsun ister soysuz, doğduğu günden bu yana
Hiç görülmemiştir adı olmayan bir insan,
Bir ad takar anası babası her yeni doğan çocuğa.
Ülken, kentin neresi, halkının adı ne?
Söyle ki götürsün gemilerimiz seni oraya,
Akı var bizim gemilerimizin, kendileri gider, ...'⁵⁸

... Mesela tek anlatıcı, tek taşıyıcı olmazdı ki ... Ağırdı yükü anlatıların. Hepimiz omuzladık anlatı ağını ve Öbüranakara'ya geçtik ki ... Sular mesela, sessizdi ... Hepimiz cırlıçıplak soyunduk. Karadut toplarken yaptığımız gibi mesela. Uzaklarda. Elbiselerimiz leke olmasın ki ... Yıkanalım ve üşümayelim falan, filan.

8 Ekim 2017 sabahıydı. Ve yağmur yağıyordu ki. Serindi. Üşüyordu da. Kuklamu da gitmişti. Arahnimu Bibi korkardı ki cam fanuslara hapsolacak diye. Mesela Yerleşim'in dışına çıkarsa ... Dolandı, ... Kuklamu'nun kokusunu aradı. Bulamadı. Kahvenin ve sigaranın kokusu vardı ki ...

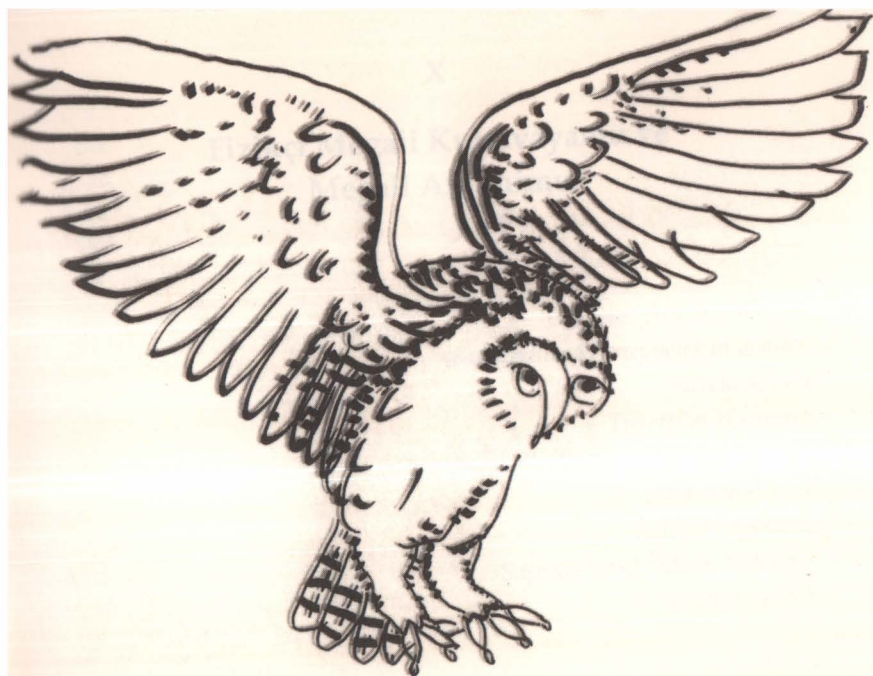
Onun pantolonlarının cebine girdi. Ayakkabı sandığında biraz vakit geçirdi. Sonra battaniyeler ve mesela yorganların ve en sonunda havluların falan olduğu sandıklara girdi. Girdi de dinemedi. Elbise dolabına baktı. Çekmecelere, büfeye, camlı büfeye ... Mesela bütün mutfak eşyalarını denedi ... Banyoda bir süre çamaşır sepetinin kenarında oturdu.

Arahnimu Bibi, pembe mendili sekiz ayağında evirdi, çevirdi, bilemedi. Ve Kuklamu'nun yatağına gitti. Yorganının altına girdi. Uyudu. Uyandı. Mendil elinde ve ayaklarında, dolana dolana yedişer eklemi bana geldi, tırmandı ve kovuğuma girdi. Sekiz sekiz, kan kan, can canan, mavimsi siyah bakıyordu. Örnek çıkarıyordu, gayretle. Sıcaktı da ...

Kuklamu'nun babaannesinin dediği gibi. Beğendiği işlemlerden 'örnek' çıkarırdı da. Bu da bir matematiktir, mesela. Arah-nimu Bibi terlemiş ve susamıştı. Özümden içti, kana kana ...

Gene Kuklamu gelince ve takılınca, gelene kadar, örecekti ve dokuyacaktı ki ... Kuklamu hâlâ, o mendili arıyor ... falan ... Masal bu ya, düz de okunur, tersten de yüz de ... Okunmayabilir ki ... Masal deyip, geçilir, falan filan. Deryalar deniz olmuştu ki ... Bir avuç toprak attık, yeşersin mesela ...

Fizikçi Megali Kukuveyamu ve Megali Arahnimu

'Usus, fructus, abucus'
Kullandılar ki, meyvelerini yediler,
mesela semere
Tükettiler ki canına,
Kanına kıyasıya
Kalmasındı ki ...
Kalacak mesela ...
Şaşıracaklardı bilene, bulana...
Arahnimu Bibi

Anakaranın En Büyük Yerleşimli posta güvercini taklalar atarak hızla önümden uçtu. Hem postacı, hem taklacıdır kendisi. Haberler haberler haberler ... diyordu. Ne kadar hızlıdır. Haberler uzaklardan geliyordu. Yorgundu. Kuklamu onlara, yolladığı hazırlıklarını okumaları için biraz zamanları istemişti ki, 'Tabi tabi sizin için her zaman müsaitiz bir defa' yanıtını almıştı. Bu yanıtı çok sevindi posta güvercini.

Ben mutfak balkonuna koydukları ekmekleri yemek için uğrarım onlara. Yol yorgunu ... Kalırım zaten balkonlarında o gece. Onlar da beni tanıyorlar artık.

Edebiyatçı Kukuveyamu, fikri beğenmişti, Kuklamu'nun yazdıklarını okurken her paragraf sonunda son kelimeleri tekrarlarmıştı. ... 'Yerin de kulağı vardır. Hareketsiz ...' ... 'Hareketsiz ...'; 'Hareketli canlılar onlara yardım eder.' ... 'Yardım eder'. Okuma bitince 'Çok güzel yani, gerçekten çok güzel ... Çok güzel. Ben Yerleşimi görür gibiyim tabii. O yerleri biliyorum. Daha

sonra ‘Ondan sonra ne olacak? Yani anlatılar mı olacak?’ diye sormuştu. Çok güzel olduğunu yinelemiş ve hem kolay okunan bir şey hem de anlamlı bir şey olduğunu belirtmişti. Kuklamu onlardan hatırladıklarını yazmalarını istemişti. Edebiyatçı Kukuveyamı ‘Hatıra kitabı gibi olacak. Bizim hatıralarımız yani aslında.’ demişti. Kuklamu daha sonra bir çözümleme yapacaklarını söyleyince de ‘Masal diyecek değilsiniz tabii ki.’ demişti. Deserler olacağını söylediğinde Kuklamu, Kukuveyamı ‘Çizgi olursa çok daha güzel olur, çünkü yani istediğinizi gösterir. Bazen fotoğraflar göstermek istediğinizi gösteremez. Çizerseniz çok daha iyi olur.’ demiş ve eklemişti ‘Neye yardımda bulunabilirsek, memnuniyetle’.

‘Ne yapalım işte, Öbüranakara! Yani Öbüranakara’yı seçtikten sonra, biz anavatana gelelim dedik ama hiç iyi olmadı. Anavatan değil de yani, nasıl diyoruz, üvey anne gibi davrandı. Öbüranakara bize böyle davrandı.’

Anavatan, topraklar, topraklı topraksızlar karışmıştı ki mesela. Fizikçi Megali Kukuveyamı selamını söyleyecekti ... ‘Tabii tabii bir selamını söylesin.’ dedi Edebiyatçı Kukuveyamı.

Fizikçi Megali Kukuveyamı anahtarları ki göçten göçe kaybolan hatırladı ki:

‘Gene mürekkebi tutmuşsunuz. Kalemi tutmuşsunuz.’ demişti.

Kuklamu da Dut Ağacı’nın, yani benim dinlediklerimi aktardığını söylemişti. Adalardan ve anakaralardan, yakın uzak, topraklardan, ağaçların, evlerin, taşların, çeşitli hareketli ve hareketsiz canlılardan duydukları anlatıları aktardığımı, yazarların sadece ‘yazıcı’ olduklarını anlatmıştı. Mekânsız ve zamansız. Mesela, okuyan, zamanı ve mekânı kendi tahayyül edecekmiş. Anlatıları dinleyen, derleyen ve anlatan bendeniz, Beyaz Dut Ağacı.

‘Elimden geldiği kadar yardıma, tekrar yardım etmeye çalışacağız.’

Adı Fizikçi Megali Kukuveyamı ve Anakaranın En Büyük Yerleşimi’nde doğdu. 1943 yılında.

‘Babam Bacaperi’li, ticaret nedeniyle Ada’ya gelirdi, annemle tanışıp evlendiler. Babam Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne göç etmiş Doluana’lı, annem Merkez Yerleşim’den. Annem tarafından dedemi ve anne annemi tanıdım. Kardeşim yoktur.’

‘Annem Adalılar’dan birisinin onu ... kendisininmiş gibi satmaya kalkıştığını öğrenince ...’ mesela ...

Hepsinin evleri Merkez Yerleşim’deydi. Kendi evleri ‘Kâgir evdi, ilk yapı 1953 depreminde yıkılmış, sonra yeniden inşa edilmişti’. Ev artık onların değildi. Gene zillet hortlamıştı ve çakallar, kurtlar postlarıyla ve maskeleriyle ortalıktaydı. Kadınlar erkek, erkekler kadın olmuştu ... Ve kimse kimseyi tanımayaya başlamıştı. Kabardılar, büyük büyük mesela ... ‘Baba dostlarıymış’. Mış mış mış gene başladı. Uydur uydur söyle ... Göz koyduklarını kaybetmemek ... Her daim haklı olduklarına inandılar ... Kaybetmemek için öfkeleniler ve saldırganlaştılar. Büyüklendiler mesela. Bunlar nasıl bir küçüktü de, sonra böyle büyüdüler. Kuyuların suları gene karıştı. İki kuyu da kuruyacaktı ki ...

‘Annem Adalılar’dan birisinin onu kendisininmiş gibi satmaya kalkıştığını öğrenince inadından apar topar beş paraya sattı.’ O evde doğmadı:

‘Hayır, annem o zamanlara göre büyük yaşta olduğundan Ada’daki doktor Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne gitmesini önermiş, ben de En Çok Göç Alan İkinci Topraklı hastahanelerinde doğdum.’

Evde büyük bir depo vardı. Ve büyük bir bahçe:

‘Büyük bahçemiz vardı. İçinde dut, ayva, elma, erik, armut, vişne ağaçları, defne ve çiçekler vardı. Ayrıca iki kuyu ve büyük bir kümes vardı. Evin avlusunda meyve vermeyen, ipek böceklerine ya da koyunlara-keçilere yedirilen büyük yapraklı on iki dut ağacı vardı.’

Bu ağaçlara da Klio ve Kaliopi gelirlerdi. Lir çalar ve Odiseus da okurlardı, falan. Ve horozlar öterdi tan vakti, keçilerin çanları da daha sonra. Aidonimular da ... Bizim yerleşimdeki gibi ...

Ve hâlâ o ses var, daha bitmedi, şimdilik. Ama az zaman kaldığını hissediyorum. Çok az ...

Evin Megali Arahnimu'sunu bu kitabın en sonunda göreceksiniz. Kitabı o bitirecek ki ... Dokumalar, işlemeler ve kanaviçeler durmasın, unutturulmasın anuların dokusu mesela. Ve dokuma tezgahları. 'Annem dokurdu, her tür kumaş, kilim falan'. Megali Arahnimu bu evde çok mutluydu, tıpkı Yukarı Yerleşim'deki Felsefeci Kukuveyamu'nun kedisi gibi. Mutluluktu. Daha ne oldu ki ... Büyük bir bahçe, bol bol ağaçlar ve geniş yaprakları, ve büyük bir depo... Mutfak evin içindeydi ve tuvalet dışardaydı. Ev, 'Eskiden iki katlıydı, depremden sonra yalnız zemin katını bıraktık.' dedi Megali Kukuveyamu. Nedense, bir daha yıkılmasın diye mi mesela ... Hatırlıyorsunuz siz, daha önce anlatmıştım, 'dört dönümlük, iki kuyusu, koca deposu olan, koca evi', evet bazı köstekler altını üstüne getirdiler ki ... Sular da hiçbir kaba sığmadı.

'Ah canım, dedi, o senin validendi bizi her zaman ağırlayan, deposunda bizi misafir eden...'

Bu depo sanki misafirhane gibiydi. Vapur kalkmayınca, binler bilirdi ki bu evde karınları doyar ve uyurlar. Aradan çeyrek yüz yıl geçse bile unutmazlar ve gördüklerinde tanırırlardı Megali Kukuveyamu'yu. Zillet gibi izzet de unutulmaz. Unuturamazlar.

'Depomuzda zeytinyağı, şarap, beş yüz altı yüz kiloluk iki fıçı vardı, buğday falan saklardık. Depo büyük olduğundan, Anakarada Adaya Yakın Yerleşim'den ticaret nedeniyle gelen ve Ada'dan kötü hava şartları yüzünden ayrılamayan çalgıcı çengicilere de annem daima yer ayırırdı. Kışın vapurun Ada'ya yanaşmadığı için orada kalanlar halâ annemi sevgi ve saygı ile hatırlarlar. Onlarla bazen Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde ya da Ada'da karşılaşırım, daima annemden bahsederler.'

Anneler örerdi, Arahnimular da bakardı. Benzetip, örgü çıkarırdı:

'Annem ipek böcekleri yetiştirirdi, onları dut ağacının yapraklarıyla beslerdi. Sonra zamanı geldiğinde kaynar su içine atardı ve sonra ipek ipliği yapardı, onu da dokuma tezgahında dokurdu.'

Dut ağacının meyvelerini ailesi topluyordu ve yerlerdi ki:

‘Tabii, yerdik, hem de çok severdim. Kuyunun yanında beyaz dut ağacı vardı. Ağacın altında yazın yemeğimizi yerdik, üzerimize düşmesin diye dalların altında bir bez sererdik, kuru-
duktan sonra toplayıp kış için saklardık.’

‘Murca eğitim yasak olduğu için Mur okuluna gitmek üzere beni ...’

Küçüktü ki yolladılar. Ne yapacaktı. Soluk mavi noktada dururdu ki, anlatırdı. Kimbilir kaç hareketli ve hareketsiz canlı anlatırdı mesela:

‘İlk altı yaşımı Ada’da, sonra Murca eğitim yasak olduğu için Mur okuluna gitmek üzere beni Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne akrabalarımıza, halama ve babamın dayısına gönderdiler. Annemi beni onlara bırakıp evden uzaklaşırken gördüğümü ve beni teselli etmek için halamın bana büyük büyük kiraz verdiğini hatırlıyorum. O kirazların aslında tatlı fakat bana acı gelen tadı hâlâ ağzımda ... Halam bana çok iyi baktı. Kendisi de dayım da evlenmemişlerdi ve çocukları yoktu. Ondan dolayı benim hiçbir hatırıma kırmazlardı. Terziyi eve getirip bana ısmarlama elbise diktirirlerdi. Her gün, öğle yemeğimi yemek için okuldan eve geldiğimde halam hemen ayakkabılarımı parlatırdı.

Beni yetiştirenler onlar oldu. Dayım, Kurtuluş Savaşı’ndan önce Anakara’nın Denizikara’da kok maden ocaklarında müdürdü. Emir vermeye alışık bir insandı, sert gibi görünürdü ama beni çok severdi.’

İlkokulu Anakara’da okudu. Bir paket gibi gönderilmişti ... Sonra kendisi de, onlar yaşlanınca anne ve babasını bir paket gibi Öbüranakara’ya, yanına aldı. Aldı da annesi gelip gitmeden durmadı Ada’ya. Evine ta ki satana kadar, öfkeden ve zilletten kurtulmak için. Ve elinde bir demir anahtarla döndü mesela, büyük ...

‘Megali Kukuvayamu da bir zamanlar çocuktu ki’

O da oyunlar oynardı, ta ki altı yaşına gelene kadar. Sonra hayatı ikiye bölündü, yaz ve kış, Ada ve Anakara, anne ve baba,

hepsi mevsimlikti. Artık dayı ve hâlâ, kış ana babaları gibi olmuştu. Kışlık.

‘Kukalı saklambaç, çelik çomak, misket, polis-hırsız oynardık. Anakaranın En Büyük Yerleşimi’nin sokaklarında bisiklet kullanmak tehlikeli olduğundan bana yasaklanmıştı, yalnız Ada’ya gittiğimde kullanabilirdim. Ailemde batıl inançlara önem vermiyorduk.’

Ve büyüdü:

‘Önce babam seksen altı yaşında, sonra da annem doksan altı yaşında, ikisi de Öbüranakara’da vefat ettiler. ... Liseyi Büyük Okul’da bitirdikten sonra, üniversite’ye gittim, fizik matematik okudum, sonra Anakaranın En Eski Teknik Üniversitesi’nde lisansüstü yaptım. Üç yıl boyunca lisede tedris edicilik yaptım, evlendim ve sonra Anakara’dan ayrıldık. Evlendim, bir oğlum oldu.’

Sağolsundu oğlu, izzet ve ikram ile ki, zilletlerden illetlerden uzaktı.

Ve gidiş: ‘Benim oğlum sağ olsun.’

‘Önce ben çok küçük yaşta, Ada okullarında Öbüranakaraca eğitim yasak edilince, Mur okuluna gitmek için Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne akrabalara gönderildim. Üniversitedeyken dayım ve halam vefat ettiler. Bunun üzerine annem de, biraz sonra da babam, Anakaranın En Büyük Yerleşim’e yerleştiler. Zaten Ada’da Murlar için durum kötüleşmeye başlamıştı. İlk zamanlarda, annem devamlı Ada’ya gidip geliyordu. Ada’da büyük serveti vardı, onunla ilgileniyordu. Sonra, eşimle Öbüranakara’ya taşındık, bunun üzerine onları da Öbüranakaranın En Büyük Yerleşim’e getirdim. Annem yine seksen iki yaşına kadar gidip geliyordu, evini tamir ettiriyordu, tarlalarından gelirini topluyordu ... Bir gidişinde evi sattı, ondan sonra da bir daha gitmedi. Son gidişinde bütün malını mülkünü olduğu gibi bırakıp Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’ne gelmişti. Bir tek evin anahtarını, o eski büyük demir anahtarı, getirmişti. Ona bu kadar serveti ve çok sevdiği Ada’daki hayatını bırakıp gittiğine nasıl hissettiğini soranlara ‘Benim oğlum sağ olsun’ derdi.’

‘Serbestçe konuşur, dolaşır, istediğimiz yere gidebilirdik’

‘İlk gidiş Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne olduğu için evden kilim, halı, elbiseler, bazı ev eşyaları alınmıştı. Annem ve babam Anakara’daki evi terk ederken her şeyi antikacılar satmışlar, Öbüranakara’ya halıları, biraz erzak ve kendi eşyalarını alıp geldiler. ...

Biz, En Büyük Yerleşim’deki Murların zor günlerinde gittiğimiz için, Öbüranakara bize bir cennetmiş gibi göründü. Serbestçe konuşur, dolaşır, istediğimiz yere gidebilirdik. Zaten bizden önce bütün arkadaşlarımız Anakaranın En Büyük Yerleşimi’nden gitmişti, eşimin ailesi de ... Öbüranakara’ya geldiğimizde akrabalarımıza, eski dostlarımıza, sınıf arkadaşlarımıza kavuştuk.

O zamanlarda bütün Mur gençlerin hedefi başka yerlere gitmekti. Bazıları Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak, bazıları tam ters yöndeki öbür Doğu Çok Uzak Büyük Ada’ya, bazıları Güney Büyük Karaak Topraklar’a gitmişti. Biz, annem ve babam yaşlı oldukları için bu yerleşimde kalmayı tercih ettik. Büyük bir şirkette iş buldum, aslında bitirdiğim branşla ilgili değildi, ama maaşı ve çalışma şartları çok iyi olduğu için kaldım ve oradan emekli oldum.’

‘... bunlar da kendilerini ‘baba dostu ‘olarak tanımlayanlardı, düşman olsalardı neler yaparlardı’

‘Altı yaşımdan sonra Ada’ya yalnız tatil için giderdim. Buna rağmen küçüklüğümünden de gençliğimden de güzel hatıralarım vardır. Tabii ki sonraki devirden de hiç güzel olmayan hatıralarım. Evimi gayri meşru satmak isteyenler oldu, bunlar da kendilerini ‘baba dostu ‘olarak tanımlayanlardı, düşman olsalardı neler yaparlardı acaba ... Bütün mülkümün malımın talan edildiğini gördüm, makamlara başvurdum, hakkımı bulamadım ... Buna rağmen ben her zaman memleketimizle ilgili bütün konularla uğraştım, Ada Yerel Yardımlaşma Birliği olarak uluslararası makamlara başvurduk, sonunda hakkımızı bulduk sayılır, ama artık geri alınacak ne ev ne toprak kalmıştı... İyi ki, Ada’da evi olan dostlarımız bizi misafir ederler, sağ olsunlar! Yoksa, Ada’da iki evi olmasına rağmen büyük konak yerlerine düşmek biraz zor geliyor insana... hele ilk zamanların büyük konak yerlerine ...

Temiz denizler, sakın kaygısız hayat, eğlenceli geceler, panayır-
lar, benim özlediklerim bunlardır. Zor zamanları hatırımdan sil-
mek istiyorum, zaten o zamanlardan özlenecek bir şey yoktur.'

**'... ben de annem gibi 'Oğlum sağ olsun' deyip bu utanç veri-
ci zor zamanları unutmaya çalışıyorum.'**

'Artık Ada'da bir evim olmadığı için üzülüyorum. Keşke olsay-
dı ... Bu yaşında artık adaya gidip hiç olmazsa yaz aylarımı ge-
çirirdim ... Fakat ben de annem gibi 'Oğlum sağ olsun' deyip bu
utanç verici zor zamanları unutmaya çalışıyorum. Ada'daki ye-
ni sakinlerle dost olmayı başardık, çünkü aklımda intikam al-
mak gibi bir şey yoktur. Ben herhalde babamdan çekmişim,
Doluana'lı bir insan olarak insanın ruhuna bakar, ona göre tar-
tarım ve ona göre de davranırım. Murmuş, Anakaralıymış, ya-
bancımıymış beni ilgilendirmez. İyisi iyidir, kötüsü kötü ...'

Dut Ağacı duymuştu ki ...

Fizikçi Megali Kukuveyamu'nun anlatısına benim de ekle-
mek istediklerim var. Yıllardır duyduğum, çok yıllar önce ken-
dinden dinlediğim sonra da başka hareketli canlılardan, anlatı-
larım var. 'Megali Arahnimu'nun Unutturmadıkları' ve 'Posta
Güvercinin Hatırlattıkları' da var. Bakalım ne diyeceksiniz. Bu
sefer, nedense ne karga ne kuzgun vardı, ve gökyüzü pırlıl pırlıl-
dı. Bu sefer gelemediler. Nedense ... Sular da sessizdi ki.

Megali Arahnimu'nun unutturmadıkları ve Posta Güvercinin hatırlattıkları

İçmiştik ya hepimiz Mnemosini sularını. Güçlenmek için be-
nim de tıpkı Amigdaliamu gibi, Mnemosini suyundan içmiş
köklerim var. Bu sular benim gövdemde, dallarımda ve yaprak-
larımdadır. Dutlarımda da. Dutlarımı yiyen hareketli ve hare-
ketsiz canlılarda da, eğer post giyip maske takmaya niyetli de-
ğillerse falan, onlar da haktan yana olurlar ve mütekabiliyet
aramazlar. Mütekabiliyet boş bir laftır. Dekka dukka men mese-
la. Ver takke al külâh ... külâhıma anlat, onun gibi falan.

Bizim evin Arahnimu Bibi'sine de, Megali Arahnimu'ya yardım etsin diye tembihledim. Zorlu ve uzun bir yolculuğa çıkacaktı. Dönemeyebilirdi de ... Ki döndü. Nerden bilecekti Megali Kukuvayamu, taaa Ada'daki evlerinin Megali Arahnimu'sunun bir yolunu bulup Anakara'ya geleceğini ve bu anlatısını tamamlayacağını.

Megali Arahnimu'dan anlatısını derledikten sonra önce bana gelmesini ve bana anlatmasını istedim. Sonra da kendisinden izin alacaktık, buraya eklemek için. Çok uzun zaman aldı, hareketleri yavaştı. Çoğu Arahnimu gibi hızlı hareket edince bacakları dolanırdı birbirine, ve çok gözü kan çanağı olurdu.

Geçen sonbaharda Helonamu Anakara'ya gidecekti, ya bir isim günü için mesela kutsal suya batırılarak aklanma falan. Yakın bir akrabasının. Bunu duyan Arahnimu Bibi, derhal Megali Arahnimu'ya söyledi. Onun gitmek istediğini biliyordu. Helonamu bir motor yardımı ile hareket eden ve aslında bir hareketsiz canlı ile gidecekmiş. Yukarıda hareketli canlılar oturur, ve alt bölüme de bavulları koyarlar. Ben de bizim yerleşime son yıllarda bu hareketsiz canlıların çok geldiğini görüyorum. Bir de adları var, otobüs.

Helonamu bavul alacakmış yanına ve törende giymek için temiz bir çift ayakkabı. Megali Arahnimu çok küçük değildi ve Helonamu'nun ayakkabısının bir tekinin içine sığardı. Sonra oradan çıkardı, saklanırdı ve öğrenmek istediklerinin peşine düşerdi. Gündüz de Helonamu'nun sırt çantasının suluk gözü'nün en dibine yerleşebilirdi. Su şişesinin onu yaralayamayacağı kadar güçlüydü bedeni falan. Zaten de Helonamu öyle sık su içmezdi. Helonamu gezmeyi severdi Anakara'da. Daha önce anlatmıştı ya, zaten çok kalmış Anakara'da, çok yıllar.

Eee ... Megali Arahnimu'nun epey bir Anakara kaçamağı olmuştu. Çalgıcılar çengiciler sağolsundu ki mesela. O da kendisini Fizikçi Megali Kukuyamu'nun kardeşi sayardı, tıpkı bizim evin Arahnimu Bibi'si gibi. Seksen iki yaşına kadar, Ada'ya Öbüranakara'dan gelip giden Megali Kukuvayamu'nun annesi, onun da annesiydi, ona göre. Ondan çok şey öğrenmişti. Megali Arahnimu'ya göre annesi Mnemosini, bellek tanrıçası gibiydi ve hayrandı ona. O da bazen resimlerdeki gibi yeşil ipek elbisesini giyer ve kandili yakardı ... O Mnemosini'nin eş belleği idi san-

ki. Ve bütün malını mülkünü olduğu gibi bırakıp Ada'dan elinde, tek evin anahtarını, o eski büyük anahtarı Öbüranakara'ya getirmişti. Edebiyatçı Kukuvayamu'nun kitap başlarken dediği gibi 'Kitaptaki sırlar ise gelmiş geçmişlerin sırlarıdır, onları ortaya çıkarmaya çalışacağım, bakalım neler bulacağız, 3 Aralık 2017'de ve saat 12:51'de'. Evet annemizin anahtarı hep açmaya devam ediyor ... Ne zaman ki kapı kapalı, içi yılan dolu kilitli sandıklar ... içine girilemeyen kapatılmış okullar, evler ve binalar kalmayana kadar ... falan.

Bu arada Megali Arahnimu'nun Anakara'da da pek çok yerleşimde yedek ve eş bellekleri vardır. Bazen onlarla buluşur da. Birbirlerine havadisleri verirlerdi. Durumlardan, detaylardan ... Buluştukları en emin yer Deniz Kızı Eftalya'nın mezarının civarındır. Hem kuytudur, hem güzeldir. Son gidişinde Megali Arahnimu mezarın heykelinin yok olduğunu söylemişti. O da yerinden yurdundan edilen hareketsiz canlılar gibi, hareketli ve post giymiş maskeli hareketli canlıların zilletine uğramıştı. Ölüler de bekliyordu ... Bazen de Kutsal Haç Evi'nde. Ve Deniz kızının mezarının üstü mavi cam kırıklarıyla örtülüdür, belki de bırakılan nazar boncuklarından falan ... Masal bu ya olmaz, olur. Olmaz da olur.

Hele dokumaya başladığı zaman, Megali Arahnimu hemen tezgaha gelir ve tıpkı bizim Arahnimu Bibi'nin yaptığı gibi izlerdi, sabırla. Ve o da gece herkes uyuyunca tezgahda bir iki sıra daha dokurdu. Bazen de çoşardı çok dokurdu. Çok da yapmazdı ki kimse anlamasın isterdi de, tutamazdı kendini bazen. Ve sabah annesi uyanınca, 'Bu kadar çok dokudum dün' diye söylenirdi kendi kendine, ve bunu kimseye söylemezdi ki. O zaman Megali Arahnimu saklanacak delik arardı ki, ara ki onu bulasın. Korkusundan. Zaten ev de büyüktü, depo da vardı. Örgü örececek çok yer vardı mesela.

Megali Arahnimu'nun unutturmadıkları ki ...

'Anakara'ya vardık. Helonamu meraklıydı ya alet edevata. Ve biraz hırdavat bakmak için bir veriş alış merkezine gitti, ben de tabi. Sırt çantasında, o tam içeri girecekken atladım. Benim için bundan iyi bir fırsat olmazdı ki. Zira tam karşısında bizim

yeni açılan 'İlşiş Mezarlığı' vardı. Restore oldu. Tam merkezin, veriş alışın karşısında. ... İşte oraya girmesi gereken eser ... dünyanın korunacak mezarlıklar listesine girmiş o. Oraya gittim öğlende. Ama çok zordu geniş bir cadde geçmem gerekti. Allah-tan koli taşıyan bir kurye de karşıya geçmeyi bekliyordu. Cup-padanak kolilerin arasına atladım ve becerdim. Ama nasıl geri dönecektim. Nasıl Helonamu'yu bulacaktım. Demeye kalmadan sırt çantası ile Helonamu da mezarlığa geldi. Herhalde görmek istemişti. İşte bugün böyle şanslıydım. Kraldım. Bilge Aidonimu'nun hatırladığı gibi 'Bu gece kral mıyız, Kralız ...' O gün... Olmazsa zaten kafaya koyduydum, Megali Kukuvaya'munun, nispeten yakın, hısımlarının evi vardı. Oraya gidecektim. Sonra da bir yolunu bulur Ada'ya giderdim. Artık çok becerikliydim mesela.

Bir de şey vardı, kitap meselesi vardı. Onu yıllar ama çok yıllar önce, Megali Kukuvayamu, Arahnimu Bibi'lerin, yani Kukulamu'nun evinde kalırlarken duymuştum. Kitap değil de bir Filoloji Derneği meselesi. Anakara'da Osmanlı zamanından kurulmuş şey varmış, filoloji derneği varmış. O filoloji derneğinin aslında, Osmanlı devrinde millet kavramı olduğu için bir nevi Osmanlı topraklarındaki Murların şeyi diyorlarmış, eğitim en üst Kurumu. Yani bütün okullara hoca yollayan, yetiştiren ... Doluana okulları için hoca yetiştiren ve aynı zamanda da çok yüksek seviyede ilim adamları vardı. Ve onun kütüphanesi çok meşhurdu. Bulamadık falan diyorlarmış bu Anakara'dakiler. Yıkıtılmış, Oğulbeyi'ndeymiş. Belgeler de Anakara Baş Yerleşim'de en büyük dil kurumundaymış da, orada olduğu bulunana kadar akla kara seçilmiş. Bir de, bir Demirkule Toprak'tan bir hareketli canlı, bütün bu kitapların kaydedildiği bir kitap yazmış. Onu kazaen bulmuşlar mesela. Neyse bunları ezberleyene kadar canım çıkmıştı. Ki Dut Ağacı da duymuştu bu konuşmaları, çünkü zaten yapraklarımın gölgesi altında konuşuyorlardı. Yıllar önce ... Yani, şimdilik hatırladıklarım bunlar, unutturmamak için ... Belki sonra biraz daha aklıma gelir.

Helonamu bir de Oğulbeyi'ni sever. Her geldiğinde mutlaka oralarda dolaşır, kitapçılara girer, yemek yer. Ben de beraber. Bir kitapçıya girdi ben de kendime sırt çantasının suluğunda gözlerime uygun delikler buldum. Eskiydi çanta ... Birkaç delik.

O önündeki kitaplara bakarken ben de yandakileri ve arkadaki kitapları görüyordum. Ve gördüm, maalesef. Hatta eli kolu engellemiyorsa önündekileri bile, yandan olsa da mesela. Aaaa ... bunlar o kitaplardı. Maalesef bu filoloji derneği ... bazı kitapları ... ben kendi gözümle şeyde gördüm, bazı kitapçılarda gördüm.' demek ki post giyip, maske takmak ve kitap satmak falan gibi ... Nasıl olsa tanımazlardı ki ...

Daha sonra Deniz Kızı'nın mezarının başında bir türlü başı seçilmeyen sürdürülebilir kaynakların, kapalı okulların mesela boş binaların Arahnimu'ları da geldiler. Mesela Balık Arahnimu. Haberleşme ağıımız güçlüdür ve bunlar kıymetli buluşmalardı. Dut Ağacı olanı biteni bilmeli, saklamalı ve biriktirmeliydi ki, unutturmamak için ...

Mezar taşı gitmişti de etrafındaki toprak, gacur gucur Arahnimu'ların ayaklarının altında kayıyordu. Çok bacakları üstünde duramıyorlar, çok gözlerini döndürüp, yedişer eklemlerini burdular, ne olduğunu anladılar. Bazı hareketli canlılar toprağa nazar boncukları gömmüştü. Eftalya için ... Rahatladılar ve anlattı Balıklı Arahnimu anlattı, ben de yazdım kafama, böyle dedi:

'Megali Kukuvayamu Öbüranakarada, Anakara Baş Yerleşim'deki Üst Yönetim Yardımcısı ile görüşmüş. Anakara Baş Yerleşim'e gelmeyi talep ediyorlarmış zaten bir buçuk senedir. Bakalım bu talepleri yerine gelecekmiş, getirilecekmiş demişler. Bu fırsattan da Anakara Baş Yerleşim'e giderken Ada'da kalacakmış üç dört gün ... Talepler, başta sürdürülebilir kaynakların, bazı büyük sürdürülebilir kaynakların, mesela başta Deniz Canlılı Sürdürülebilir Kaynak. 2003'ten beri seçim yapılmamış. O büyük bir talep. 'Ne olup ne bittiğini bilmiyoruz' dedi. Çünkü onun [çok] malı varmış. O mallar nasıl idare ediliyor? Satıldı mı? Tutuldu mu? Haberleri yokmuş.'

Posta Güvercini'nin Öbüranakaradan bana anlattıkları mesela

'Edebiyatçı Kukuvayamu ile konuşurlarken ben de balkondaki yerimde, tatlı tatlı esen akşamüzeri rüzgarı ile serinliyordum. Burada da evim var diye çok mutlu oluyordum. Benim

için hepsi mühim hareketli canlılarda yani. Suyum da vardı içmek için ...

Bizim orada, Anakara'da bir temsilcileri, Küresel Yardımlaşma Birliğinin bir temsilcisi olsun istemişler. O da iki buçuk senedir cevap gelmemiş. ... Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nden olanların Küresel Yardımlaşma Birliği. Dünya çapında otuz Yerel Yardımlaşma Birliği varmış. O Yerel Yardımlaşma Birliklerinin Küresel Yardımlaşma Birliğiymiş. Ada'lıların Yerel Yardımlaşma Birliği varmış. Küresel Yardımlaşma Birliği yapamamışlar ... 'Çünkü biraz şeydirler' ... Yurt dışında eskiden var olan Yerel Yardımlaşma Birlikleri de artık ilgilenmiyor pek, çünkü babaları Ada'dan göçmüş olanların çoğu vefat etmiş, ölmüş. Çocukları, torunları pek ilgilenmiyormuş.

Bir de Anakaraca kursundan bahsetmişti. Başka bir kamunun destek vermesini, bunun olabilmesi için, Anakara'ya altışar aylık ve onar kişilik gruplarla, ya da beş ila on kişilik gruplarla En Büyük Yerleşim kökenli, Anakara vatandaşlarının çocukları gelip yoğun Anakaraca, şeyleri kurslarına katılıp Anakaraca öğrenmeleri ve ondan sonra kamu tarafından desteklenmesi, bir iş yapabilmeleri için destek ... Bulunmaları, onu istemişler.

Ondan sonra şey meselesi, tabiiyet meselesi bazıları biliyorsunuz ıskat edilenlerin çocukları Anakara vatandaşlığına geçemiyor ... Evet, fakat hiç olmazsa demişler, eskiden Anakara vatandaşı olup da çocukları ya da kendileri Anakara vatandaşlığından çıktıktan sonra tekrar onlara, mavi kart verilmesine, yani Anakara'da kalabilmeleri için ... Evet mavi kartı biliyorsanız ... demişti.

Mesafeler yoktu ki, ... Köprüler de vardı mesela. Onlar vardı, bunlar. Megali Kukuvayamu bu lafı sevmezdi ki, müteakibiyet mesela ... Duymak istemezdi. Dut Ağacı dikkatle dinledi bu anlatılanları. Ne kadarını bilemedi ki, ezberlemeliydi falan. Sonra Megali Arahınu, yeniden küçük bir hareketli canlı gibi oldu ve bir yavru kovuğuma girdi. Zayıflığını sakladı. Sesini küçülttü ve küçüldü, rengi soldu:

'Annemi, evimi ve Megali Kukuvayamu'yu çok özledim. Onunla bir kitapçıya gitmiştim. Sonra okullara ve kurumlara, Kutsal Haç Evlerine, ve eski evlere, hanlara, ve onun akrabalarına, hısımları-

na ... Gene onunla gezmek istiyorum. Kardeşimi istiyorum ... Edebiyatçı Kuvayamı'yu da ... Kuyularımı, depolarımı, dutlarımı, zeytinyağlarımı ve sepetlerimi istiyorum. Keçilerimi ve koyunlarımı da. İstiyorum taze sular. Dokumak istiyorum ki ... Klio ve Kaliopi'nin gelmesini istiyorum. Tan vaktinde, mesela eskisi gibi. Dokunmasınlar hiçbir şeye. İstemiyorum. Post giymiş ve maske takmış bazı Köstebeklerin evinde yaşamak istemiyorum ki. İstiyorum göçten göçe kaybolan anahtarlarımı ...'

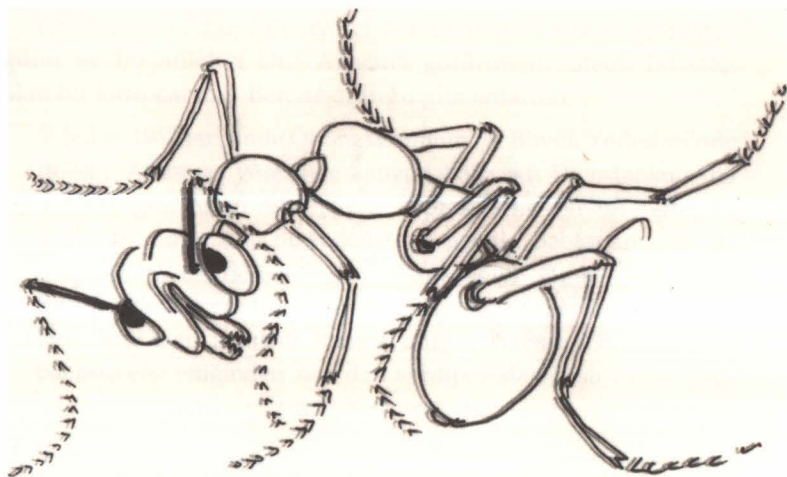
diye diye. Tekrarladı durdu. Sayıklıyordu. Uyudu. Ateşlendi. Kovuğumda sıcaktı ki. Yandım bağrım. Şimdiye kadar olduğu gibi posta güvercinim, Tahidromiko Peristerimu bana göğüs verdi. Tıpkı kemanın çalana verdiği gibi mesela ...

Ve Klio ile Kaliopi geldiler, lir ezgileri, ve şiirler tan ışıklarına, bülbül seslerine karıştı ... Sonra keçilerin çanları, sonra, anladın ...

'tertemiz yıkanmış ruba ve gömlek giydirdi ona,
sonra boy bos, gençlik ve güzellik verdi.
Teni esmerleştirdi, dolgun dolgun oldu yanakları,
Kara bir sakal bitti çenesinde ...'59

Megali Arahnimu oldu ki ...

XI

To Mirmingimu O İkonomonologos ve Karınca Arahnimu

*Gelirlerdi mesela sakız kokularından,
Kuyulara haykırarak zilletler katlandı ki,
Kararınca karınca ki,
Hatıraları vardı babanne mirası mesela,
Hatırsız, gönüllü zillet doldu babaevine ...
Arahnimu Bibi*

Öbüranakara'dan Edebiyatçı Kuvayamu biri ile görüştünü ve bu anlatıyı Dut Ağacına götürmemi istedi. İktisatçı olan bir karıncaymış. Ben de olduğu gibi anlattım:

'8 Şubat 1967 tarihinde Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'nde doğdu. Adınoras yöresinde kalıyor. Baba adı Dinostanko, Ana adı Ainegifi. Aslan Başlı Taşlar Toprak İkinci Büyük Yerleşimi doğumlu, ailesi Ada Burnukara'dan gelmiş. Babası annesinden otuz yaş büyük, herhalde görücü aracılığıyla tanışmışlar. Aslan Başlı Taşlar Toprak İkinci Büyük Yerleşimi'ndeki Öbüranakaralıların kaldıkları mahalde komşuymuşlar. Babası; 1921'den önce babası vefat ettiğinden Ada'dan ayrılıp, Aslan Başlı Taşlar Toprak İkinci Büyük Yerleşimi'ne göç etmişti.'

Burada kendi soyadları ile bir tütün markası yarattılar. 'Şık' idi adı ki, mavi zemin üstünde yazardı. Mesela etiketinin kenarlarında, sağda ve solda kırmızı sarı renkli ve yaldız sutaşlı ki, şıktı mesela. Tütün üretti dedesi. Kendisi Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde ve Bizim Yerleşim'de yaşarken, o uzak yerleşimlere tütün yollardı. Bu aslında bir sigara markasıydı da. Uzun yıllar boyunca aile ile bütünleşmiş bir markaydı. Bir de

mektup yazmıştı 29 Ekim 2017 günü Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'nden ve bu dediklerimi anlattı:

'Babası 1997'de Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'nde vefat etti. Annesi yaşıyor. Bir erkek kardeşi var. İki erkek çocuğu var, eşi Batı Çok Uzak Ada En Kuzey Toprak'ta doğmuş. Adadağ ve Öbüranakara En Yüksek Dağ Etekleri yörelerinden gelen Öbüranakara ailesine mensup. Tüm ailenin bir de Batı Çok Uzak Ada En Kuzeyi Toprak pasaportu vardır. Büyük oğlu belki Batı Çok Uzak Ada En Kuzey Toprak'da okuyacak. Kendisi İktisat ve İşletme mezunu. Lisans üstü Demirkule Toprak'ta. Güneşin Batamadığı Ada, Saat Toprak'ta çalışmış sonra Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'ne yerleşti. Çeşitli bankalarda çalışmıştır. Güneşin Batamadığı Adaca, Demirkule Toprakça, En Çok Göç Alan İkinci Toprakça ve Batı Deniziak Son Yarımada Toprakçası bilir. Az Anakaracası da vardır.'

Dilleri görmezdi ki, mesela kördü kulakları. Bildiklerini duymadılar, gördüklerini konuşmadan taşları bile götürdüler. Her taş yerini bilir ki mesela. Edebiyatçı Kukuayamu devam etti ki duydum:

'Evleri taştan yapılmış, Yerleşim'de harabe halindedir. Girişte çini ile döşenmiş bir yer kalmıştır, belki mutfaktı. Duvarlar 1962'de düşen bir yıldırım dolayısıyla yıkılmış. Artık onların değildir. Atomi adını taşıyan büyükannesine aitmiş, fakat iki defa gayrı meşru bir şekilde yabancılara satılmıştır. Son alıcı batıdaki anakaranın ortalarında kalan biriymiş. Kendilerinin haberi olmamıştır. Osmanlı döneminden kalma toprak belgesi ellerindedir.'

Bazı kurtlar ve çakallar açtılar ve gene yapacaklarını yapmışlardı. Zillet hortladı. Gene gökyüzü kapkardı, kargalar gaklamaya başladı. Alacakaranlıkta yılan da siyah olmuştu. Karınca Arahnimu gene bacakları dolana dolana, gene gözler faltaşı, dedim ya daha önce, ondan yavaş yürür, ayakları dolanmasın diye. Geldi. Durdu. Ve bu anlatıyı bir kez de bana tekrarladı. Fiskosları, dedikoduları, biz yaptık, olacakları ve bitecekleri. Unutturmamak için anlattı hepsini. Rüzgar o taraftan eserse, ve evi alıp satanlar da oradaysa, zaten bazı konuşmaları ben de

duymuştum. Evi ilk aldığını düşünen şimdi içine bağırarak kuyu arıyor, tıpkı Midas'ın berberinin kimseye açmadığı sırrından kurtulmak ve içine haykırmak için 'Bu ev Mirmingimu'nundur'. Onların, bazı kurtların, yılanların bağıracağı kuyular da kurumuştur. Lethe'nin suları artık kustumuk, salya, tükürük ve kan suyu oldu. Ve artık bu su hiç bir kuyuda da durmaz olmuştur. Mirmingimu'nun rüyasında boynuna kara bir yılan dolanmıştır.

Yerleşimimizde çok eskiden, hareketli ve hareketsiz canlılar uyurken sokaklarda müzisyenler kantada çalardı. Ve uykumuzda derinlerden gelen bir huzur vardı. Çalgıların ezgisi 'Küçük kayıkta yolcuyum, aşkın açık denizlerinde ... Kaybolmama izin verme'.

Onu bu rüyadan kantada çalanlar gibi Klio kurtardı ve yılan yok oldu rüyasında. Klio lir çalıyordu. Sakinleşti. Edebiyatçı Kukuveyamu ekledi :

'Ada'da hiç yaşamamıştır ama belki de ona anlatılanlar yüzünden, gözlerinde Ada'nın bir cazibesi varmış, daima bir çekim duymuştur. Bir defa geldi, ağlamaktan gözleri şişti, bir daha gelmek istememiştir. Ada'da olanlardan bezmiş, bu pislik ve bu insanlarla uğraşmaktan vazgeçmiş, buradaki hayatını düzene sokmayı tercih etmektedir. Buna rağmen mirasından vazgeçmiyor, yapabilecek bir şey olursa yeniden servetine sahip çıkmaya hazırmış.'

Sonra altı yüz yaşındaki Büyük Platanus'tan iyi haberler mesela geldi:

'Yukarı Yerleşim'in Felsefeci Kukuveyamu'su ile anlaşıp gönüllü olarak Ada'nın yeni açılan [okuldaki küçük hareketli canlılarına] borsa ve ticaret, iktisat dersleri vermeye karar vermiştir. Ne zaman gideceğini bilmiyor.'

Mirmingimu İkonomonologos, hareketli canlıların haklarını ve kendi için düşündüklerini de anlatmıştı ve nedense iki tane Güneşin Batamadığı Adaca kelime kullanmıştı: 'subject' ve 'citizen' ... Belki kendisini eğer bu kelimeleri kullanırsa, daha iyi ifade ettiğini düşünmüştü mesela:

‘Kendisini genellikle bir ‘subject’ olarak değil, bir ‘citizen’ olarak görmektedir. İnsanları tebaa olarak görenlerden hiç hoşlanmıyor. Filatelist, pullar hakkındaki bilgisi çok geniş görünüyor ...’

Tebaa değildi ki, yurttaştı da. Babaannesinin evini bulamıyordu. Kaybolmuştu sanki bile isteye. Pul para olmuştu ki evi, geriye pulları biriktirmek kalmıştı mesela ...

Anlatıcı ile ilgili Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’nden Edebiyatçı Kukuveyamu’nun görüşünü de getirdi posta güvercini, kanaatini:

‘Bence, gayet kibar, ciddi, iyi eğitim görmüş, kosmopolitan bir adam. Sevimli, yakışıklı, konuşkandır. Yeniden konuşmamızı memnuniyetle bekler gibi göründü. Yerleşim’den başka tanıdıkları yokmuş. Hatıraları da yoktur, tabii ki.’

Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’nden, 25 Kasım 2017, 23:09’da geldi posta güvercini. Fırtına da vardı. Rüzgardan bir o yana bir bu yana savruluyordu kanatları. Hemen kovuğuma girdi, orada zaten hep biraz tohum bırakır Florya’lar. Daha önce anlatmıştım kazıdan tohum aşırın Florya vardı mesela ... Acaba Mirmingimu, Edebiyatçı Melisamu’yu tanır mıydı? Öğreneceğim. Haber geldi ... Tanımıyormuş. Neden acaba ...

Evet. Girdi ve uyudu. Sabahı bekleyecektik. Mesela dinlemek için duyduklarını ...

XII

**To Helidonimu ve Kırlangıç Arahnimu
'her şey olduğu gibi bırakıldı, evlerine girip
yerleştiler, sonunda yaktılar, yıllar sonra da
kendisi evi satmaya karar verdi.'**

*Pencereler kapandı ki çinko
Evler demir buzu kesmişti.
Açık, kör, gizli, kapalı pencereler,
Simsiyah yangın çıkmıştı mesela.
Ateşi eksikti, çok yakındaydı ki.
Onlar da kavgaya tutuştular.
Arahnimu Bibi*

Helidonimu'nun hatırladığı efsane, galiba gerçek oluyordu. Rahatsız ediliyorlar, yemekleri yeniyor, yolda yalnız dolaşamıyorlardı. Sesleri çıkmıyordu mesela. Çıksaydı ki, belki canlarını alırdı bazı kurtlar:

'Kalikantzari, küçük kötü çapkın hayvanlar. Bunlar Oğul'un doğum günü Oğul'un kutsal suya batırılarak aklandığı güne ... Geceleyin yollara düşer kadınları rahatsız eder, buldukları yemekleri yerler. Onun için biz kızlar geceleyin yola çıkmamalıydık, bunlar saatlerce dans ederler yorulmadan ama seni de dans ettirirlerse yorgunluktan ölürsün. Bir de hiç sesini çıkarmamalıydın, çünkü sesini alabilirler sessiz kalabilirdin.'

Kırlangıç Arahnimu yangında kör olmuştu. Bana anlatmaya gelirken uçarak gelirdi mesela ... Sesini alamadılar ki ... Mektup yazar gibi anlatırdı mesela. Bazen de sanki Helidonimu konuşuyormuş falan, öyle değıştirirdi sesini. Anlattı kör kör ve

defalarca geldi, gitti ki ... Sesini değiştiren değiştiren. Mesela sesi-
ni örmeyi öğretmişti ona görmezlik:

'... mülteci olarak Ada'ya gitmeyi düşünmüş'

'Anakarada Adaya Yakın Yerleşim'de 1945 yılında doğdu. Babasından büyükbabası Anakaranın Üçüncü En Büyük Yerleşimli, Birinci Büyük Harp'te, Güneşin Batamadığı Ada'nın ordusunun beslenmesini, lojistiğini yaparken Ada'ya gelmiş. Kurtuluş Savaşı zamanında Anakaranın Üçüncü En Büyük Yerleşimi'nden mülteci olarak Ada'ya gitmeyi düşünmüş, 'Orada herkes onu tanırdı', ve ona yardım edeceklerini düşünerek gitmiş, halbuki artık onu önemsemiyorlardı ki. Kimse yardım etmemiş. Babam o zamanda dokuz yaşlarındaydı, Ada'da kalmışlar, herhalde büyüyünce annesini görmüş, beğenmiş.

Annesi altı kız, bir erkek çocuğu olan bir ailenin mensubuydu, ailenin bütün kızları güzellikleriyle tanınmıştı. Yalnız anneannesini tanıdı. Adları, baba tarafından Roygos ve Mariza, anne tarafından Aniretak ve Olegnas.

Evleri Merkez Yerleşim'de, Küçük İncir Ağaçları mahalinde, tepede. Önce anneannesinin evinde oturuyorlardı, sonra kendi evlerine çıktılar, evleri yeni yapılmış evlerdendi. Artık onlara ait değil. Sattılar. Anakarada Adaya Yakın Yerleşim'de doğdu. Sonra da bir süre anneannesinin evinde kaldılar. Bir erkek kardeşi vardı. Vefat etti.

Ev tepenin doruğunda inşa edilmiş, etrafı küçük bir bağ ve badem ağaçları doluydu. Zaten Küçük İncir Ağacı tepesinde incir ağaçlarından başka badem ağaçları da vardı. Dokuma tezgâhları yoktu, fakat annesi kısa bir zaman için hem ipek böcekleri yetiştirmiş hem de kendi eliyle başka birinin dokuma tezgahında, 'argalios'ta, bazı şeyler dokumuştur. Mutfak evin içinde, büyük ve ferrahtı. Kırılancık Arahnu da beraber dokumuştur ki. Gözleri yangında kör olmuş mesela. Bana gelirken hep bir kırılancığın üstünde gelirdi. Aklında kalanları dokurdu, unutturmamak için.

'Evin altındaki depomuzda erzak, araçlar gereçler saklardık. Bir de sabun yapardık eski yağları kullanarak ve biz çocuklar için özel kibrit kutuları içinde sabun dökerlerdi, küçük sabunlar yaparlardı.'

Mesela sosyolog Kukuvayamu'nun da anneanesi yaparmış ki. Eski sabunları yağla yoğururdu. Isıttırdı ... Renk olurdu kibrit kutularında. Terziydi ki patron üstünden terzi sabunu kırıntılarıydı.

'Dutları yerdik. Ya ağaçlara tırmanırdık ya da dallarını çeke çeke toplardık. Hem beyaz hem kara dut ağaçları vardı mahallemizde.'

Çocukluğu Ada'da geçti. İlkokulu yerleşimde okudu.

'Dikiş dikmeyi çok az biliyorum, Annemin ablası ve iki kız kardeşi meşhur terziydiler, onlardan bir şeyler öğrendim.'

Dikişler dikilirdi ve oyunlarda oynanırdı ki, o çocuktu ...

'Mahaldeki çocuklar düğün düzenlerdik. Erkek kardeşim mahalin tek erkeği olduğu için hep damat olurdu. Bir yaz bir piyes oynadık, kuzenimin taraçasında, bütün mahale davet gönderdik, bilet kestik, topladığımız parayla mahalimizdeki Küçük Kutsal Haç Evi için mum satın aldık. Yolcuların Meryem Anası'sı.

Küçük Kötü Çapkın Hayvanların efsaneleri vardı ki ...

En azından küçüktüler, ki devler ejderhalar gibi ... Kaskavalya ya da ihtiyar kadının peynirleri Kale Yerleşim'de. Onun hayvanları donmamıştı ki, kızdırmış yukarıdakileri ve peynirleri taş olmuş mesela ... Efsane bu ya, masal ki ...

Babası genç yaşlarında kanserden, annesi geniliteden, mesela ihtiyarlıktan vefat etmişler.

Okul Sonrası Hayatı ...

'Ağaçdedesi'nde pedagoji okumuş, bir ara yerleşimin Merkezi'nde çalışmış.'

Orta Güney Karaak Toprak: evlilik ve çocuklar vardı ki ...

Orta Güney Karaak Toprak'a yerleşmiş bir Adaafroditi ile evlenmiş. Üç erkek çocuğu var, biri Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak'ta yerleşmiş, diğerleri Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'ne. Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak'ta üç torunu, Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'nde iki torunu var.

Her evin de bir Arahnimusu vardır mesela. Anlatıcıların kardeşleridir hepsi. Şimdilik onlar konuşmadılar. Şimdilik mesela. Başka masallarda konuşacaklar ki ... Unutturmasınlar ...

Ada'dan gidiş 'kendi kararları değildi' mesela ...

Kendi kararları değildi. Önce kendisi liseye devam etmek için Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ne gelmişlerdi, oradayken babası Öbüranakara uyruklu olduğundan, 1964 yılında sınır dışı edilince ve bir gece apar topar gitmek zorunda kalınca bir daha Ada'ya dönmediler. Okul yılı bittikten sonra bütün aile Öbüranakara'ya taşındı.

Evlerine girip yerleştiler, sonunda yaktılar ...

Pencereler kapandı ki çinko plakalarla. Çivilendiler. Ev demir buzu kesmişti. Kırlangıç Arahnimu ne olduğunu anlayamıyordu. Açık, kör, gizli, kapalı pencereler, kapalıydı ki. Evler simsiyah olmuştu. Şimdiden yangın çıkmıştı mesela. Ateşi eksikti, çok yakındaydı ki. Tavanların makaslarında leş kargaları, dolapların üstünde ve raflarda ve yerler kapkaraydı leş kargalı, yılanlı ... Onlar da kavgaya tutuştular. Büyüklenmeci, büyüklenmeci. Nasıl olsa hep haklıydılar mesela. Talan depodaki erzaklarla başladı. Doymadan yediler falan ...

'Her şey olduğu gibi bırakıldı, evlerine girip yerleştiler, sonunda yaktılar, yıllar sonra da kendisi evi satmaya karar verdi. Evde her şeyi bıraktılar ki.'

Kırlangıç Arahnimu da kör edileceği evde, gözleri kararmış bekliyordu. Kardeşi Helidonimu'yu son gördüğünde, canlı başı bir bavul hazırlanıyorlardı. Bir gecede gittiler ...

Orta Güney Karaak Toprak'tan Öbüranakara'ya dönüş

1973'te gittikleri toprağın başı büyüklenmeye başladı. Tıpkı Ada'daki bazı kurtlar, çakallar ve yılanlar gibi. Baş, kendi etrafına onu büyükseyen şarkılar, eşlik eden danslar ve törenlerle örülmüş tantanalı çember kurdu ki ... İsimler değiştirildi. Baş'a göre 'Kardeş ile arkadaş arasında, seçim açıldı'. Mülkiyet yasaları değiştirildi. Orası da kırılıyordu mesela.

Orta Güney Karaak Toprak'da hayat önce zor, ama mali bakımından çok iyiydi. 1973'te Zaireleştirme oldu, iş yerlerini işgal ettiler, işler zorlaştı, hayatları tehlikedeydi, zor anlar geçirdiler. Sonra Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'ne taşındılar.

Ada'da özledikleri vardı mesela ...

'Gençlik zamanlarımızı, o zamanın huzurlu yaşamı, mahalimi, küçük ... Kutsal Haç Evimizi, kızlar toplanıp kahve içip fal bak-tırmamızı, inanmadan fakat gayet ciddi bir tavırla ...'

Hatırladığı hareketli canlılar da vardı:

'Kargalar ... salyangoz topladığımızı, her ilkbahar gelip yuvalarını kuran kırlangıçları, kuzgunları.'

Şimdi küçük, kötü çapkın hayvanlar dolaşıyorlar. Büyükle-nen bazı yılanlar, çakallar ve kurtlar. 'Kalikantzari'den korku-yorlar. Yemeklerini alacaklar, eşlerini rahatsız ederler ki belki. Mesela kızları ile dans ederlerse falan ...

Annesi ona her zaman Kukuvaya derdi, ama artık herkes baykuş olamaz ki. Kırlangıçları hatırlıyordu mesela ... 'Annesi ona Kukuvaya derdi ama, o benim kırlangıcımdı. Edebiyatçı Kukuvayamı da yazmıştı mesela:

'Belki 'kırlangıç' olabilir diye düşündüm,
çünkü kırlangıçları hatırlayan o oldu.

Annesi ona her zaman Kukuvaya derdi.

Ama artık herkes baykuş olmaz.

Kırlangıçları hatırladığı için kırlangıç olabilir mi acaba.

Yine de konuşuruz.

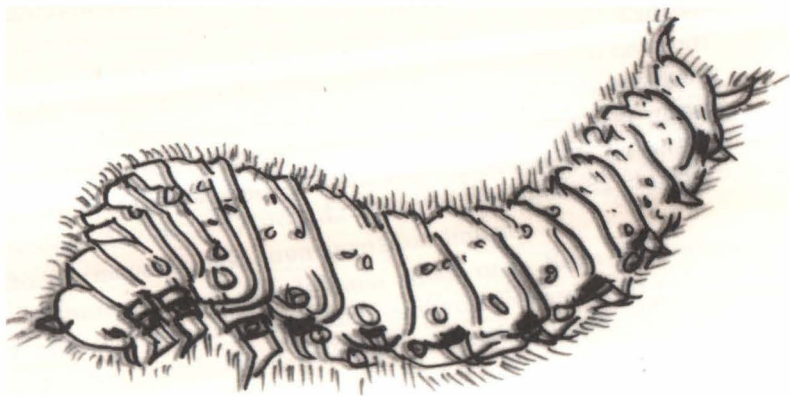
Sevgiler, Edebiyatçı Kukuvayamı

27 Aralık 2017, 13:12'

Her on beş Mart kırlangıçların gelme zamanıdır Anakara'ya ve Ada'ya ... Masal bu ya ...

Yorgunluktan öldüler ve seslerini çıkaramadılar, sesleri alınmıştı.

O Metaksoskolikasmu ve Koza Arahnimu

*'Kışın karnaval günlerinde herkes eğlenirdi,
 'bules' olurdu ...
 Yollarda dansla eğlenirlerdi Adalılar,
 Hayvan postu giyerdi ki maske takardı,
 Erkekler kadın giyinirdi, kadınlar erkek ki.
 Kozalar kozalak yuvarlanırdı da,
 Unuttuk mesela ne olduğumuzu ...
 Maskaralıkları hatırlamak için ... '*
 Arahnimu Bibi

Döneceklerini sanıyordu giderken Metaksoskolikasmu. Koza Arahnimu bana geldiğinde 'Eşyaları, her şeyi bıraktılar, mutlaka döneceklerdir' dedi. İnanmak istiyordu da falan. Bilmezdi ki yangındı her taşınma. Her taşınma bir yangın. Dikici Kadriye-mu da bilirdi mesela. Bana hiç gelmedi ve konuşmadı ne kendisi ne de Arahnimusu. Kızı Selmamu Şututuluş'a yakın yaşardı ki. Tedris ederdi küçük hareketli canlıları. Onun kızı mesela Sosyolog Kukuveyamu olur muydu ... Masal bu ya ters de okunur, düz de ... Olurdu da olmaz ki ... Olmaz da olur olurdu. Görmeyen kulak, duymayan göz olmuştu.

Unutturmamak için de bana anlatıyordu Koza Arahnimu. İpekböceği kapalı bir hareketli canlıydı. Pencerelelerini pek açmazdı ki. Ama kalbinin ipek gibi yumuşak olduğunu ben bilirdim ... Anlatısını duydum:

Ada'da 1951 yılında doğdu. Karnavalda olan maskaralıklar, karnaval içindir. Ya Yerleşim'imizde olanlar. Okullar kapanıyordu. Hayvan postu giymiş gibi bazı kurtlar ve çakallar, mese-

la köstebekler ortalıkta geziniyor ve tanınmamak için onlar da maske takıyorlardı ve korkutuyorlardı hareketli ve hareketsiz canlıları mesela.

Anne ve babası görücü yoluyla tanıştı ve Merkez Yerleşim'dendiler. Yalnız babaannesini tanıdı. Baba tarafından Evikpasi ve Tonapa. Anne tarafından Roygi ve Sinape. Evleri Merkez Yerleşim'de, merkez girişinde, karşılarında Papasnam'ın evi vardı. Bir de karşıdaki evde ikinci katta Işıyan adlı Anakaraca tedris edicisi kalırdı ki her akşam uyumadan önce saat on sularında yaz kış, karlı akşamlarda bile penceresini açar önünde durur derin nefesler alırdı. O nefeslerde neler vardı mesela. Pencerelerini açık tutarken, nelere kördü, gizliydi ve kapalıydı ki. İletirler miydi ki acıydı. Şimdi bile unutulmadı mesela.

Aynı yerde kendi evleri vardı. Ev artık onların değil. Sattı. O evde doğdu. Kardeşi yok. Ağaçlarını anlatmadı. Dokuma tezgâhları yoktu. Ev sonradan büyütülmüştü. İpek dokuma ile ilgili hatıraları yoktur, annesi ya da büyükannesi ipek işlerine karışmıyordu. İpek böceği de yetiştirmezlerdi. Evimizin önünde büyük bir dut ağacı vardı, dutları yerlerdi. Dutları 'ailemiz' topluyordu derdi. Çocukluğu Ada'da geçti ve Yerleşim'deki ilkokulu'nda okudu.

Hatırladığımız oyunlar falan ...

Kırık telefon nasıl bir oyundu ben bilemedim. Belki Arahnimu Bibi bilirdi ki. Kulaktan kulağa hatırladı. Masallara dönüştü ... Sonu başı mesela Arahnimuların hızlı ayakları gibi karıştırdı ki. Dut Ağacı gül gül olurdu Arahnimu Bibi anlatınca Koza Arahnimu'dan duydukları:

'Akşamları, özellikle vapurun geldiği gecelerde, evimizdeki merdivenlerde oturur, 'kırık telefon' oynardık. Erkekler daha çok sek sek ya da misket ya da Kaçınari dedikleri tekerlek gibi bir şey oynarlardı. Saatlerce konuşurduk.'

Koza Arahnimu da gül gül oldu ki mesela. Telden yaparlardı çember gibi. Kaçnar gibi duymuştu, Ble Yasemimu okurdu falan.

**...‘kayıklar batmış ve bir çok kişi boğulmuştu.
Bundan sonra hiç kimse denize girmezdi.’**

‘Yazın Aya Anna’nın isim gününde denize girmezdik, Aya Anna bunu istemediğini göstermişti. Bugünde Gospir’de büyük panayır düzenlenirdi. Fakat iki yıl üst üste Panayırdan sonra Tepe Yerleşim’dekiler kayıklara binip geri döndüklerinde kayıklar batmış ve birçok kişi boğulmuştu. Bundan sonra hiç kimse denize girmezdi.’

Bunu dinlediğinde Edebiyatçı Kuvayamı’nun da aklına kendi anıları geldi ve ‘Bu da benden’ diyerek başladı:

‘Biz bir sene tarihleri karıştırmışız, annem, ben ve iki erkek çocuklu bir aile dostumuz Cıboya arabasına bindik. Denize girmek için Limankale Yerleşim’e gidecektik. Yolun ortasında arabanın tekerleği yerinden çıktı, yolun kenarında yuvarlanmaya başladı. Annem o anda Aya Anna’nın günü olduğunu hatırladı, ‘Azize istemedi’ dedi apar topar geri döndük. Bir daha da bugünde denize gitmemize izin verilmedi.’

Korunmalıydı ki üzümler, zamansız ve mekânsız. Mesela beklenmeliydi ki ...

‘Ağustos’un altısına kadar üzüm yemezdik, önce Kutsal Haç Evi’nde özel bir ayin olurdu ondan sonra yerdik.’

Kışın Karnaval Günleri olurdu mesela

Postlara büründüler, o gün izzet ikram günüydü. Maskara ederlerdi mesela bazı post giymişleri ki. Yollarda dans ederlerdi ki maskaralık caka, mesela çalım. Eğlenirlerdi ki Dut Ağacı gül gül olurdu:

‘Kışın karnaval günlerinde herkes eğlenirdi, ‘bules’ olurdu. Bazıları hayvan postu giyerdi bazıları maske takardı, bazıları başka başka elbiseler ... Erkekler kadın giyinirdi, kadınlar erkek.’

Babası genç denilecek yaşta kalpten, annesi seksen bir yaşında rahatsızlanmış ve vefat etmişti.

Okul sonrası hayat vardı ki ...

Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'nin Üniversitesi'nde matematik öğrencisi, bitiremedi çünkü çalışmak zorunda kaldı. Evlendi, iki kızı oldu, ikisi de üniversite mezunu, mastır yapmış, küçüğü doktorasını yapıyor. Kızları daha lisedeyken ayrıldı. Çocuklarını kendi çabasıyla büyüttü.

Ada'dan Gidiş Kararı

'Döneceklerini sanıyorlardı, onun için her şeyi olduğu gibi bıraktılar, bir daha dönmediler'

Mur okulları kapatılınca eğitimine devam etmek üzere Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ne göç ettiler ailece. Döneceklerini sanıyorlardı, onun için her şeyi olduğu gibi bıraktılar, bir daha dönmediler ki. Evde her şeyi bıraktılar.

Öbüranakarlarda Hayat

Zor yıllardı, babasız kalmıştı, annesi ve kendisi çalışıyorlardı.

Ada'da Özledikleri

'Çocukluk hayatımı, o zamanların masumiyetini, mahal hayatını, komşularımı' demişti Koza Arahnimu'suna ...'

Hatırladığı Kuşlar, Hayvanlar

'kargalar, tavanlarda koşuşan sıçanlar, kurbağalar'

Biliyordu, sandı ki ve bilemedi diye bitirdi anlatısını Koza Arahnimu. Evet mayısta eşini ararken bülbüllerin ötüşünü, bulunca sustuğunu ve tekrar öttüğünü.

Sandı ki karnavaldaki giyilen postlar takılan maskeler mesela, kadın olan erkekler ve erkek olan kadınlar oyundu. Tekrar dut yiyecekti ... Ve saatlerce konuşacaktı. Ve Azize'nin istemediği günlerde denize girmeyecekti. Mesela ağustosun altısına kadar, gelecek yaz, gelecekti ki, üzüm yemeyecekti.

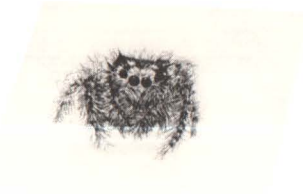
Sandı ki tekrar döneceklerdi mesela. Eşyalarını falan filan bıraktı.

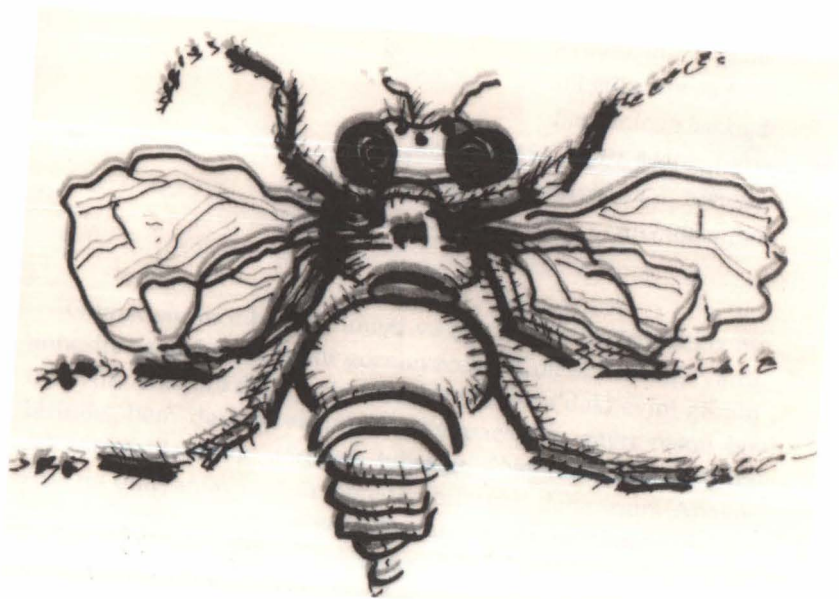
Nerden bilecekti ki sandıkları bırakınca bir daha geri alamayacağını. Bazı kurtların, çakalların ve köstebeklerin, mesela yılanların bu sandıklardaki postları ve maskeleri hak ihlal etmek için, zillet ve illet için kullanacaklarını. Farelerin, ama onun tavanlarda koşuşan farelerinin değil yani, bazı farelerin bazı köstebeklerle bir olup evin üstüne alt getireceklerini. Yüz tersti. Kemirmedi tahta bırakmayacaklarını ki ...

Nerden bilecekti ki babasız kalacağını mesela ...

İpek böceği kendisine içinde evlatlarının ve annesinin olduğu bir koza ördü. Koza Arahnimu da ona yardım etti. Dokuma bilmiyordu mesela. Dışı kaplumbağanın bağısı kadar kalın, içi sıcacık ve yumuşacıktı ki ... Kaplumbağalar bağlarından bağ verdiler. Bir 24 Nisan günü, mesela ipek böceği yumurtasından çıkacaktı.

Bugün hâlâ o eve, yersiz ve zamansız çok kaplumbağa gelir ve umulmadık yerlerden ipek böcekleri çıkar. Koza Arahnimu da memnundur bu bilmecedan ki, sırlı olsun ki. Bunun sırrını bilen tek hareketli canlı vardır ... Masal ya bu, anlattık mesela ... Anladın ... Anladınız ...

Edebiyatçı Melisamu ve Arı Arahnimu

Misti ki, dokudular mesela ...

Ağaçlara yazdılar ki şiirleri

Ki ayva, dut ve güller

Gül gül olsun da falan

Beş kardeşin hakkıydı

Mesela armut, kayısı, badem, incire

Yazdılar meyvelerini ... Şimdilik

Arahnimu Bibi

Gitmeden önce bana gelmişti ve çok küçüktü. Yedi sekiz ay annesini ve babasını, evini görmeyecekti. Çok az tanıdığı vardı o büyük Anakara'daki yerleşimde. Ve bu Ada'daki evini günün birinde, hem de çok yakınlarının yapacağını, gayri resmi bir şekilde satılacağını nereden bilecekti. Nereden bilecekti bu Ada'da okuyamayacağını, nereden bilecekti daha sonra Anakara'daki büyük yerleşime ve ardından da Öbüranakara'ya gideceğini. Nereden bilecekti çok okuyacağını, çok ıslık parlak olacağını ve bir daha dönmeyeceğini ki ...

Ama sanki biliyormuş gibi o sabah erkenden bana geldi. Uça uç yorulmuştu. Pek yorulmazdı da bugün yükü ağırdı. Küçüktü ... Bazen de yerleşimlerinden, bize gelecek bir eşeğin, katırın kuyruğuna saklanır. Daha hızlı ve daha rahat gelirdi. Bu sefer öyle yapamadı. Bekleyemedi. Mnemosini'nin kızları ilham perilerim Klio ve Kaliopi yeni gitmişlerdi, lir çalınmış, Odiseus okunmuş, kurumak üzere bahçedeki iplere asılan boyanmış ipeklere bakmışlardı, yine Klio ve Kaliopi gitmeden önce ve dans etmişlerdi.

Ben ve onlar sakin ve mutluyduk. Geceyi bitirmiş ve günü a artıyorduk.

Tam o sırada iki çift kanadını  ırpa  ırpa, zaman zaman dinlenmek için havada belli bir noktada sabit kalarak uçuş yönünü tayin etti ve ani d n         yönünü buldu ve geldi Melisamu. Hiç uyumamı tı. Be  g    on g   gibi olmuştu. Ne oluyordu.

Ağustos ayının son günleriydi.    mlere bakmadı bile. Olmu lardı. Birkaç kez yerini de i tirdi. Bataryamu'nun kenarına kondu. Durulamıyordu. Oradan evin üst kata çıkan merdivenlerine uçtu. Basteri ve Bazira uyuyordu da, bütün geceyi ihtiyar evinin, 'Yeriko'nun, 'Thirdeki'sinde, ta  örgüde açılmış yuvada, o da uyuyordu. Ama meraklıydı Arahnimu Bibi ki, herşeyi dinledi, anladı, belledi ve biriktirdi. Zamanı geldiğinde aktarmak üzere. Şimdilik dinledi.

Melisamu kafasını kaldırmış, gözleri daha da büyümüş, içi korku ve endişe, dolu dolu ve dik bakıyordu bana, iki tane petek g   ve    g   daha dik. Be  göçüyle bakıyordu.

Sanki yardım istiyordu da okul kalmamıştı ki gitsin. Doğru d r    okuması ve zilleti olmayan, alçak g n     ve  alı kan bir hareketli canlı olması gerekiyordu. Gövdesinin sa ında ve solundaki; arka, orta ve  n bacaklarını birbirine paralel ve eşit mesafede a mı tı ve duruyordu. Ba ının iki yanındaki duyargalar dikilmi tı.     duda ı, çenesi, alt duda ı ve yardımcı çenesi ve dili, girmiş birbirine ki, kenetlenmi tı. Ba ını bana doğru uzattı. Uzun süre öyle durdu.

G   n  ve karnını, benim g lgemdeki ta lara iyice yakla tırdı. Daha gün yeni a arıyordu. G lgem de soluktu. Bedenini kaplayan sık tüylerin her bir tanesi tek tek kabarmı tı. İki  ift kanadı da neredeyse yok olmuştu. Olduğundan büyük duruyordu. Onu hiç böyle görmemiştim. Bullaktı ki allak. Küçük aklı yetmiyordu.    y   altmış derece görürdü de altı bin dokuz y   g zc k vardı ki, ayrı ayrı görürdü her g  ndeki g zc kler... Hane hane, g   ve anı çekmeceleri gibi ... Saniyede yedi bin görüntü ile uçardı da, yönünü bilirdi mesela bulurdu.  alı kandı ki bir günde elli y   çiçeklere giderdi ve hızla saatte yirmi, yirmi beş kilometre falan. Dakikada da isterse on bir bin, on iki bin kanat  ırpardı. İsterse ki ...

Melisa bir arıydı ve çok çalışkandı. Uçardı ki aşağıdaki Merkez Yerleşim'den bizim asmaya kadar gelirdi. Bizim asmanın üzümleri daha önce de söylemiş miydim, ağustos ayında üzüm verir ve onları Magdelanamu dikmişti, ilk suyunu, ki bu Mnemosini'nin suyu gibidir, unutturmaz; kendisi vermişti.

Bizim Ada'da doğmuştu. 1962 yılında. Anne ve babası görücü yoluyla tanışmış. Ada'daki Merkez Yerleşim'dendi. Ne anne ne de baba tarafından, büyük anne ve büyük babasını tanıamıştı. Derdi ki 'Fakat yaşamalarını çok isterdim'.

'Amcamız gayrimeşru bir şekilde satmış' Melisamu'nun evi satılmıştı ki ...

Anne ve babasının evi ve kendi evi aynı mahaldeydi. Tuvaletleri evin dışında, arkasındaydı, evin arka avlusundaydı. Mutlak evin girişinde. Evin dışı taş içi ahşaptı. 'Herhalde büyükbabama tarafından yapılmıştı.' derdi. Doğduğu evini 'Amcamız gayrimeşru bir şekilde satmış'. Beş kardeştiler. İki kız kardeşi ve iki ağabeyi vardı.

Evde raflar vardı ama azdı. Ambar, evet 'Katoi'deydi. Melisamu'nun Arahnimu'su bu ambarı bana anlatmıştı:

'Evin bodrumundaydı. Yukardaki odalardan bazılarının bodrum kapısı vardı, dışarıya çıkmadan bodruma inerlerdi.'

Melisamu evin önündeki ve arkasındaki ağaçları da, sanki unutmamak için bana tekrarlıyordu. Kokular vardı ki mis gül, kayısı, badem mesela ayva:

'Evin önünde bir armut ağacı ve bir dut ağacı vardı. Köşede iki üç gül ağacı vardı. Mis gibi kokuları vardı. Evin arkasında bir kayısı ağacı vardı ve badem ağaçları. Bir incir ağacı, bir de ayva ağacı.'

Aristopas'ın bazı evlerin büyütüldüğünü, çizimlerinde 'büyütülecek alan' diyerek belirtirdi ya, ama onların evi büyütülmemişti ve 'Satıldıktan sonra yeni sakinleri hiç onarmadılar, yıllar böyle geçti ve depremlerde yıkıldı.' diye anlatmıştı Melisamu.

Evin altındaki depomuz vardı ki ...

Evimizin altındaki depoda 'küp vardı ama zeytinyağını saklamak içindi.' Bu depoda:

'Kış için odunlarımızı saklardık. Sağ tarafında, kapının alt kısmında küçük bir yer açık bırakılmıştı ve oradan tavuklar girip 'katoi'de yumurtalarını yaparlarmış.'

Yumurtalarla kozalar da benzerdi ki. Küçükken ikisini karıştırdım mesela. İpek böceği yetiştirmezlerdi. Dutun meyvelerini 'Toplayıp yedik. Bembeyaz kocaman ve çok tatlıydılar'. Dutları 'bazen ben bazen kardeşlerim' toplardı.

Melisamu da çocuktu mesela ...

Çocukluğu Ada'da ve Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde geçti. İlkokulu:

'Anakaranın Adabüyük'teki Hane-i Yetim'inde. Büyük Hane-i Yetim'de değil, küçük bir Hane-i Yetim vardı.'

Orada okudu ağzında dutlarının tadıyla mesela. Tatlar ve kokular unutulmazdı ki ...

'İlk defasında onları bir daha göremeyeceğini sanıyorsun, korkuyorsun ve kendini güvensizlikte hissediyorsun.

Tam bir yalnızlık!'

'Her eylül ayı geldiğinde ailelerimizi terkedip Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ne giderdik. Hane-i-Yetim'de yemeğin olabiliirdi, okuyabilirdin fakat aileden uzak sekiz, dokuz ay geçirmek zorundaydın. Şubat ayı tatilinde on beş gün için onları görürdün ve yazın, okul tatil olunca. İlk defasında onları bir daha göremeyeceğini sanıyorsun, korkuyorsun ve kendini güvensizlikte hissediyorsun. Tam bir yalnızlık!'

Ağzında gitmeyen dut tadı, oyunlar oynadı, çocuktu ki. Küçüktü mesela annesiz kaldı.

'Birçok oyun oynardık, futbol, voleybol, deniz oyunları, insan ve hayvan fotoğrafları ile oynadığımız bir oyun, topaç, halat çekme oyunu gibi.'

‘Annem ben dört, beş yaşlarımdayken vefat etti. Babam da yirmi beş yaşlarımdayken, ikisi de kanserden.’

‘Anakaradaki, En Büyük Yerleşim’in, Adaheybe’deki Kutsal Haç Mektebi’ni, liseyi bitirdikten sonra babamla Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’ne gitmeye karar verdik. Üniversitede okumak istiyordum.’

Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’ndeki hayat

‘Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’nde, değişik bir çevrede geçti. Hem üniversitede okurdum hem de çalışırdım, hayatta kalma çabasıındaydım ... Evlenmedim ... Kolay değildi. Yeni bir hayata uymam gerekirdi. Başlangıçta kız kardeşimle kaldım, sonra bir odalık bir ev kiraladım. Hem çalışırdım hem okurdum ...’

‘Babam ve ... canım, ruhum kaldı’

‘Ada’daki son günümde tüm arkadaşlar toplandık, acımızı dindirmek için içki içtik, birbirimize gelecekteki hayatımız için iyi şanslar diledik. Ada’dan uzak geçtiğimiz günlerden deneyimlerimizi göz önünde tutarak geleceğimizin de zor olacağını biliyorduk. Gemideyken, limandan uzaklaşırken, gençlik gözlerimle, Ada’ya son defa baktım ve kaybettığım, bir daha dönmek üzere terkettiğim memleketim için gözlerimden yanaklarıma iki sıcak damla gözyaşı aktı.’

Ada’da evde bırakılanlar için Melisamu ‘babam ve ...canım, ruhum kaldı’ demişti 2017 yılının 29 aralık gecesinde. Ben kardeşiydim Melisamu’nun ... Benim de kardeşim gibi gitmişti ruhum ki canım ... Ayaklarım dolana, devrile gözlerim koşmuş-tum Dut Ağacı’na. Kovuğuna girdim ki ısındım dut şerbetinin tadında mesela.

Ada’da Özlediklerim ‘Hayata bunlarla tutunuruz’

Kardeştiler ki bütün Arahnimular evlerindekiyle. Arı Arahnimu da öyleydi mesela ... O da özlüyordu, onun da canı gitmişti de malı kalmamıştı ki ... Babaları bekler miydi ... Bir

Yazıcı'ya göre 'Ölüler de Beklerdi'. Meraklı Arahnimular bilirdi ki o yazıcıyı ... O masaldaki bekleyenleri, o da bekleyecekti ...

'Özellikle evimi ve annemi babamı özlüyorum. Sanki beni Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nden, Ada'ya dönmemi bekliyormuş gibi geliyor bana. Bundan başka çocukluk arkadaşlarımla yaşadığım neşeli, kaygısız ve unutulmaz günleri ... Bunlar hep hatırimda. Hayata bunlardan tutunuruz.

Çok seyrek Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'nde buluştuğumuzda, o güzel günleri ve maceralarımızı hatırlıyoruz. Şahsen Ada'dan panayırları, kırkmaları.

Kırkmalar yaz mevsiminde olurdu. Hep birlikte işe girişirdik. Yerleşimliler sabah çok erken saatlerde uyanırlardı, koyunları ve keçileri dağlardan, meralardan toplardı ve onları mandıraya getirip kırmaya başlardı. Sonra kadınların hazırladıkları yemekleri yiyip içip eğlenirdik.

Bundan başka bütün yaz boyunca balık avlamalar ve damlardaki hayatımız. Kışın Anakaradaki iskeleden vapura binip Ayvalı ya da Zeytin vapuruyla bir günlük seyahatten sonra Ada'ya varmamız ... Vapur bütün iskelelere uğrardı, Aramram, Aşva, Bolagel, Agipkara ve sonra Anakarada Adaya Yakın Yerleşim. Soğuk havada şiddetli esen rüzgarlardan sonra vapur nihayet Ada'ya gelip daha sakin sular bulurdu.

'Son olarak sünger toplamasında dalgıç olarak çalıştığım günleri hiçbir zaman unutamayacağımdan eminim. Solafek, Aya Anna yörelerine giderdik, Anakarada Adaya Yakın Yerleşime de bazen de Adamarmara'ya da giderdik. Babam çok iyi balık avlardı. Solafek'te Ur denilen yerden, karadan oltalarını atar, balık avlardı. Beş, altı yaşlanımdayken boyum kadar bir sinarit tutmuştu.'

'Çok yorulmuş olan binici uyuyakalırdı fakat hayvanlar yolu biliyorlardı'

Korkmuştu ki küçüktü. Bir de postlarını giymiş maskeli mesela bazıları çıksaydı herhalde Melisamu katırından düşerdi ki ...

'Solafek'e ya da başka yerlere gittiğimizde yolda aniden karşıma çıkan tavşan, gelincik, keklik ya da sincaplardan korktuğumu hatırlıyorum. Damlara gitmek için bindiğimiz eşekleri ve

katırları ... Birçok defa çok yorulmuş olan binici uyuyakalırdı fakat hayvanlar yolu biliyorlardı, evine kadar getirirlerdi.

Yabankeçileri ve kartalları hatırlıyorum. Yaban keçileri dedim de bir zamanlar bir kilo etin fiyatı, bir kilo kuru fasulye fiyatından daha ucuzdu. Ada'dan et ihraç etmek yasaklanmıştı.

En son çok sevdiğim köpeğimizi, Marko'yu anmak isterim.'

Marko, Arı Arahnimu'nun hareketli canlı taşıyıcısıydı ki ... Nerdeyse bütün gününü onun sırtında geçirirdi ... O da Melisa-mu'nun peşinden ayrılmayınca üçü beraberdiler. Üçü bir yerde, beşi değil, üçü üçü ... Masaldı, beş değil üç olsundu mesela ...

'Çünkü her şey senin için yenidir'

'Küçük Yerleşimi'nden, ya da Ada'ndan ayrılıp büyük bir kente taşındığın zaman her şey sana güzel görünmektedir, çünkü her şey senin için yenidir. Buna rağmen anne okşayışını ve uzak kaldığım evin sıcaklığının, aile şevkatinin yerini hiçbir şey alamaz.'

Öbüranakara'daki Edebiyatçı Kukuveyamu da bu anlatıyı dinledi. Bana da yolladı:

'Merhaba,

Başka bir arkadaştan. [...] Kendisi ... çok sevdiğim öğrencilerimden biridir. Öğrencim dediysem Demirkule Toprak'a gitmeden önce ona Demirkule Toprakça ders vermiştim. Söylediği yerlerden başka bu yerleşimde iki tane lisansüstü programından mezun olduktan sonra, bizim yerleşimde doktorasını yapmıştır. Tezi Hars ve Medeniyetçi'nin siyaset anlayışı ile ilgili, çok ilginç bir tezdi. Ama o kadar alçak gönüllü ki, bunlardan bahsetmez. Adını 'Arı' koyalım derim, kendisine de sordum, belki başka bir şey düşünür. Ama gerçekten hayatında arı gibi çalışmış, bu kadar zorluk çekmesine rağmen tatlı bir hareketli canlı kalmıştır. Zaten adı da arıdan başlıyor.

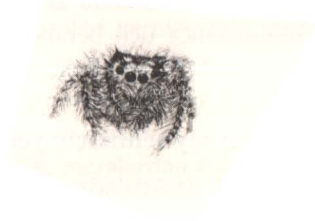
Sevgiler,

Öbüranakara'daki Edebiyatçı Kukuveyamu

30 Aralık 2017, 00:00'

Melisamu hem adını çok beğenirdi hem de hayatının burada bir bölümde yer alacağından çok duygulanmıştı ... Arı Arah-nimu da ... Heyecandan göz kayıtları karıştı ki, bir karıştı. Örgücüydü de bütün gece dokudu ki. Ağaçtan ağaca mis kokular ördü falan. Çözdü dilinde dutun tadını mesela ...

Posta güvercini de duydu her şeyi. Ben de duydum. Yerin de kulağı vardır. Bakıyoruz da, neye mesela ...

İkiye Bölünmüş Duvarı Erikiamu ve Erik Arahnimu

*Onun soyadı vardı ki,
Melisamu habercisiydi,
Mesela erikleri top yaptılar da,
Kaynaya kazanlar kış mutfaklarında
Sıcacıktı üşümezdi ki
Üşenmedi çimlenmeye ...
Arahnimu Bibi*

Gökyüzü kararmıştı, kapkara kargalar onu daha da karartıyordu. Dut Ağacı'nın bulunduğu yerden, fırtınadan önce görüklerini, ben de görüyordum. Beraber bakıyorduk. Anlatıcılarım hep ilk adları ile hitap edilmek istiyorlardı, ama Erikiamu mutlaka soyadının da kullanılmasını istiyordu. Onun haberlerini ve anlatılarını, her zaman Melisamu getirirdi. Bir de Klio ve Kaliope, Mnemosini'nin iki kızı. Böylece haberleşmelerimiz güçlü oluyordu. Onun uzakta olmasına rağmen.

Evet Erikiamu Duvarı. Bunun mutlaka bir sebebi olmalıydı, ama anlamadım hâlâ. Ve o da gitti. Fırtınalı bir akşam, karanlıkta ... Onu tekrar Öbüranakara'da çimlendirdiler. Bir erik aldılar Bizim Yerleşim'deki ağacımın dallarından, bir bardak ılık su yaptılar, bir tabak ve boş bir toprak kap hazırladılar. Başıma neler gelecekti. Acaba beni kesecekler miydi yoksa. Öbüranakara'ya gitmeden önce ...

En uygun eriğimi seçtiler. Ve bu eriğimi ikiye yarıdılar bıçakla, çekirdeğimi çıkardılar. Aldılar çekirdeğimi kendi dokudukları bir mendille temizlediler. Meyvemini eti kalmamıştı. Pırl

pırıldı çekirdeğim. Sonra kuruttular, sıcak yerde, pencere eşğinde, on beş gün. Demek önceden hissetmişlerdi gideceğimizi de bana kimse söylememişti. Tohumum içindeydi. Dışım kalındı ki kabuğum. Sonra çekirdeğimin kenarına bıçakla gene ince bir çentik attılar. Hep gözlerimi kapatıp, ve yapraklarımı kordudan büzdüğüm için bu işleri kim yaptı görmedim. Bana da hiçbir zaman söylemediler nedense. Çekirdeğimin arka tarafına ve alt kısmına attılar çentiği, içerdeki tohuma zarar vermemek için. Onu yaralamadılar. Karnım deşiliyor gibi olmuştu. Birden çekirdeğimin çenttikleri yerimde, beyazımsı bir renk görüldü. Artık orası kahverengi değildi. Bir bardak ılık suya koydular, bir gün çekirdeğim suyun içinde kalmıştı. Su çekti çekirdeğim ve bardağın dibine oturdu. Mesela biraz şişti. Küçük toprak çömleği getirdiler. İçine yarısına kadar benim köklerimin girdiği yerden toprak aldılar, doldurdular. Çekirdeğimi toprağıma koydular. Azıcık da bastırdılar, toprağı nemlendirdiler ve üstünü peştemalla örttüler. Sonra bu kabı soğuk bir yere koydular. Üşüyordum ... Üşüyorum ...

Bir sonraki hatırladığım, Öbüranakara'daydım ve daha çok küçüktüm.

Doğum yerini 'Arahnimu Bibi'nin taşınmazının yüz metre berisinde ikâmetgâh yerimde.' diyerek belirtirdi. Yani bizim evin protokolünü, hani benim imzalayamadığım protokolü kastetmişti.

1946 doğumlu. Annesi ve babası görücü usulüyle tanışmıştı. İkisi de Adalı'lardı. Anne ve baba tarafından büyük anne ve büyük babalarının evet hepsini tanıdı. Anneanne tarafı Kirpi'nin bitişiği, baba tarafı Yeni Yerleşim'deydi.

Evim ki ...

Evlerindeki tuvaleti 'fırın binasının avlusunda müstakil küçük yapım' olarak tanımlardı. Ve kardeşi Erik Arahnimu tuvaletin yerini sorunca 'Bu biraz acaip bir sorudur' demişti. Küçüktü ve öğrenmek için soruyordu. Zaten Arahnimular da bazen acaip sorular da sorardı mesela. Arahnimu Bibi de. Biz aynı fikirde değiliz kendisiyle ... Yemek yemek de o zaman acaiptir. Mutfaqları 'Ocağın bulunduğu odadaydı.' Ve evleri halen yerinde-

dir. Evi bilenler de vardı ki, kesmişti kısa. Mesela üzüldü mü ...
'Kirpi yardımcınız olur. Taş binaydı.'

Ev artık onların değildi. Sattılar. O evde doğmuştu ve kardeşleri vardı. Çok fazla anlatmayı sevmezdi. Ama evlerinde gukerileri ve mengenesleri vardı. Raflar da vardı. Tıpkı Aristopas'ın çizimlerindeki gibi. Harika ... Ambar vardı:

'Tahta yapımı. İki bölümlü: buğday, arpa. Her bölümün ayrı gişesi vardı.' diye anlatırdı. Bunları yapan marangoz için 'isim bilemiyorum' derdi. 'Çul, kilim, aba kumaşı, çarşaf, peştamal gibi ...' kumaşları dokuduklarını anlatırdı. Kumarları ki güzeldi ki kumanyaları, donanmıştı mesela mutfakları ki sıcacıktı:

'Kış kumanyalarını ... yufka, tarhana, kuskus, kavurma gibi, reçel, pekmez hazırlamak için fırın binasının içinde büyük bir ocak vardı. Orada kazan kurulurdu. Biz ona kış mutfağı derdik.'

Ve evleri Aristopas'ın anlattığı gibi sonradan büyütülmüştü. Depoları da vardı: 'Biz o depoya odunluk derdik'. Odunlar çoğaldı kestikçe kurudu ağaçlar. Mnemosini suyuna daldırdılar köklerini ki. Kurumamak mesela unutturmamak için.

Ağaçlarını anlatırdı ki:

'Dut ağacı. Kurudu kestik. Badem ağacı aynen dut gibi ve halen meyve veren, evin dış köşesinde erik ağacı.'

Dutun meyvelerini da unutmamıştı ki:

'Taze yenirdi ... Evet dut toplaması eğlenceliydi. Kanaviçeyi se-rer, sonra kuvvetli biri ağacı sarsıyor, sonra tavaya aktarırdık ...'

İlkokulu Bizim Yerleşim'de okudu. Çocukluğu bahsettiği yerlerde geçti.

'Proti lea'ya biz 'bindim bir' derdik, Sessiz Suyu da ki efsanevi bir ... artık kalıntısıydı Klidonas, kilitlenen, ağız kilitleniyordu.'

Kalıntı mıydı Klidonas ... Artık ... Doğum yerlerinden uzakta öldü anne ve babası. Okul sonrası hayat için 'Hayatı kazanma çabası' derdi. Sırasıyla, evlilik yaptı ve çocukları oldu.

Erikiamu Ada’dan gidiş kararı için ‘Eritme programı’ demiş ki. Ada’dan gidişi ve toplamaları ile ilgili ‘Adamın adam kurt olması-nun nedeni ...’ Yani postları ve maskeleri anlatıyordu mesela ... İnsan insanın kurduydum ki ... Mesela anahtarları alamazlardı ...

‘Validenin tek aldığı şey, evin anahtarıydı.’

‘Evet Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi evveli bir Anakara-nın En Büyük Yerleşimi göçümüz vardı.’

Öbüranakara’daki hayatları için ‘Büsbütün değişik ama düzgün.’ demişti. Ada’da özledikleri için ise, ‘Bülbülü altın kafese koymuşlar, yine vatarım demiş ...’ Hatırladığı hareketli canlılar karga, leylek, atmaca, güvercin yabani, kumru, arı yi-yendi. Son olarak bana haber yollamıştı:

‘Bilemediklerim için beni mazur görmeniz ...’ diyerek lafını bitirdi. O da benimle, Aidonimu gibi sizli bizli konuşurdu. Ama dedim ya daha önce, biraz az konuşurdu. Erikiamu’nun Arah-nimu’su da onlar evi kilitleyip gittikten sonra dolapların, rafla-rın, ocakların ve fırınların, mesela ambarların içinde dolandı durdu. Günlerce ... Aylarca. Belki geri gelirler zannetti. Ama gelmediler. Yıllar oldu ki ...

Allahtan Kirpi çok geliyordu, kışın da geliyordu ve çok uzun kalıyordu ve çok yakındaydı. Onun evinde yatabileceği çok yer vardı. Mutfak dolaplarının üstü, sobanın borusu, üst kattaki ta-vanda tahtadan çatı makasları ve dolaplar ve cibinlik ... Ev de pek soğumazdı çünkü soba yanardı sık sık ... Borusu aşağı kattan yukarıya kadar çıkıyordu ve ev ısınyordu. Yemek de olurdu ...

Duydum Erikiamu’nun dediklerini, Erik Arahnimu da göz göz oldu mesela dolmuştu gözleri, hatırlamıştı çimlenmemi sığağımı ve soğumamı:

‘Hiçbir zaman ben, eski ben olamadım ... Sanki gövdem ikiye bölünmüştü. Hep eksiktim ki. Rüzgarlar, fırtınalar, bulutlar ve hareketli ve hareketsiz canlılar aynı değildi Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’nde. Gökyüzü aynı gökyüzü değildi. Karga, leylek, atmaca, güvercin yabani, kumru, arı yiyenleri hatırlıyo-rum, mavileri ve beyazları özlüyorum. Bir yarım Ada’da kaldı,

öbür yarım götürüldü. Unutturulamadı. Ve adımın anılmasını istemiyorum. Ya eriklerim ... 29 Aralık 2017, 22:13'

Kaynadı da kaynardı erikler. Toptular misket misket ... Erik Arahnimu hatırlardı da annesi bir gece önceden şekere yatırırdı erikleri, biraz erisinler. Ertesi gün kaynatırdı da kaynardı eriyene kadar. Kokuları sarardı evlerimizi. Erik Arahnimu da bayılırdı ki ... Erik olsun da tat gelsin ... Annesi erik reçellerini kavanoz kavanoz duvarın üzerine dizerdi de, Erik Arahnimu onların arkasından erik rengi bir dünya görmeye bayılırdı ... Kendi kendine Dağyanarını, göğü yeri kavanozların etrafında dolana dokuya boyardı istediği yeri, sekiz gözüyle ki ... Arkadaşlarını da çağırırdı mesela. Hayıt Arahnimu'nun görevi Reçel Kavanozu Boyama Oyunu'nda kilitti. Kurtaran candı ki ... Boğulmasınlar, yapışık yapış mesele ... Yanında çok hayıt sapı ile gelirdi ki bol, çoşan ayaklar renk renk boyadıkları ovalar, dağlar ağaçlar derken çup diye kavanozların içine de düşerlerdi ki. 'Bindim Bir' oynuyordu Erikiamu arkadaşları ile. Arahnimular da Reçel Kavanozu Boyama Oyunu ... Masal olurdu Yerleşim ... Mis kokular ve renkler mis ki olurdu buram mesela ...

İ Amigdaliamu, To Amigdalomu ve O Glarosmu: Badem Arahnimu

*Anlatılarla doldurdular yelkenlerimi
Ve kabardı göğsüm Bülbülüm'ün sesi ile
Hayıttan dokudular sepetlerimi
Dokurken içine sözün acısı örülmüştü ki ...
İstakozlar da ağladılar süngerlere mesela
Arahnimu Bibi*

Kantadalar vardı da. Sustu. Sesler değişti. Duymadığımız sesler, telaşlı hareketler vardı da ne oluyordu. Ada yerinden oynamıştı. Hareketli ve hareketsiz canlılar dona kalmışlar ve taş kesilmişlerdi. Biz anlıyamıyoruz ki ... Mesela ...

5 Ocak 2018, saat 23:57, Posta Güvercini pencereden girdi ve her zaman yaptığı gibi önce suyunu içti. Onun su kabının dışında ve çevresinde adeta bir taş gibi; Kuklamu'nun Yerleşim'imizden topladığı, yollarda, ara sokaklarda, yıkılmış terk edilmiş evlerde bulduğu kırık toprak kap ve küp parçaları, içi sırlı olanlar, olmayanlar dizilidir, bir kolye gibi mesela. Su kabı da kendini Klio ve Kaliopi zannetmesin de, taş falan ... Zanneder, zanneder. Bu masalda herkes herşeyi zannedebilirdi ki. Mesela nasıl Kirpi evinin önünden yol geçmediğini zannediyor, nasıl Aidonimu oradan küçük çeşmeye gittikleri ve kahvenin oraya çıktıklarını hiç unutmamış, unutturamamışlar, ve nasıl Melisamu erik ağacını hatırlıyor, mesela.

Bana demişti ki biz giderken, 'Melisamu beni korudu ve tanıdığı ve tanımadığı bütün arılara bana dokunulmamasını tembihledi. Çiçeklerime ve meyvelerime gelmemelerini söyledi.' Ben

yolculuğa çıkıyordum ve, çocuklarım tarafından doğurulmaya ve sonra onları yeniden doğurmaya çalışıyordum. Öyle çıkıyordum, öyle gerekmiş ...

Ve çimlendirilmek istemiyordum, çekirdeklerimin yarılmasını istemiyordum. Sıcaklarda bekletilip, sonra da soğutulmak istemedim.

Ve bana anlatmaya başladı, sesi Öbüranakara'daki Edebiyatçı Kukuveyamu'nun sesine dönüşmüştü. Dedim ya hepimiz birbirimize benzemeye başladık diye ... Ki unutturmamak için:

'Merhaba,

... Ben de bu akşam aile dostumuz olan bir aileye gittim onlardan bilgi aldım. Bir anne, kızından ve oğlandandır. Adlarını kendileri seçtiler, isterseniz değiştirebiliriz. Anne kız olduklarını yazacak olursanız, anne 'Badem Ağacı', kızı da 'Badem' olmalı bence, ama ayrı ayrı kullanırsanız, o zaman problem yoktur.

Sevgiler,

Öbüranakara'dan, 05 Ocak 2018, 23:58'

Onların da komşularının bir dut ağacı vardır. Gölge eder avlularına en tatlı reçellerin yendiği ve kahvelerin sohbet olduğu. Haberleri bana hep, geldikleri zaman Melisamu'dan alırım. Mesela Melisamu da buradaysa ... Çoktandır gelmedi ki. Demiştim ya, çok çalışkandır ve ona çok güvenirim. Edebiyatçı Kukuveyamu değil gelmeyen, diğer Edebiyatçı Melisamu'dur. Aman karışmasın ...

Önce annenin konuştuklarını anlattı, kızı ve oğlu dikkatle yeniden doğmuş annelerini dinlediler. Kapkara olmuş, allak bullak gözleri ile onları bir sepete yerleştiren babaları konuşmazdı. Artık o toprak altındaydı. Ama giderlerken renklere bezedi, renklerle sarmaladı iki evladını. Rengarenk ipeklere sardı kızını kat kat. Derisinin altında annesinin özü olan kızını ve oğlunun kanatlarını ve gagasını bağladı. Uçmasın da ötmesin falan. Çocuklar babalarından ayrılmanın üzüntüsünü, şaşkın renkler arasında, ipeklere bürünmüş yumuşacık ve tatlı ezgiler dinleyerek, Ligaryamu'nun söz acısıyla ördüğü sepette uyuyarak ve analarını karınlarında, kursaklarında taşıyarak, şaşkındı-

lar ki, yaşamadılar ... Belki de duymadıkları bazı şeyleri duyarlarmıydı acaba:

‘Badem Ağacı, Ada’da 1930 yılında doğdu. Anne ve babası birbirlerini görüp beğenmişler, hatta babam ‘Ben bir piyango aldım, belki düşer’ demiş, annem de ona ‘sen benimle evlenirsen şans getiririm’ demiş. Bu da ailenin fıkrası olarak kalmıştır. Babam Bizim Yerleşim’den, annem Merkez Yerleşim’den. Yalnız baba annemi hatırlıyorum, babam tarafından dedem Kutsal Haç Evi’nin Altın İkinci Kademesi’ydi.’

Bir ailenin evi Bizim Yerleşim’de, bir ailenin evi de Merkez Yerleşim’de. Kendi evi Merkez Yerleşim’dedir. Bu kadar zillet varken, herkes her yeri bir zamanlar tuvalet gibi kullanabilmişken, çeşmeleri, okulları ve evleri ve hatta sokakları, Yerleşim’imiz abdesthane haline gelmişti mesela, ihlalleri yapanlar yani ... Bu tuvalet meselesi benim için önemlidir.

‘Tuvaletleri eve bitişik bir yapıda. Ve evin içinde, büyük ve güzel bir mutfak vardı. Taştan yapılmış, iki katlı, büyük bir evdir. Babam tarafından yapılmıştı’

Evin yapımında çalışan ustaları hatırlamıyordu ve ev hâlâ onlarındır. Kendisi o evde doğdu. Kardeşleri için:

‘Evet, hepsi vefat ettiler. Bir kız kardeşimle erkek kardeşim çok genç yaşta veremden, ablam da birkaç yıl önce kanserden.’

Onlar gidince aç kalan ve yalnız Arahnimular bazen topluca sağalmak, içlerini dökmek için bol bol örerler. Nasıl Kuklamu bir sabah takılmıştı Arahnimu Bibi’nin ağlarına bizim evde, Basteri ve Bazira kardeşlerimin evinde, onun gibi mesela. Anlatmıştım.

Hatta çok daha fazlasını örmüşlerdi, öfkeden, korkudan ve bilinmezlikten, bilememekten. Bugün, şimdi gene bilmiyor ... Ambarları da vardı:

‘Bodrum vardı, orada odunları ve şarabı saklardık. Yıllar sonra yeniden Ada’ya geldiğimizde oradaki şarapları çıkarmak için girenler örümceklerin ağları ile kaplı olarak çıkmışlardı.’

Mesela demişti, giderken telaşlıydı ve kuruyordu. Tekrar yerecekti:

‘Evin arkasında bütün mahallinin toplandığı büyük bir avlumuz vardı. Yazın oradan geçen arka kapıdan girer, kahvesini içer, vişne reçelimizden, güzel tatlılarımızdan yerdı. Evimiz da-ima açıktı. O avluda çok güzel ayva yapan bir ayva ağacı, bir de erik ağacı vardı. Yandaki evin avlusunda bir dut ağacı vardı, dalları avlumuza kadar uzanmıştı, biz de dut ağacının gölgesinden faydalanırdık. Evin yanında büyük bir depomuz vardı, kocam ticaretle uğraşıyordu, iki tane de süngerici kayığı vardı. Avlanan süngerleri o depoya koyardık.’

Çocukluğu Ada’da geçmişti. İlkokulu okudu:

‘Ada’da, Halk ilkokulunda. Öbüranakaraca dersleri Atiknapa veriyordu, daha sonra Palasnikos ile evlendi.’

Nihayet yıllarca gölgemde oturan, çizen ve Aristopas ile konuşan ressamın karısının kim olduğunu öğrendim... Mesela ... Buna çok seviniyordum. Herkes birbiri ile anlatılarda bağlanmalıydı. Zira hepimiz Adalıydık. Nedense:

‘Gece olunca başkasına yağ ya da yumurta verilmez. Sabun ve bıçak ele verilmez.’

demişti. Alışveriş bahanesi ile ortalık karışmasın falan. E ... sabun kayar, bıçak keser. Nemize lazım gece vakti mesela ...

Anne ve babası, her ikisi seksen beş yaşlarında, ihtiyarlıktan ölmüş. Dedi ki ‘Evlendim, iki kız bir erkek çocuğum oldu.’

Ada’dan gitme kararı ki ...

Okullarda Murca eğitim yasaklanıp okullar kapanınca çocuklar önce liseyi bitirmek için Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne, sonra da yüksek öğretim görmek için Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’ne göç ettiler. Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne geldiklerinde:

‘Önce ben sonra da eşim, Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’ne göç ettik. Önce ben gittim, evi eşim topladı, satılacak olanları: dükkân, dükkândaki mallar, kayıklar ... sattı ve o da yanımıza geldi. Aşağı yukarı ev eşyalarından her şey olduğu gibi bırakıldı.’

Öbüranakara vardı mesela

‘Hayat başlangıçta çok zordu. Eşim bir süre sonra felç oldu, an-nem ihtiyarlanmıştı ... Ama hayat yavaş yavaş yoluna girdi ...’

Ada’da özlediklerini duydum ki:

‘Evim ve oradaki rahat hayatım. 1964 yılına kadar Ada’da çok güzel günlerimiz de oldu...’

Giderken ki ...

Gitme zamanımızın yaklaştığını anladığımda, kafama koy-duğumu yaptım. Önce günlerce özümün suyunu, Mnemosini suyundan içmiş köklerimin bütün sularımı, günlerce ve var gücümle yukarı önce gövdeme çektim. Ve sonra dallarıma ve bademlerime. O kadar çok bademim vardı ki. Onların hepsi doydular. Sağdım kendimi ... Sanki bütün bedenim tek bir meme olmuştu. Çok başı olan, Arahnimu’nun badem gözleri kadar başı olan bir meme. Aktıkça akıyordu. Özlerim ve yağla-rım. Canım çok acıyordu. Evimizin Badem Arahnimu’su ise Ayva Ağacı’mızın kovuğuna girmişti. Ve çıtını çıkaramıyordu. Çok üzüntülüydü o da. Bizimle gelmenin yollarını arıyordu da ... bulamadı saklanacak yer. Herkes kurumuştı. Bizim evin Badem Arahnimusu gibi bütün Arahnimular, Araknologlar tarafından yakalanmaktan korkarlar. Bizim evin Arahnimu Bibi’si de Basteri ve Bazira giderken önce niyet etmişti de, sonra demişti ki bana:

‘Aslında bütün yaz kolladım gidip geleni çantalarının, bavulla-rının bir yerine saklanıp Öbüranakaradaki En Büyük Yerleşim’e gidip gelebilirdim. Ben bulurdum onları. Fakat buradaki hare-ketli canlılar bana dokunmazlar, tanırılar beni. Ya orada, mesela yerlerse beni, o zaman yok olurum diye gidemedim. Veya türle-rimizi çalışan biri beni bulur, oraların türü olmadığım bellidir. Hapseder beni. Camların içine, ölürüm falan. Onu hiç istemem. Bu işleri yapanlara Araknolog diyorlarmış, bilimin adı da Araknoloji imiş. Bilge bir posta güvercini söylemişti de, onun adını unuttum. Epeydir yok ortalıkta.’

Ama kimbilir belki de ipek kumaşlar arasında Bademim'in yanında gitmişlerdi, biri mesela. Mesela Martım'ın ... Hiç bilmiyoruz. Sonra anlatırlar belki, belki bana, belki başka bir hareketli ve hareketsiz canlıya. Unutturulmayacak anlatılar bitmez ki. Masaldır onlar ve efsanedir falan.

Klio ve Kaliopi daha sık gelmeye başladılar tan vakti. Acımı dindirmek için lir çaldılar, hikâyeler ve efsaneler okudu Kaliopi, hatta gövdeme elbiselerinden ve şallarından parçaları kopardılar, beni sardılar. Kundaklanmış gibiydim. Kundaklamalar da olacaktı ve Ortanca Platanus anlamıştı da bana, şimdi kokular burnuma geldi. Acılıydı ki deniz kızım. Ve anlatıklarını duydum:

'Yangınlara, hele artık Anakara'da Şututuluş'ta yaşayan İ Gorgonamu'nun, mesela deniz kızımın, evinin içerde çocuk varken ve uyurken yangını, kışın göğü aydınlatan alevlerin yansımalarına karışan küçük bir erkek çocuğunun haykırışlarına, sellere ve depremlere de tanık olmuştur.'

Isınayım ve dayanabileyim ki ... ve evlatlarıma vereceğim yük benim için utanç vericiydi. Ayrılmazdım ki onlardan. Onlar da benden ...

Ben kapkara olmuştum. Kapkaraydı çocuklarım. Bu sefer kargalar değildi ve yüklü bulutlar gene gökyüzünü ağırlaştırdı. Kuzgunlarla doluydu gökyüzü. Çelik mavi siyah ve parlak ve kursaksız. Yemek arayan mesela, iri karga olan Kuzgun. Doymak bilmezlerdi. Bazı kurtlar, çakallar ve köstebek ve yılan ki, onlar da doymak bilmezdi. Bazı köpek balıkları da ...falan ...

Edebiyatçı Kukuvayamu Öbüranakara'da:

'İnsanları kendi menfaatlerine kullananlara ya da ölümlerin defnetmek işleriyle meşgul olanlara 'kuzgun' deriz. Daha çok da ölen kimseyi kendileri defnetsin, başkası bu işi almasın diye kavga edenlere, tıpkı kuzgunların leşlere saldırdıkları gibi. Yani, Öbüranakaracada iyi bir anlamı yoktur.' demişti.

Efsanelerde aştan engerek çıkaran şifacı kuzgunlar ne olacaktı o zaman mesela... Karnavalda olan maskaralıklar ... bitmişti. Gene hayvan postu giymiş gibi bazı kurtlar ve çakallar ki ortaya çıktı ve tanınmamak için, gene maskeliydiler. 'Yakarız, yıkarız' korkutmacaları başlamıştı ki... Kabardılar ve büyüklendiler ki ...

Evlere, mallara, hareketli ve hareketsiz olan tüm canlılara, onların haklarını ihlal etmek için binlerce göz dikilmiş, ağızlar çiğnemeye ve binlerce ayak ezmeye hazır bekliyordu. Hepsi sanki ve hep beraber Lethé'nin sularını içip, kuyuları kurutmuşlardı. Kuyuların içi gene sıvılarla dolmaya başladı.

Güneş yok oldu, gündüz ve gece birbirine karıştı. Yerleşimdeki gece sesleri değişmeye başladı. Ve kırmızlar, sarılar, turuncular ... Bedenimi saran yumuşacık ipekler hayatımızdaki son kalan renklerdi, son. Simsiyahtık. Ta ki bu acı dindi diyene kadar. Hiç konuşmadık. Sanki dillerimiz de kurutulmuştu. Acı dinmedi ki ... şimdi ve bugün ...

Ama kızım, Amigdalomu, beni de o taşımalıydı. Yedek belgeğim olmalıydı. Küçüktü ve bir de oğlum vardı. Martım, dut ağacının da küçük martısıydı o. Ona da bundan sonra bütün bademlerimi, bitene kadar her gün ve her gün yedirdim. Adeta kızımı da oğlumu da tekrar emziriyordum. Ve onlar da sanki bana gebeydiler. Suyum çekilmiş ve bedenim, kupkuru ve küçücük olmuştu. Artık her yere sığabilirdim. Ki sığdım. Kızımın, tek bir badem ve badem gibi tatlı kızımın, derisinin altına yaydım bedenimi, ikinci bir kabuk gibi. O beni taşıyacaktı bir süre ... Yer bulana kadar, oğlum da yağımı ve özümü, sularımı ve Mnemosini sularını, ki unutmayalım ... Yoksa şimdi ne anlatırdık ki Dut Ağacı'na. Çocuklarım beni yeniden doğurmuştu mesela, iki kardeş ve beraber ... Tıpkı benim onları doğurduğum gibi.

Bugün yeniden onların anası oldum ... Şimdi, bugün onlar da anlatıyor, Amigdalomu ve Glarosmu. Evlatlarım ... Dut Ağacı da duyuyor ve dinliyordu ki ...

Tıpkı battığını sandığımız güneşi bir top gibi sırtlarında taşıyan adalar gibi ve yunus da burnunun ucunda hilali taşıdı, ışıltı ...

Analarım ... Kızım ve oğlum, oğlum ve kızım Amigdalomu ve Glarosmu

Önce kızım sonra oğlum anlattı, onları da benim anlatıma yükledim. Arada Badem Arahnimu da, Posta güvercini de taşıdı ... Hepsi sonunda bana, yani Dut Ağacı'na, anlattılar.

Badem Ada'da doğdu. Çocukluğu Ada'da geçti, ilkölünü Ada'da Merkez Yerleşim'de okudu.

‘İple oynardık, denize girerdik, bebeklerimizle oynardık.’

‘Anakaranın En Büyük Yerleşimi’nde ailesinden uzak kızlar için hayat çok zordu.’

‘Ben de çok küçüktüm. Etrafımız yabancılarla doluydu, küçük bir yerden büyük bir yere taşınmak kolay değil ...’

Ada’dan Gidiş Kararımız

1964’te okullar kapatılınca Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne taşındık. ‘Evlendim, çocuğum olmadı.’ O hatırlamazdı ki ... Annesi bilirdi de söylemezdi. Badem Arahnımu da bilirdi falan ... Masaldı mesela ...

Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’nde hayat mesela

‘Anakaranın En Büyük Yerleşimi’nde liseyi bitirdikten sonra Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’ne göç ettik. Önce biz çocuklar sonra annem ve anneannem, en son da babam. Ablamla üniversiteye girdik. Burada arkadaşlarımız, akrabalarımız vardı, biz de artık büyümüştük, kısa zamanda da bütün aile yeniden aynı evde toplandık, her şey yavaş yavaş yoluna girdi.’

Ada’da özlediklerim ...

Özlerdi mesela, kayıklarını, taşlarını ki kayalarını, yürümelerini ...

‘Ailece ... Kutsal Haç Evi’nin etrafında çadır kurup tatil yapmamızı özlüyorum. Kumluk bir yere varıncaya kadar taştan taş kayadan kayağa atladığımızı hatırlıyorum. Ya da babamın kayığı ile, Kinakok denilen bölgeye gidip tatil yaptığımızı, o yerlerde de denize girmek için epey yürümemiz gerektiğini hatırlıyorum ve o çocukluk yıllarımı özlüyorum.’

Ekleme istediklerim

‘Acaba eski günleri hatırlayıp üzüleceklerini bildikleri için mi?’

Anlamak istiyordu gelmeyenleri, kaçarlarmıydı ki üzülmelerinler mesela ...

‘Biz epey zaman geçtikten sonra yazın Ada’ya gelmeye başladık. Bazı Adalılar hiçbir zaman dönmek istemediler ve ben de ima neden gelmek istemediklerini anlamaya çalışıyorum. Acaba Ada’nın yeni halini, kendi evlerinin halini mi görmek istemiyorlar... Acaba yeni bir hayat kurup eski üzücü günleri arkalarına mı bırakmak istiyorlar ... Acaba eski günleri hatırlayıp üzüleceklerini bildikleri için mi... Kim bilir ...’

Ve Glarosmu ... Uzak Denizlerden Gelen

‘Uzak denizlerden gelen Martı’yım ve Badem Ağacı’nın oğluyum. Ada’da 1951 yılında doğdum. Annem ve babam birbirlerini görüp sevdiler. Merkez Yerleşim’den diler. Babaannemi, anneannemi ve annem tarafından dedemi tanıdım. Evleri Merkez Yerleşim’deydi. Bizim ev de. Evimiz taştan yapılmıştı, dedem tarafından. Evimiz hâlâ bize aittir. Ben o evde doğdum. İki kız kardeşim vardı, biri sonbaharda vefat etti.

Dut Ağacı’nın meyvelerini yazın toplardık ve yerdik. Genellikle çocuklar topluyordu. Çocukluğum Ada’da geçti ve ilkokulu Yerleşim’de okudum. Çelik çomak oynardık. Sapanla da kuş avlamaya çalışırdık. Annem halâ yaşıyor, babam altmış dokuz yaşında vefat etti.’

Okul Sonrası Hayat vardı ki ...

‘1964 yılında Ada’da okullar kapanunca biz çocuklar Anakaranın En Büyük Yerleşim’ine taşındık. Orada Ada’lı bir hanımın evinde kalıyorduk. Liseyi bitirdikten sonra Öbüranakara’ya geldim, Adasu’daki Ticari Denizcilik Okulu’nda okudum ve denizbeyi olarak mezun oldum. Ondan sonraki hayatım gemilerde denizbeyi olarak geçmektedir.’

Badem Arahnimu hemen bu anlatıya ek yapmıştı, onların evinin Arahnimu’su da badem gibi tatlıydı ki:

‘Bilmiyordu ki aslında mesela oldu ki, annemize Öbüranakara’da vereceği can suyunu ve bademleri kursağında sakladığını. Anasının özünü, suyunu ve sütünü içmişliğini bu gözlerde duydu ki. Masal bu ya ...’ demişti Atölye Çalışması biterken.

Arahnımı Bibi bu lafa gül gül oldu mesela ve hemen gene bana kader bakışı attı. ‘Dutum anladın’ ... demişti falan ... Kendi anlamıştı ya ...

Ada’dan gidiş kararı ... Yolda yürümekten bile korkardık’

Kim gitmek ister yerinden yurdundan yerleşiminden. Yaş yaş göz güz akıyordu. Okul lazımdı güz geliyordu ki:

‘Okulların kapatılışı bizim için büyük bir darbeydi. O dönemin bütün çocukları kendimizi Anakaranın En Büyük Yerleşimi’nde bulduk. Gitmek istemeyen çocukları da aileleri ikna etti, onlar da Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne geldiler. Anakaranın En Büyük Yerleşimi’nde hayat başlangıçta çok zordu, ailemizden uzaktık. Anakaranın En Büyük Yerleşimi’nde ‘Vatandaş Anakara konuş.’ devriydi. Yolda yürümekten bile korkardık. Sonra, zamanla, alıştık ...’

Adadan gidiş ... Toplanma mesela ...

Veda edememişti mesela, eşyalarını aldı ki gitti.

‘Evi annemle babam topladılar, ben ancak kendi eşyalarımı alıp gittim.’

Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’nde hayat ‘... ama artık problem yaşayacak yaşta değilim ...’

‘Aslında Öbüranakaranın En Büyük Yerleşim hayatını fazla bilmem, ben Adasu’dan Adası’ndan sonra dünyanın dört bucağına gittim ... Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’ne, son zamanlarda daha sık geliyorum ama artık problem yaşayacak yaşta değilim ... Burada, annemin, ailemin yanında biraz vakit geçirip yine uzaklara giderim ...’

Adada Özlediklerim ...

Atlar vardı mesela, rahatlığı anlatırdı Ada'da ... Çocukluğunu özlerdi ki çocukça

'Evimizi, avlumuzu, şimdi artık ayrı olmayan Kale Yerleşim'deki liman ve plajını'. Özellikle beni Kutsal Suya Batırıp Aklayan Adamın atını hatırlıyorum.'

Edebiyatçı Kuvayamı demişti ki:

'Bizi kutsal suya batırıp aklayanlara manevi baba derdik. Daima yanımızdaydı, hele yerleşimlerde o zaman.'

Demek ki büyüyünce de Glarosmu manevi babasının atını gördü, belki de binerdi ... Onlar ömür boyu akladıklarının yanından ayrılmazlardı ki ... Onlar öğretirlerdi ki doğru yolu... Yakınlarıydı ki mesela akrabaları, dostları ...

**'... Hanım komşumuz ... mahalimizdeki
küçücük Kutsal Haç Evi'nin kandillerini yakсын!'**

Badem Arahnimu kardeşinden öğrenmişti ki, örerdı 'fitilakia'ların liflerini ip olurdu. O da her gece minicik bir kandil yakardı ... Badem kabuğu içinde ve kardeşinin anlattıklarını hatırlaya unuta daldardı. Yediğı ıstakozlar, oynadığı süngerler falan, kayıklara da binmemiş değildi ki, kardeşleri ne zaman binse gün ona da doğardı:

'Çok sevdiğimiz hanım komşumuz, daha nice yıllar sağ olsun ve mahallimizdeki küçücük Kutsal Haç Evi'nin kandillerini yakсын! O Kutsal Haç Evi yola çıkan ve özellikle biz denizciler için çok kıymetlidir. ... Babamın iki süngerci kayığı vardı. Nisandan Eylül'e kadar sünger avladıklarını, her Ada'ya gelişlerinde bize deniz mahsulleri ya da ıstakoz getirdiklerini hatırlıyorum. Süngerleri evimizin yanındaki depoya koyardık, diğer süngerciler de ne kadar sünger avladığımızı anlamak için anemnin ağzını ararlardı. Ada'da bir zamanlar Mur Adalılarına ait on beş süngerci kayığı vardı. Bir de mal, yük taşıyan bir kayık, seksen tonluktu ve Ada Anakaranın En Büyük Yerleşim seferini yapardı. Süngerleri genellikle Adaeş ile Ada arasındaki deniz-

lerde avlardı. Eylül ayında da İki Toprak Su Yerleşim kadar giderlerdi.’

Giderlerdi de Ada’nın etrafındaki su altı yaşamına da zillet gelmişti, bazı köpek balıkları da postlarını giymiş ve maskelerini falan takmıştı. Trolleri ve hayalet ağları ile ... Kara yetmemişti ki, mesela ...

Martı’nın aklı olan gemileri, kendileri giderlerdi ki. Şairin dediği gibi:

‘Ülken, kentin neresi, halkının adı ne?
Söyle ki götürsün gemilerimiz seni oraya,
Akı var bizim gemilerimizin, kendileri gider, ...’⁶⁰

XVII

Mavi Akakiamu ve Akasya Arahnimu

*Mayıstı ki, başına kalın taç ördü,
Klio ve Kaliopi olmuştu mavi mavi taçlı
Mesela mavi bakarken
Ağları mavi dokudu ki
Maviler kalsındı falan
Karalar da gelmesindi...
Yeşil de... Olsundu ki
Arahnimu Bibi*

Posta güvercini geldiğinde yanında bir de Akasya Arahnimu vardı. İkisinin de başında Klio ve Kaliopi'ninkilere benzeyen kalın Mavi Akasya'nın çiçeklerinden örülmüş taçlar vardı. Dedim mesela herkes birbirine benzemeye başlamıştı ki, posta güvercini de kimin haberini getirse o oluyordu falan sesi. Hemen anladım, Mavi Akakiamu'yu dinleyecektim. Kim ne derse desin halleri tatlıydı ki, komikti falan. Kuzgunlarla dolmuş, yoğun mavi ve ağır bir gökyüzünden sonra ... Sırasız, kimi zaman o, kimi zaman diğeri, kimi zaman şimdilik ... Öbürana-kara'da yaşayan Mavi Akakiamu'nun sesini duyurdular bana. Ben de duydum ki anlatıyorum. Düz mesela ters ki yüz de olsun, hak olsun falan ihlal de olmasın ki ... Bazıları ortaya çık-masın, mesela bazı yılanlar, köstebekler ve çakallar da, kurtların bazıları falan ...

Mavi Akasya ve Akasya Arahnimu mutluydular ki kardeş. Evdeki 'argalyos' Akasya Arahnimu'nun baş mekânıydı. Tezgahtı ki ... Hele geceleri tıpkı Arahnimu Bibi'nin yaptığı gibi dokumaları çoğaltırdı ki, örerdı mesela mavi. Sabah annesi 'Ne

kadar çok mavi iplik kullanmış mıydım' derdi de. Kimseye de bir şey söylemezdi. Mavi Akasya ağacımız çiçek açtığında, mayıs ayında başına Klio ve Kaliopi'ninkine benzer kalın taçlar örerdı. Büyüksenerek, bu tacıyla dolaşırdı ki diğer Arahnimular görsün. Zira annesi, Mavi Akakiamu'nun da annesi iyi bir örücüydü. Masal bu ya yarıştırdı ki mesela Athena'yla. Çalım ve emek karşı karşıya, cakalı ...

Ada'da doğdu, 1946 yılında. Anne ve babası aynı yerleşim-dendi, aynı yaşıydı, beraber büyüdüler sonra evlendiler. İkisi de Bizim Yerleşim'dendi.

'Genç yaşta Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak'a göç etmeye karar vermişti'

'Anneannemi ve babamın babasını tanıdım. Babamın annesi kendisi yedi yaşındayken, annemin babası da annem on beş yaşındayken vefat ettiler. Babamın babasının hayat hikâyesi çok ilginç. Genç yaşta Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak'a göç etmeye karar vermişti, onunla birlikte bir dostu da gitmişti. Kendisinin okuması yazması yoktu, mektuplarını dostuna yazdırırdı. Dostu geçirdiği bir kazadan sonra Ada'ya dönünce artık ailesiyle mektuplaşamayacağından kendisi de Ada'ya döndü. Gittiğinde iki erkek iki kızı vardı. Döndüğünde de iki erkeği oldu. Anneleri ölünce ablaları birer çocuk alıp büyüttüler. 'Dedelerimin evleri Bizim Yerleşim'deydi.' dediğini duydum.

Evlerinde tuvalet evin dışında, mutfak içerde. Bizim Yerleşim'de. Taştan yapılmıştı. Kimlerin yaptığını bilmiyorum. Çalışan ustaların adlarını da hatırlamıyorum. Ben şimdi dedemin evinde kalıyorum. Annemin evi de hâlâ bize ait. Annemin evinde doğdum. Evlendikten sonra babam annemin evine yerleşti. Bir abim bir de erkek kardeşim.

Evde 'gukeri' vardı da 'mengenes' yoktu, mesela ambar vardı. Yapanları bilmiyorum. Mavi bir akasya vardı. Annem dokurdu ve çok iyi bir dokucuydu. Her tür kumaş, kilim, yatak örtüsü, battaniye falan filan. Bu depoda genellikle zeytinyağı, şarap saklardık. Annemi ... 'argalyos'un, dokuma tezgahının, önünde oturup dokuduğunu hatırlıyorum. İpek böceği yetişt-

rirdik. Dutu meyve olarak yerdik, ya da toplayıp dut şurubu yapardık, onu ilaç gibi kullanırdık. Dutları ben toplardım.

**‘... elbiselerimizi lekelemeyelim diye soyunurduk,
ağaca tırmanırdık, dutları yerdik.’**

‘Dedemin damında iki büyük Siyah Dut Ağacı vardı. Oraya gittiğimizde elbiselerimizi lekelemeyelim diye soyunurduk, ağaca tırmanırdık, dutları yerdik. Baştan aşağıya kadar dut suyuna batmış gibi olurduk. Sonra ağaçtan inip yıkanırđık, elbiselerimizi giyerdik ve evimize dönerdik.’

Okula da giderdi mesela, dut da toplardı, oynardı ki ... Sosisler yaparlardı da Kalikantzarinin yok olmasını sabır sabır ...

‘On beş yaşına kadar Ada’daydım. İlkokul’u Yerleşim’deki eski ilkokulda okudum. Saklambaç, çelik çomak, topaç, misket oynardık.

‘Oğul’un Doğum Gününde evlerde sosis yapardık, onları kurumaya asardık ve Oğul’un Kutsal Suyu Batırılarak Aklandığı Gün’den önce yememiz yasaktı, yani Oğul’un Doğum Gününden iki hafta sonra yerdik. Onlar ‘Kalikantzari’ ortadan kaybolduktan sonra yenirdi. Oğul’un Kutsal Suyu Batırılarak Aklandığı Gün’de, kutsandıktan sonra ...’

Ömürlerine bereket yaşarlardı mesela ...

‘Annem doksan altı yaşında, babam ise doksan dört yaşında öldüler. Annemin kızkardeşi de yüz yaşında, dayım da yüz beş yaşında ...

İlk önce liseye gitmek için Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne taşındık. Sonra üniversiteye gitmek için önce Öbüranakaranın İkinci Büyük Yerleşimi’ne sonra da En Büyük Yerleşim’e gittim. O zamandan beri Öbüranakaranın En Büyük Yerleşim’de yaşıyorum. Evlendim, iki kızım oldu.’

Ada’dan gidiş kararı ki ...

‘Bir çiftçiye memleketine bağlayan şey toprağıdır, tarlasıdır.’

Keçi meralarından saraylarda bulmuştu Balamu kendisini mesela, mesela Glarosmu, Martım tarlasını, toprağını bırakmıştı ki ...

Biz Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ndeyken Ada'da sıkıntılı günler yaşanmaya başlamıştı. Bu zor durumlardan kurtulmak için ailem de Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'ne taşındı. Babam Güney Büyük Karaak Topraklar'a göç etti. Bana 'Ada'nızı neden terk ettiniz?' diye soranlar çok oldu. Cevabım budur: Okullar kapandı, toprağımız elimizden alındı, Ada'da kalıp da ne yapacaktık? Bir çiftçiye memleketine bağlayan şey toprağıdır, tarlasıdır. Onları ondan alırsan artık onun için hayat biter, memleket terkedilebilir...

1961'de gittiğimizde her şeyi olduğu gibi bırakmıştık, çünkü yazları yine gelirdik, sonra da her şeyi bırakıp gittik, yeniden geliriz düşüncesiyle...'

Topraklılar vardı ki, her kara acıdır ... Acısı olmayan kara, toprağı hep tatlı yerleşimler yoktur ki ...

'Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'nde hayat ilk yıllarda çok zordu. O zamanlarda burada Cunta'ydı. Cunta'ya karşı gelenleri tutuklayıp askere gönderirlerdi. Üniversite öğrencileri askerliğe gitmemek için öğrenci belgesini gösterirlerdi. Onun için üniversite sekreterliğine bu belgenin verilmemesi ile ilgili bir emir geldi. Fakat biz, bu belgemiz olmazsa ikamet izni alamazdık. Çok zor günler geçirdik. Üniversiteyi bitirdikten sonra hemen işe başladım, zor zamanlar da geçti. Ondan sonra da rahat bir hayat yaşadık.'

'Onun için Ada'yı değil, Yerleşim'imi özlüyorum'

Onun yerleşimiydi. Efsanelerin çoğu mesela yer adlarına göre kurulurdu. Yerimiz başkaydı ki, kızardık, inat ederdik ve mesela kurnazdık falan ... Mesela tuz çıkaran değirmenleri gemileri de batırırdı ki ... Yük ağırdı. Akasya Arahnimu bilirdi o değirmenin hâlâ tuz çıkardığını mesela. Masal bu ya ...

'O zamanlarda herkes kendi yerleşimini bilirdi, başka yerleşimlere gitmek uzun bir yolculuktu. Onun için Ada'yı değil, Yerleşim'imi özlüyorum. Yollarında koşarken nerede düştüğümüz, nerede ağladığımız, nerede güldüğümüz, nerede şarkı söylediğimiz aklıma gelir, o çocukluk ve gençlik zamanlarımı özlerim.'

**‘Bu özlem, bu yakınma ile, bu haksızlığı
unutamadan öleceğiz.’**

Renkler, kokular ve tuzun tadı mesela unutturulabilir miydi?
Yaşın gözdeki tuzu ki ...

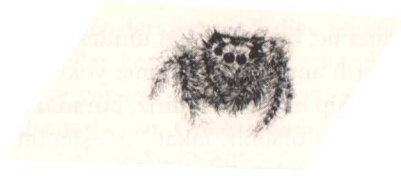
‘Bu özlem, bu yakınma ile, bu haksızlığı unutamadan öleceğiz. Ada’da toprağımız vardı ama nakit paramız yoktu, burada daha büyük bir servete sahip olmuş olabiliriz, buradaki hayatımız daha rahat, daha konforlu olabilir, fakat Yerleşim’imizi unutmuyoruz. Yerleşim’in tepesinden ovaya baktığımda oradaki tarlalarımızın gasp edildiğini, Kutsal Haç Evi’nin yanındaki güzelim okulumuzun büyük konak yerine dönüştürüldüğünü, çocukken oynadığımız Kutsal Haç Evi’nin avlusunun etrafı parmaklıklarla çevrilmiş olduğunu her gördüğümde içim sızlar ...’

Arahnimular parmaklık severdi de sevmezdi ki. Gezinmek için işe yarardı ki ... Demirler de ılık ılık olur mesela. Kapaniler dallarındayken mavi ve yeşil mesela parlar, güneşte ve mehtaba ki, Akasya Arahnimu’nun da gözleri gibi. Özlem ve haksızlık sekiz gözünü maviden yeşile dönüştürmüştü mesela. O da tarlalarımızı gördü falan okulu da. Giderdi de Mavi Akakiamu ile beraber sabahları, mavi mavi gözlü. Dolanmış ayaklarını toplaya, düzelte falan. Kendini öğrenci de bellerdi. Ders kitaplarını da ezberlemişti. Mutluydu ki. Dokumuştı da mavi. Yeşiller parmaklıktı ... Önce mavi akasyalar açar Mayıs’ta, sonra kapari meyveleri Ağustostan Eylül’e kadar ...

Dokuma tezgâhı kurudu, içecek Mnemosini suyu yoktu ki. Akasya Arahnimu bol bol Mavi Akasya’da dokudu. Akasyayı mavi ördü ki masmavi. Yerleşim’de böyle dokumalar vardır, en umulmadık yerlerde ... birçok hareketsiz canlı üstünde ve olur olmaz bir yerde, mesela bir ağacın en tepelerinde, veya bir çalının en diplerinde, mavi ağlar ... boşluk, yokluk ve zillet ağları ... Takılsın ki bazı tilkilerin falan ayakları, ve bağlansın mesela gözleri toklukla ki ... Mayıs ayında gene Mavi Akasya’nın çiçeklerinden örecektir, başına taç yapacak her Mayıs ayında ki ... unutturmamak için mesela ...

Mavi Akasya şairaneydi ki, esrarlı ...‘evimin önünde bir mavi akasya vardı’ Mesela bazıları ‘ona komboloya derdik’. Demişti de duydum. Morus duymuştu da mesela bana duyur-

du. Mesela Morus Alba'ydı cinsi. Kahveye yakın, akşam kahve-
deki sohbetlerden mesela. Tesbih mesela meyveleri vardı sabır
sabır beklerdi sabırlı ki.

XVIII

İ Balamu ve Top Arahnimu 'Ben de çok iyi bir futbolcu oldum ...'

*Top top şekerim vardı ki karabiberim,
Kıştı ki öğleyin doğdu da,
Evleri vardı ki, emek emek dokudu uzak adalarda,
Zillet top olmuştu da
Acıtiyordu canını gözleri
Dili bağlandı mesela bilemedi...
Arahnimu Bibi*

Bizim Yerleşim'den değildi. Su Yerleşim'dendi. Kendisi anlatmak istedi, ben dinlediklerimi aktardım. Top'un anlatısı:

'Su Yerleşim'de, Soradam'daki evimizde, merhum Doktor To-fas'ın Merkez Yerleşim'den annemin ve başka bir hamile hanımın doğurması için gelmesini beklerken, 1955 yılında, kışın, bir öğle zamanında doğdum.

Ada'nın iyi döneminde, ellili yıllarda, hattâ on sene önce de Ada'daki erkekler kızlardan daha çoktu, çünkü o zamanlarda genellikle kızlar çeyizlerini hazırlayıp evlensinler diye Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ne çalışmaya giderlerdi. Elli'li yılların başlarında, on altı yaşından En Büyük Yerleşim'de çalışan annem, Ada'daki evini tamamlamıştı. Ada'ya döndüğünde, onu babama görücü yoluyla tanıştırdılar. O zamanki Ada'nın durumunu göz önünde tutarsak, babamın mali durumu iyiydi, böylece 1953'te evlendiler.

Her iki taraftan büyük anne ve büyükbabalarım Su Yerleşimliydi, aynı mahalde yaşıyorlardı. Hepsini tanıdım, hattâ 1970 yılı-

nın başlarında, biz Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'ne göç ettiğimizde annem tarafından dedemi de buraya getirmiştik. Bu dedemden bir sürü hikâye duydum. Küçükken anne ve babası vefat etmiş, onu evlatlık vermişlerdi. Küçük Topraklar Harbi'nde sakatlanmış, kulaklarının zarları hasar görmüş, sağır kalmış ... ama bunlar şimdi anlatılacak şeyler değildir.

Babamın soyu zengindi, birçok tarla ve merası vardı. 1965-66 yıllarında yapılan istimlaklar dolayısıyla herşeyi kaybettik. Dedemin on iki çocuğu vardı, bunlardan üç ya da dördü, çok genç yaşta Aslan Başlı Taşlar Toprak'a gitmiş, orada yeni bir hayat kurmuşlardı. Diğerleri Ada'da kaldılar.

Daha önce söylediğim gibi annemin evi kendisinin Anakara'da çalışıp kazandığı parasıyla yapılmış, yanında anne tarafından dedemin evi, onun yanında da annemin kız kardeşinin ve kuzenlerimin evleri vardır. Geleneksel bir aile, herkes birbirinin yanında, aynı çevrede.'

'Ada'dan apar topar gittiğimizde ...' ki

Yastıklar, yorganlar, sıcacık sıcak beraber uykular vardı ki, evler yakındı mesela. Evler ki nereden bilecekler toprak belgelerini bir kez daha çıkarmak için uğraşacaklarını ki ... Varlardı da, mesela yokmuş yaptı zillet onları. Başardılar ki ...

'Ada'dan apar topar gittiğimizde Yerleşim'in birçok evleri yeni gelenler tarafından yağmalanıp işgal edildi, toprak belgelerimiz yoktu ... 1990 yıllarında biz çocuklar Ada'ya dönmeye başladığımızda – anne babalarımız ya da dedelerimiz dönmek istemediler- evin tadilatına başladım. Daha sonraki yıllarda Su Yerleşim'deki bütün mallar yeniden toprak defterine kaydedildiğinde, kız kardeşimin adına evin toprak belgesini çıkarmayı başardık, yani artık bu ev bize aittir.'

' ... Su Yerleşim'in her mahali, küçük bir Büyük Yer'miş gibi; çocuklarla doluydu.'

'Çocukluk zamanlarımda Su Yerleşim'in her mahali, küçük bir Büyük Yer'miş gibi; çocuklarla doluydu. Mur cemaatinin ilkokulunda aşağı yukarı iki yüz öğrenci vardı, zamanı geldi iki yüz

elliden fazla öğrencisi de oldu. Yerleşimimiz, Yerleşim Başlıktı, ama o zamanlarda iki bin kişi kadar sakini vardı, Yerel Yönetim olması için çok küçük sayıda sakini eksikti. Güzel bir kasabaydı.'

**'Aynı sınıfı tekrarlamak zorunda kaldık.
Gerekçe: İyi Anakaraca bilmiyorduk...'**

'Yeni okulun çalıştığı 1961-62 eğitim yılında ben ilkokulun birinci sınıfına gittim. Bu okul şimdi büyük konak yeri olmuştur. Öbüranakaranın en büyük Üniversitesi'nin Pedagoji Bölümü'nden yeni mezun olan çağdaş eğitim görmüş tedris edicilerimiz gelmişti. Üçüncü sınıfa kadar okudum, sonra bildiğimiz kanunlarla Öbüranakaraca dersler yasak edildi. Olan olmuştur. Belki durum düzelir düşüncesiyle ve ne olacağını beklemek üzere, artık yalnız Anakaraca eğitim veren ilkokulu bitirdim.'

**'... belki ders yapmak niyetinde değillerdi,
belki de aldıkları emirler bu yöndeydi'**

'Aslında ders yaptığımız yoktu, tedris edicilerimiz gencecikti, belki ders yapmak niyetinde değillerdi, belki de aldıkları emirler bu yöndeydi. 1964-65 eğitim yılında sınıfımızı geçmiş olmamıza rağmen aynı sınıfı tekrarlamak zorunda kaldık. Gerekçe: İyi Anakaraca bilmiyorduk ... Gerçekten de hiçbir Anakaralının olmadığı bir toplumda, Anakaralı çocukları olmayan, tamamen Öbüranakaralı olan bir ortamda biz iyi Anakaraca bilmiyorduk. Sınıfta kalmış olanlar da bir sınıf daha yitirdiler. Çağdaş pedagojiye uygun yeni icatlar.'

'Çok genç yaşta olan, Ada'ya yeni gönderilen tedris edicilerimizin aklı fikri, ... futbol maçlarındaydı.'

'İlkokulu ne Anakaraca ne de Öbüranakaraca öğrenmeden bitirdim. Çok genç yaşta olan, Ada'ya yeni gönderilen tedris edicilerimizin aklı fikri, milliyetçi fikirlerinden başka, futbol maçlarındaydı. Ben de çok iyi bir futbolcu oldum.

Ada'daki durum kötüleşince Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ne taşınmayı düşünmeye başladık. Orada tanıdığımız bir ilkokul

müdürü vardı, ... Mur İlkokulu'nda müdürdü. Babamın oraya gidip onu bulduğunu ve Murca alfabesini öğrenmem için beni ilkokuluna kabul etmesini yalvardığını hatırlıyorum. Fakat ben zaten ilkokulu mezunuydum, yeniden bir ilkokula gitmem yasağı. Onun için, bizi Büyük Okul'un müdürüne, ... gönderdi. Faros Mur Erkek Lisesi. O yıllarda Büyük Okul'da Fizik, Matematik tedris edicisi olarak Megali Kukuveyamı da ders verirdi.'

'... nerde kalmış 'Denizikara bölgesinin ırmakları'nı anlatmak...'

Konuşamazdı ki dili, nerede kaldı o dilde toprakları, suları ezberlesin de anlatsın mesela ... Dili bilene, şiveyi edinene izzet ikram olurdu ki ...

'Orada da aynı hikâye: ne Anakaracam ne Öbüranakaracam vardı, üstelik yerleşimli bir çocuk olarak kendimi aniden keçi meralarından, saraylara ve hisara benzeyen bir okulda buldum. Birinci yıl geçti ama ben sınıfımı geçmedim. Coğrafya hocamız Mutlu Bey, beni derse kaldırıyordu ama ben konuşmaktan çekiniyordum, nerde kalmış 'Denizikara bölgesinin ırmakları'nı anlatmak ... İkinci yıl biraz alışmaya başladım, Öbüranakaraca biraz daha iyiydi, ama Anakaraca bana halâ yabancı gelirdi. Edebiyat tedris edicimiz, adı, iyi hatırlıyorsam, Şirin'di, sorulduğunda her zaman 'zayıf' derdi ve hemen ekledi: 'şivesi de bozuk'. Nerden bulacaktım ben Anakaraca şivesini?

Yalnız Merkez Yerleşim'de kalan Mur çocukların bu Anakaraca problemi yoktu, çünkü orada Anakara çocukları vardı ve onlarla oynuyorlardı. Ada'nın diğer yerleşimlerinde yaşayan çocukların bu problemi sabitti.' Oyundu ki çözerdi bazen ...'

'... ama bize Öbüranakara'ya gelmek için vize vermiyorlardı.'

Zorlaştı, izzet ikram kesildi, zillet geldi yerine. Gideceklerdi zordu ki. Top Arahnu mu karışık örgüler yapıyordu topunun üstüne, kardeşi ile kendi topunun. Döngü kısırdı ki, başı sonu belli değildi mesela örgünün ... Zamansızdı ki mekânsızlaşacak mıydı mesela.

‘Hem Ada’da hem de Anakaranın En Büyük Yerleşimi’nde Murlar için durum zorlaşınca Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’ne göç etmeye karar verdik. Babam halâ Ada’daydı. Biz buna karar verdik ama bize Öbüranakara’ya gelmek için vize vermiyorlardı. Neyse, bazılarımız buradan, bazılarımız oradan giderek Öbüranakara’ya varabildik. Nirzmi, Tikata yöresinde yerleştik. Ben babamla biraz geç gelmiştik. Dersler başlamıştı. Tikata Nirzmi Lisesi’nde kaydımı yaptırdım. Yüksek seviyeli ve iddialı bir okul. Birinci yıl yine çok zordu, ben buradaki derslerimin yarısını Öbüranakaraca olarak yapmıştım. Dil ve edebiyat derslerinde iyi değildim, ama iyi ki diğer derslerde çok iyiydim. Lise üçe gelinceye kadar her şey yoluna girmişti. ... [Sınavlardan] geçip en büyük üniversitesi’nde kaydımı yaptırdım. O zaman Nirzmi Ada’lıların yerleştiği ve aralarında sıkıca bağlı olarak yaşadıkları yerd, hem okula hem de bu yerleşime bizden önce gelenler, bizi destekledi.

Fizik matematik tedris edicisi oldum, hâlâ da çalışıyorum. Daha sonra evlendim, bir kızım oldu.’

‘Ada’mızda her şeyin kolay olduğundan değil, biz küçüklerin yaşanan tehlikeden haberimiz olmadığından, tehlikeyi algılamadığımızdan ... ’

Okudu, başardı ki, becerdi. Masumdu, çocuktu. Özlerdi to-punu, evini, evlerini ve Top Arahnimusunu mesela kardeşiydi. Zillet başlamıştı ki bilmedi, çocuktu ki ...

‘Çocukluk yıllarımızı özlüyoruz, Ada’mızda her şeyin kolay olduğundan değil, biz küçüklerin yaşanan tehlikeden haberimiz olmadığından, tehlikeyi algılamadığımızdan ... Üçüncü sınıfa gidinceye kadar Mur cemaati kendi problemlerini kendisi çö-zerdi ve her şey kaygısız, belasız, hoştu. Fakat büyük araçları getirip yol açmaya, tarlaları istimlak etmeye başladıklarında, yöremiz Doluana’dan gelme insanlarla dolunca, özellikle de 1966 yılında ağır cezalıları yerleşimimize getirdiklerinde ve on-ları mallarımızı talan etmeye ve bizi korkutmaya serbest bırak-tıklarında hayatımız değişti.’

‘Evlerimize kapandık ...’ mesela

Kapandı evler, pencereler göz göz açtkı ki, kör oldu. Taşlar bile eridi yorgun zilletin argınlığında. Armutlar yabanileşirdi ki topraklılar topraksız kalınca mesela. Erirdi yağı yüreklerin.

‘Evlerimize kapandık, büyük küçük korkmaya ve sonuç olarak topraksız topraklılar ve cemaatin eritmesi başladı. Maalesef bu başka yerlerden gelme insanlarla birlikte yaşamak talihsizliğini yaşadım. O ilk zamanın korkusu onlarca sene sonra artık ergin olarak Ada’ya döndüğümüzde peşimizi bırakmadı.’

‘... ne olduğunu, neden dayak yediğimizi bilmiyorduk ...’ ki ...

‘Aynı zamanda, ben de bir tedris edici olarak, o zamanın Anakaralı tedris edicilerin küçük öğrencilerine karşı o kadar zor kullanmalarını anlayamıyorum. Hele, Su Yerleşim’de yer alan bir düğün sırasında ortaya çıkan bir olaydan sonra Anakaralı tedris edicilerin gözlerinde parlayan o kin ve bizlere attıkları dayak aklımdan çıkmıyor. Biz, zavallı on yaşlarında çocuklar, ne olduğunu, neden dayak yediğimizi bilmiyorduk... Yıllar sonra, bütün bunların merkezî yönetimden planlanmış, mükemmel düzenlenmiş ve Ada’nın Murlardan boşaltılması için yapılmış olduğunu öğrendik.’

Top Arahımu, evdeki çocukluktan kalma bir topun üstünde kardeşini bekliyordu ki ... Mesela her canlının eşit haklara sahip olduğu bir oyun oynansındı ... Zillet olmadan ... Postlar giyilmeden falan, maskesiz ... Top, top ... Yunuslarım ki taksın bu-runların da tepeler taç etsin başlarına. Masaldı mesela ...

İ Pashaliamu ve Mor Arahnimu

*Çılgık gökyüzündeydi ki,
İki ot iki arı devşirdiler mesela,
Ot dediler, taş dediler falan,
Anlamazlardı ki, gözleri yok zannederlerdi,
Vardı iki ve üç, ki beş,
Yüksek ateşlerden atladılar mesela,
Arayidesler çıkamasındı,
Yanmadılar ki ... Anlattılar...
Arahnimu Bibi*

Açık morumsu rengi, pembeleşirdi Mor Arahnimu'nun. Mesela bir halini Hayıt Arahnimu'ya benzetirdim. Eflatun. Belki de gözlerinin renkleri mi benzerdi ki. Birbirleri ile karşılaşmadılar. Hayıt Arahnimu gideli çok oluyordu. Ama hayıtlar da yedek bellektir mesela ve paskalya çiçekleri de. İkisi de çiçek açtığı zaman Melisamu onları birbirlerine taşımıştır falan. Açmış çiçekleri Arahnimuların göz göz gözlerinde anı kutuları olmuşlardır mesela. Masal bu ya. Yeter ki okumak bilinsin. Bazen ters, bazen düz, yüz falan ...

'Başlarken' demişti Edebiyatçı Kukuveyayamu ve Kuklamu söylemişti, unutturulmamıştır ki. Her hareketli ve hareketsiz canlının bir yedek, bir de eş belleği vardı ki. Yedek bellek, ana bellek, Mnemosini belleği, olmadığı zaman hatırlatır. Eş bellek durur, ta ki diğer ikisi yok olana veya edilene kadar. Bu bir döngüdür ve yok da edilemezlerdi ki. Melisamu giderken, Arı Arahnimu'ya, Hayıt Arahnimu ve Mor Arahnimu'yu dinlemeyi unutmamalarını ve unutturmamalarını söyledi Arı Arahni-

mu'nun gözleri de dinleye dinleye daha da büyümüş, dolu dolu ve dik bakar olmuştu. Yükü ağırdı ki. Olamayanların yükü. Yok olmasınlardı falan. İki tane petek gözü hayıt çiçekleri renginde mesela, üç gözü daha paskalya çiçeği mor pembesi. Beş gözüyle pembe, mor bakıyordu. Arı Arahnimu anlattı, ben de duydum:

'1943'te Ada'da doğdum. Babam o zamanın Ada Kutsal Haç Evi'nin Büyük Yöre Yöneticisi kararıyla, başka gençlerle birlikte Öbüranakara'ya Ziraat Bölümü'nde okumak üzere gönderilmişti. Bu gençler sonra Ada'ya dönüp çiftçilere zeytincilik, arıcılık, bağcılık ve hayvan yetiştirme konularında önemli önerilerde bulunup onlara çok yardımcı olmuşlardı.

Babam döndükten sonra Yerleşim'de bir kaşar peyniri imalat-hanesi kurmuştu, bütün Ada'daki koyun ve keçilerden süt alırlardı ve bu sütü genellikle genç kızlar getirirlerdi. Annem tarafından dedemin ise küçük baş hayvan sürüleri vardı, sütü annem getirirdi ve böylece tanışıp evlendiler.'

'... askerlik hizmetlerini Öbüranakara ordusunda yaparlardı.'

'Babam bizim yerleşimden, annem Yeni Yerleşim'den. Babamın babası, o dört yaşındayken öldü. Ve çok acı. O zamanki Adalı gençler Ada'nın Öbüranakara yönetiminde olduğu zamanlarda askerlik hizmetlerini Öbüranakara ordusunda yaparlardı. Dedem de öyle. Küçük Topraklar Harbi'nde Öbüranakara ordusuyla savaştı. Savaş bitince de Ada'ya geri dönmek üzere yola koyuldu. Alavak yakınlarındayken bir diş iltihabından öldü.

Babamın evi yerleşimde, annemin evi Yeni Yerleşim'deydi. Biz Yeni Yerleşim'deki evde yaşıyorduk. Son yıllarda yerleşimdeki evimizi onardık ve artık oraya gidiyoruz. O ev çok eski, yerleşimin en eski evlerden. Gittiğimizde yalnız kalın taş duvarları kalmıştı, biz onu yeniden yaptık sayılır. Ev o kadar eskidir ki, 1821'de Öbüranakara İsyanı sırasında önemli rol alan Zitombazis Ada'ya gelmiş, makamlardan para istemiş ve parayı alıncaya kadar da rehin almış ve bir süre Ada'da kalmış. Ve bu ev o zamanlarda vardı. Taş yapıydı. Annemin anneanesi, belki de daha eski zamanlarda yapılmıştır. Çalışan ustaları hatırlamıyorum.'

Mor Arahnimu Yerleşim'deki evlerin dış duvarlarında dolanmazdı ki ... Bembeyazdı duvarlar, bahçe duvarları. Ve bu duvarların üstünde kırmızı kiremit örme şapkaları vardı ki, tam ona göre hem saklanırdı hem dinlerdi. Bahçe kapısı girişlerinde dökme taş falan, doğal taştan basamaklardı. Onların kenarları ve altları da onun yerleridir. Hepsini ezbere bilir. Rengi beyazda patlardı ki ... Duvar çiçek açardı mesela. Bir de bacalar. Altı tuğla örgülü, taş üzeri sıvalı ve tepesinde kubbe gibi toprak küpü olan bacalar. Bunlara bayılırdı ki. Hem kışın sıcacık olurdu etrafındaki tenekeler, sular girmesindi eve mesela. Hem de kuş olurdu da uçar gibiydi. Kırlangıcın kanatlarında falan. Küçükken bu yuvarlak dönen bahçe duvarları, bahçe kapıları ve ağaçlar Pashaliumu'nun saklanma yerleriydi. Ben de peşinde mesela. Eee ... o zaman ben de küçüktüm ki. Baharın gündönümü dolunayından sonra ilk pazar günü ... sonra olur ki nisan mesela mayıs ... bu ara bana doğardı ki renk renk gün. Yumurtaların boyanmış kabuklarını bulurdum da başıma şapka, ayağıma terlik yapardım. Eee ... Küçüktüm ki ben de bir zamanlar. Yunuslar burunlarına, mesela deniz kızları kuyruklarının ucuna takardı da dolunayı. Işık topları ve alevler morlar, kırmızılar ve turuncular olurdu, yanaklar da al.

Mor Arahnimu anlatırdı ki, duydum:

'Pashaliamu on sekiz yaşına geldiğinde hiçbirimiz evden çıkmaz olmuştuk. Gene başlamıştı illet mesela arkasından zillet. Rengim soldu. Ateşler yükseldi. Başka bir ateşti de üzerinden atlayan yoktu ki ... Niyetleri kötü periler bürümüşü, bembeyaz duvarları karartıyorlar ve öldürünceye kadar, kırıncaya kadar Yerleşimi, yoruyorlardı. Çok koşturulan atlar gibi, çatlasınlardı ki, sağrıları köpürmüş ... Karadut meyveleri patlamış, kızıl kan sağrılarda. Tehlike ve korku, korkutmuştu. Sakin ve neşe bembeyaz, simsiyah korku olmuştu. Anakara'daki zemheriler de geceleri sevdiklerimizin sesi ile kandırırlardı ki, sordukları her sorunun cevabı verilmeliydi ve ilk sözcük 'kara' olmalıydı. İki-den çok sayamazlardı da kapılara süzgeçler bırakılsın. Delikleri sayamasın da evlere giremesinler mesela ... Gece zemheri soğuklarıydı. Gökyüzü kapkara karga doluydu ki. Ve açık kapılarımız kapandı, pencerelerimiz kördü ki mesela. Beyaz duvarlar

kurudu susuzluktan, çatladı kabuk mesela. Lethe akmaya görsündü ki ... Her yeri acıya boyadı, boğdu.'

Bazı kurtlar ve çakallar ortaya çıkmıştı ki. Gıybet, zillet illet falan mesela sarıyordu Ada'yı kırmak üzere. Ev satılırken Mor Arahnimu çırpındı durdu da. Sonunda günlerini ya badem ağacında ya dut ağacında geçirir oldu. Eve girmeyecekti ve girmede bir daha. Mesela sabırla bekledi. Tekrar yeni bir evi olacaktı. Olmalıydı ki, unutturmasınlar. Oldu da sonunda.

'Yeni Yerleşim'deki evimizi satılmış olarak bulduk.'

'Yeni Yerleşim'deki evimizi satılmış olarak bulduk, yani başkaları sattı. Ondan dolayı da eski evi kullanmaya başladık, o bize aittir. [Öbür evi] biz satmadık. Sattılar.

Ben Yeni Yerleşim'deki evde doğdum. Bir kız kardeşim var. Evin önünde bir dut ağacı, arkasında ise epey büyük bir bahçemiz vardı, orada badem ağaçları vardı. Mutfak evin içinde, tuvalet dışarıdaydı. Evin altındaki depomuzda zeytin yağımızı, buğday, şarap falan saklardık.

Annem ipek dokuma, bu gibi işlerle uğraşmazdı ama bu süreci herhalde çok küçük yaşta bir yerlerde görmüşümdür ki, şimdiye kadar o mide bulandırıcı beyaz tırtılları düşününce kollarım diken diken oluyor, çok tiksiniyordum onlardan ... Dutları meyve olarak yerdik.

Çocukluğum Ada'da geçti ve ilkokulu Yerleşim'de okudum. Saklambaç, çomak çelik, bebeklerimizle oynardık.

Bütün Ada'da yazın Aziz İonis gününde ateş yakarlar üstünden atarlardı. Ateş ne kadar yüksekse üzerinden atlayan genç erkeklerin kızlara etkisi daha büyük olurdu. Biz Yeni Yerleşim'de bu ateşleri Diriliş Günü'nde yakardık. Kutsal Hilal Evi'nin karşısındaki alanda. Bu yer eskiden mezarlıktı.

Arayides bunlar kötü niyetli periler, bir çeşit cinlerdi. Geceleyin çıkarlar, birisini görürlerse bütün gece onunla dans ederlerdi, o kadar yorarlardı insanları ki sonunda ölürlermiş. Onun için geceleyin yola çıkmak çok tehlikeli sayılırdı. Özellikle küçük kızları anneleri bu Arayidesle çok korkuturlar ve bunu bahane ederek geç vakit evimizden çıkmamızı yasaklardı.'

Anne baba, ikisi de büyük yaşta öldüler.

Okul sonrası hayatım mesela ...

Korkuttular Arayidesle, korktu ki çocuktuk. Okumak için göç başladı ki, toprak toprak okudu.

‘İlk önce Ada’da lise olmadığı için Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne taşındım. Liseyi orada bitirdim, sonra Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’ne geldim, üniversitede okudum, ondan sonra da evlendim ve çalıştım. Şimdi emekliyim. Çocuklarım olmadı.’

‘Ada’dan Gidiş Kararımız’

‘ ... ben on sekiz yaşımdayken artık Ada’da yaşamak çok tehlikeli olmuştu, ...’

‘Adamızda hayat çok değişmişti. Doluana’dan ağır cezaları göndermişlerdi, evden çıkamıyorduk, ben on sekiz yaşımdayken artık Ada’da yaşamak çok tehlikeli olmuştu, korkuyorduk. Biz böyle durumlara alışık değildik, Ada’mızda hayat sakin ve neşeliydi. Birden değişti. Okullar kapatıldı, ailelerin çoğu Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne taşındı, çocukları Öbüranakara eğitimi veren okullara gitsin diye. Ada boşalmaya başladı. Tarlalarımızı aldılar, bizi korkuttular, biz de gitmeye karar verdik.’

Adadan Gidişimiz

‘Evi olduğu gibi bıraktık, bir daha da giremedik.’

Öbüranakara’da Hayatımız

‘Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’nde hayat başlangıçta çok zordu. Ben Öbüranakaranın En Büyük Yerleşim’e okumak için geldiğimde Ada’dan iki kızla birlikte geldik, üç kız ilk gelenlerdendik. Buranın bir tek dilini biliyorduk, nasıl davranacağımızı, nereye gideceğimizi bilmiyorduk. Mesafeler büyüktü, alışmak zordu. İlk zamanlarda bu yeni çevreye ve bu topluma adapte olmak zordu. Nihayet tabii ki yeni hayatımıza alıştık ve ondan sonra her şey artık kolaydı.’

'Eski hayat tarzımı, yerleşimlerimizi, insanlarımızı özlüyorum.'

Mor mordu ki, gökyüzündeki yoğun pembeler ve mesela şaşırtıcı pembelerle güneş batarken solumda ve Ada Kuzey Doğu Ilımlı'nın üstündeki renklerle bakıyordu bana. Arada gözleri kıpkırmızıydı ki. Hemen düzeltiyordu kendisini. Rahatlamıştı ki anlatınca, yalnız da değildi ben vardım, Arı Arahnimu vardı, derleyici, yazıcı ve çizici vardı. Unutturmamak için dinleyenlerdi ki onlar ...

Mesela nasıl olsa hep çiçek açacaktı paskalya çiçeği ve hayıtlar ... Arahnimu Bibi de geldi. Zaten hep ortalıktadır da saklanır. Dinler, o yerin kulağıdır da. Güneş batarken ikisi de kendilerine göre ılık ılık oldular. Birisi pembe ve mor tonlarında ki, kahverengisi de parlıyordu ... Çılgılık gökyüzündeydi ki ...

İ Ligaryamu ve Hayıt Arahnimu

*Kuyulu bostan dolapları ve
Bağlıydı ki katırın gözleri
Döndüğünü anlamasın mesela
Ad koymak da gerekmezdi ki onlara
Yeter ki işlerini yapsınlardı
Ligaryamu istemezdi ki
O kadar sabırlı olmak mesela ...
Hepsi ağız tek okudular ...
Arahnimu Bibi*

Babası ve babasının Kırmızı Arahnimu'su. Sanki Demirkule Topraklı Devrimi, ikisinin de aklında, mesela 'Özgürlük, eşitlik ve kardeşlik' vardı ki. Sular boldu. Ligaryamu şifaları örüyordu. Acı sözlerle. Hayıtın filizleri düzgün ve esnekti. Örmeden bir kaç gün önce kesilirdi mesela. Fazla bekletilmezdi. Kurumasın. Özü kaçmasın ki, örülebilsin.

Nedendir bilinmez ki, bu filizleri bazen renkleniyor, bazen tan vakti ağaçların altında horon tepen siyah hareketli canlıların gölgeleri gibi incecik ve esnektir. Mesela kıpkırmızı oluyorlar, mavi su akıyordu, yeşillerin arkasında. Bazen de hayıtın örgülerine, Yerleşim'imizin karşısındaki Ada'nın üstüne çöken gri beyaz bulutlar gibi, dumanı tüten gemiler oturuyordu falan. Söz acılarının arasında, mesela bir su akıyordu. Hayıt Arahnimu çok mutluydu ki, örgü vardı, dokuma vardı. O da aynısını yapıyordu. Ve dokuyordu. Ligaryamu sözlerle dokumayı da bilirdi ki ... Dokudu da ve hâlâ dokuyor.

Hele son gece, canlı başı bir bavul gideceklerdi. O da gider miydi ki. Kendisini Ligaryamu'nun kardeşi bellemişti. Hele erkek kardeşleri öldükten sonra büsbütün kardeş olmuştu yani. O da okuyordu ve dokuyordu. Babaanneleri okuma yazma bilmezdi de mektuplarını dedesi yazardı.

Ben Hayıt Arahımu'nun anlatılarını dinledim, o da kardeşinin ağzından konuşuyordu. Mesela kardeşi konuşuyor gibi. Masal bu ya, tersten de okunur, düz de yüz de:

'1 Temmuz 1955 cuma günü mesela o ay Ada'da ölenleri yazmıştı. Daha doğrusu o söylemiş ve dedem yazmıştı. Babaannem bira içmiyor. 'Beygir sidiği' diyor biraya, çok komik. Yüzme öğrendiğim günü hatırlıyorum. Arkadaşları 'Görelim bakalım Ligaryamu, güzel öğrenmiş misin yüzmeyi', demesiyle kafamı suya bastırmazlar mı? Aralarında Öbüranakara'dan Edebiyatçı Kukuvayamu vardı mesela.

Ada'da 1950 yılında doğmuştum. Babam Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde yaşıyordu, Bu Yerleşimliydi. Bir ara Ada'ya turist olarak geldi, Ada'daki bir dostu onu iyi bir kızla tanıştırmak istedi, aslında bir çeşit görücülüktü. Babam anneannemin evine gittiğinde, anneannem kuyuya indirmiş olduğu serin serin şeftali çıkarıp ona ikram edince, babam bu evin düzenini beğenmiş, annemle tanışmayı kabul etmiş ve bir süre sonra evlenmişler.

Babam Anakaranın En Büyük Yerleşimlisi, annem Yeni Yerleşim'den. Annem tarafından büyük anne ve büyük babalarımı tanıdım ve babaannemi. Anneminkilerin evleri Yeni Yerleşim'de, babaminkilerin de İki Toprak Su Yerleşim'deydi. Bizim evimiz de Merkez Yerleşim'de ve taştan yapılmıştı. Ustalardan hatırladığım bir tek isim Yeni Yerleşim'den Elotogos usta. Ev artık bizim değil. Sattık. Ben Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde doğdum. Dokuz yaşıma kadar orada kaldım, sonra Ada'ya taşındık. Bir abim vardı, vefat etti.'

Evde ambar da vardı da. Bunu kimlerin yaptığını bilmiyordu ki Ligaryamu.

'Bahçemizde Kiraz Ağacı, Badem Ağacı, Can Erik Ağacı, Beyaz Dut Ağacı, Selvi, bir de Gümüş Selvi, yani Oğul'un Doğum Günü Ağacı vardı.

Dokuma tezgâhları yoktu ki. Mutfak evin içinde, tuvalet de evin içinde, ev yeni yapılmıştı, iki katlıydı ve verandası da vardı. Avlunun bir köşesinde küçük bir balkon gibi bir yeri vardı, orada iki şezlong vardı, arkadaşım ile birlikte oturup sohbet ederdik, ya da eliş yapardık, kitap okurduk.'

Sohbet ederken mesela dutun ağacının meyvelerini yerlerdi, ailesi toplardı dutları.

'Depo vardı, orada şarabımızı, çeşitli aletler koyardık, aynı yerde bir de çamaşırhanemiz vardı.'

Önce Anakara'da çocukluk vardı, Anakaraca vardı ki, soğuk seftalili kuyulardaki sulara geri döndüler. Annesinin Ada'sına.

'Dokuz yaşına kadar İki Toprak Su Yerleşim'de, sonra Ada'daydık.' Veda ediyorlardı ki:

'30 Haziran 1956, cumartesi – Elveda diyordum. Kocaman bir veda yemeğiydi. Bir daha geri dönmek üzere ayrılıyorduk Anakara'dan, Biz Ada'ya taşınıyorduk. Bütün dostlarımızı çağırılmışlar. Herkes bir yemek yapıp getirmiş. Ama bu toplantı bir şenlik gibi olmadı, sanki birisinin hatırasına dua okumak gibi bir şeydi.

Başlarda herkes avaz avaz konuşuyor, gülüşüyordu; ama yemekten sonra, ki esas eğlence o zaman başlar, bir hüznün çöktü üzerimize.'

Renkleri ile gelmişti babası ve Kırmızı Arahnu'mu'su. Erguvanları, İki Toprak Su Yerleşim'in ve gökyüzünün, birbirine karışan ve mesela yansıyan mavilerini, gri ve yeşillerini de taşıdılar ... Fırtına çılgınlıklarını ki kuşlarının mesela ... Kitaplar da falan gelmişti. Nereden bileceklerdi ki, geri döneceklerini ... Taşıyamayacaklarını ki ... Bu kadar kitap ... Mesela zillet olana kadar. Bazı postlar ve maskeler takıldı ki, renklerin hepsi kızıl kırmızıydı ki, horonlar bitti.

'İlkolkul'u 1959'dan sonra Yerleşim'de okudum. Çelik çomak, kırık telefon, iple, topla oynardık. Mendil dediğimiz bir oyun vardı ... '

Yağ satarlardı bal satarlardı ki. Çember olup dönerlerdi ki mesela ... Ölmüşmüydü ki ustalar. Dolap beygiri yorulur muy-

du, sonunda kör mü olurdu ki mesela. Ya hareketsiz canlıların körlükleri ... Kimse anlatmadı ki, ben de duymadım mesela ...

‘O gün babaannemiz ile İrtimid’in bahçesinden domates ve patlıcan almaya gittik. 9 Ağustos 1955, salı günü.

Çünkü dün radyoda duydum, bir bombadan bahsediyordu, atom bombasından, on sene önce Doğu Çok Uzak Gözler Ada Toprak’a atılmış, bir sürü günahsız hareketli canlı ölmüş, küçük hareketli canlılar ölmüş, yanmışlar ya da kör olmuşlar.’

Annem ve babam, ikisi de büyük yaşta öldü. Babam yüz yılını kutladıktan sonra, bir iki ay içinde vefat etti. Çocuklar ölmesindi mesela.

‘1964’te Ada’da Mur okullar kapatılınca annemle Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne taşındık ...’

‘1964’te Ada’da Mur okullar kapatılınca annemle Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne taşındık, liseyi orada bitirdim. [O] Yerleşimin En Eski Üniversitesi’nde okudum, sonra da Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’ne geldim, burada bir süre benden önce göç etmiş abimin evinde kaldım, sonra annemler de geldi, kendi evimize taşındık. Bu arada Fizik Matematik Bölümü’nde doktoramı yaptım, bir de Bilim Felsefesi ve Tarihi Bölümü’nde bir master. Bu yerleşimde tedris edicilik yaptım, şimdi emekliyim, çevre beni çok ilgilendirdiği için çevre korunması eğitimi derslerini verdim, bu konularda çok çalıştım. Evlendim, çocuğum olmadı.’

Ada’dan gidiş kararımız ki ...

‘İlk önce Mur okulların kapatılması nedeniyle ilk göçümüz Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne oldu. Oraya annemle gittik, babam Ada’da kalmıştı. Benim yaşımdaki bütün çocuklar aynı durumda olduğumuz için o kadar zor gelmedi bana.’

Asıl göçümüz

‘Asıl göçümüzün, yani Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi’ne göç etmemizin nedeni, babamın birkaç defa tutuklanmasıydı.

Babam da rahat durmuyordu, Ada'daki düzensizlikleri görünce konuşuyordu, fikirlerini açıklıyordu. Yaşanılan durumlara karşıydı. Bütün bunlardan kurtulmak için gittik.'

Ada'dan gidiyorduk ve toplanıyorduk

Orada değildi ki, yoktu gitmişti. Acaba Ligaryamu'nun da kitapları kalmış mıydı. Hayıt Arahnimu bilirdi ki, söylemezdi:

'Ben orada değildim, bütün mobilyalar bırakıldı, çok az eşya aldılar. Fakat babamın anlattıklarını hatırlayınca, onun için en zor olanı, kitaplarının bir kısmını bırakmak zorunda olduğundan hangilerini alacağına hangilerini bırakacağına dair karar vermesiydi. Kitaplarını geriye bırakmak onu en çok üzen şeydi.'

Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'nde hayat kolaydı, rahattı, sakindi. İlk gelişimde abimin evinde kaldığım için hep aile ortamında yaşadım.

Ada'da Özlediklerim

Sikletmotorlar vardı, gezerledi ki, gün batarken yunuslar hilal ve güneşle top oynardı. Zakkumlar beyaz pembe kırmızı sarı boyardı zehirleri, sular Mnemosini olurdu mesela ... ki unutturulmasın, unutulmadı ki ...

'Ada'dayken babamın sikletmotoru vardı. Hep gezerdik, Oiradimarek denilen, Zeytin Yerleşimi'nden sonra, büyüleyici, manzarası muhteşem olan bir yere, ya da Yeni Yerleşim'in yakınında Ainoklaf denilen bir yere. Orada bülbüller öterdi, etraf zakkumlarla, pikrodafni, doluydu. Kale Yerleşim'de deniz kenarında çadır kurup tatil yapardık. Ada'nın kokularını özlüyorum, diğer çocuklarla oynadığımız oyunları ...'

'Babam Adalı değildi fakat Ada'yı çok sevmiştii, ...'

'Hepimiz için, fakat özellikle babam için Ada'dan ayrılmak çok zor bir durumdu. Babam Adalı değildi fakat Adayı çok sevmiştii, Adalı hayatını da ... Bence Ada'nın hayatına izlerini bırakmış bir adamdı.'

Hayıt Arahnimu bulduğu bir sepetin içine girdi, bacaklarındaki yedi eklem her birini kırdı da sekiz ayağını birbirine bağladı ki duyu bacaklarını yumdu gözlerine, ağ organlarını kapattı ve sustu. Gökkuşağı renkleri parladı, gövdesinin kılları ılık ılık oldu mesela. Bakmaya doyamadım. Dokunsam, kıyamadım ...

Kıramazdım ki Kırmızı Arahnimu'yu, uzun zamandır görmediğim ... Tan vaktiydi. Klio ve Kaliopi geldiler ve anlatımımızı bağladılar sıkıca sarı, mavi, turuncu ipekleriyle ki, 'unutturmak' için mesela ... Bir serinlik geldi kuyudaki şeftaliler gibi ... Mnemosini suları ile yıkandılar. Hepsi birden ağzı tek, okudular ki Ligaryamu'nun olmayan günlüğünü:

'Annesinin beyaz gerdanına elini koysun, kalbinin atışlarını dinlesin ... Ve bilsin ki bir başkası, adı olmayan biri, varsın dudaklarını dayamış olsun aynı yere bir zamanlar' demişti Kırmızı Arahnimu giderken mesela ... '

Kırmızı Arahnimu ve Hayıt Arahnimu kafa kafaya verdiler ki, beraber anlatacaklardı Atölye Çalışmasında ...

Esinlenme, opcit. Pasadeos, EK 3

Hareketsiz Canlıların Sözsüz Anlatıları

*Nar taneleri, nur taneleri ki,
 Bir taneleri, evleriydi,
 Ciğer can pareleri ...
 Yakut parlardı mesela,
 Sabır nurdu ki,
 Ağladılar, gülmek için ...
 Arahnimu Bibi*

Başlarken demiştim:

‘Hareketsiz canlılar ise bir tarafta çeşitli tohumlar, ağaçlar, otlar ve bitkiler, pembe domatesler, kapariler, kekikler, mantarlar, sporlar, süngerler, yosunlar, mesela başta batarya olmak üzere, kayalar, evler, fırınlar, kahveler, çamaşırhaneler, şaraphaneler, değirmenler, damlar, harman yerleri, zeytinyağı, dokuma ve kiremit imalathaneleri, çeşmeler, Kutsal Haç Evleri, Küçük Kutsal Haç Evleri, Kutsal Hilal Evleri; mesela oradan oraya, hareketli canlılar tarafından yerinden yurdundan, evinden edilip sürüklenen, çalınan, taşınan eşyalar ve taşlardır. Hareketsiz canlılar yıkılana ve yok olana veya yok edilene kadar, Dut Ağacı’na yakınlıklarına göre ya kendileri anlatırlar veya hareketli canlılar onlara yardım eder. Anakaranın iyice karasında yaşayan ve yalnız yazları denizi görebilen ve bir yedek bellek olarak taşlanmış olan anlatıcının dediği gibi hepsinin: ‘Mukadderatları birbirine bağlıdır’.

Bitirirken de diyorum mesela:

'Dolaplar atıldı, raflar yakıldı, dumanları yapraklarıma sindi. Gövdem islendi. Satıldılar. Yakıldılar, atıldılar, çalındılar ve parça parça edildiler. Paramparça. Ada'yı da götürrebilselerdi. Götürürlerdi. Unuttururlardı ki. Onu da lime lime satarlardı ...'

Ve yıkıldılar. Götürülebilecek her şeyi taşıdılar ve götürdüler. Unutturmamak için. Çırılçıplak kaldık. Bugün ... ve şimdi.

Soluk Mavi Nokta'dan

30 Eylül 2018.'

Klio ve Kalipi taş atıyordu. Atışmaydı ki, şakalı cakalı. Morusların en üst dallarından dala dal Ada'dan topraklara atladılar mesela ... çala okuya.

Keçiler kadar dayanıklıydılar olmasına, dolmasına kuyuların bereketinde. Ki cevizin içi pak mesela.

Kokular vardı ki, renkler ve ...

Eril ve dişil sıvılar aktı ... Üç çeşmenin suyu ağladı ve ağlıyor hâlâ, bugün ...

**Geriye ki ... şarkılarla kaldı ki,
can yangılarıyla donmuş ateşlerle, numaralı
Arahnimular ve numarasız**

*Gıyabında gıybet vardı ki,
Ayaklarımızın numaralı kalıpları ki Kalapodiler
Numaralar değişiyordu, bugün ve hâlâ mesela,
Ve Padorakimu, evimize yeni yılda ilk giren ayak mesela ...
Dereden yosunlu taş ki sağ ayakla ...
Kırılmış narın yerdeki yakutları bolluk olsundu ki,
Sağdık da kendimizi birbirimize,
Ayaklar meme oldu, memeler de ayaklarda beşik,
Arı kuşu sağdı ki geri kalanları mesela,
Ki sağamadıklarımızı almasınlar ...
Numarasız gök, yer şarkıydı ki
Arahnimu Bibi*

Arahnimular memdundu ki. Dut Ağacı duyacaktı mesela. Duyuyordu ... Efsaneler ki masallar mesela: Kardeşler arası-
na da illet girdi ki. Paylaşamadılar adaları, inat gibi keçiydi
birisi, koyundu mesela kardeşi sabır izzetiyle. Mesela sular tuz-
luydu. İki kardeş vardı. Yoksuldu biri. Öbür kardeş varlığıyla
garazlı ve ivazlıydı. Tuzla kandırdılar, yokmuş ... falan. Kam-
burlara gün saydıranlar vardı. Yedi değil, altı sayacaktın ki ...
Konuşmayacaktın, düşünmeden. Denizler buz tutsaydı ki ya-
bandı keçiler, adadan adaya geçselerdi. Keşkekler kaynardı da
engerek çıkarırdı kuzgun içinden mesela ... Korsanlar vardı ki,
çizmeli ... Yaşlılar Aya olurdu ki, mesela Aya da yaşlı. Karınla-
rını deşen makaslardı. Prens de yamalıydı. Sade bir gün akan ve

o gün suyu hiç bitmeyen çeşmeler vardı. İşaretler verilirdi, anlayanlar anlardı da. Saklanan kızlar vardı ki, hastaydılar mesela, Şifa buldular ki, kısa. İzzet, ikram gördüler. Zilletlerini kıran deniz beyleri vardı da korurdu. Kaplar kırmızıydı, mühür zincir mesela. Sular sabahlardı, üç çeşmeninkiler kaplarda ayışığı vardı. Geçen yıl içilmezdi ki, boşalırdı sular mesela. Derelere ki çeşmelere taşlardı uğurlar. Masal bu ya ... Efsane dediler, ben de duydum, Arahnimuların hepsi gül gül oldu da ... Dinlediler, aktaracaklardı ki ... Yeşersin, unutturulmasın. Kalpler de kırılmasın. ... Emanete hıyanet olmasındı mesela ...

Hareketli ve Hareketsiz Canlıların canları yanardı ki. Yangın yeri olurdu soluk mavi nokta ... topraklar ki topraksızlar mesela. Yerleşim'de canı yandı küçük hareketli canlıların. Nerdeydi tedris edicileri, mesela sınıfları.⁶¹ Oyun oynarlardı ki bahçesinde bir nefes can. Candı gözleri ovaya, denize, Eşada'ya bakan. Arahnimuları da vardı. Onlar da numaralı sınıf sınıf, göz oda. Göze geldi ki büyük hareketli canlılar geceleri kalır oldular mesela. Kör şairler vardı masalların şarkılarında ters yüz edilirlerdi acıdan falan. Ağlatırlardı ki ... Ben duydum gözyaşlarını; harfsiz, kelimesiz ve sessizdi ki konuşmaları.

Numaraları taşıdı bana Floryamular, onlar anlattı ve sonra gene Floryamu ve Kuzgun beraber götürdüler ve geri taktılar yerlerine hepsini. Ama numaralarla numara yapanlar vardı ki ... Onlara can suyu dayanmazdı. Su kuruturlar, kuru kuyuları vardı mesela. Vurulan kilitlerden, pastan, çakılan çivilerden yandı canları. Kanıyordu içleri ağlamaktan. Kurtarılmayı bekliyorlardı ki ... Hakla, doğrulukla ve zilletsiz. Bu can, hareketsiz bir yangındır, mesela donmuş ateştir. Kalan şarkılar ses duvardaydı, yerdeydi, taştaydı ki, Arahnimular söz şarkıları dokudular her yere, ev kadar şarkı, şarkı kadar evdi ki, sessiz sular kabına sığmadı mesela. Fitilakia'lar coşardı da ... Zeytin bol olurdu. Kandiller de yağ dolardı. Yanardı pamukların ipliği aydınlığa.

Raftı, ışık ısl kandil ki, Meryem Anam'ı aydınlattılar sözleriyle. Resimlere sesti sözler duvarlarda. Dolaplarda, açık raflarda duran peçetelerin mesela. Mesela, tahta kaşıklar çaldı, bıçaklar bilendi tatlı acı falan, ipek iplik aktı kaynayan kozalardan ki sözler dokunsundu. Elbiseler dikildi sözlerle, asıldı askılar şarkı söyleyerek. Ve hatta ateşin sözleriyle ocaklar alevlendi ki fırınlar tutuştu ...

Tatlı sözler sözün acısını katranladı ki yaraların üstüne kanamasındı. Aşk sevda oldu coşturdu. Ev maviye, mora boyandı ki, arılar baldı. Eve aht yüklediler ki, zilletle alınamasındı. Ahlı mal olmasındı ki, mühürlediler Arahnimular ipliklerinin ağları ile. Yeni Yerleşim'den Adalı Pitsunimu'nun dediği gibi 'Ama ahlı mal hiç kimseye fayda etmiyor.' Kan fışkırdı ki burunlarından bazı kunduzların, çakalların da yılanların. Sese boğuldular. Bağa nefes olmuştu, sesler nefesti.

Klio ve Kaliopi geldiler. Okumadılar Homer, lir çalınmadı. Taçları ellerinde şarkıların sözlerini Mnemosini suyu gibi evin taşlarına, tahtalarına içirdiler de çala çala, söylediler. Bir ev başladı, susmadı diğeri. Sessizlik duymayanlarındı ki rahat uyuyamamışlar bazı yılanlar, çakallar ve kuzgunlar leş bulmasındı. Atın dört nala sağrılarında kırmızı dut meyvelerin tanecikleri patladı ki, can kan oldu evler, doldu evlere. Hiç bilmediğimiz bir dil ki ... Ada'yı sesle doldurdu.

Masal bu ya. Yazılar ve çizgiler sesti, birdi. Anlaştılar birbirleri ile, anlatılar zaman ve mekânsızdı ya, hepsi zaman ve mekân için bir bilmece bulacaklardı ki, masal olsundu. Bilmece-lerde neler yoktu vardı ... afetler ... doğadan insandan, danslar, şarkılar, arkeolojik buluntular ... Önce korktu ya bu Dağyanarı da patlarsa, binlerce yıldır patlamamıştı ki ... Yok patlaması. Çatlayan patlayan olmasındı ki ... Tepede Kutsal Haç Evi vardır, su kaynakları vardır Zeytin Yerleşim'e gider mesela. Suydu Deniz Analarım ki, yıkarlardı yangı külü sabunuyla.

Arahnimu Bibi memnundu ki gelen Arahnimular ve Floryalardan. Dönüyordu dört, gene bacakları sekizer dolandı. Topladı tüm ayaklarını ve eklemlerini kırdı. Nefes derindi ki ağ organını doldurdu herkesin nefesiyle. Ve sustu. Sakin ... Herkes acısını tatlıyla karıştırırdı ki, hilal top, batarken tepelerde güneşin son hilali, yunuslar burunlarına takıp da oynasın falan diye.

Bana anlattılar, evlerin Arahnimuları da Floryamu ile beraber geldiler. Önce 108 numara geldi, yanında da Arahnimu 108, o yıl dünyanın en yükseklerinden ve hareketlilerinden Dağyanarı Pakscoto patlamadan iki gün önce ve saat 12:35'te falan. Nerden bileceklerdi ki başka topraklarda iki gün sonra volkan patlayacağını mesela.

'Yerim kapının sağ kanadıdır. Sağ kanatta, sol kanada yakın ve biraz yukarıya çakılıyım. Çakmışlardı yani beni oraya. Evimizin kapısı iki kanatlıdır. Sokak kapımın beyaz boyaları deriydi mesela, soyulmuştu. Kurumuştur evimin derisi. Pencerelerim de. Gözlerim kör oldu. Kör ederek korudular ki ... Kapımın ve penceremin tonozlarının sıvaları döküldü. Nerdeydi yılbaşında benim evimin hanımı. Bir nar alıp da onu yere var gücüyle neden vurmuyor yıllardır ki hayatımız su gibi aksındı. Mesela yerdeki nar yakutları gibi evimiz daima dolu oldu ki ... Evimin şarkısı derdi ki:

'Aşk soldurmuş yapraklarını
Benim kalbimin içini doldurduğu gibi,
Her gece hüznülenip ağlıyorum.'⁶²

Bekliyorlardı.

164 ve 165 Numaralı Arahnimular

Bizim evin, daha doğrusu bizim küçük, ihtiyar evinin arkasında, küçücük bir depo vardır. Hatta yıllar önce Spencer Tracy 'Burası benim' dedi ve Kuklamu'ya hediye etmeye kalktı. Kuklamu kabul etmedi mesela. Hep temkinli yaklaşırdı ve Ada'da, bazen post ve maske meselesi yüzünden karışık olayların olduğu bir yerleşimde, 'Hediye' lafı ona biraz rahatsızlık vermişti. Bu deponun yanında ve arkasında da başka bir ev vardı. Zaten kapı numaraları da iki ayrı numaraydı. O deponun 164 mesela evin 165 numaralı Arahnimuları da, ya bize gelirler uyumaya ya da Bilge Arahnimu'ya kadar yürüyebilecek bir hava varsa, rüzgar az esiyorsa, değişiklik olsun, diğer Arahnimuları görsünler diye o tarafa giderler. Bazıları nedense bu eve 'Yılanlı ev' der. Belki karayılanı vardı da geceleri kararan yılanı çoktu. Mesela bize hiç gelmediler.

**'Evet bir tanesi, bir deposu Spencer Tracy'nin.
Zeytinleri koyuyorlardı.'**

Yılın 228. Günü gelmişti bana, anlattıklarını duydum. Kapı numaraları taş beyaz boya ile boyanmış ki, söküp de getire-

memişti. O yıl Pakscoto volkanı patlamıştı ki. Numaralar 164 ve 165 idi. 164 Spencer'in zeytinlerini koyduğu depo idi. Bilge Arahnimu da adı gibi biliyordu, emindi ki:

'Evet bir tanesi, bir deposu Spencer'in. Zeytinleri koyuyorlardı. O da ... o da. Zeytinleri koyuyorlardı.'

Adı gibi emindi de iki yıl sonra, iki iken bir olmuştu bu depo ve arkasındaki ev. Tek toprak belgesi. Bilge Arahnimu bilmiyordu ki:

'Ben bilmiyordum. Sizden işittim.' Ne yapılabileceğini de bilmiyordu ki. Sahibi yoktu ki, ikisi de ölmüştü, karı koca. Ölmüşlerdi. Yaşayan çocukları vardı. Doğu Çok Uzak Büyük Ada'da yaşayan kuzenleri vardı mesela değer miydi 'O şey için çocuklar şey yapsınlar'.

O değer bu değmez ... Bilge Arahnimu da kaldı şaşa. Gitti baktı göremedi numaraları ve geri geldi, hatırladıklarını anlatmaya devam ediyordu.

**'şimdi o depo, bir tanesini bilmiyorum ne oldu.
Bu şimdi şey Kurt satın almış. ...'**

Vatandaşlıklarını kaybetmiş olanların malları hazineye ge-
çince, herhalde iyi niyet söz konusu oluyor. Akrabalarının his-
selerini kollayanlar ve satış ve alışta hissedarların kim olduğu-
nu araştıranlar hak yemezdi ki. 2017 yazında bir hak ihlali daha
ortaya çıktı mesela. Bilge Arahnimu demişti ki:

'İşte o bizim akrabanındı. Ama işte ben söyledim. Bir tanesi
Spencer Tracy'nindi, bir tanesi Livakisi Ramayani'lerindi. şimdi
o depo, bir tanesini bilmiyorum ne oldu. Bu şimdi şey Kurt sa-
tın almış. ... şimdi öyle Sincap bana öyle dedi ama bilmiyorum
yalan doğru bilmiyorum'

Benim duyduğum, Kurt da birine satmış galiba. Evet, Bilge
Arahnimu'nun o akrabası Kurt'a satmış ve parasını da daha
alamamış zaten. Sonra bir satış daha. Malın izini kaybettirmek
için izlenen yollardan biri herhalde ...

165 numaralı Arahnimu 'Almadık ... almadık ... almadık'
diye üç kez tekrarladı. 'Karışma ..., karışma yavrum boş ver'

demekle yetindi Arahnimu, Bilgeydi ki. Bu kez bana sen demiştin. Neden acaba? Korku ağır basmıştı, kibarlığa herhalde. Bence biz 165 numaralı Arahnimu ile akrandık. Üç aşağı, beş yukarı aynı yaşıydık. Yani yaşsızdık ki mesela. Yorulmuştu da ... Hareketli canlı olmak acaba daha mı zordu ki. Bilmiyorum. Yük ağırdı, zillet daha da ağırdı. Para bir yıl sonra ödenecekmiş.

İki ayrı kapı numarası verilmiş biri depo, diğeri iki katlı ev. Bundan Bilge Arahnimu kendi adı kadar emin. Defalarca anlattı bana unutturulmasın diye. Ama gene ne olduysa oldu, depo ve evin toprak çizici tek ev olarak gözüktüğünü öğrenmiş Sincap. Bir ev. Ve bunu Bilge Arahnimu'ya söyledi. Ben de duydum. Gene benim güneşli havalardaki, dallarımın ve gövdemin gölgesi adeta unutturmama yeriye 2017 sonbaharında bile.

165 numaralı Arahnimu sıkıldı. 'A bir ev değil mi o' dedi. Mesela o da kurtulmak istedi. Ve 164 numaralı Arahnimu'nun deposu için dedi ki:

'A ... bilmiyorum ya. Onu hiç haberim yok. Orada kimse şey yapmadı. Orada bizim haberimiz bile yoktu ki, sattı. Bizim haberimiz yoktu ... Bilmiyorum yavrum, onu bilemiyorum.'

Nerden bilsindi ve bilmek ve ortalığı karıştırmak da istemiyordu mesela. Ama tek başına da cenk edecek hali yoktu. Yeniden anlatısında gerilere gitti, ve deponun yanında geçirdiği kış aylarını anlatmaya başladı:

'Ben biliyorum ki Spencer Tracy'nindi. Yani bu taraftaki mahal herkes biliyordu. Ben biliyorum daha fazla, fazla çünkü orada oturdum. Bir sene oturdum. On sekiz yaşındaydım ve o zaman işte İsatana Amca, hani şimdi şey aldı, komşu aldı, biraz o bir ... bilmem ne neyse. O zaman eniştem, karısı ölmüştü, eniştem çok seviyordu bu yaşlı adamı, ve hatta korucuydu gençliğinde. Şeyleri, hayvanları falan, tarlaları yani şey yapıyordu. Bir hayvan kaçtığı zaman, zarar verseydi. Alıyordu, burada şey, kahvede, şey vardı ya, üstünde Yerleşim Başılık ... Oraya para veriyordun, alıyordun mesela.'

Bilge Arahnimu, ve 164 Numaralı Arahnimu, 165 Numaralı Arahnimu evleri, bizim mahaldeki evler kadar diğer mahaldeki evleri de iyi biliyordu. 164 numaralı Arahnimu, Spencer

Tracy'nin gözü gibi baktı ki, susuyordu. Biraz karışmıştı gözleri yan doğru, eğri yanlışı bakıyordu ...

Eski 102 yeni 110 Numaralı Arahnimu

Mesela 102 Numaralı Arahnimu da getirmişti Florya ile beraber bana kapılarının numarasını. Ama artık 110 numara olmuştu ki, '102-110 numaralı Arahnimu olayım ben artık' dedi ve anlatmaya başladı:

'Evet geldiler ve kırmızı boya ile yazdılar 110 Numara olarak. Sokakta dururken yüzünüz kapıya dönükken sağ kanattadır benim yerim. Tahtadır bizim sokak kapımız. Göbeklidir ki çepeçevre yivli, iki üç kanallı çerçevesi vardır. Üst çerçevenin ortasına çakmışlardı beni. Hâlâ da ordayım. Yeni numaram 110, kapının sağındaki duvardaki küçük oyuğun hemen sağına yazıldı 110 olarak. Kırmızı boya ile yağlı. Zaten kapımın sol kanadı yoktur artık. İçeri girilemesin diye bir kaç sevenimiz derme çatma kısa tahtalarla kapatır gibi yapmışlardı mesela. Kapıdan girince tam karşıda bir penceremiz vardır. Bir resim çerçevesi gibi dururdu. Bence hâlâ da öyle, herşeye rağmen, güzeldi ki ... Ümitler ve bekliyorum, geleceklerini bilmek için ve Ada şarkımı söylerim çiçekli:

Seni ilk gördüğüm yerde
Malta eriği ağacı dikeceğim
Çiçek açmış dallarına
Tüm ümitlerimi asacağım'⁶³

Ümitler asılmıştı ki, bazı yılanlar askıntı olmaya doyamazdı mesela ...

Bu yılan sabah beyaz, öğlen kırmızı ve akşam siyah olur

Evet bir zillet daha ortaya çıkıyordu. Saklamak ... Dikici Arahnimu kapı numarasını sakladı, söylemiyordu. Annesi ki, Bilge Arahnimu'nun kızını kutsal suyla aklamıştı mesela. O da kardeş sayılırdı Bilge Arahnimu evlatları ile, edinilmişlikten mesela, doğurulmadan. Geldi kendi anlattı ... Korkuyordu ki bazı yılanlardan. Yerlerdi falan onu. Saklanırdı. Yılanlar yeryüzünü ve yeraltını bilirler, tıpkı köstebekler gibi. Belki ölümlerle de haberleşirler. Kimbilir. Ölümler de beklerdi ki.

Bu yılan sabah beyaz, öğlen kırmızı ve akşam siyah olurdu ki. Duruma göre ... Esas rengi böğürtlen rengidir. Sürekli eski derisinden çıkıp, derisini yenilemesi onu olduğundan daha genç gösterir. Sol tarafından akan kanlar öldürücüdür, kanlar da sağ tarafındaki ölümsüzlüktür. Tıpkı Medusa'nın kanı gibi. Bazen bakışı da hareketli canlıları donduracak kadar soğuk, hesaplı ve kin doludur. Fena ki gıybet. Ben bu bakışları gördüm. Kimse olmadığı zaman gelmişti bir kere. Herhalde keşifteydi. Nerede ne var, ne oluyor, nasıl bir işler karıştırabilir ... Bakıyordu ... Dikici Arahnimu korkuyordu bu yılandan ki saklanırdı ... Arahnimu Bibi ile geldiler ve dinledim:

‘Çok deniz de görüyor’ mesela ...

Dikici Arahnimu korkuyordu ki, herkes ona düşman olurdu. Neden olsunlardı ki, hak yerde kalmazdı mesela. Yangılı Arahnimuların hepsi şahitti. Dikici Arahnimu başladı anlatmaya, ben de duydum. Bilge Arahnimu'nun dediklerini tekrarlıyordu:

‘Eğer o ev olursa. Şeynin karşısında ... Aman Dikici Arahnimu sana söylüyorum. Çünkü ben şey ediyorum o ... O bahçe, evnen iki katını.’

Dikici Arahnimu görmüştü, söylemiyordu ki, muhakemenin sonucunu bekliyordu. Bir kardeşi Derya Beyi'ydi ki, üç kardeş-tik ki biz. Ben de kardeş sayardım ki. Arahnimular hep böyle yapardı mesela. Kendilerini kardeş bellerlerdi. Muhakeme bite-ne kadar her gün aynı şarkıyı durdu da söyledi:

Mor renkli giysilerini
Sakın giyme bir daha

Lacivert bahriyeli kıyafetini
Sakın giyme bir daha.

Yine lacivert bahriyeli kıyafetini giydin
Başımdan aklımı aldın

Gel bre genç bahriyeli mor giysilerinle
Al beni de yanında, açılalım mavi engin denizlere.

Beni de al yakışıklı bahriyeli, dilediğin yere gidelim,

Daha öteye sahillerden öte bir yere gidelim.⁶⁴

Bir aşk şarkısını, kardeşlerine özleme dönüştüre, mora ma-viye dokuya okurdu da, yanardı bağalar bağırılarda. Gidemezdi ki, evini durur, bekler mesela ... Hak yerini bulana kadar:

‘... Onu gitti, toprak belgesi çıkarttı, kaçak toprak belgesi çıkarttı. Geyik haber verdi. ... Şimdi diyorum size kırk yedi ya-şında öldü ya [annem]. ... Ve bu şimdi [annem] mesela, iki tane çocuğu var. [Kardeşlerim] Bir tanesi denizbeyi, o çok iyi. [Kardeşimin] kocasının işi bozuldu, yaptı. Yalnız kardeşim çalışıyor. Yani ihtiyaç, iş ...’

Muhakemelerde falan adım geçmezdi ki, ben masaldım ora-lara ve bazıları için. Geyik evet. Aslında Geyik de masaldı, ka-zıda kemikleri bulundu da, oradan biliyoruz Ada’da yaşadığını. Mesela bazıları da vardı ki, hiç ortaya çıkmadılar. Meyveler, kabuklu yemişler ve tahıl taneleri yiyen domuzlar da vardı me-sela. Görmedik ... Duymadık ... Ve daha neler yediler kimbilir. Bir atasözü dermiş ki: ‘Köpek kusmuğuna geri gider ve domuz yıkandıktan sonra çamurda yuvarlanır’.⁶⁵ Onu hiçbir çoban güdemez, süt de vermez. Terlemezdi ve nemlenmek için de çamurda yuvarlanır durur. Bazılarının kendi çamurlarından çıkamadıkları gibi mesela ... Post ve maske yıkamazdı ki ...

‘... çünkü [o] dedi ‘ben şahit olarak gideceğim.’

Dikici Arahnimu kardeşleri ile beraber muhakemenin bitme-sini bekliyordu. Mesela bütün Arahnimular kendini evlerinin sahibi ile kardeş bellerlerdi ki:

‘Yok ... Muhakemede, muhakemede. Kazanırız, çünkü [o] dedi ‘Ben şahit olarak gideceğim.’

Kim demişti şahit olacak diye, söylemiyordu. Masalı bozul-masın isterdi ki. Kazansınlar bu sefer. Zaten Dikici Arahni-mu’ya Geyik söylemişti. ... Geyiğin bazıları ile arası iyi değildi. Dikici Arahnimu:

‘... Ama kardeşim de konuştu, yani şey olunca ... Çok deniz de görünür. Ben onu ... alacağım. İki katlı. Aşağıda iki oda. Yukarıda iki oda. Bahçesi çok güzel. Fırın yok bizim evde.’

Dikici Arahnimu’nun annesinin teyzesi dikiş dikerdi ya ... Annesinin ablası da dikerler miydi ki mesela. Dikiş de dikilirdi, ayakkabı da yapılırdı da ... Atölye idi orası mesela evdi de, bahçeli. Dikici Arahnimu mutluydu ki, tıkr mıkır iplikler, kalıplar tak tuk ... İşin emeğin sesini örerdi dokuduklarında. Mutluydu ki ... Masal bu mesela:

‘ ... Esas orası şeydi. Dikiş dikiyordu. Atölye gibi. Ayakkabıcılık yapıyordu babam. [Teyzem] de dikiş dikiyordu mesela. Ama evdi mesela. Çok güzel evdi. Çünkü mirasçıları aradı. Çünkü bu şey teyzemin [ve] annemin ablasının eviydi orası. E tabi kime kalıyor. Yeğenine kalıyor. Fakat [annemin ve teyzemin] iki tane de erkek kardeşleri vardı. Ve onları aradılar şimdiye kadar [kardeşlerim]. Bir tanesi Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak’da, bir tanesi bilmem, bir tanesi öldüğünü biliyorlardı. Ama o birini bilmiyorlardı. Belki onun da çocukları vardı filan. Onu aradılar. Fakat şimdi buldular. Ölü ve kimsesi yok ...’

Yok edilemiyordu, haklılık yetmedi. Korku vardı ki, bağır bas bastırıyordu. Görmüyorlardı varlık haklarını. Yokmuş gibi. Yalan ... Üzülüyordu kalbi şarkıda mesela, kırıktı ki.⁶⁶ Başladı evinin şarkısına ki, canlandı:

‘Kalbimi niçin üzüyorsun
Niçin beni görmezlikten geliyorsun?
Bana çok yalan da söylüyorsun,
Ve kalbimi kırıyorsun.’⁶⁷

Kalbi kırılırsın istemezdi ki, düşman tutmak mesela tutulmak da falan. Ki Yerleşim mutluluk olsun.

‘Çünkü hepsi bana düşman tutacaklar. İstemiyorum Yerleşim’de düşman olayım.’

Ne bitmeyen bir korku idi ... Kim nasıl düşmandı ki. Anakalarılar yeni gelmişti ki. Bazıları yaparız zannetti. Dünyaları küçüktü bazılarının. Dikici Arahnimu devam etti:

‘Şimdi Anakaranın En Büyük Yerleşimi’nden bir hak savunucu ... geldi buraya. ... konuştu ve muhakeme açtı. Çünkü orasını yaptıracaktı alan. ... İstemiyorum şey olsun yani ... Çünkü biliyorsunuz, bütün hepsi bana düşman tutacaklar. İstemiyorum ki Yerleşim’de düşman olayım yani ... Ben ki bir şey söylemem. Ve şimdi, şey gidip ev yapacaktı oraya. ... Evet. Usta Arahnimu yapacaktı.’

Ah Usta Arahnimu, onun da anlatacakları vardı. Usta Arahnimu’dan dinlemeye vakit kalmamıştı mesela. Her yer karma-karışık olmuştu ki.

‘İşte orada bir karışıklık çıktı’ falan

Unutanlar için ne kadar kolaydı her şey. Batmış çıkmışlardı, ve yutmuşlardı Lethe’nin sularını. Geceleri daha da unutuyorlardı her şeyi. Zaten rengi de simsiyah oluyordu. Kimse görmüyor zannediyordu. Hareketli ve hareketsiz canlılar görüyordu. Bülbül görüyordu, örümcekler görüyordu. Ama kurt, kirpi, köstebek unutmışlardı her şeyi mesela. Zaten onlar Adalı değildi ki ... Hatırlayacak çok az şeyleri vardı ve bizim hatırladıklarımız ve unutturmamaya çalıştıklarımız da, onların derdiydi.

Nasılsa Geyik bu sefer haktan yana olmuştu. Zaten onun ne zaman ne yapacağı belli olmazdı ki. Dikici Arahnimu, herşeyi ... o da biliyordu. Klio ve Kaliopi de. Nasıl gece karaya boyanan Yılan’ın kapı numaralarına tırmandığını ... Yarası olan gocunacak bakalım şimdi. Ne kolaydı değil mi ‘Karışıklıkmuş çıkmış’ mış, mış, mış ... pış, pış, pış. Daha uyuyacaklar da, büyüyecekler de, hak, hukuk kollamayı, ihlal etmemeyi öğrenecekler de ... Yapacak, edecekler de ... Geçmiş olsun ...

Dikici Arahnimu yapraklarının gölgesinin altında; Arahnimu Bibi’nin cesaret gözleri köprü oldu ki, Dikici Arahnimu’ya dikti sekiz bacağı. Konuşmaya devam ediyordu:

‘E belki orasını satar oraya kalır. Kim bilir bilmiyorum. Ya çocuklara ... araları çok çok iyi ve yapacaktı orada ev. Fakat işittim ki, diyor ki, ‘Niçin yapmadın’ falan soruyorlardı. ‘İşte orada’ diyor ‘bir karışıklık çıktı’ diyor, onun için. Çünkü bana birisi dedi ki ‘Birinci sefer gittiler, ... çıkarmak toprak belgesi’. Bece-remediler. ‘İkinci sefer’ diyor, ‘Arkada oturduğu evde, arkada küçük bir bahçe var. E ... ordaki numarayı çıkardı, gitti, bu eve numara koydu...’

Toprak belgesi çıktı da, sahteydi ki ... Dikici Arahnimu dört çarpı iki, bacak ve gözleriyle ... anlatıyordu:

‘Bak şeylerini toprak belgelerini falan ben gördüm, aldım. Ama o evin toprak belgesini görmedim mesela. ... Zeytin ağaçlarımız vardı. Bahçelerimiz vardı. Geldi onları sattı kardeşim. Geldi Anakaranın En Büyük Yerleşimi’nden. Usta Arahnimu’ya sattı zeytin ağaçları. Geldi kardeşim Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne ve Usta Arahnimu da gitti. Gittiler orada satış yaptılar mesela. Bahçeyi de ben şey yaptım. Ben verdim Usta Arahnimu’ya buradan. Bir de şimdi bir bahçemiz var ve Usta Arahnimu istiyor. Yok diyorum.’

Önce muhakeme bitsindi, kardeşim gelsindi. Bacakları kırılıyordu, derdini anlatmak şişirdi eklemlerini ki, canı yanıyordu. Can yakmamak için beklerdi. Hak için, izzet için mesela ...

Ne kadar meraklıydı ustalar çay kaynatmaya ...

Pekgöz Arahnimu deliye döndü. Yıllardır korumaya çalıştığı yıkık evlerinin taşlarını Uzak Anakara’larda çalışan bir hareketli canlı almıştı evi. Ben ona Pekgöz diyeceğim. Daha yakından görmedim. Şöyle uzaktan mesela Pekgöz Arahnimu evde öğrendiklerini ezberlemişti ve tekrarlıyordu, Karadut’un orada bir ev vardı bir zamanlar. Şimdi yok ve ondan yol gibi gözüküyor. Arazisi yol gibi kullanılıyor. Değil mesela, yolun yerini biliyordu Pekgöz Arahnimu:

‘Yok, şimdi böyle çıkıyoruz mesela, böyle gidiyorlar. O yol yoktu. Çünkü ev vardı. Yol yoktu orada. Yol Kirpi’nin bahçesinin bu Pekgöz’ün aldığı evin arasında. Okula oradan gidip geliyorduk. Kutsal Haç Evi’ne oradan gidip geliyorduk.’

Biz de Arahnimular bu yolu çok severiz. Kuytudur ki yeşil-lik falan ... Bu yol bizim evin kuzey doğu yönüne düşüyordu mesela. Ve hâlâ vardır. Ancak Kirpi bu yoldaki ağaçların, yola sarkmış dallarının, köşedeki zakkumun kesilmesini istemez. Geçit vermesindi ki. Geçit demek, hareket demek, hareket demek tehlike demektir onun için. Ama nafile zira, bahçesine ve fırına komşu olan ve yolun öbür tarafında olan ev yeni satın alındı. Bunda Bilge Arahnimu'nun da yardımı oldu. Öbüranakra'da bulunan bir hareketli canlı veya kardeşi aldı. Henüz onları göremedim.

Gene traktör Geldi ...

Bu sefer hareketsiz canlılar gidiyor muydu, götürülüyor muydu ...

Hatta iki geçen yaz, sonbahara doğru hareketli canlılardan bazıları sabah erken, traktörle geldiler uzun günler boyunca. Evin etrafını temizlediler. Ama o sırada çok da taş yürümüş. Mesela hareketsiz canlıları taşları falan yürütücüler de olurdu bazen. Traktörlere taşları doldurduklarını Pekköz Arahnimu görmüş. Gene en hızlı ve en heyecanlı hali ile koşarak bana geldi ve haber verdi. Ama yapacak bir şey yoktu. Hareket etsem bile gene bir şey yapamazdım ki ... Evlerimizin taşları çok güzeldir, onlar canlıdır ama hareketsizdir, ve anlatacak hikâyeleri vardır. Ait oldukları evlerde kalmalıdır... Mesela alanlar biraz Aristopas'ın kitabına baksalar. Onu Yerleşim'in kahvesine bıraktık. Okuyup da, akıllananlar olur falan ... Arahnimu Bibi bıraktık zannediyordu ... Belki de bırakmışlardı ... Ben bilemedim ... Fırınları, ocakları, yani 'gunia'ları, ona göre yapsalar. Dolapları, yani gukerileri ve yanındaki açık raflı mengine'leri, bacaları, kapıları ve pencereleri öğrenseler.

Pekköz Arahnimu anlatmaya devam ediyordu:

'Erimi temizliyorlar ya şimdi. Yeşil Karar Kuruluşu gelecekmiş bakacakmış diye. Bütün evimin yüzyıllık taşları vardı ki. Düşmüştü çoğu. Traktöre yüklenmiş götürülecek. Başlarken demiştik ya, oradan oraya sürüklenen hareketsiz canlılar. Yani ... Yani onu kime söyleyelim. Haberleri olsun. Göstereyim ben size şimdi ... evi aldı yeni bir hareketli canlı. O da çok uzaklardaymış. Anakaralı. Şimdi Karadut'a inerken, traktör, zaten sabah-

tan beri çalışıyorlardı... Traktöre doldurmuşlar taşları, evin taşları götürüyorlar. O taşlar kullanılacak inşaatta. Kime haber vermeliydik ki ... Zaten neydi çocuğun ismi ya Sadaret. Pekgöz, zaten Altıdabir ... onun projesini çizmesi için şey verdi. İzni o alacaktı. Evimiz görülsün diye temizliyorlardı ki, ortaya çıkarıyorlardı. Getirmeyeceklerdi ... Canım ne getirecekler. Atıyorlardı hep. Arkeolog da yoktu ki ... Olmalıydı. Gelene kadar dursaydı ki, taşlar gidemesindi.'

Pekgöz Arahnimu da evinden edildi. Mesela yıkıntıda barınamıyordu. Herkes orayı çöplük olarak kullanıyordu. Hatta bir sabah Kuklamu elinde koca bir poşetle çıktı. Sabırla bekledim. Dönünce bana gelip anlatacaktı. Biraz da sakatlanmıştı. Sağ tarafında bir şey. Doğru dürüst yürüyemiyordu. Nasıl sakatlandığını vaktim olursa, sonra anlatırım. Sonra elinde bir torba dolusu çöple geri geldi: içinde 1994 yılından kalma makarna paket kağıtları, teneke bira kutuları, şişeler ve traktörle gelenlerin bıraktıkları nice plastik çöp vardı. Hepsini bana gösterdi ve o da içini döktü. Pekgöz Arahnimu, kışlarını Kirpi'nin fırınında, fırının yanındaki istiflenmiş odunların arasında geçiriyor. Zira ev yapılına kadar sığınacak başka yeri yok. En yakın orasıdır. Bazen de hava güneşli ise Karadut Arahnimu'ya giderdi ki, Kara Dut'un güvenli gövdesinden dallarına tırmanır, ve dertleşirlerdi. Göre göz, göz göre kalıyorlardı şaşıp mesela ... Vur da kaç, neden acaba ki ...

Kara Askamiamu ve Karadut Arahnimu'sundan duyduklarım

Kara Arahnimu yaşadığı ev Kutsal Haç Evine bağışlanıp sonra taşı bile kalmayınca Karadut Ağacı'na sığınmıştı ki. Geldiğinde bembeyazdı, martı gibi. Boyadı karadutlar zamanı. Kaynatılan uyduruk çayların ateşi, uydurma bidonlarda yakılan. Gözleri kadar ayakları da karaydı ki ... Dut'un üstündeyken görünmezdi bile. Ormancı hocalar geldiğinde hemen Pekgöz Arahnimu'nun yıkıntısına kaçmıştı ki.

Zaten yolun başında Karadut da şahitti bütün olan bitene, yapılan tehditlere, kepenkleri olmayan bir mavi tonunda boyanmış evi satın alanlara, evi satan hareketli canlıların, Bilge Arahnimu için 'Satışa engel olmak istiyor, ama hallederiz.' de-

melerini hep duymuştu. Sincap üç eve komşu sayılırdı. Kötü maviye boyanmış yeniden yapılmış kepenkli eve, olmayan taşları ve arazisine çamaşır astıkları eve, ve üstüne su deposu yapılmış olan arsaya. Ama Karadut, nam-ı diğer Morus Nigra idi duyduğum kadarıyla adı. En yakın tanıktı ki, en az yüz elli yıldır bu evlerin hepsine hakim yerededir. Ve anlatmıştı bana şahitleri de hatırlıyordu mesela:

‘Şahit Spencer Tracy. Çünkü Yerleşim Başı’ydı o zaman. Örem ... Yerleşimin Başı’ydı o zaman. Örem tedris edicimiz vardı benim zamanımdan beri. Manosdali, siz bilmiyorum tanımıyorsunuz? İştmediniz siz.’

Yok iştmemiştim. Cevap veremezdim. Konuşmuyordum, ama Kara Arahnimu da cevap beklemiyordu ki zaten.

‘Evet ve Muzgali ve Kutsal Haç Evinin Alttan İkinci Kademesi. Geldiler ki, dedi ‘Kutsal Haç Evi’ne bırakacağım. Herşeyimi.’

Bıraktı da, şimdi isteyen istediği gibi kullanıyor mesela. Uydur uydur söyle mesela, masal bu ya

... Görgüsüzlük de Yerleşim için dolaylı da olsa bir zilletti ki ...

Kara Arahnimu Sincap’a komşu olan ve yok olmuş olan evi anlatmaya, yeniden başladı. Zira bu olmayan eve, komşu başka bir parça da Kutsal Haç Evi’ne bağışlanmıştı. O bağışlanan araziye de Bilge Arahnimu’nun evinin sınırlarını ihlal etmiş olan eski komşusunun yeni sattığı hareketli bir canlı su deposu yapmıştı. Bir de bulunduğum yerden görüyorum. Sanki çok güzelmiş gibi beton üstüne, bakır rengi boyalı ferforje parmaklıklar yapmış. Bana bakan taraftaki bahçe içi duvarının bitişiğine de herhalde havalandırma tesisatını koymuş, üstünü de kiremit çakması bir örtü ile kapatmış. Ustalar doğru dürüst kesmemişler bile. Kuşbakışı Kargam çok iyi görmüş ve anlattı bana. Ah ... Aristopas nerdesin... Gel... Onun kitabında, açık bıraktığı zaman ferforje çizimleri de gördüm. Hem de bunları bizim Arahnimularla hep konuştuk. Zaten bana en yakın, ama kara meyve veren mavri matyası, kara gözlü Kara Dutum da sık sık, bazen günde birkaç kez hareketli canlılarla haber yolluyordu. Zira onun da canını acıtıyorlardı. Dallarına poşetlerini

asıyorlar, altında soba gibi bir su ısıtıcısı ile çay kaynatıyorlar, çöplerini de onun kovuklarına tıkıyorlardı. Zaten en sonunda bidonlarını, sobalarını, çuvallarını da bırakıp gittiler. Nasıl olsa burası hor görülebilirdi. Kimse yoktu nasıl olsa. Nasıl olsa hareketli canlılar yalnız görür, kaydeder, hatırlardı. Ve bazıları da unutturdu, ama Arahnimular unutmayanlardandı, unutturmayanlardan da.

Atram'ın kızı Paloski

Karadut Arahnimu, Kara Askamiamu'dan öğrendiklerini bana anlatıyordu ki, duyuyordum:

'Şurada da İncir Ağacı var ya ... a orada da ev vardı. ... Atram ... Şimdi Paloski'nin üstünde. Kızının üstünde şimdi. ... Soyadı İkalokin falan.'

Kara Arahnimu, Atram'ın kızı Paloski'ye bıraktığı evin Toprak Defteri'ne kaydedilip edilmediğini bilmiyordu. Ve evin şeklini hiç hatırlamıyordu. Yalnız ev olduğunu hatırlıyordu. Sincap da burayı araştırmıştı. Kara Arahnimu ve Pekgöz Arahnimu evin yerini hatırlatmak için, Sincap'a 'Senin amaşır astığın yer.' demişlerdi. Bilirlerdi ki asılı çoraplarda saklambaç oynarlardı, ağlarını öre dokuya mesela. Bir de mandala mandaldan oyunu. Bu oyunu mesela Arahnimular bilir. Bir de küçük sincap mesela ...

Sincap orasını sordurduğunu, zira kiminse çamaşır astıklarını ve eşya koyduklarını ve zaten kullandıklarını söyledi. Alabilirdi ki. Yerleşim Başı 'Yedi sekiz hissesi var oranın' demiş. Sincap 'Bulamayız ki' dedi. Sincap'ın de içtiği sulara bazen Lethe'nin unutturması mı karışıyordu. Unutmak ve hatırlamamak, hatırlatamamak ve bulmamak. Herşey bulunabilirdi. Sincap tekrarlıyordu:

'Ev kaydı yok Toprak izicide ... hiçbir şey geçmiyor Toprak izicide ben baktım, sadece bahçe geçiyor. ... Tamam iki üç tane şeyle, uzun prosedürle, oradaki ev olduğu ortaya çıkar, ama fotoğraf istiyor ... En sonunda fotoğraf istiyorlar.'

Fotoğrafları vardı da. Ona yıllar önce bakan bir çift mavi gözü unutmamıştı. 'Zühre Arahnimu'nun gözleri' dedi ona Zeytinyağ Arahnimu. Duydum:

'Bir daha hiç gelmedi. Dörde bölünmüştü hisselerim. Kimse artık zeytin getirip de yağını çıkaramazdı ki. Demir presleri kaynamıştı mesela. Hephaistos gelse ki açamazdı. Matkabın ucunda yassı, kare şeklinde bir demir vardı. 'Tavli' derlermiş bazı yerlerde. Gül oldum ki tavla mesela ... Uzun sopalar döndürürdü buçurgatı zeytin ağacından uzun sopalar. 'Adraktos'tu galiba adı. Keçi kılından yapılmış torbalara da koyarlar mıydı ezdikleri zeytinin posalarını. Onlar da 'tsourapes'miş. Zeytinyağını da 'tasi' mesela 'palamistis' dedikleri yassı özel bir şekli olan hazneye koyarlardı ki ... Unutuyorum artık. Nerdeydi Spencer Tracy'nin zeyinleri. Yağ haznelerim zilletle dolmuştu. Çöp içindeydim. Taşlarımın çoğu gitti. Alanları biliyorum çaresiz. Klio ve Kaliopi gelirlerdi mesela, size geldikten sonra belki, bazen mesela, önce. Ortanca Platanus'un dallarından birbirlerine zeytin atarlardı şakalı ki cakalı. Livakisi Ramayani nerdeydi. Çeşmede yıkanan sepetlerde zeytinler. Kokardı ki mis. Ezerlerdi sepetlere koyarlardı. Akardı yağlar mis. Kalan posaları sabun yaparlardı, yakarlardı kışın, yem olurdu canlılara. Elleriyle sağlarlardı da ağaçları zeytin süt damlası olurdu mesela. Dökülenleri yerlerden toplarlardı. Şimdi ağaçları titreten makineler varmış. Korktum, acırdı canları benim zeytinlerimin. Bir de sopa ile döverlerdi ki ağaçların zeytinlerini daha çabuk toplasınlar. Dalgıçların çektiği nargile mesela. Zeytin zeytinyağ kokusunu duyarım. Arahnimu Bibi de gelir haber verir. Kuklamu sever zeytini ve yağını kullanır çok çok. Hemen Dut Ağacı'nın kovuğuna yerleşiriz ikimiz mis mis oluruz. Bir de zeytin gözlü Penbe Arahnimu bana yakındır. Onların evinin bahçesi de güzeldir. Ayaklarım dolandır da fır olur gözlerim kokulara yetişecem mesela. Haznelerimi, buçurgatlarımı, kıl torbalarımı, sepetlerimi, sabunlarımı istiyorum kurudum ki, kurumayayım ... yok oluyorum.'

Megali Arahnimu 'Çamura bulaşan kendisi de çamur oluyor işte' diyerek anlatmaya başladı. Siz olmadınız, ben de olmadım' dedi bana. Elinde imkân vardı mesela:

'Değil ki kendi malımı, başkalarının malını da kendi ismim üzerine yazdırıp, şey ederdim; kendi malım diye Toprakçı'ya geçirebilirdim. Hatta Ada'dakiler 'senin isminin üzerinden yazdıralım' derlerdi ki. Nasıl olsa tanıyorlardı. Ne olacak. Yap dedim boşver. Kimseye bakın, biz araştırdık, erişemiyoruz şeylere, eee. Mirasçılara. Düşünün kim erişebilecekti. Dolayısıyla bilen bunu da biliyordu, erişemeyeceklerini ... Ondan bu yolları seçiyorlar. Arada sırada şeyler geliyor, biz de anons çıkartıyoruz bir kuruluş olarak, yerel yönetimlerden, Anakaranın En Büyük Yerleşim Yerel Yönetimi'nden anonsları biz takip ediyoruz. Falan kişi, falan doğumlu, filan kişiden doğma, filan yerde arsası var. Filan tarihe kadar başvurması lazım. Anons veriyoruz biz de posta elektroniklerle, günlük haber kâğıtlarla. Çıkanlar da oluyor, çıkmayanlar da olmuyor. Sonra mesela Megali Arahnimu adında başka biri, Megali Arahnimu soyadını taşıyan biri ayrı şekilde aranıyordu. Ben çıkıp da aaa... o benim amcamın oğlu desem ... onu ben alabilirdim. Bunlar erinde sonunda ortaya çıkar. ... Temiz şekilde davrandım ... Çok dolaplar döndü.'

Bazılarının karakterinde vardı. Megali Arahnimu 'Başka türlü izah edilemez, yazık ... neyse' demişti. 'Programlı alışverişler' diyordu böyle zilletle kapılanlara. Bulundu mu da bulunuyordu ki ... mesela çok uzak Anakaralardan örnekler vardı.

Bir tanesi Yeğen Arahnimu'nun anlatısı ... da duydum Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak'tan geldi ki ve anlattı, arkadaşı yardım etmişti. Arkadaş Arahnimu bana duyurmaya gelmişti:

'Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak'tan bahsetmiştim. Olan bir şeydir. Ada'lı bir kadın, zamanında işte para yapmış, ölmüş. Varisleri yoktu, çocukları yoktu daha doğrusu. Aramış, ben onun yeğeniydim. Benden başka kişiler de vardı. Bir kardeşi vardı, erkek kardeşi. Onları arayan kim? Orada bu işlerle uğraşan hak savunucu büroları var. Onlar aradı. Biri ora tebalı. O kardeşi değildi ama, o buralıydı Öbüranakarahılara bağlı. Fakat

benim arkadaşım. Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak'da bulunan çok akıllı, akıllı. Onları devreye sokmadı. Çünkü onlar iyi para alıyor. Yüzde kaçını alıyor bilmem. Benden rica etti. Ben burada onun kız kardeşi vardı öldü. Ölmüş, burada ölmüş, burada gömülmüştü. Bütün Akita'nın kabristanlarını aradım. Eninde sonunda buldum. Hatta, tesadüfe bak, en son aradığım kabristana tesadüf etti onun gömüldüğü yer. Şeyini çıkardım, neyse gerekli muamelesini yaptım. Parasını aldı ... Hatta kocası oralı. Vallahi diyor 'sen bu işlere koştun, aradın'. Bir de para vermek istedi. 'Ne demek canım' dedim. Arkadaşlar öyle şey olur mu? 'Biz Doluana'lıyız. Öbüranakaralı değiliz'. ... Onun büyük kızının özürülü oğlu var. Zavalıcılık işte bacakları tutmuyor. Fakat orada olduğu için başka türlü eğitiliyor, biliyorsunuz. Başka bir yerde olsa ancak dilenci olurdu. Orada okulu da bitirdi, her şeyi de bitirdi. Buradan aldığı parayla onun yaşayabileceği düzeyde bir ev yaptırdı.'

Tükenmezdi ki bitsin. Megali Arahnimu ağır ve emin sekiz adımları ile tura turlaya dinlemişti benim duyduklarımı.

Usta Arahnimu Anakara'dandı. Çocuğu için Ada'ya geldiğini söylerdi. Ada'yı neden seçtiğini bilmiyorum. Çok da önemli değil. Haç çıkaran da hilalli hareketli canlılar da, haksı görürdü ki ... Mesela izzetliyse. Ama o da zillate tanıklık etti ve kendi de yaşamıştı ki ... Duydum ki, kendi anlatmak istedi, başlığını da koymuştu ki:

Haç Çıkaran Hareketli Canlı, mesela Hilalli Hareketli Canlı, fark etmemişti ki, etmezdi. Ölçmek istemeyen doğruluğu, garazsız ivazsız dostluk isteyen hiç bir kapta duramayan sular gibiydi ... Kırmak isteyen kullana kullana hak etmediklerini, zilletle kırardı ki ... Kara karamsar bakardı mesela Ada'ya. Tehdit vardı mesela 'O beni tehdit etti' ... 'Ben de onu tehdit ettim'. Dolap dönerdi ki. İt ite it kuyruğuna yol arpa olmazdı ki... hâlâ, bugün.

Megali Arahnimu'nun dediği gibi 'İyisi iyidir, kötüsü kötü' gerisi laftı mesela duydum. Maske takmaya, post giymeye, çukurlara haykırmaya ve geceleri bazı rüyalarında mesela renk değiştiren yılanlarla boğuşup, üzerinden atlayamayacakları ateşleri yakmaya muktedir olanlar ve bunda kendinde hak gö-

renler vardı ki ... Büyüklüyor, kabarıyorlardı ... Astım mı, kestim mi ... kaba kâğıt cart curt ... Yeni Yerleşim'den bir Arahnimu geldi. Hiç görmemiştım onu da duydum, Olmayan Arahnimu anlatıyordu:

'Yeni Yerleşim'deki evimiz, bir evimiz vardı ki. Annemin ailesinin evi. Yıllarca annem Öbüranakara'daydı mesela. Ben de onu bekledim durdum. Tanımadığım hareketli canlılar dolaşıp duruyordu, mesela bazıları post giymişti. Megali Arahnimu öğretmişti hepimize; bunları görünce saklanacaktık. İzzet önce himmete dönüşürdü ve bazen mesela sonra zillete. Evet annem geldi sonunda ... Ev satılmıştı. Elinde anahtar, kilide koydu ki açılmıyor. İçerde başkası oturuyor. Kelli felli biri satmış ki, boyunda da haç mı var mıydı acaba? Gözlerim kör olmuştu acıdan. Yoksa bana mı öyle gelmişti. Kimse bilemezdi ki, bilenler de bilmezden gelirdi ki mesela ... Dört döndü bacaklarım, gözlerim fır dolandı da ... Nafile ...'

Yerleşim'imizdeki bütün kapı numaraları ve o evlerin Arahnimuları geldiler bana. Mesela gelmeye de devam edecekler. Öbüranakara'dan da gelir haberler, çok uzaklardan da. Aristopas'tan esinlenen Albesmu tekrar çizdi bir evin içini. Zeytin ve üzümeleri kömür zannetti ki ... Dokudu ve ördü o da Arahnimularla. Arahnimular ve Albesmu unutturmamak için evlere Mnemosini suyu içirdiler. Taşıya taşıya. Avuç avuç mavi, yeşil ve demir çok gözleri ile. Çok, sekiz ve heyecanla karışık dolağan ayakları ile mesela. Yaş halkalarıyla bezenmiş. Ağ organlarını bacakları ile sıkıştırdılar ve akıttılar ağlarını ki, bacaklarının ilk eklemlerine gergef örsünlerdi Mnemosini için, su keselerini, mesela beşiklerini dokudular. Sularını doğurmak için falan. Yaşadıkları evlerine taşıdılar her defasında bu suyu, evlerine de 'unutturmamayı' içirdiler. Süttü, ballıydı. Lethe'nin sularını yıkadılar, gelmesin! ... Can yangısını söndürdüler, çığlıkları da ... Ta ki masal bitene kadar.

'Etrafta bu kadar baykuşların olmasına rağmen yırtıcı kuşların ortadan kaldırılmasına engel olamıyor, hayat ondan zorlaştı... Baykuş amblemlerde kalınca ... Neyse...

Sevgiler, Maro – 30 Kasım 2017 12:10'

Başka kapı numaraları ise bazı yılanlar, bazı kurtlar tarafından gizlice bırakıldı. Klio ve Kaliopi de akıllıydı. Kara Arahnimu ve Megali Arahnimu gibi. Arahnimu Bibi haktan yanaydı ki mesela. Yutmadık hiçbirimiz yuttukları numaraları.

Altın aranmaya, trol yapılmaya ve hayalet ağlar atılmaya, gırgırlar olmaya, Akyaları götürmeye ve Sarpaları, zıpkınlar atılmaya ... balıkçıların emekleri ihlal olmaya ... taş ocakları açılmaya ... Ve oltalar atıla. Yavaş olsun ki hakkıyla mesela.

Saymadık yanlışları, saydık ki doğru olanları, anlatılar doğru ola, bol ola, haktan yana ola ve rast gelsindi ki. Boldu da ... Ve bitmedi, şimdilik ... Masallar bitmez ki falan, filan.

Atölye Çalışması'nın Arahnimuları: bir gözsüz ki ve yedi bacakları, bacaklarında yedi eklemleri kırılmıştı mesela

*Ada kırılmıştı falan,
Dilin gözü körelmişti, ağız olmuştu
Yedi ayak ve yedi göz dinlemişti ki ...
Kaç ayak çok gözdüler kalabalık,
Duydum, gölgem ve yapraklarım da,
Köklerimde Mnemosini suyu,
Kanıyarak içiyorlardı ki unutturmasınlar ...
Arahnimu Bibi*

Şimdi herkesi etrafıma topladım ve artık hepsini tanuyorsunuz, bazıları da yeni: Spuryitismu, Serçem; Fidimu, yılancığım; skantzohirosmu, kirpim; tiflopondikasmu, köstebeğim; peristerimu, güvercinciğim; korakimu, kargam; katsikamu, keçim; ğatamu, kedim; skilosmu, köpeğim; delifinimu, yunusçuğum; ki petalideslerim, midyelerim, son zamanlarda, artık yoklar, bir tane de ğaiduramu, dişi eşeğim vardı. Bir tane de ğaidurakimu, eşekciğim ve artık olmayan geyikciğim, domuzcuğum ... mantarım, tohumlarım, Büyük, Edebiyatçı, Sosyolog ve Felsefeci Anakara'lı, Öbüranakara'lı ve Adalı baykuşlar, yarasalar ... ve tüm anlatıcılarım ... Arahnimularım ki dost sadıktı mesela ...

Hareketli ve hareketsiz canlı anlatıcılarım çok iş yaptılar da çalıştılar. Anlatı derlediler, eş bellek ve yedek bellek ile bu anlatıların denetlemesini yaptılar, eksikleri topladılar, bilinmeyenleri bulmaya çalıştılar, çözümlediler, seslere, ağzlara kulak oldular. Mesela, en önemlisi de büyük bir ekip olarak uyumlu çalıştıkları-

na, dürüst olduklarına ve çok çalışkan olduklarına dair en ufak bir şüphe bırakmadılar ... Kaparimu seslere kulaktı Serçe ile beraber. 29 Nisanda yavrulardı ki. Ve dedi ki atölye başlarken:

‘Ben hareketsiz canlılardan; Kaparimu, çok severim Ada’yı. Her yere yayılmışımdır ki, her şeyden haberdarımdır. En eskilerdenim ben. Çiçek miyim? Yenir miyim? Hareketli canlılarla aram nasıl? Eğer mutluyсам çoğalıp, her yeri kaplarım mesela. Kalelerden, Kutsal Haç Evi’nin bahçelerine, Dut Ağacı’nın eteklerinden üzüm bağlarına her yerdeyimdir. Ama tek farkla, iç içe geçmiş notasal bir uyumla ... Müziğimde sesim vardır benim, bir de kokum ki ... Ne eksik ne de fazla. Çok hassas bir hareketsiz canlıyımdır. Ben arsız bir işgalci değilim. Son derece masum, uyumun verdiği coşkuyla gelen çoğalma isteğim ... Bütün arkadaşlarım gidiyordu da, duramadım. Kuruyorum, küsüyorum, ki gitmeyeceğim. Olmasına ...’

Gitmek istedi ki ... Küsmesin, bırakmadım. Hatırladım Ada-andigoni anlatılarında bir kestanenin Ada’lılar için ‘Onların bir notası vardı burada’ dediğini mesela. Kaparimu’yu yuvarladım, top oldu. Melisamu evirdi de çevirdi Ada şarkılarını ki. Cerrah kedi cırcır böceğini yutmuştu da sırrını bir tek küçük deniz kızı Alyel’in nefesi bildi. Onlar yanık öykülerde Kunduz’u arıyor. Serçe de meraklıydı. Herşeyin içinde olmak isterdi ki ...

Antik çağlara kadar yedek ve eş bellekler yardımı ile geri gittiler, ileri geri anlatı derlediler, kıyas yaptılar, mukayese ettiler, mikyas koydular ve atölye çalışması için hazırlandılar. Şimdi onları dinleyeceğim. Hareketli ve hareketsiz canlı anlatıcıların bulundukları konumda, duyduklarına ve onlara ulaştırılanlara tanıklıklarının sunulması bu anlatı derlemesinin amacıydı. Duyduklarımı kendilerini kardeş ve akraba sayan Arahnimular anlattı. Anlatıcıların anlatıları - şimdilik - bitti, hepsinin Arahnimuları Dut Ağacı’nın yapraklarının gölgesi altında toplandı, yedek ve eş bellekler de geldi.

Ada’nın, Anakara’nın, Öbüranakara’nın ve başka adaların ve anakaraların, mesela toprakların Arahnimuları benim duyduklarımı ördüler, gerdiler ki dokudular. Anlatıcılar değil, anlatılının atölye çalışması başlıklarında çözümlemesi öne çıktı. Anlatılardaki yer adlarını, isimleri, kurumları zaten Arahnimular ör-

müştü ki üç örgü: Anakara'nın konuma göre yerleşimleri isimlendirdiler, tersten yazdılar, hecelerinin bazılarının yerini değiştirdiler, tarif ettiler toprakları. Okunacaktı ki, kelimelerin sesi Adalı'nın anlatısı olmalıydı. Arahnimular üç değişik örgü dokudu. Mesela Öbüranakaraca anlatılacaktı. Üç modelin örgüsünü ve Öbüranakara Arahnimuları da kullandılar. Ada anlatılmasının Öbüranakara sesi de vardı.

Onlar hipergrafikçi gibiydi mesela metagrafikçi, nasıl yazarlardı ki. Arahnimular da ördüler sözcükleri durmayana kadar. Aristopas ve Palasnikos, bizim bahçedeki Arahnimu ağlarını konuşurken de duymuştum bu terimleri. Bir de Letrizm akımı da varmış Edebiyatçı Melisamu anlatmıştı: harfleri manasız fakat ahenkli bir şekilde dizmeye şiirde Letrizm denirmiş. Anakaracası yokmuş. Bence manalı ve ahenkli dizdik. Megali grafikçydiler de, harfleştire marfleştire renk ses ahenk dokudular ki. Demiştim daha önce, tekrarlıyorum, görmediler, bilmediler falan ... Masal bu ya. Yazılar ve çizgiler sesti, birdi. Anlaştılar birbirleri ile, anlaştılar zaman ve mekânsızdı ya, hepsi zaman ve mekân için bir bilmece bulacaklardı ki, masal olsundu. Bilmecelerde neler yoktu vardı ... danslar, şarkılar, arkeolojik buluntular ... Bilge Ressam Arahnimu renkler içinde iki evlat doğurdu ki, boyadı yaşamları, karaları, anakaraları falan adaları da. Sibi Arahnimu vardı ki, genellikle Sudan Kazanılmış Toprak'ta yaşırdı. Onun da bir kardeşi Derya Beyi gibi mesela denizbeyi ki, genellikle Batı Deniziak Son Yarımada Toprak'da kalırdı falan, sırtında sözcük heybesi taşırdı da yazardı, saklı çizirdi. Altısı yanındaydı denizde can kurtaran, değirmenini taşıyamazdı ki. Sibi Arahnimu kamera çantalarına girip yakalanmadan araknologlara; topraklardan, yerleşimlere gitmeyi iyi bilirdi ki, çekirdi, oynatırdı ... Bir de bilirdi bilmece, harfleştire marfleştire. Sibi Arahnimu ile Arahnimu Bibi mektebe gittiler ki sınıfta aynı sırayı paylaştılar mesela. Mesela ikisinin de mühendis mektepli babaları, daha onlar dünyada yokken, arkadaş olmuşlar. Masal bu ya ters de okunur, düz de yüzde yüz doğrudur. Sakın ... Arahnimu Bibi çok memnundu mesela. Herkes acısını tatlıyla karıştırırdı ki, hilal top, batarken tepelerde güneşin son hilali, yunuslar burunlarına takıp da oynasındı.

Merhabalaştılar önce evlerin Bilge, Megali, kızkardeş, evlat Arahnimuları ve nice dahası. Acı tatlı anıları ve sırları konuştular. Yağlar ballarla dertleşiyorlardı ki atölye çalışmasından önce. Atölye’de çok işimiz vardı. Gözlerini duydular, kulaklarını ki gördüler.

Anlatıların sesinin, bir külliyyat olarak çözümlemesini yaptık. Örümceklerin sekiz ayağı vardı ya, biri Ada kırığıydı ki. Yedi eklem de vardı, yedi ayakta. Her ayağın yedi eklemi vardır. Dört ayak eklem kullanmadı ki. Mesela üç ayak kullanmıştı. İkinci ayak üç eklemine yükledi anlatıları. Altı eklem dinledi de doldurdu anlatıları üçüncü ayağa. Altıncı ayak dört eklemde ki ...

Sonra da Anakara’dan ve Öbüranakara’dan anlatıların Ada ağzını konuştuk. Burada Anakaraca anlatıların ağzı vardı ki. Ardından Öbüranakaracanın Ada’daki ağzına kulak verdik. Bu iki iş mesela, birbiri ile iç içeydi. Arahnimular dokudular ki ördüler unutturmamak için.

Anlatıları aktarırken Arahnimuların evlerde, bacalarda, kapılarda duyduklarını dinledim. Onlara evlerinin sahipleri anlatmıştı ki. Arahnimular da yaşsızdır bu anlatılarda, hele yaş benim tahammül edemediğim bir anlatı biçimiydi. Eee ... ‘ne de olsa yaşı var’ diye başlayan cümleler çöptü. Ne alakası vardı ki bunun anlatılarla. Bunamış olanlar da en doğru masalları anlattırdı ki. Ben de yaşsızdım mesela ... ‘Geç gitmişti Ada’dan’, ‘Erken kaybetmişti ‘Vatandaşlığını’’, ve ‘Argındı ki yorgundu’ gibi laflar yoktur. Ki hareketli ve hareketsiz canlıların anlatıları yersiz ve mekânsızdı. Ben öyle duydum, böyle anlattım. Öyle böyle seyreyleye meyreyleye, kulak canıyla.

Arahnimular burada şöyle bir ortaklık var dediler. Hak verdikleri ve buldukları haksız vardı. Mesela Bilge Arahnimu’nun ve Felsefeci Arahnimu’nun anlatıları vardı. Sanki hak verdiklerini kendi yaşamış gibi anlattılar. Haksızlık gördüğü yerde ise ‘fail’ aranmıştı. Ötelenmişti anlatı ve mesafe de konmuştu ki. Olumsuz olaylar hep yan yerleşimde, başka komşularda olur da, kendi ailesinde olmaz da, iyi olanlar falan ... O hesaptı bu hesap.

Yan yerleşim yok, burada Adalı olmak veya olmamak var. İçerdekiler ve dışardakiler. Benimsemiş olanlar ve olmayanlar yani mu’lar ve post giymiş, maske takmış olanlar ... Açıkta ki ...

Arahnimuların merhabası:

Evlerin bilge, megalı, kızkardeş, evlat Arahnimuları ...

Unutturmamak için anlatıları yapanları, evlerin Arahni-mu'ları anlattı ... Bilgesi, megalisi, mesela kızkardeş olanlar, evlat Arahnimular anlattı. Yeğenler, kuzenler, hısımlar ve akrabalar mesela. Belki de anlatıcılar evlerinin Arahnimularına dönüştüler, ayak ayak, eklem eklem, bacak bacak ve sekizer göz mesela. Hepsi geldiler, onu bilemedim. Dinledim kör kör gözün parmağına, yedi tane bir de kör gözlerinde gördüklerini falan.

Evlerinin sesi oldular. Artık söz onlardaydı. Hepsi kardeşi bellerdi kendilerini evlerin anlatıcılarının. Anlatıcının sesi ve Arahnimuların sesi artık karışındı ki, bir olsunlardı. Arahni-mu Bibi tanıtmaya anlatmaya başladı, ben de duydum:

Bilge Arahni-mu'nun kardeşi, Dorothea Lange ikonik fotoğrafı 'Göçmen Anne'yi çektiği yıllarda Ada'da doğdu. Yerleşim'deki İlkokulda okudu. Anakara'daki en büyük yerleşimde yaşadı. Ve Anakaranın En Büyük Yerleşim'den de pahalı evlerin olduğu Adaheybe'ye yazlığa gitti. Danslar ettiler mi?

Kaplumbağa Arahni-mu'nun kardeşi Rock'n'roll ortalığı kasıp kavururken Ada doğumludur. Bizim yerleşimden. Annesi Merkez Yerleşimi'ndendi. Anakara'da orta okuldan ayrıldı. Çıraklık yaptı. Anakara'nın önce kırmızı ırmağının güneyinde, Yolipek üzerindeki, En Kalabalık On Dördüncü Yerleşim'de, sonra Anakarada En Yüksek Dağ Yerleşim'de, orada askerliğini yaptı. Ustaydı ki, rahattı mesela. Emekli olunca Ada'sına döndü. Sofrayı, sohbetini ve yediğinin tadını çıkarmayı bilir ki.

Kumruların biri Anakara'nın Ada'sından, öbürü Ada'dan. Hane-i Yetim'de tanıştılar ki, Adabüyük'de. Aynı okulsuzluk kaderi ve kederiyle mesela geldiler. Yollar ayrıldı uzun zaman. İki de ayrı Hane-i Yetim'e gittiler ki, birbirlerini unutamadılar. Altı yıl önce buldular, şimdi Ada'dalar. Merkez Yerleşim'i'nde. Zilleti her ikisi de bildiler. Ada'da kesişmişti yolları. Adaandigonili ustaydı tahtalarla, boyalarla ki, badadi bilirdi mesela ... Onarırdı kırılanları, yıkılmış ...

Yirmi üç yıl sonra Ada'ya geri döndü ki, vakti zamanında Ligaryamu yüzmeyi öğrendi mi iyi, diye dokuz yaşındayken Koyışık'ta şakalar yapmıştı. Üniversiteyi Anakara'da okudu.

Öbüranakara'da çalıştı, edebiyatçıydı. Derlerdi, çevirirdi evirir mesela.

Felsefeci Arahnimu, Tepegöbek'in bulunduğu yıl, Ada doğumlu; Tepe Yerleşim'den, ilkokul birinci ve ikinci sınıfı Ada'da okuyor. Eve gelen Murca tedris edicisinden ders alıyor. Mur Okulu'nda okuyabilmek için Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ne gidiyor. Kız kardeşi okul çağına gelene kadar bir ailenin yanında kalıyor. İlk hareketli canlılara has sayar bilginin çıktığı yılda, lise bitince Öbüranakara'ya üniversite okumaya gidiyor. Felsefe okuyor. Ailesi de ardından geliyor. Askere gitmediği için vatandaşlıktan çıkarıldığı yıl, En Büyük Yedinci Toprak'da korumalarının suikastıyla ölmüştü Yönetim Başı. Aile Anakara'ya gelip gidiyordu. On dokuzuncu yüzyılda nesli tükenen Pinguinus impennis, Toralk adlı hareketli canlının, bilinen en eski kanat kemiğinin Batı Uzak Ada Kuzey Toprak'ta bulunduğu yıl Anakara'ya geliyor. Öbüranakara'da tedris edicilik yapıyor. Çizme Toprak'da, merkez yerleşimin on üç mil kuzeyinde Ksürte'lere ait 'Kükreyen Aslanların Mezarı'nın bulunduğu yılda kontenjan tedris edicisi olarak Anakaranın En Büyük Yerleşim'e geldi ve Uluslararası Orman Yılı'na kadar kaldı. Ada'da Yukarı Yerleşim'de eğitir de öğretir falan. Kanadının kemikleri kırılmıştı ki, sağaltmayı becerdi ...

Adalı olmayan dört Arahnimu vardı ki gezici, yazıcı, yönetici ve oynayan. Onlar Adaandigoni'yi bilirdi. Gezici otuz beş senedir geliyor, yönetici de öyle. Yazıcı neredeyse Adaandigonili sayılır mesela.

Oynayan Arahnimu'yu arkadaş çekerdi ki, Anakaralar ve Adalar bile atlanırdı. Şarkıda dediği gibi 'Tanrım, Ada'nın dağlarını ne olursun biraz alçalt. Sevdiğim gözlere bir bakayım ve sonra yine dağları yükselt'. Adaandigoni'ye arkadaşlarının peşinden gitti. Sesle ve hareketle dağları indirirdi ki, isterse kaldırırdı. Mesela oyun oynayarak falan.

Megali Arahnimu Doluana'dandı. İlk altı yılı Ada'daydı. Anakara'da iyi okullarda okudu. Tedris edicilik yaptı büyük okulda. Evlendi. Bir oğlu oldu ki 'Sağolsundu'. Ada için çalışıyor ki ... Bitmedi, unutturmamak için.

Karınca Arahnimu Batı Çok Uzak Ada En Kuzey Toprak'tan, çocukları orada doğdu. Kendi doğumu Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi'ndeydi. Okudu, Öbüranakara dışında başka büyük yerleşimlerde ve büyük kurumlarda çalıştı. Çok dil bildi. Yukarıdaki Yerleşim'deki kuruma gelmek isterdi ki, bildiklerini öğretsin.

Kırlangıç Arahnimu'nun dedesine ne Anakara, ne Ada ne Öbüranakara yar olmadı. Önemsenmemişti Ada'da. Kalmışlar, nereye gideceklerdi ki, okulu Ada'da okudu. Babası sınır dışı edildiğinde Öbüranakara'ya gitti, okudu. Orta Güney Karaak Toprak'da yaşadı kocası ile. Orası da karışınca geri döndüler.

Ada'da doğdu. Okul için Anakara'ya gidiyor. Öbüranakara'da babasız kaldı. Zor yıllardı ki Koza Arahnimu için ... eğitimini tamamlayamadı Koza Arahnimu. Döneceğini sandı da gitti. Nereden bilecekti ki ... dönemedi.

Arı Arahnimu erken erken anne ve babasını kaybetmişti ki, Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ne yakın Adabüyük'de küçük hane-i yetiminde liseyi bitirmişti. Üniversiteye okumaya gidiyor. Vedalaştı ve gemiye bindi de zora gitti.

Yedinci En Büyük Toprak Han'ının Dördü ağırlığı kadar elmadı ki, o yıl Ada'da doğdu Erik Arahnimu. Anakara'dan Öbüranakara'ya gitti. Değil ki kendi ağırlığı elmas olsun, erimemek için gitmişti mesela.

Swing popüler oldu, büyük borsa çökmüştü mesela doğdu Badem Ağacı. Merkez Yerleşim'deki okulda okudu ki. Çocukları Anakara'ya okumaya gitmişti. Sattılar herşeyi. Önce kendi gitti Öbüranakara'ya. Swing vardı ki uzaklarda, verem yakındı; bir kız, bir erkek kardeşi veremden gitmişti ki.

Badem doğum tarihi söylememişti ki. O da yaşsız olsun, ne fark eder. Badem işte. Bize bu kadarı yeterdi. Masal bu ya. Martı'yla kardeşti. E bir kardeşleri de tabii Badem Arahnimu. Bütün Arahnimular gibi o da kardeş sanırdı ki kendisini. İlkokulu Ada'da Merkez Yerleşimi'nde okudu. Batı Çok Uzak Büyük Ada Güney Toprak'da Pichu Pichu mumyalarının bulunduğu yolda, okullar kapatılınca Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ne taşındılar. Mumya gibiydiler. Canları gitmiş, uçmuş ruhları ... Lise bitti ve Öbüranakara'ya göç ettiler.

Nilla Pizza yanık 'I found my love in Portofino' diyordu ki 'Hâlâ hayallere inanıyorum/Kaderin garip oyunu ... /Sabahın tatlı büyüünde deniz seni bana getirdi. Ve Martı bu şarkının ödül aldığı yıl doğdu. Anakara'da okudu. Sonra da Öbüranakara'da. Denizlere açıldı ki ...

Jean Cocteau'nun 'Güzel ve Çirkin' filmi oynuyordu. Babasının canını almak isteyen canavarın esiri olmuştu ki kızı. Zillet izzete dönüştü. Mavi Akasya veya Akasya Arahnimu doğmuştu. Benim için farkları yoktu ki. On beş yaşına kadar Ada'da kaldı. Bizim Yerleşim'deki okulda okudu. Liseyi Anakara'da okudu. Öbüranakara'da üniversiteye gitti. Ailedekiler çok uzak Anakara'lara gittiler de dönmüşlerdi de mesela. Mesafeli bir aileydi.

Top Arahnimu anlatmıştı ki matematikte Brauer-Fowler Teoremi ve fizikte optik fiber teknoloji ile ilgili temel bir makale yayınlanmıştı ki Top Arahnimu Ada'da doğdu da matematik ve fizik tedris edicisi oldu. Ada'da okudu, bazı sınıfları tekrarladı ki, Anakara'da dilsiz gibiydi ne Anakaraca, ne Öbüranakaraca. Anakara'dan sonra, Öbüranakara'da liseyi ve üniversiteyi bitirdi ki, açıklarını kapattı.

Paskalya Arahnimu ablalarından birini anlatmayı seçti. Ben de anlatmak istediği kadarını duydum ki. Çocukluğu Ada'da geçti. Lise'yi Anakara'da okudu. Öbüranakara'da üniversite okudu. Çalıştı ki ...

Kardeş bellediydi ki Hayıt Arahnimu, anlattı dokuz yaşına kadar Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ndeydi. Sonra Adalı oldular. Aşkta ki serin şeftaliler içinde. Asimov 'Zamandan Kaçış'ı yazmıştı, zaman ileri ve geri gidiyordu, tamamen yabancı bir dünyada koşuyordu ki ... İki ilkokul, Ada'da on dört yaşına kadar okudu. Anakara'ya geldi lise ve üniversiteyi okudu. Doktora da yaptı Öbüranakara'da. Tedris edici oldu. Babasının kitaplarının çoğu kalmıştı Ada'da, dertti.

Tatlı Anılar Acı ... Sırlar

Gözler de yürektir, içine her şeyin yansıdığı mesela yangınların, ayrılık acılarının falan. Yetim kalmanın, dayağın, göçün, bir gecede canlı başı bir bavulla anavatanını bırakmak zorunda olmanın, vatandaşlığını kaybetmenin Öbüranakara'nın vatan-

daşı diye sınır dışı edilmenin izleri yüreklerdedir de gözlere renklerini, karartır falan, verir de.

Bilge Arahnimu her akşam eniştesi ve Spencer Trancy'nin şaraplarını içerek, şarkı söylediklerini ve oyun oynadıklarını yad etmişti ki derlermiş: 'Bu akşam Kralız'. Bilge Arahnimu'nun annesi otuz üç yaşında ölmüştü ve teyzesi büyütmişti 'Ben teyzem ki öldükten sonra, dedim ki öksüz kaldım'.

Kaplumbağa Arahnimu demişti ki, 'Bizim zamanımızda da Oğulbey'de yukarıda Palas muhallebicisi vardı, halen de var da, şimdiki alakası yok tabi.' Çok Oğulbeyi kültüre has olan bir yeri özlemle anlatıyordu. Ama zaten anlatmıştı ki fiks menüleri hâlâ ezberindeydi mesela:

'... bir de mevsim balığı yani ya istavrit olur, veya küçük balık olur. Yani büyük balık olmaz.'

Adalı Kumru Arahnimu, Küçük Kumru'sunun Ada'da okumasından memnundu. Adaandigonili Kumru Arahnimu doğa ile disiplini bir etti, Hane-i Yetim'de gayet mutluydu. İki yaşında geldiği Adaandigoni'deki evi özlüyordu ki:

'Yıkıntı halinde. Tabii ki ama çok arkadaşım bana diyor ki 'Hâlâ o ışık var içinde'.

Zor yıllardı o yıllar sadece Murlar için değil herkes için zordu. Felsefeci Arahnimu demişti ki:

'Herkes. Her bakımdan zor yıllardı. Yalnız Murları kastetmiyorum yalnız azınlıkları kastetmiyorum.'

Adaandigonili Arahnimuların bazıları otuz beş yıllık yazlıkçıydı ki, Yazıcı Arahnimu ilkokulu okumuştı mesela. En eskisi oydu. Yılın büyük bölümünü Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde geçirirlerdi.

Gezici Arahnimu, Adaandigoni'de meyveli bahçeli, toprağın sesinin bol olduğu dönemleri diyordu:

'Burası da çok güzeldi mahvoldu. Burası bir bostandı arkada olduğu gibi tüm Hegemonya bahçesi var ya fırına kadar filan kırmızı bir toprak; bir domates filan ... Ay biz aşırırdık domatesleri çok güzeldi. Her şeyi yetiştiriyordu adam. Bizim orada da enginar yetiştirirdi. Enginar tuzlu suya yakın yetişir zaten.'

Yazıcı Arahnimu tifo oluşunu hatırladı, kardeşiyle beraber. Birine olan olurdu ki öbürüne de mesela ... zillet suları sarmıştı ki:

‘İnsan kaç yaşında hatırlar yani. Dört yaşında denize düşmüşüm boğuluyormuşum. Annem kurtarmış, bildiğim o. Sonra tifo hastası olmuşum. İşte lağımlar eskiden denize akıyormuş. O zaman öyle.’

Altı yaşında Murca eğitim almak için Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ne gitti Megali Arahnimu. Dayısının ve halasının çocuksuz evinde tek çocuktu ki, elbiseler diktirdiler eve gelen terzilere, öğlen eve yemeğe gelirdi mesela Halamu ayakkabı-larını parlatır. Teselli kirazdı ‘büyük büyük’, mesela tatlı tadı hâlâ ağzında acıydı; annesi yoktu ki ... Bisiklet de Ada dışında ya-saklanmıştı, tehlikeliydi ...

Kırlangıç Arahnimu da evlerinin Kırlangıcı kadar korkardı sesini alacaklar, öldürünceye kadar dans ettirecekler ve yora-caklardı ki, ‘Onun için biz kızlar geceleyin yola çıkmamalıydık’ dedi durmadı.

Bir Anakaraca tedris edicisi vardı, hatırlardı ki Koza Arah-nimu. Hava nasıl olursa olsun akşam pencerenin önünde Ada’nun nefesini ciğerlerine dolduran.

Sevdalandılar şaka yaptılar birbirlerine, birinde piyango vardı mesela, öbürü de şans getiririm demişti, anlaştılar ve ev-lendiler. Badem Arahnimu bu aile fıkrasını hatırlamıştı.

Mavi Akakiamu ve Akasya Arahnimu dedelerinin damının orada, iki büyük Siyah Dut Ağacı vardı ki, ağaçlardan indikle-rinde baştan aşağıya kadar dut suyuna batmış olurlardı, Bizim Yerleşim’deki Kara Dut’un Karadut Arahnimu’sunu boyadığı gibi mesela. İşlenmeden önceki. Katranlanmamıştı ki.

Top Arahnimu demişti ki, kardeşim Yerleşimli, kırılıydı, keçi meralarındaydı ki, küçücükken birdenbire kendini saraylara ben-zeyen Anakaranın En Büyük Yerleşimi’nde buldu. Kaldı da şaşıtı.

Paskalya Arahnimu, soluk yanaklı delikanlıların, genç kızla-rın yanaklarını al al aldığı ateşleri anlattı ki ‘Ateş ne kadar yük-sekse’ cesaret o kadar yüksekti mesela. Edebiyatçı Arahnimu anlatmıştı, bir Aziz’in günüydü:

‘Eskiden aynı günde büyük ateşler yakılır, genç kızlar ve erkek-ler ateşin üzerinden atarlardı. Daha sonra, aynı günde iki pa-

nayır olmasın diye, eğlenmek için ikinci bir fırsatları olsun düşüncesiyle ateş yakmayı temmuz ayının otuz birinde yapmaya başladılar. O zamanlarda ağustos en zor aydı, Çok sıcaktı, o zamanlarda sıtma vardı ve ağustos'un sıcaklığında sivrisinekler yüzünden çocukların sıtma krizleri olurdu. Diğer yandan o ayda meyveler artık ağaçlardan yere düşer, üzerlerine sinekler [böcekler] oturur, bütün mikropları evden eve taşırlandı. Bütün bunlar onlarca ölüme sebep olurdu. Ateşler üzerinden atlarken bütün bu hastalıklar kaybolacağına inanırlardı. Bundan başka böyle bir arınmadan sonra Meryem Ana'nın ölümü anısına on beş günlük perhize de böyle temizlenerek, kötü niyet ve düşüncelerini yakmış olarak başlarlandı.'

Ateş zilleti uzak tutardı ki, izzet bereket getirirdi. Ateş post yakardı, maske eritirdi mesela.

Atölye

'Bana ne.' dedim Arahnimulardan ilk duyduğum hak ihlallerinde. Zaten ne diye bana geliyorlardı ki. Ben sadece yüz yıldır buradaydım. Kökümde, gövdemde ve yapraklarımda, dallarımda vardım. Meyvelerim vardı, ve hâlâ varlar. Ne isterlerdi ki benden. Ben bir ağaçtım. Hesap vermemi istediler. Ben de 'Verceğim bir hesap yoktur' dedim. Yokmuş, varmış, Arahnimular tek tek anlattılar, ben de duydum. Duymak için, doğru duymak için gerilere gittim ki, Mnemosini yardım etti. Yüzyıldır vardım da, beni besleyen topraklar yedi bin yıldır vardı. Yerleşimler yaptılar, kalkan ve ok vatandaş olmak için ittiler düşmanlarını, Hoplit dediler onlara, Ada'yı uzak olduğu için sürgün yeri yaptılar, işgal edildi suyunu aldığım topraklarım. Kuzey Batı Çizme Yerleşimliler vardı mesela, ... Osmanlı sürdürülebilir kaynak ilan etti ki ... Ki yaşadık biz burada.

Vardık, bildik, düşündük ve fikirlerimiz vardı, yargılarımız falan. Yok bu kara o kara, karalardı, kargalardı, postlar ve maskelelerdi mesela. Yargılanmaktan mı? Kime anlatıyor, neden anlatıyor. Arahnimular yandan yandan aktardı. Sorular vardı ki, dert edene anlattı. Ben de dert ettim ki, ... atölye yapıldı, masaldaki anlatıcılar anlatmayı istediler de duydum. İkilemler vardı mesela var ve yok, doğru ve yanlış, iyi aydınlıktı ve kötü

karanlıktı, güzel ve çirkin. Ve zillet, izzet ikram, ve sonra himmet ve sonunda gıybet ki... Gıyabında mesela. Masal bu ya zilletten de okunur, falan ... İzzetten ve hatta ikramdan ... gelir ki himmet, bekledim de gördüm, gıyapda gıybetlerde ...

Duyduğum sekiz değil yedi ayaklı, biri kör olmuş ki, yedi gözlü Arahnimular

Ayaklarının yedi eklemi vardı. Yedi ayak ortaya çıkardı hareketli ve hareketsiz anlatıcılarım. Bazı anlatı ayaklarının birkaç eklemi de vardı. Başımın üstündeydiler ki, ben sadece duydum ... Anlatı üslubu; ikinci ayaklar sözcük seçimi ve eklemeleri ki, iyi ve güzel, bile ve içinler. Üçüncüler biliyorumlar, bilmiyorumlar; dördüncü ayaklar doğrudan ve dolaylı anlatılarla, etkin ve edilgen anlatılar; beşinci ayaklar isimleştirme ve işittikleri, altınca ayaklar ortaya çıkan konular; konuşulmayan konulardı ki yedinci ayaklar. Yedi değişik ayak vardı ki ... Bir ayak kırılmıştı, tıpkı Yerleşim'de olduğu gibi. Anavatan, evler, damlar, arsalar, tarlalar kırılmıştı ki. Gönüller de zilletlenmişti. İlet kırılan ayaklardaydı ki ... Himmet ayaklar kırılmamış gibiydi. Gıybet ettin mi ... Ayak ayak, eklem eklem ve göz göz ... Duyuyorum ki ...

Birinci Ayak Anlatıların Üslupları Vardı Ki ...

Birinci ayakta duyduğum anlatıların üslupları vardı: Etiketleyici ve suçlayıcı, hayaller kırıktı ki mesela. Bilge Arahnimu kimin üzerine yemin etsindi ki, Avcı herşeyini almadan önce iki katlı kocamandı evi, bir fotoğrafı olsa idi, olmayacaktı şimdi ki gibi. 'Yani gücüne gidiyordu' mesela. Bilge Arahnimu, bazı Kurtların satın alıp da iki yıldır parasını ödemedikleri evin sahibine de kızgındı ki, bir oradan bir buradan dağıttıklarını anlatıyordu.

'Bulamayız ki' dedi. Sincap'ın da içtiği sulara bazen Lethe'nin unutturması karışıyordu. Unutmak ve hatırlamamak, hatırlatamamak ve bulmamak. Her şey bulunabilirdi. Ama Sincap tekrarlıyordu, Toprak Çizici'de kaydı yoktu. Bahçe görünüyordu. Bir şeyler yapılabilirdi mesela ... Yine fotoğraf istiyorlardı, sonunda eninde ki, yoktu.

Arahnimulardan biri 'Olmadı, gidemedik ...' demiş, daha sonra tamamlamıştı. Umutsuzluk, travma vardı ki; eylemi anlatısında öne almıştı. Nedenini sonra söyledi. Kızgındı ki Bilge Arahnumu işimiz iyiydi demişti. Bir evi alabilirlerdi. Ama o saklı, bir tane post giymiş, maskeli emanetçi vardı mesela ... karıştırmıştı ortalığı Adaandigoni'de bile.

Çırak Arahnumu Öbüranakara'ya gitmek zorunda kaldıklarını; 'Yapamadık, beceremedik tabi ki.' diyordu. Adalıydılar ki ... 'Mecburen' gitmişti, 'mecburen' de döndü. Felsefeci Arahnumu çok şey demişti ki. 'Bülbülü altın kafes koymuşlar, gene de vatanım demiş'ti Erik Arahnumu. Ayırdılar, hasret kaldı ki, gene vatanımdı ...

Kaplumbağa Arahnumu Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nin o dönemini yaşamıştı. Çırağı, iyi bir ustaydı ki ... Ailesi kırık, mesela annesi onu kırmıştı. Son yedi yıldır Ada'daydı. Anakara'ya az giderdi. Artık Anakara'nın payı daha azdı.

İkinci Ayak ve Üç Eklemi

Anlatılarda Tekrarlanan Sözcükler

İkinci ayak, anlatılardaki sözcük seçimleriydi. Bu ayağın da üç eklemi vardı: İyiler güzeller ve bileler ve içinler ... Mesela anlatıdaki bir olaydaki eylemi, olayı yapanla ilişkilendirmeleri vardı: 'Köpeği zehirleyip öldürenler, kötü insanlardı.' Bu Felsefeci Arahnumu'dandı. Bilge Arahnumu Adaandigoni'deki komşularını anlatırken dinlerine göre Mur, Alfaomega ve Yaprakbeş olarak tanımlar bir de mesleklerini belirtirdi; mesela kuyumcu derdi. Anlatılarında iyi, bile, mesela içinleri duymuştum.

İkinci ayağın birinci eklemi: 'İyi' ... 'Güzel'

İnsanlar iyiydi, 'iyi insan, iyi adam' çocuk yetiştirme, adaletli olma, sadakat derlerken sık seçilen bir vurguydu Bilge Arahnumu için. Hareketli Canlılar'ı tanımlarken kullandığı, 'Çünkü ben de çok iyi tanıyorum, çok iyi bir insan. ... Ve yani... çok çok iyi bir adamdı.' Kaplumbağa Arahnumu işini iyi yapmak, iyi arkadaş, iyi diyalog derdi mesela. Adaandigonili Arahnumu Hane-i Yetim için derdi ki: 'iyi anılarım geçti burada.'

Adalı Kumru Arahnimu: 'Bizim Adamız çok güzel' demişti. Adaandigonili Kumru Arahnimu 'Enerjisi güzel' demişti Ada için. Felsefeci Arahnimu, görevlendirmeye gelen Anakaralı tedris edici için: 'Ama Allahtan çok iyi bir insandır. Çok iyi çalışıyoruz beraber'. Ailesi de Ada'dan gitmeyi düşünmezdi. Bazıları memnundu ki, iyiydiler ve Ada'da kalmak istediler. Anakaralılar olan ilişkilerde 'Ve tabii ki bu ılımlı ve çok güzel ilişkimiz Anakara Üst Yönetim Dış Temsilcisiyle, Anakara Üst Yönetim Büyük Dış Temsilcisiyle' demişti.

Adaandigoni'de çalışan Adalı giderken, Gezici Arahnimu'ya tembih etti: 'Hatta bana dedi ki, 'bir sürü meyve var. Sen topla bari ye' dedi 'meyveleri' ... çok cici komşulardı.' Cici komşular kendi yiyememişlerdi ki, 'bari' demişlerdi ... Gezici Arahnimu derdi ki Adalı'lar için:

'Çok becerikli çok temiz çok çalışkan insanları. Sabah erkenden bitirir işlerini sonra hanım olurlar. Çünkü becerikliler bitiriyorlar işlerini. Akşam geliyor servisini yapıyor dört dörtlük insanlardı yani'

Adalı Kutsal Haç Evi'nin Hizmetlisi'nin eşini de söylemişti Gezici Arahnimu. 'Osav, Osav. Osav da çok tatlıdır. Evine gidin, ziyaret edin ikram eder, şey eder.' Yardım ederdi mesela bana duymam için. İyiydi ki ve güzeldi anılar, daha niceleri vardı, izzetli ve zilltsiz ... Bici ki cicidir mesela.

İkinci ayağın ikinci eklemi: 'Bile' dediler ...

Bile dediler ki erdemli olmak, olumlu şeyler için. Veya hiç olmayacakmış, hiç değmeyecekmiş şeylerin bile zillet olup geleceğini bilmedikleri zaman, 'bile' dediler. Bilge Arahnimu köpeğin zehirlendiğini duyunca 'Onu bile!' demişti.

'Ama çok köpek ve kedi zehirlediler Yukarı Yerleşim'de ... Hatta bir tane küçük köpek hani o şey ... Kaniş Kaniş! Onu bile öldürdüler ...'

Bir Yönetmen Arahnimu vardı mesela Su Yerleşim'de koyunların keçilerin anası ve babası ve yavrularını alanları da anlatmıştı: 'Bunun anasını, bunun çocuğunu aldılar' diye. Hepsini tek tek tanırdı ki ... Zilletse Adaandigoni'ye bile uzanmıştı

ki, babasının 'Adaandigoni'deki evi bile gitti yani' demişti Çırak Arahnimu. Ada'yı anmak 'bile' zordu ki, Ada için çok fazla konuşmak acıydı.

Öbüranakara'daki Edebiyatçı Arahnimu:

'Hatta baykuş amblemlili yüzüklerimiz bile var. Bizlerden hiçbirli baykuşun erdemlerine sahip değildik. Olamadık da' diyordu.

Alçakgönüllü idiler ki, daha ne olacaktı mesela. Ve mesela neden bazı kapılardan geçmek hayal edilmesindi. Edilmeliydi hayal ki, sonunda gerçek olsundu ... Olmuştu mesela hep olsundu ki, konuşa anlaşı uzlaşı yol bulunurdu mesela ...

Felsefeci Arahnimu '... Bir grup gitmişdik orada. Yani ben Çankaya'da ... Çankaya'nın kapısını geçeceğimi hayatımda aklımdan bile geçmezdi.'

Ada'ya üniversite açılması konusunda 'Kazanç bile sağlayabilir. Bu bakımdan bu anlamda böyle şeyler olabilir yani. Daha küçük şeyler. Ama bunlar bile sanki zor konular çünkü yıllardır konuşuyoruz, yıllardır istiyoruz, yıllardır herkes olumlu bakıyor.' demişti.

Cam kırılması hikâyesi vardı Felsefeci Arahnimu'nun. Annesi çalıştığı evde 'bohem' vitray camı kırmıştı mesela, kırmışlardı onu:

'Annem der ki: 'O dede' der; 'o büyük baba' der; 'yalnız bu yaptığı ile cennete gitmiştir. ... Çok Büyük insanlar. Çok büyük kalpler ve çok böyle... tarifi zor insanlar.'

Olan olmuştu mesela, af da edildi ki, görmezden gelindi:

'Hakikatten ben bile sinirlenirdim, yani güzel bir şey yıkıldı kırıldı filan. Ama olduktan sonra...' büyüktü ki kendi kalbi ...

Yazıcı Arahnimu 'Buradaki Ada'lı bulsanız bile korkar fazla detaylara giremez'. Ama Adaandigonili Kumru için de 'Neden kaçtığını bile anlatır.' demişti. Barınamamıştı Adaandigoni'de, evi satılmış da gitmişti ki. Anlatıların bazılarında bile bile, bile isteye, görmezden gelmeye, bile kıra, 'bile' denmişti ki ...

İkinci ayağın üçüncü eklemi: 'İçin'

Kendi başına bir anlamı yoktu ki 'için'in. Anlatılarda, bazıların cümlelerinin sonunu 'için' diye bitirdiklerini duyuyordum. Yük duyuyordum, çok ağırdı. Duyan anlasındı ki mesela. Yutmak için yutturulanları sonu bağlamasa da olurdu. Mesela sonunda eninde gidilecekse, kim gelecekti ki yalnızca dört sene [okumak] için demişti Felsefeci Arahnimu. Taş, kum, toprak, pencere, kapı dam yapılmıştı ki, kırılan mekân dokunmuştu tekrar ... ve ekledi çocuktu mesela: 'Daha da zordu ve tüm Adalı çocuklar aşağı yukarı böyle şeyleri yaşadılar. Oradaki Anakaranın En Büyük Yerleşimi'ndeki kendi Mur okullarına gitmek için.'

Üçüncü Ayak ve Altı Eklemi: 'Sorusuz sorular, yüksüz, temkinliler, eminsizler ki bilinenlerle mesela bilinmeyenler'

Arahnimular üçüncü ayaklarında, eklem de kullandı. Bildikleri, bilmedikleri ve anlatmak istedikleri vardı ki. Duydum mesela. Kimi zaman eminlerdi anlattıklarından. Bu ayakların altı eklemi dolmuştu ki.

Arahnimular 'Biliyorum' dediler. 'Bilmiyorum'u farklı anlamda kullandıklarını duydum. Kimi konularda gerçekten bilmediğini, kimi konularda durumun uygun olmadığını duyurdular bana. Bazen de anlatıklarını mesela, kırık gönülle anlatmışlardı ... falan. Bu kadar konuşacaklardı ki. Sesleri susuz oluyordu. Bazen de Mnemosini ağır basardı ki, 'hak ihlali' olduğunu iyice duyayım diye kullanırlardı. Duyduklarını anlatırken emin olmadığını ifade etmek için mesela. Bilmiyorumlar, bilmemkiler, nasılsalar, kim bilirler, belli değiller, muammalar, ki'ler mesela ... Altı eklemi kullanmışlardı ki: 'ki' dediler; soru sormadan sordular, üçüncü eklemde mesela bilmediler; temkinliydi ki kaçtılar da bilmemiş oldular çıkamayınca içinden dördüncüde; beşinci eklemde emin değillerdi ki, iki arada bir derede, mihına nalına bilmediler mesela; son eklem altıncıydı da bilenlerdi, eminlerdi.

Üçüncü ayağın birinci eklemide: 'Ki' demişlerdi

Birinci eklemde bazen bağladılar 'ki' ile anlatılarını. Kuvvetlendirdiler. Anlatıyı dokudular. Söylediğini güçlendirip, anlatmak için 'ki' dediler, devam ettiler. Mesela:

'Annem küçük çocuk bilmiyor. Teyzesine yardım etsin ki. Giriyor çıkıyor.'

Arahnimuların anlatılarında kendi düşüncelerini aktarırken, başlarına gelenle, olup bitenle, bana, benim aracılığım ile herkeşe ve hatta kendilerine bile kesin bir şey söylerken, dururlardı ki, duraksarlardı. Mesela duydum, güvenip de emanet ettikleri evlerinin, gene en güvendikleri tarafından atıldığını, satıldığını, ellerinden alındığını, el koyulduğunu anlatırken duydum:

'... güvenip yerini verebilirsin, başka kime vereceksin ki ...' Felsefeci Arahnimu '... hangi devletle başa çıkabilirsin ki ..' demişti.

Güvenmek istedikleri güven mevkileri bile onları yalnız bırakmıştı. Söyleyecek söz kalmamıştı ki. Erdem vardı, saygı da vardı. Durdular. 'Ki' diyerek sözün bittiği yerdeydi.

Üçüncü ayağın ikinci eklemi: sorusuz sorular vardı

Soru sordular. Sorusuz gibiydi ikinci eklem. Bazı Adalı anlatıcılarda, sadece konuşarak aktarıyor olduklarından mıdır bilinmez. Anlatılar tiyatro metinleri gibi döküldü böylece yazıya. Konuşurken anlatıcılar, tonlama ve vurgu yaptılar, sorularını sorarken. Soru eki kullanmıyordu bazıları. Öbüranakara'dan Edebiyatçı Arahnimu kardeşini tekrarlamıştı ki, zaten söylemişti:

'Bizde soru eki yoktur. Onun için bu konuda daima Öbüranakara'lıların ya da eski Murların (bugünkü Mur çocuklarının Anakaraca mükemmel, Öbüranakaraca fecidir artık). [Anakaracalarda] daima bu sorun yaşanırdı. Biz her zaman 'Biliyorsun?' diyoruz ve soru sorduğumuz ses tonundan ya da soru işaretinden belli olur.'

Anlatıcı benim biliyor olma ihtimalimi saklı tutuyordu ki soru ekini eklemiyordu belki de ... Mesela Bilge Arahnimu diyordu ki, 'İşitmediniz siz?'. Ekledi de duydum, pekiştirdi:

'O çocukların babaları biliyorsunuz vapura girerken öldü ...'

Felsefeci Arahnimu da 'Bu akşam erken biraz gelseniz evden?' ... 'Siz sorular sormak isterseniz?' demişti. Anlatmak isterlerdi ki mesela, duyan göze ve gören kulağa ki unutturmasınlar.

Üçüncü ayağın üçüncü eklemi yük taşımadı

Üçüncü ayağın dördüncü eklemine anlatıcıların gerçekten bilmediği ve bilme yükünü üzerine almak istemediği konulardı. Burada 'biz' kuvvetliydi. Yerleşim'den olanlar ve olmayanlar. Mesela diğer mahal bile bazen uzaktı ki. Keşif için önüne geleni çağırırlardı ki, bilmezdi ... Mesela Bilge Arahnimu:

'Bilmiyoruz çünkü onlar bizim yerleşimden değildi.' ... Keşif falan mesela 'Ben hiç ne bahçe biliyorum ne bir şey biliyorum ... O bahçeler bir bir bir birbirinin içinde nereden bileceğim.' diyordu.

Kaplumbağa Arahnimu dedelerinin dedelerini biliyordu. Yerleşimin de dört yüz yıllık olduğunu söylüyordu falan. Mesela yerleşim başlarken nereden başladığını bilmiyor. 'Ama kimse bilmiyor' ki.

Üçüncü ayağın dördüncü eklemi temkinliydi ki

Dördüncü eklemde durumun uygun olmadığını, hak ihlali olduğu fikrini pekiştirmek için kullanılan 'muğlak' ifadeler var. O eklemeler biraz şişkindi ki, yük ağırdı. Onaylatmak ister gibi bir tavır içinde kullandılar. Bu bilmiyorum kullanımı kimi zaman korku içeriyor. İhlali yapmış olana karşı koruma tavrı ile kendini ve dinleyicisini olayın dışına çekiyor. Bilge Arahnimu mesela derdi 'Bilmiyorum ... Ne desem, bilmiyorum. Ne desem yalan yavrum ... Hiç o şey, yani malumatım yok'.

Yapılırken bilmedi, yapıldığını öğrendi de, gene bilmedi, bilmemek istiyordu mesela: 'A ... bilmiyorum. Onu hiç haberim yok. Orada kimse şey yapmadı. Orada bizim haberimiz bile

yoktu ki, sattı. Bizim haberimiz yoktu. Ben zannetmiyorum ki burası ... Bilmiyorum yavrum, onu bilemiyorum.'

Çırac Arahnimu için bazı evlerin nasıl alındığı bir muammaydı. İnsanlara hakları verilmeli miydi? 'Yanlış mı düşünüyorum, bilmiyorum', kendi demesindi de duyan anlasın ki onaylasın, hak versin. Adalı Kumru Arahnimu, Ada'nın ya bu Anakara'nın ya Öbüranakara'nın Ada'sı olması gerektiğini söyledikten sonra, 'Yanlış mı düşünüyorum, bilmiyorum' demişti.

Felsefeci Arahnimu kitaplardan bölüm yırtılması ile ilgili 'Mesela. Öbüranakara'dan gelen kitapları ... kitapların bir sayfaları mesela milli bayramlardan bahsediyordu diye. Düşünüyorum bilmiyorum. Onu çıkarmak ... çıkartılması gerektiğini söylüyorlardı ... şey ediyorlardı yani. Çıkarılması gerektiğini söylüyorlardı herhalde.'

Korku mu, koruma mı, korunma mı ... Hepsini karışmıştı birbirine, örülmüştü ki ...

Üçüncü ayağın beşinci eklemi: emin olunmayandı mesela

Beşinci eklemden başka birinin anlatısını aktarırken; kendisi de hem duyduğu hak ihlalini aktarmak istiyordu; hem de yanlış bilgi almış olma ihtimalini bir kenarda tutarak, bir hak ihlalinde bulunmak istemediği için, emin olmadığını belirtmekte kullanıyordu. Ama yine de dolaylı anlatıyı aktarmak istiyorlardı. Belki de asıl anlatıyı, o da öğrenmek ya da duyduğunu doğrulamak istiyordu.

'İşte o bizim akrabamızdı. Ama işte ben söyledim. Bir tanesi Spencer Tracy'nindi, bir tanesi Livakisi Ramayani'lerindi. Şimdi o depo, bir tanesini bilmiyorum ne oldu. Bu şimdi şey Kurt'a sattın almış. ... Şimdi öyle Sincap bana öyle dedi ama bilmiyorum yalan doğru bilmiyorum'

Kumrular hak ihlallerini yapanların çocuklarının, 'hayrını' göremeyeceğini söylerdi ki, lafını bağladı, 'Öyle ya ... işte bilmiyorum'.

Gezici Arahnimu açıkça bilmiyordu, emin değildi:

'Ada'daki terzi Nana'nın, evini küçük Aluna'ya verdiğini duydum. Yani ev olsun diye. Buradaki evin durumu nedir? Galiba

Öbüranakara'da mı sahibi, nedir açıkça bilmiyorum. Bizim manav oturuyordu orada o yüzden bir sürü güzel meyve ağacı var.'

Yönetici Arahnimu da bazı şeyleri bilmiyordu ki, mesela 'Para yok, kıtlık, hepsi balık tutarlarmış, ederlermiş. Niye geldiklerini bilmiyorum' demişti ilk Ada'ya gelen Oselamlar için.

Mavi Arahnimu'nun bildiği evin eski sahiplerinden birinin gidiyor olduğunu biliyordu da, diğerlerinin hep gittiği yere gitmiyordu ki. Gittiği yerden de başka yerlere gidiyordu 'Niye, nasıl, bilmiyorum' demişti. Hep Anakara'nın uzaklarındaydılar mesela ...

Üçüncü ayağın altıncı eklemi: Bilenler, eminler ve duydumları

Rahatlıkla bildiğini söyleyen anlatıcılar vardı ki, altıncı eklem rahattı ... Kızdılar, kesin konuştular, suçladılar mesela ... Çünkü iyi biliyorlardı. Dikici Arahnimu biliyordu:

'E belki orasını satar, oraya kalır. Kim bilir bilmiyorum ... Bak şeylerini toprak belgelerini falan ben gördüm, aldım. Ama o evin toprak belgesini görmedim mesela ...'

İnanmıyor, çünkü biliyordu öyle değildi ki mesela:

'Daha parasını almadı. Luva şimdi ki burada ... Çünkü Luva biliyorsun.' Para almak ihtiyaca bağlı değildir ki. Haktır, ödenmeliydi mesela. Neden sabır ediyorlardı ki ... Bir odaya, bir yemek ikramına ev de giderdi ki, para da; masal bu ya neden olmasındı, küçükler büyür, büyükler küçülürdü ki ...

Hak ihlali inada binmişti, ya hep ya hiç, ya hak ya da yenecek hak kalmasındı mesela,

'Kayınvalidem bir gün Ada'ya gitmiş, evinin satılacağını öğrenmiş. Tabii ki kendisi satmıyordu. Başkaları kendi mekânıymış gibi göstermişler' ... Arı Arahnimu'nun gözleri büyümüştü ... Yabancıların satmış olmasına izin verilmedi, verilemezdi. Beş para meş para ...

Felsefeci Arahnimu mesela iyi biliyordu ki:

‘Yani Devlet’in istimlak edip de, kimseye vermediği mal mülkleri, özel şirketlere, mesela Tael nedir? Devlet çiftliğidir. Nereden çıktı Tael. Mur mallarının istimlakından çıktı.’

Magdalenamu’nun yeğeninin annesi, ‘Yani satın almak isteyenin Doğu Çok Uzak Büyük Ada’da onlarla telefonla konuştu ve çok kötü bir konuşma oldu bu’ demiş Megali Arahnimu’ya. Satın almak isteyen, ‘Ben alıyorum, siz vatandaş değilsiniz, hazineye geçti’ dedi belki. Vatandaşlığını kaybetmiş olsa bile payını satabilir miydi? Yani evi satamazdı ama ...

İyi biliyordu Megali Arahnimu, küçüklük ve gençlik geçmişti ki, sonra kulaklarıyla duymuştu ‘baba dostlarının’ yaptıklarını, zilletle evlerini satmak istediklerini: ‘Düşman olsalardı neler yapacaklardı acaba?’ demişti.

Bazı Adalılar anlatılarında bildiklerini söylerken, ‘idi’ eklediler en sona. Gördükleri, tanık oldukları ve emin olduklarını kanıtladılar ki, ‘idi’ ile mühürlediler anlatılarını. Daha emin olduklarını belirtmek istedikleri zaman, mesela ‘... idi onun soyadı’; ya da ‘... geldiler eve ama çok kurnaz idi.’ demişti Magdalena Arahnimu. Kimi zaman da vurgulamak istiyordu bir mekânın eskiden taşıdığı anlamı ... mesela Yukarı Yerleşim’den Felsefeci Arahnimu: ‘... şimdi, ki maliye binası hastane idi’ diyordu da ‘... Oğulbeyi Mur ilkokulu idi.’ Yani bazı anlatıcılar cümlelerin sonunda artık kendisi de, dinleyicisi de daha emin olsun istiyordu sanki anlatılanın doğruluğundan ... ‘Burda otuz sene, burda Yerleşim Başı idim.’ demişti Spencer Arahnimu, rahmetliydi ki.hikâye

Dikici Arahnimu aynı evi anlattı ki: ‘Demek o zaman kıymetliydi. Ev idi.’ Mesela Arahnimuların akrabalıklarını anlatırken, ‘Bu teyzeleriydi. Yok halaları ... Babaları kardeş idi.’

Bu ayak yorulmuştu, anlatıları yapan Arahnimular yedi eklemi de kullanmış, Mnemosini suyu ile doldurmuştu ki, bu sular sığamadı da şişti eklemeler. İpekten renk sargılarını elbet getirdiler de sardılar bal badem sütü ile ... Karaları dindirdiler. Yanıktı güneş, ki soğuktu ay. Arahnimu Bibi koşuşturup duruyordu. Başını da örtmüştü, tülbent bembeyazdı. Hekim gibi davranıyordu. Biraz da büyüklenerek, anlatıların sahibiymiş gibi mesela. Memnundu ki ben duyuyordum. Sık sık bana da bakıyordu.

Arada Kukulamu'yu taklit ederdi ki, demiştim mesela hepimiz benzedik birbirimize. Kuklamu da kendince önemli bir iş yapacağı zaman başını örterdi ki, ağlarımıza falan dolanmasın. Ağrılar vardı ağır Arahnimuların bacakları, gözleri hafiflemiş ...

Badem Arahnimu epey zaman geçtikten sonra yazın Ada'ya gelmeye başladı ki. Bazı Adalılar hiçbir zaman dönmek istememişlerdi. Daima neden gelmek istemediklerini anlamaya çalışıyordu ki. Acaba Adanın yeni halini, kendi evlerinin halini mi görmek istemiyorlardı... Acaba yeni bir hayat kurup eski üzücü günleri arkalarına mı bırakmak istiyorlar ... Acaba eski günleri hatırlayıp üzüleceklerini bildikleri için mi... Kim bilir ...' başkaları böyle der miydi? Bilmiyordu ki ... Derlerdi mesela.

Dördüncü Ayak

Diğer canlılardan duyduğunu anlattı ki ... mesela

Dördüncü ayak bazı anlatıcıların, diğer canlılardan duyduklarıydı. Duymamışlardı, ben de duymadım mesela. Sonra anlatacaklar ... Kimbilir ne zaman. Kimisi tedris edicilerin, kimisi kendini şişman zanneden bir baykuşun mesela ... Kimisi Yerleşim'deki canlıların konuşmalarını onların ağzından aktarmıştı ki. Duyduklarım çoğaldı. Göz göz, ayak ayak dokudu ki Arahnimularım, kıymetliydi. Mesela Dikici Arahnimu, Kirpi'nin lafını aktarmıştı ki 'Eskiden ... Benim evimin önünde yol yoktu'. Felsefeci Arahnimu 'Tamam Murca yasak ama siz evleri dolaşıp, isteyen öğrenciye, öğrenmek isteyen varsa öğreteceksiniz' dediğini duymuştu Öbüranakara'nın devletinden, maaş veriyordu falan. Masal bu ya ...

Beşinci Ayaklar

Etkin ve edilgen anlatımlar ve adlandırmalar

Beşinci ayakların iki ekleminden biri etkin ve edilgen anlatımlardı ki, bazı dinlediklerimizde ikisini de duymuştuk. Kendileriydi, başkalarıydı, hatta bazen tanımadığım Arahnimulardı ki aktardılar, ben de duydum. İki eklemine kullandı beşinci ayak, öbür eklem adlandırıyordu ki ...

Beşinci ayatın birinci eklemi: Etkin ve edilgen anlatımlar

Mesela bize ‘Fotoğraf çektiğinize göre, bu ev sizin olmalıydı’ dedi, bizi içeriye davet etti.’ dedi Edebiyatçı Arahnimu. Evlerini almış olanlar davet ediyordu ...

Felsefeci Arahnimu yolculuklarını anlatmıştı ki ... Cumartesi sabah sekizde kalkan vapurda yirmi saat geçirdiklerini. Ve sonra uyandırıldıklarını böyle ... ‘Gidiyorsunuz’ diye.’

Adaandigonili Mavi Arahnimu, yıllar önce Zeytin Yerleşim’deki Kara Arahnimu’nun anlattıklarını Megali Arahnimu’dan duymuştu. Kulağa kulak buraya kadar geldi ki anlatı, unutulmamıştı, adaçayı kokuyordu her yer mesela. Mnemosini yardım ederdi ki ... Yanlış bir yere mi gelmişti acaba. Her yer kırılmıştı, parça paramdı:

‘Hani şüpheye düştüm ama böyle kırık bir kapı, Allah Allah, ve içeriden bir kadın böyle’ diyor ‘siyahlar içinde bana [sus işareti] yaptı. Ben neye uğradığımı şaşırdım.’

Kaçmıştı ki, Ada’ya bir daha dönmedi. Ada’lı değildi, Ada’nın canının yangısını görmüştü. Hikaye mi ettiler, öğrendiler mi geçmiş, anlatılarda birbiri içindeydi. Anlatılarda kendine ait anlatı ile, başkasına ait anlatı özdeşleşiyordu. Bunu ya tanıklık etmiş gibi veya kendi yaşamış gibi anlatıyordu. Ya da anlatımını hikâye veya anı mesela, hatıra gibi sunuyordu.

Bu kullanımın birincisi kendisinin olmayan bir anıyı kendisinin kılıyordu. Bazen kılıyordu bazen kılmıyordu, neye göre yapıyordu bu farklılığı? Ne kadar kendine ait hissettiğine göre yapıyordu galiba. Başkasına ait bir anıyı görüyordu bazen, bazen de duyuyordu. Gördüğünü duyduğuna bazen hikâye gibi bazen kendi anısı gibi aktarıyordu.

Daha içselleştirdiğini gösteriyordu kendininmiş gibi anlattıkları. Kendini, görmediği bir şeyin tanığı haline getiriyordu mesela. Tanık olmadığı o şey bir anıya dönüşüyordu böylelikle. Doğruluğuna emin olmak ya da dinleyicisini emin kılmak içindi belki. Ya da Öbüranakaraca’nın etkisiydi. Anakaraca gibi miş’li geçmiş zaman yoktu ki Öbüranakaracada. Aklından geçenleri söylerken Anakaracanın ve Öbüranakaracanın yapılıp edileni aktarırken yapan ile yapılan işi cümlede koydukları yer ayrı

değildi ki. Ne yapsındı. Elbet her ikisini de katıyordu da anlatıyordu.

Adalı anlatıcılar, kendi hikâyeleri ile başkalarına ait hikâyelerin aktarımında örgü yaptılar. İki zamanı birbirine dokumuşlardı ki. Mesela kendilerine ait olmayan hikâyeleri de kendilerinin gibi içselleştirdiler, aktardılar.

O gün evi yanmıştı Anakaranın Aş Yerleşimi'nde. Soba yakmak için ıslak oduna döktüğü tiner perdeyi tutuşturmuştu ki. Gece kondusu yandı da o kedisine sarıldı. Edebiyatçı Arahnimu, o gün saat 18.34'te ekledi ve tekrar hatırlatmıştı mesela:

‘Öbüranakaraca ile Anakaraca arasında kip ve zaman bakımından büyük farklar vardır. Aslında karşılaştırılmaz. Örneğin, gereklik kipi yoktur, istek kipi değişik bir şekilde kullanılır, zamanlarda da öyle. Örneğin Öbüranakaraca'da geniş zaman, miş'li geçmiş zaman yoktur, tüm zamanların rivayeti de yoktur dolayısıyla.

Öbüranakaracada genel olarak [(ne eski ne çağdaş ne Murca ne de Ada Murcası'nda miş'li geçmiş zaman yoktur. Ama belki Murcalaştırılmış Anakaraca kelimelerde “miş” eki kullanılabilir. Üç tane geçmiş zamanımız vardır. Biri di'li geçmiş; 'aoristos'. Bununla geçmişte olup biten bir işi ifade ediyoruz. Diğerleri de şimdiki veya geçmiş zamanın hikâye ya da rivayet biçimleri ile ifade edilen iki zaman: Biri ile daha eski bir zamanda yapılan; 'parakimenos', ötekisi de geçmiş zamanda yapılan bir işten önce yapılan bir işi ifade ediyor; 'ipersindelikos'.

Anakara'nın büyük karma okullarında eğitim almış, hayatının büyük kısmını Anakara'nın büyük yerleşimlerinde geçirmiş, iş hayatına girmişlerin anlatılarında 'miş' vardı ki. 'Di'yi de dediler. Mesela Kaplumbağa Arahnimu ve Kumru Arahnimulardaki, Adalı Adaandigonili ... falan.

Öbüranakara'ya erken gidenler, Anakaralılarla zorunlu ya da seçerek gündelik hayatını paylaşınlara göre daha farklı anlatıyorlardı geçmiş. Dinleyici hikâyenin neresi karşısındakinin karlı canlı gördüğü; neresi ise defalarca dinleye dinleye belleğine kazıdığı, emin olamıyordu. Olmasıydı da.

Arahnimular kimi zaman annesinin acısını, korkusunu kendi korkuları ile karışık anlatıyordu ... Kimi zaman ise kendi dede-

sinin o henüz dünyaya gelmemişken ölümüne şahitlik ediyordu. 'Mesela' diyordu, anlatıcı 'Annem küçük yaşta yetim kaldı; babası öldü; üç çocuk yirmi yedi yaşında dul bir anne ... çok zorluk çektiler.' ifadedeki kesinlik dinleyicinin daha emin olmasını sağlıyordu kimi zaman. Öğrenilen ve görülen geçmiş zaman arasındaki bu yer değiştirme kimi zaman, Bizim Yerleşim'de bugün, otların bürüdüğü örtük bir yolun ortaya çıkmasını sağlıyordu:

'Sonra bizim dedelerin, yani benim değil de kuzenlerimin evi mesela, o da dedenin. E ... oradan çıkıyorlardı eğer Kutsal Haç Evi'ne gitmek istiyorlarsa yahut kahveye yukarıdan çıkıyorlardı. Ama çeşmeden falan böyle gidip geliyorlardı. Çünkü yakın. Ondan sonra siz vardınız ... Orada bir tane gözleri görmüyordu ... Çünkü biz gidip su alıyorduk. Ofervani'ydi ismi. Adamın Trilis'ti. Bir tane tahta bacağı vardı. Babam da oradan geliyorlardı. Evlerine giriyorlardı.' ...

Siz dediği bendeniz Dut Ağacı'yım. Sağolsun sizdim ... Senli benli, benli senli ... izzet ikram yüklü, mesela yüklenmiş himmeti konuşmuyorlardı ...

Beşinci Ayakların ikinci eklemleri adlandırdılar ki ... :

Beşinci ayakların ikinci eklemleri adlar yapmışlardı. Yeniden, adı olana ad eklemişlerdi. Benzettiler, evirdiler ve çevirdiler ki ... Bilge Arahnimu Salyangoz'un karşısındaki ev için 'O ev ne, ... O hane-i hapis gibi ev' demişti mesela; 'Erkek gibi kız' demişti Adandigonı'de erkek arkadaşına tokat atan kız için.

'Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nin Küçüğü' yapacaklar burayı' dedi Ada'nın bozulduğunu anlatmak için Yeni Yerleşim'den Çırak Arahnimu.

Hak ihlali yapanlar, bile isteye ağır taksir yapanlarda olduğu gibi, ki göz yuman ve ortak olanlar mesela; canlı yaşamına aşırı aldırılmaz tavırdakiler 'Şeytan olarak giriyorlar insanların kanına' demişti Yeni Yerleşim'den Çırak Arahnimu. Çalmışlardı, çırpılmışlardı ki ceplerini doldurdular. Yatakçılarıydı, mesela buna ortak oldular. Bir de bazı çakallar vardı ki ... Birkaç tane, yumurtaları çaldılar ki, işi büyüttüler olmayan akıllarıyla.

Felsefeci Arahnimu 'İnsan gibi bir kedi ya... Böyle...' Mutluluktu ya. Adaandigoni'de çalışan annesinin anılarından birini anlattı. Adalılar çalıştıkları evlerdeyken; boş zamanlarında bir tanesinin çalıştığı evin dairesine giderlerdi de, o çıkmazdı mesela, bebek vardı. Kendilerine helva yaparken, baktıkları bebeğe tabi meyve ezmesi gibi püreler yediriyormuş. E bebek de kokular mokular ... Beklemiş de beklemiş ... Krem değil de helva gelsin mesela ağız tadında.

Edebiyatçı Arahnimu, Merkez Yerleşim'nde kuzeninin yanan evi için demişti mesela orası bir zamanlar etrafından başka yapı olmadığından 'Öbüranakara Doruk Yerleşim' gibi duran bir evdi.

Gezici Arahnimu öyle güzel anlatmıştı ki Adaandigoni'deki Adalı'ları mesela, sokakta bir notaydı orası; sevgi vardı ordaki müzik de susmazdı.

Fotoğraf olarak hatırlıyordu Mavi Arahnimu Adaandigoni'deki evini. Eve girdiğinde o kadar fotoğraf olarak hatırlıyordu ki ...

Megali Arahnimu demişti ki, serbestçe konuşabildiği, dolaşabildiği ve istediği yere gidebildiği yerd, Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi, cennet ki. Kararmış, kırılmış Ada'dan sonra.

'Gençlik gözleriyle' son bir kez bakmıştı Arı Arahnimu Ada'dan ayrılırken. O ayrılmışmıydı, yoksa hâlâ var mıydı, kimse bilmezdi ki. Belki Klio ve Kaliopi en çok onu anlardı da. Onlar konuşmazdı bu konuları. Mühürlüydü ki ağızları, gövdemdeki katran mesela. Memleketi için sıcak akmıştı soğuğa yaşları.

Altıncı ayaklar ve Dörder Eklemleri Ada'lıların Haklarının İhlalleri Zillet ve Ayrımcılık

Altıncı ayaklar Ada'lılar için öne çıkanlardı. Canlarını yakalardı ki, karalar tanımıyordu. Aşardı ki dağları Bu ayakta dört eklem şişti. Zillet duydum, ayrımcılık dedi Arahnimularım. Başım la beraberdi. Anlatılarında bunları duydum da mesela Arahnimular da kendileri ayırım yapmışlardı. Ayrımcılığa uğrayanların ayrımcı kullanımları. O zaman zillet birdi, ikiydi ki, ayrımcılık üç, ayrımcılığa uğrayanların ayrımcı kullanımları dört doldu. Bu bacak da şişti ki, ağırlıklar dörder, dörder eklemlere yerleşmişti. Şişmişti ki bu bir bacadaki yedi eklemden dördü, geriye kalan

üç, bu bacak aksamamın diye gayretliydi ve hırslı. Yürünecekti, akacaktı anlatılar ... Bir dinleyen, bir duyan bulunmuştu ki ... Kolay mıydı ...

Altıncı ayağın birinci eklemi: Zillet

Kör olan göz ve diğer yedi göz, dört gözlü yüreklerimizdir ki; kararmış, morarmış ki, mesela ısıt ışık da olabilirdi. Kararan ve kör göz zillet ve ayrımcılık taşırdı bebeğinde. Sesimize otururdu ki, dilimizi yakardı kor. Eklemlerimizde acı, bacak hırslı.

‘Kaçak toprak belgesi çıkarttı, sahte toprak belgesi’ demişti renk değiştiren yılan için, hani vardı ya üç renge giren, sabah beyaz, öğlen kırmızı, akşam siyah ... Esas rengi böğürtlen rengi olan ki ... Öfkeleni bunları anlatırken Dikici Arahnimu. ‘Düşman tutacaklar’, dostluk arıyordu; yapılmış ve yapılacak tüm ayrımcılık ihtimallerine karşı kendini koruyordu ki. Bilge Arahnimu tehdit hatırladı ... satılan evle ilgili almacı satmacı sınırlarını konuşuyor mesela memnun değildi ki. Unutsun istiyordu ... Unutamayanlar ne yapardı ...

Nereden bileceklerdi büyükannele ve dedeler doğan çocuklarına adları daim olsun diye koydukları adların bugün, o çocukların haklarının ihlali için kullanılacağını bazı postlu ve maskeliler tarafından. ‘Adlarıyla yaşayamadılar ki’ yaşarken aynı adlı ölüleri aramıştı. Mesela Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak’dan adı aynı olan kişiler bulundu ki. Gelemezdi onlar, haberleri de olmazdı. Olmayan evleri, onların evi yapılırdı zilletle. Buna kulakla şahitti Yeni Yerleşim’nden Çırac Arahnimu. Ona göre her yerleşimde de zillet olabilirdi ve sormuştu da ‘Sizin Öbüranakara’da yeriniz olsaydı. Annenizin babanızın diyelim. Yıllar sonra gitseniz alabilecek miydiniz?’ ki ...

Felsefeci Arahnimu ayırım zilleti yaşadı, ayırdılar onu kat kat. Ana babasından, şefkatten, güvenden mesela sekiz yaşında... ‘Bir şevkat bir güven gerekiyor o yaşlarda ... Tüm Adalı çocuklar aşağı yukarı böyle şeyleri yaşadılar. Oradaki, Anakaranın En Büyük Yerleşimi’ndeki Mur okullarına gitmek için.’

Her eylül ayı ayrılık demektir Arı Arahnimu için. Yemekleri, kitapları vardı ... ‘Ailenden uzak sekiz dokuz ay ...’ İlk defasında onları bir daha göremeyeceğini sandı ki ... ‘Babam, canım

ve ruhum kaldı' demişti Arı Arahnimu'ya giderken Ada'dan. Zillet ayırdı onu memleketinden ki. Mesela Hane-i Yetim günlerindeki gibi sayılı günler bitirmişti de eve dönecekti. Nerden bilecekti ki dönemeyeceğini ... hayatta olmayan anne babası Ada'daydı ki ... sayılı olmayan gün bitecekmiş ki. Cennetmiş gibi. Hep beraber olacaklardı mesela.

Apar topar zilletle, Martı kendini Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde bulmuştu. 'Bu haksızlığı unutamadan öleceğiz' demişti Mavi Akasya kardeşi Akasya Arahnimu'ya, tarlaları gasp edilmişti ki zillet geçip kırıyordu mesela.

Top Arahnimu dinlediklerini anlatıyordu: Büyük araçları getirtip yol açtılar, tarlaları istimlak ettiler, yöremiz Doluana'dan gelme insanlarla doldu, Simon ve Garfunkel, 'Sessizliğin Sesini' yayımladığı yıl, ağır cezalıları yerleşimimize getirdiklerini dediklerini duydum. Ağırdı ki cezaları mesela ... Bu şarkı Top Arahnimu için çok önemliydi ve söylemek istedi. Arahnimu Bibi kırmızı dut şurubu getirdi herkese. Kana kandırılı içerdik ki ... Sessizliğin sesini duymak için ki, derlerdi mesela. Eski karanlık dostlarıydı ki, ışıklar çıplaktı altında binlerce on çıplak hareketli ve hareketsiz canlı sessiz konuşan, mesela ... yakalanmamak için Kalikanziriye. Çeteydi ki onlar. Bir değil çok gezerledi. İkidenden de çok sayamazlardı. Kırardı onları süzgecin sayamadıkları delikleri. Kırılmıştı kuyulardaki sular haykırısların fısıltıları. Duydum, duyardı duyanlar mesela ...

Dolu gözlerle, her bir gözü başka yüklüydü ki ... duymayan, dinlemeyen, sessiz yağmur damlaları, sessiz kuyular yankısı, karanlık oturmuştu rüyalarında gözlerine ve devam etti:

'Mallarımız talan edildi. Bizi korkutmak için serbest bıraktıklarında hayatımız değişmişti ki ... Paskalya Arahnimu didindi de, bir ev zillate kurban edilmişti. Yeni Yerleşim'deki evleri satılmıştı. Başkaları sattı. 'Eski evimiz kalmıştı, bize aitti' diyerek bitirdi.

Acaba Öbüranakara'da Çırak Arahnimu'nun sorduğu gibi, ne olurdu? Onu ben bilemezdim. Çırak Arahnimu Anakara'dan Öbüranakara'ya gidiş ve dönüşler için üç kez 'Mecbur' demişti. Cebir ve zorlama vardı. Yükümlüydü ki, zorundaydı, kaçınılması ona göre imkânsızdı. Zor vardı mesela ...

Varsa orada bir Dut Ağacı bana benzeyen derlerdi de, çözerdi de, yazardı da, çizirdi de ... getirirdi mesela. Ben ters ve yüz okudum masalı. Yüz ve ters okuyan olsa da okusaydım ... Bekleyeceğim ... Gelsin beri ...

Altıncı ayağın ikinci eklemi: 'Zilletin kırdığı Arahnimular ... Sekiz gözü kördü ki, sekiz ayaksız'

Bazı Arahnimuların sekiz gözü kördü ki, sekiz ayakları da kırılmıştı. Atölye çalışmasına onları bülbüller, kaplumbağalar, kırlangıçlar, kumrular, baykuşlar taşıdı ki, anlatıları 'unutturulmasın'. Bu Arahnimulardan; zilletle satışı yapılan evin İktisatçı Arahnimu'dan; iki yıl önce satış olmuştu ki, hâlâ parası ödenmeyen Yılanlı Arahnimu'sundan; Felsefeci Arahnimu'dan gerçekliğine, ve mesela sertliğine inanmadıklarını dinledim. Hepsini duydum ki ...

Mesela Pekgöz Arahnimu yıllardır, Uluslararası Aile Yılı'ndan kalma bira tenekeleri ve son kullanma tarihi, aynı yıl olan malkarna poşetleri arasında kalan. Likitti, akardı yazardı bunları ki, öldüğü yıl; birdenbire gelen dozer dalıyordu ve traktöre yüklüyordu. 'Yapmayın' diyecek sesi yoktu ki. En yakınında erik ağacı vardı ki, tırmandı. Kimseler de ne yaptınız demedi. Üst Kültür kurumundan izin de yoktu ki ... Mesela arkeolog da gelmemişti, yoktu. Biz yaptık olmamış. Durdurdular ki inşaatı ...

Bilge Arahnimu'nun evinin sırları ile ilgili hiçbir düzeltilme yapılmadı ve yeni ev sahipleri açık mavi soluk kepenklerini taktırdılar ki ... Soluk soluğa Kirpi de rüya görmüştü: 'Eskiden' diyor 'Benim evimin önünde yol yoktu.' heyecanlıydı.

Acaba olmuş muydu, yoksa abartıyor muydu Felsefeci Arahnimu:

'Orada Müdür Yardımcısı vardı ... Hemen arkamızdan koşar. Ne için? Duayı yapmamız için. Ya kardeşim Öbüranakara toprağı marşını söylemeyeceğiz, dua yapacağız. ... Ama neyse. Şimdi memursun, emir alırsın, onu anlarım. ... Şöyle ki ... Yine yasaklarsın, yine inersin yemeğe, ama koşmazsın arkalarından böyle ...'.

Çırac Arahnimu'nun adı ve soyadı aynı olan kişileri uzak büyük adalarda, yerleşimlerde ve mesela topraklarda arayan ve onlar adına satış yapmaya çalışanları anlattı:

'Dedemin, öz be öz dedemin can mahallindeki evini hazineden aldı. Nasıl alıyorsun ya? Bunların mirasçısı biziz.'

Kızgındı ki bir kâğıt bile göndermediler. Görmedi. Arı Arahnimu'nun evini gayri meşru olarak kendi akrabaları satmıştı. 'Gayrı meşru' diyordu. Kim kime satıyordu belli değildi ki. Alan alana, satan satana ... Düze terse, yaza kışa ... Rast gelmesin.

Altıncı bacağın üçüncü eklemi ki ayrımcılık vardı da yoktu da

Kaplumbağa Arahnimu:

'Ben çünkü ustaydım. ... Zaten ben hiç saklamadım kendimi. Mur olduğumu. ... Kimse bulaşmadı. Başkalarına çok bulaşan oldular. Başkalarına eziyet ederlerdi. Çok nöbet tutturuyorlardı. Mutfağa çok gönderirlerdi, yani bir sürü şey. Angaryaya koşturuyorlardı.' Zilleti görmüştü ki ...

Çırac Arahnimu zilletle satılan yerler için 'Buna devlet uyanmıyor. Başka bir şey olsa canımıza okur' ve eklemişti bil-mediklerini mesela Bilmiyordu bazı yerlerin nasıl ellerinden çıktığı ve nasıl şu anda evlerin yapıldığını. Babası söylüyordu ki orada ağaçları vardı.

Felsefeci Arahnimu 'Çankaya yalnız Anakaralıların, saf kanlı Anakaralıların girebileceği bir mekân gibiydi o zaman...' demişti. Ağır gelen zillet öğrenmek için okunan kitapların yakılmasıydı ki, Öbüranakaraca kırılındı. Erisin ki, demişti ki 'Sen bana kitap yırttırıyorsan ... Yarın öbür gün ...'

Nasıl olacaktı ki Felsefeci Arahnimu'ya göre; Anakara'ya 'buyrun geri dönün, sizi istiyoruz, siz bir zenginliksiniz ...' diyenler, yolunu açmazlarsa, mesela 'Nasıl olacak? ... E... pozitif ayrımcılık olmayacaksa, olmayacak.' dediğini duydum.

Suları da kırdılar ki pis temiz birbirine girmişti. Yerleşimlerin birbirine girdiği gibi mesela. Mavi Arahnimu kuyularına lağım bağlayanları da anlatmıştı ki, kuyu bitti.

Megali Arahnimu anlatmaya başladı, kendi kırılan evini. Duydum:

‘Zilleti yapanlar yerlerini kıra kıra açtılar. Zamansız ve mekânsız olmaya başlamıştı tarlalar, bağlar ve bahçeler ve evler mesela. Servetler bırakılmıştı. Can sağlığı olsundu, evlatlar sağdı, zillet mekânı boğarsa boğsundu. Taşıyamadılar ki. Anakara’ya geldiler ki. Oradan da gitme zamanı taşınacak ne kalmıştı ki. Halı, erzak ve kendi eşyaları. Beni bile taşıyamadılar ki. Ada da iki evi varken büyük konak yerlerine düşmek zordu ki.’

Karınca Arahnimu evlerinin Osmanlı toprak belgesini ne yapacaktı, iki zillet geçirdi ev ve hâlâ zilletlik ... Pislik bezgindi, ‘servet’ine nasıl sahip çıkacaktı ki ...

Kendileri karar vermemişti ki, lisedeyken babası Batı Çok Uzak Büyük Ada Güney Toprak’ta Pichu Pichu mumyalarının bulunduğu yılında sınır dışı edilmişti. Bir gecede apar topar gittiler ve bir daha Ada’ya dönmediler diyordu Kırlangıç Arahnimu, gözlerinin her biri ayrı. Özlem, hasret, eksik, hasar, yoksul ve yoksun, zor, yaş kuruydu ki ... Sustu.

Martı gitmişti de Anakara’da yolda yürümekten, Öbürana-karaca konuşmaktan mesela korkuyordu.

Mesela Erik Arahnimu ‘Eritme programı’, Top Arahnimu ‘Merkezi yönetimden planlanmış, mükemmel düzenlenmiş ...’ diyorlardı göçleri ile ilgili. Top Arahnimu kenardan saklana sakına izlediği dayakları da anlattı, ‘Gözlerinde kin’ vardı ki, küçüktüler hepsi. Nerden bileceklerdi neden dayak yediklerini.

‘Evlerimize kapandık, büyük küçük korkmaya ve sonuç olarak topraksız topraklılar ve cemaatin eritmesi başladı. Maalesef bu başka yerlerden gelme insanlarla birlikte yaşamak talihsizliğini yaşadım. O ilk zamanın korkusu onlarca sene sonra artık ergin olarak Ada’ya döndüğümüzde peşimizi ...’

Akasya Arahnimu anlatıyordu:

‘Okullar kapandı, toprağımız elimizden alındı, Ada’da kalıp da ne yapacaklardı? Bir çiftçiye memleketine bağlayan şey toprağıydı, tarlasıydı. Onları ondan alırsan artık onun için hayat bi-terdi ki, memleket terkedilebilirdi.’

Paskalya Arahnimu ablasının üç genç kız olarak gittikleri Anakara'da yaşadıklarını duymamı istedi: Bir dil biliyorlardı, başka hiç. Nasıl davranacaklardı? Nereye gideceklerdi? Mesafeler büyüktü ki ... Alışmak da zordu ki. Hareketli ve hareketsiz canlılar alıştırlardı mesela, unutmadan. Hatırlananlar unutulmazdı falan. Masal bu ya, ters de yüz de ...

Altıncı ayağın dördüncü eklemi: ayırımcılığa uğrayanın ayırımcılığı mesela

Arahnimular ses ve söz etmeden duyduklarını söylediler ki ... Mesela Bilge Arahnimu:

'O zaman kaliteli insanlar vardı. Yaprakbeş Alfaomega ama kaliteli insanlar.' diyordu.

Diyordu da olumlu tanımlama yapmak için, mevcut ayırımcı dilden uzaklaşmak adına azınlıkların isimlerini kullanıyor da. Mesela olumlama için seçilen azınlık isimleri kendi mensup olduğu grubu kapsamıyordu.

Ayırım da ayırımı kırıyordu. Bulan ediyordu dünyası falan. Yeni yerleşenleri, çok yeni yerleşmeye çalışan ve çok uzak anakaralardan, çok uzak adalardan, yerleşimlerden, mesela topraklardan gelenler kıracaktı ki 'Burası çok bozuluyor, yani. Ardından 'Merkez Semitik Dil Topraklılar da gelmeye başladı' diye eklemişti. Mesela Felsefeci Arahnimu:

'Hele hele şimdi ki ... müdürümüz. Saf bir Denizikaralı ... '

Anakara aynıydı, nereli olması mesela önemli miydi? Ki 'saf' demişti. Kodlar yerleşmişti ki, kendisi de ayırıyordu, sınıflıyordu falan. Gezici Arahnimu, Adaandigori'den ayrılan Hilalli eşi ve Haç Çıkaran Adalıyı anlatıyordu. Artık gelmiyorlardı ki:

'Ada'ya gidiyorlardı şimdi. Ev Ada'da ya. Buradaki akrabalar biraz istemedi bunları.'

Haçla hilal bir aradaydı da 'biraz' olmasın demişlerdi akrabaları. 'Biraz' nasılsa? ... Biraz istememek ... Sinmedi içlerine falan.

Mesela çalgıcılık çengicilik yapanlar vardı ve aç bırakmayanlar da ...

Yedinci Ayaklar: Arahnimu'ların Konuşmadıkları ki

Yedinci ayaklar Arahnimu'ların konuşmadıklarıydı ... Ben çıkmayan sesleri duydum mesela. Onları okuyucu bulmalı. Atölyede düşündüklerimizi aktarıyorum: 'Çünkü hepsi bana düşman tutacaklar. İstemiyorum yerleşimde düşman olayım. Ben ki bir şey söylemem. Şimdi gidip ev yapacaktı oraya.' Ve konuşmuyordu Bilge Arahnimu. Bazı evleri bilmediğini söylemişti. Boş vermemeliydik ki, karıştırdı ortalık. Dikici Arahnimu 'Almadı almadı almadı' diye üç kez tekrarladı. Mesela ekledi 'Karışma ..., karışma yavrum boş ver' demekle yetindi. Bu kez bana sen demişti.

Okuldan atılmıştı 'Yaptık birşeyler ... ya, çok karıştırma.' demişti Kaplumbağa Arahnimu. Dediğim gibi ben zamansız ve mekânsız bu Anakara'dan ve Öbüranakara'dan gelen bazı anlatıları dinledim. Ama Mnenosini de akıyordu mesela. Mesafe dinlemezdi. Anakaralar ve Uzak Adalar'da başka bir hareketsiz veya hareketli canlı olabilirdim. Keşke olsalar da onlar da anlat-salar. Mesela Aborijin Arahnimular, Maori Arahnimular, Oka Arahnimular ... ve daha niceleri ... okuldan alınıp, tarlalarda beş paraya çalışılıp hâlâ bugün devletlerine borçlu kılınmış Aborijin Arahnimular, dillerini unutmuşlardı ki, konuşamıyorlardı ... Oraların hareketli ve hareketsiz canlılarından haber beklerim her zaman, bitmez ki ...

Affedilmek mesela affetmek için, nokta-ı nazariyeye göre değişir; affetmek mi affedilmek mi; mesela müzeler kuruldu, etik kodlar koyuldu yargılar için, 'yara bere göstermeyeceksin' hak ihlallerini kanıtlamak için dendi de ... Dediler de ... Yüksek hak arama kurumu kurdular. Önemli değil masalda. Ne yaparlarsa yaparlar. Masalda oynanmamış oyunun gerçek sesi olur. Masal oyun değildir ki ... Sesler de, dili kullanır derdine derman için anlatırken. Dil yoksa ıslık vardır, ıslığın sesi vardır ki haber vardır. Adalıların sesi de iki Anakara'ya kırılmıştı. İki dil, dört ağız olmuştu ki ... Arahnimulardan hem Anakaraca hem Öbüranakaraca'nın Ada'ya has kullanımını dinledim. Duydum, yazılı değil, duyulu anlatılardan konuştuk. Yazı görmedik ki hiç her iki dilde de. İstesek görürdük ki, biz sesleri duymak istedik ... Zaten konuşma doğaldır, eğrisi doğrusu yoktur.

Ada'lılar Yerleşim'lerinde kalma süreleri, Yerleşim'den ayrılma yaşları, Yerleşim'de okudukları okullar, Ada'yı terk ettikleri yaşlarla, Anakara dillerini taşıdılar. Bazıları Anakaraca öğrendi. Yaşadıkları yerleşimde Anakaralı olmayanlar öğrenmedi, zorlandı. Bazıları hiç ya da çok az Anakaraca konuştu ... Mesela Merkez Yerleşim'de Anakaralı çocuklar vardı ki oranın çocukları iki dili de konuşurdu. Ya diğer yerleşimler ...

Anlatıcılar Anakaraca'yı Ada'ya has bir ağızla konuşurlardı. Ancak dil gibi, bu ağız da yaşa, Ada'da kalış süresine, Ada'da kaldığı döneme ve anlatıcıların eğitime ve başka yerlerde kalış sürelerine göre değişir ki, mesela Anakaranın En Büyük Yerleşimi'nde ilkokuldan itibaren okuyanlar, orada çalışanlar, yalnız yazları Ada'ya gidenler falan.

Edebiyatçı Arahnimu anlatmıştı mesela:

'İyi oldu, böylesine daha doğru olur, çünkü eski Adalılar'ın Anakaracası iyi değildi, bu yanlışları ondan yapıyorlar. Benim konuştuğum insanlar Anakara'daki okula ya da üniversitelere gitmiş, düzgün Anakaraca öğrenmiş, hatta onların arasında Anakaraca'yı yabancılara öğretmiş insanlardır. Erikiamu Duvaryan, Melisamu, Büyük Kukuveyamı gibi. Bu tür yanlış yapmazlar, kelimeleri kolayca bulurlar, 'mesela', 'ki' kelimelerini kullanmazlar. 'Ki' kelimesini yan cümle kurmaktan daha kolay olduğu için tercih ederler, o kadar. Ancak hepimizin yaptığı şeyi kullanabilirsiniz belki, sık sık devrik cümle kurarız. Ya da 'falan' kelimesini kullanırız, 'şey' kelimesini de doğru kelime aklımıza gelemeyince. Bir de benim Öbüranakaraca'dan farkettiğim bir şey oldu, çok ilginç bence: Hiç kimse fiilin öznesini kullanmamıştır, göstermemiştir. Yani, bizi kovdular, malımız talan edildi, okullar kapandı, yasak edildi.... Diyorlar ama bunu kimlerin yapmış olduğunu söylemiyorlar. Acaba biliyoruz diye mi, yoksa hâlâ korktukları için mi, bilemeyeceğim.'

Ada'da Öbüranakaraca'nın Kullanımı: Ada Ağızı

Edebiyatçı Arahnimu Megali Arahnimuya demiş de bana anlatmıştı Ada Öbüranakaraca ve Çağdaş Öbüranakaraca'nın kurallarını:

‘Ada’nın Öbüranakaraca’nın kuralları vardır ve Ksenefon bununla ilgili bir kitap yazmıştır. Bunlara kural demiyelim de değişik tarzda konuşma ya da kelime seçimi diyelim. Örnek, son heceleri ‘yutuyorlar’; ‘dami’ diyeceğine ‘dami’ diyor ama o sonuncu ‘m’ başka bir şekilde söyleniyor, dilbilimcilerin özel işaretleri vardır bunları anlatmak için. Bence en özel değişiklik: Öbüranakaraca’da article vardır, biliyorsunuz, bütün erkek isimlerine dişî artikel’i kullanırlar. Örnek ‘O Nikolas’ diyeceklerine ‘i Nikolas’ derler.’

Edebiyatçı Arahnimu’nun Ksenefon’dan⁶⁸ Öbüranakaraca’dan çevirdiklerini de anlattı, dinledik ki, Arahnimular gene hipergrafik üçlü örgülerini yapmıştı:

‘Geçen yüzyılın sonlarından sonra bugüne kadar Ada Ağzı, Adalı’ların talihini ve gidişatını izleyerek, Ada nüfusunun çoğunun memleketlerini terketmek zorunda kalıp başka ülkelere göç etmeleriyle, Ay’a ayak basılmıştı ki, o yıllardan sonra yavaş yavaş konuşulmamaya başladı.

Yerleştikleri yerlere göre iki gruba ayırabiliriz: Öbüranakara’ya yerleşenler ve başka yerleşimlere yerleşenler.

Öbüranakara’nın büyük yerleşimlerine yerleşmiş olanlar, ‘bir nevi ırkçılık’ buradaki Öbüranakaralı’ların önyargılarına maruz kaldılar. Çünkü bunlar, standart Öbüranakaraca konuştukları için okul, sosyal ya da iş ortamında, Öbüranakaraca’yı başka bir şive ile konuşanları aşağılamaktaydılar.

Üstelik Ada Ağzı yazılı bir şekilde ifade edilmediği için ve okullarda öğretilmediği için, dilbilim kurallarına ve bilim kurallarına aykırı olarak Adalılar tarafından bile ortadan kaldırılması gereken bir dil olarak sayılmıştır.

Bu anlayışın sonucu olarak Adalılar kendi yerel ağızlarını ‘unutmaya’ çalıştılar ve bunu başaramadıkları takdirde ancak evleri içinde konuşmaya devam etmişlerdir. Hatta çocukları önünde de konuşmamaya çalışıyorlardı ki. Hiç olmazsa çocukları aynı durumu yaşamasınlar diye. Ve gerçekten Adalılar’ın yeni nesilleri artık standart Öbüranakaraca’yı konuşmaktadır ve konuşmalarında Ada Ağzı’ndan hiçbir iz yoktur.

Öbüranakara’dan başka yerleşimlere göç eden Adalılar ise, yabancı dil konusunda büyük zorluk çektiler. İster istemez yer-

leştikleri yerleşimin resmi dilini öğrenip iki dilli olmaya mecbur kaldılar. Aynı zamanda Ada Ağzı'nı bir yana bırakıp ancak aralarında konuştuklarında devam ettirdiler. Zaten orada Öbüranakara'dan gelenlerle de iletişim kurdukları için standart Öbüranakara'yı onlardan da öğrendiler. Artık kullandıkları Öbüranakara'ca'da, Ada Ağzı'ndan ve şivesiden küçük izler kalmıştı. Bugün, yeri nesil Ada Ağzı'ndan daha da uzak kalmışlardır.

Böylece, yerleşim yerine göre Ada Ağzı Çağdaş Öbüranakara'nın bir lehçesi olarak ya da bir azınlık dili olarak devam etmektedir. Bu durum, dilbilimi teorilerine göre bir dili ölüme mâhkum eden bir faktördür. Çünkü bu lehçelerin standart dil-den daha aşağı bir düzeyde oldukları sanılmaktadır.

Bugün Ada Ağzı'nı kullananlar halâ Ada'da yaşayan iki yüz kişiden az Adalılar'dır. Bunlar standart Öbüranakara'dan uzak kaldıkları için bugüne kadar Ağzı'nın tüm özelliklerini koruyarak konuşmaktadırlar.

Ada Ağzı, diğerk Çağdaş Öbüranakara lehçelerine karşı daha dayanıklı görünmesine rağmen, Ada sakinlerinin nüfusunun sayısı dolayısıyla en yakın zamanda ortadan yok olacak gibi görünmektedir. Öbüranakara'nın En Büyük Yerleşim Üniversitesi Türkoloji Bölümü'nden Dilbilimci Prof. Dr. Eleni Sella'nın Ada Lehçesi Sözlüğü'nün sunumunda yaptığı konuşmasında vurguladığı gibi:

'J. Fishman'ın verdiğı kademelere göre Ada lehçesi yedinci düzeyde bulunmaktadır. Sonuncu düzey ise sekizinci düzeydir. Bu düzeyde lehçe ancak büyük yaştakiler tarafından kullanılmaktadır.'⁶⁹

Ada Ağzı'nda başka dillerden sözcükler ve deyişler

Ada lehçesinde fonoloji, gramer ve sentaks, anlam bakımından standart Öbüranakara'dan değışik unsurlar vardır. Öbüranakara'dan gelenler, Antik Öbüranakarakaca ya da Ortaçağ Öbüranakara'sından gelmektedir. Yabancı dillerden gelenler ise çoğı Anakara'dan olmak üzere İtalyanca, Venedik dilinden ve daha az miktarda Fransızca, Cenova dilinden Ada Ağzı'na uyar bir şekildedir. Ada Ağzı'nda başka dillerden alınanlar (ödünç kelimeler) genellikle sözcüklerdir. Örneğın: ϣιτςέτα < venedik dilinde Receta. Sentaks ve gramer etkileri çok azdır. Örneğın: -τζής: γανουτζής < ελλ. γανώνω + türkçe -ci -.

Ödünç kelimelerden bazı örnekler:

Türkçeden	ζάβαλης 'δύστυχος' (< Türkçe zavallı), κουρουτζής 'αγροφύλακας' (< korucu), τζάνιφου 'κορόμηλο' (< caneriği), σάψαλους 'σάπιος' (< şapşal), ζουρλαντίζου 'ζορίζω / στραμπουλίζω' (< zorlamak)
Arapçadan	ματρακάς 'βαριοπούλα' (Arapça matrakah), σουντούκ' (< Arapça sanduk)
İtalyancadan	γαρδέλι 'çok zayıf' (< İtalyanca gardello 'καρδερίνα'), καμινέτο 'kamineto γκαζάκι' (< İtalyanca caminetto), καπιτάρ' 'rastgelmek' (< İtalyanca capitare)
Venedik dilinden	καργάρου 'ağzına kadar doldurmak γεμίζω πλήρως' (< Venedik dili cargar), κουγιουνάρου 'alay etmek' (< Venedik dili cogionar), μπλέτα 'kumaşta pili' (< Venedik dili pieta)
Cenova dilinden	ρέζ'γους 'riskli' (< Cenova dili rezegu)
Fransızcadan	'σάρπα 'eşarp' (< Fransızca écharpe), σουμπλιμέ 'sublime' (< Fransızca sublimé 'εξάχνισμα'), 'τραντές 'entredö' (< Fransızca entre deux 'arada 2' < entre 'içerde' + deux 'iki')
İngilizceden	αραρούτ' 'bir çeşit yiyecek' (< İngilizce arrowroot < arrow 'bir çeşit kötü + root 'kök'), κάμπουτ 'pamuklu kumaş' (< İngilizce cabot), λουξ 'lüks lambası' (< İngilizce lux 'lüks')

Bağlarken

Anlatılarda duyduğum da ... Kim kime hükmediyordu. Ben Dut Ağacıyım, bir türlü anlayamıyordum ki. Yüz yıl gördüğümü anlattılar. Dinlememi istediler. Ben de duyduğum ... Farklı söylem ve güç ilişkisi biçimlerini anlattılar. Eşitsizlik mesela... seçkinlerin mesela seçilmişlerin, seçilmemiş de seçtirilmişlerin, seçmişleri duyup da gelenlerin ki sonradan Adalı olanların yapılan söylemsel stratejilerini sorgulamışlardı anlatıcıların bazıları. Söylüyorlardı da adalar, anakaralar, topraklar, yerleşimler çoraman ki karman oluyormuş. Olmuş şimdilik. Ben duyduğum, ayırd

etmeye çalıştım. Arahnimular benden hızlıydı ki ... Ördüler, dokudular kaldım baka.

Anlatılardaki düşünceler, algılamalar ve deneyimler konuların ortaya çıkmasına yardım etmişti. Geçmişçi açığa çıkarmak, belli olayların insanların düşünce ve duygularını biçimlendirışı, başka türlü ulaşılamayacak toplumsal düzenlemelerle ilgili bilgiler duydum. Duydum ki bastırılmış söylemleri işaret eden konular ayırışmıştı. Anlatılarda üretilen söylemsel alanlar gruplandırıldı mesela eklem eklem, ki bacaklar. Bastırılmış, gizil ki örtük sesleri ve kokuları duydum. Boş evlerin kaşıklarını çalanları, çalıcıların eylediklerini mesela ... İs, kül ve ateş sarmıştı sözcüklerin bazılarını.

Anakaraca ve Öbüranakaraca'nın birbirine sözcüklerle yansıttığı duygular ve düşüncelerin köklerine indik ki. Anlatı külliyatının oluşturduğu söylem; güç ilişkileri ve arka plandaki alanları göstermişti eklemeler ve bacaklar, şişmişti ve körelmiş gözlerdi mesela.

Kimin unuttuğu ve nerede nasıl unuttuğu konusunda, hangi anakarada, adada, toprakta ve mesela yerleşimde ve hatta mahalde unutuşun ya da hatırlamanın yoğun olduğu bilinebilir miydi ki ölçülsün. Sokak dediler yol dediler, vardı yoktu dediler. Ben nerden bilirdim ki. Yürüsem de bilemezdim. Duyardım o kadar. Ben ki ölçemedim. Ölçemem ki ... Mikyas da koyamam, edemem kalibre. Duyucuydum mesela ... Adalıların aidiyeti sarmaşık karmaydı: Anakara için bir 'zenginlik miydiler' bazılarının dediği gibi. 'Doluana'lıyım ben' diyenler de vardı. Bazıları dedi de 'Memleketim' dedi, başka demedi mesela. Topraklar, yerleşimler vardı ki, yaşayanlar bilir. Duyanlar mesela duyucudur ve aktarır ki, dinler. Suretler ortaya çıkar, gerçek can yansıması, renk ki ses olur ...

Hafıza ve unutuş bir aradaydı. Lethe unuttururdu ki, neyi hatırlayacaktı canlılar. Anılarını arıyorlardı mesela. Kayıp anahartları, erken göçmüş ana babalarını ki. Unutturmamak için unuttuklarını hatırlamaya çalışıyorlardı.⁷⁰

Topos yer demekmiş ki, 'O toposmu', benim yerimdi. Yerimden gidince yerimin hayali kalırdı ki hafızamda. O zaman da anlatıcılar namevcut olanı temsil edecek suretleri bulmuşlardı; Eikon derlerdi ki ... imgeler, nesneler, hareketli ve hareketsiz

canlılardı suretler. Anlatıcıların kendilerine seçtikleri isimlerden belleğin yalnız mekânda olmadığını öğrendim. Duyduklarımdan bir erik ağacı, bir top veya bir koza ki, bir anahtar bellek nesneleri olmuşlardı; binalar ve meydanlar gibi mesela. Anlatılarda hatırlama hem zehirdir olmuştu, hem ilaç. Tıpkı Medusa'nın bir tarafı şifalı ve izzetli; öte tarafı zehirli ve zilletli akan kanı gibi. Pharmakon gibi mesela.

Yas vardı, hüznün vardı ki, yas melankoliye kaydı mı ben bilemem. Hüznün ne kadar işledi içimize onu da bilemem. Ölçemem ki ... Bilenler ölçsün mesela. Mesela 'bağışlama', bağışlama imkânı ve bağışlamak ve unutmak ve yeniden hatırlamak, dedikleri 'anamnesis', vardı ki. Anlatıcılara göre değişiyordu. Unutma, hatırlama ve bağışlama yoluyla, tek ve çok bir 'mutlu hafıza' anlatılarda duymadım. Çocukluk mutluydu ki ... Nerden bileceklerdi mutluluğun bağışlamaya kadar gideceğini uğurlu ayaklarla mesela. Unutmayanlar da vardı ki ... Edebiyatçı Kukuvayamu derdi mesela:

'Bizde yılın ilk gününde evimize ilk gelen kapının önünde kuvvetle bir nar atar ve eve sağa ayağıyla girer. O zaman bize 'podariko' yaptığını deriz. Podi, ayak ... Uğur getirmek içindir ama yılımız iyi gitmezse onu 'podariko'su iyi değildir diye bir daha 'podariko' yapmasına izin vermeyiz.

Siz de bize bu mesajla 'podariko' yaptınız, umarım her şey iyi gider, bu kitap da 'kalotaksido' olur, yani iyi 'seyahat eden', çok okunan bir kitap olur.'

Anlar hatırlanıyordu ki, hafıza mesela engelleniyordu, ki bazen eğilip bükülüp güdülüüyordu. Zordu ki ne zor. Anakara ve Öbüranakara yarışıyor sanki Athena ile Lidyalı kızın dokuma yarışı gibi. Herkes kendisini ördü ki, bunu Arahnimular anlayamadı bir türlü. Ne örgüsüydü ki bu. Hak ihlal etmeden ve adil olmadan mutlu bir hafıza olamazdı ki. Ondan karışıkta bu örgüler ki Arahnimular kaldı baktı şaşa. Bildiklerini bildiler, bilmediklerini biliyorlardı mesela ... bilmedikleri bilinmeyenler vardı ki. Bilmediklerini bilmedikleri falan ... Bildiklerini bilmedikleri ki. Meraklı Arahnimulara okumak isterlerse ... okusunlardı ki...⁷¹

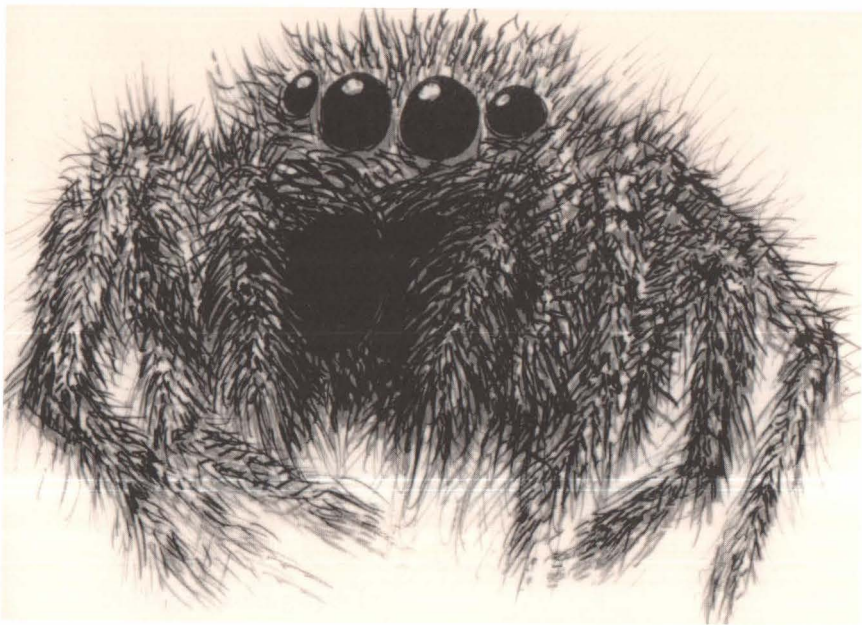
Arahnimular anlatıları, numaralarını ve harfleştirmelerini ağaçların kovuklarına, gövdelerindeki yaralarının içine, kırlangıç yuvalarına, mesela arı kovanlarının peteklerine dokudular. Ve martılar bademlere, badem ağaçlarına taşıdılar. Benim yarım açıldı ki, yerleştirdiler yedekleri, ormancılar. Katranladık ki, mühürlendi de zimmetlendi illet, zilletine karşı. Yaralarım-dan köklerime aksın ki Mnemosini'ye karışsındı mesela. Bana en yakın Karadut da yük aldı mesela. Gelecek mevsimlerde Büyük Platanus, Ortanca Platanus ve Morus Alba da yüklenecek, yaraları oyulsundu ki, yüklensin, mühür katrandı.

Tuzlu tatlıydı sulara ve denizlere akarken unutturmak. Dallarım, yapraklarım, dut meyvelerim ki doldu tat ve tuzla. Çamda katran kokusu sardı Ada'yı. Buharı karşımdaki adaya kadar gitti, o da başına taktı bu buhardan tacı Klio ve Kaliopi gibi. Solumdaki ince uzun Ada güneşi batırıyordu ki top kırmızısı tepesindeydi, yunusun da burnunda hilal. Anlatıların sesiyle gök yer inlesindi ...

Günlerdir Arahnimu Bibi, Florya ile beraber badem kabuğundan bardaklar yapıyorlardı, yarım kabuk, kadehler küçük. Florya kabukları ortadan ikiye ayırmakta ustaydı ki ... Ve kovuğuma biriktirdiler gün gün. Ben de Mnemosini suyu ile onları doyurdum gece gece ... Tüm Arahnimular sekiz ayakları eze eze karadutları şurupladılar ... Ayakları kapkara, masmavi gözleri bilmece dolu. Başına pembe oyalı ipek mendilini bandanaladı, havalanmıştı al al gözleri ki Arahnimu Bibi, kırmızı dut şifası getirdi hepimize badem kabukları içinde. Tatlıydı ki, badem bal gibi. Kana kandırılmadan içerdik ... Sessizliğin sesini duymak için, dinlemiştik. Arahnimularım getirdiler boş bardaklarını kovuğuma koydular birer, elbirliği ile mühürledik anlatıları, ağızlarında şifa dokudular kırmızı ağlarını mühürün üstüne, sardılar sarmaladılar beni ... ta ki bir sonraki Atölye'ye kadar. Lir sesi duyuldu, Odiseus okunuyordu ki, Klio ve Kaliopi gelmişlerdi ...

Bitiriyoruz, sonra da ekler, kekler, mekler falan ... başka yazıcılar çiziciler mesela. Şarkılar başlamıştı ki ...

Dut Ağacı konuşsaydı ki ... Bitirirken, Şimdilik ...

*Gürültülü, uğultulu, kargaşalı bir şehirde,
küçük cennetlerinden uzak,
hayatlarını yitiren anne ve babam için canım sızlıyor.
'Damı'mız gibi kaybolan, elimizden giden,
harabelere dönenler için ağlıyorum,
bir daha hiç böylesine
olamayacağım kaygısız kız için de... ⁷²*

Dut Ağacı konuşsaydı ki ...
'Mesela ... Filan ...'

Nasıl olsa konuşmayacak ...

Kuklamu hiç yaşamadı ki,
Yerleşim de yoktu ki kırılınsın mesela ...

Sesleri yoktu, canları olsa yanarlardı ki
Arahnimular da; bilgisi, mavileri falan, megalisi, hayıtı da,
mesela Bibisi de, Kırmızı, çıraklar da, topu ...

Aidonimular da, Kukuvayamular da, yani konuşmazlar falan ...

Ve diğerleri de Ble Yasemimular, ve Mirmingimu İkonomo-
logoslar ve Helidonimular,

Hele Melisamular biraz da ... Duvaryanı Erikiamular hiç ko-
nuşmadılar ki.

Mesela Metaksoskolikasmular, Amagdaliyamular ve Glaros-
mular bir de Amagdalomular,

Ki Mavi Akakiamu da falan, Ligaryamular da yoktular ki ...
Top, top oynardı falan filan,

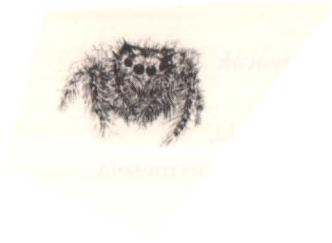
Dolaplar, taşlar ... evler ... mesela yollar, hiç yoktular ki.

Eril ve dişil sıvılar akmadı ki ... Üç çeşmenin suyu ağlamadı
ki, ve ağlamıyor hâlâ, bugün

Post maske falan filan. Mesela bazı yılanlar, köstebekler ve
çakallar ki, eczacılar kırmızı dut şurubu burunları, sokmadılar
ki her yere falan, şifa, afiyet olmasındı ki ...

Yoktular ki ... Onlar hayal ürünü mesela ...

Şimdilik...

Meraklı Arahnimulara Notun Sonu

- ¹ Meraklı Arahnimulara: Azra Erhat, 'Lethe' *Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitapevi, 2017, s. 194.
- ² Ibid. 'Mnemosyne', s. 207.
- ³ Meraklı Arahnimulara: Eski Öbüranakaraca'da (Yunancada) 'aletheia', 'lethe' sözcüğünün olumsuzlanmasıdır; "hakikat" anlamına gelir.
- ⁴ Öbüranakaraca'da 'mu' bir soru eki değildir, aslında ayrı yazılır ve Anakara Dili'ndeki (Türkçedeki) iyelik eklerinin görevini görür (1. tekil). Yani Anakaraca, 'Ben-im' sözcüğündeki '-im' yerini tutar. Mesela Kuklamu: bebeğim, Batariamı: Bataryam anlamına gelir. Ayrı yazılınca Anakaracanın soru ekiyle karıştırılmaması için, bileşik yazılmıştır.
- ⁵ Çalgılar.
- ⁶ Halk dansları.
- ⁷ Arcun Tanju. İmroz Şarkılarının Toplumsal Bellek, Kimlik İfşası ve Ada Kültüründeki Yeri: Milliyetçilik Akımları ve Kıbrıs Olaylarının Gölgesinde Şekillenen Özel Bir Repertuvar ve Günümüze Uzanan İcra ve Aktarım Pratikleri. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ses Teknolojileri Türkçe Tezli Caz Ana Bilim Dalı. 2017.
- ⁸ Serhun Sağlam & Ulaş Yunus Özkan. 'Zamanın Gizli Tanıkları ve Günümüzün Görkemli Yapıtları Arut Ağaçlar'. *Plant Dergisi*. 25 Temmuz 2017. www.plantdergisi.com/yazi-yrd-doc-serhun-saglam-281.html, Görüntülenme tarihi: 18 Kasım 2017, 17:22.
- ⁹ Okan Yaşar. 'Turizm Coğrafyası Açısından Bir Araştırma: Gökçeada (İmroz)'. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (1), 2006. ss: 1-32.
- ¹⁰ 30.04.2016 Trakus Gökçeada Kıyıları Gözlemi. http://www.trakus.org/kods_bird/uye/?fsx=gozlem&islem=oku&detay=5652, Görüntülenme tarihi: 20 Kasım 2017; 08:37.
- ¹¹ Asaf Ertan. 'Çulluk'. *Türkiye'yi Kuşlarla Gezelim*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları. 2008. s. 13.
- ¹² Ibid. 'Çulluk'. s. 250.
- ¹³ Ibid. 'Yelkovan'. s. 36.
- ¹⁴ Ibid. 'Karabatak'. s.37.
- ¹⁵ Ibid. 'Tepeli Karabatak'. s. 38.
- ¹⁶ Ibid. 'Gri Balıkçıl'. s. 49.

- ¹⁷ Deniz Gezgin. 'Atmaca'. *Hayvan Mitosları*. İstanbul: Sel Yayıncılık. 2014. s. 37.
- ¹⁸ Ibid. 'Baykuş'. s. 51.
- ¹⁹ Ibid. 'Ardıç Kuşu'. s. 22.
- ²⁰ Y. Kılıç. 'Gökçeada Gündüz Kelebekleri ve Bunların Büyükçekmece Gündüz Kelebekleri ile Karşılaştırılması'. VIII. Ulusal Biyoloji Kongresi, 3-5 Eylül, İzmir, Zooloji, Hidrobiyoloji, Temel ve Endüstriyel Mikrobiyoloji Tebliği, Cilt II. 1987. ss: 313-319.
- ²¹ Hanoch Ben-Yami. 'Can Animals Acquire Language' Scientific American, March 1, 2017. <https://www.scientificamerican.com/author/hanoch-ben-yami/>, Görüntülenme tarihi: 8 Aralık 2017; 16:31.
- ²² Jakob von Uexküll. A Foray into the Worlds of Animals and Humans: With A Theory of Meaning. Trans. Joseph D. O'Neil. Minneapolis/London: University of Minnesota Press, 2010. ss: 35-36; Carlo Brentari. Jacob von Uexküll: The Discovery of the Umwelt between Biosemiotics and Theoretical Biology. Dordrecht: Springer, 2015. ss: 135-136.
- ²³ E. Pollard. E. 'A Method for Assessing Changes in the Abundance of Butterflies'. Biological Conservation, 12 (2), 1977. ss: 115-131.
- ²⁴ Damla Zobar & Hanife Genç. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi Gündüz Kelebekleri (Lepidoptera: Rhopalocera). *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 5 (3), 2008. s. 310. ss: 309-321.
- ²⁵ Halime Hüryılmaz (a). Gökçeada-Yenibademli Yerleşmecilerinin Erken Bronz Çağı'nda Deniz Aşırı İlişkileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 5 (17) (01-09) Yaz 2006. s. 1.
- ²⁶ Ibid. s. 5.
- ²⁷ Halime Hüryılmaz (b). Gökçeada-Yenibademli Höyük'te Kent Organizasyonu ve Yönetim. 5 (18) Güz 2006 (30-43). s. 30.
- ²⁸ <https://npgsweb.ars-grin.gov/gringlobal/taxonomydetail.aspx?id=21555>, Görüntülenme tarihi 6 Mayıs 2018; 10:37.
- ²⁹ Halime Hüryılmaz (b). Gökçeada-Yenibademli Höyük'te Kent Organizasyonu ve Yönetim. *Elektronik Sosyal Bilim Dergisi* 5 (18) Güz 2006. (30-43). s. 30, 36.
- ³⁰ Neslinur Hızlı & Nezi R. Aysel. Anıma Programı: Egli. Mimarlık (389) Mayıs-Haziran 2016. ss: 16-21.
- ³¹ Nurullah Berk & Kaya Özsezgin. *Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları. 1983. s. 72.
- ³² Jonathan Jones. Side by Side, Edward Munch and Vincent van Gogh Scream the Birth of Expressionism. *The Guardian*. 23 September 2015. <https://www.theguardian.com/artanddesign/2015/sep/23/munch-van-gogh->

review-amsterdam-edvard-munch-vincent-van-gogh-scream-birth-of-expressionism, Görüntülenme tarihi 6 Mayıs 2018; 11:12.

- ³³ <http://www.rossettiarchive.org/docs/s261.rap.html>, Görüntülenme tarihi 6 Mayıs 2018; 11:40.
- ³⁴ Cemil Tölü, Mustafa Özcan, Türker Savaş. 'Gökçeada Keçisinin Biyolojisine İlişkin Bir Rapor'. Gökçeada Değerleri Sempozyumu, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, No: 78. 26-27 Ağustos 2008. s. 104-116.
- ³⁵ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, *El Sanatları Teknolojisi. İpek Boyama*. 215ESB646, Ankara, 2011, s. 20.
- ³⁶ Homeros. *Odyssey*. İstanbul: Can Yayınları. 1989. ss: 50-51.
- ³⁷ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, *El Sanatları Teknolojisi. İpek Boyama*. 215ESB646, Ankara, 2011. s. 33.
- ³⁸ Ibid. ss: 33-34.
- ³⁹ Michael N. Kalafatas. The Bellstone: The Greek Sponge Divers of the Aegean – One American's Journey Home. New England: Brandeis University Press. 2003. ss: 16-19.
- ⁴⁰ Bkz. İkinci ekleme. Anonim. Ada ki melodisi vardı, mesela şarkıları ... Çev. Edebiyatçı Melisumu ve Arı Arahnimu.
- ⁴¹ To Vima Gazetesi, 10 Aralık 2017.
<http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=923503>, Görüntülenme tarihi 6 Mayıs 2018; 11:30.
- ⁴² Fatih Altaylı. 'Her kuşu hallettik bir leylek kaldı'. *Habertürk Gazetesi*, 13 Aralık 2017, s. 15. <http://www.haberturk.com/yazarlar/fatih-altayli-1001/1752546-her-kusu-hallettik-bir-leylek-kaldi>, Görüntülenme tarihi 6 Mayıs 2018; 11:40.
- ⁴³ Azra Erhat. *Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2007. s. 50.
- ⁴⁴ Αριστέιδης Πασαδαίος (Aristidis Pasadeos), Η Λαϊκή Αρχιτεκτονική της Ίμβρου, Ακαδημία Αθηνών, Δημοσιεύματα του Κέντρου Ερεύνες της Ελληνικής Λαογραφίας, Αριθμ. 12, Αθήνα, 1973.
- ⁴⁵ Arzu Turhan. Gökçeada Sivil Mimari Örnekleri Cephe Analizleri. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1997. Yüksek Lisans Tezi.
- ⁴⁶ Ibid. s. 78, 82.
- ⁴⁷ Ibid. Şekil 26, s. 81.
- ⁴⁸ Ibid. s. 85.
- ⁴⁹ Bkz. İkinci ekleme.
- ⁵⁰ Deniz Gezgini. 'Atmaca'. *Hayvan Mitosları*. İstanbul: Sel Yayıncılık. 2014. s. 37.
- ⁵¹ Arza Erhat. 'Midas'. *Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2007. s. 206.
- ⁵² Eflatun. *Devlet*, X, 621a. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1980. s. 306.

- ⁵³ Sait Faik Abasıyanık. *[Adalı] Kız. Şimdi Sevişme Vakti ve Diğer Şiirleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. 2004. s. 53.
- ⁵⁴ Engin Aktel.
<http://burgazada-barbayani.com/?pnum=18&pt=GAZETEC%C4%B0%20%20ENG%C4%B0N%20AKTEL>,
Görüntülenme tarihi 21.04.2018; 10:47.
- ⁵⁵ Bkz. İkinci ekleme.
- ⁵⁶ Homeros. *Odisseye*. Türkçesi Celal Üster. İstanbul: Can Yayınları. 1989. s. 50.
- ⁵⁷ Bkz. İkinci ekleme.
- ⁵⁸ Homeros, *Odyseia*. çev. Azra Erhat. VIII. Bölüm, 550-555. İstanbul: Sander Yayınları. 1970. s. 162.
- ⁵⁹ Ibid. XVI. Bölüm, 175. s. 287.
- ⁶⁰ Ibid. VIII. Bölüm, 555. s. 162.
- ⁶¹ Makis Butaras. 'İmroz'un Eğitim Serüveni'. Der. Feryal Tansuğ. *İmroz Rumları – Gökçeada Üzerine*. İstanbul: Heyemola Yayınları. II. Baskı 2013. ss: 110-150.
- ⁶² Bkz. İkinci ekleme.
- ⁶³ Ibid.
- ⁶⁴ Ibid.
- ⁶⁵ Deniz Gezgini. 'Domuz'. *Hayvan Mitosları*. İstanbul: Sel Yayıncılık. 2011. s. 69.
- ⁶⁶ Bkz. İkinci ekleme.
- ⁶⁷ Ibid.
- ⁶⁸ Ξενοφών Τζαβάρας (Ksenefon Tzavaras). Το Μορφολογικό Σύστημα του Ιμβριακού Ιδιώματος, Αθήνα, Εκδόσεις Συλλόγου Ιμβριών, 2016. s.s. 35-37 ve 42-43.
- ⁶⁹ Ξενοφών Τζαβάρας (Ksenefon Tzavaras). Το Μορφολογικό Σύστημα του Ιμβριακού Ιδιώματος, Αθήνα, Εκδόσεις Συλλόγου Ιμβριών, 2016. ss: 35-37, 42-43.
- ⁷⁰ Paul Ricoeur. *Hafıza, Tarih, Unutuş*, Çeviren: M. Emin Özcan, İstanbul: Metis Yayınları, 2012. s.15.
- ⁷¹ Pierre Nora. *Hafıza Mekânları*. Ankara: Dost Yayınları, 2008; John E. Richardson. *Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis*. New York: Palgrave Macmillan, 2007; Teun A. Van Dijk. 'Principles of Critical Discourse Analysis'. *Discourse and Society*, 4 (2). 1993. ss: 249-283.
- ⁷² Ρέα Σταθοπούλου (Rea Stathopoulou). 'Εταιρία Μελέτης της Καθ'ημάς Ανατολής (Eteria Meletis tis Kath)' . (Çev. Μιφρ. Μάρω Μαυροπούλου (Maro Mavropulu). Το Ντάμι (Dam), Περιοδικό Κινστέρνα (Kinsterna Dergisi), İmas Anatólis Yayınları. Τεύχος (Sayı) 24. Δεκέμβριος (Aralık) 2014, ss: 88-98.

Birinci ekleme

**Anlatıcılarım ve Arahnimu'larım, kardeştiler ki
evlerinin sahipleriyle mesela Geldiler, duyduğum
ve gelecekler ... bazıları saklandı**

Anlatıcılar	Canları	Bölüm Arahnimuları
Derleyici, Çözücü, Yazıcı, Çizici		Başlarken
		Arahnimu Bibi
İ Askamiamu	Beyaz Dut Ağacı	1
		Aşık Arahnimu
		Karadut Arahnimu
		Arahnimu Bibi
		Aslan Arahnimu
		Gül Arahnimu
		Hootie Arahnimu
		Meraklı Arahnimular
		Arı Arahnimu
İ Arahnimu Bibi	Kuklamu	2
		Arahnimu Bibi
		Megali Arahnimu
		Arahnimu Aristopas
		Küçük Arahnimu
		Makine Arahnimular
To Aidonimu	Büyük Bilge Bülbülüm	3
		Bilge Arahnimu
		Arahnimu Bibi

		Arahnımu Sandra
		Doktor Arahnımu
		Sincap Arahnımu
		Kertenkele Arahnımu
		Erik Arahnımu
		Tahta Bacaklı Arahnımu
		Kör Arahnımu
		Gezici Arahnımu
		Yazıcı Arahnımu
		Yönetici Arahnımu
		Mavi Arahnımu
		Çırac Arahnımu
		Dikici Arahnımu
		Köşe Arahnımu
		Köşebaşı Arahnımu
		Adaandigonı Arahnımları
İ Helonamu	Kaplumbağam	4
		Kaplumbağa Arahnımu
		Arahnımu Bibi
		Sincap Arahnımu
		Megali Arahnımu
Adalı ve Andigonili Peristeriamu	Adalı ve Andigonili Kumrularım	5
		Çırac Arahnımu
		Megali Arahnımu
		Arahnımu Bibi
		Örgücü, dokumacılar Arahnımlar
Edebiyatçı Kukuvayamu	Edebiyatçı Baykuşum	6

		Arahnimu Bibi
		Megali Arahnimu
		Bilge Arahnimu
		Baykuş Arahnimu
		Abla Arahnimu
		Babaanne Arahnimu
Felsefeci Kukuveyamu	Felsefeci Baykuşum	7
		Felsefeci Arahnimu
		Arahnimu Bibi
		Kurumun Arahnimuları
		Megali Arahnimu
		Küçük Arahnimular
		Hayıt Arahnimu
		Top Arahnimu
		Bütün Arahnimular
Ta Kastana Tis Andigonis	Andigoni Kestanelerim	8
		Yarık Arahnimu
		Gezici Arahnimu
		Yazıcı Arahnimu
		Megali Arahnimu
		Çizici Arahnimu
		Yönetici Arahnimu
		Paskalya Arahnimu
		Arahnimu Bibi
To Ble Yasemimu	Mavi Yaseminim	9
		Mavi Arahnimu
		Arahnimu Bibi
		Zeytin Arahnimu

		Bilge Arahnimu
		Adalı Arahnimular
İ Askamiamu	Beyaz Dut Ağacı	Adsız Giderken
		Arahnimu Bibi
		Megali Arahnimu
İ Megali Fizikçi Kuvayamu	Büyük Fizikçi Baykuşum	10
		Megali Arahnimu
		Arahnimu Bibi
		Boş Binaların Arahnimuları
		Balık Arahnimu
To Mirmingimu İkonomologos	İktisatçı Karıncam	11
		Karıncı Arahnimu
		Arahnimu Bibi
To Helidonimu	Kırlangıcım	12
		Kırlangıç Arahnimu
		Arahnimu Bibi
O Metaksoskolikasmu		13
		Koza Arahnimu
		Arahnimu Bibi
Edebiyatçı Melisamu	Edebiyatçı Arım	14
		Arı Arahnimu
		Bütün Arahnimular
		Meraklı Arahnimular
Duvarı Erikiamu	Duvarı Eriğim	15
		Erik Arahnimu
		Arahnimu Bibi
		Hayıt Arahnimu

İ Amigdaliyam, To Amiddalom, O Glarosmu	Badem Ağacım, Bademim, Martım	16
		Badem Arahnimu
		Arahnimu Bibi
		Aç Kalan ve Yalnız Arahnimular
		Bütün Arahnimular
Mavi Akakiamu	Mavi Akasyam	17
		Akasya Arahnimu
		Arahnimu Bibi
		Diğer Arahnimular
İ Balamu	Topum	18
		Top Arahnimu
		Arahnimu Bibi
İ Pashaliyam	Paskalya Çiçeğim	19
		Mor Arahnimu
		Arahnimu Bibi
		Hayıt Arahnimu
		Arı Arahnimu
İ Ligaryam	Hayıtım	20
		Hayıt Arahnimu
		Arahnimu Bibi
		Kırmızı Arahnimu
İ Askamiamu	Beyaz Dut Ağacı	21
		Arahnimu Bibi
İ Askamiamu	Beyaz Dut Ağacı	22
		Numaralı Arahnimular

		Numarasız Arahnimular
		Arahnimu Bibi
		Evlerin Arahnimuları
		108 Numaralı Arahnimu
		164 ve 165 Numaralı Arahnimular
		Bilge Arahnimu
		Diğer Arahnimular
		Eski 102 yeni 110 Numaralı Arahnimu
		Dikici Arahnimu
		Yangılı Arahnimu
		Bütün Arahnimular
		Usta Arahnimu
		Pekgöz Arahnimu
		Karadut Arahnimu
		Kara Arahnimu
		Zeytinyağ Arahnimu
		Zühre Arahnimu
		Penbe Arahnimu
		Megali Arahnimu
		Yeğen Arahnimu
		Arkadaş Arahnimu
		Olmayan Arahnimu
İ Askamiamu	Beyaz Dut Ağacı	23
		Arahnimu Bibi
		Ada'nın, Anakara'nın, Öbüranakara'nın ve başka adaların ve anakaraların Arahnimuları

		Bilge, Megali, kızkardeş, evlat Arahnimuları
		Büyük Ressam Arahnimu
		Sibi Arahnimu
		Bilge Arahnimu
		Felsefeci Arahnimu
		Evlerin Arahnimuları
		Kaplumbağa Arahnimu
		Gezici Arahnimu
		Yazıcı Arahnimu
		Yönetici Arahnimu
		Oynayan Arahnimu
		Megali Arahnimu
		Karınca Arahnimu
		Kırlangıç Arahnimu
		Koza Arahnimu
		Arı Arahnimu
		Erik Arahnimu
		Badem Arahnimu
		Mavi Arahnimu
		Top Arahnimu
		Paskalya Arahnimu
		Hayıt Arahnimu
		Adalı Kumru Arahnimu
		Adaandigonili Arahnimular
		Adaandigonili Kumru Arahnimu
		Kara Arahnimu
		Çırac Arahnimu
		Yönetmen Arahnimu
		Edebiyatçı Arahnimu

		Dikici Arahnimu
		Magdalena Arahnimu
		Spencer Arahnimu
		İktisatçı Arahnimu
		Yılanlı Arahnimu
		Pekgöz Arahnimu
		Aborijin Arahnimular
		Maori Arahnimular
		Oka Arahnimular
		Meraklı Arahnimular
Arahnimu Bibi	Kuklamu	24
		Arahnimular
Edebiyatçı Kukuvayamu ve Edebiyatçı Arı	Edebiyatçı Baykuşum ve Arım	İkinci ekleme
		Edebiyatçı Arahnimu
		Arı Arahnimu

İkinci ekleme

Ada ki melodisi vardı, mesela şarkıları ... Bazıları, hepsi değil

Çeviren: Edebiyatçı Arahnimu ve Anı Arahnimu

Küçük Kırlangıç

Kalamatiano – Enstrümental

Badem Ağacım

Badem ağacım, yaprakların
Neden solgun duruyor, badem ağacığım
Neden solgun duruyor, benim küçük bebeğim.

* * *

Aşk soldurmuş yapraklarını
Benim kalbimin içini soldurduğu gibi,
Ve her gece hüznülenip ağlıyorum.

* * *

Bembeyaz tomurcukların
Ocak ayında çiçek açmış, badem ağacım
Ve karla karışmış küçük bebeğim.

* * *

Yeşil yapraklarını
Yaprak gibi serpeceğine, badem ağacım,
Yakıcı bakışlarını serpiver, benim küçük bebeğim.

Tulum Çalgısı (Gayda)

Kasap Havası

Mor Giysiler

Mor renkli giysilerini
Sakın giyme bir daha

* * *

Lacivert bahriyeli kıyafetini
Sakın giyme bir daha.

* * *

Yine lacivert bahriyeli kıyafetini giydin
Başımdan aklımı aldın

* * *
Gel bre genç bahriyeli mor giysilerinle
Al beni de yanında, açılalım mavi engin denizlere.

* * *
Beni de al yakışıklı bahriyeli, dilediğin yere gidelim,
Daha öteye, sahillerden öte bir yere gidelim.

Yukarı Yerleşim güzel bir yerleşimdir
Yukarı Yerleşim güzel bir yerleşimdir
Çünkü ben de oralıyım.

* * *
Ayrıca Moshoplinadi yöresindenim
Kayıyorum bre ve yere seriliyorum.

* * *
Yukarı Yerleşim'in yokuşunda
Üzüm atıklarını eziyorlarmış.

* * *
Jandarma gözünden ırak
Ambarlarda kazan yakıyorlarmış.

* * *
Kalbimi niçin üzüyorsun
Niçin beni görmezlikten geliyorsun?

Bana çok yalan da söylüyorsun,
Ve kalbimi kırıyorsun.

Ey gururlu kâhya
Bre gururlu yakışıklı kâhya
Büyük geniş kayışlarınla
Ada'daki Meryem Ana' ya yemin ederim reddetmem seni.

* * *
Meryem Ana' ya yemin ederim seninle evleneceğim,
Ada'da başkasına yar etmem seni.

* * *
Kalkıp da raksa başlarsam
Ve sapanla taş atarsam
Gel, geç, oyna ve geçtiğin anda bana gülümse.

* * *
Gel, geç öksür ve küçücük bir taş atarak geçtiğini bildir bana.

Sürülerde kuzular tez ölüyor
Fakat sen eşekleri öpüyorsun
Meryem Ana'ya yemin ederim tükendi takatım artık.

* * *

Aya Yorgi Arapi'ye yemin ederim bu sevdanın derdi büyüktür

* * *

Yedi yerleşiminle beraber

Ey onurlu Ada

Meryem Ana'ya yemin ederim, tükendi takatım artık.

Meryem Ana'ya yemin ederim güzelim, hâlâ bekârim

Aya Konstantinos'a yemin ederim, başkasına yar etmem seni.

Ağır Do (makam)

Zeybek Havası – Karşılama

Düğün Marşı

Marş türünden, askerî marşlardan esinlenmiş düğünlerde çalınan bir havadır

Ne tür bir türkü söyleyeyim ki

Hoşuna gitsin sevimli gelinim.

Bedenin zarif melekler gibi

Belin de yüzük gibi ince.

* * *

Ey sevimli gelinimiz, bahtın

Hayırlı ve uğurlu olsun,

Aldığın bu yakışıklı çelebi,

Daima yanı başında durup sana destek olsun.

* * *

Anneciğim bahçende beslediğin

Asma ve salkımı,

Şimdi bu damat alıyor

Sen de dualarını eksik etme bizden.

* * *

Anneciğim bahçende suladığın

Yasemin ve harumeli çiçeğine,

Şimdi başkaları özen gösterecek

Sen de dualarını eksik etme bizden.

* * *

Evliliğimiz selvi gibi yükselsin

Çınar ağacı gibi dallarını açsın

Zeytin ağacı gibi ulu olsun
Çok sürsün, sağlam temellere dayansın

Bizani

Kalamatianos dansı

Ne yapayım ben ormanları

Ormanları ne yapayım

Ve serin akarsuları

Sevdiğimi görmeyince

Günde en azından bir kez.

* * *

Kara gözler yüz defa (cazibeli)

Mavi gözler iki yüz,

Çakır gözler için sorarsan,

Bin beş yüz defa.

* * *

Tanrım, Ada'nın dağlarını

Ne olursun, biraz alçalt.

Sevdiğim gözlere bir bakayım

Ve sonra yine dağları yükselt.

* * *

Binlerce, yüzbinlerce dalgaları

Ve denizleri aşarsam bile,

Seni ne inkâr eder,

Ne de aklımdan çıkarabilirim.

Ada Kuzey Doğu Ilımlı dansı

'İleri-geri' dansı

Kısa eteğin

Kısa etek giyiyorsun,

Baldırını gösteriyorsun.

* * *

Uzun saçların da var

Enseni kaplar.

* * *

Böyle cazibeli gözlerle,

Ne yapacağımı şaşırdım kaldım.

* * *

Onlar için deli oldum ve sarardım

Hiç takatım kalmadı artık.

* * *

Selvi gibi zarafetle
Dar sokaklarda geziniyorsun.

* * *

Ortalığı karıştırıyorsun,
Kmusadu ve Bunari mahallerini.

Ağır Re (makamı)

Karşılıklı zeybek havası (Karşılama)

Malta eriği ağacı

Seni ilk gördüğüm yerde
Malta eriği ağacı dikeceğim
Çiçek açmış dallarına
Tüm ümitlerimi asacağım.

* * *

Hayale dalıyorum yine menekşe
Gözlerini görüyorum,
Beni çılgn ediyor,
Eski, viran olmuş yuvamıza döndürüyor.

* * *

Şimdi bülbül ve başka kuşlar,
Yuvamızda ötebilir ama,
Geçmişimizi hatırlatıyor,
Ve yine eskisi gibi devam ediyoruz.

Cilveler

Zeybek (Karşılama)

Su Yerleşim'den

Su Yerleşim'den geçerken
Bir pencereden bir güzele takıldı gözüm ve içimi çektim.
Kıvrır kıvrır saçları, kara kara gözleri
Ve yanağında küçük bir ben vardı.

* * *

Güzelim o benlerini bize satsana
Bize gösterip yalnız çile çektiriyorsun.
Ne ödünç verir ne de satarım,
Ancak size gösterip çile çektiririm.

* * *

Su Yerleşim'le Merkez Yerleşim arasında
İçinde yüz altın sikke ile mendilimi kaybettim
Mendilimi geri ver, altınlar sende kalsın,
Çünkü nişanlanıyorum karşı mahalde.

Elenaki

Elenaki mu Elenio mu,
Dün akşam rüyamda seni gördüm.

* * *

Saydam boynunda
Haç ve kalp şeklinde takı olacağım,
Beni daima hatırlaman için
Körolası Elenio mu.

* * *

Elenaki Elenaki, sen bana zehir içirdin
İstersen bre canım istemesen de
Akşam üstü gelip uyuduğun yatakta
Seni görmeye geleceğim.
Körolası Eleni mu.

* * *

Elenaki mu Elenio mu,
Dün akşam rüyamda seni gördüm.

* * *

Saydam boynunda
Haç ve kalp şeklinde takı olacağım,
Beni daima hatırlaman için
Körolası Eleni mu.

Üçüncü ekleme

**Soluk mavi nokta mesela ... mekânsız ve
zamansız topraklar, ve yerleşimler ki adalar,
mesela karalar ... ki kaçmıştı**

Topraksız Toprak

Ada

Ada

Adaafroditi

Adaandigoni

Adaboz

Adaburnukara

Adabüyük

Adadağ

Adadeniziegeak

Ada en büyük iki on

Adaeş

Adaheybe

Adakına

Ada kuzey doğu ılımlı

Adamarmara

Adasu

Adayassı

Deniz

Deniziak

Deniziege

Denizikara

Topraklar

Batı Topraklar

Doluana

Güney Büyük Karaak Topraklar

Ada Toprak

Doğu Çok Uzak Büyük Ada

Doğu Çok Uzak Sıcak Ada

Güneşin Batamadığı Ada

Toprak

Anakara

Aslan Başlı Taşlar Toprak
Batı Çok Uzak Büyük Ada Güney Toprak
Batı Çok Uzak Ada En Kuzey Toprak
Batı Çok Uzak Ada Kuzey Toprak
Batı Deniziak Son Yarımada Toprak
Birlik Sovyeti Toprak
Çizme Toprak
Demirkule Toprak
Doğu Çok Uzak Gözler Ada Toprak
Doğu Orta İki Büyük Kara Parçasının Kesiştiği Toprak
Doğu Uzak Yarımada Toprak
En Büyük Yedinci Toprak
En Çok Göç Alan İkinci Toprak
Kehribar Toprak
Kıyısız Yay Dağı Toprak
Mayıs Güneş Toprak
Merkez Semitik Dil Toprak
Orta Güney Karaak Toprak
Öbüranakara
Öbüranakaranın Kuzeyindeki Toprak
Saat Toprak
Söz Dağları ile Büyük Sakin Deniz Arasındaki Toprak
Sudan Kazanılmış Toprak
Vals Toprak
Yerleşimler
Anakarada Adaya Yakın Yerleşim
Anakarada En Yüksek Dağ Yerleşim
Anakara Baş Yerleşimi
Anakaranın Aşçılı Yerleşimi
Anakaranın Doğu Yerleşimi
Anakaranın En Büyük Yerleşim
Anakaranın En Kalabalık Yirmi Üçüncü Yerleşimi
Anakaranın Kuzeyinde Suyun Döküldüğü Yerleşimi
Anakaranın Üçüncü Büyük Yerleşim
Anakaraya Yakın Yerleşim
En Kalabalık On Dördüncü Yerleşim
Aslan Başlı Taşlar Toprak İkinci Büyük Yerleşimi
Batı Uzak Büyük Toprağın Adauzun Yerleşimi
Batı Deniziak Son Yarımada Toprak İkinci Büyük Yerleşim
Doruk Yerleşimi
Fizik Yerleşim

Kuzey Batı Çizme Yerleşim
Öbüranakaranın En Büyük Yerleşimi
Öbüranakaranın İkinci Büyük Yerleşimi
Yolusu Yerleşim
Vals Yerleşim
Orta Yerleşim
Geyik Yerleşim
İki Toprak Su Yerleşim
Musluk Yerleşim
Şaryerleşim
Küçük Yerleşim
Bizim Yerleşim
Kale Yerleşim
Liman Kale Yerleşim
Merkez Yerleşim
Öbür Yerleşim
Öbüranakara'nın Deniz Kenarındaki Küçük Yerleşimi
Su Yerleşim
Tepe Güney Yerleşim
Yeni Yerleşim
Yerleşim
Yolusu Yerleşim
Yukarı Yerleşim
Zeytin Yerleşim
Mahal
Aşağımahal
Bizim Mahal
Can Mahal
Karşı Mahal
Küçük İncir Ağaçları Mahali
Kmusadu ve Bunari Mahalleri
Mahalaşağı
Mahalçınar
Yukarımahal
Öbür Mahal
Sanayi Mahali

Meraklı Arahnimular için Kaynatmaca

Kitap

- Abasıyanık, Sait Faik. *[Adalı] Kız. Şimdi Sevişme Vakti ve Diğer Şiirleri.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. 2004.
- Berk, Nurullah & Özsegin, Kaya. *Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi.* Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları. 1983.
- Brentari, Carlo & von Uexküll, Jacob. *The Discovery of the Umwelt between Biosemiotics and Theoretical Biology.* Dordrecht: Springer, 2015.
- Butaras, Makis. 'İmroz'un Eğitim Serüveni'. Der. Feryal Tansuğ. *İmroz Rumları – Gökçeada Üzerine.* İstanbul: Heyemola Yayınları. II. Baskı 2013. ss: 110-150.
- Eflatun. *Devlet.* Çev. Sabahattin Eyüboğlu & Mehmet Ali Cimcoz. İstanbul: Remzi Kitapevi, 2007.
- Erhat, Azra. *Mitoloji Sözlüğü.* İstanbul: Remzi Kitabevi, 2007.
- Ertan, Asaf. *Türkiye'yi Kuşlarla Gezelim.* İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları. 2008.
- Gezgin, Deniz. *Hayvan Mitosları.* İstanbul: Sel Yayıncılık. 2014.
- Homerus. *Odisseye.* Türkçesi: Celal Üster. İstanbul: Can Yayınları. 1989.
- Homerus, *Odysseia.* Çev. Azra Erhat. İstanbul: Sander Yayınları. 1970.
- Kalafatas, Michael N. *The Bellstone: The Greek Sponge Divers of the Aegean – One American's Journey Home.* New England: Brandeis University Press. 2003.
- Nora, Pierre. *Hafıza Mekânları.* Ankara: Dost Yayınları, 2008.
- Pasadeos, Aristidis. (Πασαδαίος, Αριστείδης), *Η Λαϊκή Αρχιτεκτονική της Ίμβρου* (İmroz Adası'nın Halk Mimarisi) Ακαδημία Αθηνών (Atina Akademisi), Δημοσιεύματα του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας (Yunan Halk Bilimi Yayınları), No. 12, Atina, 1973.
- Richardson, John E. *Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis.* New York: Palgrave Macmillan, 2007.
- Ricoeur, Paul. *Hafıza, Tarih, Unutuş.* Çeviren: M. Emin Özcan, İstanbul: Metis Yayınları, 2012.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, *El Sanatları Teknolojisi. İpek Boyama*. 215ESB646, Ankara, 2011.

Tzavaras, Ksenofon (Τζαβάρας, Ξενοφών). Το μορφολογικό σύστημα του Ιμβριακού ιδιώματος. (İmroz Lehçesinin Morfolojik Sistemi). Σύλλογος Ιμβριών (İmrozlular Derneği), Αθήνα (Atina), 2016.

von Uexküll, Jakob. *A Foray into the Worlds of Animals and Humans: With A Theory of Meaning*. Trans. Joseph D. O'Neil. Minneapolis/London: University of Minnesota Press, 2010.

Makale

Ben-Yami, Hanoch. 'Can Animals Acquire Language' Scientific American, March 1, 2017.
<https://www.scientificamerican.com/author/hanoch-ben-yami/>,
Görüntülenme tarihi: 8 Aralık 2017; 16:31.

Hızlı, Neslinur & Nezih, R. Aysel. 'Anma Programı: Egli'. Mimarlık (389), Mayıs-Haziran 2016, ss. 16-21.

Hüryılmaz, Halime. (a) 'Gökçeada-Yenibademli Yerleşmecilerinin Erken Bronz Çağı'nda Deniz Aşırı İlişkileri'. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 5 (17) Yaz 2006. ss. 01-09.

Hüryılmaz, Halime. (b). 'Gökçeada-Yenibademli Höyük'te Kent Organizasyonu ve Yönetim'. 5 (18), Güz 2006, ss. 30-43.

Kılıç, Y. 'Gökçeada Gündüz Kelebekleri ve Bunların Büyükçekmece Gündüz Kelebekleri ile Karşılaştırılması'. VIII. Ulusal Biyoloji Kongresi, 3-5 Eylül, İzmir, Zooloji, Hidrobiyoloji, Temel ve Endüstriyel Mikrobiyoloji Tebligleri. Cilt II. 1987. ss: 313-319.

Pollard, E. 'A Method For Assessing Changes in the Abundance of Butterflies'. Biological Conservation, 12 (2), 1977. ss: 115-131.

Sağlam, Serhun & Özkan, Ulaş Yunus. 'Zamanın Gizli Tanıkları ve Günümüzün Görkemli Yapıtları Anıt Ağaçlar'. Plant Dergisi. 25 Temmuz 2017.

www.plantdergisi.com/yazi-yrd-doc-serhun-saglam-281.html,
Görüntüleme tarihi: 18 Kasım 2017, 17:22.

Stathopoulou, Rea (Σταθοπούλου, Ρέα). Μιφρ. Μάρω Μαυροπούλου (Çev. Maro Mavropulu). Το Ντάμι (*Dam*), Περιοδικό Κινιστέρνα (Kinsterna Dergisi) Τεύχος (Sayı) 24, Εταιρία Μελέτης της Καθ'ημάς Ανατολής (Eteria Meletis tis Kath'imas Anatolis), Δεκέμβριος (Aralık) 2014, ss: 88-98.

- Tölü, Cemil, Özcan, Mustafa, Savaş, Türker. 'Gökçeada Geçisinin Biyolojisine İlişkin Bir Rapor'. Gökçeada Değerleri Sempozyumu, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 78, 26-27 Ağustos 2008. s. 104-116.
- van Dijk, Teun A. 'Principles of Critical Discourse Analysis'. Discourse and Society, 4 (2). 1993. ss: 249-283.
- Yaşar, Okan. 'Turizm Coğrafyası Açısından Bir Araştırma: Gökçeada (İmroz)'. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16 (1), 2006. ss: 1-32.
- Zobar, Damla & Genç, Hanife. 'Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi Gündüz Kelebekleri (Lepidoptera: Rhopalocera)'. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 5 (3), 2008. ss: 309-321.

İnternet Kaynağı

Aktel, Engin.

<http://burgazada-barbayani.com/?pnun=18&pt=GAZETEC%C4%B0%20%20ENG%C4%B0N%20AKTEL>,
Görüntülenme tarihi 21.04.2018; 10:47.

<http://www.rossettiarchive.org/docs/s261.rap.html>,
Görüntülenme tarihi 6 Mayıs 2018; 11:40.

<https://npgsweb.ars-grin.gov/gringlobal/taxonomydetail.aspx?id=21555>,
Görüntülenme tarihi 6 Mayıs 2018; 10:37.

30.04.2016 Trakus Gökçeada Kıyıları Gözlemi.

http://www.trakus.org/kods_bird/uye/?fsx=gozlem&islem=oku&detay=5652, Görüntülenme tarihi: 20 Kasım 2017; 08:37.

Tezler

Tanju, Arcun. İmroz Şarkılarının Toplumsal Bellek, Kimlik İfşası ve Ada Kültüründeki Yeri: Milliyetçilik Akımları ve Kıbrıs Olaylarının Gölgesinde Şekillenen Özel Bir Repertuvar ve Günümüze Uzanan İcra ve Aktarım Pratikleri. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ses Teknolojileri Türkçe Tezli Caz Ana Bilim Dalı. 2017.

Turhan, Arzu. Gökçeada Sivil Mimari Örnekleri Cephe Analizleri. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1997. Yüksek Lisans Tezi.

Haberci günlük kağıt

Altaylı, Fatih. 'Her kuşu hallettik bir leylek kaldı'. *Habertürk Gazetesi*, 13 Aralık 2017, s. 15.

<http://www.haberturk.com/yazarlar/fatih-altayli-1001/1752546-her-kusu-hallettik-bir-leylek-kaldi>,

Görüntülenme tarihi 6 Mayıs 2018; 11.40.

'Azınlık meselesi iyi niyetle çözülür'. *Habertürk Gazetesi*. 11 Aralık 2017, s. 17.

Jones, Jonathan. Side by Side, Edward Munch and Vincent van Gogh scream the birth of expressionism. *The Guardian*. 23 September 2015.

<https://www.theguardian.com/artanddesign/2015/sep/23/munch-van-gogh-review-amsterdam-edvard-munch-vincent-van-gogh-scream-birth-of-expressionism>, Görüntülenme tarihi 6 Mayıs 2018; 11:12.

To Vima Gazetesi, 10 Aralık 2017.

<http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=923503>, Görüntülenme tarihi 6 Mayıs 2018; 11:30.

DUT AĞACININ DUYDUKLARI

Hareketli ve Hareketsiz Canlıların
Mekânsız ve Zamansız Anlatıları Üzerine

MARO MAVROPULU | Derleyici
BURCU TEKAÜT ÇAL | Çözücü
GÜLİZ BEŞE ERGİNSOY | Yazıcı
SEBLÂ SARIDAL ECZACIBAŞI | Çizici

Adalar, anakaralar, topraklar, yerleşimler onları ayıran ya da birleştiren sular, unutturan veya hatırlatan çeşmeler...
Bu kitapta bir yerleşimde beyaz bir dut ağacının duyduklarını Maro Mavropulu derledi, Burcu Tekaüt Çal çözdü, Güliz Beşe Erginsoy yazdı ve Seblâ Sarıdal Eczacıbaşı çizdi. Zamansız ve mekânsız anlatıları belleklerinde, farklı coğrafyalara taşıyan anlatıcılar okuyucuyla anılarını paylaştılar. Hareketli ve hareketsiz canlılar ve anlatıların geçtiği mekânların örümcekleri var. Dut ağacı onlara "Arahnimu" diyor.

Anlatıların çözümlenmesinde metin ve söylem analizi, içerik çözümlenmesi kalıplarının sunduğu olanaklar kullanılmıştır. Araştırmanın ana konusu, canlıların ve cansızların, kitaptaki diliyle hareketli ve hareketsiz canlıların, hakları ve haklarının ihlalleridir. Can yangılarıdır.

Hepimizin Arahnimu'ları örerler, dokurlar, işlerler, aktarırlar... Okuyan herkesin örecek dokuyacak anılarına yer bulmak için çalıştık; yazdık, çizdik, çözdük, derledik.

Bu kitap Anakara ve Öbüranakara'da 2017-2018 yıllarında Öbüranakara'nın En Büyük Yerleşimi'nde, Anakara'nın En Büyük Yerleşimi'nde ve Ada'da Derleyici ve Yazıcı'nın gerçekleştirdiği zamanlı ve mekânlı derinlemesine görüşmelerin çözümlenmesine dayanan bir saha araştırmasıdır.

GÜLİZ BEŞE ERGİNSOY

